IZVJEŠTAJ SA JAVNE RASPRAVE

O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE DO 2040.g.

SA IZVJEŠTAJEM O SPU ZA ŽIVOTNU SREDINU

(Dopunjen izvještaj u skladu sa dostavljenim mišljenjima iz postupka prekograničnog uticaja na životnu sredinu i dopunjenim zapisnicima sa javnih rasprava u opštinama)

Podgorica, decembar 2024.g.

SADRŽAJ

REZIME O SPROVEDENOM POSTUPKU JAVNE RASPRAVE O NACRTU PPCG 2040.G. I KLJUČNIM TEMAMA SA JAVNE RASPRAVE....1

PRIMJEDBE, PREDLOZI I SUGESTIJE SA JAVNE RASPRAVE O NACRTU PPCG DO 2040. I ODGOVORI STRUČNOG TIMA ZA IZRADU PLANA....5

PRIMJEDBE I SUGESTIJE OD OPŠTINA....6

OPŠTINA DANILOVGRAD....6

OPŠTINA PODGORICA....7

OPŠTINA ZETA....16

OPŠTINA TUZI....17

OPŠTINA CETINJE....18

OPŠTINA PLUŽINE....23

OPŠTINA NIKŠIĆ....26

OPŠTINA ŠAVNIK....30

OPŠTINA ŽABLJAK....34

OPŠTINA PLJEVLJA....35

OPŠTINA MOJKOVAC....59

OPŠTINA KOLAŠIN....68

OPŠTINA BIJELO POLJE....69

OPŠTINA BERANE....71

OPŠTINA ANDRIJEVICA....76

OPŠTINA PETNJICA....77

OPŠTINA ROŽAJE....83

OPŠTINA PLAV....86

OPŠTINA GUSINJE....93

OPŠTINA HERCEG NOVI....96

OPŠTINA KOTOR....97

OPŠTINA TIVAT....102

OPŠTINA BAR....123

OPŠTINA BUDVA....139

PRIMJEDBE I SUGESTIJE OD ZAJEDNICA OPŠTINA CRNE GORE....145

PRIMJEDBE I SUGESTIJE OD NVO – NEVLADINE ORGANIZACIJE:....161

PRIMJEDBE I SUGESTIJE OD INSTITUCIJA....273

GRAĐANSKE INICIJATIVE....343

POJEDINAČNE PRIMJEDBE....355

ZAHTJEVI INVESTITORA....446

ZAPISNICI SA JAVNIH RASPRAVA ODRŽANIH PO OPŠTINAMA....465

ZAPISNICI SA TEMATSKIH OKRUGLIH STOLOVA ODRŽANIH U PRIVREDNOJ KOMORI CRNE GORE....500

PREKOGRANIČNA SARADNJA....523

REZIME O SPROVEDENOM POSTUPKU JAVNE RASPRAVE O NACRTU PPCG 2040.g. I KLJUČNIM TEMAMA SA JAVNE RASPRAVE

Na osnovu člana 33 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata (,,Službeni list CG", br.64/17, 44/18, 63/18, 82/20, 86/22 i 4/23) Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine je organizovalo **Javnu raspravu o Nacrtu Prostornog Plana Crne Gore i izvještaju o Strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.** Javna rasprava je održana u organizaciji Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, u periodu od 29. 01. 2024. godine do 29. 04. 2024. godine.

Ministarstvo je, u saradnji sa jedinicama lokalne samouprave, organizovalo javne prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, po sljedećem rasporedu:

Datum	Opština	Vrijeme	Mjesto održavanja
2. feburar	Danilovgrad	10-13h	Sala Skupštine Opštine
5. feburar	Podgorica	10-13h	Multimedijalna sala - zgrada Parlamenta
6. februar	Zeta	09-12h	Mala sala Opštine Zeta
	Tuzi	13-16h	Sala Skupštine Opštine
7. februar	Cetinje	10-13h	Sala Skupštine Opštine
8. feburar	Plužine	09-12h	Sala Skupštine Opštine
	Nikšić	13-16h	Sala Skupštine Opštine
13. februar	Šavnik	09-12h	Sala Skupštine Opštine
	Žabljak	13-16h	Velika sala Skupštine Opštine
14. februar	Pljevlja	10-13h	Sala Skupštine Opštine
15. februar	Mojkovac	09-12h	Multimedija sala zgrada Opštine
	Kolašin	13-16h	Centar za kulturu
20. februar	Bijelo Polje	10-13h	Sala Skupštine Opštine
21. februar	Berane	09-12h	Velika sala Opštine Berane
	Andrijevica	13-16h	Sala Skupštine Opštine
22. februar	Petnjica	09-12h	Sala Skupštine Opštine
	Rožaje	13-16h	Centar za kulturu Opština Rožaje
23. februar	Plav	09-12h	Sala u zgradi Opštine
	Gusinje	13-16h	Sala Skupštine Opštine
5. mart	Herceg Novi	10-13h	Sala Skupštine Opštine
6. mart	Kotor	10-13h	Sala Kino ,,Boka''
7. mart	Tivat	10-13h	Multimedijalna sala
11. mart	Ulcinj	10-13h	Sala Skupštine Opštine
12. mart	Bar	10-13h	Velika sala Skupštine Opštine
15. mart	Budva	10-13h	Amfiteatar u zgradi "Akademija znanja" d.o.o., Ul. Žrtava fašizma bb

Predlozi, sugestije i komentari su dostavljani na arhivu Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, IV Proleterske brigade broj 19, Podgorica, radnim danima u terminu od 08.00h do 13.00h, zaključno sa 29. 04. 2024. godine, kao i putem e-mail adrese ppcg@mdup.gov.me .

Nacrt planskog dokumenta bio je dostupan na sajtu Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine: *www.gov.me/mdup/javna-rasprava*

OSVRT NA KLJUČNE PRIMJEDBE I PREDLOGE SA JAVNE RASPRAVE U OPŠTINAMA CRNE GORE

Na održanim Javnim raspravama se u svim opštinama diskutovalo o važnim strateškim pitanjima i ciljevima razvoja države, sa akcentom na razvojna ograničenja, kao i potencijale, ciljeve i prioritete razvoja, koji su važni za opštinu u kojoj se održava Javna rasprava.
Za sva pitanja koja se nisu odnosila na PPCG, već na detaljniju plansku dokumentaciju, građani su dobili određena pojašnjenja.
Na održanim Javnim raspravama u opštinama, građani su iskazali zadovoljstvo zbog mogućnosti da razgovaraju o državnim i opštinskim ciljevima razvoja i na taj način utiču na buduća planska rješenja. Osim specifičnih i konkretnih pitanja koja se odnose na područje opštine, na koja je odgovoreno u Javnoj raspravi, kao i u zvanično dostavljenim primjedbama, mogu se izdvojiti ključna opšta pitanja, koja se odnose na sledeće oblasti:

1. **Saobraćaj:** 1. Koridor brze saobraćajnice: Istaknute su višedecenijske dileme u vezi koridora i buduće trase brze saobraćajnice u Primorskom regionu. Ključne zone potencijalnih konflikta u prostoru su u zoni Bokokotorskog zaliva i zoni Skadarskog jezera. U opštini Kotor je istaknut stav u vezi prolska koridora brze saobraćajnice u zoni Sv. Nedjelja-Opatovo i u zoni Grblja. Ukazano je i na prostorna ograničenja u području opštine Budva u zoni Podostroga, Markovića, Stanišića, Paštrovske gore, a u opštini Bar u zoni Crmnice i Skadarskog jezera. U opštini Ulcinj je iskazan stav u vezi zaštite poljoprivrednog zemljišta i kulturnog naslijeđa pri određivanju koridora i trase brze saobraćajnice.
   Sve opštine su imale dodatne zahtjeve za povećanjem ranga saobraćajnica na njihovom području, što bržu rekonstrukciju i izgradnju saobraćajnica i predloge za nove granične prelaze.
   Javnost je upoznata da se pristupilo izradi Idejnih rješenja, u cilju dodatnog sagledavanja mogućnosti da se pronađe optimlno rješenje koje će biti prihvatljivo sa prostornog i tehničkog aspekta, ali prije svega sa aspekta zaštite prirodne i kulturne baštine.
   Podržava se planiranje Jadransko jonskog autoputa u centralnom regionu i novoplanirana brza saobraćajnica u Sjevernom regionu. U opštini Nikšić je predloženo bolje saobraćajno povezivanje zapadnog dijela opštine. Ukazano je na potrebu da se planirani koridori za infrastrukturu u narednom periodu što je prije moguće oslobode za korišćenje za druge namjene, s obzirom da su u prethodnom periodu definisani koridori trajali i do 10 -15 godina, a nisu urađeni projekti niti izvedene saobraćajnice.
   Svi predlozi od strane opšina i građana su detaljno sagledani i Predlog plana je pripremljen u skladu sa prihvaćenim primjednbama i sugestijama koje se odnose na ovu oblast.
2. **Energetika:** Diskusija se vodila u vezi hidroenergetskih objekata: HE Komarnica, HE Kruševo, He Boka. Izraženo je interesovanje za mogućnost izgradnje obnovljivih izvora energije, vjetroelektrana i solarnih elektrana, kao i uslova pod kojima se one mogu graditi. Sve opštine su analizirale planirane dalekovode i trafostanice na njihovom području i predložile određena elektroenergetska poboljšanja. U saradnji sa CGES i CEDIS, u Predlog plana su uključene i nove TS i vodovi.
   Planirana VE Brajići je osporavana od strane opštine Budva, posebno mještana Sv. Strefana. Ukazano je na niz konflikata potencijalne izgradnje ovog elektroenergetskog objekta sa zaštitom prostora, naselja, potencijalne zaštite spomenika kulture i negativnog vizuelnog efekta. Prezentirani su stavovi o potrebi izgradnje VE u zoni opština Budva i Bar, a sa druge strane o zahtjevima zaštite prostora.
3. **Rudarstvo i mineralne sirovine**: Diskutovalo se o korišćenju mineralnih sirovina i aspektu zaštite prostora i životne sredine, sa fokusom na lokalitet Brskovo, pri čemu je u opštini Mojkovac iskazano oštro protivljenje otvaranju rudnika uglja Brskovo, iako on nije naveden u Nacrtu plana. Objašnjeno je da se u PPCG navode mineralne sirovine kao prirodni resurs, kao i uslovi eksploatacije mineralnih sirovina, ali se planom ne definišu koncesije niti određuje lokacija rudnika.
   U opštini Podgorica i Zeta je ukazano na hitnu potrebu rješavanja problema zaštite prostora i životne sredine, koji postoje zbog rada asfaltnih baza i nelegalne eksploatacije šljunka i pijeska u koritu rijeke Morače. Istaknuti su i problemi u vezi postojanja kamenoloma koji takođe zagađuju životnu sredinu i stav da se mora spriječiti negativan uticaj od njihovog rada, posebno na naselja i planirani turistički razvoj.
   Posebno osjetljivo pitanje o kome se diskutovalo u opštini Bar, kao i ostalim Primorskim opštinama je pitanje planiranja gasovoda u Crnoj Gori i istraživanja potencijala nafte i gasa. U opštini Bar je iskazano oštro negodovanje prema izgradnji LNG terminala u luci Bar, koji je naveden u Nacrtu plana, uz ukazivanje na niz potencijalnih negativnih uticaja na stanovništvo Bara.
4. **Poljoprivreda**: U svim opštinama se razmatrala zaštita poljoprivrednog zemljišta, a sa druge strane omogućavanje korišćenja poljoprivrednog zemljišta za izgradnju u okviru agroturizma, eko, etno zdravstvenog turizma i stvaranje preduslova za korišćenje IPARD i drugih fondova itd.). Paralelno sa diskusijom o poljoprivredi, govorilo se o održivom gazdovanju šumama, zaštiti šuma od nelegalne eksploatacije i o razvoju drvne industrije.
5. **Urbani razvoj i rješavanje nelegalne izgradnje**: Istaknuti su zahtjevi za rješavanje prekomjerne izgrađenosti prostora, zaustavljanja prekomjerne stanogradnje i posebno rješavanja nelegalne izgradnje u svim opštinama.

Dodatno je istaknuta potreba zaštite posebno vrijednih ambijentalnih cjelina, kao što je zona Miločerskog parka i druge vrijedne zone u svim opštinama.

6. **Zaštita prirode:** Uz uvažavanje potrebe zaštite prirode, u opštini Plav i Gusinje su posebno istaknuti problemi strogo postavljenih zona i režima zaštite u NP Prokletije, što se smatra ograničenjem za korišćenje od strane lokalnog stanovništva. Takav stav je iskazan i u opštini Danilovgrad kada je u pitanju zaštićeno područje rijeke Zete;
7. **Granica Morskog dobra:** Date su primjedbe na ranije definisanu granicu Morskog dobra, sa zahtjevom za što hitniju promjenu, posebno u opštini Ulcinj, u kojoj se dodatno naglašava problem "proširene zone odmaka" od obalne linije, planirane u planu za Obalno područje Crne Gore, koja se mora poštovati pri izgradnji.
8. **Administrativne granice opština**: U opštinama koje su novoformirane, ukazano je na potrebu definisanja granica opština, odnosno međusobnog razgraničenja.

Sve primjedbe, predlozi i sugestije koje su dostavljene Obrađivaču plana, su razmotrene i u Izvještaju sa Javne rasprave su dati odgovori o svim pojedinačnim stavovima koji su iskazani u primjedbama.

PRIMJEDBE, PREDLOZI I SUGESTIJE INSTITUCIJA

Sve institucije su dale dodatne podatke, predloge i sugestije, u skladu sa svojim nadležnostima. U Predlog plana su uključene dodatne informacije koje su dostavljene u toku Javne rasprave ili su u periodu pripreme Predlogu PPCG dostavljene nadležnom Ministarstvu i stručnom timu za izradu plana.
Održana je prezentacija Nacrta PPCG 2040.g. u organizaciji Inženjerske Komore Crne Gore.

SKUPŠTINA CRNE GORE – ODBOR ZA TURIZAM, POLJOPRIVREDU, EKOLOGIJU I PROSTORNO PLANIRANJE

Značajnu ulogu u pripremi Nacrta plana je imao Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore. Na održanim Javnim raspravama u opštinama, učestvovali su Predsjednik Odbora i članovi Odbora i dali su podršku u rješavanju pojedinačnih problema i strateških pitanja, koja direktno utiču i na razvoj opštine u kojoj se održavala Javna rasprava.
Na Sjednicama Odbora se razgovaralo o svim pitanjima iz oblasti planiranja, urbanog i ruralnog razvoja, poljoprivrede, turizma, ekologije, kao i podacima Popisa stanovništva 2023.g. koji u tom periodu nije biio obavljen, a smatra se važnim za oblast demografskih analiza. Posebna pažnja se posvetila razvoju saobraćaja, energetike, a naročito sektoru poljoprivrede, turizma i ruralnog razvoja. Sjednicama su, osim članova Odbora i predstavnika resornog Ministarstva, prisustovali i predstavnici ostalih resornih Ministarstava i nadležnih institucija, kao i članovi Stručnog tima.

Razmatrane teme i pitanja o kojima se diskutovalo na Sjednicama Odbora su:

- Status Predloga zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, zakona o legalizaciji objekata i sadržaju ovih zakonskih rješenja;
- Podaci Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2023. g, koji su se tek očekivali, na koji način će se koristiti u PPCG i kako će uticati na demografsku viziju razvoja i planska rješenja;
- Razmatranje podataka koji će se dobiti iz Popisa 2023.g. u dijelu koji se odnosi na poljoprivredu i njihov uticaj na ruralni i na ukupni razvoj Crne Gore;
- Razmatrano je pitanje na koji način se u PPCG i ostaloj planskoj dokumentaciji mogu obezbijediti prostorno-planske pretpostavke za nesmetano korišćenje IPARD programa.
- Nastavak izgradnje autoputa Bar-Boljare i planiranje i rješavanje dugogodišnjih dilema u vezi koridora brze saobraćajnice u Primorju;
- Analiziranje potrebe postavljanja strateške smjernice za izgradnju gasovoda i isključivanje mogućnosti izgradnje LNG terminala u Luci Bar;
- Naglašena je potreba planiranja i izgradnje infrastrukture u Sjevernom regionu i podržan je u tom dijelu koncept brze saobraćajnice i cjelokupnog saobraćajnog unaprjeđenja, koji je u PPCG predložen;
- Pitanja koja se odnose na upravljanje otpadom i unapređenje Regionanih deponija Možura u Baru i Livade u Podgorici.
- Postavljeno je pitanje da li je i na koji način operativni sistem zaštite države tretiran Nacrtom plana;
- Pitanje područja Sinjajevine i prethodno razmatrano planiranje privremenog korišćenja za potrebe Vojske Crne Gore, od strane Vlade Crne Gore.
- Ocijenjeno je nužnim da se Nacrtom plana predvidi postojanje robnih rezervi u Crnoj Gori;
- Diskutovano je o projektu izmještanja rijeke Ćehotine;
- Ukazano je na potrebu da se strateški razmišlja kada je, u pitanju razvoj ruralnog turizma u Crnoj Gori, o potrebi dodatne valorizacije područja Jelovice, projektu „Jelovica North" i o načinu da se ovaj projekat uvrsti u Nacrt plana;

- Ukazano je na važnost prepoznavanja neiskorišćenog potencijala svih opština i njihovog usmjeravanja u pravcu razvoja.
- Razmatralo se na koji način su uključene lokalne samouprave u pripremu prostorno-planske dokumentacije i da li imaju vizije razvoja na svojoj teritoriji i opredijeljenost za pojedine grane privrede (turizam, poljoprivreda, energetika industrija), kako bi se u PPCG-u dale jasne smjernice koje će omogućiti razvoj na lokalnom nivou;
- Odbor je organizovao više Sjednica na kojima se razgovaralo o procesu i dinamici izrade PPCG, kao i o svim poteškoćama koje je Stručni tim imao od Ugovora o izradi plana do pripreme Nacrta plana.

Zaključak i predlog Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje:

Zajednički stav i saglasnost između Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, Predstavnika resornog Ministarstva i svih Ministarstava koja su učestvovala na Sjednicama Odbora, kao i Stručnog tima je, da nadležna Ministarstva i sve institucije u Crnoj Gori treba da daju punu podršku u procesu izrade PPCG, kao najvažnijeg strateškog prostorno - planskog dokumenta, kroz dostavljanje potrebnih ažurnih podataka i dodatnih smjernica, kako bi se pripremio Predlog plana i usvojio na Skupštini Crne Gore do kraja godine.

PRIMJEDBE I SUGESTIJE NVO ORGANIZACIJA

Sve NVO organizacije su dale osvrt na evidentirane probleme koji su bili prisutni u prethodnom, ali i sadšanjem periodu, na koje je ukazano u Nacrtu plana, a odnose se na principe razvoja u svim oblastima i neophodne potrebe zaštite prostora, sa naglašenim stavom da se pri strateškim opredjeljenjima i realizaciji razvojnih projekata, u većoj mjeri štiti prostor i životna sredina, nego što je to bilo u prethodnom periodu. U fokusu je urbani razvoj i irješavanje problema nelegalne izgradnje objekata, saobraćajna infrastruktura, sa akcentom na brzu saobraćajnicu u Primorskom regionu, energetiku i potrebu da se kroz buduću izgradnju obnovljivih izvora energije obezbjedi zaštita prirode, životne sredine i kulturnog naslijeđa. Pitanja koja su ključna za sve NVO organizacije su: potreba izgradnje HE Komarnica i drugih hidroelektrana, strateški odnos prema planiranju gasovoda u Crnoj Gori, posebno isključivanje mogućnosti izgradnje LNG terminala, zaštita Sinjajevine i isključivanje mogućnosti korišćenja za potrebe Vojske Crne Gore (vojni poligon), zaštita Paštrovske gore i područja Brajići i isključivanje VE Brajići kao energetskog objekta i negativan stav po ptanju eventualnog otvaranja rudnika Brskovo (koji se u PPCG nije planirao).

PREKOGRANIČNA SARADNJA

U sladu sa Zakonskom obavezom, susjedne države su informisane o procesu Javne rasprave o Nacrtu plana sa Izvještajem o Strateškoj procjeni na životnu sredinu. Posebno se ističe značaj razmjene informacija o važnim infrastrukturnim projektima (saobračaj i energetika, kao i ostala infrastruktura), kako u Crnoj Gori, tako i u susjednim državama, da bi se infrastruktura sagledala kao dio integrisanog sistema sa susjednim državama i Evopom. Važan aspekt je uticaj na prostor i životnu sredinu i sagledavanje mogućih prekograničnih uticaja, sa ciljen da se sagledaju pozitivni efekti i spriječe potencijalni negativni uticaji na okruženje. U tom cilju je susjednim državama od strane Stručnog tima pripremljen Rezime i preveden na engleski jezik.
Mišljenje na PPCG do 2040. i SPU na životnu sredinu su dostavili Republika Hrvatska, Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije i Republika Srpska, Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju. Odgovori su dati u okviru ovog Izvještaja i izvršene su tražene korekcije i dopune u Predlogu PPCG i SPU na životnu sredinu.

ODRŽAVANJE TEMATSKIH OKRUGLIH STOLOVA

U toku Javne rasprave i nakon održane Javne rasprave, održani su u organizaciji Privredne komore Crne Gore i Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, sledeći tematski okrugli stolovi:
- Saobraćaj i telekomunikacije - 21. mart, 2024.g.
- Energetika i rudarstvo - 26. mart 2024.g.
- Poljoprivreda/Šumarstvo/ vodoprivreda - 29. mart 2024.g.
- Upravljanje otpadom i prerađivačka industrija - 09. april 2024.g.
- Turizam - 16. april 2024.g.
- Građevinarstvo/urbani razvoj/ mogućnosti za naše građevinske firme u odnosu na najavljene planske pretpostavke za izgradnju infrastrukture - 19. april 2024.g.
- Završna konferencija - 26. april 2024.g.

Za Stručni tim:

mr Svetlana Jovanović, dipl.pr.planer

Rukovoditeljka izrade PPCG do 2040.g.

PRIMJEDBE, PREDLOZI I SUGESTIJE SA JAVNE RASPRAVE O NACRTU PPCG DO 2040.
I ODGOVORI STRUČNOG TIMA ZA IZRADU PLANA

PRIMJEDBE I SUGESTIJE OD OPŠTINA

OPŠTINA DANILOVGRAD

U toku Javne rasprave nisu dostavljene primjedbe i sugestije.

284. GLAVNI GRAD PODGORICA – Primjedbe, sugestije i predlozi NVO "LJešanska luča"

Oblast: Turizam, urbanizam, ruralni razvoj, saobraćaj,

NVO LJEŠANSKA LUČA
Broj: 01/24
Podgorica,12. mart 2024.godine

GLAVNI GRAD PODGORICA
n/r prof. dr Olivera Injac, gradonačelnica

PODGORICA
Njegoševa 13

PREDMET: Predlozi, sugestije i komentari na Nacrt Prostornog plana Crne Gore do 2040.godine

NVO "Lješanska luča" je osnovano 2023.g. Neki od ciljeva su očuvanje i afirmacija ljudskih i prirodnih vrijednosti, kulturne i istorijske tradicije, humanih i etičkih vrlina, kao i drugih vrijednosti koje su u vezi sa Lješanskom nahijom i njenim istaknutim pojedincima, bratstvima i selima koja joj pripadaju, aktivno učešće u postupku pripremanja odluka i kreiranja javnih politika iz oblasti uređenja prostora i zaštite životne sredine, pokretanje i podržavanje inicijativa usmjerenih na razvoj eko turizma, seoskog turizma i agroturizma na području Lješanske nahije i uspostavljanje veza sa prijateljimail poštovaocima udruženja sa sličnim ciljevima, odnosno opredjeljenjima za koja Udruženje iskaže interes.

U iskazanim primjedbama, sugestijama i predlozima se, uz obrazloženja o značaju PP Crne Gore ukazuje na nekoliko problematičnih pitanja:

1. U poglavlju 5. Sektorske projekcije – privredne djelatnosti str 74.

U okviru tačke 5.5. Turistički razvoj, definišu se opšta načela planiranja turističkog razvoja, specifičnosti regiona Crne gore u planiranju turizma, vizija razvoja regiona i daju preporuke za razvoj turizma po regionima.

Nacrtom PPCG su, u okviru Središnjeg regiona, prepoznate tri zone, i to: 5. ZONA CETINJE - Podzone: NP Lovćen, Prijestonica Cetinje, 6. ZONA SKADARSKOG JEZERA - NP Skadarsko jezero, 7. SREDIŠNJA ZONA – Podzone; Podgorica, Zeta, Tuzi, Danilovgrad, Nikšić **(str. 77).**

U Preporukama za razvoj područja Skadarskog jezera i **u Preporukama za razvoj Podgorice u potpunosti je zanemarena činjenica da Glavni grad preko Gornjeg (Malog) blata ima izlaz na Skadarsko jezero i da se graniči sa zonom NP Skadarsko jezero**, kao jednom od najatraktivnijih turističkih zona središnjeg regiona, čiji potencijali tek treba da budu valorizovani.

Obrazloženje:

Nacionalni park Skadarsko jezero predstavlja međunarodno prepoznatu destinaciju sa specifičnim turističkim ponudama, koje su zasnovane na raznovrsnosti biodiverziteta, kulturno – istrijskom nasljeđu i jedinstvenom prirodnom ambijentu. U okviru Skadarskog jezera nalazi se Gornje Malo blato, koje je udaljeno od Podgorice 13 km (Magistralni put Podgorica-Cetinje 9km i Barutana-Sinjac 4km). Naglašavam da je nakon dobijanja statusa samostalne opštine Tuzi i Zeta, područje Gornjeg (Malog) blata ostala **jedina veza teritorije Glavnog grada sa Skadarskim jezerom i Nacionalnim parkom.** To je područje zbog svoje blizine Podgorici ima potencijale za razvoj primarnih turističkih proizvoda kao što su aktivni odmor, ruralni turizam, ali integraciju ruralne ekonomije seoskih domaćinstava u turističke proizvode, što bi doprinijelo unapređenju životnog stanadarda mještana Lješanske nahije i njihovom povratku na selo. S obzirom da u Nacrtu PPCG o tome nema ni riječi, ukratko ćemo predstaviti samo dio potencijala tog područja.

U basenu Malog blata postoji veći broj karstnih oka: Velja Šujica sa dubinom 13,5 m, Mala Šujica 14,5 m, Krakala-Donji brod 13 m, Bivo 15,8 m, Crno oko 16 m, Boljesestra 14,8 m, Brodić 13 m, oko pod Bobovine 17 m, Krstato oko 18 m, Kaluđerovo oko 17,4 m, Čkano oko i Peškirovo oko. Vode svih oka u Malom blatu otiču vodotokom Biševine ka Karatuni.
Najizdašnije karstno izvorište u Malom blatu je vrulja Boljesestra, koje se nalazi u podnožju zapadnih padina Debelih rudina i Kolozuba (221 mnv), u neposrednoj blizini Kosmače (Opština Zeta) sa kojeg se snabdijeva vodom crnogorsko primorje.
Kaluđerovo oko je prirodni dragulj, skriven ispod Draškove glavice i Veljega ždrijela. Formiran je u vrtači izgrađenoj od krečnjaka jurske starosti. Dužina mu je oko 130 m, a širina od 50-80 m. Za vrijeme povodnje funkcioniše kao karstno vrelo. Dubina oka je 17,4m, što znači da se radi o kriptodepresiji. Temperatura vode je 20-21”C i može se koristiti za vodosnabdijevanje Lješanske nahije, kao turističko-izletničko mjesto zajedno sa Malim blatom, za sportove na vodi i sportski ribolov. Kaluđerovo oko za vrijeme visokog vodostaja otiče Sinjačkom rijekom u Raško oko, a potom Ranjom u Krakala. Jedino naselje na teritoriji Glavnog grada koje se nalazi na obali Skadarskog jezera je **Sinjac**, koji je poznat po sinjačkom pazaru iz osmanskog perioda i smatrao se trećim pazarom u Crnoj Gori poslije Žabljaka i Rijeke Crnojevića. Još su vidljivi ostaci zidina jedne veće zgrade, koja je vjerovatno služila za magacinski prostor i zidina “doganje” s druge strane Krakala. Između Gornjih i Donjih Krakala izgrađen je most u doba Petra I Petrovića, kojim se može prelaziti u doba niskog vodostaja. U Sinjcu su postojali i dva manastira u Pršnici i Ćelije, više Kaluđerovog dola. Kosmača je u Gornjem blatu nedaleko od Sinjca.
Da bi se podstakao razvoj u ovom kraju, jedan od osnovnih preduslova je **proširenje postojeće vodovodne mreže i na sela Gornje Lješanske nahije**, obezbjeđivanje potrebnih količina vode za navodnjavanje poloprivrednog zemljišta iz podzemnih izdani i **proširenje putnog pravca Barutana-Goljemadi-Sinjac.** Na ovaj način, kao i **izgradnjom pješačkih i biciklističkih staza i vidikovaca i drugih sadržaja aktivnog odmora duž obale**, otvorile bi se mogućnosti valorizacije Gornjeg blata i Žabljaka Crnojevića, koji bi na taj način postao dostupniji sa ove atraktvne - vodene strane, koja pripada Podgorici.
Kako je radi o jedinstvenoj **ekološkoj oazi nadomak Podgorice**, valorizacija prirodnih potencijala ovog područja mora biti zasnovana na principima održivog razvoja, koji obuhvata **zaštitu biodiverziteta i kulturno istorijskog nasljeđa, ali uz korišćenje komparativnih prednosti (voda, ribolov, vino, vinogradarstvo, agro i ruralni turizam, poljoprivreda, kulturno nasljeđe).**
Razvoj poljoprivrede mora biti zasnovan na sistemu zaštite i obima proizvodnje, prije svega zasnovane na integralnoj i organskoj proizvodnji, kao i razvoj pčelarstva kroz koncept organske proizvodnje, s obzirom da je taj dio Skadarskog jezera bogat medonosnim biljem. Takođe, u određenom nivou postoje uslovi i za razvoj stočarstva, a isto tako su posebno izraženi potencijali za razvoj vinogradarstva i ribarstva. Svi ovi potencijali predstavljaju osnov za razvoj turizma, kao i za **izgradnju infrastrukturalnih objekata namijenjenih u turističke svrhe** (turistička naselja, bungalovi, kampovi, tradicionalni restorani itd.)
Kako Nacrtom PPCG do 2040.godine nije u dovoljnoj mjeri prepoznata vrijednost ruralnih prostora u okolini Podgorice koji ima izlaz na Skadarsko jezero (Malo blato) i njegovih specifičnih razvojnih mogućnost, predlažemo da se Nacrt Plana dopuni smjernicama i preporukama koje bi to omogućile i bile osnov za dalju razradu nižim planskim dokumentima.

Primjedba se prihvata. U Predlog plana će se unijeti preporuke za razvoj turizma u zoni Gornjeg blata, naselja Sinjac i drugi turistički atraktivni lokaliteti, važni za ekološko očuvanje i ruralni razvoj zona Skadarskog jezera. Proširenje vodovodne mreže i druga aktuelna pitanja su iskazana strateški, a na detaljnijem planskom nivou će se planirati detaljno.

1) **U Poglavlju 7.2. KONCEPT MREŽE NASELJA, URBANI I RURALNI RAZVOJ (str. 126), kao z**načajni lokalni centri na teritoriji Glavnog grada Podgorice prepoznati su Lijeva Rijeka i Ubli.

Neshvatljivo je da se kao **značajni lokalni centar** za teritoriju Glavnog grada **ne prepoznaje i Barutana**, kao lokalni centar kojem gravitira osam sela Donje Lješanske nahije.

Obrazloženje

Barutana je lokalni centar kojem najneposrednije gravitiraju sela Gornji Kokoti, Podstrana, Liješnje, Bigor, Brežine, Goljemadi, Begova Glavica i Briđi, koji ima osnovnu školu sa stogodišnjom tradicijom, do prije koju godinu je postojala je i pošta, zdravstvena ambulanta, Dom omladine, zadužbina Gligorija Vukčevića, kao i mjesna zajednica. Ako tome dodamo da se na Barutani, pored navedenih sadržaja, nalazi spomen obilježje palim borcima Lješanske nahije u oslobodilačkim ratovima, jedno od najpoznatijih djela prve arhitektice u Crnoj Gori Svetlane Kane Radević, kao i da integralni dio ovog područja čine i sela Gonje Lješanske nahije u okviru MZ Gradac, sa određenim primarnim uslužnim i društvenim funkcijama u tim naseljima, jasno je da su za dobijanje takvog statusa ispunjeni uslovi**.** Posebnu važnost daje mu činjenica da je ovo područje jedina veza teritorije Glavnog grada sa zonom NP Skadarsko jezero, što je čini najatraktivnijom zonom za razvoj turizma u ruralnom području.

Bez namjere da se pozivamo na istorijsko pravo i status koji je Barutana imala u teritorijalnoj podjeli Crne Gore u počev od 1947.godine, ipak podsjećamo da je tada u okviru titogradskog sreza Mjesni narodni odbor Barutana sa sjedištem u Barutani obuhvatao 14 sela, i da je u periodu od 1952. do 1959.godine funkcionisao kao Opština lješanska sa sjedištem narodnog odbora opštine na Barutani, sa istim statusom kao Golubovci, Tuzi i Lješkopolje. Iz navedenog je jasno da je u interesu razvoja Glavnog grada da se za ovo područje obezbijedi viši nivo osnovnih funkcija kojima mogu opslužiti i naselja koja gravitiraju Barutani. Za ovo su ispunjeni uslovi iz definicije značajnog lokalnog centra koji su Nacrtom Plana, prepoznati kao **urbana, ruralna ili turistička naselja sa određenim primarnim uslužnim i društvenim funkcijama (obrazovnim, zdravstvenim, socijalnim, sportskim, kulturnim).**

Ovo je od posebne važnosti iz razloga što se u smjernicama za razvoj Nacrtom Plana u centrima koji su definisani kao **značajni lokalni**, ukazuje da je potrebno obezbjediti i podizati na viši nivo osnovne funkcije kojima mogu opslužiti i naselja u svom gravitacionom području. Naglašavamo da su navedena ruralna naselja od Glavnog grada udaljena 10 km, povezana kvaltetnim saobraćajnim putem Podgorica- Cetinje i da će u perspektivi budući dio koridora **autoputa Bar – Boljare** proći kroz Lješansku nahiju, čime će postati i značajno saobraćajno čvorište.

Prema demografskim projekcijama iz Nacrta PPCG, predviđa se da će Podgorica do 2040.godine imati oko 225 000 stanovnika, što će stvoriti dodatni pritisak na postojeću , ali sasvim izvjesno i infrastrukturu koja će do tada biti izgrađena. Prebukirani vrtići, škole, saobraćajnice, parking prostor, prekomjerna zagađenost vazduha, ali i druga ograničenja kojima se u značajnoj mjeri narušava kvalitet života u urbanom dijelu grada, obavezuju svakog odgovornog donosioca odluka na razvoj i očuvanje ruralnih područja i unapređenje urbano-ruralnih relacija.

U cilju ublažavanja negativnih demografskih trendova u državi Nacrtom PPCG se daje **Predlog mjera za zaustavljanje negativnih demografskih trendova u Sjevernom regionu**, ali nedostaju mjere kojima bi se razvojem ruralih područja stvorili uslovi za povratak na selo.

To se može postići unapređenjem saobraćajne i ostale infrastrukture, omogućavanje razvoja turizma (eko, etno, ruralnog turizma), podsticanje razvoja poljoprivrede uz očuvanje poljoprivrednih površina i podizanje administrativnih, zdravstvenih, obrazovnih i kulturnih funkcija ruralnog područja na viši nivo.

Ruralna područja u okolini Podgorice, kao što je **područje Ljepšanske nahije uz realizaciju seta mjera** kojima bi se uz podršku razvoju ruralih područja stvorili uslovi za povratak na selo, idealna su prilika za rasterećenje infrastrukture urbanog jezgra Podgorice, ali i za razvoj izletničkog turizma i afirmaciju aktivnog odmora stanovništva iz urbanog-gradskog jezgra.
Da bi se za to stvorile planske osnove, predlažemo da se u Nacrtom PPCG **kao značajni lokalni centar** na teritoriji Glavnog grada Podgorice, pored Lijeve Rijeke i Ubala, prepozna i Barutana.

Primjedba se prihvata. Naselje Barutana je lokalni centar. Svi lokalmni centri u skladu sa budućim razvojem mogu dobiti funkciju značajnog lokalnogc entra.

1) U poglavlju 8) **MREŽA I OBJEKTI INFRASTRUKTURE** 8.1. Saobraćajna infrastruktura **(str. 144) se ukazuje da je za autoput Bar – Boljare** (trasa Đurmani **–** do petlje Šteke**)** rađena analiza više varijantnih rješenja, kroz studije i dokumentaciju na različitim nivoima razrade. Uz višekriterijumsku analizu varijanti, Nacrtom PPCG se predlaže varijanta koridora trase autoputa **koja obilazi Skadarsko jezero** (kopnena varijanta).

U Strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu u dijelu koji je posvećen saobraćajnoj infrastrukturi prezentirana su ključna ograničenja varijante preko Skadarskog jezera i kopnene varijante, s tim da su kod opisa kopnene varijante buduće trase auto puta navedene samo prednosti te varijante, dok **nijesu opisani, odnosno prepoznati njeni negativni efekti.**

Obrazloženje

Budući da će dio koridora **autoputa Bar – Boljare** (trasa Đurmani **–** do petlje Šteke**) svojom kopnenom varijantom** proći kroz Lješansku nahiju, mišljenja smo da **pitanje negativnih uticaja ovog projekta na životnu sredinu mora biti obrađeno i prezentirano javnosti**.

Negativni uticaj je vezan za izrazito negativne efekte na vazduh, biodiverzitet, podzemne vode, klimatske promjene i zemljište. Ako znamo da izgradnja saobraćajne infrastrukture sa sobom donosi i negativne efekte vezane za zauzimanje prostora, gubitak vrsta i staništa, negativne vizuelne uticaje na pejzaž i predio duž koridora saobraćajnica, jasno je da se pitanje negativnih uticaja ovog projekta na životnu sredinu ne smije ignorisati. Radi se o području koje je **dio sliva Skadarskog jezera i koje gravitira vodoizvorištu Boljesestra** i za koje je potrebno obezbijediti mjere zaštite utvrđene *1.3. Operativni cilj: Zaštita izvorišta, istraživanje, zaštita i očuvanje vodnih resursa koji se koriste ili su namijenjeni za ljudsku potrošnju u budućnosti (str 181).*

Primjedba se ne prihvata. Za predmetnu dionicu je u izradi Idejno rješenje asaobraćajnice. Koridor koji se prlanira u PPCG je uslovljen mogućim tehničkim rješenjem saobraćaja u ovoj zoni.

Kada se ukazuje na mogućnosti razvoja jezerskog saobraćaja, Nacrtom PPCG se navodi: "*Jezerski saobraćaj se može organizovati na Skadarskom jezeru u puničke i turističke svrhe, uz poštovanje ekoloških kriterijuma. Razvojem turističkih kapaciteta, organizacija snabdijevanja istih se može organizovati eko distributivnim čamcima. Organizacija jezerskog saobraćaja je moguća u dvije kategorije: (1) izletnički turizam na jezeru turističkim čamcima i brodovima, (2) redovan putnički saobraćaj u ljetjnem periodu malim putničkim brodovima na relaciji Skadar – Ckla – Virpazar – Rijeka Crnojevića i obratno. Za prihvat plovila je potrebna izgradnja i modernizacija pristaništa u mjestima Ckla, Virpazar i Rijeka Crnojevića, u skladu sa ekološkim kriterijumima*."
Mišljena smo da je bilo neophodno ukazati na mogućnosti organizovanja jezerskog saobraćaja u turističke svrhe i vodama Gornjeg (Malog) blata od Sinjca do Žabljaka Crnojevića i izgradnju pristaništa na Krakalima, u skladu sa ekološkim kriterijumima. Na taj način bi se podstakao izletnički turizam na ovom dijelu jezera turističkim čamcima i omogućio turistima i građanima Podgorice obilazak ove jedinstvene ekološke oaze.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se dopuniti dio teksta koji se odnosi na Jezerski sobraćaj.

Poštovana gradonačelnice, ovi komentari, primjedbe i sugestije na Nacrt PPCG dati su s ciljem da se ovim strateškim dokumentom, prostor i prirodni resursi Lješanske nahije, kao dio teritorije Glavnog grada Podgorica, zaštite i valorizaciju i Udruženje će ih dostaviti i Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Međutim, ukoliko ste saglasni sa ovim komentarima i ukoliko procijenite da mogu unaprijediti kvalitet konačne verzije PPCG, izuzetno bismo cijenili kad bi ih Glavni grad preuzeo kao svoj doprinos javnoj raspravi i dostavio resornom ministarstvu.

Unaprijed zahvalan ispred Udruženja,
PREDSJEDNIK

Cvetko Vukčević

Tel: 067/231-963

OPŠTINA PODGORICA

97.04.332/24-1643/97; 11.04.2024.Glavni grad Podgorica, Sekretarijat za saobraćaj

S obzirom da je Javna rasprava o Nacrtu PPCG i Izvještaju o SPU na životnu sredinu u Podgorici održana 05.02. 2024.g. odnosno na samom početku Javne rasprave molimo Vas **da razmotrite mogućnost organizovati ponovne prezentacije Nacrta PPCG u Podgorici ili okruglog stola Organima i službama Glavnog grada**, kao i preduzećima koja obavljaju djelatnosti od javnog interesam kako bi se kroz učešće svih zainteresovanih strana došlo do najboljih rješenja usmjerenih na održivi razvoj Crne Gore.
Sekretar Ninoslav Kaluđerović, rukovodilac Odjeljenja za regulaciju saobraćaja i puteve mr Fahret Maljević, dipl.inž.saobr.

Odgovor: Primjedba/predlog se prihvata. U predviđenom roku su organizovane sve Javne rasprave u opštinskim centrima u Crnoj Gori. U toku pripreme Predloga plana moguće su dodatne konsultacije i održavanje tematskih sastanaka prema potrebi, posebno u oblasti saobraćaja u kojoj su izražene najveće dileme u fazi pripreme Nacrta plana. Za sve predloge, Obrađivač plana je otvoren za opštinu Podgorica i sve njene stručne službe.

347. 04-332/24-1643/347: 29.04.2024.g.- SEKRETARIJAT ZA PLANIRANJE PROSTORA I ODRŽIVI RAZVOJ GRADA PODGORICA

Oblast: vodosnabdijevanje, planiranje, urabnizam, upravljanje otpadom, SPU

U nastavku dostavljamo primjedbe i sugestije Sekretarijata za planiranje prostora i održivi razvoj Glavnog grada Podgorica na Nacrt Prostornog plana Crne Gore, koje se odnose na teritoriju Glavnog grada, a iz nadležnosti ovog organa.

a) U prethodnom periodu Glavni grad je imao veliki broj problema i izazova sa razvojem i planiranjem područja u infrastrukturnim koridorima definisanim važećim PPCG usljed činjenice da su isti postavljeni široko i da, u međuvremenu, nije došlo do izrade tehničke dokumentacije u najvećem dijelu definisanih koridora. Sa takvim stanjem stvari onemogućen je razvoj područja u koridorima i rezervnim koridorima oba autoputa, koji zahvataju značajnu površinu Glavnog grada.

Iz ovog razloga zahtjevamo da se Prostornim planom Crne Gore definišu konačni koridori, bez alternativnih opcija, i da se Planom jasno propišu rokovi i dinamika izrade tehničke dokumentacije (idejnih projekata) kojim bi se koridori suzili i racionalizovali, kako bi se djelovi prostora „oslobodili“ a, u konačnom, omogućio razvoj ovih područja.

Odgovor: Primjedba se prihvata/predlog. U Javnoj raspravi je već najavljeno da će se u Predlogu plana predložiti kratki rokovi pripreme projektne dokumentacije, upravo sa ciljem da se koridor oslobodi za druge namjene. (dovoljni za projektovanje).

b) Lokacija za Postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda je definisana u okviru Generalnog urbanističkog plana (GUP) Podgorice, čije se granice poklapaju i sa GUR-om Podgorica iz važećeg Prostorno urbanističkog plana. Realizacija ovog projekta je otpočela izgradnjom kolektorske i druge mreže u različitim djelovima grada. Lokacija je verifikovana i kroz Prostorno urbanistički plan Glavnog grada Podgorice, ali i kroz važeći plan detaljne razrade DUP „Industrijska zona KAP“- izmjene i dopune. Napominjemo da su za finansiranje izgradnje objekta na definisanoj lokaciji obezbijeđena sredstva i da je u završnoj fazi izrada Glavnog projekta samog objekta Postrojenja.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Konstatovano je da je lokacija PPOV definisana u GUP-u Podgorice, odnosno GUR-i važećeg PUP-a opštine. U PPCG se daju opšte strateške smjernice, a lokacija se određuje u planu „nižeg reda“, u ovom slučaju PUP-u opštine Podgorica.

c) Kada je u pitanju administrativna podjela Glavnog grada, Plan sadrži neusaglašenosti između grafičkih priloga. U toku trajanja javne rasprave dostavljena je i primjedba Organizacionog odbora radi stvaranja uslova za početak rada novoosnovanih opština Tuzi i Zeta. S obzirom na to da procedura teritorijalnog razgraničenja nije okončana, zahtijevamo da Prostorni plan Crne Gore uvaži sve navode iz akta Organizacionog odbora. Na pojedinim kartama planer je iscrtao administrativne granice novoosnovanih opština na način da iste zadiru u područje naselja Podgorica, kako je ono egzistiralo za vrijeme postojanja gradskih opština Tuzi i Golubovci. Granice naselja Podgorica su vidljive i u važećem Prostorno urbanističkom planu Glavnog grada Podgorice, koji je i dalje važeći planski dokument i koji je korišćen kao dio dokumentacione osnove za izradu Prostornog plana Crne Gore do 2040. godine. Zbog svega navedenog zahtijevamo da se granice ucrtaju kakve su i bile u vrijeme postojanja gradskih opština Tuzi i Golubovci, a da će se njihov konačni položaj utvrditi kroz rad Organizacionog odbora ili arbitražu-postupak koji je utvrđen Zakonom o teritorijalnoj organizaciji.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Granice će se preuzeti iz PUP-a Podgorice i najaviti da će razgraničenje definisati u skladu sa Zakonom.

d) Smatramo da PPCG treba da definiše posebne smjernice koje se odnose na sjeverni i sjeverozapadni dio Glavnog grada. Plan mora da uvaži realnost novoizgrađenog autoputa Bar-Boljare, koji tangira i područja slabijeg razvoja i demografskog pražnjenja. U tom smislu, mišljenja smo da za ova područja Plan treba da da jasne **smjernice za razvoj, prije svega, planinskog turizma, eko turizma, ruralnog turizma, izgradnje objekata i objekata u funkciji poljoprivrede, sekundarnih centara koji gravitiraju petljama na autoputu (Veruša, Lijeva Rijeka), te sekundarnog centra Ubli, sa područjem Korita, razvoja područja Pipera sa naseljem Rogami**. Na svim ovim područjima treba definisati planske pretpostavke za dalji razvoj (pažljivo planiranje građevinskog zemljišta i poljoprivrednih površina za razvoj). U planu namjena površina su, tačkasto, date namjene za razvoj iz kojeg razloga smatramo da iste treba uvezati i formirati logične cjeline za razvoj, kako bi se stvorili uslovi za aktiviranje ovih područja u budućem planskom periodu.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U smjernicama za razvoj dio navedenih zona je već uključen u plan.

e) Takođe, ukoliko je plansko opredjeljenje planiranje autoputa po ranije definisanoj alternativnoj trasi, PPCG treba definisati smjernice za razvoj južnih i jugozapadnih djelova Glavnog grada, sa centrima u Lješanskoj nahiji. Takođe, uz magistralni pravac Podgorica-Cetinje, treba planirati površine za razvoj, nakon „oslobađanja“ ovog prostora od koridora autoputa, s obzirom na izuzetan, i postojeći i budući, položaj ovog prostora u saobraćajnom sistemu Crne Gore.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U smjernicama za razvoj zone Podgorica u planu se ističu navedene zone. Dodatno se ističe potreba projektovanja saobraćajnica u najbrže mogućem roku, kako bi se prostor koridora nakon toga koristio za druge namjene.

f) Podsjećamo da je Glavni grad utvrdio lokaciju za Novo groblje na Ćemovskom polju i ista je verifikovana i kroz Nacrt PUP-a Glavnog grada, pa je treba uvrstiti u tekstualni dio PPCG. Lokacija je u potpunosti u svojini Glavnog grada i za izgradnju navedenog objekta od opšteg interesa obezbijeđena je dozvola za gradnju.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Detaljnu namjenu nije moguće planirati u PPCG, već u planskoj dokumentaciji detaljnijeg planskog nivoa.

g) Mišljenja smo da Prostorni plan Crne Gore treba da predloži nove lokacije za razvoj poslovanja i industrije na teritoriji Glavnog grada, a uzimajući u obzir činjenicu da je izgrađen autoput na dijelu teritorije Glavnog grada i uslijed činjenice da je došlo do formiranja novih opština Tuzi i Zeta.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U smjernicama za razvoj će se dati opšte smjernice za planiranje industrije. Detaljne lokacije je moguće dati u planskom dokumentu detaljnijeg nivoa (PUP opštine i dr).

h) Kada su u pitanju ruralna područja, Prostornim planom treba dati preporuke i smjernice za tretman poljoprivrednih površina i šumskih površina po bonitetnim klasama. Jedan od nedostataka važeće planske dokumentacije je i taj da su takve površine planirane gdje, apsolutno, nema nikakvih uslova za razvijanje takvih djelatnosti uslijed čega se onemogućuje aktiviranje ovih, pasivnih, prostora na teritoriji Glavnog grada. Predlažemo da se razmotri opcija različitog planskog tretiranja, primjera radi, zemljišta od I do IV bonitetne klase (najvrednija zemljišta) i od V do VIII klase (zemljišta nižeg kvaliteta). Ovo iz razloga kako bi se stekli uslov za razvoj ruralnih područja, van grada, a sve u cilju pospješivanja razvoja policentričnog modela, odnosno, umanjenja očiglednih pritisaka na urbano područje Glavnog grada. Svakako, mišljenja smo da najvrjednije poljoprivredno i šumsko zemljište treba sačuvati.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Uz konsultaciju sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede će se u Predlogu PPCG dati smjernice koje će se uskladiti sa tekućim pripremama Zakona o zemljištu.

i) Kada je u pitanju buduća stanogradnja, smatramo da treba definisati smjernice i preporuke za ograničeni razvoj ovog sektora, s obzirom na izraženu izgrađenost urbanog dijela Podgorice.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se naglasiti smjernica da se stanogradnja odvija u skladu sa realnim potrebama stanovništva.

j) S obzirom na to da se tekstualnim dijelom plana pominje i dio prostora Sadina, obavještavamo vas da je u prethodnom periodu Glavni grad u saradnji sa nadležnim Ministarstvom sproveo konkurs kroz koji je dobijeno urbanističko rješenje budućeg razvoja ovog prostora, a saglasno smjernicama Prostorno

urbanističkog plana. Mišljenja smo da takvu činjenicu treba da uvaži PPCG, s obzirom na to da je i na ovom prostoru došlo do značajnih izmjena, prije svega, u vlasničkoj strukturi i strukturi zemljišta u poslednjih nekoliko godina. Značajno je i interesovanje građana po pitanju daljeg razvoja ovog prostora.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U dijelu smjernica za razvoj poljoprivrede po regionima isključene su Sadine.

k) S obzirom na to da je u toku izrada Zakona o legalizaciji bespravnih objekata, mišljenja smo da i ovaj planski dokument treba da da osvrt koji bi se odnosio na ovaj problem. Glavni grad Podgorica je jedna od lokalnih samouprava sa izraženim problemom bespravne gradnje. S obzirom na to da je iskazano opredjeljenje države da se što više objekata legalizuje, mišljenja smo da i PPCG treba da sadrži određene smjernice koje će se odnositi na budući tretman takvih objekata.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se dati opšte smjernice za legalizaciju objekata. Očekuje se i usvajanja Zakona o legalizaciji objekata koji će definisati dodatne smjernice.

l) Kada je u pitanju odlaganje i tretman različitih vrsta otpada, mišljenja smo da kroz PPCG treba da se definišu okvirne lokacije i smjernice za realizaciju takvih objekata.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG nije moguće definisati lokacije. Neophodne su dodatne detaljne analize. Moguće je dati samo opšte smjernice u smislu obezbjeđivanja zaštite životne sredine i definisanja savremenih rješenja u skladu sa EU standardima.

m) U planu namjena površina nije evidentirana izgrađena dionica autoputa sa izgrađenim petljama i vezama prema centrima na sjeveru opštine. Smatramo da iste treba evidentirati i locirati površine za razvoj u blizini takvih saobraćajnih čvorišta.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG u razmjeri 1:100 000 nije moguće evidentirati detalje iz projektne dokumentacije. Moguće je u tekstu naglasiti potrebu da se takva područja na detaljnijem planskom nivou adekvatno razvijaju u razvojnom smislu.

n) Na pojedinim grafičkim prilozima pogrešno je nanesena lokacija naselja Ubli.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

o) U zoni Bioče i Ubli u grafičkom prilogu „Potencijali i ograničenja“ postavljena je dosta široko zona zaštite. Zbog nemogućnosti uvida u detalje, molimo za objašnjenje o kojoj zoni sanitarne zaštite se radi i da li je u pitanju zona vodoizvorišta. Nanesena zona obuhvata značajnu površinu sjeveroistočnog dijela Glavnog grada (od Bioča do Lijeve Rijeke i Veruše).

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Radi se o trećoj zoni zaštite vodoizvoriša Bioče, podatak je preuzet od Uprave za vode i Vodovoda i kanalizacije doo Podgorica.

p) Tekstualnim dijelom plana treba istaći izuzetne potencijale za turističku valorizaciju lokaliteta Bukumirskog i Rikavačkog jezera, sa okolnim prostorima koja se nalaze u granicama Parka prirode „Komovi“.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

q) Uslijed najnovijih izmjena administrativnih granica, Glavni grad izlazi na Skadarsko jezero jedino u dijelu naselja Goljemadi, Begova Glavica i Briđe. Ovaj mikrolokalitet treba posebno analizirati obzirom na izuzetne potencijale, dobru saobraćajnu povezanost i izuzetan položaj ovih naselja. Smatramo da se na ovim prostorima treba omogućiti razvoj turizma, eko-turizma, a uzimajući u obzir i granicu Nacionalnog parka „Skadarskog jezera". Predlažemo da se detaljno analizira prostor uz granicu NP i daju smjernice za dalji održivi razvoj ovog prostora.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Navedena naselja će se naglasiti u dijelu razvojne zone Podgorica, s obzirom na preklapanje sa razvojnom zonom Skadarsko jezero. Detaljnu analizu je moguće uraditi u oikviru PPPN za Skadarsko jezero i PUP-a opštine Podgorica.

r) U skladu sa izmjenama Plana izvršenim shodno iznijetim sugestijama potrebno je izvršiti i izmjene u izvještaju o strateškoj procjeni uticaja PPCG na životnu sredinu.

Odgovor: Primjedba/predlog se prihvata. Izmjene će se izvršiti i u SPU na životnu sredinu.

s) Pored navedenog, ukazujemo na određene terminološke i tehničke korekcije koje je potrebno izvršiti, poput korišćenja termina Regionalni park koji kao takav nije više prepoznat Zakonom o zaštiti prirode, Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja nije važeći i dr.

OdgovorPrimjedba se prihvata. Izvršiće se korekcije u Predlogu plana.

Ukoliko smatrate potrebnim, predlažemo održavanje sastanka u cilju dodatnog preciziranja iznijetih primjedbi i sugestija u direktnoj komunikaciji.

OPŠTINA ZETA

U toku Javne rasprave nisu dostavljene primjedbe i sugestije.

OPŠTINA TUZI

OPŠTINA TUZI

249. 04-332/24-1843/249; 26.04. 2024. Predsjednik MZ Milješ Safet Giljić; u potpisu grupa građana;

Oblast: Nije u nadležnosti PPCG

U ime Mjesne zajednice Milješ obraćam Vam se za promjenu namjene površina dijela urbanističke parcele UP2a zona A u zahvatu DUP-a Karabuško Polje. (U toku je postupak za povraćaj oduzetog zemljišta, bivši vlasnici zahtjevaju promjenu namjene zemljišta iz GP površine za groblja u mješovitu namjenu.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG nije moguće vršiti promjenu namjene površina koja je planirana prema važećem DUP-u. Potrebno je razmotriti u toku izmjena DUP-a Karabuško polje.

OPŠTINA CETINJE

OPŠTINA CETINJE

330. PRIJESTONICA CETINJE 04-332/24-1643/330; 22.04.2024.g – projekat tunela Lovćen: Služba gradonačelnika: D. Anđelić

Oblast: **saobraćaj**

Predmet: Tunel Lovćen

Poštovani,

Shodno Javnoj raspravi o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore i Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, Prijestonici Cetinje je stigla dokumentacija vezano za **projekat Tunela Lovćen.**

Molimo Vas da uzmete u obzir eventualnu dalju razradu povodom sugestije g. Radivoja Vujovića upućenoj Službi gradonačelnika u toku trajanja javne rasprave.

S poštovanjem D. Anđelić šefica kabineta

Tunel Lovćen: Tri Ili četiri trake u jednom prolazu; Takvi tuneli su već rađeni u Koni i Singapuru; Moguće izrada lifta do Ivanovih korita visine 700m; Dva grada koja su najvažniji za Crnogorsku istoriju sveto je povezati; Kotorski Pazar i Crnogorci – Cetinjski Pazar i Grbljanke; Skraćenje puta Cetinje Kotor za 30km, a Podgorica Kotor bio bi 45km; Vožnja od Cetinja do Kotora 15min; ekonomski opstanak Cetinja za vijek i vjekov.

Tehničke karakteristike tunela Cetinje – Grbalj Bajićko Prisoje – Nalježići:

Ulazna tačka je na visini od 760m + - 10m; izlazna tačka je na visini 460m + - 10m; dužina tunela je 8000 – 8200m u zavisnosti od tačke izlaza tunela; Prilazni put na Cetinju je od Grude preko Štreke I Ševrlje do Bajićkog prisoja 3km; Izlazni put je između sela Čavori I sela Nalježići na platou 2x 1,5km I silazi kosinom I presjeca put Radanovići – Trojica I iznad industrijske zone spaja se na put ispred tunela Vrmac. Dužina puta oko 6,5km bez ijedne duple krivine; ukupna dužina puta Podgorica – Cetinje – Grbalj – Kotor 48km; Dužina puta Cetinje – Grbalj – Kotor 18km; Za put prema Tivtu ove relacije su duže za 3km; Nagib tunela je 4%; nagib prilaznog puta za Grbaljske strane 7%; Po mišljenju relevantnih stručnjaka ne postoji nikakav poremećaj klime; Materijal iz tunela se odaže sa Grbaljske strane u kamenolom Nalježići, a sa strane Cetinja nasipa se prilazni put preko Štreke;

Cijena koštanja za tunel i za prilazne puteve: ako bi se izgradio za 10 godina Dnevni prolaz vozila bio bi veći od 10 000: Pri cijeni karte od 5 eura za prolaz što je realno za 10 godina Dnevni prihod bi bio 50 000eura ili za godinu 18 000 eura ,a to znači otplatu projekta za 12 godina. Siguran sam da Crna Gora može sama ovo realizovati za 10 godina; Takođe sam ubjeđen da naša vlada može naći koncesionara; Ideju za projekat dao Radivoje Vujović Cetinje;

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Tunel opisanih karakteristika nije po standardima za projektovanje. Svaki tunel duzi od 3.5km, ne smije imati nagib veći od 1.5%.

PRIJESTONICA CETINJE 353. 04-332/24-1643/353. Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine

Oblast: **energetika, rudarstvo – mineralne sirovine, šumarstvo, planiranje - urbanizam**

Predmet: Mišljenje na Nacrt Prostornog plana Crne Gore

Poštovani,

U vezi sa javnom raspravom na Nacrt PPCG, dostavljamo vam mišljenja i sugestije koje se odnose na teritoriju obuhvata administrativne granice Prijestonice Cetine.

Uvidom u Nacrt PPCG, za teritoriju Prijestonice Cetinje u djelu obnovljivih izvora energije (solarne . fotonaponske elektrane), evidentirane su lokacije za 3 solarne elektrane:

- Solarna elektrana Prediš, instalisane snage 225MW
- Solarna elektrana Montečevo, instalisane snage 400MW i
- Solarna elektrana Velestovo 1 i 2 bez označene instalisane snage;

Postojećim PUP-om Prijestonice Cetinje definisane su mogućnosti izgradnje solarnih elektrana kroz analizu posebno izrađene Studije valorizacije prostora u cilju proizvodnje energije iz obnovjivih solarnih izvora. Kao jedan od rezultata Studije, predložene su potencijalne lokacije za izgradnju solarnih elektrana na teritoriji nekoliko opština gdje je razmatrana i teritorija Prijestonice Cetinje. Stoga, na teritoriji Prijestonice kroz ovu Studiju predloženo je 10 zona za potencijalnu izgradnju solarnih elektrana. U skladu sa Studijom, ove zone izabrane su sa aspekta, kako namjene prostora, tako i nagiba lokacija, topografskih uslova, količine osunčanja, blizine i pristupa puteva i distributivne mreže i drugih bitnih karakteristika za razvoj ovih projekata. Za navedene zone shodno smjernicama PUP-a Prijestonice Cetinje moguće je izdati direktne UTU-ove.

S tim u vezi, a obzirom na veliki broj zahtjeva za izgradnju solarnih elektrana na teritoriji Prijestonice Cetinje, koji su podnijeti ovom Sekretarijatu i nadležnom Ministarstvu, kao bitno se postavlja pitanje **koji su kriterijumi korišćeni u odlučivanju koje će se solarne elektrane naći i definisati u PPCG.** Da li će se na osnovu smjernica datih u PPCG izdavati direktni UTU-ovi za izgradnju solarnih elektrana na tim područjima, kroz izradu lokalnih planskih dokumenata (Prostorno urbanistički plan)?

Ukoliko će se kroz PPCG izdavati direktni urbanističko tehnički uslovi za izgradnju definisanih solarnih elektrana, koje nisu definisane PUP-om Prijestonice Cetinje, da li to znači da se za sve buduće lokacije koje nisu evidentirane u PUP-u Prijestonice Cetinje i PPCG, neće moći izdati UTU-ovi za izgradnju solarnih elektrana?

U suprotnom slučaju, ako su ovo samo inputi za izradu PUP-a Prijestonice Cetinje, da li kroz izradu izmjena i dopuna istog ne treba predvidjeti dodatne solarne elektrane već se bazirati samo na lokacije definisane kroz predmetni plan? Potrebno je kroz plan definisati jasan stav i smjernice po pitanju elektrana.

Odgovor: U PPCG se daju opšte smjernice za izgradnju solarnih elektrana. Opšti uslovi treba da obuhvataju i lokacije koje su već definisane u važećem PUP-u opštine Cetinje, ali i sve ostale potencijalne lokacije za koje se izvrše potrebne analize i mogućnost priključenja na elektroenergetsku mrežu. Pri definisanju UTU-ova važno je da takve lokacije ispunjavaju uslove koji se propisuju opštim smjernicama, da nisu u konfliktu sa zaštitom prostora ili drugim namjenama. Daje se izvod iz Nacrta plana:

„Izgradnja solarnih elektrana je moguća na svim područjima koja raspolažu sa prirodnim potencijalom za korišćenje sunčeve energije, uz ispunjavanje neophodnih mikrolokacijskih uslova, kao što su orjentacija zemljišta, nivelacija, uslovi priključenja na elektroenergetsku mrežu i drugi uslovi koji utiču na nivo investicije. Sa aspekta korišćenja i zaštite prostora potrebno je da ispunjavaju neophodne uslove kojima se isključuju konflikti sa drugim namjenama u prostoru, kao što je namjena za turizam, vrijedno obradivo poljoprivredno zemljište, zaštićena područja i zone kulturnoistorijskih spomenika, zone zaštite vodoizvorišta ili drugi infrastrukturni objekti od značaja.

U grafičkom dijelu PPCG su prikazane zone za koje su izvršena prethodna istraživanja i za koje su dobijeni urbanističko tehnički ulovi za izgradnju.

Moguće je planiranje i drugih zona koje raspolažu solarnim potencijalom, za koje se kroz adekvatne analize utvrdi da nemaju konflikata sa drugim namjenama ili konflikata sa zaštitom prostora i životne sredine“.

Potrebno je u dijelu urbanog razvoja Prijestonice Cetinje, u PPCG dati **smjernicu da se urbana zona oko Istorijskog jezgra i njegove bafer zone**, kao i uz Bulevar Crnogorskih heroja i Bajove ulice, zbog velike istorijske, kulturne i ambijentalne vrijednosti, zaštiti i spriječi od veće urbanizacije i izgradnje gabaritnih objekata veće spratnosti.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U smjernicama za Prijestonicu Cetinje će se istaći da se urbana zona oko Istorijskog jezgra i njegove bafer zone, kao i uz Bulevar Crnogorskih heroja i Bajove ulice, zbog velike istorijske, kulturne i ambijentalne vrijednosti, zaštiti i spriječi od veće urbanizacije i izgradnje gabaritnih objekata veće spratnosti.

PUP-om Prijestonice Cetinje, evidentirana su i prepoznata **nova koncesiona područja**. Ovaj organ je stava da se za bilo koju drugu lokaciju na teritoriji Prijestonice Cetinje, koja nije definisana za koncesiono područje (eksploatacija mineralnih sirovina), ne mogu izdati uslovi i saglasnost za koncesiono područje, kao i preispitati i već postojeća definisana koncesiona područja i njihov negativan uticaj na životnu sredinu i okruženje. Isto treba biti definisano i smjernicama PPCG.

Primjedba se djelimično prihvata. Opredjeljenje novih koncesionih područja za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina u cjeloj Crnoj Gori, pa tako i Prijestonice Cetinje su u nadležnosti Ministarstva energetike i rudarstva i Vlade Crne Gore. Prije pokretanja inicijative, u skladu sa zakonima iz ove oblasti, potrebno je usaglasiti stavove lokalnih zajednica, lokalne uprave, nadležnih Ministarstava i Vlade Crne Gore.

Prihvata se predlog da se u Predlogu PPCG da dodatno uvrsti smjernica za obavezno poštovanje uslova zaštite životne sredine.

U vezi sa poslednjim stavom vezano za koncesije (eksploatacija mineralnih sirovina), konstatujemo da je šumsko bogatstvo značajna prirodna karakteristika ovog područja i predstavlja izuzetan potencijal za razvoj Prijestonice. U cilju smanjenja devastacije prostora izgradnjom solarnih elektrana kao i definisanih koncesija za eksploataciju mineralnih sirovina, prostor treba zaštititi odgovarajućim planovima upravljanja šumama zasnovanim na načelima održivog razvoja i očuvanja biološke raznovrsnosti i prirodnog sastava, strukture i funkcije šumskih ekosistema. Smjernicama Plana, šumske površine na teritoriji Prijestonice Cetinje, kao prirodno bogatstvo i dobro od opšteg interesa, moraju se održavati, obnavljati i koristiti, tako da se trajno očuvaju i povećaju njihove vrijednosti i ekološke funkcije.

S poštovanjem,

Marija Proročić inž.arh Sekretarka

Primjedba se djelimično prihvata. U prioritetnim ciljevima dat je prioritet „Izradi planske dokumentacije svih nivoa (srategije, planove razvoja šuma i programe i planove gazdovanja šumama) za sve šume i šumska zemljišta na teritoriji Crne Gore u skadu sa datim smjernicama," što podrazumijeva i izradu planova razvoja šuma za područje lokalne samouprave kao i programa gazdovanja šumama na nivou gazdinskih jedinica za državne šume i planove gazdovanja za šume u privatnom vlasništvu, kojima će se obezbijediti upravljanje šumama zasnovanim na načelima održivog razvoja i očuvanja biološke raznovrsnosti i prirodnog sastava, strukture i funkcije šumskih ekosistema. Ovo se odnosi na sva područja u Crnoj Gori pa i na Područje Cetinja, koje trenutno nema ni jedan navedeni planski dokument.

S obzirom na važnost očuvanja šumskog zemljišta, u smjernicama će se naglasiti potreba kontrole i sprječavanja devastacije šumskog bogatstva, prilikom davanja koncesija i izgradnje solarnih elektrana.

408. 04-332/24-1643/408; 24.05.2024 PRIJESTONICA CETINJE – za MZ Đinovići

Oblast: rudarstvo, mineralne sirovine

Strana 38. Obezbjediti učešće organa za poslove detaljnih geoloških istraživanja u procesu planiranje detaljne namjene prostora. Potrebno je izvršiti izmjene i dopune zakonskih propisa……i zaštite životne sredine.
Predlažemo da navedeni prijedlog bude dopunjen nastavkom „…kao i saglasnost Mjesnih zajednica na čijem prostoru ili u čijoj se neposrednoj blizini planiraju geološka istraživanja".
Time se ne bi došlo u sukob sa Ustavom Crne Gore kao najvišim pravnim dokumentom države, koji jasno u svom čl.23 kaže „Svako ima pravo na zdravu životnu sredinu. Svako ima pravo na blagovremeno i potpuno obavještavanje o stanju životne sredine, na mogućnost uticaja prilikom odlučivanja o pitanjima od značaja za životnu sredinu i na pravnu zaštitu ovih prava. Svako je, a posebno država,obavezan da čuva i unapređuje životnu sredinu".

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Dopuniće se tekst u Predlogu plana, „ kao i saglasnost lokalnih zajednica"

Strana 40. „Buduća eksploatacija mora se sprovoditi pod strogim ekološkim uslovima, uz saglasnost Vlade i nadležnih institucija". Treba ispraviti i uskladiti sa Arhuskom konvencijom čiji je Crna Gora potpisnik.
Predlažemo da piše: „Buduća eksploatacija mora se sprovoditi pod strogim ekološkim uslovima, uz saglasnost Vlade, nadležnih institucija i Mjesnih zajednica na čijem prostoru ili u čijoj neposrednoj blizini je planirana buduća eksploatacija".

Odgovor: Primjedba se prihvata i dopuniće se tekst u Predlogu plana.

Strana 40: Ideju da svaki grad u Crnoj Gori ima svoju proizvodnju tehničko građevinskog kamena (kamenolom), treba realizovati do kraja, je tvrdnja koja je veoma diskutabilna, pogotovo uzimajući u obzir da ne postoji detaljna studija ove ideje, kao i fa je suvišno unaprijed pretpostavljati nešto na osnovu ideje. Kamenolomi su jedan od glavnih uzročnika zagađenja životne sredine i kao takvi moraju se tretirati sa više planiranja od jedne ideje.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršiće se korekcija u Predlogu plana.Greškom je napisano „svaki grad“.

U prethodnom periodu je dolazilo do otvaranja velikog broja nekontrolisanih „pozajmišta“, nelegalne eksploatacije rječnih sedimenata itd., što devastira prostor više od kontrolisanog kamenoloma. Regulisana djelatnost je potrebna i zbog kontrole sa aspekta zaštite životne sredine. Upravo u cilju uredjenja djelatnosti, sa svih aspekata, uključujući prije svega ekološki, predloženo je da svaka opština ima uređeno i kontrolisano mjesto sa kog će se snabdijevati tehničko-građevinskim kamenom, uz poštovanje svih uslova zaštite životne sredine i stanovništva. U suprotnom ne može biti dozvoljena eksploatacija i prema važećoj zakonskoj regulativi.

Strana 51. kao prepoznati poljoprivredni resurs Centralne Crne Gore nije uvršten nijedan predio opštine Cetinje, pa samim tim **ni KO Đinovići**. U cilju podizanja prerađivačkih kapaciteta zahtjevamo uvrštavanje pomenute KO u PPCG.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Na nivou PPCG se daju šire zone, a lokaliteti kao što su Đinovići, su predmet detaljne „niže“, detaljnije planske dokumentacije. (PUP opštine).

Strana 77: U opisu valorizacije NP Skadarsko jezero, predlažemo uvođenje tampon zone pomenutog Nacionalnog parka, tj zone koja prirodno gravitira ka pomenutom području a nije dio Nacionalnog Parka. Turistički, kultuno i prije svega prirodno dio oko NP Skadarsko jezero je vezan za sam taj prostor, te bi u cilju zaštite lokaliteta bilo potrebno zaštititi i neposrednu okolinu istog. **U taj prostor treba da bude i MZ Đinovići.**

Odgovor: Primjedba se prihvata. Dopuniće se u tekstu u dijelu razvoja turizma, kontaktno kopnene vodne destinacije – dio opštine Cetinje.

Strana 210: Razvojna zona Cetinje: Resuri i potencijali – uz navedeno za Cetinje, **MZ Đinovići kao teritorijalni istorijski i kulturni dio Cetinja zahtjeva isti pravni tretman kao i sam grad.** Istorijski aspekt: Na prostoru Đinovića nalaze se 2 veoma bitna istorijska lokaliteta koja nijesu zakonom prepoznata a to su „**Soko grad“ koji je oformio Ivan Crnojević i ambijent „Podsokolsko crkvište“koje po dokumentu Uprave za zaštitu kulturnih dobara spada u latinsko ili grčko groblje.**
Razvojni aspekt: MZ Đinovići **nema regulisano vodosnabdijevanje**, te zahtjevamo da se taj projekat uvrsti u postojeći dokument.
Zabrana zagađujuće industrije: Tražimo izuzeće prostora Đinovići od svih budućih industrija (navode se posebno kamenolomi). Navode se negativna neprijatna iskustva iz procesa davanja koncesije spornog lokaliteta Milošev krš –**Predsjednik MZ Đinovići Adžić Đuro**

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Dopuniće se u tekstu u dijelu razvoja turizma, kontaktno kopnene vodne destinacije – dio opštine Cetinje. Problem vodosnabdijevanja se ističe generalno i ciljevi definisani u planu su kvalitetno vodosnabdijevanje svih naselja.
U vezi sa zabranjujućom industrijom, sa nivoa PPCG se podržava stav da se postigne saglasnost korisnika prostora, odnosno Lokalne zajednice opština i državnih institucija kad su u pitanju mineralne sirovine, istraživanje i eksploatacija, ali i svi drugi industrijski, energetski i infrastrukturni objekti.

OPŠTINA PLUŽINE

OPŠTINA PLUŽINE 20.03. 2024.g.

Oblast: saobraćaj, energetika,

Predsjednik opštine
Slobodan Delić

U vezi sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore i njegovim uvidom a na osnovu javne rasprave koja je u toku, dostavljamo Vam sledeće komentare koji se tiču opštine Plužine u samom akta:

1. Nacrt Prostornog plana Crne Gore sa rokom važenja do 2040.godine je urađen sa dobrom namjerom obrađivača da se dobije kvalitetan dokument, bitan za razvoj Crne Gore, ali u dijelu koji se tiče opštine Plužine u dobroj mjeri sa puno grešaka. Mišljenja smo da prije usvajanja isti treba obraditi sa svim predstavnicima lokalnih uprava pojedinačno, koje će predstavljati jednu širu konsultativnu grupu. Primjetan je značajan broj podataka koji nije u skladu sa stanjem na terenu i osnov mu je izvor koji je odavno prevaziđen.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U svim oblastima plana su korišćeni raspoloživi podaci. S obzirom da je proces izrade plana do faze Nacrta tekao dinamikom koju Stručni tim nije predvidio i na koju nije mogao bitno uticati, podaci su u svakoj fazi dodatno ažurirani. U Predlogu plana će se podaci ažurirati u skladu sa zvaničnim i raspoloživim podacima.

2. U dijelu "8.1-1 Autoputevi i saobraćajnice u Crnoj Gori" dio koji se odnosi na brze saobraćajnice, **izostavljen je put Plužine - Šćepan Polje kao brza saobraćajnica. Dosadašnjom planskom dokumentacijom isti put je bio definisan kao brza saobraćajnica.** S obzirom da je riječ o međunarodnoj trasi, njegovo izbacivanje iz reda brzih puteva bi značilo da Država ne želi da se upušta u njegovu modernizaciju i rekonstrukciju, te na taj način međunarodni putni pravac će se marginalizovati i ostavi ga u lošem stanju u kome je trenutno. Kako je navedeni putni pravac najblizi koridor koji povezuje Podgoricu i Sarajevo a samim tim povezuje zapadnu i istočnu Evropu, njegovo zaobilaženje u kategorizaciji u put višeg reda bi dislociralo Crnu Goru u putnoj povezanosti sa evropskim državama. Takođe, sam razvoj ovog kraja Crne Gore bi bio ozbiljno zaustavljen jer bi glavni tranzitni pravac ka zapadnoj Evropi ostao loš i nebezbjedan.

Odgovor: 2. Primjedba se ne prihvata. Za putni pravac Plužine – Šćepan polje urađena je tehnička dokumentacija na nivou Idejnog i Glavnog projekta. S obzirom na veoma težak teren, postojanje brane, Idejni projekat je pokazao tehničku i ekonomsku neopravdanost izvođenja ove saobraćajnice kao brze. Zato je Glavni projekat urađen tako da ovaj put zadrži rang magistralnog puta sa elementima koji zadovoljavaju brzine od 60-80km/h.

3. **Dio "8.1-4 Turistički putevi"** predviđa kategorisanje puteva na način kako ih zakon o putevima ne prepoznaje. Dakle, ne postoji kategorija turističkog puta. S obzirom da ne postoji takva kategorija, ostaje nejasno šta će se postići sa ovakvim definisanjem određenih putnih pravaca, ko će imati nadležnost na njihovom upravljanju i održavanju. **Putni pravac Plužine-Trsa-Pošćenski kraj je regionalni put koji povezuje dvije opštine, Plužine i Žabljak, te se koristi i u druge svrhe osim u turističke svrhe. Nužno je navesti u dokumentu da je regionalni putni pravac Plužine-Trsa-Pošćenski kraj neophodno rekonstruisati kroz njegovu modernizaciju i unapređenje elemenata koji se tiču bezbjednosti i sigurnosti korisnika.**

Odgovor: 3. Primjedba nije osnovana. Termin „turistički put“ je uveden u dogovoru sa Upravom za saobraćaj. Ovi putevi imaju tendenciju „prerastanja“ u regionalni, ako se tokom planskog horizonta pokaže da je saobraćajno opterećenje takvo da zadovoljavaju kriterijume višeg ranga puta. Turisičke puteve održava lokalna upava. Plužine – Trsa - Pošćenski kraj (Upava za saobraćaj je ukinula „regionalnost“).

Putni pravac Plužine - Trsa-Pošćenski kraj je postojeći regionalni put, a za sve saobraćajnice je data smjernica za mogućnost rekonstrukcije i promjene ranga puta, ukoliko analize pokažu opravdanim sa aspekta detaljnih prostornih, tehničkih i ekonomskih analiza.

4. U dijelu koji se tiče puteva **neophodno je definisati putni pravac Plužine - Trnovačko jezero**. Naime, ovaj prostor nema nikakave putne komunikcije a izuzetno je atraktivan za turiste i posjetioce pa bi se njegovom izgradnjom unaprijedila turistička ponuda ne samo ovog kraja već i čitave Crne Gore. Predmetni put bi po kategoriji bio lokalni, a imao bi svrhu turističkog puta u pravom smislu te riječi, koji ste u aktu naveli, iako nije predviđen zakonskim osnovom.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se daje mogućnost povezivanja turističkih zona i turističkih atrakcija Turističkim putevima. U Predlogu plana je definisan kao turistički put.

Napomena: pri planiranju i projektovanju putnog pravca Plužine-Trnovačko jezero, skreće se pažnja da radi o planinskom područja Volujaka, Bioča i Maglića sa planinskim vrhovima preko 2000 mnm.

5. “8.1-5 Popis graničnih prelaza”- nije navedeno, a neophodno je dodati prelaz Ravno-Lipnik. Naime, od Plužina do Gacka je razdaljina od 30km. Veliki broj građana koristi navedeni granični prelaz. S obzirom da isti nije zvaničan, često se dešavaju situacije da granična policija dvije države zaustavlja građane koji su u prekršaju. Navedene opštine su povezane asfaltnim putem, tako da ne postoji ni jedan razlog da ova granični prelaz ne bude osposobljen za zvanično korišćenje.

Odgovor: U Predlogu plana se predlažu dodatno granični prelazi, a definisanje je u nadležnosti MUP Crne Gore.

6. “Solarne i fotonaponske elektrane” -s obzirom na vrstu i način dobijanja energije, kao i utvrđivanje lokacija koje odgovaraju za proizvodnju iste **neophodno je ostaviti dosta širi prostor za definisanje i utvrđivanje lokacija za postavljanje solarnih i vjetroelektrana.**

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Smatramo da je upravo to postignuto kroz potpoglavlje Opšti uslovi za izgradnju solarnih elektrana. Nije jasno u kom smislu je neka od navedenih formulacija ograničavajuća za korišćenje prepoznatog potencijala solarne energije.

“Koncept razvoja energetike i energetske infrastrukture”- dio koji se tiče izgradnje He “Kruševo” je jako slabo i površno urađen, do te mjere da je promašeno zaštićeno područje koje pokriva prostor HE “Kruševo”. Tako je u aktu naveden Park prirode “Dragišnica i Komarnica”, a u stvari prostor HE “Kruševo” je u Parku prirode “Piva”

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Greška vezana za naziv parka prirode biće ispravljena.

HE Kruševo je navedena kao strateška smjernica za razvoj energetike, tj. kao potencijal za razvoj. Trenutni nivo pripreme tehničke dokumentacije nije dovoljan da bi se ovdje fiksirali neki parametri jer bi se time mogao ograničiti izbor optimalnog rješenja za ovu HE. Cilj je bio otvoriti mogućnost za detaljno istraživanje ovog potencijala i definisanje optimalnog rješenja uzimajući u obzir sve uticajne faktore, u prvom redu životnu sredinu, energetski značaj za sistem i ekonomsku isplativost projekta.

7. U kartografskom dijelu infrastrukture nema ucrtanog putnog pravca **Plužine-Lipnik** koji se u tekstualnom dijelu pominje.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U planu se ističe da je potrebno plansko i projektantsko istraživanje, zbog čega nije moguće u PPCG definisati trasu puta. Zavisno od ispunjenosti kriterijuma, definisaće se i rang puta.

8. U dijelu razvoja funkcija u kartografskom dokumentu nije naveden turizam kao opcija razvoja Plužina, a trenutno zauzma najznačajniju privrednu djelatnost.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se istaći turizam kao važna privredna djelatnost za opštinu Plužine.

Molimo Vas da, prije pripreme za usvajanje ovog za Crnu Goru najznačajnijeg akta, organizujete još jedan sastanak sa predstavnicima opštine Plužine i obrađivačima navedenih oblasti, kako bi na istom analizirali stavke koje se tiču opštine Plužine i konkretno u razgovoru, direktno ukazali na loše ali i dobre strane Nacrta Prostornog plana Crne Gore sa rokom važenja do 2040.godine.

Odgovor: Prihvata se predlog, stručni tim je na raspolaganju za komunikaciju sa predstavnicima opštine Plužine. Predlog plana će biti dostavjen svim opštinama prije usvajanja.

OPŠTINA NIKŠIĆ

122. 04-332/24-1643/122, 12.04. 2024. Opština Nikšić, Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine SO Nikšić- Sektor za zaštitu životne sredine

Oblast: zaštita prirode

Podatke u tabeli na str 229 ispraviti za postojeće zaštićena dobra, a u Poglavlju 10.5. Pregled potencijalnih zaštićenih područja prirode u Crnoj Gori dodati listu predloženih objekata prirode za zaštitu sa područja naše opštine koja su već predložena kroz razna opštinska planska dokumenta.

- Na str 229 stoji da je površina zaštićenog područja Trebjese 295,80ha, treba ispraviti da stoji 159ha (Rješenje 05 br UPI 199/1 od 7.02. 2017.g. o upisu u Centralni registar zaštićenih područja i područja pod preventivnom zaštitom.
- Na str 229 površina zaštićenog područja Arboretum u Grahovu 1, 210ha. Treba ispraviti na 0,994ha (Rješenje br 01-574/2 od 12.06. 2000.g. o upisu u Centralni registar zaštićenih područja i područja pod preventivnom zaštitom.
- Na str 229 površina Gornjopoljskog vira stoji 4,130ha, a treba ispraviti na 2,21ha, Rješenje 05 br UPI 204/1 od 08.02. 2017.g. o upisu u Centralni registar zaštićenih područja i područja pod preventivnom zaštitom.

  Osim pomenutih na području opštine Nikšić su predložena i prirodna dobra predviđena za zaštitu: Lukavica sa Velikim i Malim Žurabran Kralja Nikole i vrela Gračanice u Gornjem Morakovu (pokrenut postupak stavljanja pod zaštitu), lokalitet Bjeloševska bara kod Gornjeg Morakova I Budoške bare.

Osim pomenutih objekata prirode predloženih za zaštitu, koji su raznim opštinskim dokumetima (LEAP-om, PUP-om Nikšić, Strateškim planom I dr), predviđeni za zaštitu su:

- Intermitentni izvor (potajnica9 Vidov potok u Gornjem polju (pokrenut je postpak stavljanja pod zaštitu kao spomenik prirode,
- Područje Bijela Gora kod Orjena;
- Lokva na Velikoj Osječenici kod Grahova (stanište malog mrmoljka *Triurus vulgaris*);
- Šumska zajednica balkanske dioskoreje i bjelograbića *(Dioscoreo-Carpinetum orientalis)* na lokallitetima Stubica, Budoš, Trebjesa, predložena kao spomenik prirode.
- Šumska zajednica bora munike na Štitovu I Prekornici *(Pinetum heldreichii mediteraneo-montanum)*, predložena zaštita kao spomenik prirode;
- Šumska zajednica javora i lipa *(Aceri obtusati- Tilietum mixtum*) na lokalitetu Gradine kod Grahova iznad Nudola, predložena zaštita kao spomenik prirode;
- Šumska zajednica medveđe Ilijeske i crnog graba (*Corylo colurnae-Ostryetum cuprinifoliae)* na lokalitetu Jasenovog olja do Velikog Javorka, predložena kao spomenik prirode;
- Gorostasno stablo Pančićevog prelaznog makljena (*Acer intermedium)* u Broćancu kod Slanog jezera, predložena zaštita kao spomenik prirode;
- Područje planine Golija sa Ledenicom, predložena za zaštitu kao Predio izuzetnih odlika;
- Područje planine Vojnik, predložen za zaštitu kao Predio izuzetnih odlika; Treaba imati u vidu da lista predloženih područja za zaštitu nije konačna;

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Površine zaštićenih područja "Arboretum u Grahovu", "Gornjepoljski vir" i "Trebjesa" su tačno date u knjizi: Prostorni plan Crne Gore do 2040. g. – Postojeće stanje - Nacrt plana, jun 2023.; 6.1. PREGLED POSTOJEĆEG STANJA ZAŠTIĆENIH OBJEKATA PRIRODE; Tabela 6.1.4. Nacionalno zaštićena područja, str. 97 – 99.

Biće korigovane površine date u knjizi PROSTORNI PLAN CRNE GORE DO 2040.g - Faza III - Nacrt plana, jun 2023.; 10.4. Zaštićena područja prirode – tabela na str. 198 – 199.

Lista potencijalno zaštićenih područja prirode u Crnoj Gori biće dopunjena u Predlogu plana prirodnim dobrima na teritoriji opštine Nikšić koja su kroz razna opštinska planska dokumenta predložena za zaštitu.

412. 04-332/24-1643/412 24.06.2024. Goranović Igor MZ Krstac, opština Nikšić i NVO Golijska Zadruga – Goranović Igor 270. 04-332/24-1643/270, 29.04.2024. MZ Krstac i NVO Golijska zelena zadruga; U ime većine Golijana Predsjednik MZ Dragoljub *Manojlović; NVO Golijska Zelena Zadruga – Igor Goranović;*
Oblast: saobraćaj

Sa aspekta važnosti dokumenta za socioekonomski razvoj čitave zemlje, imamo potrebu da vam se obratimo kako bi se u ovaj document uvrstile nužne potrebe za naš socio ekonomski razvoj kao i za opstanak života I ljudi u našem kraju. Obraćamo Vam se sa zahtjevom da u prostorni plan upišete i **međunarodni magistralni put Nikšić – Krstac-Gacko**. Krstac je zaboravljeno selo, nemamo osnovnu infrastrukturu. Nemamo put (u praksi se tretira kao lokalni nekategorisani, a zvanično se vodi kao regionalni), vodoizvorište presušuje, informaciono komunikacioni signali su izuzetno lošeg kapaciteta (zbog lose energetske mreže nemoguće je postavljanje novih releja), a elektrodistributivna mreža u ovom kraju je povezana sa Gackom BIH 20 km duboko u teritoriju naše zemlje, možemo reći da smo značajno zavisni od druge države.

U primjedbi je dat okvirni prikaz reona Golije kojise snabdijeva sa elektromreže BIH. Navodi se: U Goliju se jedino može doći iz Nikšića ili iz Gacka, samim tim razvojni infrastruktuni planovi koji su trenutno predviđeni u planskom dokumentu za zapadni region nas zaobilaze. Pleme Golijani živi na južnim obroncima planine Golija. Istorijski to je bio značajan karavanski put za vezu Nikšića I Gacka. (istorijski poznata kao" Duga krvava"). Smatramo da će Golija postati bitno područje za povezivanje Bokokotorskog zaliva i Durmitorskog kraja, a danas treba pričati o nužnim potrebama stanovništva koje živi u Goliji, ljudi koji se bave poljoprivredom i koji hoće da se vrate svom zavičaju da valorizuju svoju imovinu.

Navodi se sledeće: u MZ Golija ima 117 aktivnih domaćinstava, 470 stanovnika, 15 đaka u osnovnoj školi. Svi su nezaposleni I egzistenciju zasnivaju na poljoprivredi. U Goliji ima preko 100 registrovanih poljoprivrednih gazdinstava i prisutna je tendencija povećenja, posebno je sve jača promocijom mjera podrške IPARD koje sprovodi Ministarstvo poljoprivrede, sa posebnim akcentom na aktuelnu mjeru 7.1. Nemogućnost korišćenja podrške je zbog nedostatka infrastructure. IPARD projekti zahtjevaju određene infrastrukturne preduslove kao što su voda, put, trofazna struja…Kada u ovakvim uslovima i dobijemo po neko pozitivno Rješenje o dodjeli sredstava, ne možemo da iste realizujemo. (mjere podrške funkcionišu po principu refundacije, moramo da investiramo kako bi nam ministarstvo nakon završenih aktivnosti refundiralo dio investicije. U Investiciono razvojnom fondu smatraju da je naša zemlja neodrživa i ne žele da nas podrže na osnovu ovih kolaterala kako bi realizovali aktivnosti po dobijenim grant sredstvima iz EU.

U iskazanoj primjedbi/zahtjevu se navodi:

- Zbog lose infrastrukture ljeti imamo značajne probleme u saobraćaju. Kada se stvore granične gužve na graničnom prelazu izeđu Plužina i Foče, vlasti BIH vozače i turiste upućuju na granični prelaz Krstac između Gacka I Krstca.
- Postoje realni argumenti za izgradnju međunarodnog magistralnog puta Nikšić – Krstac – Gacko;
- Razvojna zona 7 ne obuhvata predio gdje Golijani zasnivaju egzistenciju; (prekogranične razvojne zone);
- Razvojna zona 8 nas zaobilazi… (prekogranična RZ);
- Trenutno planirana razvojna zona Nikšić – Vilusi- Gacko predviđa izgradnju novih saobraćajnica u dužini 60-70km i obavezu da BIH izgrađuje dodatnih 10-20km saobraćajnica sa njihove strane I ostalu prateću međugraničnu infrastrukturu. Posledično će doći do dodatnog opterećenja puta Vilusi-Nikšić;
- Mi nijesmo protiv ijednog planiranog puta, niti protiv ijednog detalja koji se nalazi u planskom dokumentu, al isa stanovišta naše ugrožene egzistencije smatramo da se može u planski document unijeti makar ono što je nama nužno potrebno kako bismo ostali na Goliji I valorizovali našu imovinu na Goliji.

U dopisu su date skice puteva na predmetnom području uz obrazloženja: dionica međunarodnog magistralnog puta dužine 30 km od Vira do Krsca bi značajno pomogla razvoju međunarodnih veza CG i BIH, olakšala protok turista, saradnju Nikšića i Gacga, podigla nivo bezbjednosti u saobračćaju; Golija nije snjegovita pa ni održavanje ovog putnog pravca ne bi iziskivalo značajna sredstva i smatramo da ne bi bilo potrebe za izgradnjom većih infrastrukturnih objekata, tunela i mostova, kao što će biti slučaj prilikom rekonstrukcije putnog pravca Nikšić- Plužine-Foča; Granični prelaz Krstac – Gacko je kvalitetna saobraćajnica sa dvije trake-saobraća dnevno 7 autobuskih linija. Dalja infrastruktura do Foče preko Tjentišta je izuzetnog kvaliteta i jedan je od značajnijih infrastrukturnih putnih pravaca I BIH.Izgradnja međunarodnog magistralnog puta Nikšić-Krstac bi bio najkraći putni pravac Podgorica – Mostar, potencijalno najbrži putni pravac Nikšić – Foča – Sarajevo (zbog lose saobraćajnice sa strane BIH na putu Plužine - Foča) i možda najbezbjedniji magistralni putni pravac do Čapljine; trenutna dužina puta Podgorica-Nikšić-Gacko – Mostar iznosi 213km; trenutna dužina puta Podgorica-Nikšić-Bileća-Mostar iznosi 210km; prikazane su dužine puta Nikšić-Plužine-Foča-Sarajevo I Nikšić-Gacko-Foča-Sarajevo;
Postavlja se pitanje da li je moguće krenuti u ozbiljnu rekonstrukciju putnog pravca Nikšić-Plužine-Foča a da se ne izgradi kvalitetna alternativna saobraćajnica. Trenutni putni pravac Nikšić (Vir) – Krstac – granični prelaz Krstac je dužine 44km. Saobraćajnica smatramo može da se značajno ispravi I bude maksimalne dužine 37km ili manje. Vazdušna linija Vir-Bobotovo groblje gdje se nalazi granični prelaz Krstac iznosi 28km prema podacima Geoportala. Teren dozvoljava ispravljanje saobraćajnice I značajno skraćenje dužine postojeće dionice. (troškovi izgradnje bi bili niži od svih planiranih razvojnih planova koji se pominju u Nacrtu planskog dokumenta).
Postojanje naših zahtjeva u strateškim dokumentima bi sigurno omogućilo da se ispred EU institucija borimo za sredstva za ostvarenja naših zahtjeva. Ukoliko naš zahtjev za putem ne bude uvršten u Planskom documentu do 2040.godine, naša nada umire.

Rezimirno naši zahtjevi su sledeći:

1. Da se u srateška dokumenta, tako i u PPCG ucrta dionica međunarodnog magistralnog puta Nikšić – Krstac – Gacko;
2. Da se kao razvojna prekogranična zona mimo postojeće Nikšić, Vilusi-Bileća, Trebinje, Gacko kreira dodatna zasebna razvojna zona Nikšić, Krstac – Gacko;
3. Da se zaštite prirodni (sa akcentom na speleološke) i kulturno istorijski lokaliteti na području Golije;
4. Da se Krstac u strateškim dokumentima definiše kao **lokalni centar od značaja**, umjesto postojećeg tretmana - lokalni centar;
5. Da se planira **integracija Sistema 10kV na prostoru** Golije povezanog sa crnogorskim distributivnim sistemom;

*U ime Golijana Predsjednik MZ Dragoljub Manojlović; NVO Golijska Zelena **Zadruga – Igor Goranović;***

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlog plana će se unijeti: 1. U PPCG je dionica puta Nikšić – Krstac – Gacko, unijeta kao regionalni put R7. U PPCG nije moguće izvršiti prekategorizaciju. (nadležna je Uprava za saobraćaj). 2. osim postojeće Nikšić, Vilusi-Bileća, Trebinje, Gacko kreiraće se dodatna zasebna prekogranična razvojna zona/podzona Nikšić, Krstac – Gacko; predložiće se zaštita kulturno-istorijskih lokalliteta na Goliji; 4. Značajni lokalni centar Krstac; 10kV mreža nije predmet PPCG, već PUP-a opštine Nikšić;

OPŠTINA ŠAVNIK

OPŠTINA ŠAVNIK; 314. 04-332/24-1643/314; 10.05.2024.g. - Ponovljena primjedba 421.

421. 04-332/24-1643/421; 03.06. 2024 OPŠTINA ŠAVNIK

Oblast: turizam, poljoprivreda, energetika, urbanizam, ruralni razvoj, stanovništvo

CRNA GORA
OPŠTINA ŠAVNIK
-Sekretarijat za uređenje prostora, komunalno- stambene poslove, imovinu i privredu
Br. 08-01-354/24-302/2
Šavnik, 29.04.2024.godine

MINISTARSTVO PROSTORNOG PLANIRANJA, URBANIZMA I DRŽAVNE IMOVINE

PODGORICA
IV Proleterske brigade broj 19
v.d.Sekretark-a,
Jelena Milatović

PREDMET: Primjedbe na Nacrt Prostornog plana Crne Gore do 2024. godine

Poštovani,

U prilogu Vam dostavljam primjedbe na Nacrt Prostornog plana Crne Gore:

Izradom PPCG stvorile bi se planske pretpostavke za organizaciju i uređenje ovog prostora u smislu zadovoljavanja potreba stanovništva opštine Šavnik. Shodno razvojnim potrebama, potrebno je stvoriti planske preduslove za urbani razvoj naselja, suzbijanja neplanske izgradnje i poboljšanja sadržaja društvenog

standarda, saobraćajne i komunalne infrastrukture, a sve u cilju bolje turističke ponude opštine, boljeg ekonomskog razvoja grada i stvaranju uslova za otvaranje novih radnih mjesta.

Naime, postojećom planskom dokumentacijom (Prostorno-urbanistički plan Opštine Šavnik, DUP„Šavnik-jug i DUP„Šavnik-sjever“) prostor Opštine Šavnik nije prepoznat na način koji bi ubrzao razvoj, odnosno odgovorio onome što su bile potrebe i interesovanja velikog broja investitora, a to su: **turizam, poljoprivreda i energetika.** Imajući u vidu da Opština raspolaže ogromnim prirodnim potencijalima, realizacija projekata iz ovih oblasti bi predstavljala osnovu za budući napredak Šavnika.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se ističe da je “potrebno stvoriti planske preduslove za urbani razvoj naselja, suzbijanja neplanske izgradnje i poboljšanja sadržaja društvenog standarda, saobraćajne i komunalne infrastrukture,“ na području svih opština Crne Gore. Ukoliko PUP opštine Šavnik u DUP-ovi Šavnik-jug i Šavnik sjever, ne omogućavaju u punoj mjeri razvoj opštine, odnosno njenog urbanog dijela, već predstavljaju ograničenje, potrebno je pristupiti Izmjenama PUP-a opštine i predmetnih DUP-ova. Podržava se sa nivoa PPCG da turizam, poljoprivreda i energetika predstavljaju stubove razvoja opštine Šavnik.

U PPCG se ističe upravo razvoj turizma, poljoprivrede i energetike, kao važna strateška opredjeljenja države. Osim toga, razvoj infrastrukture i samim tim i energetike je u fokusu budućih prioritetnih razvojnih ciljeva Crne Gore i svake njene opštine.

U Predlogu plana će se dodatno istaći opšte smjernice za ruralni/seoski razvoj, u cilju podrške pri korišćenju fondova kojima se stimuliše razvoj poljoprivrede i turizma na seoskom području. (IPARD i ubuduće i drugi fondovi).

U proteklom periodu je na teritoriji opštine Šavnik postojala velika zainteresovanost investitora za ulaganje u izvore obnovljive energije (vjetar, sunce). Planskom dokumentacijom na nekim lokacijama planirana je izrada više Lokalnih studija lokacija i urbanističkih projekata. Nijedna od pomenutih lokacija nije detaljno razrađena, a takođe na ovim lokacijama zabranjena je gradnja bilo kakvih objekata, bez detaljne razrade, što takođe predstavlja veliku barijeru za potencijalne investitore.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Za razvoj obnovljivih izvora energije u PPCG se daju opšti uslovi. Lokacije su navedene za zone u kojima je na osnovu UTU-ova data mogućnost realizacije. Izgradnja solarnih elektrana, vjetroelektrana i drugih obnovljivih izvora energije je moguća na ostalom dijelu teritorije Crne Gore, pod uslovom da nije u konfliktu sa drugom namjenom u prostoru ili zaštićenim područjima prirodne i kulturne baštine. Ta područja se moraju pri odabiru detaljnije analizirati sa aspekta poštovanja režima korišćenja prostora, uz mogućnost priključenja na elektroenergetsku mrežu.

Takođe, pored gore navedenog potrebno je dati smjernice (sveobuhvatne i precizne) u smislu smanjenja neformalne izgradnje koja nije zaobišla ni opštinu Šavnik, a sve iz razloga nepodobnosti važeće planske dokumentacije.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se ističu opšte smjernice za legalizaciju objekata. U Predlogu PPCG će se dati dodatne smjernice. Očekuje se da novi Zakon o legalizaciji objekata predloži konkretne mjere pri evidentiranju i analizi nelegalnih objekata u svim opštinama. Budući proces rješavanja ovog važnog pitanja u oblasti planiranja i izgradnje objekata, zahtjeva koordiniranu akciju sa državnog i lokalnog nivoa.

Navodimo i činjenicu da je **veliki broj parcela po namjeni poljoprivredno zemljište i na onim koje se nalaze van granica rasta seoskih naselja nije dozvoljena gradnja** bilo kakvih objekata (turističkih, vikend objekata, stambenih, kao i objekata u funkciji poljoprivrede), što je velika prepreka za stanovnike opštine, imajući u vidu da je veliki broj investitora zainteresovan za izgradnju kako vikend objekata i stambenih, tako i objekata u funkciji turizma, čija bi izgradnja svakako doprinijela valorizaciji turističkih potencijala Opštine Šavnik i privukla investitore da još više ulažu u Opštinu Šavnik.

Kao problem navodimo i to što su obrađivači plana **kao minimalnu površinu parcele za izgradnju vikend objekata predvidjeli 1500 m^2, što takođe predstavlja problem** za potencijalne investitore i trebalo bi tu površinu smanjiti.

Potrebno je, ukoliko je moguće, **promijeniti namjenu parcela na kojima je poljoprivredno zemljište, na način da se na istim mogu graditi svi objekti-turistički, vikend objekti, stambeni, kao i objekti u funkciji poljoprivrede.**

Pored gore navedenog, a u cilju jačanja razvoja opštine, Opština Šavnik se u više navrata obratila nadležnom Ministarstvu u cilju **pokretanja procedure izmjene Prostorno-urbanističkog plana Opštine Šavnik i DUP„Šavnik-jug** i za navedeno još uvijek nemamo jasne odgovore, a složićete se da investitori ne čekaju, već traže lokacije na kojima mogu da valorizuju svoju investiciju.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Primjedba se više odnosi na nadležnost PUP-a opštine Šavnik. U PPCG će se dati opšte smjernice za izgradnju na seoskom području, u skladu sa tekućim izmjenama Zakona o zemljištu, a u predstojećim izmjenama PUP-a opštine Šavnik se mogu dati detaljnije smjernice za izgradnju na ruralnom području, za konkretne zone u opštini. Prenamjena poljoprivrednog zemljišta se može vršiti u svrhu podrške razvoju poljoprivrede i izgradnje ukoliko se radi o neplodnom zemljištu. (usaglašavanje Predloga plana i tekućih izmjena Zakona o zemljištu).

Uvidom u Nacrt PPCG smatramo da nijesu date jasnije smjernice:

- **pravca razvoja opštine Šavnik u smislu zonskog definisanja lokacija za hotelske kapacitete, lokacija za etno sela...** (nacrtom plana dat štur opis na strani.82 teksta plana – *Područje opštine Šavnik – potencijalne zone za razvoj turizma su na na lokacijama Pošćenje, Gornja Bukovica, Kruševice, Miloševići, Donja Bukovica, Krnja Jela, maselje Šavnik i Boan). Smještajni turizam zahtjeva rekonstrukciju postojećih i izgradnju novih hotelskih kapaciteta u urbanim centrima Šavniku i Boanu.*
  Moguće je organizovati eco-lodge u blizini glavnih prirodnih atrakcija, u selima Pošćenje, Gornja Bukovica i Kruševice-Miloševići; Potencijal predstavljaju i naselja Duž, u Donja Bukovica, Krnja Jela, Mokro, Miloševići i Timar i eko katuni na prostoru Durmitora, Sinjajevine i Lole, uređenje kampova u okolini Komarnice i Dobrom Dolu. Područje je pogodno za uređenje planinarskih i biciklističkih staza, naučni i edukativni turizam, avanturistički turizam u kanjonu Nevidio, Veliko i Malo Pošćensko jezero, Boljske grede i zona Dragišnice).
- **PPCG se pominje eco lodge. Koje lokacije?Smjernice za razvoj eco-lodge-a?**
- **Da se institucije odrede JASNO prema HE Komarnica za koju smatramo da je ključ razvoja opštine pored svih drugih energetskih investicija.**

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se daju opšte razvojne smjernice i u saradnji sa opštinom će se smjernice dopuniti sa dodatnim predlozima koji su važni za budući razvoj opštine.

U PPCG nije moguće definisati precizno lokacije hotela, eco-lodge-a, etno sela. Daju se opšte smjernice, a svaka opština će u okviru detaljne planske dokumentacije za svoju teritoriju predvidjeti lokacije i dati bliže smjernice.

U nacrtu teksta PPCG su date smjernice i to:

Podzona Šavnik - U području Pive, u zoni Šavnika i Plužina prioriteti razvoja su poljoprivreda, korišćenje kvalitetne pitke vode, korišćenje hidropotencijala i razvoj planinskog turizma.

- ***Resursi i potencijali** – visokoplaninski pašnjaci, šumski kompleksi, dio Nacionalnog Parka Durmitod, dijelom izgrađeni turistički kapaciteti, kvalitetna izvorska voda i kapaciteti za flaširanje, nezagađene rijeke pogodne za ribolov, hidroenergetski potencijal rijeka Komarnica.*
- ***Prioriteti u razvoju** – Razvoj planinskog turizma, poljoprivredeorjentisane na stočarstvo, ribolova, flaširanje voda i korišćenje hidropotencijala rijeke Komarnica uz uslove zaštite životne sredine, zaštite područja naselja Šavnik i kanjona Nevidio. Razvoj saobraćaja i komunalno opremanje Šavnika.*

- ***Režimi korišćenja*** *– zaštita životne sredine, obezbjeđivanje energetskog razvoja izgradnjom obnovljivih energetskih izvora uz maksimalno obezbjeđivanje zaštite životne sredine, posebno od indukovane seizmičnosti pri izgradnju i HE Komarnica.*

Odgovor: HE Komarnica: u Nacrtu plana, Stručni tim daje predlog za izgradnju HE Komarnica za koju postoje svi planski uslovi i projektna dokumentacija. U Nacrtu je iskazan stav o preispitivanju projektne dokumenatcije za HE Komarnicu sa aspekta procjene uticaja na životnu sredinu. Strateški stav u Predlogu plana će biti izgradnja HE Komarnica (ali se mora imati u vidu da u formalno pravnom smislu procjena uticaja koja je u toku može uticati na krajnji ishod i odluku Vlade).

- *Ako se uzme u obzir preliminarni rezultat popisa stanovništva iz 2023/2024. godine, jasno je stanje da predviđeno plansko rješenje ne odražava zadržavanje stanovništva.*

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Projekcija stanovništva u Nacrtu PPCG proizilazi iz prethodnih trendova u kretanju stanovništva i njihovih karakteristika prema prethodnim Popisima. U Predlogu plana se koriste podaci iz Popisa stanovništva 2023.g. Izvršiće se korekcija prema rezultatima Popisa 2023.

OPŠTINA ŽABLJAK

OPŠTINA ŽABLJAK – nema primjedbi od opštine **U pripremi Predloga plana će se obaviti dodatne konsultacije sa predsatvnicima Opštine Žabljaka sa ciljem usaglašavanja tekućih izmjena PUP opštine Žabljak sa PPCG .**

OPŠTINA PLJEVLJA

203. 04-332/24 – 1643/203 19.04.2024. Savjetodavno tijelo za davanje mišljenja i sugestija vezano za izradu planskih dokumenata PPCG i Izmjena i dopuna PUP-a opštine Pljevlja

Oblast: zaštita prirode, energetika, saobraćaj, upravljanje otpadom, društvene djelatnosti, rudarstvo, planiranje i urbanizam, šumarstvo, zaštita kulturnih dobara – primjedbe se uglavnom odnose na PUP opštine Pljevlja

Predsjednik opštine,

Dr Dario Vraneš

Rješenjem Predsjednika Opštine Pljevlja (broj: UPI-01-018/24-110/1 od 13.02.2024.godine), formirano je Savjetodavno tijelo za davanje mišljenja i sugestija vezano za izradu planskih dokumenata: Prostornog plana Crne Gore i Izmjena i dopuna Prostorno-urbanističkog plana opštine Pljevlja.

Nakon detaljnog pregleda Nacrta Izmjena i dopuna Prostorno-urbanističkog plana opštine Pljevlja, Savjetodavno tijelo daje sledeće:

PRIMJEDBE I SUGESTIJE

1.Strana 19

Na više mjesta se pominje zaštita: planina Ljubišnja i gornji tok rijeke Ćehotine kao Parkovi prirode i gradski park na rijeci Breznici kao Spomenik prirode – **gornji tok rijeke Ćehotine kao Park prirode ne razmatrati kroz ovaj planski dokument a za gradski park na rijeci Breznici kao Spomenik prirode ne prikazivati konačne granice u grafici. Ovo iz razloga što usvajanje dokumenata o proglašenju ova dva parka nije uslovljeno postojanjem u ovom planskom dokumentu.**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Za ovo područje je urađena Studija zaštite, završena je javna rasprava, dobijena su pozitivna mišljenja nadležnih institucija, kao i saglasnost Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma na Odluku o proglašavanju zaštićenog područja Park prirode „Donji tok rijeke Ćehotine“, čime su se stekli svi preduslovi za usvajanje pomenute Odluke od strane Skupštine Opštine Pljevlja.

U skladu sa vrstom planskog dokumenta spomenici prirode se u grafičkim prilozima (R 1:100 000) obilježavaju samo sa usvojenim simbolima (ZSP).

Takođe na strani 33:

“Park prirode „Ljubišnja“: Planskim odrednicama Prostornog plana Crne Gore do 2020. godine, kao i Konceptom plana PP Crne Gore do 2040.g., predloženo je proglašenje Parka prirode "Ljubišnja" pri čemu je neophodno izvršiti prethodne istražno-studijske radove od strane Agencije za zaštitu životne sredine Crne Gore kako bi se granice koje se predlažu za zaštitu precizno utvrdile.” – **Konačne granice treba da budu definisane prije usvajanja PUP-a i da budu unijete u PUP. Razmotriti granice na način da se ne zabrani gradnja u smislu valorizacije turističkog potencijala Ljubišnje. Takođe, granice dati na način da neće remetiti domicijalno stanovništvo da se bavi osnovnom djelatnošću.**

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Projekcijom zaštite prirode Crne Gore do 2040. godine, Ljubišnja je kategorisana kao potencijalni Park prirode. Granice, zone i režimi zaštite Parka prirode "Ljubišnja" biće definisani Studijom zaštite na osnovu koje jedinica lokalne samouprave (Skupština Opštine Pljevlja) donosi akt o proglašavanju zaštićenog područja.

2.Strana 32

"eventualne inicijative i predloge za otvaranje novih pozajmišta građevinskog materijala i kamenoloma provjeriće se kroz proces izrade strateške procjene uticaja IID PUP-a Opštine Pljevlja na životnu sredinu;" - **Lokacije pozajmišta treba da budu u PUP-u i unijeti lokacije koje je ranije priložio Sekretarijat za komunalno stambene poslove, saobraćaj i vode opštine Pljevlja.**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Primjedba se odnosi na PUP Pljevlja.

3.Strana 40

"Ekološka rekonstrukcija TE „Pljevlja" (projekat u toku), što će uticati na smanjenje uticaja rada TE „Pljevlja" na životnu sredinu, kroz smanjenje zagađenja vazduha i vode. Lokacija izgradnje objekata Ekološke rekonstrukcije TE „Pljevlja" je na planiranoj lokaciji drugog bloka TE „Pljevlja" detaljnim prostornim planom TE „Pljevlja". Imajući u vidu potrebe da izgradnja novog bloka na alternativne ekološki prihvatljive izvore toplote, u budućnosti, kao i postrojenja za gasifikaciju uglja i gasna elektrana, budu potpuno u skladu sa ekološkim i evropskim standardima, potrebno je planirati industrijski kompleks u blizini TE „Pljevlja" za sva ova nova postrojenja. Ekološka rekonstrukcija TE „Pljevlja" svojom realizacijom uslovljava pripremu i početak niza projekata od velike važnosti, a to su prije svega: „Deponija Maljevac - kaseta 4" za deponovanje pepela, šljake i gipsa, kao nusprodukata sagorijevanja uglja u TE „Pljevlja"; „Deponija Šumani", „Fabrika gipsanih proizvoda". – **Lokacije precizirati. Jedna lokacija fabrike gipsa je u bivšoj upravnoj zgradi RU u Borovici i u suprotnosti je sa važećim DPP-om i urađenim idejnim urbanističo arhitektonskim rješenjem tako da je ne treba planirati na toj lokaciji. I sam obrađivač na strani 32 kaže: "Prostor oko nastalog Borovičkog jezera privesti namjeni u svrhu sportsko-rekreativnih zona". Generalno, namjena iz DPP ne može se mijenjati PUP - om a ne mogu biti istovremeno na snazi različite namjene iz dva planska dokumenta. Maljevac definisati kao lokaciju i za glinu, gips, opeku, drvopreradu i industriju uopšte.**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja. Sa nivoa PPCG se ne određuju konkretne lokacije iako smo saglasni sa predlogom i u Predlogu PPCG se mogu navesti moguće lokacije koje će se preciznije definisati PUP-om opštine Pljevlja.

Aktuelan je predlog privatnog investitora za izgradnju vjetroparka „Nebojša" na lokaciji Goli lisac, za koji su od strane Vlade Crne Gore na sjednici održanoj 15. decembra 2022. Godine – **Unijeti u grafičke priloge a takođe i sve druge lokacije obnovljivih izvora a naročito vjetroparkova i sl.**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Ukoliko su izdati UTU za navedenu lokaciju uvrstiće se u Predlog PPCG, ili navesti kao moguća lokacija. Opšti uslovi u PPCG ne isključuju navedenu lokaciju.

"Formiranje industrijskih preduzeća, kako većih, a naročito malih i srednjih, moguće je prvenstveno u opštinskom i ostalim centrima na teritoriji Opštine, a planom se predlaže više lokacija za veće radne zone u postojećim naseljima, bilo u okviru postojećih, ali i novoplaniranih radnih zona (Kosanica, Vrulja, Rabitlje, Zabrđe, Otilovići i Crljenice, Boljanići), prvenstveno uz postojeće I planirane javne puteve, pri čemu razvoj (uređivanje i funkcionisanje) ovih zona treba da bude usklađen sa razvojem saobraćajne mreže i mreža tehničke infrastrukture. Lociranje manjih proizvodnih pogona u okviru MSP moguće je i van ovih zona, uz poštovanje zahtjeva zaštite životne sredine, odnosno pod uslovom da je aktivnost koja se sprovodi pri proizvodnji, skladištenju, odnosno transportu proizvoda i sirovina takva

da ne ugrožava postojeći kvalitet životne sredine I funkcionisanje prostora." – Površine, odnosno lokaliteti ili tačne lokacije postojećih i planiranih sadržaja za industiju i proizvodnju (brente itd.) nisu naznačeni. Lokacije sa granicama sa koordinatama moraju tačno biti definisane da se ne ostavlja mogućnost tumačenja.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG se ne definišu konkretne lokacije. Primjedba se odnosi na PUP opštine Pljevlja.

4.Str 69

"Prije konačnog opredjeljenja na koji način i gdje će se Pljevlja vezati na željezničku prugu Beograd– Bar, neophodno je uraditi detaljnu plansku i projektnu dokumentaciju gdje će se izvršiti analiza varijantnih rješenja ne samo sa aspekta tehničkih karakteristika i ekonomskih prednosti već i na osnovu sinteznog prikaza svih postojećih i planiranih namjena, zaštićenih područja, posebno osjetljivih predjela, zona eksplatacije uglja i drugih sirovina, vodoizvorišta, uticaja na infratrukturu i slično. Razrada položaja trase predmetne željezničke pruge, kroz izradu tehničke dokumentacije, u narednom periodu treba da bude prioritet jer je ona jedan od bitnih preduslova za investiciona ulaganja." – **Precizirati vrstu planskog dokumenta imajući u vidu vrste planske dokumentacije definisane Zakonom. Na osnovu čega je dat koridor u PUP-u i šta se dešava sa prostorom i gradnjom na istom ako planovi i projekti koji se planiraju pokažu drugu trasu?**

Željeznička pruga na trasi značajno odstupa na pravcu BP - Pljevlja u odnosu na PP CG a krak prema Pljevljima preko Rabitlja i Mrzovića je nemoguć zbog veće denivelacije imajući u vidu da je maksimalni nagib pruge 1%.

Odgovor 4.: Primjedba nije osnovana. Položaj trase pruge može dati samo tehnička dokumentacija.

Iako se odnosi na PUP opštine Pljevlja, u PPCG će se dati smjernice da se uradi Idejno rješenje kojim će se definisati optimalno koridor, odnosno trasa.

Planirati eventualno i krak gasovoda prema Republici Srbiji.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG se ne daje koridor gasovoda. U slučaju da istraživanja nafte i gasa u perspektivi pokažu pozitivne rezultate, tada će se planirati koridor i trasa gasovoda.

5.Str 69

"Bazna studija za potrebe izrade novog Prostornog plana Crne Gore nije predvidjela aerodrom u Opštini Pljevlja, a da pri tom nije dala analizu razloga odustajanja od razvijanja ovog vida saobraćaja. S obzirom da je već opredjeljena lokacija za aerodom, a urađene su studije i Generalno rješenje aerodroma, ovim planskim dokumentom se zadržava rješenje PUP-a Pljevlja iz 2011. godine." **– Usaglasiti sa Prostornim planom CG. Lokaciju aerodroma planirati izvan GUR-a. Takođe, usaglasiti kotu aerodorma sa potrebama grada i spustiti kotu sa 810 na 790-760 radi omogućavanja izgradnje stambenih i poslovnih objekata.**

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG nije potrebno odrediti precizno lokaciju aerodroma, ali se mogu dati opšte smjernice i usaglasiti sa tekućom izradom Izmjena PUP-a opštine Pljevlja.

6.Str 76

"Mala HE Durutovići planirana je kao kratko derivaciono postrojenje (locirano oko ~400 m nizvodno od postojeće brane) koja bi radila u taktu sa mHE Otilovići. Za ovaj objekat u toku je izrada idejnog rješenja kojim će se utvrditi stepen angažovanja prostora i tačne lokacije objekata. Preduslovi za izgradnju mHE Durutovići

će se obezbijediti kroz plansku i studijsku dokumentaciju, a realizaciju mHE Durtovići će prethoditi vraćanje izmještenog korita rijeke Ćehotine na trasu prirodnog korita." – **Koja vrsta planskog dokumenta imajući u vidu vrstu planske dokumentacije definisane Zakonom? Za sve male HE nizvodno od brane („Durutovići", „Granica", „Gradac", „Pljevlja", „Zagrad") dati UTU za gradnju istih kroz ove Izmjene i dopune PUP-a.**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja. U PPCG će se dati opšti uslovi za male hidroelektrane i u Smjernicama za impleantaciju navesti da se u skladu sa PPCG na nivou detaljne planske dokumentacije u skladu sa Zakonom, omoguće UTU-ovi i realizacija. Zbog relativno čestih izmjena Zakona iz oblasti planiranja prostora i izgradnje objekata, nije uputno precizirati naziv detaljnog planskog dokumenta (u prethodnim Zakonima: PUP, LSL i dr, a u tekućim izmjenama plan detaljne razrade ili sl.). U dijelu za implementaciju se može navesti: U skladu sa planskim dokumentom detaljne razrade, u skladu sa važećim Zakonom iz oblasti planiranja prostora i izgradnje objekata.

7.Str 86

"Industrijski otpad…." – **Naveden je samo otpad iz TE i Gradac kao industrijski. Šta je sa ostalom planiranom industrijom i otpadom koji će ona proizvoditi? I naveden je kao opasan industrijski otpad i otpad iz TE što nije, ili je ovo dato samo kao izvod iz projekta?**

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U Planu se ne govori o planiranom otpadu, već o postojećem, što je dato u Nacrtu plana, u skladu sa postojećim stanjem i smjernicama za oblast upravljanja otpadom.

8.Str 87

"Izgradnja postrojenja za odlaganje građevinskog otpada: Preporuka Pana je, da se na mjestu privremene deponije komunalnog otpada Jagnjilo za Pljevlja, nakon njenog zatvaranja planira izgradnja Postrojenja za odlaganje građevinskog otpada za opštinu Pljevlja." – **Definisati lokaciju i uslove za građevinski otpad do izgradnje regionalne deponije komunalnog otpada. Takođe, planirati lokaciju reciklažnog dvorišta i transfer stanice na Jagnjilu u skladu sa važećim utu izdatim Sekretarijatu za komunalno stambene poslove, saobraćaj i vode.**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG nije moguće precizno odrediti lokacije, već ih samo strateški opredjeliti. U izradi je PUP za Opštinu Pljevlja koji će definisati mikro lokacije za građevinski otpad, reciklažno dvorište i transfer stanicu.

9.Str 88

"Upravljanje veterinarskim otpadom i otpadom životinjskog porijekla" – **planirati lokaciju u skladu sa dozvolom izdatom Sekretarijatu za komunalno stambene poslove, saobraćaj i vode do konačne lokacije u skladu sa propisima.**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja. U PPCG se ne planira konkretna lokacija. U skladu sa Zakonom o veterinarstvu (Sl. list CG, br. 30/12, 48/15, 52/16), Vlada Crne Gore je donijela Plan upravljanja nusproizvodima životinjskog porekla koji nisu namijenjeni za ishranu ljudi, za period od pet godina (Odluka Vlade Crne Gore br. 07-3317 od 28.06.2018. godine). Za Crnu Goru, potrebna je izgradnja objekta za preradu nusproizvoda kapaciteta 10.000 tona godišnje, odnosno 30t/dan. Ova informacija je u Nacrtu novog DPUO , i biće uvrštena u PPCG.

10. Str 88

"Groblja - U centrima naselja i seoskim naseljima zadržati postojeće lokacije grobalja, ili studijama lokacija ili urbanističkim planovima odrediti nove ukoliko za to postoji potreba." – **Zakon ne poznaje više studije lokacija i nije jasno kojim planskim dokumentima ovo razrađivati i uopšte sve pomenuto u PUP-u. I definisati šta se radi u slučaju proširenja postojećih grobalja s obzirom da je najčešći slučaj.**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG se ne određuju detaljne namjene površina. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

11.Str 96

" Brigu o starima omogućiti eventualnim planiranjem Gerontološkog centra." **– Dom starih već postoji pa nije jasno je li se ovo odnosi na neki novi. Ako se planira još jedan Gerontološki centar razmotriti lokaciju postojeće bolnice nakon izgradnje nove.**

- Potrebno je sprovesti kvalitativnu analizu reforme penzionog sistema i životnog standarda građana starije životne dobi.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja. Kad je u pitanju gerontološki centar i lokacija bolnice, detaljna namjena će se odrediti u PUP-u opštine i detaljnoj urbanističko planskoj dokumentaciji. U Nacrtu PPCG je istaknuto u okviru društvenih djelatnosti sledeće: „Snažniji razvoj institucija i usluga sistema socijalne zaštite koji će ići u korak sa potrebama penzionera.

12. Str 146

"- Izgradnja objekata u vezi sa eksploatacijom mineralnih sirovina i objekata ostale namjene na površinama mineralnih sirovina i površinama eksploatacionih polja, preciznije je definisana Izmjenama i dopunama Prostorno-urbanističkog plana Opštine Pljevlja do 2020.g.("Sl.list CG", broj 39/19) (Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Podgorica, jun 2019.godine), koji je sastavni dio ovog planskog dokumenta." – **Izmjene i dopune PUP-a se donošenjem ovih Izmjena i dopuna stavljaju van snage i ne mogu biti sastavni dio ovog planskog dokumenta. I šta je sa Šupljom stijenom i ostalim eksploatacionim područjima?**

SPISAK PLANIRANE INFRASTRUKTURE SA LOKACIJAMA U OKVIRU RUDNIKA UGLJA PLJEVLJA koje treba planirati izmjenama i dopunama PUP-a:

LJUĆE-ŠUMANSKI BASEN
Neeksploatisani dijelovi ležišta : Obodni kanal, Lastin rep, Vikend naselje, Kuće Nenadića, Mala Borovica, Šumane II

PLJEVALJSKI BASEN
Ležišta uglja: Potrlica, Kalušići, Grevo, Komini, Rabitlje,Otilovići

MAOČKI BASEN
Ležište uglja: Maoče

MATARUŠKI BASEN
Ležište uglja: Mataruge

LEŽIŠTE UGLJA GLISNICA

LEŽIŠTE UGLJA BAKRENJAČE

LEŽIŠTE GLINA MALJEVAC

LEŽIŠTE BARITA KOVAČ,POBLAĆE,
...
CRLJENICE – Razmotriti mogućnost montaže solarnih panela

ŽIDOVIĆI I GUKE – Poljoprivredno zemljište sa pratećim objektima (farma, mljekara,...) i razmotriti mogućnost montaže solarnih panela

KOMINI – Izgradnja objekta za eksponate – Municipijum S'
MALJEVAC – Poljoprivredno zemljište (ležište gline i razmotriti mogućnost montaže solarnih panela

RASKRSNICA ZA TRANSPORT UGLJA PREMA TE PLJEVLJA – razmotriti saobraćajno rješenje

GREVO – razmotriti mogućnost montaže solarnih panela, prateći objekti za potrebe Proizvodnje (parking, restoran,...), Centralna radionica i administrativni objekat, Prozivnica, Trafostanica i dalekovod

KALUŠIĆI – Prozivnica, privremena lokacija taložnika – portal tunela „Velika Pliješ“

ZAPADNI DIO KOPA POTRLICA – Trafostanica Potrlica, Objekti u privredi (poslovna zgrada), Sortirnica za ugalj

SJEVEROZAPADNI DIO KOPA POTRLICA – Ribnjak, Drumski i tehnički mostovi na rijeci Ćehotini, Objekti u privredi (poslovni objekti, magacini,nadstrešnice,balon hala,...), Zemljište namjenjeno za uzgoj ljekobilja sa pratećim objektima (plastenik, destilerija, kotlarnica, restoran,...), Objekat za tehnički pregled vozila, Sportsko rekreativni centar (bazen, akva park,...)

ISTOČNI I SJEVEROISTOČNI DIO KOPA POTRLICA – Drumski i pješačkimostovi na rijeci Ćehotini, MHE na Ćehotini, Zemljište namjenjeno za uzgoj ljekobilja sa pratećim objektima, Industrijski objekti (Asfaltna baza i fabrika za reciklažu guma sa pratećim objektima)

ODLAGALIŠTE JAGNJILO – razmotriti mogućnost montaže solarnih panela

DALEKOVOD GREVO-KALUŠIĆI – po obodu eksploatacionog polja.

Sve navedeno dostavljamo u Auto Cadu.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Iako se podržava iznijet predlog, odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

13.Str 157

“Način formiranja urbanističkih parcela: Na parceli je dozvoljena izgradnja stambenih objekata porodičnog stanovanja, poljoprivrednih I ekonomskih objekata poljoprivrednog domaćinstva, a kao zasebni objekti mogu se graditi I pomoćni objekti i garaže. Osnovni programsko-prostorni elementi za izgradnju stambenog objekta poljoprivrednog domaćinstva za parcelu su: -Stambeni objekti se mogu graditi na katastarskim parcelama koje imaju pristup na javni put. -Minimalna

površina stambenog dvorišta je 250 m2, a max. 500 m2. -Indeks izgrađenosti je 1,0. -Indeks zauzetosti je 0,25. -Minimalna udaljenost stambenog objekta od granice susjedne parcele iznosi 4 m. -Građevinsku liniju porodičnog stambenog objekta postaviti min. 5 m od javnog puta." - Dati parametre gradnje za ostale vrste dozvoljenih objekata, pošto su dati parametri samo za stambene objekte.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja i način formiranja urbanističkih parcela.

14.Str 181

"Prostor između rijeke Breznice, ulice Vuka Kneževića i Gradske pijace gdje se uočavaju fragmenti Stare čaršije, a za koji je urađen Detaljni urbanistički plan "Stara Čaršija", je potrebno preispitati rješenja s obzirom da isti nije realizovan. Predvidjeti da se na tom prostoru oformi ambijent čaršije koji bi svojom urbanom formom i arhitekturom vratio duh starog vremena, kroz stare zanate, ugostiteljske sadržaje i sl. Takođe, na predmetnom prostoru planirati novu zgradu zavičajnog Muzeja Pljevlja." – Razmotriti mogućnost planiranja objekta kulture i duhovnosti u parku ispod pošte. U grafičkom prilogu – namjena u GUR-u na prostoru Stare čaršije nije naznačena namjena K – površine za kulturu. Isto precizirati, po mogućnosti što bliže centru i džamiji, na lokaciji starih porodičnih objekata.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Podržavaju se iznijeti predlozi, ali se odnose na detaljnu namjenu površina koja se definiše PUP-om opštine Pljevlja.

15.Str 203

"Na površinama mineralnih sirovina, do donošenja odluke o početku eksploatacije, mogu se planirati druge namjene, shodno posebnom propisu." – na koji način se ovo može sprovesti i shodno kom propisu? Ovim PUP-om treba definisati te druge namjene i uslove gradnje ako se dozvoljava.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Iako se odnosi na PUP opštine Pljevlja, u PPCG se može dati smjernica koja se odnosi na korišćenje prostora do početka eksploatacije. Prostor na kome se nalaze mineralne sirovine ne smije se namjeniti za izgradnju ili infrastrukturu koja bi onemogućila buduću eksploataciju (pod uslovima i kriterijumima zaštite životne sredine), ali se može koristiti za namjenu koja ne predviđa izgradnju objekata i koja ne ugrožava potencijalnu eksploataciju, u skladu sa zakonom o rudarstvu.

16. Str 203
"Na ekspoatacionom polju planira se prostor za odlagališta - jalovišta i izgradnju rudarskih objekata i privremenih smještajnih objekata." – Raditi poseban planski dokument ili dati smjernice kroz ovaj plan. I definisati za sve isto, i za RU i za Šuplju stijenu i ostale eksploatacione prostore a ne za jedne kroz ovaj plan a za druge raditi poseban planski dokument.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

17. PUPom treba naznačiti za koja područja i koje objekte treba raditi posebnu plansku dokumentaciju i koju vrstu planskog dokumenta imajući u vidu vrstu planske dokumentacije definisane Zakonom.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

18. Str 143

"Proizvodni objekti: Kod realizacije izgradnje proizvodnih objekata neophodno je imati u vidu ograničenja prema obavezujućim odredbama odgovarajućih zakona: - Obavezna izrada procjene uticaja na životnu sredinu za objekte, u skladu sa zakonom; - Pretvaranje poljoprivrednog, šumskog i drugog zemljišta u druge namjene obavlja se u skladu sa odgovarajućim zakonima i ekološkim kriterijumima; - za ekološki osjetljive objekte, zone i lokacije obavezno sprovoditi

višekriterijumsko vrednovanje za potrebe izbora lokacije" – Na koji način ovo sprovesti? Namjenu zemljišta i lokacije daje upravo ovaj PUP tj. Izmjene i dopune i ne može se prvo raditi prvo višekriterijumsko vrednovanje za potrebe izbora lokacije pa izbor lokacije.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

19. Zašto u Dolovima II ostaje jedan mali „usamljeni" dio poljoprivreda, a sve u okruženju je stanovanje**?**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

20. U Podlipi promijeniti poljoprivredno zemljište u stanovanje kod škole Boško Buha.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

21. Planirani prilaz nelegalnim objektima u DUP-u „Barake I" prolazi kroz privatno imanje fizičkog lica i s obzirom na veliko nezadovoljstvo i pisane inicijative istog lica, je li razmatrana saobraćajnica sa ulazom iz ulice Lovćenske dijelom kroz bivšo islamsko groblje a dijelom kroz sadašnji bolnički kompleks, ili samo kroz groblje tik uz bolnicu kompleks ili kroz sam bolnički kompleks s obzirom na gradnju nove bolnice?

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

22. str 204

Nedostaju lokalni i nekategorisani putevi čiji je spisak dostavljen od strane Sekretarijata za komunalno stambene poslove, saobraćaj i vode.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

23.Da li treba raditi poseban planski dokument za Gradac, Šula, Odžak, Vrulju i Kosanicu? Dati granice u okviu PUP-a ovih naselja i šta je sa višeporodičnim objektima na tom prostoru koji se nigdje ne pominju već se kaže da je pretežna namjena u ruralnim naseljima unutar građevinskog područja stanovanje male gustine SMG (jednoporodično stanovanje)?

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

24. Zašto je uz Ćehotinu izbjegnuto zaštitno zelenilo na citavoj dužini (nema ga u dijelu Gorijevca i prema RU)?

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

25. Koncesije za Šuplju stijenu i sve objekte za potrebe eksploatacije tog rudnika (deponija, hale, pomoćni objekti itd.), i uopšte sve eksploatacione zone tretirati na isti način kao i rudnik uglja (kao što je tretiran rudnik uglja u Izmjenama i dopunama PUP-a iz 2019.godine) i na isti način razraditi.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

26. Ukinuti ograničenja u pogledu gradnje u zoni ležišta tj definisati mogućnost gradnje stambenog objekta i ekonomskih objekata za potrebe domaćinstva za lokalna domaćinstva do početka eksploatacije. Preciznije definisati koncesiona područja. U važećem PUP-u koncesiona područja su data preciznije ali ih treba dodatno korigovati, naročito nalazišta uglja. Koristiti geološke karte istraživanja od strane RU Pljevlja. Isto i za koncesiju Jagnjilo, Maljevac itd.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

27. Lokacije i smjernice za razvoj seoskog turizma dati preciznije, na nivou katastarse parcele. i uopšte za sve zone i namjene granice istih dati granicama katastarske parcele. Udovoljiti zahtjevima lokalnog stanovništva koje namjerava da se bavi seoskim turizmom.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

28. S obzirom na ugroženost postojećeg regionalnog puta prema BIH (Pljevlja-Foča) od deponije rudnika Šuplja Stijena, riješiti konfliktnu situaciju u pogledu namjene prostora u skladu sa propisima pošto je postojeći put neuslovan i opasan za korišćenje.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

29. Nedostaje granica DPP-a Tivat - Pljevlja i PPPN za Durmitorsko područje u grafičkom prilogu Namjene površina za plansko rješenje.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

30. Strana 141.

"Na grafičkom prilogu broj 11. Plan namjene površina, su definisana naselja – "građevinska područja". – broj grafičkog priloga ne odgovora (broj 9.)

31. Na grafičkom prilogu broj 11. Plan namjene površina, su definisana naselja – "građevinska područja". Unutar građevinskih područja planirano je građevinsko i negrađevinsko zemljište (šumsko, vodno, poljoprivredno na kojima se gradi pod određenim uslovima u skladu sa zakonima koji regulišu tu oblast). Unutar građevinskog zemljišta razlikuju se izgrađene i neizgrađene površine (namijenjene za stanovanje, rad i odmor, javne objekte, infrastrukturu i površine posebne namjene, zelene površine). Na neizgrađenim površinama se može planirati nova izgradnja, a na izgrađenim se može povećati gustina unutar već izgrađenog područja. – Definisati kako se određuje izgrađeno a kako neizgrađeno zemljište da bi se izdavali utu i šta je sa zemljištem van naselja? Takođe, kako se određuju izgrađeno i neizgrađeno i građevinsko i negrađevinsko zemljište u okviru seoskih naselja?

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

32. Strana 143.

„Ostavlja se mogućnost izgradnje i drugih proizvodnih i poslovnih objekata manjih kapaciteta na ostalim prirodnim površinama na prostorima seoskih područja;" **– Navesti koji su to sve objekti i definisati šta znači manji.**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

33. "Male firme - Male firme čije je ekološko opterećenje neznatno i ispod graničnih vrijednosti mogu biti locirane i unutar stambenog naselja. Zaštitna rastojanja ostalih farmi i objekata privrede od naselja izvode se na osnovu procjene uticaja na životnu sredinu. Pri izgradnji objekata obavezna je primjena uslova i mjera zaštite životne sredine propisanih u Izvještaju o procjeni uticaja" **– UTU se daju prije izrade Izvještaja o procjeni uticaja. Ovo je potrebno preformulisati.**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

34. "Otkupno mjesto ili objekat: Prostor za otkup poljoprivrednih proizvoda; Magacin za skladištenje poljoprivrednih proizvoda (BGP zavisi od vrste poljoprivrednih proizvoda); kancelarija BGP 12 m2/zaposlenom" – **Dati precizne parametre za gradnju navedenih objekata.**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

35. "Zaštićene zone i koridori: Ovim Planom definisane su zone i pojasevi s posebnim režimima i pravilima izgradnje i uređenja prostora i to: zone zaštite voda, zone zaštite prirodnih i nepokretnih kulturnih dobara, zaštitni pojasevi u infrastrukturnim koridorima, zone i pojasevi zaštite od izvora zagađenja životne sredine. U zonama pretežno stambene namjene nije dozvoljena izgradnja privrednih objekata koji podliježu obavezi izrade procjene uticajana životnu sredinu u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG", br. 80/05,"Sl list CG" 52/16) i Uredbom." **– Precizirati koje su ovo pretežno stambene namjene, tj. čime su definisane i gdje su u legendi ako u okviru naselja postoji mogućnost gradnje i drugih objekata.**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

36. "Izvan građevinskih područja naselja moguća je izgradnja privrednih, turističkih i drugih objekata." **– Precizirati šta znače drugi objekti i je li se ovi privredni objekti odnose samo na ekonomske poljoprivrede objekte.**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

37. Usaglasiti namjenu iz GUR-a i prostornog dijela u dijelu Radosavca i Komina.

38. Postojeći put Vrulja-Trlica zadržati kao regionalni.

39. Precizirati lokaciju asfaltnih baza.

40. Precizirati lokacije fabrike opekarskih proizvoda u Maoču i na Maljevcu (na mjestima sirovine).

Odgovor: Primjedbanije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

41. Str 156.

"ZONE PRIVREDNE NAMJENE: Prilikom formiranja novih privrednih objekata i zona utvrđuju se uslovi zaštite životne sredine I pravila izgradnje za određene ekološke kategorije preduzeća, koja se zasnivaju na minimalnim zaštitnim rastojanjima između potencijalnih izvora opasnosti u krugu objekata i stambenih naselja." **– Nejasna je primjena, previše uopšteno dati kriterijumi. Potrebno je preciznije definisati predmetne uslove.**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

42. "Izgradnja na ostalim prirodnim površinama: Na ostalim prirodnim površinama (goleti, sipari, kamenjari, strme stjenovite padine) mogu se graditi određeni objekti za privredne djelatnosti (prema uslovima datim za određene namjene), kao npr. objekti drvoprerade – pilane, objekti za proizvodnju peleta, objekti za proizvodnju kreča, objekti za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora i dr., ukoliko konfiguracija i karakteristike terena omogućava izgradnju, uz poštovanje svih ostalih uslova zaštite, i ukoliko drugim programima ta površina nije predviđena za pošumljavanje, sanaciju, zaštitu od erozije i sl." – **Dati jasne parametre gradnje i smjernice.**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

43. Str 161.

"Opšti uslovi za formiranje eko sela: Kompleks eko sela treba formirati kao tradicionalnu grupaciju kuća na neplodnom zemljištu. Nema gradnje na poljoprivrednim površinama, osim staklenika i plastenika." - Znači li ovo da na kompletnim poljoprivrednim površinama u zahvatu "velikih" ljubičastih krugova (turizam) nema gradnje osim plastenika I staklenika? I na kojim onda površinama može gradnja eko sela kad su u okviru turističkih namjena: poljopri. zemljište, naselja i šume a nije dozvoljena izgradnja eko sela ni na ove dvije namjene (naseljima i šumama)?

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

44. U cilju dobijanja kvalitetijeg plana inovirati podatke o segmentima životne sredine i izvršiti ispravku u tabeli na str. 209, poglavlje 8.5. Pregled zaštićenih objekata prirode (Analiza postojećeg stanja): umjesto Spomenik prirode: Gradski park sa Milet baštom treba da stoji Spomenik prirode: Gradski park i Biserka.

Odgovor: Prihvata se djelimično primjedba. Dopuniće se u Predlogu plana i uskladiti sa podacima datim u knjizi ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA ORGANIZACIJE, UREĐENJA I KORIŠĆENJA PROSTORA – poglavlje 6) ANALIZA ZAŠTIĆENIH PODRUČJA - 6.1. PREGLED POSTOJEĆEG STANJA ZAŠTIĆENIH OBJEKATA PRIRODE

Ne prihvata se drugi dio primjedbe. U Nacrtu PPCG se za područje potencijalne zaštite "Gradski park u Pljeviljima" ne navodi ni jedan od pomenutih naziva. Urađena je Studija zaštite Spomenik prirode "Gradski park u Pljevljima" (Agencija za zaštitu životne sredine).

45. Razmoriti mogućnost prenamjene šumskih površina na prostorima lošije klase šume i potencijalne gradnje na tim prostorima. Definisati klasu ispod koje je zabranjena gradnja.

Odgovor: Primjedba se djelimično ne prihvata. Promjena namjene šuma, odnosno šumskog zemljišta u građevinsko ili drugo zemljište može se sprovesti samo ako je planiran državnim planskim dokumentom ili prostorno urbanističkim planom jedinica lokalne samouprave, odnosno planom razvoja šuma u skladu sa zakonom. Krčenje ili sječa šume, odnosno korišćenje šumskog zemljišta radi izgradnje objekata za korišćenje obnovljivih izvora energije u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika, može se vršiti isključivo na goletima, u niskim izdanačkim šumama i na šumskom zemljištu. Takođe, promjena namjene šuma i šumskog zemljišta na opožarenim šumskim površinama može se izvršiti najmanje nakon trideset godina od vremena nastanka šumskog požara. Prema naprijed navedenom jasno je definisano kada se može vršiti promjena namjene šuma i šumskog zemljišta.

U Predlogu plana će se dati smjernice u skladu sa Izmjenama zakona o šumama.

46. Ukloniti ispod tabele "Izvod iz dokumenta: Mapiranje i tipologija predjela Crne Gore (Republički zavod za urbanizam i projektovanje - Podgorica, 2015.)" pošto ne odgovara navedenom sadržaju u tabeli.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

47. Faza Energetika i Upravljanje otpadom:

Nacrt Izmjena i dopuna PUP-a Pljevlja je mnogo bolje obradio Analizom postojećeg stanja faze Energetike ,ali i planski raspoložive kapacitete i resurse iz oblasti energetike na teritoriji Pljevalja.

Osnovne potrebne su da se povežu ova dva plana kako bi iz Prostornog plana Crne Gore proizilazila detaljnija obrada ovih tematskih poglavlja,kako bi se stvorili uslovi za valorizaciju potencijala,dobijanjem UT uslova i razvijanjem projekata.Ovde je potrebno konstatovati činjenicu važećeg DPP TE Pljevlja koji prepoznaje II blok TE Pljevlja koji nije izgrađen kao bazni izvor toplote za Toplifikaciju TE Pljevlja, koji ne prepoznaje Ekološku rekonstrukciju TE Pljevlja,ne prepoznaje proširenje deponije Maljevac,ne prepoznaje gips kao nus produkt na deponiji Maljevac, i ne prepoznaje gips kao nus produkt na novoj lokaciji Deponija Šumani itd. Zbog toga je potrebno sa Izmjenama i dopunama PUP-a Pljevlja stvoriti uslove za nastavak ovih projekata koji su dio investicionog ciklusa od najveće važnosti za energetski sektor i Pljevlja, i samim tim stvoriti uslove za izmjene DPP TE Pljevlja koji je neophodan.

U planskom dijelu je potrebno nedvosmisleno stvoriti uslove za nastavak započetih projekta i realizaciju preostalih projekat vezanih za TE Pljevlja od koji će svi građani Pljevalja imati ogromnu korist u narednom periodu:

- Ekološke rekonstrukcija TE Pljevlja (Dobijene građevinske dozvole i projekat u fazi izvođenja-završetak 2025.godina). Nakon puštanja postrojenja u probni rad i dobijene upotrebne dozvole stiču se uslovi za izdavanje nove integrisane dozvole za nesmetan dugoročan rad TE Pljevlja u skladu sa EU direktivama i nacionalnim zakonodavstvom iz oblasti zaštite životne sredine.
- "Toplifikacija Pljevalja, za čista i topla Pljevlja-izgradnja primarnog toplovoda od TE do grada". Dobijeni UT uslovi od resornog Ministarstva i projektovanje završeno,izgradnja od aprila 2024.godine do septembra 2025.godine)

- „MHE Otilovići“ (Dobijeni UT uslovi od resornog Ministarstva i tender projektuj/izgradi u toku,realizacija 2024/2025.godina)
- Male hidro elektrane na rijeci Ćehotini nizvodno od brane Otilovići (Urađeno idejno rešenje kapaciteta i lokacija budućih malih hidro elektrana)
- Deponija pepela,šljake i gipsa- deponija Maljevac-proširenje deponije,kaseta 4,i put od TE Pljevlja do deponije Maljevac (izdati UT uslovi od Sekretarijata za uređenje prostora Opštine Pljevlja,projektovanje je u toku).
- Deponija pepela,šljake i gipsa- deponija Šumani (izdati UT uslovi od resornog Ministarstva,tender i projektovanje u toku).
- Fabrika proizvoda od gipsa (Lokacije neposredno uz TE Pljevlja u blizini deponije Maljevac)

U planskom dijelu, u poglavlju energetike treba obraditi mogućnost valorizacije novih izvora enrergije manjih kapaciteta - termoelektrane na biomasu na području Pljevalja, jer je pljevaljski kraj bogat šumom i velikom količinom drvnog otpada (granje, strugotina, lišće). Stvoriti osnov da se kasnije kroz izradu posebnog planskog dokumenta mogu dobiti UTU.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja. U PPCG se u strateškom smislu navodi ekološka rekonstrukcija TE Pljevlja, toplifikacija, korišćenje produkata za proizvodnju gipsa je navedeno u dijelu plana Upravljanje otpadom.

48. Šume i šumarstvo

Osnovni principi i ciljevi su: očuvanje i unaprjeđenje šuma kao važnih staništa i čvorišta u široj mreži zelenih koridora; komercijalno korišćenje šuma zasnovano na pristupu održive ekonomije šumarstva, tj. balansu između sječe i pošumljavanja; revitalizacija šuma i pošumljavanje kroz samo autohtone vrste drveća. Očuvanje i stvaranje velikih šumskih površina predstavlja prioritetan cilj prostornog razvoja u Crnoj Gori. - **Poenta je na prirodnom obnavljanju a ne balansu između sječe i pošumljavanja. Pošumljavanje isključivo sprovoditi u slučaju sanacije opožarenih površina ili kao ambijentalnu mjeru unapređenje prostora u skladu sa planskom dokumentacijom - Programima gazdovanja šumama.**

Šumarstvo - intenzivnije gajenje i eksploatacija šuma i to drvene mase i sporednih šumskih plodova što podrazumijeva veću otvorenost šuma (izgradnja šumskih komunikacija), ali i primjenu intenzivnijih mjera njege i obnove šumskog fonda. **Termin intezivnije gajenje i eksplatacija šuma nije adekvatan sa aspekta šumarske terminologije...može da se kaže potpuna implementacija predviđenih planskih aktivnosti na površinama pod šumama.**

Intenzivnija eksploatacija šuma podrazumijeva, takođe, primjenu prograđacionih mjera za prevođenje niskih (izdanačkih) šuma u kategoriju visokih, pošumljavanje svih neobraslih šumskih zemljišta i nagnutih terena preko 25% i sl. **Pošumljavanje svih neobraslih šumskih površina takođe je neadekvatno sa strane planskih dokumenata jer pošumljavanje je predviđeno samo na onim neobraslim površinama koje su u kategoriji zemljišta pogodnih za pošumljavanje, kao i požarišta...**

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U planskom dokumentu - Prostornom planu Crne Gore do 2020. godine u poglavlju „Osnovne predpostavke Prostornog plana (osnove dugoročne organizacije prostora), naslov 1.3. Razvojni ciljevi, podnaslov 1.3.2. Specifični principi i ciljevi Prostornog plana po sektorima dat je princip 1.3.2.1 – 10 – „Komercijalno korišćenje šuma zasnovano na pristupu održive ekonomije šumarstva, tj. balansa između sječe i pošumljavanja“ i kao takav je u analizi principa iz predhodnog Prostornog plana Crne Gore do 2020. godine preuzet. U planskom dokumentu PPCG do 2040.dat je prioritet sistemu gazdovanja koji će obezbijediti prirodnu obnovu, mješovitost i skupinasto prebirnu strukturu sastojina, kao i koncept - prirodi bliski sistem gazdovanja, obezbjeđujući polifunkcionalnost šumskih ekosistema i trajni sastojinski biodiverzitet, uz uvažavanje različitih stanišnih i sastojinskih prilika.

Vezano za pošumljavanje planirano je da se podstiče povećanje površina pod šumom na račun šumskog zemljišta prirodnim podmlađivanjem i pošumljavanjem autohtonim vrstama, vodeći računa o ostavljanju čistina - enklava – progala u okviru sastojina za potrebe divljači. Pošumljavanje

da se vrši prevashodno na dostupnim površinama šumskog zemljišta boljeg boniteta, površinama zahvaćenim erozionim procesima, u zonama vodoizvorišta i vodenih akumulacija i usovištima, u zonama naseljenih mjesta, industrijskih postrojenja, saobraćajnica, površinskih kopova i jalovišta.

1.3 OSNOVNI STRATEŠKI PRAVCI I MOGUĆNOSTI RAZVOJA OPŠTINE PLJEVLJA

Pored navedenih strateških pravaca razvoja koji se gotovo u cjelosti oslanjaju na prirodne resurse i to prevashodno na neobnovljive kao eksplotaciju uglja i mineralnih sirovina.. potrebno je predvidjeti i ostale mogućnosti razvoja koje moraju započeti što prije jer iscrpljivanjem prirodno neobnovljivih resursa, a neobezbeđivanjem neadekvatne tranzicije djelatnosti stopiraće se ekonomski održivi način funkcionisanja opštine i onemogućiti njen dalji razvoj.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

Površine za industriju

S obzirom na predloženi koncept privrednog i prostornog razvoja opštine, sa tendencijom razvoja poljoprivrede i turizma, industrijski razvoj će se usmjeriti na postojeće lokacije u okviru kojih je moguće restrukturiranje proizvodnih pogona, modernizacija i uvođenje novih tehnologija.

Industrijska proizvodnja sa mogućnošću izgradnje novih objekata će se razvijati za potrebe prerade poljoprivrednih proizvoda, drvoprerade i drugih vidova lake industrije. Novi privredni objekti biće usmjereni prvenstveno na subopštinske centre i centre zajednice naselja, kao i na druge pogodne lokacije, uz poštovanje zahtjeva zaštite životne sredine (što podrazumijeva primjenu onih vidova proizvodnje i proizvodnih procesa koji neće negativno uticati na kvalitet životne sredine).

Uzimajući u vidu ove konstatacije potrebno je konkretno predvidjeti industrijske zone razvoja gdje bi se omogućila visoko tehnološka prerada sirovina koje se mogu obezbijediti i uvozom.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Pljevlja.

Površine za turizam

Planinska turistička zona Ljubišnja: eko i etno turizam, zimski skijališni, ljetnji rekreativni, planinarenje, rekreacija u prirodi, mountain-bike turizam i sl.

Takođe potrebno je voditi računa o turističkoj valorizaciji Opštine gdje se proglašenjem zaštićenih određenih područja npr. Ljubišnje ne smije nikako zaključati ovaj razvojni potencijal na način što će se neadekvatim načinom zaštite i zonalnim granicama onemogućiti moguća valorizacija Ljubišnje kao zimskog turističkog centra, sa nemogućnostima gradnje potrebnih infrastrukturnih objekata neophodnih za ovaj način valorizacije prirodnih resursa.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Iako se odnosi na PUP opštine Pljevlja.

Nivo zaštite, posebno do nivoa rigidnosti i potpunog „zaključavanja“ resursa nije ni predložena u PPCG. U Predlog PPCG se može unijeti smjernica: „Zaštita određenih područja koja imaju prirodne vrijednosti i koje će se potencijalno kroz Studiju zaštite i zaštititi, (npr. Ljubišnje) mora uzeti u obzir potreban razvoj, a kroz koncept razvoja područja mora se osigurati održivost i izbjegavanje stvaranja negativnog utjecaja na prirodu i životnu sredinu“.

Zaštita prirodnih i kulturno istorijskih vrijednosti

Spomenik prirode "Gradski park u Pljevljima"

Spomenik prirode "Gradski park u Pljevljima", u okviru kojeg je postupak izrade Studije zaštite područja završen, a predstoji realizacija javne rasprave, prikupljanja mišljenja i saglasnosti, kao i procedure izglasavanja u lokalnoj Skupštini. Predložena površina za zaštitu je 109,71 ha, od čega je 1,86 ha u II zoni zaštite, a u III zoni 107,85 ha.

U toku je izrada Programa gazdovanja šumama urbane zone grada Pljevlja gdje se dio površina u rejonu Vodica izvan gradskog parka preklapa sa predviđenim spomenikom prirode, I ako je ova aktivnost izvjesna potrebno je usaglasiti planska dokumenta za ovaj dio prostora.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Usaglašavanje granica budućeg spomenika prirode "Gradski park u Pljevljima" i Programa gazdovanja šumama urbane zone grada Pljevlja nije u ingerenciji PPCG, već Agencije za zaštitu životne sredine. Ova aktivnost nije u suprotnosti sa pravcima razvoja šumarstva, naprotiv, ove površine šuma čine urbane šume gdje je osnovna socijalna funkcija obezbjeđivanje prostora za odmor i rekreaciju.

404. 04-332/24-1643/404; 24.05.2024. Predsjednik - OPŠTINA PLJEVLJA

Oblast: saobraćaj, zaštita prirode, rudarstvo – mineralne sirovine, energetika, poljoprivreda, šumarstvo, turizam, planiranje i urbanizan, zaštita životne sredine.

S poštovanjem,

Predsjednik Dr Dario Vraneš

Rješenjem Predsjednika Opštine Pljevlja (broj: UPI-01-018/24-110/1 od 13.02.2024.godine), formirano je Savjetodavno tijelo za davanje mišljenja i sugestija vezano za izradu planskih dokumenata: Prostornog plana Crne Gore i Izmjena i dopuna Prostorno-urbanističkog plana opštine Pljevlja.

Nakon detaljnog pregleda Nacrta Prostornog plana Crne Gore, Savjetodavno tijelo daje sledeće:

PRIMJEDBE I SUGESTIJE

1. Konačne granice Parka prirode „Ljubišnja“ i NP-a “Durmitor” razmotriti na način da se ne zabrani gradnja u smislu valorizacije turističkog potencijala Ljubišnje i Đurđevića Tare. Takođe, granice dati na način da neće remetiti domicijalno stanovništvo da se bavi osnovnom djelatnošću.

Primjedba nije osnovana. U skladu sa Zakonom o zaštiti prirode, granice, zone i režimi zaštite Parka prirode "Ljubišnja" biće definisani Studijom zaštite na osnovu koje jedinica lokalne samouprave (Skupština Opštine Pljevlja) donosi akt o proglašavanju zaštićenog područja.

2. Ucrtati koridor brze ceste Crnča – Pljevlja – Goražde.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Koridor brze ceste će se produžiti ka Goraždu. Precizniji položaj biće dat u Predlogu plana, a nakon tehničke provjere kroz Idejna rješenja koja radi Monteput.

3. Planom omogućiti valorizaciju sirovina kroz izgradnju odgovarajućih prerađivačkih kapaciteta na prostoru Maljevca i Maoča gdje postoje zalihe gline i kaolina.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U PPCG su naglašena ležišta Maoče i Maljevac. Valorizacija je moguća kroz dodjelu koncesija za istraživanje i eksploataciju predmetnih mineralnih sirovina, a nakon toga i izgradnja prerađivačkih kapaciteta. Detaljnije lokacije mogu se definisati PUP-om opštine Pljevlja.

4. Razmotriti korišćenje minerala na prostoru Varina gdje su vršena istraživanja određenih metala na tom području.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG je naglašen potencijal ležišta Varine i šireg prostora. Valorizacija je moguća kroz dodjelu koncesija za istraživanje i eksploataciju predmetnih mineralnih sirovina, a nakon toga i izgradnja prerađivačkih kapaciteta. Detaljnije lokacije mogu se definisati PUP-om opštine Pljevlja.

5. Obraditi sve postojeće lokalitete za eksploataciju građevinskog kamena i dekorativnog kamena – sige (Odžak, Jugoštica) i eventualno nove.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG su naglašena ležišta tehničko građevinskog i arhitektonsko građevinskog kamena. Valorizacija je moguća kroz dodjelu koncesija za istraživanje i eksploataciju predmetnih mineralnih sirovina, a nakon toga i izgradnja prerađivačkih kapaciteta. Detaljnije lokacije mogu se definisati PUP-om opštine Pljevlja.

6. Energetika

Nacrt Prostornog plana Crne Gore nije dovoljno obradio raspoložive kapacitete i resurse iz oblasti energetike na teritoriji Pljevalja.

I DIO U suštinskom smislu u dijelu Analiza postojećeg stanja nije dovoljno obrađen najvažniji energetski objekat u Pljevljima i Crnoj Gori -TE Pljevlja i projekat Ekološke rekonstrukcije TE Pljevlja (str.220 proizvodni objekti) koji je osnov za nastavak rada TE Pljevlja i samim tim energetskog kompleksa u Pljevljima. Ovaj projekat je najvažniji sa aspekta zaštite životne sredine jer njegova realizacija omogućava nastavak rada TE Pljevlja u skladu sa važećim EU direktivama i nacionalnim zakonodavstvom iz oblasti zaštite životne sredine. Takođe realizacija projekta daje mogućnost i za razvoj kapaciteta za korištenje nus produkata koji nastaju nakon Ekološke rekonstrukcije (gips, pepeo).

Negdje u planskom dijelu, u poglavlju energetike treba obraditi i mogućnost izgradnje malih termoelektrana na biomasu na području Pljevalja, jer je pljevaljski kraj bogat šumom i velikom količinom drvnog otpada (granje, strugotina, lišće).

Određene konstatacije u dijelu Analiza postojećeg stanja koje su navedene nisu tačne ili nisu dovoljno precizne.

TE Pljevlja - deponija Maljevac (str.225-tabela 8.5-5) nus produkti pepeo i šljaka su navedeni kao „opasni industrijski otpad“, a po zvaničnoj zakonskoj regulativi CG klasifikacijom je ovo neopasan otpad. PRAVILNIK O KLASIFIKACIJI OTPADA I KATALOGU OTPADA - "Službeni list Crne Gore", br. 059/13 od 26.12.2013, 083/16 od 31.12.2016

Odgovor: Primjedba se prihvata. Biće korigovano u Predlogu plana.

Zone sanitarne zaštite vodoizvorišta Otilovići (str. 293,299) je potrebno naglasiti kao najvažniji resurs vode za piće za sve građane Pljevalja, jer se sada definisanim novim Ugovorom EPCG-Vodovod Pljevlja da se ostvaruju uslovi za korišćenje cjevovoda od brane Otilovići do TE Pljevlja kao i prostor za kontrolisanje i uzorkovanje vode na ovom strogo štićenom objektu.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se naglasiti vodoizvorišta i njihova zaštita.

II DIO U planskom dijelu je potrebno obraditi poglavlje 8.2 Energetika infrastruktura (str. 165,168) TE Pljevlja nakon projekta Ekološke rekostrukcije TE Pljevlja kao bazni izvor energije u CG do izgradnje novog baznog izvora ili stvaranja uslova sa dovoljnim kapacitetima obnovljivih izvora.

Hidro potencijal rijeke Ćehotine (str.169) potrebno dodati cjelokupnom spisku hidro potencijala u CG i takođe vrlo važno a povezano sa istim da bi bilo usaglašeno str 97.“Donji tok Čehotine koji je potrebno zaštititi do granice sa BIH“, što je potrebno izbrisati. Potrebno je dodati ovaj dio i stvoriti uslove za Izmjene PUP-a Pljevlja da detaljnije predvidi ovaj potencijal i lokacije. Potrebno je pomenuti tehnička rešenja koja su rađena za valorizaciju hidro potencijala rijeke Ćehotine

nizvodno od brane Otilovići (4 HE) – Ukupno 7 HE na Ćehotini (3 uzvodno od brane Otilovići), navesti makar ukupnu moguću instalisanu snagu i proizvodnju hidro elektrana na Ćehotini.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U dijelu energetike se navodi definisanje optimalnog načina realozacije prepoznatog hidrološkog potencijala na rijeci Ćehotini, uvažavajući sve relevantne aspekte, a posebno energetski, ekološki i ekonomski.

U planskom dijelu, u poglavlju energetike treba obraditi i mogućnost valorizacije novih izvora enrergije manjih kapaciteta - termoelektrane na biomasu, jer je pljevaljski kraj bogat šumom i velikom količinom drvnog otpada (granje, strugotina, lišće).

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršiće se korekcija u Predlogu plana.

Opasni industrijski otpad (str. 256) nus produkti TE Pljevlja su neopasni otpad (pepeo i šljaka) - PRAVILNIK O KLASIFIKACIJI OTPADA I KATALOGU OTPADA - "Službeni list Crne Gore", br. 059/13 od 26.12.2013, 083/16 od 31.12.2016, a nakon Ekološke rekonstrukcije TE Pljevlja 2025.godine se stvaraju uslovi i sa trećim nus produktom (neopasan otpad) da isti budu valorizovani kao sirovine i otvaranje novih fabrika, samim tim i novih radnih mjesta. Potrebno je dodati u poglavlje Upravljanje otpadom (str.266) ovaj dio kako bi se stvorili uslovi kroz Izmjene PUP-a Pljevlja,i izmjene DPP TE Pljevlja za detaljnije definisanje ovih oblasti i lokacija u neposrednoj blizini TE Pljevlja.

Primjedba se prihvata. Gips i pepeo kao nus produkti TE Pljevlja nakon rekonstrukcije mogu se tretirati kao sekundarna mineralna sirovina za industriju cementa i punila za proizvodnju betona, što je naglašeno u Nacrtu PPCG knjiga 1, a biće i u Predlogu PPCG.

7. Poljoprivreda

Pozitivna je i ohrabrujuća činjenica to što je obrađivač plana prepoznao razvoj poljoprivrede kao višestruko značajan I prioritetan. Značaj pojloprivredne proizvodnje za državu i društvo nije samo u ekonomskom smislu (8% BDP-a), već I u strateškom i bezbjedonosnom. Ne ulazeći u sam uskostručni aspekt planiranja prostora I ostalih, sektorskih analiza budućeg razvoja, kada je u pitanju poljoprivreda кao grana privrede od strateške važnosti, može se primijetiti da obrađivač ovog planskog dokumenta nije posvetio dovoljno pažnje:

- Rejonizaciji poljoprivredne proizvodnje, kojom je bilo potrebno namjenski, bliže definisati prostor namijenjen poljoprivrednoj proizvodnji. Shodno klimatskim, orografskim i agroekološkim uslovima uopšte, potrebno je, predvidjeti specifične rejone za pojedine grane i vidove poljoprivredne proizvodnje. To bi značilo, u konkretnom, jasno i planirano određivanje stočarskog, voćarsko – vinogradarskog, ratarskog, povrtarskog rejona (područja), kao i podrejona, eventualno (južno voće i kontinentalno voće, rejon vinograda, rejon malinarstva i slično). Taođe, potrebno je definisati i jasnu granicu u pogledu nadmorske visine, koja je ograničavajući faktor u razvoju intenzivne poljoprivredne proizvodnje (da li su ta područja u kojima je otežano bavljenje ovom djelatnošću iznad petsto, šesto, osamsto ili hiljadu metara).

Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se istaći i rejonizacija poljoprivredne proizvodnje.

-Ograničenjima u pogledu raspolaganja privatnom imovinom, koja se u dosadašnjem, višedecenijskom periodu, bila izražena naročito u područjima koja pokrivaju tzv. planovi posebne namjene. Konkretno, mještani nekih sela sa područja naše opštine ne smiju da grade nikakve trajne objekte već duže od četiri decenije. Primjera radi, teritorija sela Kalušići, već 45 godina je prostor posebne namjene, određen za eksploataciju uglja. Za svo to vrijeme, mještani pomenutog, a i drugih sela u okolini, nemaju pravo izgradnje objekata na sopstvenom zemljištu. Selo je zbog svega toga, praktično pred gašenjem, iako ima sve uslove za razvoj intenzivnije poljoprivredne proizvodnje. Od stotinu nekada aktivnih domaćinstava, danas je ostalo svega oko dvadesetak. Treba li na kraju isticati, koliko su štetu prouzrokovala ovakva prostorno – planska i zakonska rješenja. Nameće se i pitanje obeštećenja mještana, ko treba da sve to nadoknadi i kada. Nastavak ovakve

prakse, zasigurno je u suprotnosti sa razvojem poljoprivredne proizvodnje, bar kada je naša opstina u pitanju, koja je gotovo u cjelini rudarsko područje posebne namjene. Takođe, pomenuta problematika se tiče i direktnog ugrožavanja osnovnih prava i sloboda čovjeka i građanina, a jedno od njih jeste, svaako, i neometano uživanje i raspolaganje privatnom imovinom.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Ukoliko je izvršena eksproprijacija, zemljište pripada koncesionaru. (iskazan problem je regulisan odgovarajućom zakonskom regulativom).

8. Šumarstvo, drvna industrija i lovstvo

Plan razvoja šumarstva

Elaboracija sveobuhvatnih principa razvoja šumarstva PPCG kao opštih i posebnih siljeva i predviđenih mjera za sprovođenje istih u oblasti razvoja šumarstva, poklapaju se sa strateškim principima opštine Pljevlja izuzimajući neke terminološke greške kao što su u sledećem dijelu:

-Protežirati sistem gazdovanja koji će obezbijediti prirodnu obnovu, mješovitost i prebirnu strukturu sastojina, kao i koncept - prirodi bliski sistem gazdovanja, obezbjeđujući polifunkcionalnost šumskih ekosistema i trajni sastojinski biodiverzitet, uz uvažavanje različitih stanišnih i sastojinskih prilika.

Sugestija se odnosi na sledeće:

Favorizovanjem određene strukture sastojine kao u ovom slučaju prebirne sa aspekta šumarske struke nije adekvatna, kad znamo da struktura sastojine zavisi od mnogih činilaca kao što su porijekla sastojine, uzgojnog oblika, sastojinske pripadnosti i dr. i kao takva se definiše shodno postavljenim opštim i posebnim ciljevima gazdovanja šumama i predviđenim uzgojno uređajnim mjerama. Ovakva konstatacija gdje se prebirna struktura šuma usvaja kao jedino prihvatljiva pogrešna je sa aspekta principa održovog gazdovanja šumama.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršiće se korekcija u Predlogu plana.

Obrazloženje zašto se protežira sistem gazdovanja koji će obezbijediti prirodnu obnovu, mješovitost i prebirnu strukturu sastojina, kao i koncept - prirodi bliski sistem gazdovanja;

Sve prirodne šume pa i u Crnoj Gori, gdje nije bilo znatnog učešća čovjeka zadržale su prebirnu ili skupinasto prebirnu strukturu. Prirodne sastojine koje su bile pod većim uticajem čovjeka i drugih spoljnih faktora formirane su nejednolične ili raznodobne sastojine, odnosno sastojine oplodne sječe dugog podmladnog razdoblja (kako se klasifikuju ove sastojine), gdje je više razvijen horizontalan nego vertikalan sklop. Kad se spominje podmladno razdoblje zaključuje se da se radi o nekoj varijaciji jednodobnih šuma. One su posledica jakih eksploatacionih sječa u dužem vremenskom periodu, a ne prirodnih procesa. Prebirne sastojine imaju niz prednosti, odnosno pozitivnih osobine nego jednodobne. Prebirne sastojine znatno su otpornije na klimatske promjene, na biljne bolesti i štetočine, održavaju, obnavljaju i poboljšavaju biodiverzitet, uključujući genetske resurse, održavaju i poboljšavaju kvalitet i kvantitet voda i ublažavaju prirodne nepogode kao što su: poplave, suše, lavine, klizišta i eroziju zemljišta, otpornije su na uticaj jakog vjetra i snijega. Prinos prebirne sastojine je veći od prinosa jednodobne sastojine i u pogledu kvaliteta i kvantiteta, znatno su zastupljenija debela stabla nego u jednodobnim sastojinama. U prebirnoj sastojini razvija se veliki dio prirodnog podmlatka pod krošnjama starih stabala, zauzimajući neznatan proizvodni prostor, od autohtonog drveća koje se adaptiralo na postojeće klimatske i edafske faktore, potpunije se koristi proizvodni prostor u zemlji i iznad zemlje. Prednosti prebirnih sastojina su neosporne sa stanovišta zaštite šuma. Prebirnim odnosno skupinasto – prebirnim sistemom gazdovanja može se obezbijediti prirodi bliski sistem gazdovanja, obezbjeđujući polifunkcionalnost šumskih ekosistema i trajni sastojinski biodiverzitet, uz uvažavanje različitih stanišnih i sastojinskih prilika. Ovi sistemi gazdovanja obezbjeđuju mješovitost sastojina što pozitivno utiče na stabilnost i otpornost sastojina na biotske i abiotske faktore, na brže uklanjanje stabala loših uzgojno-tehničkih i tehničkih osobina

što će u narednom periodu obezbijediti kvalitetan prirast, poboljšati debljinsku strukturu obezbijeđujući srazmjerno učešće svih debljinskih klasa, postizanje optimalnog sklopa koji štiti sastojinu i zemljište a istovremeno obezbjeđuje prirodno podmlađivanje autohtonim vrstama adaptiranih staništu bez ili sa vrlo malo troškova, omogućava razvoj najboljih individualnih stabala naspram pažnje usmjerene na kompletnu sastojinu (izbor i podržavnje stabala budućnosti), unapređenje i zaštitu predjela i pejzašnu raznovrsnost. Ovaj sistem gazdovanja šumama obezbjeđuje principe održovog gazdovanja šumama i kontinuitet produkcije i prihoda. Nije moguće u svim sastojinama primijeniti ovaj sistem, niti odmah, bez visedecenijskog perioda transformacije postojećeg strukturnog stanja.

Plan razvoja drvne industrije

U pogledu raspoloživih drvnih resursa i tržišnog potencijala za Crnu Goru proizvodno ostvarivi proizvodi za razvoj drvne industrije za planski su:

- paneli od punog drveta (u kombinaciji sa troslojnim pločama);
- troslojne ploče,
- namještaj od punog drveta,
- čvrsto građevinsko drvo (KVH, Duo/Trio) u kombinaciji sa lijepljenim i poprečno laminiranim
- drvetom, šperploča / furnir, dvoslojni parket i drvena stolarija;
- drvene kuće i elementi eksterijera i enterijera drvenih kuća

Izostao je način valorizacije drveta lošijeg kvaliteta koji se ne može koristiti za gore navedevu proizvodnju, a postoji mogućnost proizvodnje energenata kao na primjer pelet ili sječke za kotlove na bio masu iako su pomenuti kroz mjere povezivanja šumarstva i energetike ovdje nije navedeno kao mogućnost.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršiće se dopuna u Predlogu plana.

Plan razvoja lovstva

Imajući u vidu da su na teritoriji opštine Pljevlja organizovana dva lovišta i to lovište Pljevlja površine 110445 ha koje je odlukom vlade dodijeljeno na korišćenje i upravljanje Lovačkom društvu Pljevlja i lovište posebne namjene Ljubišnja površine 17559 ha kojim gazduje i upravlja Uprava za gazdovanjem šumama i lovištima Crne Gore, mora se obratiti posebna pažnja na usaglašavanje ostalih planskih aktivnosti sa Prostornim planom Crne Gore.

Ovdje se prevashodno misli da za Lovište posebne namjene Ljubišnja postoje važeći dokumenti - "Lovna osnova" koja definiše sve posebnosti ovog područja i njegov značaj sa aspekta uzgoja rijetkih i ugroženih vrsta divljači koje se moraju uzeti u obzir. Uspostavljanje predviđenog Parka prirode Ljubišnja značilo bi stavljanje sa strane važećeg dokumenta i njegovo usglašavanje sa zonama zaštite predviđenog Parka prirode što bi moralo biti naglašeno u Prostornom planu.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršiće se korekcija u Predlogu plana.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Aspekt zaštite i režima zaštite prirode definiše Agencija za zaštitu prirode, pri čemu je potrebno uzeti u obzir sva ograničenja, ili moguće konflikte u namjeni prostora. (zakon o zaštiti prirode, zakon o divljači i lovstvu kao i Odluka o proglašenju zaštićenog područja).

5.5 Turistički razvoj

Pri razvoju proizvodne infrastrukture u Sjevernom regionu, poseban uticaj imaće ograničenja koja su posljedica visokog nivoa zaštite pojedinih područja, što se prvenstveno odnosi na izgradnju turističke infrastrukture, posebno zimske (npr. alpska skijališta).

Sugestija se odnosi na sledeće:

Planirano proglašenje Parka prirode Ljubišnja direktno bi bilo u sukobu sa valorizacijom Turističkog potencijala Ljubišnje kao na primjer zimskog turističkog centra.

Navedena Područja opštine Pljevlja predviđena za valorizaciju turističkog potencijala, (turističke zone) ne uključuju i područje Bukovice koje sa svojim prirodnim potencijalima za razvoj turizma prije svega (čista priroda, bogatstvo flore i faune) omogućava razvoj agro i lovnog turizma i ne smije biti izostavljeno.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Područje Bukovice će biti uključeno u Predlog plana.

6.2. Koncept zaštite prirode

II Kontinentalni dio

Kategorisana potencijalna zaštićena područja

Strogi rezervati prirode

Tuležine: Prašuma crnog bora, smrče i jele (oko 470 ha). Natura 2000 tipovi staništa: *9530

(Sub)mediteranske šume endemičnih crnih borova; 9410 Acidofilne planinske šume smrče (Vaccinio-Piceetea). Teritorija opštine Pljevlja.

Reon Tuležina nalazi se u Gazdinskoj jedinici Maočnica za koju je na snazi važeći Program gazdovanja šumama za period važenja 2021-2030 godina. Reon Tuležina čija površina je navedena od 470 ha koja se predviđa za Strogi rezervat prirode nije precizno definisan i kao takav se ne može znati koji prostor precizno obuhvata. Važećim programom gazdovanja šumama u reonu Tuležina izdvojene su sjemenske sastojine u odjeljenjima 64a.65a,66a, sa ukupnom površinom od 85,96 ha čija namjena je zaštitnog karaktera i isključivo je predviđena za proizvodnju sjemena. Zbog svojih stanišnih uslova i stanja sastojina u kojima se nalaze prestavljaju najbolje sastojine jele i smrče u Crnoj Gori čija zapremina prelazi 800 m3 po hektaru, u ovim sastojinama nijesu predviđene nikakve redovne sječe dok Program gazdovanja šumama ne zabraljuje sanitarne sječe koje bi bile u funkciji održavanja dobrog zdrastvenog stanja ovih satojina.

Srogi rezervat prirode isključuje sve aktivnosti čovjeka i u ovom dijelu što sa sadašnjeg aspekta namjene šuma za proizvodnju sjemena visokok generičkog kvaliteta odstupa.

U slučaju da se ipak odluči za proglašenje strogog rezervata prirode reona Tuležina što za istinu ima uporište zbog trenutnog stanja ovih sastojina koje su jedinstvene u Crnoj Gori sa aspekta očuvanosti i kvaliteta treba ga ograničiti isključivo na površinu ovih odsjeka (64a.65a,66a)od 85,96 ha , a nikako na predviđenu površinu od 470 ha.

Predložena površina od 470 ha za Strogi rezervat prirode u reonu Tuležina bespotrebno bi ograničila predviđene aktivnosti na gazdovanju šumama, što bi direktno dovelo do izostanka pozitivnih efekata održivog gazdovanja u kategoriji proizvodnih i ekoloških ciljeva.

Treba takođe napomenuti da je sadašnje stanje ovih sastojina koje je na veoma zadovoljavajućem nivou rezultat dosadašnjeg gazdovanja ovim šumama i u skladu je sa predviđenim načinom koji su definisani u skladu sa strukom i naukom.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Obrazloženje: Projekcijom zaštite prirode Crne Gore do 2040. godine, Tuležine su kategorisane kao potencijalni strogi rezervati prirode. U vezi predožene kategorije potrebno je obaviti konsultacije sa Agencijom za zaštitu životne sredine. Studijom zaštite ovog područja biće definisana kategorija zaštite.

8.1. Saobraćajna infrastruktura

Turistički putevi

Predviđena turistička valorizacija potencijala Ljubišnje nije moguća u potpunosti bez izgradnje kvalitetne putne infrastrukture. S tim ciljem neophodno je planirati i putni pravac Kosanica-Kraljeva Gora -Jezerac (Ljubišnja) koji je izostao u nacrtu PPCG.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Planiraće se putni pravac kao turistički put.

1.3. Principi i ciljevi razvoja

-Izgradnja infrastrukture koja bi podržala ekspanzivni rast ekonomije, posebno u područjima značajnih razvojnih resursa, ali prisutnih negativnih demografskih procesa, posebno migratornih tokova; - nisu definisane zone izgradnje te infrastructure, naprotiv zapečaćuje se postojeće stanje i princip je kontradiktoran. Uspostavljen sistem prostornog i urbanističkog planiranja i prateće zakonske regulative, koji omogućava bržu realizaciju razvojno prihvatljivih i poželjnih projekata, kako u Javnom, tako i u privatnom sektoru. Principi prostornog razvoja, opšti ciljevi i smjernice predstavljaju obaveze koje se moraju slijediti u sektorskim razvojnim politikama i u detaljnoj planskoj dokumentaciji.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Infrastruktura je definisana u tekstu i grafičkom djelu plana. (saobraćaj, energetika, elektrokomunikacije i dr.). I u viziji razvoja se ističe: „Crna Gora će razvojem energetike i energetske infrastrukture obezbijediti veći udio energije iz obnovljivih izvora i time omogućiti energetsku efikasnost, što će pozitivno uticati na ekonomiju i podizanje kvaliteta života u urbanim i ruralnim područjima i doprinjeti i smanjenu emisije gasova sa „efektom staklene bašte“.

Intenzivnijim razvojem saobraćaja, obezbijediće se veća mobilnost i dostupnost i brži i kvalitetniji razvoj u sva tri regiona.

U oblasti komunalne infrastrukture, uložiće dodatne napore u osiguravanju vodosnabdijevanja stanovništva i privrede higijenski kvalitetnom vodom, a prečišćavanjem otpadnih voda i kvalitetnim upravljanjem otpadom obezbijediće zdravu životnu sredinu“.

Bliže zone infrastrukturnih objekata se mogu odrediti u detaljnoj planskoj dokumentaciji (detaljna namjena prostora, a u PPCG se daju opšte kategorije namjene i strateška opredjeljenja. Kad je u pitanju opština Pljevlja, i ukupno Sjeverni region, upravo se u planu stavlja akcenat na razvoj saobraćajne i ostale tehničke infrastrukture.

Cilj 4. Racionalno korišćenje prostora i prirodnih resursa

Racionalna organizacija prostora i korišćenje prirodnih resursa zahtjeva definisanje kvalitetnih planskih okvira na svim planskim nivoima, kako bi se racionalno koristilo zemljiš¡te i definisala buduća namjena i korišćnje prostora i racionalno koristili prirodni resursi, uz poštovanje režma zaštite.

Spriječavanje prenamjene poljoprivrednoig zemljišta i održavanje prozvodnog potencijala poljoprivrednog zemljišta, - Ovim se zaključavaju ciljevi i principi razvoja ranije elaborirani (izgradnja infrastrukture) uzimajući u vidu da većina poljoprivrednog zemljišta i sada nije valorizovana u skladu sa namjenom, a položajem odgovara (pored magistralnih puteva) i komunalno opremanje istog nije zahtjevno ili je već opremljeno.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Izgradnja infrastrukture koja je u Javnom interesu ima prednost, ali se pri definisanju trasa u detaljnoj planskoj dokumentaciji i u fazi projektovanja, mora voditi računa o očuvanju obradivog poljoprivrednog zemljišta.

1.5. Specifični sektorski ciljevi

Intenzivan razvoj poljoprivrednih aktivnosti i očuvanje plodnog poljoprivrednog zemljišta za poljopriivrednu proizvodnju i spriječavanje prenamjene u građevinska područja. - Izgradnja infrastrukture koja bi podržala ekspanzivni rast ekonomije, posebno u područjima značajnih razvojnih resursa, ali prisutnih negativnih demografskih procesa, posebno migratornih tokova; u koliziji za predhodnim principima.

Cilj razvoja šumarstva je razvoj i održivo gazdovanje šumama u cilju unapređenja i multifunkcionalnog gazdovanja ćime se ostvaruje privredna i zaštitna uloga. - socijalno društveno smanjenje negativnih uticaja klimatskih promjena, očuvanje biodiverziteta, očuvanje kvaliteta voda i dr.

Na stranici 23 - Planski dio piše „Cilj razvoja šumarstva je razvoj i održivo gazdovanje šumama u cilju unapređenja i multifunkcionalnog gazdovanja čime se ostvaruje privredna i zaštitna uloga, smanjenje negativnih uticaja klimatskih promjena, očuvanje biodiverziteta, očuvanje kvaliteta voda i dr“. U ovom dijelu teksta gdje piše „ se ostvaruje“ pored privredne i zaštitne uloge treba dodati i socijalne.

Odgovor: Primjedba se prihvata i izvršiće se dopuna u Predlogu plana. Izgradnja infrastrukture koja je u Javnom interesu ima prednost, ali se pri definisanju trasa u detaljnoj planskoj dokumentaciji mora voditi računa o šumskom zemljištu. U Predlogu plana će se istaći i socijalna uloga održivog gazdovanja šumama.

9. Zaštita životne sredine

I Analiza postojećeg stanja organizacije, uređenja i korišćenja prostora (PPCG)

-Poglavlje 6.2. Analiza postojećeg stanja životne sredine kopna, Kvalitet životne sredine (str. 113 – 118) dopuniti sa podacima iz 2022.godine. O kvalitetu vazduha i vode dati su podaci za 2021, a za zemljište su ostali podaci iz 2019.godine (iako je vršeno utvrđivanje sadržaja opasnih i štetnih materija u zemljištu tokom 2020. godine i 2022. godine).

Odgovor: Primjedba se prihvata. Dopuniće se u Predlogu plana.

- Na str 117 Analiza postojećeg stanja vezano za projekat "Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje", naveden je sljedeći pasus:

„Postojeća industrijska postrojenja karakteriše neuređeno odlaganje industrijskog otpada, koje ima negativan uticaj na životnu sredinu i zdravlje ljudi. Projektom "Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje" ("Industrial Waste Management and Cleanup Project"), koji implementira Svjetska banka, planirana je sanacija crnih ekoloških tačaka (deponija grita na lokaciji Jadranskog brodogradilišta "Bijela", flotaciono jalovište "Gradac“, deponija pepela i šljake "Maljevac", deponija čvrstog otpada u KAP-u i bazeni crvenog mulja na lokaciji KAP-a)“.

Smatram da poglavlje treba upotpuniti sa novijim podacima, zaključno sa 2022.godinom. Podatke preuzeti od Agencije za zaštitu životne sredine – Implementaciona jedinica projekta „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršiće se dopuna u Predlogu plana.

- Na str 277 navedeno je da je Opština Pljevlja dostavila sljedeće:

Opština Pljevlja - Dostavljena je planska dokumentacija: PUP Opštine Pljevlja do 2020.g. i njegove izmjene i dopune, DPP za TE Pljevlja, PPPN Durmitorsko područje, PPPN NP Durmitor, DPP koridora DV 400 kV od Crnogorskog primorja do Pljevalja i podmorski kabal 500kV sa optičkim kablom Italija - Crna Gora kao i detaljna planska dokumentacija koja se nalazi na Registru planskih dokumenata. Ukazano je na lokalne akcione planove: Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopsanim građevinskim otpadom od 2016-2020.; Plan kvaliteta vazduha za opštinu Pljevlja - sažetak izvještaja i predlog mjera i Lokalni plan akcije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacijei i promocije jednakosti za period 2020-2021.g. koji se mogu preuzeti sa zvaničnog sajta opštine. Sugerisana je izrada Studije, ukazano na broj stanovnika i potrebu održivog razvoja Sjevernog regiona.

Smatram da je Prostorni plan neophodno upotpuniti i sa podacima iz sledeće dokumentacije:

- Strateški plan razvoja Opštine Pljevlja 2021-2025. godina

- Lokalni plan zaštite životne sredine opštine Pljevlja 2022-2026

- Lokalni energetski plan opštine Pljevlja 2018 -2027

III Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu Nacrta PPCG do 2040

Navedena ležišta uglja (Otilovići, Mataruge i Maoče) se nalaze u okviru ekološki konfliktne namjene sa aspekta zaštite voda pošto se nalaze u slivnom području hidroakumulacije "Otilovići", koja se koristi i za vodosnabdjevanje građana Pljevalja (ne postoji alternativno vodoizvorište).

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Ležišta su navedena tamo gdje postoje, a aspekt zaštite je neophodno poštovati pri korišćenju, što je naglašeno u planskom dijelu korišćenja mineralnih sirovina. Uslov eksploatacije je poštovanje režima zaštite prostora, životne sredine, a posebno vodoizvorišta, što je naglašeno i u oblasti vodosnabdijevanja.

354. 04-332/24-1643/354; 16.05.2024. MZ ŠULA PLJEVLJA

Oblast: planiranje, urbanizam, rurlani razvoj

Poštovani,

Nakon uvida u Nacrt PPCG do 2040.godine i Izvještaj o SPU na životnu sredinu, učešća na javnoj raspravi, dostavljamo Vam primjedbe na navedena dokumenta:

1. Naša osnovna primjedba odnosi se na planiranu mrežu naselja. Naime u poglavlju ***7.2. Koncept mreže naselja, urbani i ruralni razvoj*** za opštinu Pljevlja kao značajni lokalni centri planirana su naselja Gradac, Kosanica i Vrulja, a naseljeno mjesto Šula svrstano je u rang lokalnog centra gdje su i naselja Bobovo, Boljanići, Kovačevići i Odžak.Nisu nam jasni kriterijumi koji su bili presudni za formiranje mreže naselja, ali smatramo da je naseljeno mjesto Šula potpuno neopravdano zapostavljeno i da zaslužuje viši rang u mreži naselja opštine Pljevlja. U prilog tome navešćemo samo neke argumente:

- Šula su rudarsko naselje urbanog tipa, sa osnovnim funkcijama društvenog standarda, komunalno opremljeno(vodovod, kanalizacija, organizovano prikupljanje komunalnog otpada, uređeno groblje). Sedamdesetih godina XX vijeka u Šulama je živjelo preko 1200, a 80-ih oko 1000 stanovnika. Zatvaranje

rudnika „Šuplja stijena“ 1987.g. Šula dovelo je do značajnog odliva stanovništva. Međutim, i pored toga po popisu iz 2011.g. Šula imaju najveći broj stanovnika posle opštinskog centra, ne računajući naselje Židovići i Komine koja su takoreći prigradska.
Izvod-podaci Monstata popisa 2011 g.

Naselje	Stanovništvo	Domaćinstva	stanovi
Šula	343	140	200
Gradac	295	116	173
Vrulja	131	42	76
Kosanica	188	61	102
Boljanići	62	23	62
Kovačevići	25	16	25
Bobovo	103	36	70
Odžak	61	26	43

- Rudnik „Šuplja stijena“ponovo je otvoren 2006.g. privatizacija – vlasnik Gradir Montenegro d.o.o.). Eksploatacija i flotacija rude se obavljaju u Šulama za razliku od prethodnog perioda kada se flotacija rude vršila u Gradcu.Sadašnje funkcionisanje rudnika vezano je isključivo za Šula.

Rudnik „Šuplja stijena“ predstavlja značajan privredni subjekt koji ostvaruje dobre prihode i značajno utiče na ukupne prihode opštine Pljevlja. Prerada rude na godišnjem nivou prelazi 500.000t, a proizvodnja koncentrata olova i cinka se kreće između 15000 i 20000t različitog kvaliteta. U koncentratu olova investitor računa i na 230gr/t srebra. Imajući u vidu da se ležište rudnika „Šuplje stijene“ prostire i na teritoriju BIH, ovjerene i istražene rudne rezerve na našo i njihovoj strani, te iskazanu zainteresovanost od strane bosanskih preduzeća za saradnju u oblasti vađenja i prerade rude sa #Gradir Montenegro“ d.o.o., ovom dinamikom eksploatacije rad rudnika bi bio zagarantovan narednih 30-40 godina.

U Šulama postoje i funkcionišu sledeći objekti društvenog standarda: osnovna škola (sa fiskulturnom salom i sportskim terenima na otvorenom) ambulamba (u okviru stambenog objekta – prizemlje), prostorije MZ i penzionerski dom, pošta, vjerski objekat – crhva Sv. Prokopija (zaštitnik rudara), uređeno groblje i kapela, prodavnica mješovite robe, ugostitejski objekti, stan za ljekara i drugo medicinsko osoblje. Objekti nekadašnje uprave rudnika, radničke menze i radničkog hotela, p rodavnice. (moguća revitalizacija i prenamjena) kroz privatno.javno partnerstvo ili neki drugi oblik ulaganja u dom za stara lica, multifunkcionalne objekte za školu prirodi, organizovanja slikarskih kolonija, planinarski dom kao punkt za planinarenje na Ljubišnju, Vjetrenik i dr.

Predlozi za dalji razvoj: mogućnosti instaliranja solarne elektrane na rekultivisanim i zaravnjenim površinama odlagališta flotacijska jalovine na površini od 10-15 ha.; Stari put Šula – Gradac (preko Ribnika i Koritnika) mogao bi se iskoristiti kao brdsko planinska pješačko biciklistička staza; formiranje punkta za otkup ljekovitog bilja i drugih šumskih plodova itd.

Može se zaključiti da se Šula svojim odlikama i razvojnim potencijalima svrstavaju na visoki hijerarhijski nivo u mreži naselja opštine Pljevlja, ispred Gradca, a neuporedivo ispred Kosanice, Vrulje, Bobova, Boljanića, Kovačevića i Odžaka. Svakako nam nije cij da umanjimo značaj drugih naselja u opštini, već samo da ukažemo na činjenično stanje i da se izborimo za položaj koji nam sa pravom pripada.

Smatramo da objektivnim vrijednovanjem i uvažavanjem činjeničnog stanja, Šula trebaju biti svrstana u **rang značajnog lokalnog centra.**

Predlažemo rešenje za koje smatramo da bi bilo prihvatljivo i za obrađivača i za podnosioca primjedbe, kao i za lokalnu zajednicu, u skladu sa planom zadatim ciljevima:

Planiranje dvojnog subopštinskog centra (značajni lokalni centar) Šula – Gradac, čijem bi gravitacionom području pripadala naselja sjeverozapadnog područja opštine Pljevlja.

U kontekstu očekivane saradnje rudnika „Šuplja stijena“ sa partnerima iz BIH i proširenja eksploatacije rude na teritoriji BIH, **sugerišemo da granični prelaz Šula – Vitine osim za putnički promet bude planiran i za robni promet.**

Ukazujemo na tehničku grešku koju je neophodno ispraviti. U grafičkom prilogu **umjesto naziva Šuča, upisati tačan naziv Šula.** Ista greška je uočena i u tekstualnom dijelu u tabelarnom prikazu mreže naselja prema rangu centra.

Napominjeno da smo i u postupku Javne rasprave za Nacrt Izmjena i dopuna PUP-a opštine Pljevlja podnijeli primjedbe i imamo realna očekivanja da će iste biti prihvaćene i ugrađene u plan.

Imajući u vidu dčinjenicu da se ova 2 plana PPCG do 2040.g i Izmjene i dopune PUP-a opštine Pljevlja izrađuju pod okriljem Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i da su pojedina stručna lica članovi u oba obrađivačka tima, očekujemo da oni utiču na sinhronizaciju planskih rješenja u predmetnim planovima, tako da naša primjedba bude prihvaćena i ugrađena u oba planska dokumenta.

Na kraju želimo da istaknemo da su naše primjedbe i sugestije prije svega dobronamjerne, date su sa ciljem da utičemo na dobijanje što kvalitetnijeg planskog dokumenta, jer će isti predstavljati jedan od osnova razvoja naše opštine i zaustavljanja aktuelnih negativnih trendova, prije svega mislimo na smanjenje broja stanovnika i porast prosječne starosti stanovništva.

Podnosilac primjedbe - MZ Šula

Odgovor: Primjedba se prihvata. Naselje Šula će biti uključeno u Predlog plana kao značajan lokalni centar.

OPŠTINA MOJKOVAC

OPŠTINA MOJKOVAC

210. 04-332/24-1643/210 ; 23.04.2024.

233. 04-332/24-1643/233; 25.04.2024. – ponovljena primjedba kao 210.

Oblast: turizam, poljoprivreda, planiranje, urbanizam, i ruralni razvoj, saobraćaj, zaštita prirode

Predlog i sugestije iz opštine Mojkovac: Dokument koji Vam prosleđujemo je, može se reći zapisnik sa sastanka sa Javne rasprave u smislu projekata lokalne uprave Mojkovac. Mr Ivan Ašanin potpredsjednik opštine Mojkovac

Ministarstvo prostornog planiranja , urbanizma i državne imovine - Arhiva

IV Proleterske brigade br 19
Podgorica

POTPREDSJEDNIK OPŠTINE

mr Ivan Ašanin

Predmet: PREDLOZI, KOMENTARI I SUGESTIJE Na Nacrt Prostornog plana Crne Gore do 2040.

1. Planskim dokumentom je predviđeno da se na sjeveru Crne Gore stvore uslovi za razvoj turizma. Na teritoriji opštine Mojkovac za visoki turizam predviđen je lokalitet "Žarski" koji se nakon usvajanja plana Bjelasica i Komovi otežano sprovodi, zato što je isti planiran na privatnom zemljištu koje prethodno nije eksproprijisano - otežane mogućnosti da se idejno razradi čitav kompleks. Posledica takvog planiranja može se dodatno iskomplikovati ukoliko dođe do širenja bespravne gradnje. Takođe, smatramo da treba preispitati i planski regulisati optimalizaciju masovne gradnje kako to predviđa PPN Bjelasica i Komovi, s obzirom je interes opštine Mojkovac gradnja turističkog kompleksa prvo u gradskom jezgru (DUP Mojkovac i dr.). Po ovom pitanju plan višeg reda treba dati svoje mišljenje.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Prvi dio primjedbe se odnosi na lokalitet Žarski za koji je u PPPN Bjelasica i Komovi kroz detaljnu razradu planiran razvoj planinskog centra. Otežano sprovođenje zbog toga što je planinski centar u velikom dijelu na privatnim vlasničkim parcelama, nije moguće rješiti kroz PPCG. Pri planiranju planinskog centra Žarski razmatrane su prirodne pogodbnosti terena za organizaciju prostora, a ne vlasničke parcele. Svakako je lakša realizacija plana kad je jedan vlasnik ili opštinska/državna imovina, ali to pri izradi planskih koncepata nije uvjek moguće predvidjeti.

Prostornim planom na državnog nivoa nije moguće direktno otklanjanje poteškoća uslijed nesređenih vlasničkih odnosa kao niti direktno rješavanje problematike nelegalne izgradnje (što je prepoznato u analitičkom dijelu dokumenta i date su smjernice za rješavanje nelegalne izgradnje). Rješavaje problema nelegalnih objakata je jedan od strateških prioriteta koji se u PPCG naglašava.

Prostorni plan Crne Gore daje preporuke za razvoj smještajnih kapaciteta u Sjevernom regionu (str. 68, Vizija razvoja, Smjernice turističkih investicija i prostornog planiranja). Fokus se postavlja na pametne koncepte održivog razvoja, smještajne kapacitete u skladu s pozicioniranjem regiona koji pružaju dodatne motive posjeta i produženja boravka u destinaciji i dr.

Planski koncept i realizacija PPPN Bjelasica i Komovi (razvoj svih sadržaja kako je to planom predviđeno), imali su za cilj pokrenuti/unaprijediti razvoj velikog dijela Sjevenog regiona i turistički pozicionirati Crnu Goru na globalnom turističkom tržištu kao destinaciju cjelogodišnjeg turističkog proizvoda.

U slučaju razvoja koji nije u skladu s odrednicama tog Plana, odgovornost je na državnim institucijama da se razvojni projekti pokrenu i realizuju. U slučaju da odrednice PPPN-a više ne odgovaraju realnoj situaciji radi proteka vremena, promjenama na globalnom nivou, promjenama klimatskih uslova i sl. isti je potrebno i moguće revidovati i po potrebi ažurirati.

Podržava se želja i namjera opštine da se unaprijedi turistička ponuda u gradskom jezgru. U Predlogu PPCG će se naglasiti turistički razvoj u svim gradskim centrima.

2. U svim smjernicama za razvoj turizma, a interes je i poljoprivrede, provlači se ideja da se maksimalno sačuva poljoprivredno zemljište, da se ne dozvoli širenje građevinskog zemljišta na račun poljoprivrednog, a sa druge strane se kao prioritet navodi razvoj seoskog turizma, što je jedan od osnova i zaustavljanja depopulacije tj.raseljavanja sjevera i zato treba biti naglašeno u PP. Trebalo bi da Plan prepozna koja vrsta zemljišta i do koje površine se može pretvoriti u građevinsko zemljište. U suprotnom, u katastru se cijepa poljoprivredno zemljište, a samim tim kada se usitne parcele to više nije poljoprivredno zemljište. Jedna od smjernica ovog plana bi trebalo da bude da se zakonom definiše minimalna površina i vrsta poljoprivrednog zemljišta koja se ne može pretvarati u građevinsko zemljište, jedino tako bi se sačuvale površine za poljoprivredu.

Odgovor: Primjedba se prihvata/prijedlog. U Predlogu PPCG će se naglasiti iznijet problem i dati odgovarajuće smjernice u za dijelu ruralni razvoj, sa ciljem da se podstiče agro i seoski turizam i izgradnja i obnova objekata u seoskim naseljima. U toku je izrada novog zakona o zemljištu i izvršiće se usaglašavanje Predloga PPCG i tog zakona.

3. Takođe, u smjernicama za arhitekturu su nabrojani uopšteni stavovi za razvoj urbanizma i arhitekture koje se odnose na čitavu državnu teritoriju. Da li su zakonom propisane državne smjernice za razvoj arhitekture trebale da budu sastavni dio ovog dokumenta ili se iste trebaju donijeti naknadno na osnovu navedenih smjernca. Čitav Plan se dijeli na tri regiona, a jasno je da smjernice za razvoj arhitekture ne mogu biti iste za primorsku i sjevernu regiju.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Uz opšte smjernice za urbani i ruralni razvoj, naglasiće se potreba da se urade i usvoje državne smjernice za razvoj urbanizma i arhiitekture. Naglasiće se posebnost svih regiona, a u okviru njih specifičnost svih lokalnih zajednica. Pri izradi detaljnih planskih dokumenata, biće obaveza da se poštuju smjernice iz PPCG.

4. U posebnim mjerama i pravilima urbanizacije nijesu pomenuti konflikti nastali centralizacijom u postupku planiranja, a naveden je plan jačanja lokalnih ekonomija. Upitno je i konfliktno takvo planiranje kada se zna da je centralizovano planiranje, a da je prostorno planiranje izuzeto sa lokalnog nivoa i da lokalne uprave bez adekvatnog planiranja ne mogu da planiraju ni razvoj, imajući u vidu da je veći procenat planske dokumentacije istekao i da se u prosjeku

tri do pet godina čeka na donošenje detaljnog plana od strane resornog ministarstva. Zato, zbog mogućih administrativnih barijera treba naglasiti njihovu primjenjivost po isteku, te da se primjenjuju do donošenja novog dokumenta.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu plana je iskazan stav o potrebi stabilizovanja sistema planiranja i zakonske regulative iz oblasti planiranja prostora i izgradnje objekata, sa akcentom na legalizaciju nelegalnih objekata. U Predlogu plana se to može naglasiti u dijelu prioriteta. U Javnoj raspravi je iskazana potreba da se opštinama vrate ingerencije u planiranju prostora na njihvoj teritoriji, što će biti rješeno kroz novi Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata. Izrada planova mora se sinhronizovati (PUP-ovi opština sa PPCG, Detaljni planovi sa PUP-ovima, revizija detaljne planske dokumentacije koja je po vremenu važenja istekla ili nije kvalitetna po pitanju zaštite i racionalnog korišćenja prostora).

5. **Po uzoru na "Durmitorski prsten" predlažemo " Bjelasički prsten"** kao turističku putanju i to: Povezivanje Plav-Komovi-Andrijevica-tunel iznad Lubnica do skijališta KL1600-žičara(vožnja do Troglave), pa prema Mojkovcu-Bjelasicom-Biogradsko jezero-Ski "ŽarskI"-Mojkovac do Ski "Cmiljača"-Bijelo Polje sa sadržajima: od Mojkovca rafting Tarom i od Mojkovca do Sinjavine-Žabljak i povezivanje sad Durmitorskim prstenom. Ova putanja bi imala multiplikativni efekat, odnosno turističku ponudu za zimski turizam (vožnja sanki, hajting..), ljetnja turistička ponuda (turističke ture, bajking i sl.), a samim tim i prilazni putevi tokom zaštite od požara i u velikom procentu bi se podstakla povezanost sjevernog regiona.

Odgovor: Primjedba se prihvata/prijedlog. U Predlogu plana će se predložiti i „Bjelasički prsten" kao turistički put.

6. Na predlog građana **da se Sinjajevina proglasi parkom prirode** kako bi se zaštitila od formiranja vojnog poligona na ovoj planini, Opština Mojkovac podržava zaštitu prirodnih resursa Sinjajevine, odnosno protiv je formiranja vojnog poligona na ovoj planini međutim, u pogledu proglašavanja ove planine zaštićenim područjem treba razmotriti koja bi kategorizacija bila odgovarajuća u pogledu interesa stanovništva i održivog razvoja.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Za zaštitu područja Sinjajevine je nadležna Agencija za zaštitu životne sredine. Podaci nadležne Agencije koji se odnose na zaštićena i potencijalno zaštićena područja, će se uključiti u Predlog PPCG.

7. Na strani 33. navedeni su izraženi negativni demografski trendovi u sjevernom regionu. Uz navedene mjere za prevazilaženje ovog problema **dodati i intenzivno korišćenje EU fondova,** posebno IPARD program kroz sve mjere ovog programa, sa naglaskom na diverzifikaciju (kroz ruralni/seoski i agroturizam). Veza sa navedenim je na str.70 gdje je IPARD program naveden kao dio modela rasta smještajnih kapaciteta (što je u vezi sa našim sagledavanjem dorade PP Tačka 2 i 5).

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata/predlog. Podaci zadnjeg popisa pokazuju rast negativnih trendova, smatramo da je optimistička projekcija broja stanovnika za sjeverni region zadovoljavajuća.

Uz navedene mjere u Predlog plana će se dodati i intenzivno korišćenje EU fondova.

8. Na str. 38, u vezi oblasti vezane za rudarstvo napominjemo da je Opština Mojkovac Vladi Crne Gore dostavila zaključke i predloge u vezi aktivnosti otvaranja rudnika „Brskovo" br.01-018/23-2371 od 08.11.2023.godine, gdje se između ostalog pod rednim broje 2 navodi da DPP i Strateška procjena uticaja na životnu sredinu rudnika Brskovo treba da odgovore da li je ovaj projekat u koliziji sa strateški važanim razvojnim projekatom skijališta "Žarski" na mojkovačkoj strani Bjelasice. Što znači da ukoliko jeste, ne može se odustati od Ski centra "Žarski" kao veoma važnog projekta za opštinu Mojkovac u koji su do sada uložena značajna sredstva (oko 50miliona).

Odgovor: Primjedba nije osnovana.

Obrazloženje: Svi prostori na kojima su definisane ekonomske rezerve mineralnih sirovina, pa i prostor Brskova, mora se smatrati javnim dobrom Crne Gore. PPCG ne predviđa otvaranje rudnika, već samo evidentira mineralne sirovine na prostoru Crne Gore. U Nacrtu plana su navedena ležišta mineralnih sirovina. Davanje koncesija od strane Vlade Crne Gore i otvaranje bilo kog rudnika, nije nadležnost plana.

Pri realizaciji bilo kog drugog investicionog projekta, razvoj turizma i planinskog centra Žarski ne smije biti ugrožen. Eventualna eksploatacija mineralnih sirovina bilo kad u budućem periodu, morala bi obezbjediti potpunu zaštitu životne sredine i zdravlja stanovništva, ali i zaštitu važnih razvojnih projekata kakav je planinski centar Žarski.

Prema smjernicama i obavezama koje plan propisuje, a odnosi se na sva područja, mora se obezbjediti potpuna zaštita životne sredine i stanovništva i isključiti konflikti u korišćenju prostora između različitih namjena.

9. Na str. 49 - **Prioritetni ciljevi u kratkom roku do 2030.godine** . Za realizaciju navedenih prioritetnih ciljeva prvenstveno je neophodna infrastruktura, posebno putna i vodovodnu, koja nedostaje, kako ste i naveli na strani 63 . Stoga u prioritetne ciljeve do 2030.godine treba uvrstiti i unaprijeđenje infrastrukture sa akcentom na putnu i vodovodnu posebno u sjevernom regionu.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Razvoj infrastrukture je naglašen u viziji razvoja, konceptu razvoja i u svim oblastima infrastrukture (saobraćaj, elektroenergetska infrastruktura, vodosnabdijevanje, elektrokomunikaciona), a može se dodatno naglasiti za Sjeverni region u prioritetima projektovanja i izgradnje do 2030.g. Biće uvršteno u prioritetne ciljeve.

10. Na str. 63. – ističe se "sezonalnost" turizma. Međutim, razvojem skijališta na sjeveru (kao i u Mojkovcu) ne znači samo razvoj zimskog turizma već ujedno i ljetnjeg (ruralnog i dr.) tj. gradnjom i realizacijom ovog projekta imamo preduslove za jednom riječju rečeno "cjelogodišnji" turizam na sjeveru koji je u intenzivnom razvoju. Samim tim treba obogatiti turističku ponudu spajanjem ski centara gondolama, kako za ljetnji tako i za zimski turizam i to: Gondola Mojkovac (od Željezničke stanice)-Bjelasica (Žarski)- dužine oko 9km što je i ucrtano u planovima i izrađenoj maketi dimenzija 2x3m koja se nalazi u kancelariji Skijališta Žarski u Mojkovcu, zatim, Gondola Vragodo –Troglava kojom bi se Bjelasica povezala sa Mojkovcem, Bijelim Poljem i Kolašinom. Takođe, planirati formiranje vještačkih jezera i to: -Vragodo kao akumulaciono jezero (Bjelasica), jezera ispod vrha Bjelogrivca (Bjelasica) koja su u funkciji vještačkog osnežavanja i ljetnje turističke ponude, kao i turistički put Vragodo-Žarski-Cmiljača-Ravna Rijeka koji je u fazi projektovanja. Mišljenje o gradnji prema PPN-Bjelasica-Komovi dato je u Tački 1.

Odgovor: Primjedba se prihvata /prijedlog. U Predlog PPCG će se unijeti i mogućbnost izgradnje žičara, uz poštovanje zaštite životne sredine i predjela. Navešće se dodatne turističke atrakcije – jezera i turistički put Vragodo-Žarski -Cmiljača.

11. Na str. 68. Naziv "ruralni turizam" dopuniti sa "ruralni/seoski turizam i svi prateći subvidovi ruralnog turizma kao što su agroturizam, farming turizam, turizam hrane ili gastronomski turizam, eko turizam i dr. Planirati paraglajding uzletišta kao turističku ponudu i jedan od vidova aktivnog turizma.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se navesti I ostali vidovi ruralnog turizma.

12. Str.69, Treba **dati smjernice za gradnju infrastrukture u zaštićenim područjima (šira zona NP) radi otvaranja Zabojskog jezera iznad Dobrilovine** jer je nepristupačno doći do samog jezera i samim tim valorizovati ovaj potencijal, takođe **planirati i valorizaciju Prošćenskih planina**. Potrebna je

modernizacija puta u široj zoni nacionalnih parkova. Stim u vezi potrebno je dati smjernice za gradnju, odobrenje gradnje, saniranje i adaptaciju postojećih puteva u široj zoni NP.

Odgovor: Primjedba se prihvata /prijedlog. Naglasiće se u Predlogu PPCG

Str. 70, po pitanju rasta smještajnih kapaciteta dato je mišljenje pod Tačkom 5.

13. Strane 78-80. Isti je sadržaj teksta za turističu zonu pod brojem 8. *ZONA PROKLETIJE, BJELASICA, KOMOVI – Podzone: NP Prokletije, NP Biogradska gora, Park prirode Komovi* i za turističku zonu pod brojem 9. *ZONA DURMITOR I SINJAJEVINA SA KANJONOM TARE – Podzone Park prirode Piva, NP Durmitor, ruralno područje Pljevlja, Sinjajevina; (opštine Žabljak, Pljevlja, Plužine i Šavnik*).

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Nacrtu je tehničkom greškom ponovljena zona 8. ponovo i u tački 9.

14. Na str.79, U pogledu turističkog razvoja Mojkovca , osim navedenog potrebno je navesti i **planinski ljetnji i zimski turizam na Zabojskom jezeru, Prošćenskim planinama, zatim splavarenje tokom cijele rijeke Tare** (zavisno od godišnjeg doba, ljeti od Dobrilovine) koja se nalazi između planina Bjelasice, Sinjajevine i Prošćenskih planina, nacionalnih parkova „Biogradska gora“ i „Durmitor“ . Što se tiče **kongresnog turizma u Mojkovcu** je prije svega **potrebno izgraditi hotele sa kapacitetima za razvoj MICE turizama kao i sportskog turizma zbog nadmorske visine od 800-900 m kao idealne nadmorske visine za sportski turizam** kao i postojanja infrastrukture za isti jer je planski predviđen (- DUP „sportska zona“) u centru Mojkovca na obali Tare (bivše Jalovište koje je sanirano).

Odgovor: Primjedba se prihvata. Biće navedeno u Predlogu PPCG.

15. Na str.144, 149 Kada je u pitanju **planirani magistralni put Miljakovići-Vrulja-Slijepač Most predlažemo da se umjesto njega planira brza cesta ali preko Tomaševa i Pavinog Polja (Vraneška Dolina).** U tom slučaju povezivanje Bijelog Polja i Pljevalja bi bio ovom saobraćajnicom-brzom cestom koja bi bila priključak autoputu (petlja Zaton), dok bi postojeći regionalni put koristio kao priključak saobraćajniuci/brzoj cesti Bijelo Polje –Pljevlja. Na taj način bi planirani magistralni put Miljakovići-Vrulja-Slijepač Most eventualno bio suvišan. Razlog ovog predloga je višestruk, i mnogo je značajnije da brza cesta ide ovom trasom preko Tomaševa i Pavinog Polja gdje bi se olakšala i pojednostavila komunikacija ovog bogatog poljoprivrednog kraja i izuzetnog potencijala sa autoputem.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U daljem radu na PPCG i pripremi Predloga plana će se dodatnim analizama i kroz Idejna rješenja koja priprema i izrađuje Monteput doo posebna pažnja posvetiti brzoj saobraćajnici u ovoj zoni.

16. Na str.150, **kolona R10, Navedeni regionalni put Đurđevića Tara –Mojkovac u Planu je nejasno.** Predlog – formulisati kao „formiranje raskrsnica M-6 i rasksnica M-2 kod mostova na Tari u Mojkovcu.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Opis puta R 10 preuzet iz Pravilnika o kategorizaciji puteva. R-21 – navedene su glavne tačke puta, u tekstu navodimo potrebu modernizacije, gdje svakako spada i završetak tunela Semolj.

Kolona R-21, Za regionalni put **Mioska-Semolj – Boan-Tušina** treba planirati izgradnju započetog tunela (započetog 70 –tih godina) kako bi se preko tog tunela povezao taj dio Centralne regije i Žabljaka sa autoputem.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Tunel Semolj je planiran i u Nacrtu plana.

17. Na str.151, **Planirani regionalni put Šavnik-Žabljak-Mojkovac (preko Štitarice**) za koji je se predviđa da je potrebno plansko i projektno istraživanje i zavisno od ispunjenosti kriterijuma za kategorizaciju, nakon izgradnje ih kategorisati smatramo opravdanom konstatacijom, stim da treba planirati krak od crkve Ružica(Sinjavina)-Borova Glava do Polja.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Krak od crkve Ružica - Borova Glava do Polja može biti predmet nižeg ranga planske dokumentacije. Prihvata se bliži opis puta Cmiljača-Žarski-Bijelo Polje, u Vragodo-Žarski-Cmiljača-Ravna Rijeka-BP.

Planirati putni pravac u Mojkovcu i **to Krstac-Stevanovac (zatvor) - Mojkovac** i to kao regionalni jer je od posebnog značaja zbog planiranja Centralnog zatvora za sjever Crne Gore.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na plan detaljnog nivoa.

Na planirani turistički put Cmiljača-Žarski-Bijelo Polje, dodati kao Vragodo-Žarski-Cmiljača-Ravna Rijeka-BP.

Odgovor: Primjedba se prihvata, turistički putevi će biti unijeti u Predlog plana.

18. Na str. 217, planirani su Lokalni centri za Mojkovac i to: Bistrica, Lepenac, Prošćenje. Predlažemo da umjesto planirane Bistrice budu Polja kao najveća Mjesna zajednica.

Odgovor: Prihvata se primjedba. Dodatno će se razmotriti u Predlogu plana i predvidjeti adekvatna mreža naselja.

19. Str.165, Po pitanju energetike i elektroenergetske infrastrukture, predloge, komentare i sugestije dao je dr sci. Veselin Ilić dipl. ing. el. što dostavljamo u prilogu, a na isti postoji primjedba po pitanju planiranja solarnih elektrana na bivšem "Jalovištu" (sada Sportsko rekreativna zona).

Naime, gospodin Veselin Ilić je u svom izlaganju (koji je u prilogu ovog dokumenta) predložio izgradnju solarne elektrane na platou bivšeg Jalovišta, međutim ovu ideju nije moguće planirati iz razloga što je plato bivšeg Jalovišta DUP-om Mojkovca predviđen kao Sportsko-rekreativna zona, jedino je isto moguće planirati na dijelu obaloutvrde Jalovišta pored toka rijeke Tare.

Takođe, potrebno je planirati elektektrifikaciju Prošćenskih planina izgradnjom nove TS sa ostalom infrastrukturom.

Odgovor: Primjedba je nejasna. Za planiranje infrastrukture za priključenje elektrana na mrežu neophodna je izrada odgovarajuće studije priključenja kako je i predviđeno Pravilima za funkcionisanje elektroprenosnog ili elektrodistributivnog sistema u zavisnosti od planiranog naponskog nivoa priključka.

Opšte smjernice za izgradnju SE su već date. Pojedinačni objekti SE koji se pominju su uključeni jer je za te u sklopu podloga dostavljena studijska i tehnička dokumentacija od resornog ministarstva.

Problem elektrifikacije nije opisan sa dovoljno detalja kako bi se mogao dati odgovor (nivo konzuma, namjena električne energije, kakva TS).

Sugestije i komentari dr sci. Veselin Ilić dipl.ing.el.

Oblast: energetika

1.Mišljenja sam da se ne mogu izolovano posmatrati Strateški plan razoja Crne Gore i Prostorni plan Crne Gore, jer postoji u izvjesnom smislu njihovo preklapanje kako po sadržaju, tako i po cilju. Na str.168 naveden je završni projekat ekološke rekonstrukcije TE Pljevlja, što je izuzetno korisno za stanovnike Pljevalja. Ovdje je trebalo skrenuti pažnju na tkzv. Drugi blok TE Pljevlja.

2. U vezi s tim, tamo gdje se pominje željeznička infrastruktura neizostavno treba uzeti u obzir željeznički ogranak Prijepolje-Pljevlja. (transport ljudi, roba, kapitala. Nesmetana realizacija remonta i sanacije na postojećem bloku TE Pljevlja, dopuna građevinske, mašinske i elektro opreme pri izgradnji drugog bloka TE). Pljevlja raspolažu sa rudnim bogatstvom (ugalj, olovo, cink), pa se željeznički ogranak može koristiti i u te svrhe.

3. Ne zaaboraviti na realozaviju protočnih kaskadnih HE od Andrijeva do Skadarskog jezera. (mogu se koristiti za industrijski turizam). Skreće se pažnja na realizaciju HE Komarnica i HE velike akumulacije „Buk Bijela“

Odgovor: Primjedba nije jasna. Hidroelektrane čija tehnička dokumentacija nije na dovoljnom nivou spremnosti nije tretirana sa detaljnim tehničkim parametrima kako bi se ostavilo prostora da se kroz istraživanje prepoznatog potencijala odaberu optimalni parametri uzimajući u obzir sve aspekte od interesa u prvom redu životnu sredinu, energetski značaj za sistem i ekonomsku isplativost projekta. Za HE Komarnicu su navedeni parametri jer se u pogledu pripreme tehničke dokumentacije radi o najzrelijem projektu, ali su istaknuta i prepoznata ograničenja.

4. Na str 170 pomenute su SE -fotonaponske elektrane. Ne pominje se interesantna lokacija bivšeg jalovišta u Mojkovcu. Ovaj prostor je idealan sa aspekta apsorbovanja sunčevih zraka, bez sjenki a udaljenje od čvorišta elektroenergetskog sistema je samo 2km. Elektroenergetski spojni kablovski vod bez poteškoća i savladavanje rijeke Rudnice i željezničkog pojasa može se realizovati bez narušavanja infrastrukture. (na 1ha se može dobiti snaga 1MW, a prostor bivšeg jalovišta zauzima 18ha.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Opšte smjernice za izgradnju SE su već date u Nacrtu plana i važe za sve lokacije. Pojedinačni objekti SE koji se pominju su uključeni jer je za te u sklopu podloga dostavljena studijska i tehnička dokumentacija od resornog ministarstva. Bivše jalovište u Mojkovcu je DUP-om predviđeno za drugu namjenu. U Predlogu plana se može dati opšta napomena, da se predlaže i prenamjena prostpra na kojima je vršena eksploatacija mineralnih sirovina.

5. Na str 172 pominju se vjetroelektrane. Treba izvršiti istraživanja na lokacijama kao što su: Donji Prepran, Laništa, Bojna njiva, Krstac, Podbišće i sl. (blagovremeno izvršiti mjerenja relevantnih parametara bitnih za projektovanje i izgradnju VE).

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG se daju opšte smjernice za izgradnju solarnih i vjetroelektrana. Navedene su lokacije za koje su izdati UTU-ovi. Moguća je realizacija svih drugih lokacija koje ispunjavaju uslove sa aspekta zaštite prostora i nisu u koliziji sa drugom namjenom. Samim tim su dozvoljena istraživanja i razmatranje lokacija koje se navode u primjedbi.

6. Na str. 175 dati su podaci za realizaciju mreže 35kV. Predvidjeti 35kV dalekovod TS 220/110/35 kV Mojkovac- TS 35/10kV Cmiljača, bez obzira što je u prvoj fazi planirana izgradnja 35kV dalekovoda TS 400kV TS 400/110/35 kV Ribarevine – TS 35/10kV Cmiljača. Kolašin se napaja uglavnom preko DV 110kV iz TS 220/110/35 kV Mojkovac, koji radi pod naponom od 35kV.Bez obzira na DV 35kV TS Ptič-Kolašin (nepouzdano napajanje), može se smatrati da Kolašin ima jednostrano napajanje što je nedopustivo sa stanovišta razvoja turizma. (treba obezbjediti dvostrano napajanje preko 110kV dalekovoda.,

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Desetogodišnjim planovima razvoja elektrodistributivne i prenosne mreže je predmetna problematika analizirana i predložena su rješenja koja su nakon detaljnih analiza prepoznata kao optimalna a koja su i dio ovog plana. Planirano je da Kolašin dobije 110 kV napojnu tačku (TS 110/35 kV Drijenak) čime će se značajno unaprijediti kvalitet napajanja ovog konzuma i omogućiti još veći razvoj turističkog potencijala.

7. Na str 190 date su elektronske komunikacijone infrastrukture. Iako ono što ću naglasiti, tiče se unutrašnje tehničke organizacije željezničke infrastrukture CG, mora se naglasiti nefunkcionisanje daljinske komande sa elektronskom komunikacijom na pružnom željezničkom pojasu Mojkovac-Kolašin itd.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se naglasiti potreba da se uspostavi funkcionisanje daljinske komande elektrronskom komunikacijom na pružnom željezničkom pojasu.

8. Na str 228 navodi se elektroenergetska infrastruktura Mojkovca sa 2 naponska nivoa 110kV i 220kV. Ovo je postojeće stanje. Treba precizno definisati postojanje ili nepostojanje rudnika Brskovo, jer na eksploatacionom području prolaze 3 važna dalekovoda, naponskih nivoa 400kV, 220kV i 110kV. Svako izmještanje ovih dalekovoda uvodi energetski sistem Crne Gore u poteškoće sa aspekta dinamičke i statičke stabilnosti sistema.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. (pod tačkom 8). U PPCG se definiše samo postojanje mineralnih sirovina. Plan nema ingerenciju da definiše rudnike i predlaže koncesije. Dodjeljivanje koncesija i otvaranje bilo kog rudnika je poseban postupak koji se ne može definisati planom. Zbog toga je pitanje o izmještanju dalekovoda u ovom periodu neosnovano.

9. Kad su u pitanju male hidroelektrane, mogu biti interesantne samo pod uslovom da se pridržavamo Evropskih i svjetskih standarda i preporuka sa posebnim osvrtom na zaštitu životne sredine.

Odgovor: Primjedba nije jasna. Male hidroelektrane nijesu bile predmet obrade u Nacrtu plana. Vlada je obustavila podršku izgradnji mHE.

10. Poseban akcenat se stavlja na uticaj eventualno realizovanog rudnika Brskovo, vjetroelektrana i MHE na NP Biogradska gora i NP Durmitor, kao i na rijeku Taru. Treba nastaviti realizaciju druge faze elektroenergetskog sistema CG sa elektroenergetskim sistemom Italije.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG se ne planira rudnik Brskovo. Navode se mineralne siorovine kojima raspolaže Crna Gora. Istraživanja i davanje koncesija je u nadležnosti Vlade – resornog Ministarstva.

Druga faza konekcije sa elektroenergetskim sistemom Italije je planirana i u Nacrtu plana.

11. Razvojni pravac ekonomsko tehnički treba da se razvija u 2 pravca:

- Izgradnja velikih elektroenergetskih izvora i obnovljivih izvora energije, poštujući zaštitu životne sredine,
- Da se agronomija valorizuje na prostoru Zete, Bjelopavlićke ravnice, sjevera Crne Gore, /Bjelasica, Sinjajevina, Durmitor, Hajla, Prokletije, Moračke planine itd), kako bi proizvodili zdravu hranu za sopstvene potrebe i ponudu turistima primorske i planinske regije.

Primjedba je neosnovana. U Nacrtu plana je sve uvaženo i navedeno po pitanju obnovljivih izvora energije. U Prelogu plana će se dodatno istaći da se poljoprivreda valorizuje na navedenim područjima..

Ljubomir Vukadinović (dostavljeno e - mailom)

Oblast: saobraćaj

1) Novim PPCG bilo bi neophodno **da se predvidi i planira žičara - gondola (vertikalni transport) koja bi povezala centar grada Mojkovca sa ski centrom Žarski u dužini od 6km**. Ovo je neophodno zbog bolje dostupnosti i bržeg stizanja iz centra grada do ski centra, takođe u samom gradu već postoje kanalizaciona, vodovodna elektro infrastruktura, bolji i brži razvoj grada, dobra saobraćajna povezanost grada sa ostalim gradovima (Jadranskom magistralom i prugom Beograd - Bar), smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu i zaštita ambijentalne prirodne sredine na samom lokalitetu ski centra Žarski(jer je na lokalitetu predviđeno izg itd.ranja oko 8000 ležajeva PPPN Bjelasica i Komovi), smanjenjivanje gužvi i problema sa parkingom u samoj sezoni (kao što sad imamo problem sa ski centrom Kolašin 1600) itd.

2) Povezivanje **gondolom- žičaroma dva ski centra: ski centar Kolašin 1600 sa ski centrom Žarski,** od katuna Vranjak do Žaske kose sa među stanicom na Šiškom jezeru. Ovo je veoma bitno iz nekoliko razloga a prvi je da bi smo povezivanjem ova dva ski centra dobili oko 50km ski staza i tako bi bili i više nego konkurentni ostali ski centrima u okruženju, a i u Evropi. Takođe ova gondola bi imala i veliki značaj za ljetnju turističku sezonu, jer među stanica na Šiškom jezeru bi je učinila veoma atraktivnom za turiste(u neposredonoj blizini Šiškog jezera se nalaze jezera Urusulovačko, Pešića jezero, zatim vrhovi Crna glava i Zekova glava, kao i predio Suvodo u pravcu Berana).

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se može dati opšta smjernica za povezivanje planinskih centara žičarom, kad je to tehnički moguće i sa aspekta zaštite prostora prihvatljivo.

OPŠTINA KOLAŠIN

Nisu dostavljene primjedbe u periodu Javne rasprave.

OPŠTINA BIJELO POLJE

OPŠTINA BIJELO POLJE – ponovljene primjedbe pod različitim brojem

376. . 04-332/24-1843/376 23.05.2024. OPŠTINA BIJELO POLJE Budimka Bošković; Sekretar Haris Šahman

399. 04-332/24-1843/376; 24.05.2024. ponovljena primjedba kao 376

400. 04.-332/24-1643/400; 24.05.2024. Budimka Bošković-ponovljena primjedba kao 376. i 399.

Oblast: Turizam, saobraćaj, upravljanje otpadom,

1. U poglavlju Prostorno funkcijsko struktuiranje turističkih prostora za zonu Prokletija, Bjelasice i Komova za područje Bjelasice koje pripada opštini Bijelo Polje kao područje pogodno za razvoj turizma dato je skijalište **Cmiljača a izostavljen je ski centar Torine** koji je PPPN Bjelasica i Komovi planiran kao glavni planinski centar na teritoriji Bijelog Polja sa planiranih 4 682 ležaja I maksimalnim brojem skijaša 7400.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Biće izvršena korekcija u Predlogu plana.

2. Kao značajan lokalni centar za opštinu Bijelo Polje evidentirani **su Bistrica I Kanje** iako opština Bijelo Polje ima **6 lokalnih opštinskih centara (pored ova 2 tu su i lokalni centri Tomaševo, Pavino Polje, Lozna i Zaton)** isti su prepoznati PUP-om opštine Bijelo Polje i za njih je urađena Generalna urbanistička razrada.

Odgovor: Primjedba se prihvata i biće izvršena korekcija u Predlogu plana.

3. U poglavlju Prioriteti u realizaciji plana željezničke mreže siu između ostalog i **pruga Pljevlja-Bijelo Polje (Ravna Rijeka) – Berane.** Mišljenja smo da treba **preispitati opravdanost izgradnje ove pruge.** Naime, izgradnja ove pruge je davno planirana a do njene realizacije ne dolazi decenijama, a prilikom izrade planskih dokumenata nižeg reda zaštitni koridori koji su planirani, prave velike probleme I ne dozvoljava se izgradnja nikakvih objekata u tim koridorima. Ovo posebno iz razloga što ti koridori zahvataju vrijedno poljoprivredno zemljište u dolini LJubovića koje je idealno za bavljenje poljoprivredom i izgradnju malih pogona za skladištenje i preradu poljoprivrenih proizvoda.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se strateški planira pruga Pljevlja- Bijelo Polje – Berane. Opravdanost izgradnje i konačne odluke se mogu donijeti na osnovu detaljnijih tehničkih i ekonomskih analiza. U Predlogu plana će se dati smjernice koje propisuju obavezu čuvanja poljoprivrednog zemljišta. (u dolini Ljubovića). Osim toga naglasiće se potreba da se u najkraćem roku izradi projektna dokumentacija sa ciljem da se koridor oslobodi za druge namjene i korišćenje.

4. U poglavlju Upravljanje otpadom pobrojane su regionalne sanitarne deponije od kojih je 1 u Bijelom Polju. Lokacija za deponiju nije definisana Nactom PPCG. Mišljenja smo da **PPCG mora definisati (makar okvirno) lokacije regionalnih sannitarnih deponija.** Ukoliko se to ne definiše u PPCG, nije jasno koji je to planski dokument koji može definisati lokaciju regionalnih deponija.

Kada je u pitanju sav ostali otpad (tretman otpadnih guma, otpadnih vozila, električnog i elektronskog otpada, pretovarna stanica i sl.) mišljenja smo da isto treba preispitati i da ne treba sav otpad sa sjevera Crne Gore dovoziti u Bijelo Polje, već razmotriti mogućnost da se tretman otpada rasporedi i u druge gradove sjevera Crne Gore.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Tačno je da lokacija za regionalni centar u Opštini Bijelo Polje nije definisana Nactom PPCG, jer je potrebno kroz odgovarajuća planska dokumenta i zakonske propise izvršiti izbor lokacije (višekriterijumski postupak). U PPCG nije moguće definisati tačnu lokaciju.

U Predlog PPCG se mogu dati dodatne smjernice za adekvatan izbor lokacije, u cilju zaštite prostora i životne sredine.

Koncepcija upravljanja otpadom podrazumijeva da svaka lokalna uprava ima mogućnost izgradnje transfer stanice, u cilju smanjenja količine komunalnog otpada koji će se transportovati do regionalnog centra u Bijelom Polju. Što se tiče ostalih vrsta otpada, ostavljena je mogućnost lokalnim upravama, da shodno finansijskim mogućnostima samostalno rješava ova pitanja.

OPŠTINA BERANE

204. 04-332/24-1643/204. 19.04. 2024 – menadžer Opštine Berane Marko Lalević

Planiranje i urbanizam, saobraćaj, stanovništvo, poljoprivreda, šumarstvo, turizam, društvene djelatnosti, zemljišna politika, energetika, vodoprivreda, upravljanje otpadom.

1. **Planirano rješenje organizacije, uređenja i korišćenja prostora - Sjeverni region**: aktiviranje potencijala u turizmu **na području Jelovice** (beranska strana), vraćanjem izbrisanog djela iz PPPN Bjelasica Komovi, kada je opština Berane ostala bez mogućnosti gradnje tada prvobitno planiranog hotelskog kompleksa na sjevernoj strani Jelovice.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Primjedba se odnosi na usvojeni planski dokument i namjenu je moguće promjeniti samo kroz izmjenu tog plana. U Nacrtu PPCG je u okviru razvojnih zona pogodnih za turizam istaknuta i Jelovica. U Predlogu plana će se dodatno istaći potreba valorizacije Jelovice na teritoriji opštine Berane. Zahtjev je potrebno uputiti i za tekuće Izmjene PUP-a opštine Berane.

2. Planirati razvoj na lokaciji Lokve – Cmiljevica za razvoj i proširenje postojećeg Ski centra Lokve. (usaglašavanje sa PUP-om Berane).

Odgovor: Primjedba se prihvata. Zona Cmiljevice i planinskog centra Lokve će se istaći u Predlogu PPCG.

3. Planirati ponovo beranski aerodrom za putnički i kargo saobraćaj kao I međunarodne vazdušne luke.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Obrazloženje: U Nacrtu plana je planirano da se aerodrom Berane razvija u kategoriji 4D, dodatno će se istaći da se planira i za međunarodni saobraćaj.

4. Sjeverni sabraćajni razvojni koridori: Pljevlja-Bijelo Polje - Berane – Rožaje sa sekundarnim razvojnim povezivanjem drumskog i željezničkog saobraćaja; razmotriti predloženu trasu željezničke pruge koja prolazi kroz teritoriju opštine Berane; razmotriti varijantu da planirana trasa željezničke pruge ide paralelno uz trasu autoputa kroz teritoriju opštine Berane.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Iako je trasa željeznice predmet projektne dokumentacije, u Predlogu PPCG će se dati smjernica da trasa željezničke pruge ide paralelno uz trasu autoputa kroz teritoriju opštine Berane.

U daljem radu na PPCG i pripremi Predloga plana će se dodatnim analizama i kroz Idejna rješenja koja priprema i izrađuje Monteput doo. posebna pažnja posvetiti brzoj saobraćajnici Pljevlja Bijelo Polje.

U smjernicama plana će se posebno naglasiti potreba provjere planirana trasa željezničke pruge.

5. Razvojne zone: Da se umjesto Razvojne zone Polimsko – plavska (Plav, Gusinje, Andrijevica, Berane, Petnjica), izdvoji nova Razvojna zona Berane, jer će opština Berane u narednom periodu biti jedan od ključnih regionalnih centara Crne Gore- medicinski, saobraćajni, poljoprivredni, turistički, privredni.

Odgovor: U Predlogu plana će se dodatno razmotriti i definisati razvojne zone na osnovu primjedbi iz različitih opština.

6. Demografska projekcija: preispitati tendencije za opštinu Berane - smatra se da će se povećavati broj stanovnika u gradskim naseljima, a smanjivati u seoskim.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Projekcije broja stanovnika su rađene na osnovu tendencija u kretanju u prethodnih 20-tak godina (broj stanovnika prema rezultatima popisa 2011. godine i procijenjeni broj stanovnika za 2020. godinu prema podacima Monstata). zatim na osnovu tendencija u prirodnom kretanju stanovništva (odnosno natalitet, mortalitet i prirodni priraštaj) i na osnovu migracionih karakteristika stanovništva (odnosno godišnje stope migracije). Na osnovu izraženih tendencija od 2000-tih godina naovamo u opštini Berane je izražen trend opadanja broja stanovnika ne samo seoskih naselja već i gradskog naselja Berane. S obzirom da se u demografskom razvoju promjene dešavaju sporije, odnosno potrebno je 20 i više godina za značajnije promjene trendova, smatramo da je projekcija broja stanovnika urađena optimistički, čemu u prilog govore i podaci zadnjeg popisa 2023. godine gdje je u opštini popisano 26 948 stanovnika (1 540 manje u odnosu na 2011. godinu), a u gradskom naselju 9 923 stanovnika (1 270 manje u odnosu na 2011. godinu).

7. Poljoprivreda: planirati izradu ozbiljne strategije razvoja poljoprivrede na lokalnom i državnom nivou, ukrupnjavanje poljoprivrednih posjeda, zaustavljanje depopulacije stanovništva seoskih područja, poboljšati životni standard seoskog stanovništva, obezbjediti premije za poljoprivredne proizvođače, poboljšati infrastrukturu, formirati distributivne centre, poljoprivredni kombinat, pružanje turističkih ugostiteljskih usluga direktno na farmama, turistička valorizacija sela i katuna, organska proizvodnja, klasteri, zemljoradničke zadruga i dr.

Primjedba se djelimično prihvata. Izrada Strategija razvoja nije u nadležnosti ovog planskog dokumenta. U opštim i posebnim ciljevima razvoja poljoprivrede u narednom periodu, dio predloga koji se daju je već uključen i u Nacrtu plana. U Predlogu PPCG će se dodatno istaći navedeni prjedlozi.

8. Šumarstvo i drvna industrija: Ističe se nelegalna eksploatacija šuma, potreba donošenja Zakona o šumama, nestručan kadar, korupcija i sl. Predvidjeti osnivanje državnog preduzeća za upravljanje šumama, osnivanje Šumarskog fakulteta čije će središte biti u nekoj od opština Sjevernog regiona Berane ili Pljevlja, planirati finalnu proizvodnju drveta, sertifikaciju šuma, drvoperadu odvojiti od šumarstva.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Iako je dio predloga opštine Berane već naveden u Nacrtu plana, u Predlogu PPCG će se istaći finalna proizvodnja drveta, sertifikacija, mogućnost formiranja obrazovnih ustanova u Sjevernom regionu (Berane, Pljevlja…).

Umjesto izraza „nestručan kadar“upotrijebiti izraz „nedostatak stručnog kadra“. U mjerama za unapređenje šumarstva predviđena je i mjera „Jačanje stručnih kapaciteta u šumarstvu u kontinuitetu“ kao i mjera koja se odnosi na sertifikaciju šuma – „Razvoj FSC ili PFC nacionalnog standarda za upravljanje šumama do 2030“. Koji će oblik jačanja stručnih kapaciteta Država odabrati zavisi će od više faktora, a u cilju dogoročnog rješavanja ovog problema je i osnivanje šumarskog studijskog programa . Sjedište te institucije treba dobro osmisliti, vodeći računa prije svega o obezbjeđenju stručnog kadra, prostora i ekonomske efikasnosti. Takođe je jedna od mjera za unapređenje šumarstva i „Harmonizacija zakonodastva sa EU“.

9. Turistički razvoj: planirati smještajne kapacitete visokog kvaliteta na području Jelovice na Beranskoj teritoriji, sa baznim naseljem, zonom za bazno naselje, zone sa objektima centralnog naselja sa hotelima, apartmanima sa recepcijim i javnim sadržajem zone zasebnih grupacija sa objektima jednoporodičnih smještajnih jedinica, mrežom pješačkih staza, trgovina, biciklističkim stazama, zelenim površinama; planirati zimski rizort i privatni smještaj visokog kvaliteta-planinske kuće, bungalove, chalet, townhouses, hostele, katune. (na sjevernoj strani Jelovice je izbrisan razvoj iz finalnog dokumenta PPPN Bjelasica Komovi). Sjeverna strana Jelovice – teritorija opštine Berane je izložena suncu i ima pogled na skijalište na teritoriji opštine Andrijevica; strmi tereni u gornjem djelu lokaliteta su pogodni za luksuzne vikendice sa odličnim pogledom na ski rizorzt sa obje strane rijeke; Dobra saobraćajna povezanost i puštanje tunela kroz Jelovicu, izgradnjom gondola koja se spušta sa kolašinske strane na andrijevačku i beranskiu stranu planine i izgradnjom parkinga za oko 2000 skijaša, opština Berane dobija ski rizort na samo 20 minuta od centra grada, iako ni jedna ski staza nije planirana na teritoriji opštine Berane.

Odgovor. Primjedba nije osnovana. Prostornim planom na državnom nivou nije moguće definisati plan razvoja na traženom nivou detalja na nivou zone. Međutim, predmetnim planom su date preporuke za razvoj ovakvih sadržaja u cijelom Sjevernom regionu pa tako i na području Berana. U dokumentu je na stranici 78, pod razvojnim zonama pogodnim za razvoj turizma, između ostalih, istaknuto i područje Jelovice.

S ciljem prihvaćanja sugestije revidenta i jasnije definicije potrebnih daljnjih koraka, u dijelu dokumenta pod naslovom Prostorno funkcijsko strukturiranje turističkih prostora, pri razradi Zone 8: PROKLETIJE, BJELASICA, KOMOVI – Podzone: NP Prokletije, NP Biogradska gora, Park prirode Komovi; Područje opštine Berane, dodaće se sljedeća konstatacija: Na području Jelovice na Beranskoj teritoriji je potrebno na detaljnijem planskom nivou definisati program sadržaja koji bi podržao razvoj cjelogodišnjeg turističkog proizvoda s fokusom na smještajne kapacitete visokog kvaliteta, mrežom pješačkih, biciklističkih i skijaških staza, a sve s ciljem održive turističke aktivacije resursa područja, u cilju bolje turističke valorizacije Beranskog dijela Bjelasice.

10. Razvoj društvenih djelatnosti: planirati decentralizaciju obrazovnom sistemu, tako što će se određene fakultetske jedinice izmještati u opštine Sjevernog regiona gdje postoje preduslovi;

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Predlogu PPCG će se posebno istaći potreba podrške razvoju Sjevernog regiona i u djelu formiranja obrazovnih institucija. Kad su u pitanju fakultetske jedinice, ukazuje se na sledeće:

Obrazloženje: Preduslovi za decentralizaciju obrazovnog sistema prije svega su obezbjeđivanje odgovarajućeg kadra. I preduslov je kvalitet, i umrežavanje sa institucijama visokog obrazovanja u svijetu. U pogledu kvantiteta i kvaliteta, postoji deficit u visokom obrazovanju. S tog aspekta, preduslovi su daleko od potrebnih. Ako pođemo od pretpostavke da Luksemburg koji ima približan broj stanovnika kao Crna Gora, ima jedan Univerzitet, a Crna Gora četiri... S tim da Luksemburg ima više od 10 puta veći GDP, postavlja se pitanje da li stvarno u Crnoj Gori postoje preduslovi i potreba da u svakom dijelu zemlje imamo odgovarajuće univerzitetske jedinice.

Primjeri odjeljenja Pravnog i Ekonomskog fakulteta u Bijelom Polju, ne pokazuju da su održivi. Prosto, nedostaje resursa. Umjesto što bi mali broj studenata iz sjevernih opština upisao Fakultet u svom mjestu, racionalnije je da studiraju u Podgorici, u konkuretnijem okruženju.

Važno je u sjevernim opštinama stvoriti uslove za kvalitetan razvoj prije svega predškolskog i osnovnog, a zatim i srednjeg obrazovanja, u smislu poboljšanja uslova, u postojećim objektima ili izgradnjom novih.

Prihvatljivo je da se ostavi mogućnost da u slučaju nekog investicionog interesovanja, u svrhu dolaska inostranih studenata na studije u Crnu Goru, koje bi se organizovale na engleskom jeziku, da se u tom slučaju jačaju kapaciteti u sjevernom, ali prije svega i primorskom regionu, koji bi više privukao inostrane studente. Samim tim, umjesto da nam turistička sezona bude kraćeg maha, mogli bismo je na fonu obrazovnog turizma produžiti.

Trenutno je trend da veliki broj studenata iz npr. Amerike želi da studira u Evropi. Paralelno sa dobijanjem inostranih akreditacija poput AACSB i slično, Crna Gora bi mogla privući značajan broj studenata sa inostranih Fakulteta, i time neutralisati značajan odlazak domaćih. Da bi se to postiglo, prije svega treba jačati kadar, ali i graditi univerzitetske kampuse po ugledu na velike svjetske univerzitete.

Posebno bi mogla biti od značaja izgradnja univerzitetskih kampusa na primorju, u svrhu privlačenja stranih studenata, a na fonu internacionalizacije i želje da privučemo inostrane studente, što je na fonu i Strategije naučno istraživačke djelatnosti 2024-2028. Za brendiranje sjevera kao obrazovne destinacije, na srednji rok, preduslovi ne postoje.

11. Koncept mreže naselja: predlaže se da u opštini Berane **značajni lokalni centri budu Lubnice, Orah, Kaludra i Polica;** planirati podršku urbano ruralnom razvoju povezivanjem i organizacijom javnog prevoza do seoskih Mjesnih zajednica; jačati socijalne, ekonomske, kulturne i razvojne komponente u područjima

Kojima je potrebna podrška u razvoju; smanjivati pritisak na prostor kroz izradu detaljnih planova, zaustaviti nelegalnu gradnju I pojavu podstandardno opremčljenih naselja, racionalno gazdovati građevinskim zemljištem kao javnim dobrom;

Odgovor: Primjedba se prihvata/predlog. U Predlogu plana će se dodati predložena naselja kao značajni lokalni centri.

12. Zemljišna politika: potrebna je reforma Sistema planiranja, donošenje novog Zakona, vraćanje nadležnosti lokalnim samoupravama u oblasti planiranja prostora kroz izradu DUP-ova, UP-ova, LSL-a koji će se usvajati na Skupštinama lokalnih samouprava;

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu PPCG se ističu problemi u oblasti prostorno-urbanističkog planiranja, posebno u dijelu detaljne planske dokumentacije i ukazuje se na potrebu donošenja Izmjena zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, iako je to institucionalna nadležnost. U Predlogu plana će se u dijelu Smjernica za implementaciju plana, ovaj aspekt posebno istaći.

13. Saobraćajna infrastruktura: Drumski saobraćaj - Auto put kroz opštinu Berane planirati varijantu koja zaobilazi gradsko jezgro, kako je predloženo u Nacrtu plana – gornja varijanta; planirati nastavak izgradnje regionalnog/ magistralnog puta Berane – Petnjica do granice sa Srbijom;

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Planirana je varijanta autoputa koja zaobilazi gradsko jezgro. Planiranje nastavka rekonstrukcije magistralnih i regionalnih puteva biće preporučeno smjernicama.

14. Željeznički saobraćaj: Razmotriti varijantu da planirana trasa željezničke pruge ide paralelno uz trasu autoputa kroz teritoriju opštine Berane; Planirati kao u Nacrtu intermodalni terminal na teritoriji opštine Berane;

Odgovor: Primjedba se prihvata. Iako je trasa predmet projektne dokumentacije, u Predlogu plana će se dati smjernica da planirana trasa željezničke pruge ide paralelno uz trasu autoputa kroz teritoriju opštine Berane.

15. Vazdušni saobraćaj: Aerodrom Berane planirati kao međunarodnu vazdušnu luku za putnički i kargo saobraćaj u kategoriji 4D sa međunarodnim standardima;

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu plana je planirano da se aerodrom Berane razvija u kategoriji 4D. Kategorizaciju i opciju za međunarodni saobraćaj definiše nadležno Ministarstvo i Agencija za civilno vazduhoplovstvo.

16. Energetika i elektroenergetska infrastruktura: razmotriti izgradnju VE I SE na teritoriji opštine Berane. Za izgradnju malih hidroelektrana predvidjeti donošenje LSL, kako bi javnost bila upoznata sa procedurom dobijanja potrebnih dozvola, što nije bio slučaj.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Opšte smjernice za VE i SE su već date. Pojedinačni objekti VE i SE koji se pominju su uključeni jer je za te u sklopu podloga dostavljena studijska i tehnička dokumentacija od resornog ministarstva. Na području Berana je moguća izgradnja SE i VE prema opštim smjernicama, uz detaljna istraživanja i uz dobijanje uslova za priključenje na elektroenergetsku mrežu.

Postupak donošenja LSL-a je u nadležnosti resornog Ministarstva.

17. Projekcija razvoja vodoprivreede: pored važeće Strategije Upravljanja vodama 2019-2035, potrebno je uraditi katastar vodoizvorišta, unaprijediti inspekcijski nadzor, smanjiti gubitke vode u sistemima, nastaviti sa projektom izgradnje obaloutvrde od Grnčara i Plavskog jezera do ušća Lima i planirati izgradnju Sistema za navodnjavanje gdje god je potrebno i moguće.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Uprava za vode je u okviru Vodnog informacionog sistema uspostavila katastar izvorišta koja se koriste za javno vodosnabdijvanje, ali će se svakako, u Predlogu plana istaći potreba (prioritetno) definisanje sanitarnih zona zaštite na svim izvorištima.

18. Upravljanje otpadom: Smatra se da regionalna deponija treba da ostane u Bijelom Polju, kako je planiranio u Nacrtu PPCG.

Odgovor: Primjedba se prihvata /predlog. U Predlogu plana će se zadržati predlog za regionalnu deponiju u Bijelom Polju. Lokaciju nije moguće odrediti u PPCG.

19.Podjela na zone: Smatramo da je potrebno izdvojiti razvojnu zonu Berane jer će se opština pozicionirati kao najveći regionalni centar, logistički centar međunarodnog značaja, aktiviraće se aerodrom izgraditi intermodalni željeznički terminal.

Odgovor: U Predlogu plana će se dodatno razmotriti razvojne zone u skladu sa primjedbama i sugestijama opština.

20. **Posebnu pažnju posvetiti razvoju Jelovice; Lokalni centri** treba da budu: Vinicka, Goražde, Buče, Donja Rženica, Zaostro, Budimlja.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se istaći ravoj Jelovice (dio u opštini Berane i Andrijevica koji nije planiran u planu PPPN Bjelasica Komovi). Predlog lokalnih centara će se usaglasiti sa tekućom izradom PUP-a opštine Berane.

Primjedba br. 37. 04-332/24-1643/37; 18.03, 2024. Opština Budva Sekretarijat za urbanizam i održivi razvoj

Nije u nadležnosti plana

Dostava predmeta na dalju nadležnost: Prenamjena katastarske parcele 2297/3 KO Budva; DUP Babin Do; advokat Miroslav M. Vučetić

Odgovor: Primjedba je neosnovana. Potrebno je uputiti Zahtjev za izradu PUP-a Budva ili detaljnu plansku dokumentaciju za predmetnu zonu.

OPŠTINA ANDRIJEVICA

1.01-333/24-4695/1; 27.03. 2024. MZ Bare Kraljske

Oblast: saobraćaj

Inicijativa za hitno razmatranje izgradnje petlje na dionici autoputa Mateševo – Andrijevica u Barama Kraljskim (Milovan Labović MZ Bare Kraljske, Novica Dragović NVO UZKOM, Radoslav Đukić MZ Vranještica);

Više potkomovskih sela i stanovništva MZ Bare Kraljske i MZ Vranještica dostavljaju inicijativu da se u okviru planirane saobraćajne infrastrukture deonice Mateševo – Andrijevica, hitno i sa dužnom pažnjom **razmotre prioritetno planiranje izgradnje petlje**, odnosno izlaska i ulaska na autoput u mjestu Bare Kraljske, prije samog ulaska u planirani tunel Trešnjevik na toj dionici. (ekonomski, kapitalni, egzistencijalni i bezbjednosni razlozi) - opštine Kolašin, Andrijevica i Podgorica – investicija u socijalni i ekonomski razvoj; Da li vlasti vode računa o tome u kojoj mjeri Park prir ode Komovi, kao razvojni potencijal i intres države i triju opština, koji će eksproprijacijom biti osuđeni na protjerivanje sa svojih ognjišta.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Detaljni prostorni plan autoputa Bar – Boljare je definisao položaje petlje. Položaj petlje se određuje na detaljnijem nivou na osnou opterećenja puteva koji se ukrštaju sa autoputem.

Predlaže se traženje alternativnog rješenja kojim se mogu obezbjediti ekonomski, egzistencijalni i bezbjednosni razlozi stanovništva. (rekonstrukcija postojeće saobraćajnice is l). Ukoliko je moguće u projektnoj dokumentaciji predvidjeti petlju, odnosno izlazak i ulazak u mjestu Bare Kraljske, saobraćajni koncept PPCG koji definiše koridor, neće predstavljati ograničenje za realizaciju na osnovu projektne dokumentacije .

OPŠTINA PETNJICA

309. 04-332/24-1643/309; 23,04. 2024.g.

Oblast: planiranje, turizam, saobraćaj, zaštita kulturne baštine, vodoprivreda

Obradila
Elvisa Agović
Saglasan
Haris Adrović

S E K R E T A R
Alilović

MINISTARSTVO PROSTORNOG PLANIRANJA, URBANIZMA I DRŽAVNE IMOVINE

Predmet: Primjedbe i sugestije na Nacrt PPCG

1. **Na str. broj 28 ima prekograničnih razvojnih zona 9**, i to broj 9) Petnjica – Srbija. Međutim, na str. broj 29 prekogranična razvojna zona broj 9 nije prikazana na kartogram br. 2.-2.-1
   Prijedlog: Na str. broj 29 prikazati prekograničnu razvojnu zonu broj 9.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Razvojna zona 9 će biti prikazana u Predlogu plana.

2. **Na str. broj 30 u tabeli broj 3-1** Demografska projekcija, brojke kojima je prikazana opština su u blagom padu.

   Prijedlog: Da se projekcija broja stanovnika koriguje i da se prikaže realno stanje, što pokazuju i rezulati popisa stanovništva iz 2023. godine.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Biće korigovano u Predlogu plana u skladu sa novim rezultatima Popisa 2023.

3. **Na str. 83 sugestija na dati tekst:** („***Područje opštine Petnjica*** *– Potencijal za razvoj turizma Petnjica je sačuvana priroda, poljoprivredni proizvod viskokog kvaliteta, što omogućava razvoj eko, agro i zdravstvenog turizma. U fokusu turističkog razvoja u skladu sa potencijalima treba razvijati turizam oslonjen na prirodu, sportski, kulturni, vjerski, smještajni u opremljenim katunima, uz smještajne kapacitete visokog kvaliteta u gradskom području. Turističku ponudu Petnjice je moguće povezati sa ponudom u okruženju*“)

   Prijedlog:

   ***Područje opštine Petnjica – potencijal za razvoj turizma**

Opština Petnjica, smještena u srcu Crne Gore, predstavlja pravi dragulj za ljubitelje prirode i turizma. Njeni netaknuti prirodni pejzaži, bogati poljoprivredni proizvodi visokog kvaliteta i autentična kultura kao i istorijsko nasljeđe čine je idealnom destinacijom za razvoj različitih oblika turizma. Potencijalne zone za turistički razvoj kao što su: planina Turjak, Radmanska klisura, Pećina grad- Torine, Bratimin vir samo su neke od njih.

***Eko, agro i zdravstveni turizam**

Petnjica je dom za brojne ekosisteme, što omogućava razvoj eko-turizma. Posjetioci mogu uživati u šetnjama kroz guste šume, planinarenju na viskomim vrhovima ili posmatranju divljih životinja u njihovim prirodnim staništima. Agro – turizam je još jedan potencijal za Petnjicu, s obzirom na visokokvalitetne poljoprivredne proizvode koji se proizvode ovdje. Ovo uključuje sve, od organskog voća i povrća do tradicionalnih mliječnih proizvoda. Zdravstveni turizam, koji se fokusira na poboljšanje zdravlja i dobrobiti kroz prirodne tretmane i terapije, takođe ima veliki potencijal.

***Turizam oslonjen na prirodu, sportski, kulturni, vjerski**

U skladu sa svojim prirodnim i kulturnim resursima, Petnjica teži razvoju turizma koji je oslonjen na prirodnu, sportski, kulturni i vjerski turizam. Ovo uključuje sve, od planinarenja, biciklizma i ribolova, do posjeta istorijskim spomenicima.

***Smještaj u opremljenim katunima**

Jedinstvena ponuda Petnjice su opremljeni katuni, tradicionalne planinske kuće koje pružaju autentično iskustvo boravka u prirodi. Ovi katuni, uz smještajne kapacitete visokog kvaliteta u gradskom području, pružaju posjetiocioma različite opcije za boravak.

***Povezivanje sa okruženjem**

Turistička ponuda Petnjice može se povezati sa ponudom u okruženju, pružajući posjetiocima širok spektar aktivnosti i iskustva. Ovo može uključivati zajedničke ture, pakete i događe sa susjednim opštinama i regionom.

U zaključku, Petnjica je opština sa velikim potencijalom za razvoj turizma. Njeni prirodni i kulturni resursi, zajedno sa posvećenošću održivom razvoju, čine je idealnom destinacijom za one koji traže autentično i obogaćeno turističko iskustvo.

Odgovor: Primjedba se prihvata/predlog. U Predlogu plana će biti izvršena dopuna i korekcija u skladu sa predlozima koji se odnose na razvoj turizma i povezivanje sa okruženjem.

Dabic: Primjedba se djelimično prihvata. Prihvatljiva je prekogranična saradnja ssa opštinom Tutin. Ključne lokacije se mogu navesti kao preporuka za plan detaljnijeg nivoa, ali manji lokaliteti će se detaljnije navoditi u planovima koji su po zakonu nižeg ranga i detaljnijeg nivoa.

4. **Na str. 84 Kartogram 5.5 –** 1 Zone za razvoj turizma nije prikazana turistička zona za opštinu Petnjica. Takođe, nije prikazana prekogranična saradnja sa susjednom državom i opštinama iz susjedne države.

   Prijedlog: Na kartogram prikazati turističku zonu Petnjice (prostor koji obuhvata planinu Turjak, dio koji se graniči sa susjednom državom…). Takođe, prikazati prekograničnu saradnju sa susjednom državom Srbijom i opštinom Tutin, što predstavlja prioritet, jer otvaranjem planiranog graničnog prelaza samim tim poboljšavaju se uslovi za prekograničnu saradnju sa tom opštinom u susjednoj državi.

Odgovor: Primjedba se prihvata/predlog. U Predlogu plana će biti izvršena korekcija.

5. **Na str. broj 98 Spomenici kulture**, nema uvrštenih spomenika kulture sa teritorije opštine Petnjica.

   Prijedlog:

   ***TURJAK (1500 mnv):** Jedna od najljepših planina koja se prostire na dijelu opštine Petnjica. Prekrivena je mješovitim četinarskim šumama, bogati izvorima i proplancima, a uz obilje snijega ima i veliki broj sunčanih dana. Na Turjaka, osim mnogobrojnih endemskih biljnih, žive i za ove prostore rijetke životinjske vrste: medvjed, jelen, divlja svinja, kuna i jedna vrsta divokoze.

   ***RADMANSKA PEĆINA**

Do Radmanske klisure (oko 1000 metara nadmorske visine) dolazi se preko sela Radmanci. Klisura je od Petnjice udaljena pet kilometara.
U Radmanskoj klisuri istraženo je šest pećina. Pećine nijesu duge, oko 50 metara dužine, ali imaju izvanredan arheološki i naučni, pa samim tim i turistički značaj.
Lokalitet Torine, sa čuvenom Zazidanom pećinom odnosno utvrđenjem, prema mišljenju stručnjaka je najvredniji i najbogatiji u Crnoj Gori iz doba neolita, tj. mlađeg bronzanog doba (između trećeg i drugog milenijuma prije nove ere).

Odgovor: Primjedba se prihvata/predlog. U Predlogu plana će biti izvršena korekcija.

6. **Na str. broj 112 Kartogram 6.4. –** 1. Zaštićena kulturna dobra, nema prikazanih postojećih kulturnih dobara.
Prijedlog:

*Prirodno arheološki lokalitet: Pećina grad i Torine;

*Sakralni: Džamija u Petnjici

Objašnjenje:

Pećina grad: Nalazi se u radmanskoj klisuri, u opštini Petnjica. Radi se o lokalitetu koji se nalazi u samoj pećini. Prvobitna istraživanja otkrila su nalazište iz bronzanog doba, ali je kasnije pronađena fibula iz rimskog perioda. Da su ostaci iz antičkog doba potvrđuje i zid kojim je Grad potpuno odvojen od okoline. Zid je na pojedinim mjestima visok i do 8 metara. Tokom sistematskih arheoloških istraživanja pronađeno je nekoliko bronzanih novčića, vrhovi strelica i fragmenti keramike što ukazuje na period od četvrtog do šestog vijeka nove ere.
Torine: Je stanište sezonskog tipa koje se nalazi u Radmansku klisuru, prostire se na platou površine šest hektara. Na ovom nalazištu karakterističan je veliki broj fragmenata keramike. Pronađeno je i dosta sačuvanih cijelih posuda, kao i veliki broj predmeta od kostiju i jelenskog roga, kao i odbitaka od kamena i noževa od od kremena. Sve je to u postavci Polimskog muzeja u Beranama.
Džamija u Petnjici: Džamija u Petnjici, je sama po sebi kulturno blago, čuva najveću kolekciju ćilima u Crnoj Gori. Na stotine bihorskih ćilima prekriva prizemlje i dva sprata ove neobične džamije. Zapravo, ovo je jedina trospratna džamija u Crnoj Gori.
Jedna od najvećih džamija na Balkanu, jedinstvene arhitekture, sa drvenim, ručno rezbarenim stubovima. Može da primi i do 1200 vjernika.
Ne zna se sa sigurnošću kada je podignuta. Vjeruje se da nikada nije stradala jer njene temelje čuvaju meleci – anđeli, kao i pokloni Bihoraca dati za napredak porodice i čitavog kraja.
Narodno predanje kaže da je podignuta krajem 16. vijeka, a istoričari njenu izgradnju povezuju sa dolaskom Hajdar-paše Selima. 1689. godine, kada je izgrađeno vise objekata orjentalnog stila u Bihoru i Limskoj dolini. Njen prvobiti izgled znatno se razlikovao od današnjeg. Obim zgrade je bio manji, prvi sprat napravljen od kamena, a drugi od drveta. Minare je bilo drveno , a džamija je bila pokrivena tahtom. U narodu postoji predanje da je kamen za njenu izgradnju donešen sa džamije koja se nalazila u srednjovjekovnom utvrđenju Bihor.
Krajem 17. i početkom 18. vijeka broj stanovnika u petnjičkom kraju je rastao, a Petnjica je prerasla u značajno okruženo središte. Džamija je postala premala, pa se 1901. godine krenulo sa proširenjem. Materijal za nadogradnju obezbijediio je narod ovog kraja dobrovoljnim darovima i prilozima. Veličina dograđene džamije je bila 15,80 * 13,20 m, imala je tri sprata i drveno minaret znatno vise od današnjeg.
Tokom 20. vijeka džamija je pretrpjela nekoliko promjena, da bi joj posljednjom rekonstrukcijom 2005. godine, bio vraćen pređašnji izgled.
Džamija u Petnjici imala je veoma značajnu ulogu u opismenjavanju i očuvanju kulturnog identiteta Bihoraca. U arhivu džamije i danas se čuvaju liste rođenih, vjenčanih, kao i druge pojedinosti o stanovništvu ovog kraja.

Odgovor: Primjedba se prihvata /predlog. U Predlogu plana će biti izvršena korekcija i dopuna u skladu sa predloženim.

7. **Na str. broj 140 Kartogram 7.2.-2. Urbana i ruralna područja** (građevinske i seoske površine), za opštinu Petnjica na Kartogram nije prikazano Građevinsko područje naselja – gradske površine kao ni državni centar posebnog značaja.
   Prijedlog:
   Na Kartogram 7.2.-2. Prikazati Građevinsko područje naselja –gradske površine, površinu koja obuhvata DUP Petnjica. Takođe, predvidjeti državni centar posebnog značaja Savin Bor zbog planiranog otvaranja graničnog prelaza prema Srbiji.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršiće se korekcija u Predlogu plana.

8. **Na str. broj 163 Tabela 8.1.-5. Popis graničnih prelaza** u dijelu Predloženi granični prelazi ne postoji planirani granični prelaz Petnjica-Savin Bor-granica sa Srbijom.
   Prijedlog:
   S obzirom da je planiran granični prelaz uvrstiti ga u prikazanoj tabeli kao Petnjica-Savin Bor-granica sa Srbijom – plan.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršiće se korekcija u Predlogu plana.

9. **Na str. broj 187 na Kartogram 8.3.-1. Sažeti pregled svih APSFR na vodnom** području Dunavskog sliva prikazana su područja značajno ugrožena od poplava na vodnom području Dunavskog sliva. Međutim, nije prikazano područje opštine Petnjica.
   Prijedlog:
   Prikazati područje centra opštine Petnjica kao područje značajno ugroženo od poplava prilikom izlivanja rijeke Popče, kao i izlivanje rijeke Lješnice u naselju Lješnica, Paljuh i dio sela Tucanje.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršiće se korekcija u Predlogu plana.

10. **Na str. broj 211 dio teksta Prijedlog prioriteta u razvoju Sjevernog regiona:**
    Postojeći tekst:
    Prijedlog prioriteta u razvoju Sjevernog regiona:

- **Jačanje** regionalnih centara: Unapređenje regionalnih centara (Pljevlja, Bijelo Polje i Berane), bolje infrastrukturno povezivanje ovih centara sa opštinama u Sjevernom regionu (Plužine, Šavnik, Žabljak, Mojkovac, Kolašin, Petnjica, Plav, Gusinje i Rožaje),
- **Infrastrukturna ulaganja: Realizacija većih infrastrukturnih projekata kao što su brza saobraćajnica na sjeveru, izgradnja željeznice i aktiviranje aerodroma u Beranama.**
- **Razvoj privrede: Ulaganje u razvoj poljoprivrede, ruralni i planinski turizam, obnovljive izvore energije, lokalne proizvodne inicijative i međuopštinsku saradnju.**
- **Lokalna podrška: Uključiti lokalne zajednice i nevladine organizacije u planiranje i realizaciju projekata.**
- **Turistička infrastruktura: Razviti turističku infrastrukturu kako bi se omogućio bolji pristup prirodnim ljepotama ovog regiona, uključujući nacionalne parkove (NP Durmitor, NP Biogradska Gora, NP Prokletije), Park prirode Piva i sve druge prirodne atrakcije.**
- **Mjere i podsticaji za investicije: Pružiti podršku države lokalnom stanovništvu i investitorima kroz poreske olakšice, subvencije i druge podsticaje kako bi privukla investicije u Sjeverni region.**
- Udruživanje i partnerstvo između lokalnih zajednica;

Prijedlog:

- **Jačanje regionalnih centara:** Unapređenje regionalnih centara kao što su: Pljevlja, Bijelo Polje i Berane je ključno. Ovo uključuje bolje infrastrukturno povezivanje ovih centara sa opštinama u Sjevernom regionu (Plužine, Šavnik, Žabljak, Mojkovac, Kolašin, Petnjica, Plav, Gusinje i Rožaje), kako bi se olakšao transport i komunikacija.
- **Infrastrukturna ulaganja:** Realizacija većih infrastrukturnih projekata, poput brza saobraćajnica na sjeveru, izgradnja željeznice i aktiviranje aerodroma u Beranama, može značajno poboljšati pristup i povezanost regiona.
- **Razvoj privrede:** Ulaganje u razvoj poljoprivrede, ruralni i planinski turizam, obnovljive izvore energije, lokalne proizvodne inicijative i međuopštinsku saradnju može doprinijeti ekonomskom rastu i diverzifikaciji.
- **Lokalna podrška:** Važno je uključiti lokalne zajednice i nevladine organizacije u planiranje i realizaciju projekata. Ovo može osigurati da projekti odgovaraju lokalnim potrebama i da se lokalno stanovništvo osjeća uključeno.
- **Turistička infrastruktura:** Razvoj turističke infrastructure je ključan za bolji pristup prirodnim ljepotama ovog regiona. To uključujući nacionalne parkove (NP Durmitor, NP Biogradska Gora, NP Prokletije), Park prirode Piva i sve druge prirodne atrakcije.
- **Mjere i podsticaji za investicije:** Pružiti podršku države lokalnom stanovništvu i investitorima kroz poreske olakšice, subvencije i druge podsticaje. Ovo može privući investicije u Sjeverni region i doprinijeti ekonomskom razvoju.
- **Udruživanje i partnerstvo između lokalnih zajednica**: Podsticanje saradnje i partnerstva između lokalnih zajednica može doprinijeti zajedničkom rješavanju problema i efikasnijem korišćenju resursa.
- **Obrazovanje i obuka:** Investiranje u obrazovanje i stručnu obuku može osigurati da lokalno stanovništvo ima vještine potrebne za radna mjesta u budućnosti.
- **Očuvanje životne sredine:** Zaštita prirodnih resursa i biodiverziteta je ključna za održivi razvoj. Ovo uključuje očuvanje prirodnih parkova i drugih atrakcija u region.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršiće se dopuna navedenog teksta u Predlogu plana

11. Na str. broj 211 RAZVOJNE ZONE SJEVERNOG REGIONA **nije posebno opisana podzona Petnjica.**

Prijedlog:

Razvojna zona Polimsko-plavska
Podzona Petnjica
Resursi i potencijali – Značajna zona razvoja u Sjevernom regionu, obuhvata područje opštine Petnjica. Sa bogatim kulturno istorijskim nasljeđem i velikim potencijalom za razvoj ruralnog turizma, kvalitetnim poljoprivrednim resursima u ruralnom području.
Prioritet u razvoju - Prioritet u razvoju planinskog visokokvalitetnog turizma, ruralnog zdravstvenog eko i etno, avanturističkog, razvoj poljoprivrede posebno stočarstva i bolja saobraćajna povezanost sa okruženjem, komunalno opremanje i upravljanje otpadom, kvalitetno vodosnabdijevanjem. Očuvanje kulturnog i prirodnog nasljeđa pažljivim arhitektonskim pristupom.
Režim korišćenja – Očuvanje prirodnih pejzaža. Ograničenje pri izgradnji objekata koji mogu ugroziti prirodne i kulturne vrijednosti područja Petnjice

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršiće se dopuna navedenog teksta u Predlogu plana

12. NACRTOM PLANA NIJE NAVEDENA VALORIZACIJA PLANINE TURJAK (planina Turjak stavljena je na listi potencijalnih zaštićenih područja prirode u Crnoj Gori)

Valorizacija planine Turjak može se postići kroz različite načine. Evo nekoliko prijedloga:

1. **Razvoj turizma**: Planina Turjak ima potencijal za razvoj različitih vrsta turizma, uključujući planinski turizam, ekoturizam, avanturistički turizam i kulturni turizam. To može uključivati izgradnju staza za pešačenje, biciklizam i skijanje, kao i objekata za smeštaj i ugostiteljstvo.
2. **Očuvanje prirode**: Zaštita prirodnih resursa i biodiverziteta na planini Turjak je ključna za održivi razvoj. To može uključivati uspostavljanje zaštićenih područja, promovisanje održivih praksi upravljanja zemljištem i edukaciju lokalne zajednice i posetilaca o važnosti očuvanja prirode.
3. **Edukacija i istraživanje**: Planina Turjak može biti vrijedan resurs za edukaciju i istraživanje. To može uključivati saradnju sa školama, univerzitetima i istraživačkim institucijama na projektima koji se bave proučavanjem prirode, istorije i kulture regiona.
4. **Promocija**: Efikasna promocija planine Turjak može privući više posetilaca i investicija. To može uključivati marketing na društvenim medijima, učešće na turističkim sajmovima, saradnju sa turističkim agencijama i medijima.
5. **Partnerstvo sa lokalnom zajednicom**: Uključivanje lokalne zajednice u planiranje i upravljanje planinom Turjak može osigurati da razvoj odgovara lokalnim potrebama i očuvanju lokalne kulture.
6. **Infrastruktura**: Izgradnja i održavanje infrastrukture, kao što su putevi, mostovi i objekti za posetioce, su ključni za pristup i uživanje u planini Turjak.

Svaki od ovih prijedloga treba prilagoditi specifičnim potrebama i mogućnostima planine Turjak i okolne zajednice. Takođe, važno je da se sve aktivnosti sprovode na održiv način, uzimajući u obzir potrebe za očuvanjem prirode i lokalne kulture.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršiće se dopuna navedenog teksta u Predlogu plana.

OPŠTINA ROŽAJE

62. 04-332/24-1643/62; 01.04. 2024.Sekretar Sekretarijata za uređenje prostora i zaštitu životne sredine Rusmir Džudžević; Predsjednik opštine Rahman Husović

Oblast: Saobraćaj, energetika

Planiranim Nacrtom PPCG, predlažemo da uvrstite sljedeće:

1. Predvidjeti tunel Rožaje – Peć kao magistralni put sa pristupnim saobraćajnicama kao i saobraćajnicu Rožaje – Petnjica (grafički prilog i CD sa trasom u dwg).

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Putni pravac je planiran kao lokalni put. Dalja prekategorizacija je u nadležnosti Uprave za saobraćaj. Da bi se planirao rang puta, potrebno je uraditi odgovarajuće saobraćajne analize (saobraćajno opterećenje i dr.)

2. Zadržati glavnu saobraćajnicu iz Koncepta PPCG, a koja povezuje opštinu Rožaje, Petnjicu, Bijelo Polje i zatim nastavlja prema Bosni i Hercegovini.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Opštine Rožaje Petnjica i Bijelo Polje su povezane magistralnim i regionalnim putevima. U Predlogu plana će se prikazati u grafičkom dijelu brza saobraćajnica do granice sa BIH.

3. Definisati turističku zonu Hajla i Štedim, kao i ostale zone kao što su Rujišta, Đuranovića Luke i Ravništa.
4. Naglasiti nova naselja na potezu Rožaje – Đuranovića Luke, Crnja pored postojećih.
5. Istaći grane privrednog razvoja: kultura, šumarstvo, poljoprivreda i zdravstveni turizam.
6. Definisati lokalitet Vuče i Vlahovi za razvoj obnovljivih izvora energije kao i Hidroelektranu na rijeci Ibar na mjestu Baćka stepenica ili na mjestu koje buduće studije pokažu opravdanim.
7. Predvidjeti lokalne putne pravce Ćosovica – Vlahovi – Petnjica.

Odgovor: Primjedba se djelično prihvata. Primjedbe od 3-6 se prihvataju. Primjedba 7 nije osnovana. Nije predmet PPCG. Zahtjev je potrebno razmotriti u toku izrade PUP-a opštine.

8. Određivanje lokacije za privremeno odlaganje čvrstog komunalnog otpada – deponiju, kao i lokaciju zs odlaganje mulja u postupku prečišćavanja otpadnih voda.
9. Predvidjeti novi put obilaznicu Šabovske livade – Balotiće – magistrala Njeguš;

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na lokalni put koji nije predmet PPCG. Zahtjev treba razmotriti u detaljnijoj planskoj dokumentaciji PUP opštine Rožaje).

10. Predvidjeti u grafičkom prilogu elektroenergetska infrastruktura još jedan krak dalekovoda 400kV Rožaje -Bijela Crkva – Biševo – Radetina – Vuča – Tutin sa mogućnošću priključka na Ribarevine ili na postojeći vod od 400kV prema Kosovu (grafički prilog i CD sa predlogom vodova u dwg),
11. Uz navedene predloge i smjernice, dostavljamo Vam u digitalnom obliku na CD koji je prilog ovog dopisa.

Primjedba se ne prihvata. Sve interkonekcije planiraju se međudržavnim sporazumima koje sprovodne nacionalni mrežni operatori koji to kasnije uključuju u svoje dugoročne planove razvoja, a isti projekti se onda pronađu i u desetogodišnjim planovima razvoja evropskog elektroenergetskog sistema (ENTSO-e). Predmetni projekat nije dio postojećih usvojenih desetogodišnjih planova mrežnih operatora niti je bio dio podloga za pripremu ovog dokumenta. Prema elektroenergetskom sistemu Srbije već je planirana jedna 400 kV interkonekcija koja je u prvoj fazi razvoja (priprema tehničke dokumentacije). Takođe, planirane su nove 400 kV interkonekcije prema Bosni i Hercegovini. To su projekti koji su prepoznati kao optimalni kako bi se obezbijedila još bolja povezanost sa okolnim sistemima a time i bolja sigurnost sistema.

390. 04-332/24-1643/390 Ski centar Lokve doo – Nataša Guberinić

Oblast:planiranje, turizam

Imajući u vidu da je jedan od ciljeva Vlade Crne Gore i Ministarstva prostornog planiranja urbanizma i državne imovine da se izradom PPCG pristupi ozbiljnom razvoju crnogorskog turizma, u skladu sa ekonomskim ciljevima, kulturnim vrijednostima, očuvanjem prirodnih resursa i u svemu poštujući potrebe domaćeg stanovništva i budućih turista, u velikom nam je interesu da iskoristimo ovu priliku i mogućnost da damo svoje sugestije i komentare na predloženi Nacrt PPCG do 2040. G. kao i damo svoj doprinos ulaganjem u razvoj turizma i turističkih kapaciteta **na području planine Lokve - Cmiljevica**.

Skijalište i hotel Lokve su izgrađeni početkom osamdesetih godina prošlog vijeka, što čini ovo skijalište jednim od prvih skijališta na sjeveru Crne Gore. Opremljen je dvosjedno žičarom koja na vrhu nastavlja sa 2 ski lifta, kapaciteta 1000 skijaša na sat. Ukupn opseg dužine staza je 5km. Nalazi se na planini Cmiljevici, nan ad. Visini 1350-1700mnm i sa mogućnošću širenja do 1970 mnm. U cilju nam je da se u potpunosti iskoriste potencijali planine Cmiljevice. Prostor koji obuhvata ovo skijalište, planina I konfiguracija terena su takvi da čine ovo područje idealnim za razvoj zimskog turizma. Uvođenjem skijališta LOkve u PPCG naša država, stanovnici i turisti dobijaju stari biser iz osamdesetih godina.

Hotel Lokve je lociran odmah pored magistralnog puta za Rožaje, na 14 km od Berana.

Nakon donošenja Odluke o utvrđivanju prioritetnih turističkih kapaciteta Sl list CG br 61/11) kada je hotel Lokve prepoznat kao potencijalni turistički lokalitet, očekivali smo da će se sa malo više pažnje prići ovom projektu i skijalištu i rješavanju administrativnih problema.

Izgradnjom odgovarajuće prostorno planske dokumentacije i upisivanjem skijališta stekli bi se uslovi za neometani razvoj kako zimskog tako i ljetnjeg turizma na ovom području, za što je kompanija veoma zainteresovana kao investitor koji je u vlasništvu ppostojećeg skijališta.

Zbog navedene dokumentacije nailazimo na brojne prepreke koje nam onemogućavaju normalno funkcionisanje tokom zimske sezone, jer nismo u mogućnosti da riješimo imovinsko pravne odnose sa vlasnicima parcela na kojima su izgrađene žičare…

Primjedbe:

2. Planirno rješenje organizacije, uređenja i korišćenja prostora (str 20)

Sjeverni region

Planirati prostor na lokaciji Lokve-Cmiljevica za razvoj i proširenje postojećeg ski centra Lokve. Predmetni prostor rezervisati za izgradnju i dogradnju ski centra kroz predmetni plan i izvršiti usklađivanje sa planovima nižeg reda – PUP-om opštine Berane, čija je izrada u toku.

5.5. **Turistički razvoj (str 58**)

Planirati razvoj prostora na lokaciji Lokve – Cmiljevica sa njegovim proširenjem na Cmiljevicu i Džakovicu, imajući u vidu da je postojeći Ski centar Lokve posebno važan za turistički razvoj opštine Berane u smislu valorizacije turističkih potencijala na ovom prostoru, kako zimskog tako I ljetnjeg turizma.

9. Podjela na zone (str 187)

Razvojne zone Sjevernog regiona

Posebnu pažnju potrebno je posvetiti razvoju poteza **Lokve – Cmiljevica – Džakovica za razvoj zimskog i ljetnjeg turizma.**

Odgovor. Primjedba se prihvata. U Predlogu PPCG će se naglasiti sva skijališta i u skladu sa primjedbom ski centar Lokve u dijelu "Razvojne zone Sjevernog regiona" i u dijelu "Turističke zone". Posebno se ističe da je na nivou detaljnog planiranja i projektovanja potrebno imati u vidu klimatske promjene i uskladiti racionalnost ulaganja u ski centre. U PPCG se ističe razvoj planinskih centara za cjelogodišnje korišćenje. (ljetnji i zimski turizam).

OPŠTINA PLAV

OPŠTINA PLAV ;

353. 04-332/24-1643/335; 15.05.2024.

Oblast: Planiranje,turizam

PREDSJEDNIK

Nihad Canović.

MINISTARSTVU EKOLOGIJE, PROSTORNOG PLANIRANJA I URBANIZMA PODGORICA

Predmet: Predmet: Primjedbe , sugestije i predlozi opštine Plav sa javne rasprave Nacrta Prostornog Plana Crne Gore(daljem tekstu: Plan)

Poštovani.

Opština Plav - raspolaže sa natprosječnim životnim resursima, za autohtonu biosferu. Ti resursi su veoma izdašni a posebno alpske skijaške staze, šumski ekosistemi, vode; eko-agro potencijal; planinsko-turističko dobro.

Sadašnje stanje Prostornog Plana Crne Gore je odraz ranijeg koncepta planiranja i uređenja prostora te od ovog Plana zahtijevamo iznalaženje realnijih rješenja koji su usklađeni i sa smjernicama postojećih studija rađenih za potrebe izrade prostorno planske dokumentacije opštine Plav koje tretiraju razvojne projekte i potrebe lokalne zajednice .

I pored prednjih činjenica, na ovom prostoru- izraženo je siromaštvo i demografska regresija. Dobrim dijelom, ovakvo stanje bilo je generisano i dosadašnjim ptostorno planskim dokumentima, koji nijesu posjedovali- dovoljno razvojne vizije i njene operativnosti u praksi. I ovovremeni prostorni planovi: Prostorni Plan Crne Gore, PPPN Nacionalnog parka Prokletije; Prostorni Plan Opštine su, dominantno razvojno inferiorni, pa se na osnovu njih- postojeći životni ambijent ljudi na ovom prostoru, neće popraviti, naprotiv!

Osnovno ograničenje za prednje stanje bilo je neuvažavanje znanja-smjernica datim u postojećim studijama koje treiraju prostor Plavo-Gusinjske oblasti i nesaglasja sa postojećim Prostornim Planom Crne Gore koji su ograničavajući faktor planskom razvoju opštine Plav.

Tekuća pitanja i tekući problemi ukazuju na potrebu definisanja nove prostorne osnove budućeg razvoja u PP CG koji predstavlja osnov za utvrđivanje politike razvoja, uređenja i korišćenja prostora te bi trebalo da se usaglase pored baznh studija koje su rađene za potrebe izrade Prostornog plana Crna Gore i smjernice iz postojećih takođe baznih studija koje su rađene za jedinstveni prostor Plavo-Gusinjske opštine: Studija izvodljivosti za ustanovljavanje zaštićenog područja prirode na području Plavskog dijela Prokletija, Studija Analiza mogućnosti razvoja zimskog turizma u Jugoslaviji, OECD 68,,Studija Turistički centar Plav 2013, Studija crnogorske prokletije 2005, Šumsko privredne osnove, Studija-priručnik slatkvodno ribarstvo- privredni ribolov Inastituta za slatkvodno ribarstvo –Zagreb 1967.godine, Studijom procjena predjela plavskog jezera,i dr[1]. koje definišu plansku strategiju i programe razvoja opštine kao integralnom posmatranju i planiranju razvoja, zaštite životne sredine, zaštite prirodne i kulturno - istorijske baštine i izgradnje u prostoru.

Glavni strateški potencijali za razvoj opštine Plav su imobilisani postojecom prostorno –planskom dokumentacijom PPCG odnosno PPNP Prokletije ... nezakonito jer su uradjeni mimo studija na osnovu koje su radjene za potrebe izrade tih planova , kao i mimo ispunjenja potreba lokalnog stanovništva ,uključujući i korišćenje resursa do te mjere koja ne narušava ciljeve upravljanja.

Ponuđeni Nacrt PP Crne Gore nije uvažio prirodne potencijale koji su dati smjernicama iz postojećih studija i kao takav predstavlja limitirajući faktor razvoja naše opštine i to prije svega u oblasti turizma ,šumarstva i energetike.

Glavni strateški prioritet opštine Plav u oblasti turizma **pored Plaskog jezera je Alpska skijaska zona Bogićevice sa Bjelajom** , koja bi omogućila da Plav prema Studijama –postane skijaški grad sa 20 000 denivelacija skijaških staza iznad kote 1800 mnv odnosno skijaša sa žičarama iz grada do Bogićevice-bez pritiska na gradnju na višim planinskim kotama, zahvaćena je pretežno I. i II. stepenom zaštite NP Prokletije i time onemogućena realizacija -**izgradnja vrlo moćnog visinskog (alpskog)zimsko-sportskogskijaškog centra** .

Odgovor: Primjedba nije osnovana. PPCG je uzeo u obzir preporuke baznih studija rađenih za potrebe izrade PPCG, postojećih državnih Strategija razvoja, raspoloživih podataka na nivou države i opština. Razvojna ograničenja koja se navode u primjedbi, a proističu iz važeće planske dokumentacije, potrebno je razmotriti i u dogovoru sa nadležnim Ministarstvom pristupiti izmjeni tih planova. Stručni tim PPCG nastoji da definiše sve razvojne potencijale države, regiona i pripadajućih opština. Pri radu na planu, aktivno učestvuju predstavnici opština, pa je i na taj način moguće dopuniti u Predlogu plana određene razvojne smjernice u svim oblastimarazvoja.

U Nacrtu plana je ukazano na resurse i potencijale u opštini Plav: „vrijedni prirodni predjeli sa Nacionalnim Parkom Prokletije, Plavskim jezerom i izuzetnom prirodnom očuvanom sredinom. Posjeduje graditeljsko naslijeđe i djelimično izgrađene turističke kapacitete, ispod razvojnih potencijala. Raspolaže vrijednim poljoprivrednim zemljištem, šumskim kompleksima, pojavanma ležišta mineralnih sirovina, izgrađenim drvoprerađivačkim iindustrijskoim kapacitetima, resursima pitke vode, potencijalom rijeke Lim i njegovih pritoka, potencijalom za razvoj ribarstva“.- ovaj dio je u Predlogu PPCG moguće dopuniti predlozima opštine Plav.

Za prioritete u razvoju predloženo je sledeće: „Razvoj visokokvalitetnog planinskog turizma, zdravstvenog, ruralnog, izletničkog, naučnoistraživačkog, očuvanje i valorizacija Plavskog i Hridskog jezera, korišćenje razvojnih prednosti Nacionalnog Parka Prokletije i posebno zaštićenih atraktivnih zona, unapređenje saobraćajne povezanosti sa okruženjem, razvoj poljprivrede, stočarstva, voćarstva i ratarstva, ljekovitog bilja, flaširanje vode, prerada drveta i zaštita šumskih kompleksa“. – moguće su dopune sa predlozima opštine.

Ključni motiv primjedbe je izgradnja „vrlo moćnog alpskog zimsko - sportskog skijaškog centra“ kako se navodi u primjedbi. Zahtjev kroz prethodnu plansku dolkumentaciju: Prostorni plan opštine, PPPN za NP Prokletije nije ostvaren zbog uspostavljenih režima zaštite u NP Prokletije. Da bi se moglo planirati skijalište kapaciteta koji se navode u primjedbi, neophodno je da se izvrši revizija Studije zaštite prirode za NP Prokletije. Ukoliko bi se kroz reviziju Studije zaštite uspostavio liberalniji režim zaštite u predmetnoj zoni, tada bi se mogli planirati skijaški tereni, planinski centar, što zahtjeva izgradnju u prostoru. (objekata i infrastrukture). Za definisanje zona zaštite nadležna je Agencija za zaštitu životne sredine, pa je uputno obratiti se sa nivoa opštine navedenoj Agenciji.

Uz uvažavanje nalaza navedene Studije izvodljivosti za opštine Plav i Gusinje, koja je ranije urađena, preporuka je da se inovira (reviduje) pomenuta Studija, s obzirom na protok vremena i strateška opredjeljenja kad su u pitanju skijališta.

U Predlogu plana će se ukazati na razvojne potencijale planinske zone Bjelič, Bogićevica, Karanfili, Karaula, područje između Ropojane i Grbaje, Trojan i potrebu da se kroz reviziju Studije zaštite razmotri mogućnost ostvarivanja kompromisa između razvoja ovog područja i zaštite prirode.

Naime, **Izvodom iz Studije izvodljivosti za ustanovljavanje zaštićenog područja prirode na području Plavskog dijela Prokletija:**

Str30/

Prema IUCN-u ciljevi upravljanja nacionalnim parkovima su slijedeći:

- **Ispunjenje potreba lokalnog stanovništva, uključujući i korišćenje resursa, do mjere koja ne narušava ostale ciljeve upravljanja.**
- Str40/
- **Visokoplaninska *I* alpska zona koja uključuje Bjelič, Bogićevicu, Karanfile, Karaulu, područje između Ropojane i Grbaje, Trojan**
- Str43/
- **Šume su takođe jedno od najznačajnijih prirodnih bogatstava Plavske opštine, a posebno njenog prokletijskog dijela. Visoke ekonomske šume su zastupljene sa 44%, zaštitne sa 34%, dok na izdanačke šume otpada svega 1%, na šikare i šibljake 5%, a na neobrasle šumske površine oko 16%. Najrasprostranjenije su visoke ekonomske šume (9.052,15 ha, ili 44,0%)**

Str 258/

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U resursima i potencijalima opštine Plav, navedeni su šumski kompleksi kao značajan potencijal. U Predlogu plana će se dodatno istaći adekvatna valorizacija ovog prirodnog resursa. U dijelu „Šumarstvo, drvna industrija i lovstvo, dati su principi gazdovanja šumama, opšti i posebni ciljevi i prioriteti razvoja, kao i mjere za unapređenje šumarstva. Definisane su mjere za unapređenje drvne industrije i plan razvoja lovstva. U Predlogu plana se mogu dopuniti date smjernice i mjere sa dodatnim preporukama opštine Plav.

Primarne turističke zone

* *Zona Babino polje* - ***Bogićevica*** **tipičan je visokoplaninski prostor** koji zauzima centralnu poziciju u okviru crnogorskih Prokletija……**Prirodni uslovi ove zone omogućavaju izgradnju vrlo moćnog visinskog zimsko-sportskog centra. Po našim procjenama ovaj prostor treba čuvati za izgradnju oko 2.000 ležaja u svim vrstama smještaja.** Objekti bi bili građeni na izvanrednim lokacijama Babinopoljskog valova, dok će Vlijeme i tempo izgradnje kapaciteta turističke infra isuprastrukture zavisiti od obima i strukture tražnje, i od dinamike razvoja i korišćenja turističke ponuda Plavske i Gusinjske zone.

Str 261/

* Da bi se postojeći turistički kapaciteti u Plavu, što bolje koristili (osobito u zimskoj sezoni), potrebno je, uz pomoć Republike - Ministarstva za turizam, izgraditi nove uspinjače i ski-liftove na već pomenutim lokacijama.

* U novom Prostornom planu Crne Gore i u prostornim planovima opština Plav i dr. potrebno je rezervisati i zaštititi prostore za navedene primarne i sekundarne turističke zone, dok skupštine opština Plav i dr. op{tine crnogorskih Prokletija (Andrijevica, Rožaj, Berane i Podgorice) treba da donesu odluke o izradi detaljnih planova razvoja za turističke zone i centre.

* Nakon usvajanja opštinskih prostornih planova, neophodno je pristupiti izradi detaljnih razvojno-urbanističkih planova i programa za primarne tulističke zone i centre: Hajla-Štedim-Rusolija, Gusinje-Bor, Babino polje-Bogićevica, kao i za pojedine sekundarne zone;

Odgovor: primjedba nije osnovana. Odnosi se na resorno Ministarstvo i procedure izrade planova i programa za turističke zone i centre. U Predlogu plana će se navesti sve zone, a njihova valorizacija i način uključivanja u turističku ponudu, zavisi od nivoa zaštite prirode i mora biti u skladu sa definisanim zonama zaštite.

Str 374/

JP “ NPCG” , po usvajanju posebnih i opšte osnove gazdovanja resursima, svojim godišnjim programima i planovima utvrđivati konkretne poslove i zadatke na zaštiti, unapređenju i korišćenju šuma i šumskog zemljišta, neophodne radove na zaštiti i unapređivanju lovne i ribolovne faune.

Str 382/

Cjelokupan koncept i dominantne smjernice održivog razvoja na ovom području treba bazirati na efikasnim mjerama i aktivnostima iz domena zaštite i unapređenja životne sredine, predviđenim Strategijom razvoja ekološke države Crne Gore. S tim u vezi, ovdje se ukazuje na one zaštitne mjere i aktivnosti koje istovremeno, na jednoj strani, mogu obezbijediti održavanje prirodne ravnoteže i ekološkog kvaliteta prostora i elemenata, a na drugoj, omogućiti dugoročni razvoj odgovarajućih ljudskih djelatnosti i aktivnosti. Među najznačajnijim su one mjere koje se odnose na efikasnu zaštitu i unapređenje šuma: uspostaviti plansku i racionalnu eksploataciju šumskog fonda (naročito četinara), uz povećano korišćenje lišćara i veću sanitarnu sječu na najugroženijim površinama; podići preradu drveta na viši nivo (finalni proizvodi), što bi dovelo do smanjenja eksploatacije šuma i povećanja ekonomskih efekata njihovog iskorišćavanja; izgraditi šumske puteve do nekorišćenih revira, koji bi omogućili eksploataciju na novim površinama i racionalnije korišćenje već otvorenih šuma; intenzivirati pošumljavanje posječenih površina, goleti i...

- Šumsko privrednom osnovom za područje opštine Plav na osnovu godišnje etata gazdinske jedinice sadrže 60% od ukupne mase ekonomskih šuma na nivou opštine i to:

G.J.“Babino polje-Treskavac” 10 000,00 m3 čamve i 1.000,00m3 bukove građe

G.J. “Trokus -Ribljak” 7 000,00 m3 čamve i 8.000,00m3 bukove građe,što na godišnjem nivou iznosi samo prihoda od koncesija za prodaju na panju za opštinu iznosi 26 000,oom3 x40 ,o eura=1.0040.000,oo X O,7=728.000,oo eura

Navedene gazdinske jedinice nalaze se u satavu u NP Prokletije u I i II zoni zaštite čime je onemogućena racionalna eksploatacija šumskog fonda,a stanovništvo prinuđeno da ogrevno drvo nabavlja iz susjednih opština.Prema izvještaju nadležne inspekcije zbog nestručnog gazdovanja došlo je do oboljevanja navedenog šumskog fonda u tom obimu da sada ima 100.000,oo m3 sanitara

U nacionalnim parkovima Alpa, pa i na prostorima pod zaštitom UNESKA, važi pravilo - *da treba i može da se: planira, projektuje i gradi, sva struktura koja im doprinosi- vizuelno estetski, ekološki, ekonomski. Tu paradigmu, uvažava i primjenjuje ćitavi racionalni svijet, pa bi bilo nužno da to uradimo i mi,u čitavoj Crnoj Gori .*

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG se ističe zaštita šuma na čitavom području Crne Gore i održivo korišćenje. Konkretne mjere i navođenje gazdinskih jedinica je u nadležnosti resornog ministarstva i određenih programa zaštite i gazdovanja šumama.

Studijom-priručnikom slatkvodno ribarstvo- privredni ribolov Inastituta za slatkvodno ribarstvo –Zagreb(1967.godine) na strani 155,451 kaže se „Jezera su u prvom redu objekti privrednog ribolova.Savremeno ribarsko gospodarenje na velikim jezerima zasniva se u prvom redu kako je već rečeno na osnovnom principu da se iz njih izlovljava onoliko koliko iznosi godišnji prirast riba. Manja a ne manje **značajna jezera za privredni ribolov su Bohinjsko i Plavsko jer sapadaju u kategoriju visokohranjivih –eutrofnih jezera“**.To podrazumjeva produktivnost ribe od 250kg/ha u površini od 2,2km2 odnosno oko

55 tona konzumne ribe što preračunaato u gotov proizvod iznosi cca 1.500.000.eura i osnivanje privredne ribarske organizacije koja mora da ima mrestilište radi održivog razvoja ribljeg fonda.

Plavsko jezero treba valorizovati i kroz privredni ribolov sa izgradnjom mrestilišta kao što je ranije privredna organizacija je na tom principu funkcionisala 40.ak godina te je privredni ribolov-izlov bio osnova za razvoj turima u opštini Plav i imali izlov autohtone jezerske pastrmke,mladice ,lipjena ,štuke ,manića i drugih vrsta salmolidnih riba kao turistički **brend -riba iz Plavskog jezera**.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Biće dodat ribolov na Plavskom jezeru kao razvojni motiv.

Studijom Turistički centar Plav 2013 planirane su višenamjenske hidroakumulacije *: novi vodni ekosistem, vodosnadbijevanje, navodnjavanje, ustavljanje erozionih procesa, sanacija - , novi ukrasi u proctoru, hidroelektro energija, putna i energetska struktura, novac – profit, zamajac prostornog razvoja, što će ovaj proctor oplemeniti – vizuelno estetski, ekološki ekonomski ,od kojih bi opštinsa Plav imala višemilionski prihod na godišnjem nivou .*

Stim u vezi U ponuđenom nacrtu Plana treba izvršiti sledeće izmjene :

U poglavlju 5.5. TURISTIČKI RAZVOJ

TURISTIČKE ZONE

8. *ZONA PROKLETIJE, BJELASICA, KOMOVI – Podzone: NP Prokletije, NP Biogradska gora, Park prirode Komovi*

Razvoj područja Prokletija....

Područje opštine Plav:... Primarne turističke zone opštine su: Zona Plavsko jezero - Kofiljača i Zona Babino polje – Bogićevica. (pogodni za zimske skijaške sportove).

Treba da stoji

Primarne turističke zone su Zona Plavsko jezero – Kofiljača, pogodna za skijaške terene i zona Babino polje - Bogićevica, **visokoplaninska alpska zona pogodna za izgradnju vrlo moćnog visinskog zimskog ski centra .**

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Predlogu plana će se izvršiti dopuna na način da se istaknu pogodnosti zone Bogićevica, ali je mogućnost značajnijeg razvoja u toj zoni potrebno razmotriti sa nadležnom Agencijom za zaštitu životne sredine pri reviziji Studije zaštite za NP Prokletije, u cilju nalaženja kompromisa između razvoja planinskog centra i zaštite prirode.

U poglavlju 8.1. SAOBRAĆAJNA INFRASTRUKTURA

U tabeli - Planirani su sledeći regionalni putevi: str138

treba dodati i put Veruša (auto put) - Vrmoša (albanija) –Gusinje -najkraća veza opštine za glavni grad Podgoricu.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Put Veruša-Vrmoša-Gusinje je lokalni put.

U tabeli 8.1.3. Granični prelazi

Treba planirati granične prelaze na planiranim regionalnim putevima koji idu prema Kosovu I Albaniji :

- **Plav – Dečani, dio puta Plav – Bogićevica – granica sa Kosovom.**
- **Plav-Zabelj-Šćapica-Cerem (granica sa Albanijom)**
- **Plav-BajramCuri (Al)**
- **VerušaVrmoša(Al)**

Dodati:Planirati granične prelaze kod novih planiranih puteva, i iste označiti na grafičkoj podlozi

Odgovor: U Predlog plana će se unijeti predlog opštine za nove granične prelaze, ali se to pitanje mora dodatno razmotriti sa nadležni MUP-om I sektorom koji se bavi pitanjima granica i graničnih prelaza.

U poglavlju energetika elektrane koje su predložene u Nacrtu plana treba kod Vjetroelektrane dodati i

- **VE Čakor-Dio :**
- **Instalisana snaga:**
- **(8km dužine prevoja…. MW**
- **Planirana proizvodnja: … GWh**
- **Priključak: 110 kV**

Lokacija: Murino ,Plav

Planirati višenamjenske hidroakumulacije *: novi vodni ekosistem, vodosnadbijevanje, navodnjavanje, ustavljanje erozionih procesa, sanacija - , novi ukrasi u proctoru, hidroelektro energija, putna i energetska struktura, novac – profit, zamajac prostornog razvoja, što će proctor oplemeniti – vizuelno estetski, ekološki ekonomski ,*

Primjedba se ne prihvata. Sve elektrane koje su se pojedinačno našle u planskom dijelu dokumenta su uključene jer su bile raspoložive studijske podloge, idejna rješenja ili detaljnija tehnička dokumentacija. Međutim, to ne isključuje mogućnost da se izgrade i druge elektrane pa su zato navedeni i opšti uslovi za izgradnju vjetroelektrana, solarnih elektrana, istraživanja i korišćenja hidropotencijala, biomase, i ostalih izvora energije u skladu sa strateškim ciljevima nacionalne energetske politike. Ukoliko se od strane resornog Ministarsva dostave dodatni podaci o novim izdatim UTU-ovima, biće uključene u Predlog plana. U planu se daju opšti uslovi za izgradnju vjetroelektrana, koji omogućavaju realizaciju i na drugim područjima.

U poglavlju 9.1. RAZVOJNE ZONE I SMJERNICE ZA IZRADU NIŽE PLANSKE DOKUMENTACIJE

RZ Polimska zona – …
Podzona Plava i Gusinja ….
Resursi i potencijali – vrijedan…..potencijalom za razvoj ribarstva.
Teba da stoji: ……. **potencijalom za razvoj privrednog ribolova.**

Odgovor: Primjedba se prihvata i biće izvršena korekcija u Predlogu plana.

Prioriteti u razvoju – Razvoj .... i zaštita šumskih kompleksa.

Teba da stoji: i zaštita i valorizacija šumskih kompleksa

Odgovor: Primjedba se prihvata i biće izvršena korekcija u Predlogu plana.

U poglavlju 10.5. Pregled potencijalnih zaštićenih područja prirode u Crnoj Gori

Planirati Plavsko jezero u Nacionalna kategorija: kao Predio izuzetnih odlika (član 26)

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Projekcijom zaštite prirode Crne Gore do 2040. godine (PROSTORNI PLAN CRNE GORE DO 2040.g - Faza III - Nacrt plana, jun 2023), Plavsko jezero je kategorisano kao potencijalni spomenik prirode. U vezi predožene kategorije potrebno je obaviti konsultacije sa Agencijom za zaštitu životne sredine. Studijom zaštite ovog područja biće definisana kategorija zaštite.

U poglavlju 10.15. Izvorišta
Od ukupnog broja izvorišta u sistemu javnog vodosnabdijevanja (82 izvorišta) treba dodati :

i **Izvorište Alipašini izvori sa minim izdašnjošću 4 m3 /sec**

(..kako je planirano u Studiji vodosnabdijevanja opštine Plav (i Gusinje), jer je izdašnost postojećih izvorišta u letnim periodima smanjena i svake godine se moraju uvesti mjere restrikcije u vodosnabdjevanju naselja vodom za piće .)

U skladu sa time a osnovu rezultata dobijenih ciljanim istraživanjima –navedenim studijama očekujemo da Predlog plana sadrrži **preporuke za reviziju NP Prokletije –reviziju postojećih granica zaštićenih područja prirode u dijelu skijališta na Bogićevici sa Bjeluhom** koji se u studijama definiše kao Alpska skijaška zona i u reviziji granica privrednih šuma (u NP Prokletije zahvatćeno je 60% privrednih šuma opštine). Stoga predlažemo: Da obrađivač plana u što kraćem roku zajedno sa nadležnim Ministarstvom i opštinom pokrene inicijativu kod Zavoda za zaštitu prirode oko izmjene-revizije Studije izvodljivosti **za ustanovljavanje zaštićenog područja prirode na području Plavskog dijela Prokletija**, odnosno izmjenu -korekciju zona ili korekciju granica odnosno reviziju PPPN NP Prokletije

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Obrađivač plana će dati napomenu u Predlogu plana za reviziju studija zaštite, ali ne može uticati na proceduru revizije niti na definisanje zona zaštite. To je nadležnost Agencije za zaštitu životne sredine.

Na osnovu naprijed navedenog predlažemo da obrađivač prihvati navedene primjedbe i sugestije i iste inkorporira u Predlog PP Crne Gore.

OPŠTINA GUSINJE

290. 04-332/24-1643/29023.04.2024. OPŠTINA GUSINJE Kabinet Predsjednika,
Oblast: **rudarstvo – mineralne sirovine, energetika, vodoprivreda, turizam**

1. Mineralne sirovine: Dati mogućnost planiranja istraživanja područja planine Bor prema Albaniji, istočno od Gusinja, gdje postoji nalazište rude bakra i zlata, čije naslage počinju od 3m dubine. Na planini Trojan-žuta prla, postoji nalazište rude boksita. Pojave rude bakra i cinka konstatovane su duž rasjedne linije koja se pruža iz Sjeverne Albanije (gdje je otvoren rudnik Kurbneš), preko Gusinjskih dolina Ropojane i Vruje u pravcu Konjuha kod Andrijevice. Važno je planirati u PPCG te na taj način dati mogućnost istraživanjima pomenutih lokacija i valorizacije.

Odgovor: 1. Mineralne sirovine: Primjedba se ne prihvata. Sve poznate pojave i definisana ležišta svih vrsta mineralnih sirovina u Crnoj Gori su obrađena u planu, a tako i pomenute pojave (str 38 i 40 Nacrta plana, knjiga 1-Analiza stanja). Takođe, u planu je ostavljena mogućnost za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina, uz poštovanje principa održivog razvoja i zaštite životne sredine, na cjeloj teritoriji Crne Gore, pa tako i u opštini Gusinje. Dalje aktivnosti su u nadležnosti resornog Ministarstva za ovu oblast.

2. Elektroenergetska infrastruktura I energetska efikasnost:

Planirati:

- Projekat 28: ugradnja reklozera na DV 10kV Grnčar-PL
- Projekat 29: Izgradnja STS 10/0,4 kV Vusanje 4, sa priključkom DV 10kV I uklapanje u NNM
- Projekat 30:Rekonstrukcija DV10 kV Grnčar od ZTS 10/0,4 Bucelj do ZTS 10,0,4 kV Vjeternik
- Projekat 31 Izgradnja STS 10/0,4 kV 160 kVA Grnčar (Radončić isa priključnim DV 10kV I uklapanjem u NNM
- Prokekat 32: Izgradnja DV 10/0,4kV od UZ stuba br 5DV 10kV Plav do A stub ana sastancima Rijeka kraka DV 10kV Vusanje.
- Projekat 33: Izgradnja dvosistemskog kV 10kV Gusinje do UZ stub br 5 sa opremanjem 10kV ćelije u TS 35/19kV Gusinje.
- Projekat 34: Izgradnja TS stubna SPS 250 kVA KvDosuđe, Cirikače.

Radi obezbjeđenja prstenastog napajanja konzuma opštine Gusinje i Plav, planirana je izgradnja DV 35kV Andrijevica-Gusinje preko Kuti. (izgradnja kablovskog voda 35kV do Đulića I izgradnja TS 35/10kV Đulići i nadzemnog DV 35kV do TS 35/10kV Gusinje.

Stanje u mreži je nezadovoljavajuće zbog starosti instalacija i improvizovanih rješenja. Predlažemo planiranje razvoja infrastrukture u oblasti energije, radi kvalitetnijeg snabdijevanja i razvoja turizma…

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Iako je jasan značaj navedenih infrastrukturnih objekata, potrebno je naglasiti da, prema Zakonu o planiranju prostora i izgradnji objekata, navedeni projekti nisu predmet ovog planskog nivoa, već detaljnije planske dokumentacije.

Stanje elektroenergetske mreže je predmet obrade planskih dokumenata koje donose mrežni operatori.

Male hidroelektrane nijesu predmet obrade ovog nivoa planskog dokumenta. Vlada je obustavila podršku izgradnji mHE.

3. Hidropotencijali: Nisu prepoznata jezera kao hidro i turistički potencijal: **Tatarijsko, Zmijsko** (jezerce u dolini Ropojana), **Krvavo jezerce, niz gorskih očiju po Prokletijama**); izgradnja obaloutvrde na rijeci Grnčaru dužini od 7km, planirati mini hidrocentralu na izvorištu Bajrovića koji je najveći na području opštine Gusinje i mogućnost izgradnje hidrocentrale na vodopoadu Grlja.

Primjedba se prihvata. U Predlogu PPCG će se istaći hidro i turistički potencijali koji se navode u primjedbi.

4. Turistički resursi: Gusinjske Prokletije kao perspektivna planina za razvoj dvosezonskog planinskog turizma, ljetnjeg rekreacionog i zimsko-sportskog. Realizacija dosadašnjih opštinskih I državnih razvojnih planova nije dovela do očekivane valorizacije tih resursa i potencijala, pa je jedinstvena prilika prepoznati ovaj resurs kao vrijednost od državnog značaja.

Prema Studiji OECD – Analiza mogućnosti razvoja zimskog turizma u Jugoslaviji (Teneva 1969),skijaški potencijali gusinjskog dijela Prokletija spadaju među najveće u Crnoj Gori.Planovi nižeg reda ne omogućavaju izgradnju hotela visoke kategorije, a postoje interesovanja u opštini Gusinje, što bi unaprijedilo turističku ponudu.

Predlažemo planiranje Via Feraate u NP Prokletije na stijeni u Grebajama – opština Gusinje.

Prema navedenoj Studiji, ukupan br. denivelacija potencijalnih skijaških staza na tom dijelu Prokletija iznosi 10 740m. Od toga na planini Bor 2149m, u neposrednoj blizini Gusinja 5775m, a na Popodiji-Valušnici 4975m. Po istoj Studiji Durmmitor raspolaže sa 3 360m denivelacija ski staza, tri puta manje od područja Gusinja.

Trasirane staze na Boru eksponirane su pretežno prema sjeverozapadu i sjeveru i većinom prolaze kroz četinarsku šumu što garantuje trajnost snježnog pokrivača 3-5 mjeseci. Prema Studiji R. Nikčevića, na skijalištu Bor moguće je trasirati 12 ski staza dužine 34 401m, kapaciteta 9 084 skijaša. Većina staza ima visinsku razliku 800 I više metara.Dvije staze ispunjavaju olimpijske kriterijume.

Skijaški tereni Popadije i Valušnice dostupni su od Gusinja putem uz dolinu Dolja- Bistračica (7km), - prostor između vrhova Karaule, Valušnice i Trojana; Maksimalna dužina pojedinih staza iznosi 2,5km, a visinska razlika 800m. Stoga tražimo da se spomenute lokacije prepoznaju u PPCG i stvore šanse za njihovu realizaciju.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

Na stranici 79, u dijelu dokumenta pod naslovom Prostorno funkcijsko strukturiranje turističkih prostora, pri razradi Zone 8: PROKLETIJE, BJELASICA, KOMOVI – Podzone: NP Prokletije, NP Biogradska gora, Park prirode Komovi; Područje opštine Gusinje data je preporuka za razvoj turističkog proizvoda kao i pogodnih smještajnih kapaciteta.

U Predlogu PPCG će se dodatno istaći mogućnost razvoja ljetnjeg, rekreacionog i sportskog turizma na navedenim zonama, u skladu sa režimima zaštite prirode. Režime zaštite u zaštićenim područjima određuje Agencija za zaštitu životne sredine.

5.Vodovodna mreža: Planirati izradu cjevovoda u dužini 1,5km I dovod nedostajuće količine vode sa Alipašinih izvora koji bi bio uključen u system i aktivan samo kada postojeće izvorište ne može da zadovolji potrebe stanovništva. (planirati rezervoar 1000m3, jer je postojeći manjeg kapaciteta), planirati zamjenu azbestno cementnih cijevi.

S obzirom na povećanu izgradnju objakata i globalno zagrijavanje, što prije pristupiti zahvatu vode sa Ali pašinih izvora kako bi se nadomjestila nedostajuća količina vode.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Iako su razlozi zahtjeva za planiranje cjevovoda argumentovani, u PPCG nije moguće detaljno planirati konkretan cjevovod. Zahtjev je potrebno uputiti pri izradi Izmjena PUP-a opštine Gusinje.

6.Kanalizaciona mreža: Prema prethodnom Strateškom planu za upravljanje otppadnim vodama predviđena je izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda za opštinu Plav I Gusinje. Studijom izvodljivosti predviđena je izgradnja PPOV na lokaciji "Pjeskovi". Sjevernim i južnim kolektorima prikupiće se otpadna voda iz naselja: Gusinje, Dosuđe, Martinovići, Brzojevice, Kruševo, Višnjevo, Vojno selo I kolektor "Jezero" u Plavu. Ovaj projekat je važan za životnu sredinu i bio bi rješen problem za obje opštine u smislu održavanja kanalizacione mreže, usmjeravanja otpadnih voda, zaštita Rijeka i eko Sistema.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Iako su razlozi zahtjeva za izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda jasni, u PPCG se daje opšta smjernica, a konkretne lokacije se mogu odrediti u PUP-u opštine Gusinje.

7.Primjedbe na prilog: geomorfološke karakteristike: U pobrojanim planinskim vjencima se ne spominju planine na prostoru Gusinja koje imaju najveće vrhove Crne Gore: Zla Kolata 2535mnm, Dobra Kolata 2525mnm, Vrh Rosit 2522mnm.
Prirodno geografske odlike: str 26 Prosječni mjesečni I godišnji proticaji str 45, **nema Ali pašinih izvora** koje su poslije Mareze najveće vrelo u CG sa kapacitetom 3,555l/s,

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlog plana će se unijeti navedeni podaci.

8. Str. 25 tabele C1.2.3.4.-9 dodati potrebu za Domovima zdravlja u svim opštinskim centrima.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Iako se u Nacrtu navodi: „Sve opštine u Crnoj Gori moraju imati adekvatan sistem primarne zdravstvene zaštite, dok centri od regionalnog značaja moraju biti lokacija za opšte bolnice", u Predlogu plana će se naglasiti potreba organizovanja domova zdravlja u svim opštinskim centrima, u skladu sa zahtjevima i potrebama opštinskog centra i ostalih naselja.

Obrađivač- Refik Pirović
Predsjednik Sanel Balić

OPŠTINA HERCEG NOVI

Nisu dostavljene primjedbe u toku Javne rasprave

OPŠTINA KOTOR

215. 04-332/24-1643/215 , 25.04.2024. - MZ Kavač opština Kotor,

Oblast: **saobraćaj**

1.Stari austrougarski putevi – Na teritoriji MZ Kavač decenijama unazad postojali su i bili ucrtani na urbanističkim i katastarskim mapama svi austrougarski putevi koji su spajali zaseoke, a pojedini vodili sa glavnih puteva kroz MZ do seoskih crkava i grobalja. Stupanjem na snagu PUP-a Kotor ovih puteva više nema u mapama i planovima što predstavlja veliki problem mještanima. Nekada ucrtani putevi u mapama, sada su ušli u privatne parcele pa se jedan takav put kojim se i sada prolazi, dijeli napola. Prilikom prodaje parcela uglavnom stranim investitorima,taj put postaje njihovo vlasništvo, čime se onemogućava mještanima da koriste taj put. MZ Kavač je pokušala da riješi problem sa Sekretarijatom za urbanizam opštine Kotor i da kroz procedure vrati te puteve, međutim čekao se po njihovim rječima Plan generalne regulacije…

Odgovor: Primjedba se prihvata. Značaj starih austrogarskih puteva i tvrđava, kao i značaj Rimskih puteva će se dodatno istaći u Predlogu plana, u smislu zaštite i valorizacije kulturnog naslijeđa i kao posebnih turističkih motiva.

2.Brza saobraćajnica: PPCG je ranije bio ucrtan koridor brze saobraćajnice koja bi od Debelog brijega išla kroz opštinu H. Novi do Kamenara i dalje mostom preko Veriga kroz područje opštine Tivat, nakon čega bi ušla u Kotorsku opštinu, prolazeći cjelom dužinom kroz MZ Kavači nastavljajući dalje kroz Grbaljske Mjesne zajednice. Sada u Nacrtu PPCG postoji i druga varijanta koja od Kumbora oide preko mosta na Lušticu, nastavlja prema raskrsnici Kotor-Tivat-Budva (/Radanovići) i ide dalje kroz Grbalj prema Budvi.

Stav MZ Kavač i mještana Kavča je da planirana brza saobraćajnica sa 4 trake, ne treba da prolazi kroz Kavač, s obziom na izgradnju Bulevara Jaz-Tivat koja je u toku i koja bi trebalo da se spoji sa Budvom , prođe kroz cjelu teritoriju Tivta , čime bi se rješile gužve u saobraćaju. Ukoliko bi se gradila takva tranzitna cesta, od koje mještani ne bi imali nikakve koristi jer bi služila samo za tranzit prema Albaniji, Grćkoj, Turskoj, mišljenja smo da bi takvu vrstu ceste trebalo graditi u zaleđu Boke i Primorja, sa kracima za odvajanje prema Kotoru, Budvi, Baru itd…Prolaskom ovakve ceste trajno bi se uništila ekologija, ambijent i dalji razvoj Kavača, ali i drugih mjesta u oblasti, eko turizma, poljoprivrede…Navodi se i neposredna blizina Parka prirode Vrmac i nepovoljnost za ovakav koridor.

MZ Kavač u zadnjih 10 g. trpi ekspanziju gradnje, uglavnom Turskih investitora koji su izgradili 5 elitnih kondo hotela, kojima ne bi odgovarala takva saobraćajnica i nanjela bi im štetu. Navodi se primjer Hrvatske koja je takvu saobraćajnicu izmjestila u zaleđe, ne dirajući Jadransku magistralu i naseljena mjesta od Dubrovnika do Rijeke, ostavljajući veliki broj priključnih puteva da se sa autoputa može lako sići i produžiti u grad. Tranzit ne ugrožava turstička mjesta, primorske gradove, poljoprivredu ni ljude koji tamo žive. Zaleđe Boke kroz Cuce, kako se čulo na Javnoj raspravi bio bi prirodniji i bolji koridor.

MZ Kavač je saglasna sa svim prigovorima opštine koji se odnose na izgradnju mosta preko Veriga, a takođe i sa prigovorima mještana i Mjesnih zajednica sa područja Grblja.

Očekuje se održavanje okruglog stola oko iznijetih problema …

Odgovor: Primjedba se prihvata. U daljem radu na PPCG i pripremi Predloga plana će se dodatnim analizama i kroz Idejna rješenja koja priprema i izrađuje Monteput doo posebna pažnja posvetiti brzoj saobraćajnici u ovoj zoni, sa ciljem da se u Predlogu plana predloži optimalno rješenje. U vezi iznijetih problema u toku pripreme Predloga plana, Stručni tim je otvoren za saradnju i održavanje sastanka.

289. OPŠTINA KOTOR - Sekretarijat za opštu upravu, MZ Lastva Grbaljska br 13-1/24, Lastva Grbaljska 29.04.2024.g.

379. 04-332/24-1643/379 Ivan Vučetić, Primjdbe MZ Lastva Grbaljska - opština Kotor- ponovljena primjedba kao 289.

Oblast: saobraćaj, ugljovodonici, gasovod,

Mjesna zajednica Lastva Grbaljska je već aktivno učestvovala u javnoj raspravi povodom izrade PUP-a Kotor kojim je predviđen koridor brze saobraćajnice kroz naše selo Lastva, a obraćala se i domaćim i inostranim institucijama. Na naše zahtjeve da koridor bude izmješten iza brda koje ograđuje naše selo sa sjeverne strane ucrtan je tunel sa namjerom da prođe ispod našeg sela kako bi selo ostalo sačuvano. D-din Mladen Krekić, obrađivač navedenog plana je tada kazao da je tunel ucrtan upravo sa ciljem da se sačuva selo i da će Glavni projekat brze saobraćajnice tačno predvidjeti njegovu poziciju jer je u PUP-u Kotor ucrtana samo gruba aproksimacija brze saobraćajnice.

Međutim, prema aktuelnom Idejnom rješenju, tunel izlazi upravo u jezgro našeg sela na dijelu na kojemu su stare porodične kuće brojnih porodica, naša ognjišta, imanja i maslinjaci, što je neprihvatljivo.

Sam naziv Lastva znači plodna nizija sa bujnom vegetacijom, koja uz brojne masline koje postoje vjekovima na ovom području predstavlja I ključni factor orjentacije savremenog turiste koji traga za autentičnim proizvodom – prirodnim ambijentom tradicionalnih biljnih vrsta I domaćih proizvoda koji su vjekovima uzgajani na ovom području.

Sa aspekta budućeg trenda razvoja seoski turizam, pogotovo onaj u blizini mora, predstavljaće ključni factor tražnje savremenog turiste I veliki potencijal za razvoj naše zemlje.

Želimo da stvorimo uslove za razvoj etno turizma I modernog kamperskog turizma uz konzumiranje domaćih autentičnih proizvoda, što je u svijetu u trendu, po ugledu na raskošna sela Toskane, Provanse.

Turisti traže mirna, manja mjesta, da uživaju u lokalnim proizvodima, u autentičnom prirodnom okruženju, a dobro znamo Koliko je plodno ovo zemljište koje je 400 godina hranilo brojne porodice i stvorilo veliko potomstvo koje želi da iskoristi ogromne potencijale ovog sela.

Naše selo ponovo živi, obnovili smo stari put, doveli vodu i struju sa ciljem da se vratimo na naša ognjišta sa kojih nas je zemljotres 1979 godine na trenutak udaljio. Život u prirodnom okruženju, u miru i daleko od gradske buke je danas privilegija i mi tome težimo.

S toga, naš primaran zahtjev je izmještanje koridora sjeverno iza brda koje ograđuje naše selo sa sjeverne strane kako bi selo ostalo netaknuto. To se odnosi na sva sela gornjeg Grblja koja moraju biti sačuvana, takođe na način što će koridor biti izmješten sjeverno iza svih sela, što je neophodno kako bi cijeli pojas gornjeg Grblja ostao jedinstven i cjelovit.

Alternativna varijanta izgradnje tunela znači da tunel mora izaći na državnu parcel kp 167/1 KO Lastva, istočno od crkve Sv Ilija, što znači da bi tunel predložen u Idejnom rješenju trebalo produžiti prema istoku par stotina metara.

Iz tog razloga, kako je već razrađeno nekoliko varijanti pojedinih dionica prema brojnim kriterijumima ukazujemo da je kroz Prostorni plan Crne Gore nužno ukazati na neophodnost očuvanja cjelokupnog prostora katastarske opštine Lastva uvažavajući ključne kriterijume očuvanja prirode navedene u Elaboratu procjene uticaja na životnu sredinu, koji je nedavno urađen.

Kriterijumi zaštite prirode se odnose na ograničavanje zauzimanja novih prostora, očuvanja tradicionalnih objekata stanovanja, očuvanje poljoprivrednih površina, vizura i vizuelni kvalitet predjela, što su karakteristike predjela navedeno u Elaboratu, a koje mogu biti ugrožene I čije uvažavanje bi zaštitilo navedeni proctor, tj. Naše selo u cjelini i to jedino na način da tunel bude projektovan ispod našeg sela, što je I prihvaćeno od strane komisije za ocjenu navedenog Elaborata.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U daljem radu na PPCG i pripremi Predloga plana će se dodatnim analizama i kroz Idejna rješenja koja priprema i izrađuje Monteput doo posebna pažnja posvetiti brzoj saobraćajnici u ovoj zoni.

Takođe, **gasovod koji je planiran kroz naše selo je apsolutno neprihvatljiv** s obzirom na ogromne bezbjedonosne rizike koji mogu nastati uslijed havarija koje su nažalost vrlo česte na ovakvim infrastrukturnim objektima. Vjerujem da ćete uvažiti primjedbe cjelokupne crnogorske javnosti koja se bavi ovim pitanjem, pa razmotriti i alternativene varijante koje bi značile sigurnost i bezbjednost svih ljudi koji žive u Lastvi Grbaljskoj.

Na veliku našu žalost ovo nijesu jedine prijetnje po naše mjesto koje se sve više naseljava i u koje već dolaze turisti iz cijelog svijeta. Već je izgrađeno konvertorsko postrojenje, trafostanica koja povezuje termoelektranu Pljevlja sa Italijom i to baš na obodu našeg sela sa ogromnim štetnim uticajem po zdravlje i u toku je izgradnja bulevara Jaz-Tivat koji bi dodatno učinio život u našem selu nadomak najljepše plaže Jaz nalik urbanism sredinama zagađenih svjetskih industrijskih megalopilisa.

Bulevar bi samo doprinio većoj frekvenciji saobraćaja kroz naše mjesto koji bi se odvijao velikim brzinamakroz gusto naseljeno područje i podjelio naše selo na dva dijela stvarajući od našeg sela tranzitno područje, tako da smo oštro protiv izgradnje bulevara kroz već gusto naseljeno područje Lastve Grbaljske.

Dalje, naše selo mora biti orjentisano ka turizmu i potrebno je predvidjeti razvoj turističke djelatnosti i izmjestiti industriju iz našeg sela koja se već širi nenormalnom brzinom i destimuliše razvoj jedne perspektivne grane na ovom području, a to je turizam i čini život nepodnošljivim uslijed ogromne buke koju stvaraju mašine, prasine, dima iz vozila, uz užasne same vizuelne efekte koji su itekako izraženi. U nadi da ćete razumjeti naše primjedbe i molbe srdačno Vas pozdravljam.

Primjedba se prihvata. Izgradnja LNG terminala neće biti predložena u Predlogu plana.

Predsjednik MZ
Dejan Stanišić

Uz primjedbe i sugestije dostavljen je i Projektni zadatak za projektovanje i izgradnju priključnog cjevovoda fekalne kanalizacije PVC DN 250mm; planiran u Budvi u naselju Pržno.DUP Pržno – Podličak;

299. MZ Stoliv - Predsjednik MZ Stoliv Dejan Kašćelan

Oblast: saobraćaj

Molimo Vas da prilikom pravljanje Nacrta prostornog plana obratite posebnu pažnju **na donji put između Kotora i Tivta koji prolazi Muo, Prčanj, Stoliv i Lepetane.**

Kako svi težimo unapređenju turizma kao osnovne djelatnosti, skrećemo pažnju darastom broja turista a samim tim i širenjem turistiučkih kapaciteta i ponude, dolazi do velikih infrastrukturnih problema. Jedini put koji koristimo je veoma uzak, a gust saobraćaj posebno u ljetnjim mjesecima dovodi do čestih zakrčenja…u tim mjesecima ne mogu proći ni vozila hitnih službi a kamoli građani … Put koriste veliki autobusi, teški kamioni … Smatramo da treba tražiti rješenje u vidu zaobilaznice ili proširenja postojećeg puta I planiranja nedostajućih parking mjesta.

Primjedba se djelimično prihvata. Navedeni put nije predmet obrade PPCG već plana detaljnijeg planskog nivoa. U Predlogu PPCG se u tekstu može naglasiti potreba rješavanja saobraćajnih problem ana lokalnom nivou – u gradskim područjima.

423. 04-332/24-1643/ 423 OPŠTINA KOTOR MZ Gornji Grbalj – Savjet MZ Gornji Grbalj Predsjednik Ljubo Nikaljević

Oblast: Saobraćaj - ugljovodonici

Obraćamo Vam se u pisanoj formi u skladu sa reagovanjem mještana MZ Gornjeg Grblja (Gorovići, Bratešići, Prijeradi, Šišići, Pelinovo, Nalježići, Sutvara i Dub).

Primjedbe i prijedlozi naše MZ se odnose na sljedeće:

- **Planirani koridor brze saobraćajnice**
- **mogućeg planiranja gasovoda duž trase brze saobraćajnice**

S obzirom da smo u saznanju da je usvojeno pomjeranje trase brze saobraćajnice u opštini Budva kroz Paštrovsku goru zbog kulturnog pejzaža, to znači da ne mora biti planirana kako je uvcrtana u planu Crne Gore. Uzimajući u obzir da se kulturna baština ne nalazi samo na prostoru Paštrovske gore, već na sličnim visinskim kotama zahvata i opštinu Kotor, izmještanje brze saobraćajnice neophodno je i u tom planiranom dijelu.

Na prostoru Gornjeg Grblja izmještanje trase brze saobtraćajnice je neophodno iz više razloga i to:

Manastir Podlastva (Sava Nikićenović u knjizi Boka-uredio Jovan Cvijić) je građen u periodu Nemanjića a u njegovoj blizini se susreću brojni postojeći i planirani infrastrukturni koridori (bulevar, brza cesta, zaobilaznica Budve).

Na višim kotama bi trebalo planirati dalekovod za napajanje Kotora i Tivta.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Planirani koridor brze saobraćajnice: U daljem radu na PPCG i pripremi Predloga plana će se dodatnim analizama i kroz Idejna rješenja koja priprema i izrađuje Monteput doo posebna pažnja posvetiti brzoj saobraćajnici u ovoj zoni.

U Nacrtu PPCG se o gasovodu govori samo u strateškom smislu. Ukazano je na ranije urađen Master plan i dat je izvod iz njega, kao i prema Master planu razmatrani koridori. U PPCG nije planiran koridor gasovoda. Crna Gora istražuje svoje potencijale iz podmorja. Istaknuto je da bi se u slučaju kmercijalnog otkrića razmatrala mogućnost razvoja lokalnog tržišta gasa. U Predlogu plana će se isključiti planiranje LNG terminala.

299. MZ STOLIV, br. 01-31/24; 25.04.2024.

Oblast: Saobraćaj – Nije u nadležnosti PPCG

Poštovani,

Molimo vas da prilikom pravljenja Nacrta Prostornog plana obratite posebnu pažnju na **donji put između Kotora i Tivta koji prolazi kroz Muo, Prčanj, Stoliv i Lepetane.**

Kako svi težimo unapređenju turizma kao osnovne djelatnosti, skrećemo vam pažnju da rastom broja turista a samim tim i širenjem turstičkih kapaciteta i ponude, dolazi do velikih infrastrukturnih problema. Jedini put koji koristimo je veoma uzak, a gust saobraćaj posebno u ljetnjim mjesecima dovodi do čestih zakrčenja, koja prave velike probleme. U tim situacijama ne mogu proći ni vozila hitnih službi a kamoli preko 50 tona, a nerijetko i šleperi. Smatramo da treba tražiti rješenje u vidu zaobilaznice ili proširenja postojećeg puta, kao i planiranja nedostajućih parking mjesta.

Predsjednik savjeta MZ Stoliv

Dejan Kašćelan

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG se ne mogu sagledati lokalni putevi. Razmotriti u detaljnoj planskoj dokumentaciji. U PPCG je moguće dati smjernicu za obezbjeđenjem adekvatnog saobraćaja u uskom obalnom području, radi konekcije između primorskih turističkih naselja.

OPŠTINA TIVAT

426.04-332/24-1643/426 - OPŠTINA TIVAT Sekretarijat za uređenje prostora - Sekretarka Milica Manojlović, dipl.ing.arh.
Oblast: Saobraćaj, ugljovodonici- gasovod, zaštita prirode, vodosnabdijevanje

Broj: 09-332/23-508/2, Tivat, 26.04.2024. godine

Za: Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, IV proleterske brigade broj 19, PODGORICA

PREDMET: Javna rasprava o Nacrt prostornog plana Crne Gore i Izvještaju o strateškoj procjeni utcaja na životnu sredinu

Poštovani,

U skladu sa članom 218, a u vezi sa članovima 32 i 33 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata (»Sl.list Crne Gore«, broj 64/17, 44/18, 63/18, 82/20, 86/22 i 04/23) dostavljamo mišljenje jedinice lokalne samouprave na Nacrt Prostornog plana Crne Gore.

- Na str. 47 dat je izvod iz Master plana gasifikacije koji ukazuje na konceptualni pristup, gdje je navedeno da će se koridor i trasa gasovoda detaljno odrediti na osnovu strateških Odluka Vlade i odgovarajućim detaljnim planskim dokumentom, uz prateće analize uticaja na prostor i životnu sredinu.*Mišljenja smo da je Prostornim planom Crne Gore potrebno precizno odrediti trasu priobalnog transportnog sistema gasovoda.*

U Nacrtu PPCG se o gasovodu govori samo u strateškom smislu. Ukazano je na ranije urađen Master plan i dat je izvod iz njega, kao i prema Master planu razmatrani koridori. U PPCG nije planiran koridor gasovoda. Crna Gora istražuje svoje potencijale iz podmorja. Istaknuto je da bi se u slučaju kmercijalnog otkrića razmatrala mogućnost razvoja lokalnog tržišta gasa. U Predlogu plana će se isključiti planiranje LNG terminala.

- U Nacrtu Plana na str. 40 i str. 222 dat je pregled najznačajnijih ležišta mineralnih sirovina i aktivnih rudnika u Crnoj Gori, gdje su navedena i nalazište ukrasnog kamena **Ploče i nalazište rožnaca Vrdola**. Napominjemo da se lokaliteti Ploče i Vrdola nalaze na prostoru budućeg parka prirode Vrmac, za koji je izrađen Nacrt Studije zaštite od strane Agencije za zaštitu životne sredine, i za koje područje je na osnovu istraživanja u oblasti zaštite prirode zabranjena eksploatacija mineralnih sirovina.

Predmetni Nacrt Izvještaja potrebno je dopuniti **na način da se zabranjuje ekploatacija navedenih mineralnih sirovina na području budućeg parka prirode Vrmac.**

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu plana se navode mineralne sirovine koje su zvanično registrovane kao mineralno bogatstvo Crne Gore. Mogućnost eksploatacije se određuje u posebnoj Zakonskoj proceduri i u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode i zaštiti životne sredine. U Predlogu plana će se dati smjernica da se zabrani eksploatacija u potencijalno zaštićenim i zaštićenim područjima i u skladu sa Zakonskom regulativom obezbjedi potpuna zaštita naselja, zdravlja stanovništva, vodoizvorišta i ukupno životne sredine. Ne mogu se u PPCG navoditi područja ponaosob.

Na kartogramu na str. 43 u Nacrtu Plana, na kojem je prikazana karta sa zaštićenim, potencijalno zaštićenim područjima, rudnim rejonima i pojavama mineralnih sirovina, **potrebno je označiti potencijalno zaštićeno područje Vrmac.**

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana biće označeno područje Vrmac.

U dijelu teksta *Sektor istraživanja i proizvodnje ugljovodonika* opisan je nastavak istraživanja crnogorskog podmorja i projekcije koje zavise od rezultata istraživanja, a u dijelu teksta *Snabdijevanje gasom i gasna infrastruktura* opisano je potencijalno snabdijevanje gasom koje se oslanja na koncept dat u Master planu gasnog transportnog sistema (gasifikacija) Crne Gore i Strategiji razvoja energetike u Crnoj Gori do 2030. godine.

Ukazujemo na dosadašnje protivljenje lokalnog stanovništva trasi gasovoda koja je predložena postojećim Master planom gasifikacije u dijelu **koji se odnosi na pružanje trase kopnenim dijelom od lokaliteta Jaz i nadalje područjem Grblja i poluostrva Luštica (u prvom redu zbog ograničavanja prava raspolaganja imovinom unutar koridora gasovoda).** Ovim povodom, predsjednici Opština Tivat, Kotor i Herceg Novi obratili su se Ministarstvu kapitalnih investicija aktom broj 01-063/21-240/1 dana 20.04.2021.godine, a sve u cilju pronalaženja najboljeg rješenja.

Kao zvaničan stav lokalnih samouprava predlažena je varijanta određivanja trase/koridora u podmorju, bez obzira na činjenicu da to značajno poskupljuje ivesticiju, u kojem slučaju je potrebno utvrditi odgovarajuće mjere zaštite morske sredine. Suština predloga je **da se nađe tehničko rješenje da trasa IAP (tranzitni vod) umjesto kopneno ide podmorskim putem, da ista samo u najmanjoj mogućoj mjeri ide kopnenim putem do nadzemnog postrojenja, pod uslovom da se od tog postojenja omogući dalji razvoj distributivnih gasovoda za Opštine Kotor, Tivat, Herceg Novi .**

Navedeno trasiranje u podmorju smatramo važnim u fazi izrade Prostornog plana Crne Gore radi preuzimanja obaveza iz istog, kao planskog dokumenta višeg reda, prilikom izrade detaljnih planskih dokumenata.

Ukoliko obrađivač smatra da u ovoj fazi nije moguće precizno definisati trasu, neophodno je u tekstualnom dijelu dati određena ograničenja koja se odnose na njeno planiranje odnosno spriječiti mogućnost da kroz navedene teritorije ista bude definisana kopnenim putem.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu PPCG će se dati smjernice i obavezae u vezi eventualnog planiranja trase gasovoda u budućem periodu. Čitav proces po mišljenju Stručnog tima zavisi od budućih istraživanja (ukoliko država odluči). Infrastruktura za gasovod ima strateškog smisla samo u slučaju pronalaska ležišta nafte i gasa. U Predlogu plana će se isključiti LNG terminal.

- Poglavlje *8.5. Upravljanje otpadom na kopnu* Nacrta Plana potrebno je dopuniti podacima o nelegalnim odlagalištima otpada, kao i poglavlje *1.8.5 Upravljanje otpadom* Nacrta Izvještaja. Napominjemo da se na teritoriji opštine Tivat i opštine Kotor nalazi odlagalište Lovanja/Sinjarevo koje je potrebno sanirati. **U tom smislu je potrebno u Nacrtu Izvještaja definisati mjeru sanacija nelegalnih odlagališta otpada.**

Odgovor: Primjedba se prihvata. U PPCG su obrađena postojeća odlagališta, na osnovu zvaničnih podataka resornog ministarstva i definisana obavezna sanacija nelegalnih odlagališta otpada. Napominjemo da je u izradi PUP Opštine Tivat koji će detaljnije obrađivati ova odlagališta. U PPCG se ne mogu uvrstiti precizirati sve pojedinačne lokacije nelegalnih odlagališta, jer se stanje na terenu iz dana u dan mijenja. U Predlogu plana će se dati mjere za sanaciju nelegalnih odlagališta.

- U poglavlju *10.4. Zaštićena područja prirode* Nacrta Plana, na str. 218 potrebno je korigovati površine zaštićenih područja “Plaža Prža” u Tivtu i “Veliki gradski park u Tivtu”. Napominjemo da je površina zaštićenog područja „Veliki gradski park u Tivtu“ 5,92 ha, “Plaže Pržna” 7,3 ha i zaštitni pojas površine 25 ha.

Primjedba se djelimično prihvata. Površine zaštićenih područja "Veliki gradski park u Tivtu" i "Plaža Pržno kod Tivta" su ispravno date u knjizi: Prostorni plan Crne Gore do 2040. g. – Postojeće stanje - Nacrt plana, jun 2023.; 6.1. PREGLED POSTOJEĆEG STANJA ZAŠTIĆENIH OBJEKATA PRIRODE; Tabela 6.1.4. Nacionalno zaštićena područja, str. 97 – 99.

Biće korigovane površine date u knjizi PROSTORNI PLAN CRNE GORE DO 2040.g - Faza III - Nacrt plana, jun 2023.; 10.4. Zaštićena područja prirode – tabela na str. 198 – 199.

Navedeno je potrebno korigovati i u Nacrtu Izvještaja na str. 118 gdje su navedena zaštićena prirodna dobra.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršiće se korekcija u Predlogu PPCG.

- U Nacrtu Plana u dijelu teksta *Projekcija zaštite prirode*, u odjeljku *Parkovi prirode* (str. 97) navedeno je područje Vrmca, međutim, u dijelu teksta *10.5. Pregled potencijalnih zaštićenih područja prirode* nije navedeno područje Vrmca. Potrebno je područje Vrmca navesti u svim djelovima dokumenta u kojem su sadržana predviđena zaštićena prirodna dobra.

Primjedba se djelimično prihvata. Površine zaštićenih područja "Veliki gradski park u Tivtu" i "Plaža Pržno kod Tivta" su ispravno date u knjizi: Prostorni plan Crne Gore do 2040. g. – Postojeće stanje - Nacrt plana, jun 2023.; 6.1. PREGLED POSTOJEĆEG STANJA ZAŠTIĆENIH OBJEKATA PRIRODE; Tabela 6.1.4. Nacionalno zaštićena područja, str. 97 – 99.

Biće korigovane površine date u knjizi PROSTORNI PLAN CRNE GORE DO 2040.g - Faza III - Nacrt plana, jun 2023.; 10.4. Zaštićena područja prirode – tabela na str. 198 – 199.

Prihvata se primjedba. (propust je nastao prilikom integracije već korigovanih podataka obrađivača). Dopuniće se u Predlogu plana.

- Na str. 220 u Nacrtu Plana navedena su područja vrijednih morskih staništa. Mišljenja smo da treba da bude naveden i tjesnac Verige, imajući u vidu da su nakon sprovedenih istraživanja morskog biodiverziteta 2018. godine utvrđene rijetke i zaštićene vrste i staništa. Izvještaj o sprovedenom istraživanju je dostupan na sljedećem linku:

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Dugogodišnjim istraživanjima utvrđena su vrijedna morska staništa na području Bokokotorskog zaliva koja su prikazana na mapi Kartogram 6.2-3. Režimi zaštitte na moru. Da bi područje bilo proglašeno vrijednim, neophodno je da pored bogatstva vrsta (koje se procjenjuje različitim metodama u zavisnosti od oblasti) da ima i dovoljnu prostornu pokrivenost. Stoga Verige nisu uvrštene u područje vrijednih morskih staništa Boke. U Predlogu plana se može dati predlog a nandležne institucije će sprovesti odgovarajuću zaštitu.

- U Nacrtu Prostornog plana Crne Gore u poglavlju *10.15. Izvorišta* na str .233 potrebno je navesti i izvorište Topliš, koje se nalazi u opštini Tivat.

Odgovor: Primjedba/predlog se prihvata. U Predlogu plana će se navesti izvorište Topliš.

OPŠTINA ULCINJ

310. 04-332/24-1643/310; 10.05.2024. Opština ULCINJ – Kabinet Predsjednika

427. OPŠTINA ULCINJ – ponovljena kao primjedba 310. i primjedba 374.

Oblast: Planiranje, urbanizam, granica Morskog dobra, zaštita prirode, turizam, industrija, ruralni razvoj, granični prelazi, saobraćaj, društvene djelatnosti, energetika, rudarstvo – mineralne sirovine, vodosnabdijevanje.

Predmet: Prijedlozi, sugestije i komentari Opštine Ulcinj na Nacrt Prostornog plana Crne Gore do 2040.g. Predsjednik Omer Barjaktari

Kabinet predsjednika Opštine Ulcinj na osnovu čl. 58 Zakona o lokalnoj samoupravi je donio rješenje o formiranju stručne komisije za analizu i davanje prijedloga, sugestija i komentara na Nacrt PPCG do 2040.g.

Analizom Nacrta PPCG I Izvještaja o SPU na životnu sredinu, Izvještaj komisije br. 01-082/24-675/2 i ostalih pristiglih i analiziranih sugestija jednoglasno predlaže slijedeće prijedloge, sugestije i komentare:

1. **Na karti *Sintezna karta: Struktura prostornog razvoja Crne Gore*, broj karte SK-3, Obalna linija granica Morskog Dobra, je data postojeća granica Morskog Dobra.**
   Kako je na tekstualnom dijelu strana 241 stoji, cit. '*Korigovati definiciju obale i morskog dobra u smislu da je obala, u pravilu, prostor koji pripada moru (linija do koje dopiru najveći talas pri najjačem nevremenu); prostor koji služi za pristup obali i moru (pojas od 6 m od linije najvećih talasa) kao i prostor koji je u funkciji korišćenja mora i obale (aktivnosti koje se odvijaju na moru – plovidba, morski ribolov, kupališta i sl.) a da morsko dobro pored mora i obale može obuhvatiti i širi prostor ali samo onaj na kojem su sadržaji u funkciji mora i obale. Izuzetak od pravila: morskom dobru ne pripadaju ranije, propisno, izgrađene strukture na obali a koje po prirodi (definiciji) ne čine obalu- kao što su urbane strukture, regionalni i magistralni putevi i sl. Takođe, zakonom bi trebalo utvrditi da se granica prostora obale i morskog dobra definišu prostorno planskim dokumentima*.' Smatramo da je **potrebno da se na istoj karti ucrta planirana granica morskog dobra na osnovu navedenog iz tekstualnog dijela**. Smatramo da je cilj ovog plana da osim postojećeg stanja, predloži i planirano stanje na karti *Struktura prostornog razvoja Crne Gore* na osnovu zaključka iz tekstualnog dijela, tako da je naš predlog da se na istoj karti doda planirana granica Morskog Dobra, i to korekcija linije od Port Milene do desnog rukavca rijeke Bojane, a izbrisanje dijela granice Morskog Dobra od ušća Bojane prema izvoru rijeke.
   Odgovor: Primjedba nije osnovana. Iako Obrađivač plana razumije razloge za promjenama granice Morskog dobra, ona se utvrđuje od strane Komisije koja će biti zadužena za redefinisanje postojeće granice Morskog dobra. Nije izvjesno da će se do donošenja PPCG odrediti nova granica Morskog dobra. Toje u nadležnosti resornog Ministarstva i JP Morsko dobro. U Predlogu PPCG će se dati smjernice i pravila koja će se slijediti pri ponovnom definisanju granice Morskog dobra. Pri definisanju te granice, sve lokalne samouprave imaju pravo uvida i aktivnog učešća u tom procesu.
2. Na karti *Sintezna karta: Struktura prostornog razvoja Crne Gore*, broj karte SK-3, na Ulcinjsku Solanu je označeno razvoj turizma**,** kao primarni privredni razvoj. Smatramo da je potrebno navesti kroz privredni razvoj, razvoj industrije (planirana proizvodnja soli), kao primarni potencijal Ulcinjske Solane, a razvoj turizma bude naveden samo kao prateća djelatnost i iza razvoja industrije u hijerarhiji prioriteta privrednog razvoja za predmetnu zonu. Smatramo da

revitalizacija solane kroz razvoj bilo koje druge grane, bez davanja prioriteta proizvodnji soli, nije pravi put za njen razvoj i to ne samo zbog značaja proizvodnje morske soli, nego prevashodno iz razloga što se bez proizvodnje soli na tom prostoru stvara ogroman ekološki problem, koji može biti i te kako limitirajući faktor za razvoj turizma na Velikoj Plaži, a i ozbiljan zdarvstveni problem. Treba navesti da su na teritorije EU, dvije znatno manje solane, I to u Hrvatskoj I Sloveniji su u funkciji, što učvršćuje stav da ovi industrijski objekti mogu biti profitabilni.

Predlažemo da je potrebno navesti kroz privredni razvoj, razvoj industrije (planirana proizvodnja soli), kao primarni potencijal Ulcinjske Solane, a razvoj turizma bude naveden samo kao prateća djelatnost.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Iako se u Nacrtu plana Solana Ulcinj navodi u smislu turističkog razvoja u zaštićenim područjima, uz poštovanje uspostavljenih režima zaštite, podržava se proizvodnja soli na tom području, upravo iz ekoloških, a ne samo ekonomskih razloga. U Nacrtu plana se ističe u okviru prioriteta razvoja Ulcinja, mogućnost aktiviranja proizvodnje soli i korišćenja ljekovitog blata. U Predlogu plana će se naglasiti značaj proizvodnje soli na Ulcinjskoj solani kao primarni potencijal Ulcinjeske Solane, a turizam kao prateća djelatnost.

Napomena: U tekućim izmjenama PUP-a Ulcinj detaljnije se daju smjernice za Ulcinjsku Solanu: očuvanje ekoloških karakteristika (EMERALD područje) i karaktera područja u cjelosti; upravljanje prostorom u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti prirode; namjensko korišćenje prostora uz uravnoteženo i koordinisano utvrđivanje odnosa između funkcija proizvodnje soli i zaštite prirode; zabrana korišćenja alohtonih i invazivnih biljnih vrsta.

Predviđene su i kategorije zaštite: Park prirode na ukupnoj površini Solane (1.419,85ha); Proglašenje spomenika prirode - rezervata ptica na istočnom dijelu Solane; Ramsar lista močvara od velikog značaja; Zaštita kulturnog dobra – Upravne zgrade fabrike soli, za koju je predviđena izrada elaborata o revalorizaciji kulturnog dobra i uspostavljanje zaštićene okoline.

Predviđena je sanacija i modernizacija fabrike za proizvodnju soli i prodaje soli. Na ostalom području, prema Izmjenama PUP-a koji je u izradi, je moguća rekreacija, edukativni i naučni turizam, posmatranje ptica, a u dijelu basena za proizvodnju soli samo sadržaji za obavljenje procesa prikuplanja soli. Svi procesi se moraju odvijati u skladu sa režimima zaštite prirodnog područja.

3. Na karti *Sintezna karta: Struktura prostornog razvoja Crne Gore*, broj karte SK-3, predlažemo da se predvidi razvoj turizma u seoskom području koja gravitira na lokalni značajni centar Vladimir. Zadnjih godina smo svjedoci razvoja ruralnog turizma kroz eko-naselja, što predstavlja veliki potencijal za ovo područje. Ovo bi doprinijelo razvoju turističke ponude Opštine Ulcinj, valorizovao veliki dio zemljišta kao i doprinijelo razvoju van-urbanih cijelina. Na ruralnom dijelu Ulcinja nalazi se Šasko jezero, rijeka Bojana, nestali grad Šas i prelijepe planine. U ruralnom dijelu Ulcinja žive oko 40% stanovnišva. Ovo područje ima prirodni potencijal za razvoj ruralnog turizma. Ruralni turizam bi zaživio ovo područje i poboljšao životni standard i kvalitet života stanovništva. Kroz ovo ulcinjsko područje prolazi međunarodni put prema Albaniju, takođe u ovom ruralnom području se nalazi i granični prelaz Crna Gora-Albanija, kao i put prema Krajini (Opština Bar), gdje se nalaze prelijepa mjesta pored Skadarskog jezera. Označena mjesta (sela) za razvoj ruralnog turizma bi bila: **Šas, Vladimir, Mide, Kosići, Bojke, Kravari.**

Odgovor: Primjedba se prihvata. Za zonu Ulcinj je u Nacrtu plana u okviru turističkih zona predloženo: Velika Plaža i Ada Bojana, Stari Grad Ulcinj, Valdanos, Ulcinjska Solana (zaštićeno područje), Briska Gora, Šasko jezero, ruralno zaleđe; U Predlogu plana će se dodatno predložiti zone navedene u primjedbi/predlogu opštine Ulcinj (Šas, Vladimir, Mide, Kosići, Bojke, Kravari).

4. Na karti *Sintezna karta: mreža naselja, saobraćajnih tokova i infrastrukturnih sistema*, broj karte SK-1, nije grafički prikazan planirani **granični prelaz Ckla – Zoganje,** koji je već označen kao potencijal razvoja i za koji je već početa izrada infrastrukturne mreže.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlog plana se može unijeti predlog graničnog prelaza, a nadležna institucija će procjeniti potrebu formiranja graničnog prelaza.

5. Na karti *Sintezna karta: mreža naselja, saobraćajnih tokova i infrastrukturnih sistema*, broj karte SK-1, nije grafički prikazan postojeći pomorski granični prelaz na skeli ispod Starog Grada. Takođe smatramo da je potrebno planirati pomorski granični prelaz na lokaciji najbliže nekadašnjeg graničnog prelaza Sveti Nikola- Pulaj, Albanija.: imajući na umu planiranu plovnost rijeke Bojane kojim bi se povezalo Jadransko more i Skadarsko jezero, što omogućava dodatnu vezu sa lukom Bar i mogući razvoj nautičkog turizma, uz uslov da se obezbjedi zaštita životne sredine, kako je i konstatovano u tekstualnom dijelu, čime bi se doprinijelo ubrzanim razvojem ovog predijela.

   Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlog plana se može unijeti predlog, a nadležna institucija će procjeniti potrebu formiranja graničnog prelaza.

6. Na karti *Sintezna karta: mreža naselja, saobraćajnih tokova I infrastrukturnih sistema*, broj karte SK-1, **potrebno je označiti (ucrtati) luku (marina za nautički turizam) ispod Starog Grada a kao potencijalne lokacije i Port Milenu i Bojanu.** Planom namjena mora je opet izostavljen razvoj grada koji je okruzen vodom..U Drugim opštinama je predvidjeno plovne luke nautickog turizma i to Tivat, Kotor, i dvije u Herceg Novi. Drugih vrsta luki koje su predvidjene kao Važnija privezista i pristanista u: Canju, Sutore, Budvi, Tivatu, po dvije u Kotoru i u Herceg Novom. A velike luke su predvidjene za gradove: Bar, Budva, Tivat, Kotor, Bijela, i Herceg Novi.

   Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlog plana će se unijeti predložene luke, privezišta i dr.

   Napomena: Izvršiće se usaglašavanje sa Izmjenama i dopunama PUP-a opština Ulcinj,gdje je planirano: 4 objekta nautičkog turizma, i to: Privezište na lokalitetu sporta i rekreacije Valdanos, marina u gradskom centru, na Limanu, privezište i ribarska luka na Port Mileni, specijalna eco marina na Adi Bojani.

7. Na karti *Sintezna karta: mreža naselja, saobraćajnih tokova I infrastrukturnih sistema*, broj karte SK-1, **potrebno je označiti (ucrtati) ribarsku luku (ribarska posta) na lokaciji Port Milena-Rt Djerane**, gdje je već u proceduri izrada studije i dalja faza projektovanja za ribarsku luku.

   Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlog plana će se unijeti ribarska luka u tekst i grafiku.

8. Na karti *Sintezna karta: mreža naselja, saobraćajnih tokova I infrastrukturnih sistema,* broj karte SK-1, *ucrtana je brza saobracajnica koja ulazi u teritoriji opštine Ulcinj na sjevernom dijelu Opštine.* U tekstualnom dijelu plana, U okviru tačke 2.1. Opšta struktura uravnoteženog prostornog razvoja, na strani 26 definisan je Primorski razvojni saobraćajni pravac Herceg Novi – Ulcinj i predlaže se unapređenje saobraćaja od Herceg Novog do Bara i Ulcinja.
   Ovdje se Ulcinj samo formalno pominje pošto u nastavku tekstualnog dijela plana i grafičkim prilozima koji tretiraju razvoj saobraćajne infrastrukture, sve novoplanirane saobraćajnice zaobilaze Ulcinj. Nije planirana izgradnja odgovarajuće veze kojom bi se povezala buduća brza saobraćajnica premagraničnom prelazu prema Albaniji i Ulcinj, što znači da jedina veza ostaju postojeći putevi iz Bara i Vladimira.
   Na strani 146 opisana je ruta brze saobraćajnice koja povezuje gradove crnogorskog primorja: „Poslije Bara brza saobraćajnica nastavlja za Ulcinj i za Albaniju“ To jednostavno nije tačno. Iz priložene karte saobraćaja se vidi da brza saobraćajnica ne nastavlja do Ulcinja nego zaobilazi Ulcinj i ide za Albaniju (preko Šasa ili Sukobina).
   Predlažemo da se u plan ucrta saobraćajnica, nivoa brze ceste koja će povezati planiranu brzu saobraćajnicu sa Ulcinjem. U protivnom, jedina saobraćajna veza Ulcinja (kopnena, jer dugih Ulcinj nema) ostaće postojeći put iz Bara (koji više nije magistralni nego gradska ulica) i neprikladni put prema

Vladimiru. Saobraćajna izolovanost će svakako, vrlo brzo postat smetnja za ozbiljnija ulaganja u turističke kapacitete na Velikoj Plaži. Predlozi za trasu ove saobraćajnice iste može biti, sa južne strane Možure ili da se postojeći magistralni put Vladimirske Krute-Ulcinj planira kao brza saobraćajnica.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Osnovna funkcija brzih saobraćajnica i autoputeva je obilazak gradske zone odnosno izmještanje tranzitnog saobraćaja. Šasko jezero je dio opštine Ulcinj. Gradsko jezgro opštine povezno je denivelisanom raskrsnicom sa magistralnim putem M1.4. U toku je izrada Idejnog rješenja dionice od Sozine do granice sa Albanijom, koje priprema Monteput doo.

9. Na karti *mreža naselja i pravci gravitacije, karta br.11,* za značajni lokalni centar – *Vladimir***, predlažemo dodati oznaku razvoja osnovnih usluga RU**. Kako je lokalni centar – Vladimir teritorijalni centar gdje gravitira veliki broj ruralnih naselja, a ujedno i prvi značajni lokalni centar jednog od najfrekventnih graničnih prelaza, smatramo da je neophodno razvijati osnovne usluge.

   Odgovor: Primjedba se prihvata.

10. Na karti *mreža naselja i pravci gravitacije, karta br.11*, za opštinski centar i centar regionalnog značaja – Opštinu Ulcinj planirano je jačanje vodećih funkcija turizma, uprave i poljoprivrede.
    U tekstualnom dijelu Plana, u okviru tačke 7.1 – Razvoj društvenih djelatnosti, na strani 124, kao jedan od ciljeva razvoj društvenih djelatnosti postavljen je – Svi regionalni centri trebaju da imaju ustanove akademskog/visokog obrazovanja.
    Smatramo da treba uvažiti specifičnost Ulcinja i strukturu njegovog stanovništva i predvidjeti mogućnost razvoja visokog obrazovanja (posebno na albanskom jeziku) u Ulcinju. Pored visokog obrazovanja, iz istih razloga treba planirati i razvoj kulturnih djelatnosti, tim prije što je Ulcinj jedan od najstarijih gradova na Jadranu sa bogatim kulturno-istorijskim nasleđem.
    Isto tako i kad je zdravstvo u pitanju, imajući u vidu da u Ulcinju, u toku sezone (koja je sve duža) boravi od 70-120.000 ljudi, neophodno je planirati i određeni viši nivo usluga zdravstvene zaštite (dnevna bolnica i operatvna sala u okviru porodilišta). Takodje treba imati u obzir da Ulcinjska obala ima bar 3 izvorišta sumporne vode kao što su Ženska plaža i rt Mendra. Obzirom da su ljekovita svojstva ovih izvorišta u tretiranju neplodnosti već dokazane, iznad ove plaže svrsishodno je ostaviti mogućnost za kliniku ili zdravstveni centar za fertilitet i plućne bolesti.
    Na osnovu navedenih zaključaka smatramo da pored turizma, uprave i poljoprivrede, treba da se planira jačanje vodećih funkcija Obrazovanja, Kulture I Zdravstvenog Sistema.

    Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se dodati i navedene funkcije.

11. Kako smo u prethodnom periodu, uvidjeli interesvanje i stupili u kontakt sa SEEIIST (Međunarodni institut za održive tehnologije na prostoru Jugoistočne Evrope), **predlažemo da kao potencijal razvoja zdravstvenog turizma ali i ostalih zdravstvenih usluga, na predio Zoganje (konkretno KO 1281 KO Zoganje, svojina država Crne Gore), da se navede u tekstualnom dijelu ali i ucrta na grafičkom dijelu zona kao potencijal za razvoj zdravstvenih ustanova i zdravstvenog turizma..**
SEEIIST izgrađen u Ulcinju bi podigao Ulcinj na mapi najatraktivnijih evropskih gradova za zdravstveni turizam, koji je važan stub Strategije pametne specijalizacije Crne Gore (S3.me), kao i projekat na jedinstvenoj listi infrastrukturnih projekata, prepoznat od strane Evropske komisije. SEEIIST bi bio jedinstveni centar koji bi pružao istovremeno mogućnost za liječenje kancer pacijenata i multidisciplinarna istraživanja, uključujući istraživanja svemira 'space research', jer je zdravlje u kosmosu, kao i radijacija teških jona najveći izazov za astronaute. Zapravo, Ulcinj ima šansu da postane glavni centar za istraživanja od interesa Evropske svemirske agencije (ESA). SEEIIST bi bio katalizator razvoja Ulcinja kao centra prevencije, rehabilitacije i promocije zdravlja, kao važnih trendova u zdravstvenom turizmu.Za izgradnju SEEIIST-a i prateće infrastrukture potrebno je zemljište površine od najmanje 50 000 m2. Akceleratorski kompleks pokriva površinu od 7 000 m2, ali ne obuhvata dodatan prostor potreban za konvencionalnu dijagnostičku sliku (CT, CT-PET, MRI), kao ni objekte

neophodne za laboratorije i kancelarije za tri vrste osoblja: one koji su uključeni u rad objekta, kliničko osoblje za tretmane i veliki broj posjetilaca naučnika, koji dolaze iz saradničkih instituta. Lokacija koja treba da pokrije sve potrebe i moguće buduće nadogradnje mora imati površinu ne manju od 250 m x 200 m, uz potencijalnu mogućnost širenja izgradnjom inkubatora, inovativnih kompanija, hostela, hotela. Kompleks SEEIIST-a će biti slične konstrukcije i specifikacije kao već izgrađeni centri, od kojih su samo četiri u Evropi: HIT u Heidelbergu, CNAO u Pavia, MedAustron u Beču i MIT u Marburgu.
Predlažemo da na predio Zoganje (konkretno KO 1281 KO Zoganje, svojina država Crne Gore), da se navede u tekstualnom dijelu ali i ucrta na grafičkom dijelu zona kao potencijal za razvoj zdravstvenih ustanova i zdravstvenog turizma kao veoma značajan korak u razvoju naše Opštine.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Predlogu plana će se navesti povoljnost grada za razvoj zdravstvenog turizma. Nije moguće precizno definisati lokaciju prema navedenim katastarskim parcelama. U PUP-u opštine se može planirati precizno lokacija i dati smjernice za razvoj.

12. Na karti *Sintezna karta: Struktura prostornog razvoja Crne Gore*, broj karte SK-3 kao I na tekstualnom dijelu strana 171 cit. '*SE Briska Gora:Instalisana snaga: (50 MW + 200 MW)Planirana proizvodnja: (90 GWh + 360 GWh)'* može se konstatovati da je Briska Gora najveća planirana zona za fotonaponske elektrane. Uzimajući u obzir makrolokaciju i mikrolokaciju planiranih fotonaponskih elektrana, izmedju Ulcinjske Solane i Šaskog jezera, udaljenost od Velike plaže kao najveći potencijal razvoja Opštine Ulcinj ali i Države Crne Gore, smatramo da je ovo velika površina za ovaj predio. Ovime bismo smanjili potencijal razvoja turizma Šaskog jezera i Ulcinjske Solane ali i doprinijeli devalorizacije susjednih parcela ovako prevelike zone. Dodatni faktor jeste uticaj fotonaponskih panela (ogromna površina tipa 'ogledalo') na 250 različitih vrsta ptica i ostalog bogatog biodiversiteta područja, za šta predlažemo dodatne studije o procijeni uticaja na životnu sredinu.
Predlažemo da se smanji zona planirana za fotonaponske elektrane, zato što smatramo da predmetna zona nosi veliki potencijal u razvoju poljoprivrede (vinogradi, vocnjaci), eko turizma i visokog turizma, Takodje je veliki rizik uticaja na biodiversitet mikroregiona (ogromna površina 'ogledala') izmedju dva veoma značajna habitata.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U Nacrtu plana nije navedena površina za SE Briska Gora već samo osnovni podaci:

SE Briska Gora:

- Instalisana snaga: (50 MW + 200 MW)
- Planirana proizvodnja: (90 GWh + 360 GWh)
- Priključak: 110 kV
- Lokacija: opština Ulcinj, Briska Gora

Dati su Opšti uslovi za izgradnju solarnih elektrana

Izgradnja solarnih elektrana je moguća na svim područjima koja raspolažu sa prirodnim potencijalom za korišćenje sunčeve energije, uz ispunjavanje neophodnih mikrolokacijskih uslova, kao što su orjentacija zemljišta, nivelacija, uslovi priključenja na elektroenergetsku mrežu i drugi uslovi koji utiču na nivo investicije. Sa aspekta korišćenja i zaštite prostora potrebno je da ispunjavaju neophodne uslove kojima se isključuju konflikti sa drugim namjenama u prostoru, kao što je namjena za turizam, vrijedno obradivo poljoprivredno zemljište, zaštićena područja i zone kulturnoistorijskih spomenika, zone zaštite vodoizvorišta ili drugi infrastrukturni objekti od značaja.

U grafičkom dijelu PPCG su prikazane zone za koje su izvršena prethodna istraživanja i za koje su dobijeni urbanističko tehnički ulovi za izgradnju.

Moguće je planiranje i drugih zona koje raspolažu solarnim potencijalom, za koje se kroz adekvatne analize utvrdi da nemaju konflikata sa drugim namjenama ili konflikata sa zaštitom prostora i životne sredine.

U PUP-u opštine Ulcinj se može detaljnije definisati lokacija za solarnu elektranu Briska Gora.

13. Na karti *Sintezna karta: mreža naselja, saobraćajnih tokova i infrastrukturnih sistema*, broj karte SK-1, da se utvrdi kanal (postojeći, van funkcije) Rijeka Bojana-Šasko jezero.

Odgovor: Primjedba se djelimičmo prihvata. U Predlogu plana će se ukazati na hidrološki problem u širem smislu. Potrebno je uraditi međunarodni projekat regulacije šireg hidrološkog sliva.

14. Na tekstualnom i grafičkom dijelu da se da mogućnost proširenja GUR zone za Opštinu Ulcinj i to obuhvatiti modul 1 i PHG sa južne strane i Kodre 2 sa sjeverne strane.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Na nivou PPCG će se dati mogućnost korekcija granica GUR-a, posebno kad je u pitanju racionalna potreba širenja grada. Za to su potrebne detaljnije analize na detaljnijem planskom nivou (PUP opština). U slučaju da se radi o djelu koji je u granicama Morskog dobra, granice se mogu definisati u skladu sa budućim izmjenama granice Morskog dobra. U suprotnom, nije moguće proširiti granicu GUR-a a da se ona preklapa sa granicom Morskog dobra.

15. Na karti *Sintezna karta: Struktura prostornog razvoja Crne Gore*, broj karte SK-3, predlažemo izbrisanje bušotina na otvorenom moru, jer su na istim već rađena istraživanja i utvrđeno je da nema nalazišta nafta i gasa čija eksploatacija je ekonomski opravdana. Takođe, naftnne bušotine su koliziji sa razvojem turizma.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Predlogu plana će se korigovati karta SK-3. u skladu sa novim podacima i informacijama od Ministarstva energetike.

16. U tekstualnom dijelu plana, Tačka 1.4. Opšti ciljevi - prioriteti i strateška usmjerenja prostornog razvoja Crne Gore (strana 19), kao Cilj 1. postavljen je - Ublažavanje regionalnih nejednakosti.
Pošto u okviru razvijenog, Primorskog regiona imamo opštinu Ulcinj, koja je po svim parametrima na nivou nerazvijenih opština Sjevernog regiona, predlažemo da se kod Cilja 1 doda – i nejednakosti u razvoju unutar pojedinih regiona.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

17. U okviru tačke 1.5. Specifični sektorski ciljevi, na strani 22 predlaže se da fokusu razvoju turizma bude, između ostalog- „intenzivniji razvoj turizma u Sjevernom i dijelom Središnjem regionu, posebno u ruralnom, agro, eko i zdravstvenom vidu turizma“.
Ne umanjujući značaj predložene mjere, smatramao da ipak u fokusu razvoja turizma u Crnoj Gori treba da bude razvoj kupališnog, ljernjeg turizma, pošto je i dalje, svugda u svijetu osnovni motiv turističkih putovanja - odmor u ljetnim mjesecima i kupališni turizam.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U Nacrtu PPCg je istaknut razvoj turizma i u Primorskom regionu. Istaknuto je: „Proizvod sunca i mora još je uvijek ključan motiv dolaska u Primorski region Crne Gore čemu u prilog govori stepen sezonske koncentracije turističkog prometa. Međutim, potporna turistička infrastruktura još uvijek je nedostatna, što se primarno odnosi na ključni resurs ove vrste turizma - plaže. Atraktivni prirodni

resurs obale koji je u obalnom području Crne Gore neupitan, potrebno je zaštiti u većoj mjeri kroz strateški definisan način upravljanja, jačanje kvaliteta i infrastrukture te uspostavljanja snažnije saradnje privatnog i javnog sektora".

Oim toga naglašen je razvoj nautičkog i ruralnog turizma u zaleđu Primorskog regiona. U istoj mjeri se potencira i na razvoju turizma u ostala dva regiona, sa ciljem da se koriste prirodne pogodnosti i za ostale vidove razvoja turizma. Svakako se očekuje da će i u planskom periodu kupališni turizami drugi vidovi turizma u Primorskom regionu biti u usponu, kad je u pitanju razvoj u skladu sa savremenim standardima, uz odgovorno čuvanje prostora i životne sredine.

18. Na strani 64 se razmatraju Primarni turistički proizvodi Primorskog regiona i pravilno se zaključuje da more i sunce predstavljaju ključni motiv dolaska u ovaj region. Međutim, konstatuje se nedostatak ključne infrastrukturne potpore - plaža.
    Postavlja se pitanje - što je sa Velikom plažom? Je li moguće da obrađivači ne prepoznaju, po mnogima najveći turistički potencijal u Evropi? Punih 14 km pješčane plaže plus 3,5 kn na Adi. Podsjećamo da je njemački DAG u Master planu razvoja turizma u Crnoj Gori, još 2002.godine, Veliku plažu sa Adom prepoznao kao najveći potencijal za razvoj turizma, na kojoj treba da se izgradi više od 70% ukupnih hotelskih kapaciteta Crne Gore.
    Predlažemo da se tom resursu posveti veća pažnja u planu-proporcionalno značaju koji treba da ima za ukupan turistički razvoj Crne Gore.

    Odgovor: Primjedba nije osnovana. U Nacrtu plana se u dijelu „Turističke zone" za zonu Ulcinj na prvom mjestu navodi Velika plaža. Navodi se dio teksta iz Nacrta:

    „Preporuke za razvoj: Područje Ulcinja predstavlja značajan razvojni potencijal, kako za Crnu Goru, tako i za opštinu Ulcinj. Pruža mogućnosti za razvoj visokokvalitetnog smještajnog turizma, ruralnog turizma, ekološkog, zdravstvenog, kulturnog, sportskog, nautičkog, naučnog i poslovnog - kongresnog turizma.

    Potencijal za razvoj visokokvalitetnog turizma predstavljaju plaže, posebno Velika plaža i Ada Bojana, zona solila na Ulcinjskoj solani kao zaštićeno područje, Šasko jezero, uvala Valdanos sa maslinjacima, plaža Pinješ, ljekovite i ostale plaže Ulcinjske rivijere. Ističe se Ulcinj sa Starim gradom, sa istorijom od 25 vjekova, tri velike religije i bogatim kulturno istorijskim nasleđem koje treba valorizovati, uz poštovanje aspekata zaštite kulturnog naslijeđa. „

    U Predlogu plana se može posebno naglasiti da je Velika plaža najveći potencijal za razvoj turizma.

19. Na strani 30 dat je prikaz demografske projekcije za period 2025-2040. godina.
    Projekcijom za Ulcinj za 2025.godinu je predviđeno da ima 2000 manje stanovnika nego što ima danas? Do 2040.godine predviđa se rast od 100-200 stanovnika za pet godina? **Predlažemo da se preispita realnost tako projektovanih demografskih kretanja u opštini Ulcinj, pošto od te projekcije zavisi planiranje kapaciteta infrastrukturnih objekata, priivrednog razvoja i dr.**

    Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana se daje invovirana projekcija stanovništva, na osnovu rezultata Popisa 2023.g.

20. Na strani 41 u Tabeli 5.1-1 Najznačajnija ležišta mineralnih sirovina i aktivni rudnici u Crnoj Gori gdje se navode nalazišta kvarcnog pijeska – Pistula, Rt Đerane, Zoganje ?
    Moguće je da se radi o tehničkoj omašci pošto na tim lokacijama nema kvarcnog pijeska pa bi u cilju izbjeganja nepreciznosti, trebalo provjeriti ove podatke.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Prema zvaničnim podacima, na predmetnim lokacijama postoje pojave i ležišta kvarcnih pjeskova.

21. U okviru tačke 6.2 Koncept zaštite prirode, na strani 96 i dalje prikazan je koncept zaštićenih područja. Uočljivo je da je za gotovo cjelokupno područje opštine Ulcinj predviđeno stavljanje pod neki vid zaštite.
    Uvažavajući značaj adekvatne zaštite prostora ukazujemo na nesporni uticaj pretjerane zaštite na ekonomski razvoj. Predlažemo da se planom uspostavi balans i rješe mogući konflikti između planiranog nivoa zaštite i razvojnih potreba opštine.

    Odgovor: Primjedba se djelimično pihvata. Podaci o zaštićenim i potencijalno zaštićenim područjima su dobijeni od Agencije za zaštitu životne sredine. U scenariju razvoja je naglašen intenzivan razvoj uz poštovanje režima zaštite životne sredine. Potrebno je pri detaljnijem planiranju (PUPopštine i detaljni planovi), naći balans između razvoja i zaštite na koji se ukazuje u PPCG.

22. Na strani 147 navedeni su prioriteti u izgradnji glavnih saobraćajnica u Crnoj Gori – prvo Bar – Boljare i to dionica Andrijevica –Mateševo, pa onda Jadransko jonski autoput, pa tek onda brza cesta na crnogorskom primorju.
    Predlažemo da Prostornim planom promjeni redosljed prioriteta – prvo brza cesta i zaobilaznice oko primorskih gradova pa onda ostali putevi. Otežani saobraćaj i nedopustivo dugo putovanje od i do granica Hrvatske i Albanija, ili od aerodroma do destinacija za odmor, postaje sve veći problem i prijeti da postane faktor odvraćanja za dolazak na odmor u Crnu Goru.

    Odgovor: Primjedba se prihvata. Jadransko Jonski autoput i brza saobraćajnica će se integrisati i postati prioritet posle izgradnje dionice Mateševo-Andrijevica. U procesu pripreme Predloga PPCG će se dodatno obaviti konsultacija sa Ministarstvom saobraćaja.

23. Od strane 207 date su smjernice za izradu niže planske dokumentacije i to po zonama. Za sve razvojne zone primorskog regiona preporučuje se „formiranje zelenih prodora uz morsku obalu i kontrola izgradnje na udaljenosti od obalne linije“ , samo za Ulcinj preporuka glasi „ primjena obalnog odmaka i proširenog odmaka gradnje od obalne linije“ – Postavlja se pitanje- zašto Ulcinj se gura od mora. Ulcinj je ionako jedini primorski grad koji kontakt sa morem ostvaruje praktično, jedino na kratkom potezu uz Malu plažu. Jasno je da se mora sačuvati obala i pažljivo graditi u zonama uz morsku obalu, ali je jasno da je to najatraktivnija i komercijalno najisplativija zona za gradnju i neprihvatljivo je da samo Ulcinj snosi teret ispunjavanja obaveza za zaštićene zone obale.
    Predlažemo i insistiramo da i za Ulcinj važe iste smjernice za planirenje kao i za ostale primorske gradove.

    Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odmak izgradnje od morske obale je definisan u okviru CAMP projekta koji je rađen paralelno sa PPPN za obalno područje Crne Gore. Rezultati CAMP projekta (intgralnog upravljanja obalnim područjem), su usvojeni na Vladi Crne Gore i bili su obaveza Obrađivaču plana da ih implementira.

    Donešena je i Nacionalna strategija upravljanja obalnim područjem, izrađena u okviru Programa integralnog upravljanja obalnim područjem (CAMP CG), realizovanog u okviru saradnje resornog Ministarstva iUNEP-ovog Mediteranskog akcionog plana i njegovog Regionalnog centra za program prioritetnih akcija iz Splita (PAP/RAC).

    Na osnovu studijskih analiza „ranjivosti i osjetljivosti“ svih zona u obalnom području, definisan je tada i obalni odmak. Područja velikog značaja (vrijedna područja), a ujedno osjetljiva u ekološkom smislu, definisana su kao područja visoke ranjivosti gdje se preporučuje obaveza odmaka ili proširena zona odmaka. Tako je zona u području Ulcinja definisana sa zonom proširenog odmaka. To podrazumjeva da nije dozvoljena

izgradnja objekata u zoni definisanog odmaka od obalne linije. U PPCG nije moguće promjeniti zonu odmaka. Potrebno je dodatno razmotriti sa resornim Ministarstvom.

24. Na strani 215 dat je tabelarni pregled ključnih podataka po oblastima: planirane namjene, udjela građevinskih područja, mreža naselja, zaštićenih i potencijalno zaštićenih područja, saobraćaja, energetske infrastrukture, hidrotehničke infrastrukture, upravljanja otpadom i dr. I to samo po regionima.
Trebalo bi dati prikaz po pojedinim gradovima kako bi se vidjelo koji su gradovi iskoristili i premašili predviđene parametre iskorišćenosti zemljišta a kod kojih gradova postoje rezerve i mogućnost za intenzivniji razvoj.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Potrebno je razmotriti na nivou Izmjena i dopuna PUP-a opštine Ulcinj.

Obrazloženje: Iako se razumije iznijeti problem i saglasni smo sa potrebom da se problem preizgrađenosti u gradovima mora rješavati, ukazuje se na sledeće: U Nacrtu PPCG su dati na nivou opština opšti podaci o građevinskim područjima.

Na nivou PUP-a opštine je moguće dati detaljnije podatke za opštinu, urbani i ruralni dio. Posebno je važna analiza građevinskih područja u okviru Generalne urbanističke razrade, gdje će se dati dijagnoza stanja u smislu iskorišćenosti zemljišta. (U PUP opštine Ulcinj).

Kad su u pitanju parametri za izgradnju u detaljnoj planskoj dokumentaciji, sa nivoa PUP-a opštine se definišu parametri po zonama i na osnovu toga, može se pristupiti reviziji detaljnih planova.

U svim opštinama su u okviru DUP-ova i LSL-a predimenzionisani parametri, što je konstatovano i u PPPN za Obalno područje. Izgradnja objakata se i dalje sprovodi po tim Detaljnim planovima, tako da se ne uspjevaju realizovati strateška planska usmjerenja u cilju racionalnog korišćenja prostora, kontrolisanog širenja građevinskih područja i adekvatnog infrastrukturnog opremanja.

25. Na strani 164 cit. ‘Sukobin-Murićani; Drumski; Putnički, zajednički', predlažemo da se ovaj granični prelaz sa planira kao putnički i robni. Smatramo da ovo bi jačalo tržišnu ekonomiju Opštine Ulcinj, kao i skratio i pojačao vezu Luke Bar sa značajnim centrima regiona (npr. Skadar).

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Vrstu graničnog prelaza određuje MUP Crne Gore i nadležne službe. U pripremi Predloga plana će se obaviti konsultacija u vezi graničnih prelaza sa nadležnom institucijom.

26. Na karti *Sintezna karta: mreža naselja, saobraćajnih tokova I infrastrukturnih sistema,* broj karte SK-1 za dio planirane brze saobracajnice od Vladimira do graničnog prelaza Sukobin, predlažemo da se trasa planirane brze saobraćajnice približava trasi postojećeg magistralnog puta. Alternative za to su približavanje do naseljenih mjesta sa južne strane postojećeg magistralnog puta ali i prelaza sa sjeverne strane postojeće magistrale. Razlozi za ovo su uticaj planirane ceste na kontaktna područja kao I svojstva i konfiguacija terena.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Na nivou PPCG nije moguće definisati precizno trasu saobraćajnice. Preciznu trasu brze saobraćajnice definisaće tehnička dokumentacija – Idejna rješenja. U toku je izrada novih Idejnih rješenja dionice od Sozine do granice sa Albanijom, koje izrađuje Monteput doo.

27. **Predlažemo da Regionalni put R 15 podići na viši nivo i to na Magistralni put M2.1. (Vladimir-Ostros- Virpazar) kao veza izmedju M1 i M2. Ovime bismo prepoznali potencijal razvoja dijela Anamalskog i Krajinskog područja. Smatramo da ovaj magistralni put nosi potencijal jednog od najatraktivnijih panoramskih magistralnih puteva u regionu.**

    Odgovor: Primjedba nije osnovana. Prekategorizacija puta iz regionalnog u magistralni ne povećava kvalitet povezanosti naselja koja se pominju u primjedbi. Preporuka je da se predmetni put rekonstruiše, za šta postoji projektna dokumentacija. (Po definiciji Zakona o putevima Reginalni put je državni put namjenjen saobraćajnom povezivanju značajnih centara lokalnih zajednica i povezuje saobraćaj sa drugim javnim putevima jednake ili više kategorije, ili na putni sistem susjednih država).

28. **Predlažemo da Regionalni put R22 da se imenuje u M13 kao veza izmedju Ulcinja i Novog graničnog prelaza na Bojani Sveti Nikola- Pulaj, Albanija, koji je predložen na prethodnim tačkama ovog izvještaja.**

    Odgovor: Primjedba nije osnovana. Prekategorizacija puta iz regionalnog u magistralni ne povećava kvalitet povezanosti naselja koja se pominju u primjedbi. Preporuka je da se predmetni put rekonstruiše, za šta postoji projektna dokumentacija. (Po definiciji Zakona o putevima Reginalni put je državni put namjenjen saobraćajnom povezivanju značajnih centara lokalnih zajednica i povezuje saobraćaj sa drugim javnim putevima jednake ili više kategorije, ili na putni sistem susjednih država).

29. **Predlažemo da se planira izgradja postrojenja za tretman vode za piće u Fraskanjelu.** Vodosnabdijevanje opštine Ulcinj se vrši sa gravitacionih i bunarskih izvorišta, u zavisnosti od hidrotehničkih uslova. Glavno izvorište koje se koristi za vodosnabdijevanje opštine Ulcinj je primarno izvorište Lisna Bori, a naročito u toku turističke sezone u periodu Jun – Septembar kad izdašnost izvorišta se smanjuje, te u toku hidrološkog minimuma imamo glavno izvorište za sanbdijevanje opštine Ulcinj sa primarnog izvorišta Lisna Bori.Tokom izvršenih hemijskih i mikrobioloških analiza sirove vode na izvorištu Lisna Bori pokazuju povećanje koncetracije Nitrita i Fe (željeza) u odnosu na standarde i uslove koji su predviđeni u Crnoj Gori.
    Shodno tome, u naselju / brdu Fraskanjel u neposrednoj blizini novo izgrađene prekidne komore PK Fraskanjel, neophodno je da se predvidi izgradnja postrojenja za prečišćavanje vode za piće gdje bi se izvršila aeracija kao i taloženje sa ciljem da se pobolša kvalitet vode za piće opštine Ulcinj.

    Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG se daju opšte smjernice za tretman vode za piće i dr. U PUP-u opštine Ulcinj se može definisati lokacija.

Opština Ulcinj

362. 04-332/24-1643/362 FORCA E RE DEMOKRATE NOVA DEMOKRATSKA SNAGA FORCA Hasimi Resulbegu

422. FORCA – primjedba kao 362. i 424.

424. 04-332/24-1643/424 Opština Ulcinj – Sekretarijat za prostorno planiranje i održivi razvoj Shkelzen Sulejmani - ponovljena primjedba FORCA (primjedbe 362 I 422)

Ulcinj, 29.04.2024

Br: 37/24

Zainteresovani za održivi, ravnopravni i razvoj usmjeren interesima naših građana Forca je analizirala nacrt Prostornog plana Crne Gore do 2040 god.

Forca e Re Demokratike - Nova demokratska snaga FORCA formirala je radnu grupu koja je analizirala predloženi Nacrt. U nastavku vam šaljemo naše sugestije, primjedbe i predloge na taj Nacrt.

Konstatujemo da je Nacrt u koliziji sa PUP-om Ulcinj, koji je usvojen 2017 godine te izražavamo nezadovoljstvo što je stručna ekipa bila bez ijednog člana koji je sa ovih područja, te stoga uočavamo da se pojedine Opštine detaljnije obrađuju i da im je ostavljena mogućnost za kvalitetniji razvoj.

Ističemo da se predviđaju mnogi potencijali za razvoj koji imamo i da se površno definišu naše potrebe i zelje za razvojem.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U izradu PPCG su uključeni predstavnici svih opština. Do kraja procesa pripreme plana, postoji otvorena mogućnost za saradnju sa opštinom i njenim stručnim službama. U sastavu tima su konstantno uključeni predstavnici opština.
Na javnoj raspravi u Ulcinju, koja je održana dana 11.03.2024. god. prezentacija nije bila jasna i mnogo toga nije bilo niti pojašnjeno a niti se mogla dobiti informacija potrebna za kvalitetnu raspravu.

Sam način dostupnosti informacija na web site i kompleksnost istih te veliki broj grafikona i karata usložnjava analizu ali i dozvoljava nedovoljno harmonizirane zaključke. Nakon održanih tribina sa građanima Ulcinja, javnih rasprava, sugestije grđana i kompetentnih stručnjaka iz raznih oblasti uočeni su mnogi nedostaci.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Na Javnoj raspravi se prezentira državni plan i sve oblasti koje plan definiše. U skladu sa opštim planskim rješenjima koja se tiču cjelokupnog prostora države, u svim opštinama se posebno diskutovalo i pitanjima koja su važna za budući razvoj te opštine. Međutim, dešavalo se da su očekivanja od građana da se na nivou državnog plana govori o detaljima koji se tiču konkretne opštine ili neke zone u opštini, kao što su pitanja o pojedinim katastarskim parcelama i sl. Ukoliko su potrebna dodatna pojašnjenja u vezi grafičkih priloga, grafikona i sl. Stručni tim je nadležnima iz opštine Ulcinj na raspolaganju. O svim pitanjima se do kraja procesa izrade plana se može dodatno razgovarati. Informacije su bile dostupne na sajtu resornog Ministarstva u skladu sa zakonskom procedurom. Obrađivač plana je otvoren za sva pitanja koja opština uputi u procesu daljeg rada na Predlogu plana.

Navešćemo samo nekoliko primjera koji potvrđuju nekonzistentnost u planiranju a što nalazimo u tekstu gdje se za cijeli primorski region predviđa po strategiji CG za razvoj turizma 7.000 kreveta u hotelima 4 i 5 zvjezdica dok se predviđa pad u privatnom smještaju. Stoga je po nama predimenzionirano planiranje na Velikoj plaži od 30.000 kreveta u 7 modula.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U Nacrtu PPCG nije konkretno planirano 30 000 ležaja. U PUP-u Ulcinj koji je u izradi, je na Velikoj plaži planirano u svim modulima 18 500 ležaja, 200 ležaja u sojenicama na rijeci Bojani, 900 ležaja na Adi Bojani, uz sanaciju erozije obale.

Razvoj Ulcinja baziran na TUP (Turizam, Uprava i Poljoprivreda) je u koliziji sa predviđenim razvojem kao i potrebama naših građana te je potrebno dati akcenat i na Saobraćaju, Obrazovanju, Kulturi a i Industriji (SOKI).

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu plana se ističe razvoj poljoprivrede, turizma i svih privrednih grana. Infrastrukturni sistemi su posebno obrađeni i definisani i tiču se razvoja svih opština, pa tako i opštine Ulcinj. Oznake koje se pominju u primjedbi su date u mreži naselja kao

skraćenice za razvoj upravnih funkcija, turizma i poljoprivrede kao preovlađujuće u urbanim centrima i korigovaće se i dopuniti u Predlogu plana, sa naznakama za oblasti obrazovanje, zdravstvo, kultura, industrija.

Polazeći od činjenice da Ulcinj obiluje prirodnim resursima, ima veoma značajan geografski položaj, posjeduje najdužu morsku obalu, rijeku Bojanu sa dva ušća, ostrvo Adu, Šasko jezero sa istorijskim Starim gradom Svač, najljepšu pješčanu plažu u Evropi, mnogobrojne uvale, obilje poljoprivrednog zemljišta, velik potencijal za razvoj stočarstva, najveći kompleks starih maslina, nekoliko izvora pitke vode, ljekovite vode, ljekovito blato, lovna područja, istorijski Stari Grad, dakle samo po sebi Ulcinj treba da bude u Prostornom planu CG tretiran kao regionalni centar a ne na istom i manjem nivo nego neke opštine koje imaju dvostruko ili višestruko manji broj stanovnika u Crnoj Gori.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Ulcinj zaista obiluje prirodnim resursima, posjeduje najdužu morsku obalu i plažu, rijeku Bojanu, ostrvo Adu, Šasko jezero, solanu, Valdanos, Svač, ruralno zaleđe i tretiran je i u Nacrtu plana kao opštinski i regionalni centar. (tu ulogu djeli sa Barom). U Predlogu plana će se dodatno istaći regionalni značaj Ulcinja.

Sljedeće predloge – primjedbe uz pojašnjena zahtjeva:

1. Da se opština Ulcinj tretira kao Regionalni centar sa osloncem i na Saobraćaj jer imamo potrebu da autoput ide kroz Ulcinj kao i Luka Ulcinj kao tradicijska a i ekonomska potreba za razvoj.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. I u Nacrtu plana Ulcinj je već tretiran kao regionalni centar koji dijeli funkciju sa opštinom Bar. Nije moguće da svi gradovi u Primorskom regionu budu dodatno i regionalni centri. Svaka opština i njeno urbano središte imaju svoje karakteristične potencijale, pri čemu se ne osporava važnost nijednog od njih. Da bi jedna grad bio regionalni centar morao bi imati sve funkcije kojima bi opsluživao čitav region.

2. Autoput da prolazi kroz Ulcinj. U Nacrtu nije predviđen da autoput prolazi kroz Ulcinj već samo brza saobraćajnica koja nije definisana u ostalom dijelu primorja te stoga ima mali izgleda realizacije.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Rang saobraćajnice je definisan na osnovu analize saobraćajnog opterećenja. Razlika između profila brze saobraćajnice i autoputa je u nepostojanju zaustavnih traka na brzoj saobraćajnici.U svin drugim elementima, brza saobraćajnica i autoput su identični.

3. Regionalni put R 15 podići na viši nivo i to na Magistralni put M2.1. Vladimir-Ostros- Virpazar) kao veza između M1 i M2.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Prekategorizacija puta iz regionalnog u magistralni ne povećava kvalitet povezanosti naselja koja se pominju u primjedbi. Preporuka je da se predmetni put rekonstruiše, za šta postoji projektna dokumentacija. (Po definiciji Zakona o putevima Reginalni put je državni put namjenjen saobraćajnom povezivanju značajnih centara lokalnih zajednica i povezuje saobraćaj sa drugim javnim putevima jednake ili više kategorije, ili na putni sistem susjednih država).

4. Regionalni put R22 da se imenuje u M13 kao veza između Ulcinja i Novo graničnog prelaza na Bojani Sv. Nikola- Pulaj, Albanija.

Odgovor: Odgovor: Primjedba nije osnovana. Prekategorizacija puta iz regionalnog u magistralni ne povećava kvalitet povezanosti naselja koja se pominju u primjedbi. Preporuka je da se predmetni put rekonstruiše, za šta postoji projektna dokumentacija. (Po definiciji Zakona o putevima Reginalni

put je državni put namjenjen saobraćajnom povezivanju značajnih centara lokalnih zajednica i povezuje saobraćaj sa drugim javnim putevima jednake ili više kategorije, ili na putni sistem susjednih država).

5. Granični prelazi koje se trebaju ucrtati.
6. Ulcinj Morski granični prelaz, Luka Ulcinj sa lokacijom Liman,
7. Vodeni Granični prelaz na Bojani, zbog omogućavanja plovnosti Bojane
8. Drumski i vodeni granični prelaz Skje (Ckla) – Zogaj Albanija,
9. Granični prelaz Sukobin - Muriqan da se predvidi za robni promet.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U pripremi Predloga plana će se sa nadležnom institucijom-MUP Crne Gore, razmotriti svi predlozi sa nivoa opština u vezi novih graničnih prelaza. Obrađivač plana nema ingerenciju da definiše granične prelaze.

10. Predvidjeti Aerodrom u Ulcinju a ne Letilište u Ulcinju. Iako se u planu naznačava da nije moguće da se proširi i naraste u međunarodni, preispitati da li ipak postoji mogućnost da se staza proširi i zabrani okolna gradnja da bi se ipak u doglednoj budućnosti izgradio međunarodni aerodrom. Posmatrajući mapu, vrlo je moguće, pa i pored toga sto smo blizu granice.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Kategoriju aerodroma određuje nadležno Ministarstvo i Agencija za civilno vazduhoplovstvo. U PPCG su predviđeni aerodromi u skladu sa prethodno urađenim Master planom i smjernicama nadležnih institucija. U pripremi Predloga plana će se dodatno razmotriti koncept reazvoja aerodroma.

11. Predvidjeti plovnost rijeke Buna – Bojana cijelom dužinom, kao i produbljivanje i održavanje Ušća Bojane – Buna. Plan ne gleda na Bojanu kao plovnoj rijeci u punom smislu te riječi. Naime, u tekstualnom djelu u nacrtu PPCG se ostavlja mogućnost plovnosti Bojanom, ali inače ne navodi mogućnost postavljanje infrastrukture za plovidbu Bojanom i to: granični prelaz, dokovi, signalizacija itd. kao i mogućnost vodenog saobraćaja sa Šaskim jezerom.
12. Predvidjeti kanal Bojana-Buna sa Šaskim jezerom.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Predlogu plana će se istaći da je potrebno uraditi dodatne analize za širi hidrološki kompleks koji obuhvata područje od Skadarskog jezera do mora, uključujući rijeku Drim i kanal Port Milena. Planiranje regulacije pojedinačnih kanala, bez strategije regulacije šireg područja, nije moguće, niti se preporučuje.

13. Predvidjeti Luku Ulcinj u Limanu i marinu na Rt Đerane, kao i privezišta i mandraće u Ulcinju Mala plaža, na Bojani, u Valdanosu, i u Kručama.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se planirati dodatno marina i privezišta u skladu sa PUP-om Ulcinj.

Dekontinentalizacija Ulcinja: Ulcinj je u svemu planiran kao kontinentalan grad pored mora, u kojem ljudi opšte sa morem samo vizuelno i kupajući se. Ne postoje komunalni privezi i pristaništa za čamce i za ukrcaj/iskcraj, veće i organizovane marine sa pratećim sadržajima (radionicama za održavanje, zimovanje, pumpama za gorivo itd.). Planom namjena mora je opet izostavljen razvoj grada koji je okružen vodom. Naime, osim plovnih luka nautičkog turizma u koju se ubraja RIBARSKA luka koja bi trebalo da se izgradi na rt Đerane, nema druge predviđene luke. Drugim opštinama je predviđeno plovne luke nautičkog turizma i to Tivat, Kotor, i dvije u Herceg Novi. Drugih vrsta luka koje su predviđene kao važnija privezišta i pristaništa u: Čanju, Sutomore, Budvi, Tivtu, po dvije u Kotoru i

u Herceg Novom, dok su velike luke predviđene za sve ostale gradove: Bar, Budva, Tivat, Kotor, Bijela, i Herceg Novi. Zbog toga tražimo da ucrtate lokaciju za luku Ulcinj (u Limanu) koja bi pored nautičkog imala dovoljno kapaciteta da opslužuje kao gradska tj. komunalna luka.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Prredlog plana će se unijeti korekcija i dopune u skladu sa primjedbom i izvršiti usaglašavanje sa PUP-om Ulcinj.

14. Predvidjeti zdravstvo (Z) kao osnova za razvoj Ulcinja. Ostaviti mogućnost osnivanja bolnice i/ili zdravstvenih centara. Ulcinjska obala ima bar 3 izvorišta sumporne vode kao što su Ženska plaža i rt Mendra. Obzirom da su ljekovita svojstva ovih izvorišta u tretiranju neplodnosti već dokazane, iznad ove plaže svrsishodno je ostaviti mogućnost za kliniku ili zdravstveni centar za fertilitet i plućne bolesti.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Biće dodatno istaknuto u Predlogu plana.

15. Planirani rast opštine Ulcinj ne korespondira sa planiranim sadržajima i servisima u gradu i to:

a) Sekundarna zdravstvena zaštita.
b) Obdaništa, predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje.
c) Univerzitet i naučno-istraživački centar (računarske nauke, albanski jezik i kultura, ugostiteljstvo)

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se predlaže opšti razvoj društvenih funkcija iz oblasti zdravstva, obrazovanja, socijalne zaštite, nauke i dr. Otvaranje određenih univerzitetskih jedinica se razmatra sa nivoa nadležnog Ministarstva. U Predlogu plana će se predložiti da se u svim regionima omogući kroz razvoj univerzitetskih jedinica i naučnoistraživačkih centara, bolja usluga stanovništvu (na niovu regiona a Ministarstvo će odrediti detaljnije na osnovu analiza potreba).

16. Definisati da se na Solani proizvodi so i da se eliminira mogućnost gradnje hotelskih kompleksa/kapaciteta na toj teritoriji. Zbog navedenog i industrija može biti osnov za razvoj Ulcinja. Takođe definisanjem da gasovod prolazi kroz Ulcinj i da se planiraju solarne elektrane te već postoji vjetroelektrana Možura i taj dio potvrđuje naš zahtjev za definisanje i industrije (I).

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U Nacrt PPCG nije planirna izradnja hotelskih kompleksa. Planirana je proizvodnja soli i to će biti dodatno naglašeno u Predlogu PPCG.

17. Predvidjeti optimalan razvoj turističkih kapaciteta imajući u vidu demografsku strukturu stanovništva u Ulcinju i trendove za naredni period, koji treba **poštovati današnju demografsku strukturu bez njenog drastičnog mijenjanja**.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U oblasti turizma je u strateškom smislu planiran razvoj u opštini Ulcinj i navedene su turističke zone na osnovu brojnih potencijala, uskog obalnog pojasa, grada Ulcinj i ruralnog zaleđa. Potreban je kontrolisan i visokokvalitetan razvoj turizma u obalnom pojasu i intenzivniji razvoj ruralnog zaleđa. Turistički kapaciteti po zonama detaljnije se mogu definisati u PUP-u opštine Ulcinj.

18. Predvidjeti smanjenje kapaciteta na Velikoj plazi u 7 sektora za bar 50%, u skladu sa *Modelom rasta smještajnih kapaciteta u primorskom regionu do 2030 godine*. Na str. 74 Ulcinj se pominje kao zona koja pruža mogućnosti za razvoj visokokvalitetnog smještajnog turizma, ruralnog turizma, ekološkog, zdravstvenog, kulturnog, sportskog, nautičkog, naučnog i poslovnog - kongresnog turizma. Međutim, stepen urbanizacije predviđen za ovaj grad (50-70%) je u koliziji sa ovom vizijom.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG nije konkretno planiran broj ležaj na Velikoj plaži. Napomena: U PUP-u Ulcinj koji je u izradi, je na Velikoj plaži planirano u svim modulima 18 500 ležaja.

9. Predvidjeti izlaz grada Ulcinj na more u okruženju istorijskog centra, mogućnosti postoje na Mendri i dijelu rt od Đerana koji gleda na more. Zaštićena područja predviđena u Nacrtu plana se prostiru od ušća Port Milena preko Gornjeg Štoja, Ade, Rijeke Bojane pa Sutjela, i dalje Sv. Djorđe do Šasa, Šaskog Jezera i nastavlja put Lisna bore. Tu je i oblast oko uvale Valdanos odnosno Mendra, Mavrijan, dio Kruča pa do Starog Ulcinja i isti su naznačeni kao izuzetni vrijedni predjeli, te su djelovi zaštićenog morskog područaja prirode. Ako se tome dodaju da pored nabrojanih i Velika plaža i Solana predstavljaju EMERALD područje i Ramsar područje, dakle najbolji prostori podesni za izuzetan razvoj je na papiru blokiran bar do 2040 godine.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Zaštićena područja su definisana od strane Agencije za zaštitu životne sredine i Obrađivač PPCG je dužan da ih prikaže. Ista Agencija radi i revizije Studija zaštićenih područja. Opština Ulcinj ima pravo da učestvuje i primjedbama utiče pri definisanju područja i zona zaštite. Generalno, zaštita ne bi trebala da osporava i onemogućava razvoj, već da kvalitet više u prostoru.

20. Zabraniti gradnju u Uvali Valdanos hotelskih kapaciteta jer u Kartogramu 5.3-3. pod naslovom *Morsko ribarstvo i marikultura.....* postoji fleka koja je u suprotnosti sa PUP-om Ulcinj koja u tom kartogramu označena za Planirane turističke Zone.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu PPCG nije planirana gradnja hotelskih kapaciteta u uvali Valdanos. Prihvata se dio primjedbe koji se odnosi na kartogram. Navedeni kartogram je iz analiza morskog ribarstva i marikulture, koji je koristio neku sinteznu kartu iz prethodnog perioda i nije se obratila pažnja na zone koje se prikazuju na kopnu. U Predlogu plana će se promjeniti kartogram.

21. Ulcinjska Maslinada je jedan od rijetkih ogromnih površina sađena kulturom starih maslina. Ekonomska isplativost bavljenja maslinarstvom i zavisnost od subvencija za rentabilno bavljenje maslinarstvom, sugerišu da se ispita model iskorišćavanja ove teritorije pazeći pritom da ova aktivnost ne remeti obradu i berbu, ne ugrožava osnovni cilj i svrhu, ne ugrožava bezbjednost ni ekosistem a ni pejzaž. Ovaj vid turizma pominje se na strani 65, a Valdanos se pominje kao mjesto koje ima potencijal za razvoj visokokvalitetnog turizma predstavljaju plaže, posebno Velika plaža i Ada Bojana, zona solila na Ulcinjskoj solani kao zaštićeno područje, Šasko jezero, uvala Valdanos sa maslinjacima. Dakle, ispitati ovaj vid privremene i minimalno-invazivne valorizacije na nivou porodica ovog predjela.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Pri izradi svih dosadašnjih planova, pa i PPCG i Izmjena PUP-a Ulcinj, zahtjevi opštine Ulcinj i građana su bili zaštita Valdanosa, bez mogućnosti izgradnje. U PPCG se navodi Valdanos kao područje sa maslinjacima, plažom i prirodnim pogodnostima. To svakako predstavlja i turističku atrakciju, bez obzira što izgradnja nije dozvoljena. Napominje se u Nacrtu plana da je „Pri razvoju turističkih zona neophodno uzeti u obzir sva ograničenja koja se ogledaju u prirodnim uslovima i stepenu zaštite navedenih područja“. Navode se i privezišta, a na detaljnom planskom nivou poštovanje svih kriterijuma zaštite prosora i životne sredine. Zona Ulcinjske solane je takođe prostor gdje, osim postojećih objekata koji su bili u funkiji proizvodnje soli i mogućnosti njihove zaštite i rekonstrukcije i sl. Nije moguće graditi hotelske i druge smještajne sadržaje.

22. Da se za teritoriju Morskog dobra definiše nova granica u skladu sa zakonom i principom ravnopravnosti svih opština na primorju te time smanji obuhvat. Time bi se omogućilo da Opština Ulcinj teritoriju zahvaćenim Morskim Dobrom razradi svojim planskim dokumentima.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Za definisanje i redefinisanje grnice Morskog dobra je zaduženo nadležno Ministarstvo i Javno preduzeće Morsko dobro. U Predlogu plana će se dodatno naglasiti potreba provjere i redefinisanja granice Morskog dobra i opšte smjernice.

Industrija , energetika i upravljanje otpadom.

Brisati fleke za naftne bušotine izmedju Bara i Ulcinja jer su ispitane i nesiplative su i postoji kolizija sa turizmom.

Odgovor: Primjedba se prihvata, U Predlogu plana će se izvršiti korekcija.

. Smanjiti obuhvat za SE koje su planiraju cca. 50 + 200 MW na max 75 MW.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U Nacrtu plana nije navedena površina za SE Briska Gora već samo osnovni podaci:

SE Briska Gora:

Instalisana snaga: (50 MW + 200 MW)

Planirana proizvodnja: (90 GWh + 360 GWh)

Priključak: 110 kV

Lokacija: opština Ulcinj, Briska Gora

Dati su Opšti uslovi za izgradnju solarnih elektrana

Izgradnja solarnih elektrana je moguća na svim područjima koja raspolažu sa prirodnim potencijalom za korišćenje sunčeve energije, uz ispunjavanje neophodnih mikrolokacijskih uslova, kao što su orjentacija zemljišta, nivelacija, uslovi priključenja na elektroenergetsku mrežu i drugi uslovi koji utiču na nivo investicije. Sa aspekta korišćenja i zaštite prostora potrebno je da ispunjavaju neophodne uslove kojima se isključuju konflikti sa drugim namjenama u prostoru, kao što je namjena za turizam, vrijedno obradivo poljoprivredno zemljište, zaštićena područja i zone kulturnoistorijskih spomenika, zone zaštite vodoizvorišta ili drugi infrastrukturni objekti od značaja.

U grafičkom dijelu PPCG su prikazane zone za koje su izvršena prethodna istraživanja i za koje su dobijeni urbanističko tehnički ulovi za izgradnju.

Moguće je planiranje i drugih zona koje raspolažu solarnim potencijalom, za koje se kroz adekvatne analize utvrdi da nemaju konflikata sa drugim namjenama ili konflikata sa zaštitom prostora i životne sredine.

U PUP-u opštine Ulcinj se može detaljnije definisati lokacija za solarnu elektranu Briska Gora.

25. Predvidjeti izgradnju postrojenja za tretman vode za pice u Fraskanjelu. Vodo snabdijevanje opštine Ulcinj se vrši sa gravitacionih i bunarskih izvorišta, u zavisnosti od hidrotehničkih uslova. Glavno izvorište koje se koristi za vodo snabdijevanje opštine Ulcinj je primarno izvorište Lisna Bori, a naročito u toku turističke sezone u periodu Jun – Septembar kad izdašnost izvorišta se smanjuje, te u toku hidrološkog minimuma imamo glavno izvorište za snabdijevanje

opštine Ulcinj sa primarnog izvorišta Lisna Bori. Tokom izvršenih hemijskih i mikrobioloških analiza sirove vode na izvorištu Lisna Bori pokazuju povećanje koncetracije Nitrita i Fe (željeza) u odnosu na standarde i uslove koji su predviđeni u Crnoj Gori.

Shodno tome, u naselju / brdu Fraskanjel u neposrednoj blizini novo izgrađene prekidne komore PK Fraskanjel, neophodno je da se predvidi izgradnja postrojenja za prečišćavanje vode za piće gdje bi se izvršila aeracija kao i taloženje sa ciljem da se poboljša kvalitet vode za piće opštine Ulcinj.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG se daju opšte smjernice za tretman vode za piće i dr. U PUP-u opštine Ulcinj se može definisati lokacija.

26. Predvidjeti druge sanitarne deponije na Primorju (HERCEG NOVI, KOTOR, TIVAT i BUDVA). Naime, u tački 8.5 Upravljanje otpadom na kopnu (kartogram 8.5.-1 Postojeće i planirane deponije) Deponija Možura je jedina zajednička deponija na primorju (osnivači su opštine Bar i Ulcinj), a procjene otpada do 2040 su netačne i paušalne.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Svi podaci koji se tiču upravljanjem otpadom su dati na osnovu zvaničnih podataka koji su bili dostupni u periodu Nacrta plana. Definisane su postojeće i planirane deponije. Reciklažni centri i reciklažna dvorišta, osim postojećih u Herceg Novom i Kotoru, planirani su i u Ulcinju, baru, Budvi, Tivtu i svim drugim opštinama Crne Gore. Strateški cilj upravljanja otpadom je stvaranje što manjih količina otpada, reciklaža i korišćenje otpada u svrhu dobijanja energije.

27. Da se u ulcinjskoj regiji u tekstualnom dijelu ovog Plana obezbijede uslovi za otvaranje visokoškolskih ustanova, tim prije jer je opština Ulcinj višenacionalna sredina sa većinskim albanskim stanovništvom kojoj je potrebno obezbijediti uslove za visoko školsko obrazovanje.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Predlogu plana će se dati dodatne smjernice.

Obrazloženje: Preduslovi za decentralizaciju obrazovnog sistema prije svega su obezbjeđivanje odgovarajućeg kadra. I preduslov je kvalitet, i umrežavanje sa institucijama visokog obrazovanja u svijetu. U pogledu kvantiteta i kvaliteta, postoji deficit u visokom obrazovanju. S tog aspekta, preduslovi su daleko od potrebnih. Ako pođemo od pretpostavke da Luksemburg koji ima približan broj stanovnika kao Crna Gora, ima jedan Univerzitet, a Crna Gora četiri... S tim da Luksemburg ima više od 10 puta veći GDP, postavlja se pitanje da li stvarno u Crnoj Gori postoje preduslovi i potreba da u svakom dijelu zemlje imamo odgovarajuće univerzitetske jedinice.

Primjeri odjeljenja Pravnog i Ekonomskog fakulteta u Bijelom Polju, ne pokazuju da su održivi. Prosto, nedostaje resursa. Umjesto što bi mali broj studenata iz sjevernih opština upisao Fakultet u svom mjestu, racionalnije je da studiraju u Podgorici, u konkuretnijem okruženju.

Prihvatljivo je da se ostavi mogućnost da u slučaju nekog investicionog interesovanja, u svrhu dolaska inostranih studenata na studije u Crnu Goru, koje bi se organizovale na engleskom jeziku, da se u tom slučaju jačaju kapaciteti u sjevernom, ali prije svega i primorskom regionu, koji bi više privukao inostrane studente. Samim tim, umjesto da nam turistička sezona bude kraćeg maha, mogli bismo je na fonu obrazovnog turizma produžiti.

Trenutno je trend da veliki broj studenata iz npr. Amerike želi da studira u Evropi. Paralelno sa dobijanjem inostranih akreditacija poput AACSB i slično, Crna Gora bi mogla privući značajan broj studenata sa inostranih Fakulteta, i time neutralisati značajan odlazak domaćih. Da bi se to postiglo, prije svega treba jačati kadar, ali i graditi univerzitetske kampuse po ugledu na velike svjetske univerzitete.

Posebno bi mogla biti od značaja izgradnja univerzitetskih kampusa na primorju, u svrhu privlačenja stranih studenata, a na fonu internacionalizacije i želje da privučemo inostrane studente, što je na fonu i Strategije naučno istraživačke djelatnosti 2024-2028.

Na istu primjedbu je odgoverno opštini Ulcinj a ovdje se daje deatljnije obrazloženje.

28. Da se u ulcinjskoj regiji u tekstualnom dijelu ovog Plana obezbijede uslovi za otvaranje Kulturnih ustanova, tim prije jer je opština Ulcinj višenacionalna sredina sa većinskim albanskim stanovništvom koja ima potrebu zaštititi našu nacionalnu kulturu sa obzirom na milenijumsku kulturu od Ilira do današnjih dana koja je vidljiva na bar dva Stara grada, Kalaja i Šas.

Odgovor: Primjedba je neosnovana. U Nacrtu plana su shodno potrebi da Prostorni plan omogući ostvarivanje opšteg društvenog i ekonomskog razvoja, po policentričnom modelu koji će obezbijediti odgovarajuće sadržaje društvenih djelatnosti u svim regionima i opštinama, formulisani ciljevi iz domena društvenih djelatnosti. Predloženi ciljevi su su komplementarni sa potrebom stimulisanja regionalnog razvoja, razvoja svih opština i obezbjeđivanja dostupnosti društvenih sadržaja. Kad su ustanove kulture u pitanju u strateškom smislu je istaknuto: „Očuvanje kulturne raznolikosti i kulturnog nasljeđa, kao i razvoj kulturne djelatnosti u svim djelovima Crne Gore, kroz izgradnju kulturnih ustanova i organizaciju mobilnih vidova kulturne aktivnosti u skladu sa potrebama demografske strukture“

Na osnovu ove strateške smjernice i ostalih iz oblasti društvenih djelatnosti, može se na detaljnijem planskom nivou- PUP-u Ulcinj i detalnim planovima, predvidjeti kulturni sadržaji u određenim zonama.

29. Predvidjeti adekvatno snabdijevanje ove regije sa električnom energijom kroz predviđanje novih ulaznih dalekovoda i trafostanica koje bi obezbjedile pokrivanje predviđenih kapaciteta u narednom periodu. Spremni smo da na zajedničkom sastanku još detaljnije obrazložimo ove zahtjeve.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U Nacrtu plana je u strateškom smislu istaknuta sigurnost snabdijevanja energijom u smislu stalnog, kvalitetnog snabdijevanja električnom energijom. Ističe se „održavanje, revitalizacija i modernizacija postojeće i izgradnja nove infrastrukture za proizvodnju, prenos i distribuciju energije na principima ispunjenja međunarodnih tehničkih standarda, energetske efikasnosti, smanjenja gubitaka i negativnog uticaja na životnu sredinu“. Definisana je na području Crne Gore izgradnja odgovarajućih dalekovoda radi poboljšanja snabdijevanja. Planirani su novi dalekovodi i nove trafostanice uz sagledavanje predloga i zahtjeva EPCG, SGES-a i CEDIS-a. Planirani su 500kV, 400kV, 220kV, 110kV, 110/35kV i 35kV mreža koja se zbog značaja i brzine realizacije uključila u plan, iako nije predmet ovog planskog nivoa.

OPŠTINA BAR

96. 04-332/24-1643/96; 11.04.2024. i 99. 04.332/24-1643/99 – ponovljena primjedba DPS Bar

Oblasti: Istraživanje ugljovodonika, saobraćaj, turizam, vodosnabdijevanje

U ime kluba odbornika DPS-a u Skupštini opštine Bar Odbornica u Skupštini opštine Bar Andrea Marstjepović - Ista primjedba ponovljena pod br. 04-332/24-1643/99

Demokratska partija socijalista – klub odbornika DPS-a u Skupštini opštine Bar: *Ispred Kluba odbornika DPS-a u Skupštini opštine Bar, kao najvećeg i najbrojnijeg kluba odnosno izabranih predstavnika građana, upućujemo niz predloga i sugestija u odnosu na Nacrt Prostornog plana Crne Gore, a koji se tiču teritorije opštine Bar:*

Data je podrška svim strateškim opredjeljenjima, ali se daju primjedbe na određene projekte:

1. **Izgradnja LNG terminala** – smatra se neprihvatljivim projektom koji bi ugrozio bezbjednost građana Bara, ugrozio živote ljudi zbog lokacije na kojoj je planiran, negativno bi uticao na razvoj turizma kao dominantne grane razvoja I na valorizaciju luke Bar.Sugeriše se da se iz PPCG isključi mogućnost izgradnje LNG terminala I ni na koji način ne planira.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izgradnja LNG terminala će se isključiti i neće biti predložena u Predlogu plana.

2. Izgradnja autoputa Bar – Boljare: Izgradnja autoputa je značajna zbog razvoja turizma, luke Bar i drugih povezanih grana. U Nacrtu plana je planiran na koridoru koji bi ugrozio i devastirao područje velikog broja crmničkih sela (8),uništio njihova domaćinstva, vjerske objekte, groblja, velike površine poljoprivrednog zemljišta, vinograda. Neophodno je da se planirana trasa autoputa izmjesti na način koji neće devastirati područje Crmnice.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu plana nije planirana trasa, već samo zona konekcije brze primorske saobraćajnice, Jadransko jonskog autoputa i autoputa Bar-Boljare. U toku Javne rasprave započeta je izrada Idejnog rješenja na području ukrštanja ovih saobraćajnica, sve sa ciljem zaobilaženja NP Skadarsko jezero. U toku Javne rasprave su dati predlozi i za dodatno razmatranje koridora i trase preko Skadarskog jezera.

Predstavnici građana Crmnice su uključeni i prate tok izrade Idejnog rješenja. U Predlog PPCG će se na osnovu dodatnih analiza predložiti optimalno rješenje, na način da se ne ugroze naselja Crmnice, vodoizvorišta i vinogradi. Sa rezultatima dodatnih analiza biće upoznata opština Bar i predstavnici građana Crmnice.

3. **Razvoj ruralnog turizma** – potrebno je kroz PPCG stvoriti pretpostavke razvoja ruralnog turizma, definisati zone u Crmnici, Šestanima, Krajini, Mrkojevićima i Sutormanu.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se navesti predložene zone.

. Vodosnabdijevanje – prilikom definisanja daljih smjernica za unapređenje vodosnabdijevanja uzeti u obzir Studiju vodosnabdijevanja opštine Bar, kako bi bila usaglašena sa krovnim planskim dokumentom i stvorili se uslovi za plansko rješavanje vodosnabdijevanja bezvodnih područja na teritoriji opštine Bar.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG se ne govori detaljno o rješavanju vodosnabdijevanja u svakoj opštini. Studija vodosnabdijevanja opštine Bar treba da bude osnovni dokumet za izradu prostornoplanske dokumentacije opštine Bar.

5. Kroz PPCG u potpunosti isključiti mogućnost davanja novih koncesija za eksploataciju mineralnih sirovina – kamenoloma na teritoriji opštine Bar.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG se navode mineralne sirovine na teritoriji Crne Gore. Davanje koncesija je u nadležnosti resornog Ministarstva i Vlade Crne Gore i sprovodi se u skladu sa Zakonom. U PPCG se naglašava da je eksploatacija i korišćenje mineralnih sirovina moguće isključivo uz poštovanje zaštite životne sredine, a time i zdravlja stanovništva. U Predlogu plana će se dati dodatne smjernice za zaštitu naselja i stanovništva.

41. 04-332/24-1643/41 dostava predmeta na nadležnost zahtjev za uklapanje objekta na kp u PGR

Nije u nadležnosti PPCG

Sekretarijat za urbanizam i prostorno planiranje

Zahtjev za uklapanje izgrađenog objekta na katastarskoj parceli br 2967/4 KO Mišići opština Bar, u Plan generalne regulacije. Nataša Dabanović Bjeliši 82.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Ne odnosi se na PPCG, već na Plan generalne regulacije, koji nije u izradi. Zahtjev je upućen Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, radi postupka legalizacije, koji je prekinut zbog izgrađenog pomoćnog objekta preko djela predmetne parcele. Zahtjev se može uputiti za izradu Izmjena i dopuna PUP-a Bar, ili sačekati izradu/izmjenu odgovarajućeg planskog dokumenta detaljnog nivoa.

90. 04-332/24-1643/90 Dostava zahtjeva na nadležnost Ministarstvu: Senić Ilija.

Nije u nadležnosti PPCG

Primjedba se odnosi na PUP Bara, zonu A3 po GUR-u i planiranu željezničku prugu.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na PUP opštine Bar.

85. 04-332/24-1643/85; 08.04. 2024. Sekretarijat za urbanizam i prostorno planiranje opština Bar, Dostava zahtjeva na nadležnost: Branko Đonović

Ruralni razvoj i energetika

Predlog da se na navedenim katastarskim parcelama u KO Orahovo predvidi mogućnost izgradnje etno turističkog sela sa pratećim sadržajima. (neposerdna blizina Virpazara); Ukoliko to nije moguće, da se definiše mogućnost izgradnje solarne elektrane.

Odgovor Primjedba nije osnovana. Obrazloženje: U PPCG se ističe ruralni razvoj u svim vidovima, pa i etno turistička sela kako se navodi u primjedbi. Daju opšte smjernice za razvoj ruralnog turizma, etno, eko, zdravstvenog i dr. Navode se turističke zone, a detaljnije se planiraju na nižem – detaljnom planskom nivou.

Za izgradnju solarnih elektrana se daju opšti uslovi i smjernice. Moguća je izgradnja na prostoru koji ima prirodne pogodnosti i mogućnost priključenja na elektroenergetsku mrežu, ali pod uslovom da nije na poljoprivrednom i šumskom zemljištu (na kome prema zakonskoj regulativi nije dozvoljena izgradnja objekata), zaštićenim područjima, na nekom infrastrukturnom koridoru i dr.

238. 04-332/24-1648/238 Opština Bar - Mjesna zajednica Crmnica:

Oblast saobraćaj

Opština Bar-Sekretarijat za urbanizam i prostorno planiranje - podnosioci Zahtjeva Predstavnici mještana Crmničkih sela:

Predlog trase autoputa Bar- Boljari: Traži se aktivno učešće mještana Crmnice u svim fazama izrade varijantnih rješenja trase.

Traži se sastanak sa Monteputem i projektantima Idejnih rješenja trase. (Odbor Mjesne zajednice Crmnica, predsjednik Tomislav Ukšanović).

Nacrtom PPCG je predviđena trasa autoputa preko prostora Gornjocrmničkih sela, koji predstavlja jedinstven prirodni ambijent koji se međusobno rožima i dopunjuje a koji karakterišu: gotovo netaknuta priroda, izraženi biodivezitet, veliki broj izvorišta vode -28, vodoslivno područje sa kojeg se napajaju Cetinje, Budva i Bar kroz orahovska izvorišta, male kuće i okućnice sa individualnim imanjima, ispaše za stoku i pčele, istorijsko nasljeđe, sadržaji ruralnog turizma, markirane pješačke staze…Ukazuje se na nepovoljne geotehničke uslove što bi zahtjevalo intervencije na dubinama i dovelo do poremećaja prirodnih tokova podzemnih izvorskih plitkih voda. Slična situacija je i u nastavku planirane trase prema Rijeci Crnojevića, jer taj dio karakterišu slični vrijedni predjeli i naselja, tako da kompletna trasa od tunela Raš do Rijeke Crnojevića smatra se spornom.

Ukazuje se na potrebu da se planerski utiče na projektni zadatak Monteputa i navesti na razmišljanje o alternativnim rješenjima, uključujući i spuštanje kategorije autoputa na nivo brze saobraćajnice preko Skadarskog jezera. To rješenje korekcijom postojeće trase željeznice i magistrale moglo bi rješitiil sadašnje nekontrolisano slivanje otpadnih voda u jezero sa magistrale i pruge, uz temeljnu rekonstrukciju željeznice na potezu Podgorica – Virpazar, za koju su već obezbjeđeni grantovi i koja brzo ide u realizaciju.

U zaključnim zahtjevima i stavovima se navodi: 1. Da Monteput dopuni projektni zadatak na način da uključi i varijantu preko Skadarskog jezera; 2. da Monteput obaveže projektanta da preispita opravdanost trase na dijelu zaleđa Paštrovske Gore i da mu da mogućnost da promjeni trasu; 3. da Monteput stvori projektantu materijalne i prostorne uslove za neposredan obilazak terena i obezbjedi stalnu komunikaciju sa predstavnicima mještana, 4. da reviziona komisija donese pravilnik o radu koji će podrazumjevati redovne sastanke Projektanata i revidenata sa predstavnicima mještana, kao aktivnih učesnik o radu komisije, sa pravom komentara i mišljenja koja će biti sastavni dio zapisnika komisije; 5. mještani će svako rješenje sa kojim ne budu upoznati imati pravo da opstruiraju i spriječe realizaciju onoga što ih ugrožava.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U daljem radu na PPCG i pripremi Predloga plana će se dodatnim analizama i kroz Idejna rješenja koja priprema i izrađuje Monteput doo. posebna pažnja posvetiti svim navedenim ograničenjima i na osnovu analiza predložiti optimalno saobraćajno rješenja.

Održano je više konsultativnih sastanaka u Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i u Monteputu doo. sa predstavnicima opštine Bar, MZ Crmnica i planerskim timom. Planskim rješenjem u Predlogu PPCG obezbjediće se zaštita područja Crmnice, naselja, vodoizvorišta, poljoprivrednog zemljišta i dr. Opština Bar i mještani Crmnice će biti informisani u procesu pripreme Predloga plana.

191. Primjedba 04-332/24-1643/191- 18.04. 2024. Sekretarijat za razvoj - Igor Gojnić - Opština Bar: Prijedlog za izmjene DSL Virpazar sa tekstualnim dijelom i podlogom

Oblast: Saobraćaj, urbanizam

Rješenje saobraćajnog problema Virpazara koji nastaje usled odsječenosti naselja od magistrale prugom, zbog nedostatka parking prostora i zbog planirane izgradnje nadvožnjaka prema važećem DSL Virpazar, kojom bi se zatvorio pogled naselja na Skadarsko jezero.

Obrazloženje: Problem Virpazara je nastao momentom postavljanja pruge koja je fizički presjekla komunikaciju i pristup, kako Virpazaru tako i kompletnom zaleđu: Ostros i Bar. U ovom momentu je trajno rješenje izmještanje pruge sa postojeće trase.

Takođe, izmještanje zaobilaznice oko Virpazara u zaleđe Virpazara (između Virpazara i željezničke stanice) – dalje se kroz primjedbu detaljno obrazlaže rješenje prema važećem DSL-u i predlaže da izgradnja železnićkog tunela i izmještanje pruge sa postojeće trase predstavlja jedino i trajno rješenje. Tim rješenjem bi se omogućilo da se od silaska sa mosta na Tankom Rtu prema Baru otvori tunelska cijev koja bi svojim većim dijelom išla kroz stijensku masu (krečnjak), čime bi fizički bilo uklonjeno ograničenje koje je imala postojeća trasa željeznice.

Sa Virpazarske strane pruga se odvaja od zadnje skretnice u pravcu od ose skretanja 90m, na lijevo prema Rijeci Crnojevića ulazi u tunel.

Date su sumarno približno izvučene dužine pojedinih segmenata koji su Idejnim rješenjem predložene.

Pruga: 4 330,672m; brza cesta 3 303,458m; promjenjena trasa obična 242,583m: nadvožnjak Virpazar 270m; tunel Virpazar 727,269m; tunel Tanki rt 2 148,645m; pristupna lokalna saobraćajnica 275m;

Materijal koji bi po osnovu bušenja tunela nastao, deponovao bi se na potezu kružni tok Virpazar, put prema Rijeci Crnojevića, skretanje na lijevo prema Rijeci Crnojevića, brza saobraćajnica Virpazar-Tanki Rt, do kraja kružnog toka Virpazar; napravio bi se multi funkcionalni plato preko puta Virpazara, koji bi se u krajnjem mogao ponuditi u svrhu turističkih sadržaja sa mogućnošću izmještanja Virpazara.

Indikatori opravdanosti:

Saobraćajni: trajno rješavanje konflikta između pruge – željeznice i putničko teretnog kopnenog saobraćaja, omogućavanje dugoročnog razvoja svih kapaciteta vezanih za vodu i NP Skadarsko jezero, trajno rješavanje konekcije Virpazar - Ostros, Virpazar – Bar.

Ekološki – udaljavanje i stvaranje tampon zone između pruge i NP Skadarsko jezero.

Turistički: povećanje mogućnosti pristupa Skadarskom jezeru bez ograničavanja kapaciteta, omogućavanje dugoročne turističke valorizacije na novonastalim površinama.

Razlozi za donošenje prijedloga izmjena:

- Virpazar u potpunosti rasterećen željezničkog saobraćaja. Nema prelaska kolovoza, sva parking mjesta se nalaze sa Virpazarske strane.
- Preko 3000m duple kolovozne trake u profile brze ceste,
- Virpazar ovim rješenjem ne gubi vizuelnu otvorenost prema Skadarskom jezeru,
- Uklanjanjem željeznčke pruge i stavljanjem u funkciju brze saobraćajnice od Virpazara do Tankog Rta otvara se vizura Skadarskog jezera,
- Smanjuje se drastično buka uzrokovana prolaskom željeznice kroz Nacionalni park.
- Rasterećuje se saobraćaj jer željeznica 80 % svog prolaska kroz Nacionalni Park, od poteza Tanki Rt - željeznička stanica Virpazar, ide kroz tunel.
- Omogućuje se u potpunosti da Virpazar i dio oko hotela “13 jul” bude oslobođen saobraćaja, kako je prema postojećoj DSL Virpazar.
- Pristup zaleđu saobračajnicama prema Ostrosu I Baru preko puta za Boljeviće pomjereno je prema željezničkoj stanici čime se uveliko relaksira Virpazar saobraćaja koje je prethodnim rješenjem predviđeno nadvožnjakom iznad pruge.
- Trajno se rješava problem saobraćaja Virpazara te druga rješenja po ovom pitanju postaju bespredmetna.

Ukoliko bi se uporedili sa izgradnjom tunela Sozina koji je kud i kamo teži za realizaciju, onda bi okvirno realizacija ovog projekta bila oko 15 miliona eura, što bi moralo svakako da pretrpi kvalitetnu reviziju prilikom eventualne realizacije.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Usvajanjem varijante prolaska autoputa kroz ovu zonu, steći će se uslovi za izmjenu postojećeg rješenja. U smjernicama plana će se dati predlog izmjene DSL-a.

283. 04-332/24-1643/283; 08.04.2024.

Oblast: rudarstvo, saobraćaj, energetika

U prilogu ovog akta dostavljamo Vam zaključke donesene na XVIII (osamnaestoj) sjednici Skupštine opštine Bar, održanoj po hitnom postupku dana 25.aprila 2024.godine, a prethodno u vezi sa tačkom dnevnog reda koja glasi “Predlozi za izmjenu Nacrta Prostornog plana Crne Gore do 2040. Godine na osnovu mišljenja nadležnih organa lokalne uprave- sekretarijata, kao i zahtjeva građana Bara iznijetih na javnoj raspravi održanoj dana 12.03. 2024.godine u Sali Skupštine opštine Bar”.

1. Zaključak br 030-016/24-222 od 25.04. 2024.g.
2. Zaključak br. 030-016/24-223 od25.04. 2024.g.
3. Zaključak br. 030-016/24-224 od25.04. 2024.g.

Sekretar Skupštine
Andrea Vujović

Na osnovu člana 43 i 45 Statuta Opštine Bar (Sl. List CG – opštinski propisi” br 37/18), u okviru tačke dnevnog reda Predlozi za Izmjenu Nacrta PPCG do 2040.godine, na osnovu mišljenja nadležnih organa lokalne uprave – sekretarijata, kao I zahtjeva građana Bara iznijetih na javnoj raspravi održanoj dana 12.03. 2024.g. na XVIII sjednici sazvanoj po hitnom postupku, Skupština opštine Bar donosi

ZAKLJUČAK 1:

1. Predlaže se Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i obrađivačima Prostornog plana Crne Gore do 2040 g. da se kroz ovaj planski dokument u potpunosti isključi mogućnost za davanja novih koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina – kamenoloma na teritoriji opštine Bar.

Broj 030-016/24-222; Bar 25,04.2024.g. SO Bar - Predsjednik Branislav Nenezić

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Koncesije za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina su u nadležnosti Ministarstva energetike i rudarstva i Vlade Crne Gore i sa nivoa PPCG se ne može zabraniti ili odobriti koncesija. U skladu sa planom dodjele koncesija, opština Bar je u mogućnosti da reaguje na sve predloge Vlade Crne Gore, koji se budu odnosili na davanje koncesija na teritoriji opštine Bar.

Na osnovu člana 43 Statuta Opštine Bar (Sl. List CG – opštinski propisi" br 37/18), Skupština opštine Bar na sjednici održanoj 25,04.2024.g. donijela je

ZAKLJUČAK 2:

2. Zahtjevamo da nedležno Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine uradi detaljnu studiju lokacije po pitanju trase auto-puta Podgorica – Bar do luke Bar, kojom bi bila uzeta u obzir činjenica o potrebi zaštite, tj. sprječavanja uzurpacija i devastacija potencijala nekoliko crmničkih sela i bilo dovedeno u pitanje kulturno, arhitektonsko, arheološko, privredno i prirodno bogatstvo ovog kraja (vodoizvorišta).

Broj 030-016/24-223: 25.04.2024.g. SSO Bar, Predsjednik Branislav Nenezić

Odgovor: Primjedba se prihvata. U daljem radu na PPCG i pripremi Predloga plana će se dodatnim analizama i kroz Idejna rješenja koja priprema i izrađuje Monteput doo posebna pažnja posvetiti svim navedenim ograničenjima i na osnovu analiza predložiti optimalno saobraćajno rješenje.

Na osnovu člana 43 Statuta Opštine Bar (Sl. List CG – opštinski propisi" br 37/18), Skupština opštine Bar na sjednici održanoj 25,04.2024.g. donijela je

ZAKLJUČAK 3:

3. Zahtjevamo da nadležno Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine povuče prijedlog da se u Prostornom planu Crne Gore nađe lokacija za LNG terminal i Termoelektranu "u ili blizu Luke Bar", kako je predviđeno Memorandumom o razumijevanju potpisanom dana 12.05. 2023.godine između Vlade Crne Gore, koju je predstavljao tadašnji remijer Dritan Abazović i američkih kompanija Enerflex Energy Systems I Wethington Energy Innovation, a za koji smatramo da je potpisan suprotno važećem Prostornom planu Crne Gore, suprotno GUP-u Bar, suprotno Zakonu o javnim nabavkama, suprotno Zakonu o planiranju prostora i izgradnji objekata, suprotno Strategiji razvoja pomorske privrede i suprotno Strategiji razvoja opštine Bar i Strategiji razvoja turizma opštine Bar.

Broj 030-016/24-224; Bar 25.04. 2024.g. SO Bar; Predsjednik Branislav Nenezić

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izgradnja LNG terminala će se isključiti i neće biti predložena u Predlogu plana.

398. 04-332/24-1643/398; 24.05.2024. Opština Bar-Služba predsjednika opštine I 334. OPŠTINA BAR: ; 04-332/24-1643/334; 26.04.2024.g

Oblast: Urbanizam, saobraćaj, energetika - ugljovodonici

(u prilogu primjedba Možura d.o.o. koja je poslata direktno i preko službe Predsjednika opštine; i Zaključci SO Bar;

Prilog: Akt D.O.O. Možura, Zaključci SO Bar.
S poštovanjem, Predsjednik Dušan Raičević

Poštovani,

Nakon uvida u Nacrt PPCG do 2040 godine, Opština Bar dostavlja sljedeće primjedbe:

Kada je u pitanju opština Bar, nacrt PPCG definiše građvinsko područje naselja – gradske površine duž čitave obale i u kompletnom zahvatu GUR-e Bara (grafički dio karta br 5 – Planirana namjena prostora Crne Gore), bez ikakvih drugih namjena i zelenih prodora, što je potrebno dodatno analizirati i obrazložiti, s obzirom da po definiciji građevinsko područje naselja predstavlja izgrađeni i uređeni dio naselja i neizgrađeni dio tog naselja predviđen planskim dokumentom za njegov razvoj i proširenje.

Naime, priobalni dio opštine Bar ima 5 prostornih zona: Mišići, Sutomore, Novi Bar, Stari Bar i Pečurice, sa lokalnim centrima i mrežom naselja koja im gravitiraju, kao i dominantno linearnu urbanizaciju duž obale, ali to ne bi smjelo da podrazumjeva nekontrolisano širenje građevinskog područja naselja. Ovakav koncept je u suprotnosti sa principima prostornog razvoja definisani u poglavlju 1.3. OPŠTI CILJEVI – PRIORITETI I STRATEŠKA USMJERENJA PROSTORNOG RAZVOJA CRNE GORE, naročito sa pojedinim principima navedenim kroz cilj 4- Racionalno korišćenje prostora i prirodnih resursa:

- Ograničavanje proširivanja građevinskog područja na racionalnu mjeru
- Kontrola širenja urbanih područja
- Ravnomjeran raspored djelatnosti u skladu sa mogućnostima vodosnabdijevanja

U tom smislu potrebno je obratiti pažnju na poglavlje 1.4. SPECIFIČNI SEKTORSKI CILJEVI, dio Razvoj strukture naselja:

- Razvoj urbanih područja u skladu sa prihvatljivim principima i parametrima za izgradnju, uz kontrolu širenja građevinskih područja i urbana sanacija,
- Obezbjeđivanje komunalne opremljenosti urbanih ruralnih naselja,

Posebno treba imati u vidu važeću plansku dokumentaciju, seizmičke i geološke karakteristike ovog područja (IX seizmička zona i veliki dio nastabilnog, uslovno stabilnog i erozivnog terena koji nije pogodan za urbanizaciju), kao i spomenike i parkove prirode, aktivne zone eksploatacije mineralnih sirovina, magistralu i željezničku prugu koji se nalaze u ovoj zoni, koje u kombinaciji sa namjenom građevinsko područje naselja – gradske površine, mogu stvoriti brojne konfliktne situacije u prostoru.

Stoga, prije konačno određene namjene za građevinsko područje naselja – gradske površine, treba pažljivo analizirati sve aspekte ovog prostora i njihov međusobni odnos i efekat koji mogu izazvati.

Izvod iz nacrta PPCG - karta br. 5 – Planirana namjena prostora Crne Gore

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se ne prikazuje detaljna namjena površina, već samo opšta namjena, tako da je čitavo područje urbanog naselja Bar, građevinsko područje, bez detaljnog prikazivanja njegovih 5 prostornih zona: Mišići, Sutomore, Novi Bar, Stari Bar i Pečurice, što se prikazuje u PUP-u opštine Bar.

U Nacrtu plana je već navedeno:

"Razvoj strukture naselja razvijati na racionalnom pristupu korišćenja prostora za urbanizaciju, uz kontrolu širenja građevinskih područja,

Poštovanje jasnih pravila i ograničenja (Pravilnik), koja se tiču povećanja građevinskih zona u svim regionima, opštinama i naseljima;"

Osim toga, u poglavlju Opšti ciljevi, prioriteti i strateška usmjerenja, kao što se i u primjedbi ističe, se u strateškom smislu naglašava:

Ograničavanje proširivanja građevinskog područja na racionalnu mjeru

Kontrola širenja urbanih područja

Ravnomjeran raspored djelatnosti u skladu sa mogućnostima vodosnabdijevanja;

U specifičnim sektorskim ciljevima navedeno je:

Razvoj urbanih područja u skladu sa prihvatljivim principima i parametrima za izgradnju, uz kontrolu širenja građevinskih područja i urbana sanacija,

Obezbjeđivanje komunalne opremljenosti urbanih ruralnih naselja;

Navedeni opšti i sektorski ciljevi predstavljaju obavezu za planove detaljnijeg planskog nivoa, (PUP-opštine Bar i detaljne planove).

Razumije se bojazan od linearnog širenja građevinskih područja uz obalu (kako u opštini Bar, tako i u svim opštinama Primorskog regiona). U strateškim ciljevima i prioritetima urbanog razvoja, posebno će se istaći problem nekontrolisanog širenja građevinskog područja naselja i obaveza da se u PUP-u opštine Bar i detaljnoj planskoj dokumentaciji obezbjedi racionalno širenje građevinskog područja, kontrola i definišu zeleni prodori.

- Potrebno je dodatno analizirati i dati smjernice za korigovanje granica zona posebnih namjena (zone morskog dobra i NP Skadarsko jezero).

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Predlogu PPCG će se predložiti kroz smjernice revizija granica zaštićenih područja. Revizija granica Morskog dobra i Nacionalih parkova je u nadležnosti institucija. (Agencija za zaštitu životne sredine).

- Potrebno je dodatno analizirati i dati smjernice za korigovanje granice zona zaštićenog područja Katič, koje je u koliziji sa važećom planskom dokumentacijom (PPPN OP i Detaljna razrada lokacije Maljevik) i onemogućuju sprovođenje planskog dokumenta i prethodno stečene ugovorne obaveze Investitora i opštine Bar.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Nacrtu plana su navedena zaštićena područja preuzeta od Agencije za zaštitu životne sredine. S obzirom da su PPPN za obalno područje Crne Gore i Detaljna razrada za lokaciju Maljevik, usvojeni 2018.g. potrebno je izvršiti usaglašavanje pri definisanju područja zaštite. U PPCG će se dati predlog za reviziju granica zaštićenog područja Katič. Predlog je potrebno od strane opštine Bar, dodatno uputiti resornom Ministarstvu i Agenciji za zaštitu životne sredine.

- Zbog kvalitetnog planiranja nerealizovani ciljevi iz prethodnog PPCG trebalo bi da budu predmet detaljne analize i revizije, uz razmatranje sadašnjih potreba, postojećeg stanja i promjena koje su nastale tokom vremena. Konkretno za opštinu Bar je za dalji razvoj veoma bitna postojeća i planirana saobraćajna i hidrotehnička infrastruktura, kao i područje NP Skadarsko jezero, a koji nakon izrade i sprovedenog postupka još nije usvojen.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu plana se generalno navodi razvoj infrastrukture, razvoj turizma na obali i zaleđu, izgradnja obilaznice Bar, povezivanje sa autoputem i dr. U Predlogu plana će se dodatno istaći u zoni Bar kao prioritet, unapređenje saobraćajne i hidrotehničke infrastructure I razvoj područja uz Skadarsko jezero.

- Kapacitete Luke Bar bi trebalo optimizirati planiranjem odgovarajućih kontejnerskih terminala kroz drugu fazu razvoja, a posebnu pažnju treba posvetiti smjernicama za planiranje, razvoj i valorizaciju slobodne zone u sklopu privredne zone Luke Bar.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Kada je Luka bar u pitanju, zastupljeno rešenje u Prostornom planu posebne namjene za obalno područje Crne Gore usvojen 2018.g. je bilo osnovno rešenje i u PPCG 2024-2040. godine, jer je 2017. godine urađen razvojni scenario od strane Luke Bar, koji je kao takav prihvaćen.

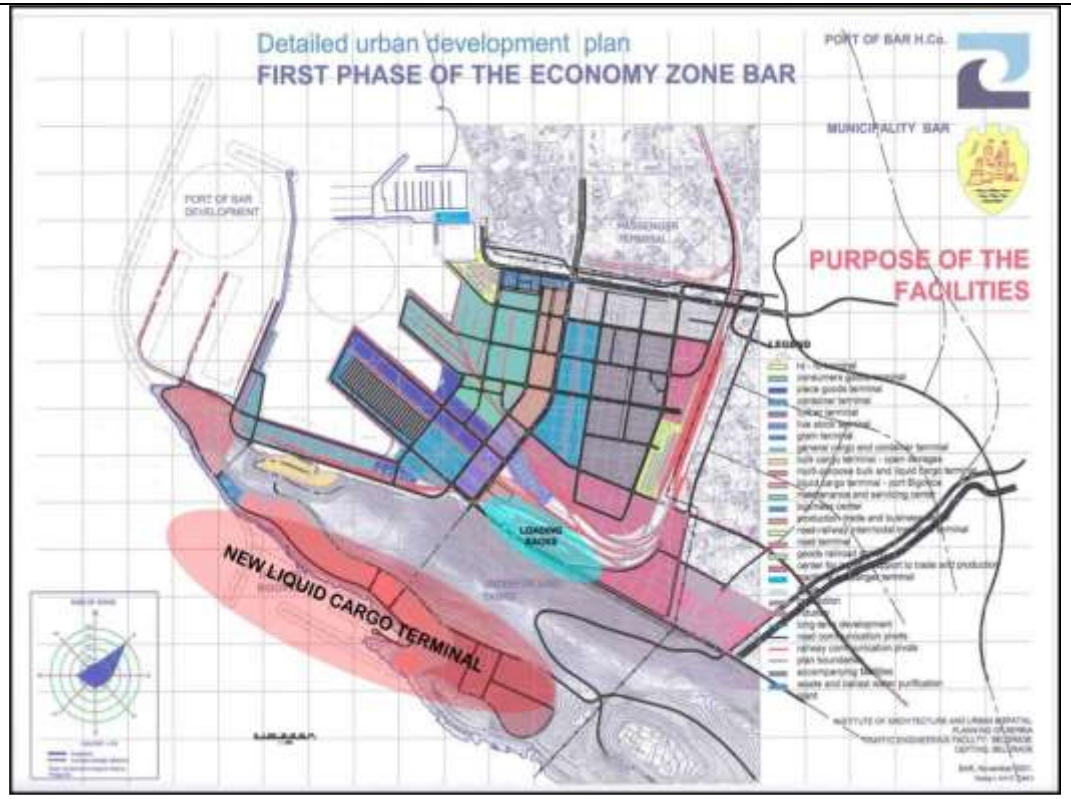

Viđenje Luke Bar u PPCG 2024-2040 godine jeste, da je ona savremena luka četvrte generacije prostorno i tehničko – tehnološki uobličena kao univerzalna luka bez stroge orjenatacije na određenu grupu robe, koja kao takva predstavlja važam logistički HUB u ovom dijela Mediterana u funkciji realizacije sabirno - distributivnih i tranzitnih robnih tokova namijenjenih širem balkanskom prostoru, koja razvija koncept regionalizacije, koja će kao takva doprinijeti pozicioniranju Bara kao značajno saobraćajno transportnog čvora na evropskoj transportnoj mapi. S tim u vezi, kao ključna komponenta uzeta u obzir činjenica da je neophodno planirati novi kontejnerski terminal kapaciteta do 1,5 miliona TEU jedinica na nivou godine. Njegova lokacija bi bila na poziciji iza glavnog lukobrana i rta Volujica i Zapadno novi lukobran. Takođe u ovom PPCG uzeta je u obzir činjenica, da su sve savremene luke pristupile procesu regionalizacije i razvoju svojih tehnoloških cjelina u svojoj gravitacionoj zoni, pa je shodno tome ovim planom planiran Dry port terminal na Ćemovomskom polju u Podgorici u okviru kojeg je planiran drumsko-željeznički kontejnerski terminal kao njegov ključni podistem.

U okviru prostora Luke Bar, planiran je savremeni Logistički centar regionalnog karaktera koji je prostorno tehnički i tehnološki usko povezan sa lukom u funkciji međusobne ispomoći, kontejneski terminal, logistički centar i hucke pack terminal trebaju da budu okosnica razvoja multimodalnosti u Crnoj Gori.

- S obzirom da je najavljena izgradnja LNG terminala i termoelektrane u Baru naišla na negativan stav i veliki otpor u javnosti, neophoda je sveobuhvatna analiza opravdanosti planiranja ovog terminala, imajući u vidu veliki hazard koji predstavlja u IX seizmičkoj zoni.
- Takođe, treba imati u vidu Pariški sporazum iz 2016.g. kojim se do 2050 g. obavezuje na prestanak upotrebe fosilnih goriva, činjenicu da Crna Gora nema izgrađen gasovod i nije zavisna od upotrebe gasa, pa treba pažljivo razmotriti sve posledice planiranja LNG terminala i uraditi studiju opravdanosti i uticaja na životnu sredinu ove vrste postrojenja. S obziro da lokacija nije nova već prenjeta iz prethodnih PPCG, stav opštine Bar je da LNG terminal i termoelektranu u Baru u sadašnjem kontekstu nije potrebno planirati. Izgradnja LNG terminala u Baru, između ostalog, nije u skladu sa Strategijom razvoja turizma u Baru, kao ni sa Strateškim planom razvoja opštine Bar 2020-2024.g. SO Bar je na ovu temu organizovala i sjednicu otvorenog parlamenta, uz učešće zainteresovane javnosti i NVO, uz dodatna objašnjenja stručnjaka koji se bave ovom problematikom. Stav svih učesnika je da je LNG terminal u luci Bar potencijalna opasnost za stanovništvo u Baru i okolini, kao i za životnu sredinu i da treba obustaviti sve planove za njegovu izgradnju. Takođe, održana je i sjednica SO Bar na temu Nacrta PPCG, na kojoj su donjeti zaključći vezano za LNG terminal i trasu autoputa (zaključći SO Bar u prilogu).

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izgradnja LNG terminala će se isključiti i neće biti predložena u Predlogu plana.

- Nacrtom plana su date varijante trasa infrastrukture, prvenstveno saobraćaja i koridori koji zauzimaju veliku površinu, u najvećem djelu ruralnog područja i do daljeg onemogućavaju bilo kakvu izgradnju na tom prostoru; koridori moraju biti jasno definisani, a smjernicama plana je potrebno dati prioritet izradi Idejnih rješenja primarne infrastrukture, kako bi se prostor obuhvaćen koridorima mogao osloboditi za dalji razvoj. **Evidentna je zavisnost razvoja i valorizacije Luke Bar i svih vidova turizma od saobraćajne infrastrukture, ali teba imati u vidu sa saobraćajne površine zauzimaju veliku površinu,** te ih s toga treba pažljivo i kvalitetno planirati, naročito na područjima koja treba valorizovati kroz turističku namjenu, na način da ne devastiraju prostor i ne ugrožavaju prirodna i kulturna dobra, a pritom imajući u vidu konfiguraciju terena, pejzaž i sva dodatna prostorna ograničenja. Stoga, potrebno je naći kompromisno rješenje i racionalno planirati trase saobraćajnica, koje po svojoj funkciji zbog kolovoza, putnog pojasa i složenih saobraćajnih petlji, moraju zauzeti značajni dio prostora.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U skladu i sa iznijetim stavovima Obraživača plana u Javnoj raspravi, u Predlogu plana će se dodati obaveza pripreme projektne dokumentacije, u kratkom roku nakon usvajanja planskih rješenja, tj. definisanja koridora i dobijanja UTU za projektovanje.

- **Proširenje lokacije deponije Možura** je potrebno planirati adekvatno potrebama za planirani razvoj, u skladu sa zahtjevom doo Možura u prilogu.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlog plana su unijeti svi predlozi Deponije Možura, koji se odnose na proširenje kapaciteta i izgradnju novih sanitarnih kada, izgradnju reciklažnog dvorišta i drugi predlozi koji su navedeni u primjedbi.

- **U zoni Morskog dobra je neophodno spriječiti devastaciju prostora** i obale i predložiti odgovarajuće mjere zaštite u smislu ograničenja intervencija u prostoru, a posebno na prirodnim kupalištima.

Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu plana je data vizija razvoja područja mora i uslovi korišćenja i namjene mora. Ukazano je na potrebu redefinisanja zahvata morskog dobra. U ciljevima i strateškim opredjeljenjima se navodi usklađivanje namjena mora radi uspostavljanja optimalnih uslova za dalji razvoj ribarstva, infrastructure, plovidbe i dr. Naglašava se Slobodan pristup obali I moru, što prije svega zahtjeva kontrolu izgradnje I kroz detaljniji planski nivo. ("U smjernicama za planove na detaljnijem nivou utvrditi obavezu da se kroz planirane intervencije obezbijedi fizička mogućnost za slobodan pristup obali").

Za namjenu plaže i kupališta u Nacrtu plana je istaknuto: "Razvoj turizma i naročito intenzivna stambena izgradnja na obali uz značajno povećanu frekvenciju „dnevnih kupača" iz centralnog dijela države, uslovili su da potražnja za kupalištima prevazilazi postojeći potencijal.

Daljom razradom ovoga Plana, kroz planove nižeg reda a većeg stepena regulacije, potrebno je precizirati zone i lokacije na obali za dalje povećanje kupališnog prostora i predvidjeti opremanje kupališta priključcima na infrastrukturu (sruja, voda, kanalizacija) - urađena Studija varijantnih modela za formiranje kupališta u Bokokotorskom zalivu".

U Predlogu plana se može posebno istaći stav koji se odnosi na ograničenja intervencija u prostoru, posebno na prirodnim kupalištima.

398. 04-332/24-1643/398 MOŽURA D.O.O br /24, 20.03.2024.
Upravljanje otpadom

Izvršni direktor
Senad Arabelović

Polazeći od osnovnih programskih principa rada regionalne deponije "Možura 2 d.o.o. Bar, menadžment i stručni tim deponije "Možura" d.o.o. razmatrali su Prostorni plan Crne Gore do 2040.g. i dali primjedbe , sugestije, mišljenja i prijedloge.

Smatramo da je u Plan neophodno uvrstiti navedene projekte kada je riječ o komunalnoj infrastrukturi primorskog regiona Crne Gore:

- **Proširenje kapaciteta i izgradnja novih sanitarnih kada:**

Otpad na deponiju "Možura" odlažu sve primorske opštine osim Herceg Novog, kao i treća lica sa Kojima Možura ima potpisane ugovore. Od početka rada deponovano je preko 850 000 t što predstavlja skoro dvije trećine predviđenog kapaciteta. Za očekivati je da će ukupni kapaciteti biti popunjeni za 2, do 3 godine, trenutnom dinamikom deponovanja ot pada koja je kontinuirana u proteklih par godina rada. Uzevši u obzir ovakvo stanje, izgradnja novih sanitarnih kada je od ključne važnosti za dalje postojanje I rad deponije. Proširenje kapaciteta će predstavljati najvažniji projekat koji je neophodno realizovati kako bi se nastavilo uspješno regulisanje pitanja otpada primorskog dijela Crne Gore.
Izgradnja i programima rada "Možura" d.o.o. Bar, novih sanitarnih kada na deponiji "Možura" predviđena je listom prioritetnih projekata Vlade Crne Gore, Državnim planom upravljanja otpadom, Strateškim planom razvoja Opštine Bar i programima rada "Možura" d.o.o. Bar.
Proširenje je izvodljivo kako na državnom tako i na zemljištu u vlasništvu "Možura"d.o.o. Bar.
U 2023.g. je urađeno konceptualno rješenje za izgradnju novih sanitarnih kada, geodetski I geomehanički elaborate u dijelu koji se sa jugoistočne strane naslanja na postojeće kade. Konceptualno rješenje je razmatrano dvije opcije: prva - koja bi obuhvatala zemljište u vlasništvu Možure, ukupne površine oko 46 000m" i druga - površinu preko 85 000 m" koju bi činilo vlasništvo Možure i državno zemljište. Ova studija je dala i procjenu ukupnih troškova, kao i tehnologiju izgradnje, sa projektnim načinom sakuplanja procjednih voda i evakuacijom deponijskog gasa. Prva opcija bi zauzimala 820 000m3 prostora za odlaganje otpada, tj. Nekih 10 godina sa očekivanom cijenom izgradnje od oko 4 miliona eura. Drugom opcijom je predviđeno 1 755 000m3 prostora za deponovanje, dok bi cijena izgradnje iznosila 8,5 miliona eura a pitanje odlaganja bi bilo riješeno za narednih 18-20 godina.

Parcele u vlasništvu „Možura" d.o.o Bar na kojima je planirano proširenje su:

2774,2771,2772,2773,2762,2767,2759,2760,2769,2770,2775/2,2775/1, 2753,2754, 2755,2756/1, 2757/2, 2756/2, 2757/1, 2758, 2763, 2764, 2766.

Djelovi parcele u državnom vlasništvu koje bi trebalo opredijeliti za proširenje kapaciteta deponije su su: 2756/2, 2416/6, 2416/7, 2870, 2860/1 i 2860/7 od preko 40.000m^2 , koje su na slici markirane crvenom linijom.

Slika 1: *Parcele markirane zelenom bojom vlasništvo Možura d.o.o Bar. Crvenom linijom su markirane granice državne imovina na kojoj je planirano proširenje kapaciteta deponije.*

- **Izgradnja sistema za dobijanje električne enegrije iz deponijskog gasa**

Deponijski gas koji se generiše kao produkt razgradnje otpada mehaničkim, hemijskim i biološkim uticajem je na kontrolisani način transportovan do ekobaklje na kojoj se vrši njegovo spaljivanje. Projekat aspiracije, transporta i spaljivanja biogasa na ekobaklji je u radu šest godina. Deponijski biogas proizveden na deponiji koji sadrži, 50% metana -CH_4 sagorijevanjem 1Nm^3 daje na baklji 4,30 kW.

Trenutno se generiše oko 450 Nm^3/h, na osnovu čega je moguća godišnja proizvodnja od oko 12.450.000 Kwh.

Navedene količine jasno upućuju na opravdanost izgradnje postrojenja za za pretvaranje u električnu energiju, kako bi došlo do valorizacije energije koja se proizvodi razgradnjom otpada.

U toku je izrada Glavnog projekta dobijanja električne energije iz biogasa na deponiji Možura. Obaveza ovog preduzeća je da upravlja deponijom još 30 godina, nakon zatvaranja tj. sve dok se bude proizvodio biogas, pa samim tim se stvaraju preduslovi da i nakon zatvaranja preduzeće ostvaruje prihode od isporučene električne energije pretvaranjem u energiju nastalog biogasa.

S obzirom na aktivnosti koje se odnose na izgradnju novih kada kao i proširenje kapaciteta, izgradnja Energane na Možuri, predstavlja veoma dobru investiciju sa kratkim vremenskim rokom povrata uloženih sredstava i dugim periodom eksploatacije kvalitetnog deponijskog gasa u svrhu dobijanja električne energije i očuvanja životnog prostora. U ovom dijelu Evrope ovo bi bila prva Energana koja bi koristila energiju deponijskog biogasa za pretvaranje u električnu energiju.

Raspisivanje tendera i početak izgradnje postrojenja se očekuje tokom 2024. godine s obzirom da je izrada Glavnog projekta u završnoj fazi.

- **Izgradnja postrojenja za tretman procjednih voda**

Na deponijama za komunalni otpad usljed vode u čvrstom otpadu kao i vode od atmosferskih padavina, neophodno je obezbjediti da se kroz sistem procjedne vode izvrši njihovo sakupljanje i prerada kako bi se spriječilo zagadjivanje životne sredine. Na osnovu sprovedenih detaljnih, višekriterijumskih analiza i uporednih ocjena, predloženo je usvajanje postupka reverzne osmoze (RO) kao najbolje tehnologije za prečišćavanje procjednih voda na deponiji Možura. Za ovaj projekat je završena studija izvodljivosti i za najbolju tehonologiju je odabran postupak reverzne osmoze. Trenutno se vrši recirkulacija procjenih voda, na način predviđenim glavnim projektom izgradnje deponije što u potpunosti zadovoljava ekološke standarde. Mogućnost poboljšanja tretmana procjednih voda koje se trenutno recirkulišu na tijelo deponije, što zadovoljava ekološke standarde. Studiju izvodljivosti sa odabirom najbolje tehnologije je izradila firma IG Banja Luka.

- **Izgradnja centra za selekciju i kompostiranje**

Projekat centra za selekciju, kompostiranje i tretman građevinskog otpada je u fazi idejnog projekta po tenderu Direkcije za javne radove, a na osnovu projektnog zadatka Sekretarijata za uređenje prostora Opštine Bar, urađen je krajem 2015.godine .

S obzirom da je vrijednost projekta bila velika i da većina učesnika, odnosno Ministarstvo, opštinski sekretarijat, a i Možura nijesu bili zadovoljni izrađenim projektom, Ministarstvo je u partnerstvu sa EU izvršilo izradu nove studije izvodljivosti za izgradnju Centra za selekciju i Centra za kompostiranje na Možuri. Možura je regionalni centar za upravljanje otpadom za južnu regiju, i prirodno je da budu ovi centri na njoj. Kroz učešće u izradi studije ukazivali smo na određene, po našem mišljenju, potrebe koje treba da navedena studija uzme u razmatranje i implementira.

Konačnom verzijom Studije, nijesmo do kraja zadovoljni na što smo i ukazivali u toku izrade iz nekoliko praktičnih razloga:

- Predviđena je količina od 16,67% otpada, koji će biti selektovan u cjelokupnom postrojenju za selekciju što bi, kako je praksa pokazala, bio i manji procenat od navedenog, kroz studiju.
- Centar za kompostiranje, kao centar za preradu otpada, bi se nalazio na otvorenom i vršila bi se prerada koja bi po našem mišljenju proizvodila mnogo negativnog uticaja na širenje neprijatnih mirisa. Takođe, nakon "prerade" cjelokupni otpad od kompostiranja bi se odlagao na deponiju ,što kroz dio za prekrivku, što kroz materijal koji se vraća u tijelo deponije. Centar za selekciju je koncipiran da prima primarno selektovan otpad u skladu sa Zakonom, što je sasvim u redu. Ukupna količina primljenog otpada koji će biti odložen na deponiji je 83,33%, što ne predstavlja značajnu uštedu prostora same deponije, a veoma velika sredstva se predviđaju za izgradnju Centara (cca 10 milona eura). Treba napomenuti da u odnosu na prvobitno urađen projekat 2015. godine, Studija nije razmatrala centar za obradu građevinskog materijala. Smatramo da bi bilo nephodno inovirati studiju izrađenu 2019. godine.

- **Predvidjeti mogućnost termičke obrade otpada na deponiji Možura**

U skladu sa zakonskim rješenjima zemalja Evropske unije i dijela zemalja Zapadnog balkana, primijenjenjenih u praksi, koje se poslednjih godina sve više opredjeljuju za termičku obradu otpada, sve u cilju efikasnijeg tretmana otpada, uštede prostora i očuvanja životne sredine, smatramo da je Planom potrebno predvidjeti Postrojenje za termičku obradu otpada na Regionalnoj sanitarnoj deponiji Možura u Baru.
„Možura“ d.o.o Bar je integrisanom dozvolom dobila mogućnost da vrši preradu otpadnih guma, građevinskog otpada i otpada od rušenja.

- **Izgradnja Centra za sakupljanje, sortiranje, lagerovanje i obradu otpadnih guma**

Tokom 2022. godine, urađena je bazna studija za sakupljanje, sortiranje, lagerovanje i obradu otpadnih guma koja je pokazala opravdanost izgradnje jednog ovakvog postrojenja.
Na prostoru deponije Možura postoji dovoljan prostor na kome je moguće organizovati prijem, sortiranje, lagerovanje i obradu otpadnih guma svih korisnika usluga primorskog regiona. Za ovu namjenu opredijeljena je površina od 10.000m^2 u okviru UP Možura.
Integrisanom dozvolom, dobili smo saglasnost za lagerovanje i obradu otpadnih guma. Nadležni Sekretarijat za urbanizam i prostorno planiranje Opštine Bar dao je urbanističke uslove za izgradnju postrojenja.
Urađen je elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu, i dobijeno pozitivno mišljenje Agencije za zaštitu životne sredine. Obrada guma će se vršili specijalizovanom višenamjenskom mašinom- drobilicom. Cilj nam je da deponija Možura bude regionalni centar za prijem i obradu otpadnih guma te da se dugogodišnji problem sa otpadnim gumama riješi na ekološki način.

- **Izgradnja Centra za obradu i deponovanje građevinskog i otpada od rušenja**

Obradu građevinskog otpada smo u prilici vršiti sa specijalizovanom mašinom drobilicom. Integrisanom dozvolom dobili smo saglasnost za obradu ovih vrsta otpada. Nadležnom Nadležni Sekretarijat za urbanizam i prostorno planiranje Opštine Bar dao je urbanističke uslove za izgradnju postrojenja. Za ovu namjenu opredijeljena je površina od 10.000m^2 u okviru UP Možura. Obradu građevinskog otpada bi vršili specijalizovanom višenamjenskom mašinom- drobilicom. Želja nam je da deponija Možura bude regionalni centrar za prijem i obradu građevinskog otpada za opštine Bar i Ulcinj.

- **Izgradnja Reciklažnog dvorišta**

Na područjima opština osnivača deponije, Bara i Ulcinja, iako postoje zakonske mogućnosti, do sada nije došlo do organizovanja reciklažnog dvorišta. S obzirom na djelatnosti kojima se Društvo bavi, kao i slobodnim površinama u zahvatu Urbanističke parcele Možura, smatramo da jedan dio iste treba opredijeliti za reciklažno dvorište. Sistem reciklaže otpada u našoj zemlji nije zaživio u pravom obliku, a građani nemaju najadekvatniji način da otpad odlažu na mjestima za to predviđenim u gradskom jezgru ili prigradskim sredima. Smatramo da bi postojanje reciklažnog dvorišta i na Možuri doprinijelo višem stepenu reciklaže otpada u primorskoj regiji.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlog PPCG će se uključiti navedene stavke iz primjedbe u tekst plana. Naglašava se da je detaljno prikazivanje namjene po katastarskim parcelama moguće u detaljnijoj planskoj dokumentaciji. (Izmjene PUP-a opštine Bar). Na nivou PPCG će se ukazati na potrebu proširenja kapaciteta i izgradnja novih sanitarnih kada, zgradnja sistema za dobijanje el. energije iz deponijskog gasa, izgradnja sistema za tretman otpadnih voda, centra za kompostiranje, mogućnost termičke obrade otpada. Izgrdnja centra za sakupljanje i obradu otpadnih guma, centra za deponovanje i obradu građevinskog otpada od rušenja i izgradnja reciklažnog dvorišta.

357. SKUPŠTINA OPŠTINE BAR- (Zaključci SO Bar – ponovljena primjedba)

231. 07-332/24-231; 21.03. 2024.

Nije u nadležnosti PPCG

Iskazana zabrinutost zbog toga što je u PUP-u Bara zona A3 po GUR-u predviđena izgradnja željezničke pruge preko imanja i kuće Dejana Senić.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Obrazloženje. U PPCG se ne može sagledati katastarska parcela, zona definisana GUR-om. Kako je u izradi i PUP opštine Bar, potrebno je zahtjev uputiti za razmatranje u okviru tog planskog dokumenta.

137. 04/332&24/1643&137 Udruženje hotelijera ugostitelja i privatnog smještaja - Čanj Montenegro/ Predsjednik udruženja Momčilo Šćekić

Oblast: asfaltna baza

Ovim putem želimo izraziti oštro neslaganje i prigovor u vezi planirane izgradnje asfaltne baze i kamenoloma u zaleđu Čanja. Udruženje hotelijera, ugostitelja i privatnog smještaja s više od 60 privrednika, zajedno sa mještanima **Čanja, Mišića, I Đurmana odlučno se protivi ovakvom projektu.**

Napominjemo da plaže Kraljičina plaza i Čanjska plaza predstavljaju jedan od najljepših bisera obale, proglašenih za jedne od najljepših plaza**. Izgradnjom asfaltne baze i kamenoloma, postoji ozbiljna opsnost od ugražavanja ovih prirodnih dragulja**, što bi imalo dugoročne negativne posledice za turizam. Ovakva odluka nije samo neprihvatljiva već i potencijalno kriminalna. Važno je istaći da mi koji živimo u ovom području I živimo isključivo od turizma, snažno odbacujemo ovakvu bahatu odluku koja čini se zanemaruje interese zajednice I ugrožava život u Čanju, Mišićima i Đurmanima.

Pozivamo nadležne organe, uključujući ministra za turizam da pažljivo razmotre posledice ovakvog projekta i prepoznaju značaj očuvanja prirodne lepote obale i turističkog potencijala ove regije. Molimo da obustavite dalje korake u vezi sa ovim projektom.

Odgovor. Primjedba nije osnovana. Iako su razlozi za primjedbu opravdani, primjedba se odnosi na datu koncesiju, a ne na plan. U PPCG nije predviđena lokacija kamenoloma. To je nadležnost Ministarstva energetike i rudarstva. U Predlogu PPCG će se u smjernicama naglasiti potreba zaštite životne sredine i zdravlja stanovništva, pri definisanju/odobravanju lokacija i kontrola u toku trajanja koncesija.

OPŠTINA BUDVA

63. 04-332/24-1643/63; 02.04.2024. Opština Budva, Sekretarijat za urbanizam i održivi razvoj

Oblast: **saobraćaj**

Dostava na nadležnost primjedbi MZ Markovići na planiranu trasu brze ceste u Nacrtu PPCG:- rukovodilac Sektora Danijela Marotić

Sekretarijatu za urbanizam i održivi razvoj opštine Budva, obratila se **MZ Markovići** i dostavila primjrdbu na Nacrt PPCG za planirani dio trase brze ceste "Mediteranski koridor Crna Gora – Hrvatska - Albanija, putna interkonekcija R1 Obilaznica oko Budve, na teritoriji MZ Markovići.

Trasa brze ceste "Mediteranski koridor Crna Gora-Hrvatska-Albanija, putna interkonekcija R1 Obilaznica oko Budve", **na teritoriji MZ Markovići bi devastirala i uniištila polovinu ovog prigradskog naselja;** trasa prelazi preko izgrađenih objekata u naselju Markovići koji imaju potencijal za razvoj turizma kako je prepoznato u tekstu Nacrta PPCG.; u cilju očuvanja postojećih objekata i života u prigradskom naselju, mještani Markovića **insistiraju na izmještanju dijla trase brze ceste kroz teritoriju njihove Mjesne zajednice.**

Odgovor: Primjedba se prihvata. Koridor brze ceste se dodatno istražuje kroz Idejna rješenja u cilju predloga optimalnog koridora kojim se neće ugroziti funkcije mjesnih zajednica u opštini Budva i u drugim primorskim opštinama.

54. 04-332/24-922/54 Služba glavnog gradskog arhitekte – Dostava predmeta na dalju nadležnost br 22-332/24-42/1, od 14.03.2024.

Oblast: **saobraćaj**

Primjedbe i sugestije za "Mediteranski koridor Crna Gora – Hrvatska – Albanija, putna interkonekcija R1 Obilaznice oko Budve" na teritoriji MZ Markovići

1. Svjesni smo činjenice da su društvu potrebni putevi za razvoj infrstrukure, kao što su definisani vizijom razvoja st 1.2 tačka 18, kao i planiranim Rješenjem korišćenja prostora st 2.1 tačka 5 planirani saobraćajni pravac-…

MZ Markovići koja se nalazi na samo 4 km od glavne metropole turizma, duž čije teritorije planirana brza cesta prolazi u punom obimu prijeteći da trajno devastira ovo naselje, ima primjedbe i sugestije na istu. Navode se u dopisu načela: a. racionalnog i efikasnog korišćenja prostora, koridor bi prolazio preko izgrađenih objekata, te bi samim tim cijena izgradnje istog bila uvećana eksproprijacijom imovine; b. uređenje građevinskog zemljišta kroz human razvoj ruralnog naselja za bezbjednu i zdravu životnu sredinu – planiranom obilaznicom bi došlo do devastiranja I uništenja polovine prigradskog naselja;

2. MZ Markovići traži da se uspostavi balans između vlasnika zemljišta i javnog interesa.planom se pružaju mogućnosti razvoja svih vidova turizma u ruralnom zaleđu, a u Markovićima zbog obilaznice to neće biti ostvarljivo. Ističe se da turoističke zone ne treba temeljiti na "tržišnoj opravdanosti" na nacionalnom I lokalnom javnom interesu jer ovaj predlog otvara vrata mogućnosti da kapital određuje smjer I vrijednost interesa. ("ne na uštrb drugih, već u korist svih"). Ovim putem Vas molimo da zajedničkim snagama dođemo do optimalnih I racionalnih rješenja izmještanja Brze ceste u potpunosti sa teritorije MZ Markovići.

Predsjednica MZ Markovići, Dejana Sinđić

Odgovor: Primjedba se prihvata. Koridor brze ceste se dodatno istražuje kroz Idejna rješenja u cilju predloga optimalnog koridora kojim se neće ugroziti funkcije mjesnih zajednica u opštini Budva i u drugim primorskim opštinama.

2. 04-332/24-4623/2, 23.04. 2024., MZ Podostrog - Prigovor na planiranu izgradnju obilaznice oko Budve, poddionica 1.1. na lokaciji KO Maine, u zahvatu PPPN za obalno područje i planiranu izgradnju brze ceste Mediteranski koridor Crna Gora- Hrvatska- Albanija, putna interkonekcija R1 obilaznica oko Budve;

Oblast: saobraćaj

U dopisu naveden br. 01-332/24-4778/4 od 23.04. 2024. MZ Podostrog Predsjednik Savjet MZ Gojko Knežević

U PPPN za obalno područje, je predviđena saobraćajnica kroz naše **selo Podostrog**. Na istom prostoru Prostornim planom je predviđena saobraćajnica koja se kosi sa LSL Podostrog. U zahtjevu se ukazuje na sljedeće: **Predviđena saobraćajnica nema funkcionalnu namjenu koja bi bila zajedno sa brzom saobraćajnicom, (razmak 100m vazdušne linije), jer nema priključak na brzu saobraćajnicu; Uništila bi se ambijentalna cjelina Podostrog;** ukazuje se na propuste u Elaboratu procjene uticaja na životnu sredinu za brzu cestu i obilaznicu Budne; ne navode se kat.parcele kuda bi obilaznica prošla; građani MZ Podostrog imaju kuće, nekretnine, zemljište i planirana izgradnja obilaznice Budve, poddionica 1.1. na lokaciji KO Maine u zahvatu PPPN za obalno područje bi narušila prostor sela Podostrog; dat je opis trase saobraćajnice i obrazloženje koje se odnosi na Idejni projekat saobraćajnice, zahvat poljoprivrednog i šumskog zemljišta, privatnog vlasništva zemljišta i 21 objekat koji bi bili srušeni;

S obirom da je trasa Jadranske magistrale za brzi motorni saobraćaj planirana obroncima sela Podostrog, a planirana ulazna rampa za Budvu i izlazna rampa na pristupnu cestu uništava ambijentalnu sredinu sela Podostrog, nema ekonomsku opravdanost, jer zajedno sa brzom cestom je razmaka 100m; želimo da zaštitimo životnu sredinu, bogato kulturno naslijeđe, bogatu floru i faunu; vode sa izvora Kaludrak, Tolinjak, Studenac, Trepetača, Žabljak i Godušina voda su zahvaćene za potrebe vodosnabdijevanja stanovništva. Izvođenjem radova postoji rizik da se trajno unište izvorišta vode na ovom području; ovo područje nema gradsku vodu kojom bi se snabdijevalo; izvor Kaludrtak je u naselju Podostrog na koti 210mnm; izvor Tolinjak je na južnim padinama brda Ostrog na koti oko 90mnm. i kaptiran je za okolna domaćinstva;

ističu se ambijentalne vrijednosti Podostroga; iznad izvorišta Kaludrak je Vilina pećina koju speleolozi istražuju; manastir Podmaine, dvije crkve Sv. Jovan i Sv. Nikola; ukazuje se na istoriju manastira, malu kamenu crkvu Uspenje Bogorodice, stari most;

Život u selu, bogatstvo prirodne i kulturne baštine ovog područja, ne daje nam za pravo da dozvolimo uništavanje ovog područja koje je jedino ostalo sačuvano kao netaknuto područje zaleđa Budve, a koje ima šansu da ostane takvo, ako budete imali razumjevanja; **predlaže se da se planirana obilaznica oko Budve, poddionica 1.1. na lokaciji Maine u zahvatu PPPN OP, opštine Budva kao i planirana izgradnja brze ceste Mediteranski koridor Crne Gore – Hrvatska – Albanija, putna konekcija R1 obilaznica oko Budve, koriguje na način da se izmjeste sa teritorije sela Podostrog; u zahtjevu je potpisano 40 građana;**

Uz Zahtjev je priloženo više Inicijativa MZ Podostrog : na 1. potpisano 40 građana; na 2. 6 građana; na 3. 5 građana; na 4. 4 građana; na 5. 7 građana; na 6, 26 građana; na 7. 18 građana; na 8. 14 građana

Odgovor: Primjedba se prihvata. Koridor brze ceste se dodatno istražuje kroz Idejna rješenja u cilju predloga optimalnog koridora kojim se neće ugroziti funkcije mjesnih zajednica u opštini Budva i u drugim primorskim opštinama.

22-332/24-42/1, MZ Markovići PONOVLJENA PRIMJEDBA kao br. 54

Oblast: **saobraćaj**

Primjedbe i sugestije na Nacrt PPCG za Mediteranski koridor Crna Gora- Hrvatska-Albanija, putna interkonekcija R1 obilaznice oko Budve, na teritoriji MZ Markovići. Predsjednica MZ Markovići- Dejana Sinđić

25.03.2024- br 04-332/24-4623/1 ponovljen samo dopis Dostava predmeta na dalju nadležnost br 22-332/24-42/1 od 14.03. 2024.

425. OPŠTINA BUDVA – potpisane sve MZ ista primjedba kao 346 - Predlog Mjesnih zajednica opštine Budva i NVO MAINE za planiranje koridora tzv BRZE CESTE (saobraćajnice);

346. 04-332/24-1643/346; 15.05.2024. COPY NET DOO – PREDLOG MJESNIH ZAJEDNICA OPŠTINE BUDVE I NVO "MAINE" ZA PLANIRANJE KORIDORA TKZV. BRZE CESTE (saobraćajnice) ponovljena primjedba 425.

Oblast: Saobraćaj

Na Javnoj raspravi 15.03.2024.g. prisutni građani su se izjasnili da su protiv datog predloga koridora brze ceste iznad grada Budve, dok su se složili sa datim koridorom iznad sjeverne strane Paštrovske gore prema opštini Bar.

Predlaže se da koridor brze ceste se planira na znatno višim kotama kako je urađeno u dijelu koridora iznad sjeverne strane Paštrovske gore.

Predlog koridora je sljedeći:

Tačka A bila bi ulaz u tunel prije Velje strane (izlaz iz Obzovice) i tu bi se brza cesta nastavljala prema Paštrovskoj gori.

Tačka B bila bi: zlaz iz tunela iznad "Jarišta3 (Sedlo) i brza cesta bi se nastavljala pu pravcu žičare iznad Vrmca, a Vrmcem na most preko Veriga.

Na ovaj način zaštićena su sva sela u opštini Kotor, Tivat i Budva, te ambijentalne vrijednosti ovog prostora.

Razlozi za ovakav predlog su sledeći:

1. Trasa je mnogo kraća, a time i jeftinija,

2. Zemljište je uglavnom u državnoj svojini, čime su troškovi eksproprijacije smanjeni. (Predlogom koridora u Nacrtu PPCG država bi morala samo za eksproprijaciju zemljišta, u Mainama koje je uglavnom u privatnom vlasništvu, platiti oko 50 miliona eura, dok prihvatanjem datog predloga, troškovi po ovom osnovu bi bili smanjeni za više od 20 puta.
3. Datim predlogom koridora na navedenim višim tačkama štite se ambijentalne vrijednosti grbaljskih i mainskih sela, stari austrougarski putevi, kulturna dobra, kulturno naslijeđe crkve i ostalo. Štite se objekti koji su stari 400-500 godina, te crkve (predložen koridor u Nacrtu zahvata crkvu u Stanišićima).
4. Datim predlogom štite se vodotokovi i izvorišta. Koridor u Nacrtu plana presjeca postojeće vodotokove kojih ima više i ugrožavaju se izvorišta.
5. Datim predlogom zaobilaze se klizišta. Koridor dat u Nacrtu ide preko klizišta - Javnosti je poznato da je upravo rekonstrukcija postojećeg magistralnog puta Cetinje-Budva na dionici između sela Stanišići i sela Markovići dpovela do aktiviranja klizišta.
6. Dstim predlogom štiti se Nacionalni park kao i lovišta i životinjski svijet.
7. Datim predlogom sačuvaće se sela i omogućiti razvoj seoskog i lovnog turizma.
8. U interesu države je da je bolje štetovati Idejno rješenje brze ceste kroz Grbalj i iznad Maina (koje je koštalo 400000eura), nego dati milione za zemljište i objekte koje bi trebalo eksproprisati radi izgradnje brze ceste.
9. Predlažemo da se koridor brze ceste planira odmah iza Paštrovske gore prema Crmnici i dalje nastavlja prema Ulcinju.
10. Izlazi sa datog predloga brze ceste prema naseljenim mjestima, odnosno gradovima bi bio “system češljeva”. Postojala bi 2 izlaza prema Budvi i to: prvi izlaz bi bio prije ulaska u tunel – tačka A, postojećim magistralni putem, dok bi drugi izlaz bio od Sedla i spustio se prema Jazu trasom koja je već probijena za potrebe postavljanja dalekovoda. Na ovaj način zaštitila bi se Lastva Grbaljska i izašla u susret zahtjevima građana Grblja.
11. Predlažemo da se gasovod planira iznad tunela koji predlažemo kao trasu brze ceste. Gasovod bi bio postavljen na stubovima i time zaštićen od izduvnih gasova i životinjskog svijeta.
12. Zahtjevamo da se planom predvidi izmještanje postojeće trase dalekovoda koja je postavljena neposredno iznad sela Lapčići - Postavljeni dalekovodi emituju jako zračenje oje se može osjetiti u selu.
13. Napominjemo da su sve Mjesne zajednice saglasne sa datim predlogom, ono je u interesu zaštite životne sredine i stanovništva opštine Budva, kao i da su sva plemena – Paštrovići, Maine i Grbalj složni sa ovim predlogom

Potpisnici Mjesne zajednice: MZ Lapčići, Stari grad, Brajići, Markovići, Bečići, Reževići, Buljarica, Gornji Pobori i Gonji Pobori 2.Svinjišta, Podostrog, Jaz, Babin Do, Donji Pobori, Prijevor, Gospoština, Sveti Stefan, Podkošljun, Velji Vinogradi, Budva Centar;

Odgovor: Primjedba se prihvata. U toku Javne rasprave je započeta izrada Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu, sa ciljem da se provjere prostorni, tehnički, socijalni, ekološki i drugi važni aspekti za definisanje koridora, a nakon toga i projektovanja trase. Idejna rješenja izrađuje Monteput doo. i ona će se razmotriti od strane Stručnog tima. U daljem radu na PPCG i pripremi Predloga plana će se na osnovu tih dodatnih analiza definisati optimalni koridor brze saobraćajnice, na način da se isključe navedeni konflikti na koje je ukazano od strane Mjesnih zajednica Primorskih opština.

407. 04-332/24-1643/407 Jelena Stanišić - U ime mještana sela Stanišići - Stanišić Filip
Oblast: saobraćaj

Primjedbe u vezi planirane trase za izgradnju brze saobraćajnice duž Crnogorskog primorja/ lokalitet selo Stanišići opština Budva

Svjesni smo da bez dobrih puteva nema ni ekoomskog razvoja, pa samim tim ni turizma, ali isto tako, država u ovom slučaju obrađivač plana, mora voditi računa kuda ti putevi prolaze i šta se zapravo njihovom izgradnjom dobija, a šta gubi, s obzirom da planirana trasa brze saobraćajnice zahvata najljepše djelove naše opštine tj. Sela u zaleđu, koja su možemo slobodno reći jedino njeno netaknuto blago i budućnost crnogorskog turizma.
Napominjemo da se na ovom potezu nalaze razna kulturna dobra (spomenici, spomen domovi, crkve, seoska groblja…) te se samim tim ovaj prigovor posebno odnosi na dio trase koja je planirana kroz najlješpši i za nas najvredniji dio sela Stanišići. čijom bi se izgradnjom naša crkva i seosko groblje našlo između dvije saobraćajnice, što mislimo da nema nigdje na svijetu, ili se možda planira i izmještanje istog???
Kao mještani sela Stanišići u opštini Budva, izričito se protivimo izgradnji brze saobraćajnice u dijelu trase koja bi prolazila kroz naše selo i na taj način uništila budući potencijal istog, kao i ostalih sela duž cijele budvanske rivijere, ta vas ovim putem i obavještavamo da nećemo pristati na eksproprijaciju našeg zemljišta, uz bilo kakvu nadoknadu, s obzirom da nam je i prilikom izgradnje postojećih saobraćajnica uništen veliki i vrijedni dio naše imovine.
Napominjemo da nismo protiv izgradnje puteva i ostalih infrastrukturnih objekata od opšteg interesa, ali isto tako molimo obrađivača Plana da osim saobraćajno tehničkog rješenja vodi računa i o drugim ne manje bitnim stvarima i da se uzmu u razmatranje i druga alternativna rješenja, te samim tim buduću brzu saobraćajnicu planirate na novoj, višoj koti, pa makar to bilo i 50-100m iznad postojećeg magistralnog puta Budva – Cetinje, kako bi se sačuvalo samo jezgro sela Stanišići, a prije svega seosko groblje.
Ovakve i slične prigovore i peticije podnosili smo i ranije Ministarstvu kapitalnih investicija, kao nosiocu projekata izgradnje saobraćajne infrastrukture od nacionalnog značaja i Agenciji za zaštitu životne sredine, radi očuvanja prirodnih predjela i pejzaža kojima obiluje prostor u zaleđu Budve, tako mi mještani okolnih sela sa teritorije opštine Budva, pa cjenimo da će prostorni planeri koji rade na uzradi PPCG sagledati sve aspekte postojećeg planskog rješenja za brzu saobraćajnicu i prihvatanjem naših zahtjeva za izmještanje trase na više kote, obezbjediti dobru saobraćajnu povezanost sa primorjem Crne Gore, a ujedno sačuvati bogato prirodno i kulturno blago sela u zaleđu naše opštine, čime bi se stvorili uslovi za očuvanje i zaštitu životne sredine sa mogućnošću kontrolisanog planinskog razvoja zaleđa, a sve u cilju daljeg razvoja opštin e Budva a samim tim i Crne Gore.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U daljem radu na PPCG i pripremi Predloga plana će se dodatnim analizama i kroz Idejna rješenja koja priprema i izrađuje Monteput doo posebna pažnja posvetiti brzoj saobraćajnici u ovoj zoni u cilju nalaženja optimalnog rješenja sa aspekta zaštite prostora i prihvatljivog tehničkog rješenja.

410. 04.332/24-1643/410 MZ Sveti Stefan – Blažo Kaženegra
22-332/24-4272 Budva 18.03. 2024. 1.Mjesna Zajednica Sveti Stefan

Oblast: zaštita prirode i kulturne baštine

Zahtjev za markiranje zone Miločerskog parka kao zaštićenog područja, odnosno strateški važnog područja kojeg treba zaštititi kao kulturno i prirodno dobro

U Zahtjevu se navodi:

„Mi dolje navedeni, obraćamo vam se ovim zahtjevom, odnosno molbom, da prilikom konačne izrade Prostornog plana Crne Gore do 2040 značajno obratite pažnju na prostor zone Miločerskog parka, nadomak Svetog Stefana, Opština Budva, na način da u tekstualnom dijelu plana, a po mogućnosti i u grafičkom, izričito naglasite neophodnost njegove kulturne formalno-pravne zaštite kroz smjernice prilikom izrade (nižih) planova detaljne regulacije, tj. Prostornog urbanističkog plana-a Budve (PUP) ili nekog drugog plana za obalno područje“.

U Zahtjevu su dati podaci o formiranju Miločerskog parka od 1936.g. kao ljetnje rezidencije Karađorđevića, nacionalizaciji nakon Drugog svjetskog rata kada je pretvoren u vojno odmaralište, a nakon toga u luksuzni hotel. Ukazuje se na rezidencijalne objekte, prostranu botaničku baštu, vrtove sa bogatom vegetacijom, pejzažne i arhitektonske vrijednosti, Francuski most iz 1806.g. i druge elemente koji zaslužuju najviši nivo zaštite.

Navodi se: „Zaštita ovog lokaliteta na nivou Prostornog plana se javlja kao nužnost iz više razloga. Jedan od njih je i to da postoji očigledna nepažnja i odsustvo volje nadležnih organa u pogledu formalno-pravne zaštite ovog lokaliteta. Inicijative arhitekata Slobodana Boba Mitrovića i Stevana Džakovića za zaštitu ovog lokaliteta kao spomenika kulture (kulturnog dobra) iz 2015 godine su bile ignorisane od strane Uprave za zaštitu kulturnih dobara. Nakon toga, investitoru su izdati UT uslovi po kojima je već počeo sa građevinskim radovima na teritoriji parka, pri čemu je i srušen jedan od starih kraljevskih objekata iz 1936 godine. U oktobru 2021 godine Uprava za zaštitu kulturnih dobara, za vrijeme v.d. mandata Mladena Zagarčanina, je napokon prihvatila zahtjev MZ Sveti Stefan o zaštiti Miločerskog parka u kategoriji kulturni pjezaž. Međutim, nakon toga nije ništa konkretnije učinjeno na njegovoj zaštiti, te ovaj lokalitet je i dalje nezaštićen i izložen riziku da bude dalje devastiran“.

Miločerski park, kao integralni dio Kulturnog pejzaža Svetog Stefana, je prošle godine zvanično odabran među 7 najugroženijih (7 Most Endangered) lokaliteta baštine Evrope za 2023 godinu, u organiziaciji Evropa Nostre iz Brisela i Instituta Evropske investicione banke iz Luksemburga, uz podršku Evropske komisije i „Creative Europe“ programa EU.

„Molimo vas da u tekstualnom dijelu plana, a po mogućnosti i u grafičkom, u smjernicama propišete **potrebu obavezne zaštite lokaliteta Miločerski park, u smislu kategorija kulturnog pejzaža, nepokretnih kulturnih dobara, pejzažne arhitekture, kao i u pogledu prirodnih svojstava botaničke bašte, drveća, starih maslina (iz prethodnih perioda), obližnjih plaža Kraljičine i Kraljeve plaže (koje su već proglašene kao spomenici prirode), itd.** Na taj način, dali bi ste veliki doprinos očuvanju nacionalne kulturne i prirodne baštine Crne Gore“.

1. Mjesna zajednica Sveti Stefan,Vladislav Mitrović, predsjednik Savjeta
2.Hoteli Sveti Stefan AD Budva, suvlasnik lokaliteta,Dragana Kažanegra-Stanišić

3.HTP Miločer, suvlasnik lokaliteta,Igor Đurašević, izvršni direktor
4.Fondacija Bankada, Blažo Kažanegra, izvršni direktor
Adresa za slanje odgovora: Blažo Kažanegra, Fondacija Bankada, Stefana Mitrovića bb, 85315 Sveti Stefan, Budva.

Odgovor: Primjedba/predlog se prihvata. U Predlog PPCG će se unijeti predlog za zaštitu Miločerskog parka, sa posebnim prirodnim, ambijentalnim i kulturnim vrijednostima i plažama koje su prirodno dobro, u kategoriji koju definišu nadležne institucije. (Agencija za zaštitu životne sredine i Uprava za zaštitu kulturnih dobara).

PRIMJEDBE I SUGESTIJE OD ZAJEDNICA OPŠTINA CRNE GORE

359.332/24-1643/359 ZAJEDNICA OPŠTINA CG

Oblast: saobraćaj , planiranje, urbanizam, ruralni razvoj

Zajednica opština Crne Gore

Odbor za prostorno planiranje Zajednice opština Crne Gore na sjednici odžanoj 19.04.2024. godine, razmatrao je Nacrt Prostornog plana Crne Gore kao i sugestije pristigle od lokalnih samouprava i utvrdio sledeće:

I Z J A Š NJ E NJ E
Na Nacrt Prostornog plana Crne Gore

Kako je Prostorni plan Crne Gore (PPCG) u sistemu planiranja prostora najvažniji strateški planski dokument kojim se određuju državni ciljevi, pravila i mjere prostornog razvoja, u skladu sa ukupnim ekonomskim, socijalnim, ekološkim i kulturno-istorijskim razvojem države. Kojim se planira razvoj i opšta osnova organizacije, korišćenja, uređenja i zaštite prostora Crne Gore za planski period do 2040. godine, neophodno je produžiti javnu raspravu i organizovati više okruglih stolova za stručnu javnost i građane, u skladu i po određenim oblastima.

Napominjemo da je u toku trajanja javne rasprave u opštinama Crne Gore najavljeno održavanje tematskih okruglih stolova po sektorima (saobraćaj, zaštita životne sredine, energetika, turizam i sl.) do kojih nije došlo.

Smatramo cjelishodnim i održavanje zajedničkog sastanka predstavnika obrađivača plana i predstavnika Odbora za prostorno planiranje Zajednice opština Crne Gore.

Odgovor: Objašnjenje: U toku Javne rasprave su najavljeni tematski okrugli stolovi, koji su održani u organizaciji Privredne Komore i resornog Ministarstva. Na Javnim raspravama u opštinama se govorilo o svim oblastima razvoja, privredi, saobraćaju, energetici i ostaloj infrastrukturi, sa akcentom na pitanja koja se tiču, osim opšteg zajedničkog interesa i na resurse i prioritete razvoja te opštine.

U daljem procesu rada na Predlogu plana, Stručni tim je otvoren za saradnju, kao i zajednički sastanak sa predstavnicima Odbora za prostorno planiranje Zajednica opština Crne Gore.

Kada je u pitanju razvoj lokalnih samouprava ističemo sledeće:

1. Kada su u pitanju infrastrukturni koridori, mišljenja smo da njihove dimenzije u prostoru treba svesti na najmanju moguću mjeru. Takođe, smatramo da je neophodno izbjegavati alternativne koridore, obzirom da se, blokira razvoj područja u okviru istih.
   Kao rješenje, smatramo da PPCG treba da propiše jasne uslove i rokove za realizaciju i izradu tehničke dokumentacije za takve infrastrukturne objekte, prioritetno, za izradu idejnih rješenja kojim bi se suzili definisani koridori.

U prethodnom periodu, na osnovu rješenja važećeg PPCG, značajne površine i područja su bila rezervisana za izgradnju infrastrukturnih objekata, zbog čega je praktično bio blokiran razvoj tih djelova Crne Gore. Uslijed pasivnog odnosa nadležnih državnih organa i nedostatnosti tehničke dokumentacije nije došlo do sužavanja istih (primjer: koridori autoputeva širine 2 km).

Odgovor: Primjedba se prihvata/predlog. Obrađivač plana je u Javnoj raspravi iznio stav da se koridori definišu u najmanjoj širini koja dozvoljava izradu Idejnih rješenja i projekata, kao i da se nakon donošenja plana, u najkraćem roku koji će se u Predlogu plana definisati, urade Idejna rješenja i oslobodi koridor za druge namjene.

Mišljenja smo, takođe, da je posebno u sjevernim opštinama neophodno uzeti u obzir realnost planiranog autoputa i njegovu izvjesnu izgradnju u bliskoj budućnosti. U tom smislu, smatramo da je potrebno detaljno analizirati buduće veze ovih opština sa autoputem i dati posebne smjernice za razvoj naselja koja će se naći u blizini petlji i priključnih saobraćajnica.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Na nivou PPCG su definisane buduće veze sa opštinskim centrima, magistralnim i regionalnim putevima, a na detaljnijem nivou izrade planske dokumentacije, definisaće se preciznije. (petlje na saobraćajnicama i drugi detalji).

U Predlogu plana će se dati smjernice za razvoj naselja koja će se naći u blizini petlji i priključnih saobraćajnica, odnosno rješavanje saobraćajnih petlji u blizini naselja.

2. Prostorni plan Crne Gore treba da sadrži generalne smjernice i preporuke za buduće planiranje građevinskog zemljišta u lokalnim samoupravama u Crnoj Gori.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U PPCG su data opšta pravila i smjernice za detaljno planiranje građevinskih područja i potreba optimizacije i racionalnog korišćenja prostora. (Uslovi u pogledu planiranih namjena, opšta namjena površina i građevinska područja). U Predlogu će se dopuniti smjernice za urbani i ruralni rezvoj.

Predlažemo da se smjernice definišu na način da se za lokalne samouprave južnog regiona i Glavnog grada Podgorice daju smjernice koje će uvesti strožiji režim širenja građevinskog zemljišta za stanogradnju i dalju urbanizaciju, posebno na račun već planiranih poljoprivrednih i zelenih površina.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Pravila moraju važiti jednako za sve opštine, iako je neracionalno korišćenje prostora u prethodnom periodu najviše izraženo u Primorskom regionu i Središnjem (opština Podgorica). Problemi u nastavku neracionalnog korišćenja prostora, prevelikih parametara za izgradnju, podstandarno opremljenih zona, problemi u saobraćaju i komunalnom opremanju, na koje je ukazano u planu, proističu prije svega iz važeće detaljne planske dokumentacije, po kojoj se i dalje izdaju UTU za izgradnju. (bez obzira na restriktivne planske mjere sa nivoa strateških planova).

U Predlogu plana će se istaći smjernice koje se odnose na zabranu izgradnje stanova na obradivom poljoprivrednom zemljištu i potreba očuvanja i zaštite zelenih površina.

Donošenje planova nižeg reda centralizovano je donošenjem Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata iz 2017. godine. Centralizacija je u mnogome zaustavila razvoj lokalnih samouprava, a to se jasno vidi iz činjenice da je u periodu od 2017. do 2021. godine, od 120 opštinskih inicijativa za izmjenu lokalnih planskih dokumenata realizovano sve ga 30-tak inicijativa. Primjera radi u opštini Rožaje nije donijet ni jedan planski dokument. Štetu od centralizacije ne trpe samo opštine i zainteresovani investitori, već i građani koji ne mogu da realizuju sve potencijale svojih nepokretnosti. Mišljenja smo da PPCG u cilju razvoja lokalnih samouprava, treba da da smjernice i preporuke za decentralizaciju planova nižeg reda i vraćanja nadležnosti lokalnim samoupravama za njihovo donošenje.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata/predlog. Iako je donošenje Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata nadležnost resornog Ministarstva, u Nacrtu plana je istaknuta potreba intenzivnije komunikacije državnog i lokalnog nivoa, a u Predlogu plana se istaći potreba hitnog donošenja Izmjena Zakona, u cilju pronalaženja optimalnog rješenja za decentralizaciju, ali i kontrolu u planiranju i izgradnji prostora. (očekuje se paralelno donošenje Zakona i PPCG, tako da se očekuje da u periodu donošenja PPCG, Izmjene zakona o planiranju prostora budu usvojene.)

Posebno naglašavamo značaj važeće planske dokumentacije, seizmičkih i geoloških karakteristika primorskog područja (seizmička zona i veliki dio nestabilnog, uslovno nestabilnog i erozivnog terena koji nije pogodan za urbanizaciju), kao i spomenike i parkove prirode, aktivne zone eksploatacije mineralnih sirovina, magistralne puteve i željezničke pruge koje se nalaze u ovoj zoni, koje u kombinaciji sa namjenom građevinsko područje naselja – gradske površine, mogu stvoriti brojne konfliktne situacije u prostoru.

Stoga, prije konačnog određivanja namjene za građevinsko područje naselja – gradske površine, treba pažljivo analizirati sve aspekte ovog prostora i njihov međusobni odnos i efekat koji mogu izazvati.

Potrebno je dodatno analizirati i dati smjernice za korigovanje granica zona posebnih namjena, granice zona zaštićenih područja a, koja su u koliziji sa važećom planskom dokumentacijom.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. I u Nacrtu plana su istaknuta ograničenja i potencijalni konflikti za izgradnju, o čemu se mora voditi računa pri planiranju na detaljnijem planskom nivou. Upravo je cilj da, kako se navodi u primjedbi „prije konačnog određivanja namjene za građevinsko područje naselja – gradske površine, treba pažljivo analizirati sve aspekte prostora i njihov međusobni odnos i efekat koji mogu izazvati“.

Preispitivanje potrebe za korigovanje granica zona posebnih namjena, granice zona zaštićenih područja , koja su u koliziji sa važećom planskom dokumentacijom se može razmatrati na osnovu zahtjeva lokalnih samouprava, a za granice i režime zaštite je nadležna Agencija za zaštitu životne sredine koja radi na reviziji svih Studija zaštićenih područja.

Kada je u pitanju odlaganje i tretman otpada, a posebno planiranje regionalnih centara sa ovom svrhom, smatramo da PPCG treba da se predloži optimalne lokacije/područja u okviru regiona ili djelova Crne Gore.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Na nivou PPCG nije moguće vršiti dodatne analize da bi se odredile precizno optimalne lokacije.

6. Grafički prilozi su međusobno neusaglašeni, kao i tekstualni i grafički dio plana.

Odgovor: Primjedba nije jasna. U saradnji sa predstavnicima Zajednice opština, mogu se razmotriti konkretni slučajevi neslaganja (koji su mogući u Nacrtu plana), koji će se pri izradi Predloga plana usaglasiti.

7. Kroz PPCG i konkretna rješenja se mora potencirati razvoj pasivnijih djelova opština južnog i središnjeg i sjevernog regiona. U tom smislu, posebno treba naglasiti potrebu razvoja lokalnih samouprava u okviru ovih regiona, a uzimajući u obzir prvenstveno, njihovu bolju saobraćajnu povezanost.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U Nacrtu plana se ističu Opšti ciljevi razvoja. Istaknut je Cilj1. Ublažavanje regionalnih nejednakosti sa konkretnim smjernicama, Cilj2. Obezbjeđenje kvaliteta života u svim dijelovima Crne Gore prema održivim prostornim ekološkim kriterijumima, gdje se između ostalog navodi:

„ Razvoj manje razvjenih područja se može podsticati:

- *Izgradnjom infrastrukture neophodne za razvoj, (saobraćaj, elektroenergetska, hidrotehnička i elektrokomunikaciona infrastruktura);*
- *Obezbjeđivanjem društvenih djelatnosti i usluga na višem nivou u svim regionima;*

Stvaranjem uslova za rad i privređivanje u opštinama koje su depopulaciono ugrožene;“

Dalje se navodi Razvoj urbanih i ruralnih područja u skladu sa potencijalima i ograničenjima: Elementi politike održivog urbanog i ruralnog razvoja su:

- *Racionalna upotreba prostora i usklađivanje prostornog razvoja sa prirodnim potencijalima i ograničenjima, na kopnu i moru,*
- *Poštovanje režima korišćenja prostora i pogodnosti terena za izgradnju, posebno u kontekstu seizmičkog rizika i klimatskih promjena;*
- *Očuvanje prostornog identiteta i definisanje uslova i režima korišćenja prostora,*
- *Usmjeravanje prostornog razvoja u cilju postizanja maksimalnih pozitivnih efekata i svođenje negativnih efekata na najmanju mjeru ili isključivanje negativnih uticaja;*
- *Obezbjeđivanje racionalne upotrebe prostora i sigurnosti stanovništva kontrolom planskih postupaka i usklađivanjem sektorskih politika koie u realizaciji imaju uticaj na prostor;*
- *Usklađivanje prostornog razvoja sa prirodnim i prostornim ograničenjima, posebno u skladu sa visokim rizicima;“*

Posebno se u cilju zaustavljanja negativnih demografskih trendova ističu mjere za razvoj Sjevernog regiona. U Predlogu plana će se dodatno istaći potreba intenzivnije podrške u razvoju pasivnijih područja, kroz prioritet u boljem saobraćajnom i u cjelini infrastrukturnom opremanju, kao i podrški kroz odgovarajuće privredne i društvene aktivnosti.

8. U PPCG navode se negativni demografski trendovi u sjevernom regionu. Uz navedene mjere za prevazilaženje ovog problema dodati i omogućiti adekvatnim mjerama i smjernicama za korišćenje EU Fondova, posebno IPARD programa, uz unapređenje infrastrukture u cilju razvoja ruralnog turizma, bio-eko i zdrastvenog turizma. Potrebno je definisati smjernice za infrastrukturu i građenje u zaštićenim prostorima (davanjem generalnih smjernica kojim bi se omogućila gradnja u ovim područjima a **za potrebe razvoja turizma i seoskih domaćinstava).**

Takođe, u svim smjernicama navodi se maksimalno očuvanje poljoprivrednog zemljišta i da se ne dozvoli širenje građevinskog zemljišta na račun poljoprivrednog, a sa druge strane se navodi razvoj seoskog turizma a što je jedan od osnova za zaustavljanje depopulacije sjevera. PPCG-om treba prepoznati i definisati minimalnu površinu i vrstu poljoprivrednog zemljišta koja se može pretvoriti u građevinsko zemljište. Dati preciznije smjernice za planirane poljoprivredne površine i definisati njihov planski status u skladu sa bonitetom poljoprivrednog zemljišta. Mišljenja smo da, treba napraviti razliku u planskom tretmanu visoko kvalitetnog i manje kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta, po bonitetnim klasama (od I do IV i V do VIII klase). Takođe, neophodno je da Prostorni plan treba da, da smjernice za poljoprivredno zemljište koje će biti primijenjene kroz izradu prostorno urbanističkih planova.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Predlogu plana će se dati opšte smjernice za izgradnju u ruralnom području - u naseljima van naselja na neplodnom poljoprivrednom zemljištu u skladu sa Zakonom o zemljištu koje priprema Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

9. PPCG trebalo bi da sadrži smjernice koje omogućavaju realizaciju mjera za borbu protiv klimatskih promjena, kao i smjernice za razvoj alternativnog zdravstvenog turizma, veoma popularnog i cijenjenog u svijetu. Stvaranje pretpostavki za realizaciju mjera za borbu protiv klimatskih promjena takođe je važno sa aspekta povlačenja sredstava iz EU i drugih drugih fondova, odnosno svih bespovratnih sredstava koja su na raspolaganju.

   U najvećem broju poziva za povlačenje bespovratnih sredstava jedan od kriterijuma koji povećava šanse i broj bodova aplikantima jeste da su predviđene mjere za borbu protiv klimatskih promjena, koje podrazumijevaju, na primjer, izgradnju obaloutvrda uz rijeke ili jezera, objekata za rano otkrivanje šumskih požara i slično. Zato bi bilo važno da se planskim dokumentima daju odgovarajuće smjernice da kasnije ne bi bilo prepreka za ispunjavanje uslova za apliciranje za sredstva iz ovih fondova.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Nacrtu plana se u Analizi stanja ističe aspekt klimatskih promjena. U svakom sektoru razvoja je taj aspekt naglašen. (saobraaj, energetika, poljoprivreda, izgradnja objekata). U Predlogu plana će se istaći opšte smjernice koje su važne za aspekt klimatskih promjena, prilagođavanje i smanjenje negativnih efekata od klimatskih promjena.

10. Obzirom da je u pripremi Zakon o legalizaciji bespravnih objekata, mišljenja smo da PPCG treba da definiše smjernice i preporuke za umanjenje efekata ovog problema na teritoriji cijele Crne Gore. Jasno je opredjeljenje države da se kroz buduća zakonska rješenja razmatrati rješenja kojim će se "uklopi" što veći broj objekata (koji nisu u koridorima infrastrukture, zonama zaštite i sl.) kakvo opredjeljenje, smatramo, treba da sadrži i PPCG.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu PPCG se ističe problem nelegalnih objekata u Crnoj Gori i ukazuje da je jedan strateških od prioriteta rješavanje ovog problema. U Predlogu plana će se dati opšte smjernice, uz očekivanje da će Zakon o legalizaciji objekata u narednom periodu sistemski rješavati ovaj problem. Za uspješan proces je neophodna koordinacija i saradnja državnog i lokalnog nivoa prije svega dijagnoza stanja po pitanju nelegalnih objekata u svakoj opštini.

Obzirom da je u toku trajanja javne rasprave pristigao i jedan broj primjedbi lokalnih samouprava u Crnoj Gori, u prilogu akta vam dostavljamo dokument sa sistematizovanim predlozima i sugestijama lokalnih samouprava u Crnoj Gori, razvrstanih po regionima.

Prelažemo, održavanje zajedničkog sastanka tima koji je radio na PPCG sa predstavnicima Odbora, u cilju dobijanja što kvalitetnijeg planskog dokumenta.

Odgovor: Održavanje sastanka se podržava od strane Obrađivača plana, na predlog Zajednice opština.

Broj: 05-_____/24
Podgorica,_____. april 2024. godine
Sekretarka Odbora Marija Kljajić; Predsjednik Odbora Miljan Barović

351. 04-332/24-16423/351 16.05.2024. Zajednica opština Cg: Primjedbe lokalnih samouprava: 1. Mojkovac, Rožaje, Bar, , Možura doo. Berane, udruženje Pivljana primjedbe Plužine, Šavnik, Kotor:

Oblast: Sistem planiranja – zakon, zaštita prirode, turizam, saobraćaj, energetika, regionalni razvoj, poljoprivreda, ruralni razvoj.

U okviru Primjedbi i predloga, sugestija od Zajednice opština, ponovljene su pojedinačne primjedbe od opština, koje su dostavljene pod posebno zavedenim brojem i evidentirane u grupi opština.

ZOCG Zajednica opština Crne Gore

PRILOG 1

U toku trajanja javne rasprave Zajednici opština, je pristigao i jedan broj primjedbi lokalnih samouprava u Crnoj Gori, iste Vam dostavljamo sa sistematizovanim predlozima i sugestijama, razvrstanih po regionima:

OPŠTA PRIMJEDBA

Kako je Prostorni plan Crne Gore (PPCG) u sistemu planiranja prostora najvažniji strateški planski dokument kojim se određuju državni ciljevi, pravila i mjere prostornog razvoja, u skladu sa ukupnim ekonomskim, socijalnim, ekološkim i kulturno-istorijskim razvojem države. Kojim se planira razvoj i opšta osnova

organizacije, korišćenja, uređenja i zaštite prostora Crne Gore za planski period do 2040. godine, neophodno je produžiti javnu raspravu i organizovati više okruglih stolova za stručnu javnost i građane, u skladu i po određenim oblastima. Napominjemo da je u toku trajanja javne rasprave u opštinama Crne Gore najavljeno održavanje tematskih okruglih stolova po sektorima (saobraćaj, zaštita životne sredine, energetika, turizam i sl.).

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Nakon Javne rasprave u svim opštinama Crne Gore, održani su tematski okrugli stolovi u organizaciji Privredne Komore Crne Gore i Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, po tematskim oblastima. U toku pripreme Predloga plana mogu se održati sastanci sa Zajednicom opština, sa NVO sektorom, predstavnicima određenih Mjesnih zajednica koji su iskazali potrebu na temu saobraćaja, energetike i zaštite prostora.

Brendirati Crnu Goru kao bio-eko destinaciju

PPCG trebalo bi da sadrži smjernice koje omogućavaju realizaciju mjera za borbu protiv klimatskih promjena, kao i smjernice koje daju osnovu za razvoj alternativnog zdravstvenog turizma, veoma popularnog i cijenjenog u svijetu. Stvaranje pretpostavki za realizaciju mjera za borbu protiv klimatskih promjena takođe je važno sa aspekta povlačenja sredstava iz EU i drugih drugih fondova, odnosno svih bespovratnih sredstava koja su na raspolaganju.
U najvećem broju poziva za povlačenje bespovratnih sredstava jedan od kriterijuma koji povećava šanse i broj bodova aplikantima jeste da su predviđene mjere za borbu protiv klimatskih promjena, koje podrazumijevaju, na primjer, izgradnju obaloutvrda uz rijeke ili jezera, objekata za rano otkrivanje šumskih požara i slično. Zato bi bilo važno da se planskim dokumentima daju odgovarajuće smjernice da kasnije ne bi bilo prepreka za ispunjavanje uslova za apliciranje za sredstva iz ovih fondova.

Ocjenjujući da je aktuelni Program razvoja zdravstvenog turizma interesantan opštinama kao strateško opredeljenje Vlade, pored konvencionalnog zdravstvenog turizma, Crna Gora ima odlične uslove i za razvoj takozvanog komplementarnog, alternativnog zdravstvenog turizma, koji turističku sezonu može produžiti i na cijelu godinu.

Riječ je o vidu zdravstvenog turizma koji se zasniva na prirodnim bogatstvima poput mineralnih voda, mineralnog pijeska i ljekovitog bilja, i koji je veoma cijenjen u svijetu. Zato bi bilo važno da se daju smjernice koje omogućavaju razvoj ovakvog vida turizma ne samo u zaleđu primorski opština, u našim selima i na planinama, već i u području Skadarskog jezera, gdje smo već imali zahtjeve stranih investitora za izgradnju welness kompleksa sa objektima od prirodnih materijala, u kojima bi funkcionisali centri za prevenciju i liječenje. Imajući u vidu ustavno određenje Crne Gore kao ekološke destinacije, uz razvoj ovakvog turizma ona bi se mogla brendirati kao bio-eko destinacija, što bi komplementarno funkcionisalo i sa drugim vrstama turizma koje želimo da razvijamo, poput vjerskog, speleološkog, jezerskog i drugih. To bi takođe moglo da posluži za pokušaj rješavanja problema depopulacije, koji je naročito prisutan na seoskom području.

Zahtjev za smjernice u PPCG koje će omogućiti razvoj zdravstvenog, turizma, (izgradnju welness objekata sa prirodnim načinima liječenja i preventive, sporskih, rekreativnih objekata i sl.) zasnivaju se na usvojenom Vladinom Programu razvoja zdravstvenog turizma.

Odgovor: Primjedba/prijedlog se prihvata. U Predlogu plana će se dati dodatne smjernice koje se odnose na razvoj u skladu sa klimatskim promjenama.

Zdravstveni i wellness turizam navodi se kao sekundarni turistički proizvod u Primorskom i Sjevernom regionu te će se dodati u Središnji. U opisu proizvoda će se navesti kako je osim konvencionalnog proizvoda ove vrste, na terenu prepoznat interes za razvojem alternativnog zdravstvenog turizma koji se temelji na prirodnim bogatstvima poput mineralnih voda, pijeska i ljekovitog bilja.

U Primorskom regionu, u dijelu raspisa smjernice Sistem razvoja konkurentne smještajne strukture, u četvrtom paragrafu će se kod wellness rizorti dodati: (osim konvencionalnih, alternativni rizorti, temeljeni na lokalnim specifičnostima i prirodnom resursu).

U Središnjem regionu će se dodati zdravstveni i wellness turizam kao sekundarni turistički proizvod. Osim toga, navest će se u dijelu Turističkih zona, zona 6, ZONA SKADARSKOG JEZERA sljedeća rečenica: U skladu sa interesom tržišta tržišta za razvojem specifičnih zdravstvenih i wellness turističkih proizvoda, iste je razvojne inicijative potrebno uzeti u obzir te osigurati izostanak negativnog utjecaja na prirodu i životnu sredinu.

U Sjevernom regionu će se dodati opis sekundarnog turističkog proizvoda kao i u Primorskom. Također, u smjernici Diverzificirani kapaciteti visokog nivoa i kvaliteta usluge dodaće se sljedeći dio rečenice „…etno sela i katuni. Moguć je razvoj i specijaliziranih zdravstvenih i wellness rizorata temeljenih na lokalnim specifičnostima i prirodnom resursu kao što je ljekovite bilje, mineralne vode i sl.

Decentralizacija planske dokumentacije

Donošenje planova nižeg reda centralizovano je donošenjem Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata iz 2017. godine. Centralizacija je u mnogome zaustavila razvoj lokalnih samouprava, a to se jasno vidi iz činjenice da je u periodu od 2017. do 2021. godine, od 120 opštinskih inicijativa za izmjenu lokalnih planskih dokumenata realizovano sve ga 30-tak inicijativa. Primjera radi u opštini Rožaje nije donijet ni jedan planski dokument. Štetu od centralizacije ne trpe samo opštine i zainteresovani investitori, već i građani koji ne mogu da realizuju sve potencijale svojih nepokretnosti. Mišljenja smo da PPCG u cilju razvoja lokalnih samouprava, treba da da smjernice i preporuke za decentralizaciju planova nižeg reda i vraćanja nadležnosti lokalnim samoupravama za njihovo donošenje.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Primjedba je upućena Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. U Nacrtu PPCG se u naslovu „Zemljišna politika“ ukazuje na probleme u sistemu planiranja prostora i izgradnje objekata i upućuje na prioritetno rješavanje u okviru odgovarajuće zakonske regulative. U Predlogu PPCG će se dodatno istaći ovaj problem.

SUGESTIJE ZA SJEVERNI REGION

Kada je u pitanju razvoj lokalnih samouprava i sjevernog regiona ističemo sledeće ***Predloge za zaštitu*** :

Sinjajevinu proglasiti parkom prirode i zaštititi je od formiranja vojnog poligona. Opština Mojkovac i građani podržavaju zaštitu prirodnih resursa Sinjajevine i protiv su formiranja vojnog poligona na ovoj planini. Takođe, u pogledu proglašavanja ove planine zaštićenim područjem treba razmotriti koja bi kategorizacija bila odgovarajuća u pogledu interesa stanovništva i održivog razvoja.

Zaštititi kanjon rijeke Stožernice koja se nalazi na teritoriji opštine Bijelo Polje, koja predstavlja vrijednu predionu cjelinu zbog geomorfoloških, biogeografskih i predionih odlika. U okviru kojeg je i zaštićena Novakovićeva pećina. Na području Vraneške doline, Rijeka Srožernica isklesala je imoresivan kanjon. Rijeka Stožernica ponire sjeverno od ruševina srednjovjekovnom Manastira Sokolac, a ponovo izvire na kraju kanjona, kod Manastira Vranaštica.

Slivno područje rijeke Bistrice - predio izuzetnih odlika. Bistirca (mala Bistrica) je desna pritoka Ljuboviđe. Njeno vrelo je kaptirano za gradski vodovod. Najveći je značaj za vodosabdijevanje Opštine Bijelo Polje. Izvire ispod planine Bjelasice, bistro, hladna, i brza planiniska Rijeka. Ovo područje obiluje rijetkom divljači i četinarskom šumom, pa bi se moglo zaštititi kao regionalni park prirode i koristiti u turističke i naučno-istraživačke svrhe.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Iznijeti predlozi za zaštitu će se unijeti u Predlog plana i dodatno razmotriti sa timom za SPU na životnu sredinu i Agencijom za zaštitu životne sredine i unijeti u Predlog plana.

- ***Razvoj turizma***

U PPCG navode se negativni demografski trendovi u sjevernom regionu. Uz navedene mjere za prevazilaženje ovog problema **dodati i omogućiti adekvatnim mjerama i smjernicama korišćenje EU Fondova, posebno IPARD programa**, uz unapređenje infrastrukture u cilju razvoja seoskog i ruralnog turizma, bio-eko i zdrastvenog turizma. Potrebno je **definisati smjernice za infrastrukturu i građenje u zaštićenim prostorima-** šira zona nacionalnih parkova (davanjem generalnih smjernica kojim bi se omogućila gradnja u ovim područjima a za potrebe isključivo razvoja turizma i seoskih domaćinstava) kako bi valorizovali taj potencija. Takođe, u svim smjernicama navodi se maksimalno očuvanje poljoprivrednog zemljišta i da se ne dozvoli širenje građevinskog zemljišta na račun poljoprivrednog, a sa druge strane se navodi razvoj seoskog turizma a što je jedan od osnova za zaustavljanje depopulacije sjevera. PPCG-om treba **prepoznati i definisati minimalnu površinu i vrstu poljoprivrednog zemljišta koja se može pretvoriti u građevinsko zemljište.**

Po uzoru na Durmitorski prsten predlažemo Bjelasički prsten kao turističku putanju i to: Povezivanje Plav-Komovi-Andrijevica tunel iznad Lubnica do skijališta Kolašin 1600 žičara (vožnja do Troglave) pa prema Opštini Mojkovac-planina Bjelasica-Biogradsko jezero-Ski centra Žarski-Mojkovac do Ski centra Cmiljača – Bijelo Polje, do planine Sinjajevina-Žabljak i povezivanje sa Durmitorskim prstenom. Ova putanja bi uticala kako na zimsku tako i na ljetnju turističku sezonu i ponudu ali i na povezivanje sjevernog regiona i razvoj lokalnih samouprava.

Obogatiti turističku ponudu spajanjem ski centara gondolama i to: Gondola Mojkovac od željezničke stanice –Bjelasica (Žarski), zatim Gondola Vragogo-Troglava, kojim bi se Bjelasica povezala sa Opštinama Mojkovac, Bijelo Polje i Kolašin.

PPCG područje Durmitora vezuje za Opštinu Žabljak uprkos činjenici da veliki dio turističkog potencijala Durmitora, sliva rijeke Tare i NP Durmitor pripadaju Opštini Plužine. Nejasno je zbog čega su Opštine Plužine i Šavnik integrisani u posebnu privrednu zonu koja je odvojena od zone koju pokriva Opština Žabljak. Durmitorsko područje predstavlja, prirodnu, kulturološku i etnički jednu jedinstvenu cjelinu i stoga ga i u razvojnom smislu treba integralno posmatrati i razvijati.

Aktiviranje potencijala u turizmu posebno na području Jelovice (beranska strana) vraćanjem izbrisanog dela iz Prostiornog plana Posebne namjene Bjelasica Komovi iz 2009. godine zbog nejasnih obrazloženja kada je teritorija opština Berane ostala bez mogućnosti gradnje tada prvobitno planiranog hotelskog kompleksa na severnoj strani Jelovice (teritorija opštine Berane).

Takođe obavezno planirati razvoj prostora na lokaciji **Lokve-Cmiljevica** za razvoj i proširenje postojećeg Ski centra Lokve. Predmetni prostor rezervisati za izgradnju i dogradnju ski – centra kroz predmetni plan i izvršiti usklađivanje sa planovima nižeg rede – Prostornim planom opštine Berane čija izrada je u toku. U prostormom planu planirati ponovno pokretanje beranskog aerodroma za putnički i kargo saobraćaj kao – Međunarodne vazdušne luke (već postoji zainteresovani investitor sa kojim je Vlada Crne Gore i opština Berane potpisala Memorandum o valorizaciji aerodrom u Beranama", pokrenuta procedura Javno-privatnog partnerstva, trenutno je u toku tender za izbor konsultanta za pružanje usluga u cilju pripreme i izrade analize opravdanosti javno-privatnog partnerstva za valorizaciju aerodroma u Beranama).

Planirati namjenu zemljišta za razvoj smeštajnih kapaciteta visokog kvaliteta na području **Jelovice na beranskoj teritoriji**, planirati turističku zonu sa baznim naseljem, zone sa objektima centralnog naselja sa hotelima, apartmanima sa recepcijom i javnim sadržajem, zone zasebnih grupacija sa objektima jednoporodičnih smeštajnih jedinica, sa pratećim sadržajima mrežom pešačkih komunikacija, trgovima, biciklističkim stazama, zelenim površinama.
Planirati smeštajne kapacitete visokog nivoa kvaliteta usluga - zimskog rizorta, i visokog kvaliteta privatnog smeštaja i objekata kao što su: planinske kuće, planinski chalet, bungalove, townhouses, hostele, katune.

U opštini Rožaje definisati turističku zonu Hajla i Štedim, kao i ostale zone kao što su Rujišta, Djuranovića Luke i Ravništa.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Predlozi su razmatrani i u okviru pojedinačnih primjedbi opština.

Predlozi koji se odnose na: smjernice za korišćenje EU I IPARD fondova, unapređenje infrastrukture za razvijanje zdravstvenog turizma, opšti uslovi za građenje u zaštićenim područjima-široj zoni, očuvanje poljoprivrednog zemljišta i prihvatljiva izgradnja, Bjelasički prsten, spajanje ski - planinskih centara, dodatne smjernice za razvoj Jelovice, razvoj planinskog centra Lokve-Ciljevica, dodatno isticanje zona Hajla i Štedim, će biti unijeti u Predlog plana.

Razvoj putne infrastrukture

Nacrtom PPCG planirana su i dva regionalna puta: (Opština Bijelo Polje) Brzava-Prijelozi-Torine i Cmiljača-Prijelozi-Torine-Cmiljača-Žarski (opština Mojkovac), pa isti treba planirati kao jedan regionalni put.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Ovi putevi su planirani kao turistički i biće objedinjeni u jedan putni pravac. Njihova dalja kategorizacija zavisiće od saobraćajnog opterećenja. (definiše Uprava za saobraćaj).

U opštini Pljevlja evidentiran je **regionalni put R-18 Pljevlja (raskrsnica sa M-6)-Gradac-Šula (granica sa BIH-granični prelaz Vitine).** PPCG bio je planiran novi magistralni put Šula (granica BIH) –Pljevlja-Bijelo Polje-Berane-Rožaje-Bać, koji bi koristio djelove postojećih magistralnih pravaca, međutim u PPCG se ne pominje taj putni pravac. Razmotriti opravdanost ovog putnog pravca i planairati rekonstrukciju R-18 , kako bi isti dobio rang magistralnog puta.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Povezivanje Pljevalja, Bijelog Polja i Berana je planirano brzom sabraćajnicom, a regionalni put R18 ostaje kakav jeste, sa smjernicama za rekonstrukciju.

Pljevlja - Bijelo Polje – Berane – Rožaje sa sekundarnim razvojnim povezivanjem drumskog i željezničkog saobraćaja, posebno razmotriti predloženu trasu železničke pruge koja prolazi kroz teritoriju opštine Berane koja ne korespondira sa trasom u trenutno važećem PUP-u opštine Berane. Razmotriti varijantu da planirana trasa železničke pruge ide paralelno uz trasu auto-puta kroz teritoriju opštine Berane.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U procesu pripreme Predloga plana će se usaglasiti koridor sa tekućim izmjenama PUP-a Berane.

Planirati i **nastavak izgradnje regionalnog - magistralnog puta Berane-Petnjica** sve do granice sa Repubikom Srbijom.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Berane - Petljica je regionalni put. Veza sa granicom Srbije planirana je autoputem. Nastavak regionalnog puta ka granici sa Srbijom može se ostvariti lokalnim putem što treba da je predmet razrade nižeg nivoa planske dokumentacije.

Aerodrom u Beranama i njegovu buduću valorizaciju planirati kao međunarodnu vazdušnu luku za putnički i kargo saobraćaj i razvijati ga u kategoriju 4D u skladu sa međunarodnim standardima.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Aerodrom Berane je već planiran u Nacrtu plana.

Predvidjeti **tunel Rožaje-Peć** kao magistralni put sa pristupnim saobraćajnicama kao i saobraćajnicu Rožaje-Petnjica.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Tunel Rožaje – Peć planiran je kao lokalni put.

U dijelu “8.1-1 Autoputevi i saobraćajnice u Crnoj Gori” dio koji se odnosi na brze saobraćajnice, **izostavljen je put Plužine-Šćepan Polje kao brza saobraćajnica.** Dosadašnjom planskom dokumentacijom isti put je bio definisan kao brza saobraćajnica. S obzirom da je riječ o međunarodnoj trasi, njegovo izbacivanje iz reda brzih puteva bi značilo da Država ne želi da se upušta u njegovu modernizaciju i rekonstrukciju, te na taj način međunarodni putni pravac će se marginalizovati i ostavi ga u lošem stanju u kome je trenutno. Kako je navedeni putni pravac najblizi koridor koji povezuje Podgoricu i Sarajevo a samim tim

povezuje zapadnu i istočnu Evropu, njegovo zaobilaženje u kategorizaciji u put višeg reda bi dislociralo Crnu Goru u putnoj povezanosti sa evropskim državama. Takođe, sam razvoj ovog kraja Crne Gore bi bio ozbiljno zaustavljen jer bi glavni tranzitni pravac ka zapadnoj Evropi ostao loš i nebezbjedan.

Dio "8.1-4 Turistički putevi" predviđa kategorisanje puteva na način kako ih zakon o putevima ne prepoznaje. Dakle, ne postoji kategorija turističkog puta. S obzirom da ne postoji takva kategorija, ostaje nejasno šta će se postići sa ovakvim definisanjem određenih putnih pravaca, ko će imati nadležnost na njihovom upravljanju i održavanju.

Putni pravac Plužine-Trsa-Pošćenski kraj je regionalni put koji povezuje dvije opštine, Plužine i Žabljak, te se koristi i u druge svrhe osim u turističke svrhe. Nužno je navesti u dokumentu da je **regionalni putni pravac Plužine-Trsa-Pošćenski kraj** neophodno rekonstruisati kroz njegovu modernizaciju i unapređenje elemenata koji se tiču bezbjednosti i sigurnosti korisnika.

U dijelu koji se tiče puteva neophodno je **definisati putni pravac Plužine- Trnovačko jezero.** Naime, ovaj prostor nema nikakave putne komunikcije a izuzetno je atraktivan za turiste i posjetioce pa bi se njegovom izgradnjom unaprijedila turistička ponuda ne samo ovog kraja već i čitave Crne Gore. Predmetni put bi po kategoriji bio lokalni, a imao bi svrhu turističkog puta u pravom smislu te riječi, koji ste u aktu naveli, iako nije predviđen zakonskim osnovom.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Za putni pravac Plužine – Šćepan polje urađena je tehnička dokumentacija na nivou Idejnog i Glavnog projekta. S obzirom na veoma težak teren, postojanje brane, Idejni projekat je pokazao tehničku i ekonomsku neopravdanost izvođenja ove saobraćajnice kao brze. Zato je Glavni projekat urađen tako da ovaj put zadrži rang magistralnog puta sa elementima koji zadovoljavaju brzine od 60-80km/h.Kategorija turističkog puta je usaglašena sa Upravom za saobraćaj.

"8.1-5 Popis graničnih prelaza"- nije navedeno, a neophodno je dodati prelaz Ravno-Lipnik. Naime, od Plužina do Gacka je razdaljina od 30km. Veliki broj građana koristi navedeni granični prelaz. S obzirom da isti nije zvaničan, često se dešavaju situacije da granična policija dvije države zaustavlja građane koji su u prekršaju. Navedene opštine su povezane asfaltnim putem, tako da ne postoji ni jedan razlog da ova granični prelaz ne bude osposobljen za zvanično korišćenje.

U kartografskom dijelu infrastrukture nema ucrtanog putnog pravca Plužine-Lipnik koji se u tekstualnom dijelu pominje.

Odgovor: Prihvata se primjedba. Putni pravac Plužine -Lipnik će se uključiti u Predlog plana.

- ***Energetika***

"Solarne i fotonaponske elektrane" -s obzirom na vrstu i način dobijanja energije, kao i utvrđivanje lokacija koje odgovaraju za proizvodnju iste neophodno je ostaviti dosta širi prostor za definisanje i utvrđivanje lokacija za postavljanje solarnih i vjetroelektrana.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U Nacrtu PPCG su navedene solarne elektrane za koje su izdati UTU-ovi. Dati su opšti uslovi za izgradnju solarnih elektrana.

"Koncept razvoja energetike i energetske infrastrukture"- dio koji se tiče izgradnje He "Kruševo" je jako slabo i površno urađen, do te mjere da je promašeno zaštićeno područje koje pokriva prostor HE "Kruševo". Tako je u aktu naveden Park prirode "Dragišnica i Komarnica", a u stvari prostor HE "Kruševo" je u Parku prirode "Piva".

Odgovor: U Predlogu plana će se korigovati greška u navedenom zaštićenom području „Piva" umjesto Dragišnica i Komarnica.

Takođe na teritoriji opštine Šavnik u predhodnom periodu je postojala Velika zainteresovanost investitora u ulaganje u izvore obnovljive energije. Omogućiti i ostaviti širi prostor za deinisanje i utvrđivanje lokacija za ove namjene.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG se daju opšte smjernice koje važe i za opštinu Šavnik. Moguće je ulaganje u obnovljive izvore energije u skladu sa uslovima za priključenje i uz poštovanje definisanih namjena u prostoru prema opštim smjernicama. U Predlogu plana se mogu dati dodatne smjernice.

Razmotriti mogućnost izgradnje vjetro i solarne elektrane na teritoriji opštine Berane. Za izgradnju minihidroelektrana predvideti obavezno donošenje LSL kako bi celokupna javnost bila upoznata sa procedurom dobijanja potrebnih dozvola.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG se daju opšte smjernice koje važe i za opštinu berane. Moguće je ulaganje u obnovljive izvore energije u skladu sa uslovima za priključenje i uz poštovanje definisanih namjena u prostoru prema opštim smjernicama. U Predlogu plana se mogu dati dodatne smjernice.

Donošenje LSL-a je u nadležnosti resornog Ministarstva.

Mišljenja smo da Crna Gora treba da se razvija u pravcu izgradnje velikih elektroenergetskih izvora i obnovljivih izvora energije uz očuvanje životne sredine.

U opštini Rožaje definisati Lokalitet **Vuče i Vlahovi** za razvoj obnovljivih izvora energije kao i Hidroelektranu na rijeci Ibar na mjestu Baćka stepenica, ili mjestu koje buduće studije pokažu opravdanim.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U PPCG se daju opšte smjernice, a na osnovu dodatnih istraživanja i analize mogućnosti priključenja na elektroenergetski sistem, nadležne institucije i resorno Ministarstvo daju UTU-ove za izgradnju.

Agronomiju valorizovati na prostora zetske, bjelopavlićke ravnice, sjevera Crne Gore (Bjelasica, Sinjajevina, Durmitor, Hajla, Prokletije, moračke planine…), kako bismo proizvodili zdravu hranu za sopstvene potrebe i imali u ponudi istu tokom turističke sezone, ova mjera bi pomoga i u depopoulaciji stanovništva, pogotovu u sjevernom region Crne Gore.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu PPCG je već naveden razvoj poljoprivrede kao strateški veoma važan i istaknuta su područja vrijednog poljoprivrednog zemljišta. U Predlogu plana će se dodatno naglasiti razvoj proizvodnih djelatnosti u oblasti poljoprivrede.

- ***Upravljanje otpadom***

Iako je ovo poglavlje detaljnije obrađivano od ostalih i u njemu ima dosta propusta. Procjena količina otpada urađena isključivo na osnovu metodologije o demografskim kretanjima, bez osvrta na boravak turista je samu po sebi čini apsolutno netačnom. Npr. Žabljak i Plužine prema toj procjeni će imati pad otpada u periodu od 2020 – 2040 god u apsolutnim iznosima (t/god.), što nije tačno. Ove opštine bilježe stalni godišnji rast otpada i taj trend će se nastaviti i u budućnosti. Primijenjena metodologija proračuna je pogrešna i implicira pogrešne zaključke da se ovoj oblasti u tim turističkim opštinama ne planiraju mjere za zbrinjavanje otpada i zaštita zagađenja prirode, uprkos proklamovanim javnim politikama o ekološkoj državi i skupoj turističkojn destinaciji.

Prema PPCG u Opštini Plužine je planirana RD (regionalna deponija), PS (pretovarna stanica) i GO (lokacija za odlaganje građevinskog otpada), ali nije predviđen plan odlaganja i evakuacije otpada u frekventnim turističkim koridorima i zonama. Takođe Planom nije predviđen nikakav mehanizam kontrole i praćenja implementacije, u ovoj kao i u drugim opštinama.

PPCG-om u opštini Bijelo Polje predviđena sanitarna regionalna deponija za 13 opština, što je više od polovine ukupnog broja opština u Crnoj Gori. Razmotriti ponovo predloženu mjeru, definisati i dati smjernice za lokaciju navedene deponije i naći način da se pomenuta opština rastereti, da se obaruje više regionalnih cenara za ovu namjenu.

U opštini Rožaje odrediti lokacije za privremeno odlaganje čvrstog komunalnog otpada-deponiju, kao i lokaciju za odlaganje mulja u postupku prečišćavanja otpadnih voda.

Takođe, planirana regionalna deponija "Čelinska kosa"- Bijelo Polje, je lokacija koju zbog konfiguracije terena nije moguće koristiti tokom zimskih mjeseci. Ovo pitanje treba dodatno razmotriti i predložiti novu lokaciju.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Tačno je da su definisane lokacije za regionalne centre i ostale vrste otpada. Potrebno je kroz odgovarajuća planska dokumenta i zakonske propise izvršiti izbor svih lokacija postrojenja za tretman različitih vrsta otpada (višekriterijumski postupak).

SUGESTIJE ZA PRIMORSKI I CENTRALNI REGION

- ***Načelne sugestije***

Kako su javne rasprave organizovane tokom radnog vremena, većina građana nije bila u mogućnosti da uzme učešće u istima. Neophodno produžiti rok Javne rasprave i organizovati dodatno okrugle stolove kako za stručnu javnost tako i za građane.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Javna rasprava je održana u periodu od 29.01. do 29.04. 2024.g. Trajala je značajno duže nego što je Zakonom propisano. Održani su i tematski okrugli stolovi. U procesu pripreme Predloga plana, moguće je organizovati sastanak sa predstavnicima Zajednice opština Crne Gore.

Administrativne granice između opština: Zeta, Golubovci i Glavnog grada, nije riješeno pitanje i u PPCG ovo pitanje mora ostati otvoreno do postizanja dogovora među navedenim lokalnim samoupravama.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Očekuje se da se u narednom periodu formalno završi razgraničenje između opština i Obrađivaču PPCG u fazi pripreme Predloga plana dostave granice. Ukoliko se to ne izvrši, pitanje će ostati otvoreno u PPCG do regulisanja razgraničenja između opština.

Za opštine koje karakteriše prevelika izgrađenost kao što su opštine primorskog i centralnog regiona, treba propisati smjernice za kontrolisano širenje dalje gradnje, koje će koristiti za dalju plansku razradu.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Iako je u Analizi stanja ukazano na probleme prevelike izgrađenosti u urbanim područjima, posebno Primorskog regiona i Podgorice u Središnjem regionu i date preporuke za optimizaciju korišćenja prostora u detaljnijoj planskoj dokumentaciji narednom periodu, u Predlogu plana će se dati dodatne smjernice za kontrolisano širenje izgradnje.

Da se aktiviraju nova naselja, van urbanog područja u okviru opština. Npr. kao sekundarni centri da se u tom smislu aktiviraju opštine: Danilovgrad, Zeta i Tuzi.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Iako su istaknuti opštinski centri, značajni lokalni i lokalni centri, u Predlogu plana će se dodatno istaći aktiviranje naselja i brži razvoj i aktiviranje opština Danilovgrad, Zeta i Tuzi.

Glavni grad ima probleme sa industrijskom zonom, koja je bila uglavnom planirana na područja sada već samostalnih opština: Tuzi i Zeta. U tom pogledu neophodno je dati smjernice za industrijske zone Glavnog grada koje će se detaljnije razrađivati planovima nižeg reda.

Treba imati u vidu važeću plansku dokumentaciju, seizmičke i geološke karakteristike primorskog područja (seizmička zona i veliki dio nestabilnog, uslovno nestabilnog i erozivnog terena koji nije pogodan za urbanizaciju), kao i spomenike i parkove prirode, aktivne zone eksploatacije mineralnih sirovina, magistralu i željezničku prugu koje se nalaze u ovoj zoni, koje u kombinaciji sa namjenom građevinsko područje naselja – gradske površine, mogu stvoriti brojne konfliktne situacije u prostoru.

Stoga, prije konačno određene namjene za građevinsko područje naselja – gradske površine, treba pažljivo analizirati sve aspekte ovog prostora i njihov međusobni odnos i efekat koji mogu izazvati.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Predlogu plana će se dati opšte smjernice koje se odnose na planiranje industrije. U skladu sa seizmičkim hazardom, date su smjernice za Primorski region i u Predlogu plana će se dodatno naglasiti.

Detaljna namjena površina se može dati u PUP-u opštine Podgorica. (i PUP-ovima ostalih opština).

Potrebno je dodatno analizirati i dati smjernice za korigovanje granica zona posebnih namjena (zone morskog dobra i Nacionalnog parka Skadarsko jezero)

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Predlogu plana će se dati predlog za reviziju granica zaštićenih područja. Agencija za zaštitu životne sredine vrši reviziju Studija zaštite za sva zaštićena područja a samim tim i granicu zahvata. Za granicu Morskog dobra su nadležni nadležno Ministarstvo i JP Morsko dobro.

Dodatno analizirati i dati smjernice za korigovanje granice zona zaštićenog područja prirode Katič, koje su u koliziji sa važećom planskom dokumentacijom (PPPN OP i Detaljna razrada lokacije Maljevik) i onemogućuju sprovođenje planskog dokumenta i prethodno stečene ugovorne obaveze investitora i Opštine Bar

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se predložiti revizija granica zaštićenog područja Katič. Potrebno je da se uputi zahtjev nadležnom Ministarstvu i Agenciji za zaštitu životne sredine.

Zbog kvalitetnog planiranja, nerealizovani ciljevi prethodnog PPCG trebalo bi da budu predmet detaljne analize i revizije, uz razmatranje sadašnjih potreba, postojećeg stanja i promjena koje su nastale tokom vremena. Konkretno, za Opštinu Bar je za dalji razvoj veoma bitna postojeća i planirana saobraćajna i hidrotehnička infrastruktura, kao i područje Nacionalnog parka Skadarsko jezero koje je obuhvaćeno PPPN Skadarsko jezero, a koji nakon izrade i sprovedenog postupka još nije usvojen.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Prije analize stanja, u prvoj fazi izrade PPCG, urađena je analiza i ocjena realizacije prethodno postavljenih ciljeva u PPCG do 2020. godine. Na osnovu tih ocjena i sagledavanja postojećeg stanja u svim oblastima razvoja, definisano je postojće stanje, a na osnovu strateških opredjeljenja date su planske projekcije za budući period.

Za opštinu Bar će se na detaljnijem nivou (PUP opštine Bar), definisati postojeća i planirana infrastruktura.

Za NP Skadarsko jezero se u PPCG daju opšte smjernice za razvoj i zaštitu, a u planu detaljnijeg nivoa (započeta ranije izrada PPPN NP Skadarsko jezero), će se dati detaljna namjena i zaštita tog prostora, značajnog i za opštinu Bar, ali i Podgoricu i Cetinje.

U zoni morskog dobra je neophodno spriječiti devastaciju prostora i obale i predložiti odgovarajuće mjere zaštite u smislu ograničenja intervencija u prostoru, a posebno na prirodnim kupalištima.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U Nacrtu plana se ističe – „Područje Morskog dobra koristiti u skladu sa javnim interesom i zaštititi od devastacije i gradnje pojedinačnih objekata ili više objekata, osim objekata koji su funkcionalno povezani sa morem ili morskom obalom i objekata od javnog interesa, infrastrukturnih objekata i objekata koji zahtijevaju smještaj na obali kao što su brodogradilišta, luke i sl“. Dati su i uslovi namjene i zaštite mora.

Veliko nezadovoljsto građana Nikšića izazvala je fabrika za preradu guma u mjestu Gračanica, te bi i ovo pitanje trebalo dodatno razmotriti.

Odgovor: Prihvata nije osnovana. U PPCG se planiraju deponije, reciklažni centri i dr. a otvaranje fabrika nije u nadležnosti PPCG. Reciklažni centri se organizuju uz poštovanje zaštite životne sredine.

Kao i za sjeverni region neophodno je omogućiti fleksibilnije uslove za izgradnju objekata na seoskom području u cilju razvoja poljoprivrede, seoskog-ruralnog i drugih vidova turizma i na taj način spriječiti depopulaciju stanovništva na ovim područjima uz adekvatnu infrastrukturu.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se u skladu sa tekućim izmjenama Zakona o zemljištu, definisat izgradnja na neplodnom poljoprivredmom zemljištu.

Postojanje neusklađenosti grafičkog i tekstualnog dijela provjeriti i otkloniti, pogotovo kada je u pitanju putna infrastruktura.

Odgovor: Primjedba nije jasna. U pripremi Predloga plana se mogu razmotriti konkretne primjedbe o neusaglašenosti grafičkog dijela sa tekstom, kako bi se korigovala greška. Svakako će se detaljno razmotriti saobraćajna infrastruktura, tekstualni igrafički dio plana.

Preporuka da se PPCG-om uklopi što je više moguće nelegalnih objekata, a u cilju buduće lakše i uspješnije primjene Zakona o legalizaciji bespravnih objekata. Tu je u pitanju i socijalni momenat, jer je većina ovih objekata izgrađena sa potrebe osnovnog stanovanja, pogotovo lica koja su se nalazila i koja se nalaze u stanju socijalne potrebe.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG se ne analiziraju katastarske parcele, niti urbanističke parcele definisane za izgradnju, pa nije moguće ni uklapanje nelegalnih objekata. Daju se opšte smjernice za legalizaciju objekata, što će se regulisati Zakonom o legalizaciji. U detaljnoj planskoj dokumentaciji se može razmatrati mogućnost uklapanja nelegalnog objekta u planske okvire, prema opštim smjernicama PPCG i odredbama novog zakona o legalizaciji koji treba da se usvoji.

- ***Energetika***

S obzirom da je najavljena izgradnja LNG terminala i termoelektrane u Baru naišla na negativan stav i veliki otpor javnosti, neophodna je sveobuhvatna analiza opravdanosti planiranja ovog terminala, imajući u vidu veliki hazard koji predstavlja u IX seizmičkoj zoni. Takođe, treba imati u vidu Pariški sporazum iz 2016. godine, kojim se do 2050. godine obavezuje na prestanak upotrebe fosilnih goriva, činjenicu da Crna Gora nema izgrađen gasovod i nije zavisna od upotrebe gasa, pa stoga treba pažljivo razmotriti sve posledice planiranja LNG terminala i uraditi studiju opravdanosti i uticaja na životnu sredinu ove vrste postrojenja. S obzirom da lokacija nije nova već prenijeta iz prethodnih PPCG, stav Opštine Bar je da LNG terminal i termoelektranu u Baru u sadašnjem kontekstu nije potrebno planirati. SO Bar je na ovu temu organizovala i sjednicu otvorenog parlamenta, uz učešće zainteresovane javnosti i NVO, uz dodatna objašnjenja stručnjaka koji se bave ovom problematikom. Stav svih učesnika je da je LNG terminal u luci Bar potencijalna opasnost za stanovništvo u Baru i okolini, kao i za životnu sredinu, i da treba obustaviti sve planove za njegovu izgradnju.

Odgovor: Prihvata se primjedba. U Predlogu plana neće se planirati izgradnja LNG terminala.

Potrebno je preispitati lokacije planirane za vjetroelektrane u crmničkim selima u opštini Bar, a potrebno je i obrazložiti uticaj na stanovništvo, životnu sredinu, vodoizvorišta i zaštićena kulturna dobra.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Za izgradnju vjetroelektrana se u PPCG daju opšti uslovi. „Izgradnja vjetroelektrana je moguća na svim područjima koja raspolažu sa prirodnim potencijalom za korišćenje vjetra, uz ispunjavanje neophodnih mikrolokacijskih uslova, uslova priključenja na elektroenergetsku mrežu, saobraćajnu mrežu i drugih uslova koji utiču na nivo investicije. Istražuju se potencijali korišćenja energije vjetra na teritoriji sljedećih opština: Žabljak, Kolašin, Bijelo Polje, Mojkovac i Pljevlja.

Pored navedenih 5 lokacija na kojima se planiraju vjetrolektrane, moguće je postavljanje novih infrastrukturnih objekata na svim područjima koja raspolažu sa prirodnim potencijalom za korišćenje vjetra, uz ispunjavanje neophodnih mikro-lokacijskih uslova priključenja na elektroenergetsku mrežu, saobraćajnu mrežu i drugih uslova koji utiču na nivo investicije.

Sa aspekta korišćenja i zaštite prostora potrebno je da ispunjavaju neophodne uslove kojima se isključuju konflikti sa drugim namjenama u prostoru, kao što su: blizina naselja, namjena prostora za razvoj turizma, vrijedno obradivo poljoprivredno zemljište, vrijedno šumsko zemljište, zaštićena područja i zone kulturnoistorijskih spomenika, zone zaštite vodoizvorišta ili drugi infrastrukturni objekti od velikog značaja".

Preispitati lokacije za eksploataciju mineralnih sirovina i njihovu udaljenost od naselja, prirodnih i kulturnih dobara.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG se definišu ležišta mineralnih sirovina ne eksploatacija i dodjeljivanje koncesija i otvaranje rudnika. U zakonskim propisima su definisane sve mjere navedene u primjedbi. U Predlogu PPCG će se dati opšte smjernica/obaveza za planove detaljnijeg nivoa a odnosi se na udaljenost od naselja, prirodnih i kulturnih dobara, vodoizvorišta i dr.

- ***Putna infrastruktura***

Nacrtom plana su date varijante trasa infrastrukture, prvenstveno saobraćaja, i koridori koji zauzimaju veliku površinu, u najvećem dijelu ruralnog područja, i do daljeg onemogućuju bilo kakvu izgradnju na tom prostoru; koridori moraju biti jasno definisani, a smjernicama plana je potrebno dati prioritet izradi idejnih rješenja primarne infrastrukture, kako bi se prostor obuhvaćen koridorima mogao osloboditi za dalji razvoj. Evidentna je zavisnost razvoja i valorizacije Luke Bar i svih vidova turizma od saobraćajne infrastrukture, ali treba imati u vidu da saobraćajne površine zauzimaju veliku površinu, te ih stoga treba pažljivo i kvalitetno planirati, naročito na područjima koja treba valorizovati kroz turističku namjenu, na način da ne devastiraju prostor i ne ugrožavaju prirodna i kulturna dobra, a pritom imajući u vidu konfiguraciju terena, pejzaž i sva dodatna prostorna ograničenja. Stoga, potrebno je naći kompromisno rješenje i racionalno planirati trase saobraćajnica, koje po svojoj funkciji, zbog kolovoza, putnog pojasa i složenih saobraćajnih petlji, moraju zauzeti značajni dio prostora.
Potrebno je preispitati trasu Auto-puta, koji prolazi kroz Crmnička sela u opštini Bar. Veliko nezadovoljsto mještana crmničkih sela, jer u tom kooridoru nista nije moguće graditi. Po pitanju auto puta i vjetro elektrane Brajići postoje velike primjedbe većine mještana, to područje nije prepoznato kao vjetrovito a predviđeno je 18 vjetrenjača 6 na teritoriji Opštine Budva i 12 na teritoriji Opštine Bar, na potezu u dužini od 10 km ,u blizini naselja, gdje se ugrožavaju seoski turizam, poljoprivreda šume... Potrebna dodatna analiza ove mjere i obavezna Strateška procjena uticaja na životnu sredinu, vodoizvorišta i zaštićena kulturna dobra.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Prioritet će se dati izradi idejnih rješenja primarne infrastrukture, kako bi se prostor obuhvaćen koridorima mogao osloboditi za dalji razvoj; Trasa Auto-puta, koji prolazi kroz Crmnička sela u opštini Bar se preispituje kroz Idejna rješenja čiju je izradu organizovao Minteput doo.

Vjetroelektrana Brajići u je u Nacrtu PPCG navedena jer je ocjenjena pozitivno sa aspekta energetskih potreba. U toku je bila izrada planskog dokumenta za taj elektroenergetski objekat. Naknadno su iskazani problemi i zaustavljena je izrada plana. U pripremi Predloga plana će se sa nadležnim ministarstvima dodatno razmotriti i ukoliko se ocijeni da je sa aspekta energetike infrastrukturni objekat potreban, u planu će se istaći potreba obavezne zaštite prostora, stanovništva i životne sredine. Ukoliko predmetne lokacija ne ispunjava kriterijume zaštite prostora, u daljim analizama će se ocjeniti kao neprihvatljiva. Planiranje i izgradnja infrastrukturnih objekata se prati sa aspekta Strateške procjene uticaja na životnu sredinu i na nivou projekta Procjene uticaja na životnu sredinu.

Kada su u pitanju opštine Bokokotorskog zaliva, interesovanje građana i opština usmjereno je na saobraćajne probleme. Neke od opština se protive izgradnji mosta na Verigama. Jer bi se nalazio u bafer zoni i ugrožava Unesco baštinu. Dok opština Herceg Novi, je mišljenja da tunelsko rješenje traži drugačije prilazne saobraćajnice... Opština Herceg Novi je stava da u svakom slučaju treba izbjeći alternativna rješenja jer postojanje alternativnih rješenja blokira ogromne prostore. U ovom dijelu je neophodno ovu mjeru ponovo razmotriti i dati rješenja koja će zadovoljiti zahtjeve opština ovog područja. U PPCG se daje prioritet lolanim obilaznicama i Auto-putu Jadransko jonskom. Izgradnja lokalnih obilaznica sa priključenjem na Jadransko jonsku put bi značajno poboljšao i uticao na kvalitet sezone. Takođe, smatramo da bez brze saobraćajnice ne bi se kvalitetno povezali primorski gradovi.
Mišljenja smo da ovim planom mora da bude jasno definisana trasa "brze ceste", bez alternativnih rješenja, sa mjestom i načinom prelaska preko zaliva, a imajući u vidu da različita tehnička rješenja prelaska (most ili tunel) traže i različite prilazne saobraćajnice (na značajno različitim visinskim kotama).

S obzirom na činjenicu da je neophodna izrada HIA studije u svim varijantama, ona mora biti implementirana u PPCG, a ne naknadno, jer može doći do neslaganja Planskog dokumenta i mišljenja Komisije za UNESCO.

Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu plana se ističe da je potrebno definisati koridor i nakon toga trasu, kako bi se prostor koridora što prije oslobodio i za druge namjene. Upravo je i namjera da se dodatnim analizama kroz Idejna rješenja izbjegne planiranje altrnativnih koridora. U Predlogu plana će se nakon sagledavanja Idejnih rješenja koja radi Monteput doo., predložiti koridor i obaveza da se u kratkom vremenskom periodu defiiše trasa u projektnoj dokumentaciji za sve planirane koridore.

U planu namjena površina nije ucrtan Auto-put izgradjena trasa. Potrebno prilagoditi grafički i tekstualni dio PPCG.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Izgrađeni dio autoputa je obilježen na grafičkom dijelu plana.

Kada su u pitanju kooridori putne infrastrukture, smanjiti površinu zaštićenog područja, koja iznosu 2km^2 kao npr. za Jadransko-Jonski put, gdje je već sad izvjesno da se neće izgraditi tamo gdje je prvobitno bilo planirano, pa imamo nepotrebna ograničenja na velikim zemljišnim površinama.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Smjernicama će biti dat prioritet izradi Idejnih projekata primarne infrastrukture, kako bi se prostor obuhvaćen koridorima mogao osloboditi za dalji razvoj, u najkraćem roku. Širina koridora će se svesti na najmanju mjeru koja omogućava izradu projektn dokumentacije.

Regionalni put Čevo-Riđani, ponovo preispitati predviđenu trasu, zbog velikog nezadovoljsta građana ponuđenim rješenjem.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Regionalni put je planiran, a preispitivanje trase je predmet projektne dokumentacije.

- ***Upravljanje otpadom***

U oblasti upravljanja otpadom potrebno je dati konkretnije smjernice oko lokacija i broja predviđenih deponija. PPCG predviđene su 4 regionalne sanitarne deponije i to u Glavnom gradu Podgorica i opštinama Bijelo Polje, Bar i Nikšić i to bez smjernica za lokacije.
Takođe, u Opštini Herceg Novi nije planirana nova sanitarna deponija, iako je postojeća deponija "Dugunja" potpuno neprihvatljiva sa stanovišta zaštite životne sredine. Naime kroz važeći PPCG (2008.), u Herceg Novom je planirana nova međuopštinska sanitarna deponija, na osnovu čega je najprije kroz PPOHN (2009) i odgovarajućih prethodnih studija definisana lokacija za novu sanitarnu deponiju "Duboki Do", za šta je ubrzo usvojena i sada važeća Lokalna studija lokacije "Duboki do". Lokacija "Duboki do" opredjeljena je za novu sanitarnu deponiju i u važećem PUPu OHN, definisana je kao specifični strateški cilj i u Strateškom planu razvoja Opštine do 2027.godine, a nalazi se i u Izmjenama i dopunama PUPa OHN čija izrada je u toku.
Iz centralnog regiona, opština Nikšić ima evidentan problem sa deponijom Mislov do, te je neophodno odrediti smjernice za navedene deponije i proširiti broj istih.
Proširenje lokacije deponije Možura je potrebno planirati adekvatno potrebama za planirani razvoj, u skladu sa zahtjevom doo "Možura".

Na deponiji "Možura" odlažu sve primorske opštine osim opštine Herceg Novi, kao i treća lica sa kojima Možura ima potpisane ugovore. Za očekivati je da će ukupni kapaciteti deponije biti popunjeni za 2 do 3. godine, u skladu sa trenutnom dinamikom deponovanja otpada. Izgradnja novih sanitarnih kada je od ključne važnosti za dalje postojanje i rad deponije. Proširenje kapaciteta prestavlja najvažniji projekat koji je neophodno predvidjeti PPCG i koji je neophodno realizovati kako bi se nastavilo uspješno regulisanje pitanja otpada primorskog dijela Crne Gore, kao i definisati lokacije za prečišćavanje otpadnih voda.

Glavni grad i većina drugih opština imaju probleme sa odlaganjem građevinskog, medicinskog i drugih sličnih vrsta otpada. U tom smislu neophodno je predložiti i locirati deponije za odlaganje građevinskog, medicinskog i dr.vrsta otpada.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Predlozi i sugestije koje se odnose na upravljanje otpadom će biti uključene u Predlog PPCG.

PRIMJEDBE I SUGESTIJE OD NVO – nevladine organizacije:

387. 04-332/24-1643/387 Bankada foundation zaštita

Oblast: Zaštita prirode i kulturne baštine

Predmet: Zahtjev za davanje smjernica u pogledu zaštite područja Paštrovske gore u okviru Prostornog plana Crne Gore do 2040

Uvaženi članovi komisije za izradu Prostornog plana Crne Gore do 2040,
Obraćamo vam se zahtjevom odnosno molbom da **u okviru smjernica Prostornog plana Crne Gore do 2040 naglasite neophodnost zaštite područja Paštrovske gore, koja obuhvata brdsko-planinsko područje u zaleđu Paštrovića i Čanja (Spiča), prostirući se i na dio Crmnice, na teritoriji Opština Budva i Bar.** Paštrovska gora je unikatna prirodno-kulturno-istorijska cjelina sa starim selima, brojnim kulturnim dobrima, zaštićenim i nezaštićenim, iz različitih istorijskih perioda, lijepim pejzažima, brojnim izvorima, rječicama, vodopadima, bogatom šumom, florom, faunom, endemskim biljnim vrstama, itd. Paštrovska gora, kulturološki gledano, ima više istorijskih slojeva: pred-hrišćanski (ilirski – tumuli, gradine), srednjovjekovni (crkve i manastiri, nadgrobne ploče u Rustovu i Mrtvici, pojedine kule), Venecijanski (odbrambene kule u selima), Austrijski (tvrdjave, putna infrastruktura), Kraljevina Jugoslavija (stare škole), SFRJ (spomen ploče NOB-a, spomen domovi). **Detaljan spisak lokaliteta kulturne i prirodne baštine na području Paštrovske gore dostavljamo u PRILOGU niže u produžetku ovog dopisa.**

Stjepan Mitrov Ljubiša, naš čuveni književnik, u svom djelu “Skočiđevojka” o Paštrovskoj gori piše: “Planina paštrovska leži kao kopanja medju dvije kose bregova, jedna je dijeli Crmnicom, a druga primorjem. Planina se sva prosula docima, optočenijema gustijem brežuljcima, gdje se proljećem nasrkaš mirisiom devesilja, zanoveti, skromuta i svakovrsna divlja cvijeta. Paštrovići su nekad stanovali na toj planini, a imali po primorju, gdje su im danas stanovi, kuće pozemljuše, u kojima su, u pila i bačve, slijevali ulje i vino; njivili su po planini ljuto voće, šlive i jabuke. I danas možeš vidjeti na mnogijem mjestima razvaline i gomile kamenja u klaku. No to je bivalo u prastara vremena, još prije nego su se pokrstili … ”

Skupština Opštine Budva je dana 18.08.2023 godine usvojila Deklaraciju o zaštiti Paštrovske gore, jednoglasnom odlukom svih prisutnih odbornika, njih 24.

Evropa Nostra i Institut Evropske investicione banke su dali preporuku za izradu stručnog elaborata sa ciljem da se područje Paštrovske gore stavi na tentativnu (nacionalnu) UNESCO listu.

Smatramo da ovolika koncetracija kulturnih i prirodnih dobara, sa bogatom i raznovrstvom istorijom, na ovako malom prostoru, zadovoljava uslove da se stavi pod zaštitu. Sledeći korak u pogledu zaštite Paštrovske gore će **biti izrada prijave za stavljanje ovog lokaliteta na tentativnu (nacionalnu) listu UNESCO-a Svjetske baštine, u skladu sa preporukama dobijenim od strane eksperata Evrope Nostre i Instituta Evropske investicione banke**.

Shodno tome molimo vas da u smjernicama Prostornog plana Crne Gore **naglasite važnost zaštite područja Paštrovske gore, kako u smislu kulturne tako i u smislu prirodne baštine. Takođe, vas molimo da u smjernicama za buduće planove detaljne regulacije naglasite neophodnost propisivanja ograničenih koeficjenata izgrađenosti u zoni gore pomenutih sela na teritoriji Opštine Budva na području Paštrovske gore, uz zahtjev da se njeguje tradicionalni stil gradnje seoskih kuća a sve u cilju promocije ruralnog turizma i održivog razvoja.**

U nadi da ćete izaći u susret našem zahtjevu, i tako dati veliki doprinos očuvanju naše kulturne baštine, kao i promociji održivog modela ekonomskog razvoja, srdačno vas pozdravljamo.

S poštovanjem,

Dragana Kažanegra Stanišić,
Odbornica u Skupštini Opštine Budva
predlagač Deklaracije o zaštiti Paštrovske gore

Prof. dr. Pavle Anđus, Udruženje Paštrovića i prijatelja Paštrovića, Beograd
Doc. Dr. Miško Rađenović, NVO Udrženje Paštrovića,
autor stručne monografije o turizmu i crkvama u Paštrovićima
mag. Dušan Medin, doktorand arheologije, NVO Bauo, Petrovac
Vladimir Nikaljević
Vinarija Nikaljević, ko-autor stručnih monografija o Crmnici, Brčeli, Crmnica
Igor Gojnić
Diplomirani pravnik, Gojnići, Donje Brčele, Crmnica
Blažo Kažanegra, dipl. pravnik, mag.pravno-ekonomskih nauka
Fondacija Bankada, Sveti Stefan/Petrovac
(Adresa za slanje odgovora: Blažo Kažanegra, Fondacija Bankada, Stefana Mitrovića bb, 85315 Sveti Stefan)

PRILOG: SPISAK LOKALITETA KULTURNE I PRIRODNE BAŠTINE NA PODRUČJU PAŠTROVSKE GORE

Na Paštrovskoj gori se nalaze sledeći lokaliteti kulturne i prirodne baštine od kojih su neki već zaštićeni kao kulturna dobra, neka su ušla u postupak zaštite u kategoriji kulturni pejzaž koji još nije okončan, dok su neka još uvjek nezaštićena.

Zaštićena nepokretna kulturna dobra:

(Brajići/Paštrovići – Opština Budva)
-Kosmač tvrdjava na Brajićima (početak Paštrovske gore – zapad)
-Manastir Duljevo sa crkvom Sv. Stefana Arhiđakona
-Manastir Praskvica sa crkvom Sv. Nikole, crkvom Sv Trojice, starom školom i starim grobljem
-Crkva Sv.Krsta u Novoselju sa starim grobljem

(Crmnica – Opština Bar)
-Manastir Donje Brčele sa crkvom Sv. Nikole
-Manastir Gornje Brčele sa crkvom Pokrova Bogorodice i Sabornom crkvom Sv. Tome

Kulturna dobra koja su ušla u postupak zaštite odlukom Uprave za zaštitu kulturnih dobara od 05.04.2022 godine zavedenom pod br. UP/I 02 – 30/2022-2 pri čemu je preliminarno utvrđeno da se za deset materijalnih dobara odnosno arhitektonskih objekata i prostora sa atributima kulturnog pejzaža prihvata Inicijativa za uspostavljanje zaštite dobara:

- Ograđenica sa starom vodom, spomen obilježjem, crkvom, putnom infrastrukturom, tvrđavom i ostalim graditeljskim nasleđem;
- Paštrovska gora sa tumulima, gradinama i crkvama;
- Ambijentalna i pejzažna cjelina Čelobrda sa Jegorovim putem, mostovima i zidanim ustavima na potoku;
- Ambijentalna cjelina sa kulom i crkvom, Đenaši;
- Ambijentalna cjelina Vrba, sa školom, crkvom, guvnom i ostalim graditeljskim nasleđem;
- Ambijentalna cjelina Vrti sa crkvom, guvnom i starim putem;
- Crkva sv. Dimitrija, Tudorovići;
- Crkva Sv. Jovana, Blizikuće;
- Crkva Sv. Save sa vidikovcem;
- Crkva sv. Neđelje sa vidikovcem.

Kulturna dobra koja još uvjek nisu zaštićena:

Crkve i manastiri:

(Brajići/Paštrovići)

- Crkva Sv. Dimitrija na Brajićima,
- Ostaci crkve Sv. Andreja u Gornjoj Mrtvici,
- Crkva Sv. Djordja u (Donjoj) Mrtvici,
- Crkva Sv. Spas na brdu Spas blizu Dapkovića
- Manastir Vojnići sa crkvom Sv. Dimitrija i crkvom Sv. Nikole
- Manastir Rustovo sa starom crkvom Sv. Gospođe, obnovljenom u 17 vijeku
- Crkva Sv. Stefana Štiljanovića (bivša Sv. Nikole) u Đenašima
- Crkva Sv. Petke u Tudorovićima sa starim putem sa prelijepim zidovima u suvomeđi
- Crkva Sv. Nikole u Tudorovićima i školom iz 19 vijeka
- Crkva Sv. Spiridona na Ogradjenici
- Crkva Sv. Ilije blizu Ograđenice
- Crkva Sv. Stefana Dečanskog
- Crkva Sv. Nikole pod Veljom Trojicom sa jednom nadgrobnom pločom pred vratima
- Crkva Sv. Dimitrija pod Veljom Trojicom
- Crkva Sv. Gospodje
- Ostaci crkve Sv. Petra i Pavla
- Ostaci crkve sv. Trojice na vrhu planine Velja Trojica,
- Crkva Sv. Petra I Pavla u Čami dolu (bivša Sv. Gospođe)

- Ostaci crkve Sv. Petke u Čami dolu
- Crkva Sv. Nikole u Čami dolu
- Ostaci crkve Sv. Nedjelje u Čami dolu
- Crkva Sv. Tome u Žukovici (Medigovićima) sa jedinstvenim zvonikom pored crkve
- Crkva Sv. Dimitrija u mjestu Ugo
- Ostaci crkve Sv. Djordja u Kaludercu
- Crkva Sv. Srđ u selu Brda sa starim grobljem
- Crkva Sv. Jovana u Počminu
- Crkva Sv. Petra i Pavla u Androvićima
- Ostaci crkve Sv. Petra i Pavla sa starim sačuvanim kamenim oltarom, ispod Popovog sela, na Petrovom brdu
- -Crkva Sv.Krsta u Novoselju sa starim grobljem (zaštićena kao kulturno dobro)
- Ostaci crkve Sv. Roka u Novoselju
- Crkve Sv. Ilije iznad Novoselja
- Crkva Sv. Spas iznad Novoselja, na brdu Spas
- Crkva Sv. Gospođe u Šaptini

(Crmnica - Opština Bar)

- Manastir Donje Brčele sa crkvom Sv. Nikole i ostacima dvora Đurađa II Stratimirovića Balšića
- Manastir Gornje Brčele sa crkvom Pokrova Presvete Bogorodice, zimskom rezidencijom Petrovića i sabornom crkvom Sv. Tome
- crkva Sv. Jevstatija u Tomićima
- ostaci crkve Sv. Trojice na Veljoj Trojici iznad Utrga
- Sveta Petka u Utrgu
- Sveti Đorđe u Utrgu
- Sveta Trojica u Brčelama
- Sv. Nikola u Podgoru
- Sv. Neđelja na Bjelobrdo u Brčelama
- Sv.Đorđe u Gojniće (Brčele)
- Sv. Đorđe u Brijege (Brčele)
- Sv. Nikola u Tomićima
- Ostaci crkve na mjestu Korjen Dubrava kod Bukovika

Sela (ambijentalne cjeline):

(Paštrovići/Brajići – Opština Budva)
- selo Podbabac sa starim kućama i guvnom
- selo Brajići sa crkvom Sv. Dimitrija
- selo Uglješići sa starim kućama

- Berišino selo sa lijepim starim kućama
- selo Dapkovići sa starim kućama, odbrambenom kulom i izvorom sa spomen pločom iz 1930te
- selo Kuljače sa starim kućama i guvnom
- Selo Slanjina (ili Nobili) sa starim kućama, torovima i guvnom
- selo Andričići sa starom kućom (kulom) sa ukrasnim ornamentima i ostacima zidova i starih kuća
- Selo Mikovići sa starim kućama i guvnom (ušlo u postupak zaštite)
- Selo Marojevići sa starim kućama
- Selo Krute sa starim kućama i odbrambenom kulom (iz Uprave za zaštitu kulturnih dobara dobili smo informaciju da su Krute "rekognisticirano arheološko nalazište")
- selo Đenaši sa unikalnom odbrambenom kulom (ili tvrdjavom), možda najvećom u Paštrovićima (ušlo u postupak zaštite koji još nije okončan)
- selo Ogradjenica sa starim kućama, torovima i starom bistijernom za vodu sa starim kamenim stepenicama koje se spuštaju u vodu (ušlo u postupak zaštite, još nije okončan)
- selo Dobruša blizu Ograđenice sa torovima i starim kamenim kućama
- selo Mijača pod Veljom Trojicom sa starom kućom Mijača , starim guvnom i torovima
- selo Česminovo sa crkvom Sv Dimitrija sa starim grobljem pored Crkve Sv. Nedjelje
- selo Tudorovići sa crkvom Sv. Nikole, starim kućama, bunarima i guvnima (ušlo u postupak zaštite)
- selo Vukovići sa kamenim kućama, potocima, velikim guvnom, mlinom i bunarima
- selo Čami do sa starom kućom Medina, maslinjakom, mlinom i guvnom
- stare kuće u selu Žukovica sa starim bunarom i guvnom
- selo Androvići sa starim kućama, starim putem, mlinom za masline i odbrambenom kulom
- selo Brda (Srzentići) sa starim kućama
- selo Novoselje sa starim kućama, kulom, bunarima i guvnom
- selo Počmin sa kulom i starim kućama
- Popovo selo sa starim kućama
- selo Šaptina sa starim kućama
- selo Vrba sa starim kućama

(Crmnica - Opština Bar)

- selo Utrg sa crkvama
- selo Tomići sa crkvama
- selo Podgor
- selo Ovtočići
- selo Bukovik
- selo Donji Brčeli
- selo Gornji Brčeli

- selo Mačuge
- selo Gluhi do

Stari putevi:

(Brajići/Paštrovići – Opština Budva)

- **Austro-ugarski put koji ide od Kosmača preko Paštrovske gore (Kosmač -Mrtvica-Dolovi-Pečkovica-Fort Spiridon-Fort Vidrak-Fort Kopac,…) pa sve do Fort Presjeke na drugoj strani planinskog masiva;**
- ostaci starog (Austrijskog ili još starijeg) puta od Donje Mrtvice prema Štrbinama
- Jegorov put iz 18-19 vijeka, koji vodi od Miločera do Čelobrda;
- stari kameni put od Divanovića do Burana i dalje do kuće Laškovića, sa kamenima stepenicama i podzidama;
- **stari austro-ugarski put od Tudorovića do Ogradjenice;**
- stari kameni put od Praskvice do Đenaša sa prelijepim starim kamenim mostom (vjerovatno izgradjen za vrijeme Austro-ugarske ili ranije);
- stari put od Slanjine do Vojnića
- stari put od Kuljača do Rustova
- stari put "Crni ke'ao" od Rustova do Pečkovice
- **ostaci starog austro-ugarskog puta od Čelobrda ka Ogradjenici,**
- **ostaci starog austro-ugarskog puta na Slanjini sa ostacima starog mosta**
- stari put sa zaštitnim zidovima koji vodi od kule u Đenašima ka drugoj strani Sudinog brda
- nastavak Austro-ugarskog puta ka istočnoj strani Paštrovske gore, na pojedinim mjestima sa specifičnim kamenim podzidama i kanalima za odvod vode
- stari put od Ogradjenice do Cerovice pod Veljom Trojicom
- stari put od Cerovice prema Mijačima pod Veljom Trojicom (dio puta "Franovića ulica" ili "put za Ameriku")
- stari put od Čami dola do Reževića
- stari put od Kaluderca do Androvića
- **nastavak austrougarskog puta pored tvrđave Kopac**
- **završetak austro-ugarskog puta od Brajića preko Ogradjenice do Fort Presjeke**
- **stari austro-ugarski put Fort Presjeka-Šaptina-Kufin**

(Crmnica- Opština Bar)

- **ostaci starog rimskog puta u Crmnici kao krak starog puta "Via Zenta"**
- stari put "Franovića ulica" ili "Put za Ameriku", od Utrga (Crmnica) do Čelobrda (Paštrovići)
- mjesto Zapis u Brčelama gdje se nekada nalazio rimski miljokaz pored starog puta
- drugi brojni stari putevi u Crmnici

Tumuli i gradine

(Donji Brajići/Paštrovići – Opština Budva)

- tumul u Mrtvici odmah do crkve Sv. Đorđa
- veliki tumul u gornjim Čučucima (prečnika oko 40m, visine oko 5 metara u centru)
- desetak ili više drugih tumula u okolini crkve Sv. Đorđa u Mrtvici
- ostaci starih zidova i drugih gradjevina oko crkve Sv. Dimitrija (možda gradina)
- veliki tumul ili gomila u Rustovu (prečnika oko 30 metara ili više, visine oko pet metara)
- tumul na vrhu Sudinog brda u Đenašima (pominje ga Jovan Vukmanović u monografiji o Paštrovićima)
- kompleks tumula na vrhu Ilijinog brda kod Orgađenice
- gomila ili tumul kod crkve Sv. Ilije
- ostaci gradjevina (možda tumula ili nekog zida) oko crkve Sv. Nikole
- tumul ili gomila na Mijovića kršu
- veliki tumul ili gomila (Velja gomila) izmedju Novoselja i Počmina
- ostaci gradine u Andričićima
- brojni drugi tumuli koji nisu navedeni

(Crmnica - Opština Bar)

- gradina na vrhu Velje Trojice koji okružuje crkvu Sv. Trojice, kao i vrh planine, prečnika oko 50 metara, koji je pored odbrambene imao moguće i ritualnu funkciju
- ostaci starog kamenog objekta na vrhu Velje Trojice, kružnog u osnovi, prečnika oko 5 metara, nedaleko od crkve, ali izvan kružnog kamenog zida koji je okružuje
- drugi ostaci zidova na vrhu planine Velja Trojica, udaljenih nekoliko desetina metara od prethodno pomenute gradine i ostataka crkve
- gradina/arheološki lokalitet "Lista Stijena" kod sela Brijege u Brčelama

Austro-ugarske tvrđave

(Brajići/Paštrovići)

- Austro-ugarska tvrdjava Kosmač na Brajićima (početak Paštrovske gore – zaštićeno kulturno dobro)
- Austro-ugarska tvrdjava Fort Spiridon na Ograđenici
- Austro-ugarska tvrdjava Fort Kopac iznad Novoselja
- Austro-ugarska tvrdjava Carinarnica u Cerovici, pod planinom Velja Trojica
- Austro-ugarska tvrdjava Fort Presjeka iznad Šaptine
- Austro-ugarska tvrđava Vidrak u mjestu Livade

Srednjovjekovne nadgrobne ploče (moguće stećci):

- srednjovjekovno groblje ispred crkve Sv Djordja sa nadgrobnim pločama nalik na tzv. stećke (po predanju, tu su sahranjeni stari Paštrovići koji su stradali u 14 vijeku od strane vojske mađarskog kralja Ludviga),

- srednjovjekovno groblje u Rustovu ispred Bogorodičine crkve sa nadgrobnim pločama nalik na stećke (isto kao i u slučaju groblja kod Sv. Đorđa – po predanju tu su sahranjeni stari Paštrovići koji su stradali u 14 vijeku od strane vojske mađarskog kralja Ludviga);

Odbrambene kule (izgrađene za doba Mletačke republike):

(Paštrovići/Brajići)

- Kula Martinovića (mala utvrda) u Donjim Brajićima
- kula u Mrtvici sa puškarnicama i krstom urezanim iznad ulaznih vrata;
- kula u Laškovićima
- kula u Andričićima
- kula na Slanjini
- kula u Radovića Lazima
- kula u Podbabcu
- kula u Krutama
- kula u Dapkovićima
- kula u Đenašima
- kula Marčićevića u Novoselju
- stara kuća Medina sa starom odbrambenom kulom kasnije preradjenom u mlin
- Kula Srzentića ili Kastio Janjevac u selu Brda (pominje je Vukmanović u svojoj studiji)
- Kula Mikovića u selu Kula na Livadama
- ostaci stare osmatračnice u Šaptini

Spomen ploče i spomen domovi

(Paštrovići)

- spomen ploča NOB-a u Krutama
- spomen ploča NOB-a na Čelobrdu
- spomen ploča NOB-a na Ogradjenici pored crkve Sv. Spiridona,
- spomen ploča NOB-a u podnožju Golog vrha
- spomen ploča NOB-a u Novoselju
- spomen-ploča o posjeti Franja Josifa ovom kraju 1875 godine na Đurđevdan, u blizini Fort Presjeke, kao najjužnijoj tački Habsburške monarhije tog vremena
- spomen ploča o izgrađenoj česmi u Dapkovićima iz 1930-tih
- brojna druga spomen obilježja NOB-a

(Crmnica)

- Bista Svetozara Vukmanovića u selu Utrg
- Spomen dom Jovana Tomaševića, osnivača KPCG
- brojne spomen ploče NOB-a

Škole

(Brajići/Paštrovići)

- stara škola u Brajićima
  stara škola u Tudorovićima iz 19 vijeka
- stara škola u manastiru Praskvica
- stara škola blizu Žukovice (iz vremena Kraljevine Jugoslavije)

(Crmnica)

- Škola u Gornjem manastiru Brčele iz 1830
- Škola u Donjem manastiru iz 1840
- Velika škola iz 1928

Izvori vode

(Brajići/Paštrovići)

- izvor Brajićka voda između Brajića i Mrtvice
- izvor Brestovik iznad Čami dola
- izvor Ljubina voda u Počminu
- izvor Popova voda u Popovom selu
- izvor Lončar voda u Popovom selu
- izvor Vuka Rada voda izmedju Popovog sela I mjesta Ugo
- izvor Midzorove rupice u mjestu Ugo
- Izvor Boškovića točkovi u Šaptini
- izvor Beriška voda u Mrtvici
- izvor Mrtvička voda
- izvor Pokrejnik iznad Duljeva

(Crmnica)

- izvor Smokov vijenac u Podgoru
- izvor Vrelaza u Tomićima
  izvor Topliš u Brčelama
- izvor Kraguj u Brčelama
- izvor Gojnićki Joševik
- izvor Jasenovik u Gornjim Brčelama
- izvor Virovi u Gornjim Brčelama
- izvor Veliki Joševik u Gornjim Brčelama

- izvor Mali Joševik u Gornjim Brčelama
- izvor Mala voda u Gornjim Brčelama
- izvor Krnjak
- izvor Ilino brdo
- izvor Kalići u Glavicu
- izvor Fenderine ispod Glavice
- izvor Glavoče, ozidan kao bunar, velikim “kiklopskim” kamenjem, moguće iz ilirskog doba

Vodopadi

(Opština Budva)

- vodopad kod sela Čučuci ispod Brajića
- vodopad u blizini crkve Sv. Đorđa
- vodopad izmedju brda Spas i brda Babac
- vodopad izmedju Čelobrda i Đenaša sa malim jezerom
- brojni vodopadi iznad Reževića i Buljarice

(Opština Bar)

- brojni vodopadi u Crmnici

Potoci sa kamenim ustavima iz doba Austro-ugarske

- potok u Divanovićima sa ozidanim koritom u suvomeđi
- potok Čelobrdo sa kamenim podzidama i ustavima,
- tri potoka sa kamenim ustavima i podzidama u Čami dolu kuda se sliva voda iz Brestovika
- Rijeka Porubica sa kamenim ustavima i podzidama napravljeni od strane Austrijskih vlasti
- brojni drugi potoci sa ozidanim koritom

Stari torovi (katuni) i bistijerne

(Brajići/Paštrovići)

- stari torovi, guvna i bistijerne Brajića u Mrtvici
- stare bistijerne i torovi Kuljača u Dolovima (blizu Golog vrha)
- stare bistijesrne i torovi Mitrovića u Dolovima (blizu Golog vrha)
- stare bistijerne i torovi Kažanegra u Dolovima (blizu Golog vrha)
- stare bistijerne i torovi na Tomina njivi
- torovi i bistijerna Gracuna
- bistijerna i tor Anđusa (blizu Velje Trojice)

- bistijerna i torovi Rađenovića
- torovi i bistijerne Zenovića
- bistijerne i torovi Đuraševića (blizu Velje Trojice)
- bijstijerne i torovi Gregovića
- torovi Androvića
- torovi Davidovića sa starom kućom
- torovi i bistijerne Srzentića
- torovi i bistijerne Medigovića
- torovi i bistijerne Vukotića
- bistijerne i torovi na Ograđenici
- ostaci starih torova ili drugih gradjevina kod crkve Sv. Ilije kod sela Dobruša

(Crmnica)

- torovi Mijača sa starom kućom i guvnom pod Veljom Trojicom
- torovi Nikaljevića
- torovi Špadijera
- torovi Vukmanovića
- torovi Hajdukovića
- torovi Strahinja
- torovi Đonovića
- torovi Raknića
- torovi Marovića
- torovi Lješevića
- torovi Bokana

Ostalo:

- Planina Goli vrh iznad Kuljača i Duljeva, vezan za nematerijalnu kulturnu baštinu (po lokalnom predanju tamo se desilo veliko stradanje Paštrovića u 14 vijeku od strane vojske mađarskog kralja Ludviga, poginuli su kasnije sahranjeni u Mrtvici i Rustovu).

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu PPCG će se naglasiti potreba zaštite Paštrovske gore, njenih prirodno istorijskih vrijednosti sa starim selima, starim austrougarskim i rimskim putevima, kulturnim dobrima iz različitih perioda. Nivo zaštite odrediće nadležne institucije za zaštitu životne sredine i kulturnoistorijskog nasljeđa.

7. 360.4-332/24-1643/7, I
124. 4-332/24-1643/124 ECO TEAM
ECO-TEAM
7.04-332/24-1643/7 Eko -tim, Da zaživi selo, Legalis, CEntar za zaštitu i prooučavanje ptica, Parkovi Dinarida, EnvPro, Crnogorsko društvo ekologa
Oblast : Zaštita prirode,

Komentari na Nacrt PPCG i Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu – Zaštita gornjeg toka rijeke Ćehotine na teritoriji opštine Pljevlja

Poštovani/a,

U procesu Javne rasprave o Nacrtu PPCG do 2040.g.grupa nevladinih organizacija: 7 Eko -tim, Da zaživi selo, Legalis, Centar za zaštitu i prooučavanje ptica, Parkovi Dinarida, EnvPro, Crnogorsko društvo ekologa, želi istaći **važnost inkluzije zaštite gornjeg toka rijeke Ćehotine** kao jednog od prioriteta u smislu projekcija potencijalnih zaštićenih područja prirode u Crnoj Gori. Ova oblast predstavlja izuzetan prirodni i kulturnioistorijski resurs čija zaštita može doprinjeti pored dostizanja ciljeva zaštite prirode, socio-ekonomskom razvoju ovog područja.

Stoga predlažemo sljedeće:

Korekciju Nacrta PPCG-a u dijelu poglavlja **10.5. Pregled potencijalnih zzaštićenih područja prirode** u Crnoj Gori o poglavlja – **Zaštita prirodne i kulturne baštine** a u cilju eksplicitnog **uključivanja gornjeg toka rijeke Ćehotine na teritoriji opštine Pljevlja u zonu zaštićenih prirodnih područja.**

Obrazloženje:

Za razliku od koncepta PPCG u kojem je u dijelu projekcije zaštite prirode, a u dijelu Parkova prirode, gornji tok Ćehotine na pljevaljskoj teritoriji bio projektovan kao buduće zaštićeno područje, u nacrtu PPCG gornji tok rijeke Ćehotine se ne pominje u poglavlju *10.5. Pregled potencijalnih zaštićenih područja prirode u Crnoj Gori,* kao ni u prilogu *8. Zaštita prirodne i kulturne baštine.* Sa druge strane, projekcija gornjeg toka Ćehotine na pljevaljskoj strani se daje u okviru poglavlja Projekcija zaštite prirode, a u okviru Parkova prirode na str. 97. Takođe de je postupak proglašenja u toku se konstatuje i u okviru Vodoprivrede na str. 262.

Opština PLjevlja je formalno pokrenula postupak zaštite ove rijeke u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode na dijelu njihove teritorije 2021.g. naručivanjem Studije zaštite kod Agencije za zaštitu životne sredine. Po završetku Studije opština Pljevlja organizuje Javnu raspravu o Studiji i nacrtu odluke o proglašenju gornjeg toka rijeke Ćehotine u kategoriji Parka prirode. Nakon Javne rasprave opština dobija pozitivna mišljenja nadležnih institucija kao i saglasnost Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma i Odluku o proglašavanju zaštićenog pporučja Parka prirode „Gornji tok rijeke Ćehotine“, čime su se stekli preduslovi za usvajanje pomenute odluke od strane Skupštine opštine Pljevlja.

U prilogu se dostavljaju pozitivna mišljenja nadležnih institucija i ukazuje na prirodne/ekološke karakteristike i vrijednosti/obilježja područja **Parka prirode „Gornji tok rijeke Ćehotine“,** prisustvo nacionalno i međunarodno značajnih staništa i vrsta ne samo u vodenom već i u kopnenom dijelu zaštićenog područja.

Ističe se da zaštita gornjeg toka rijeke Ćehotine nije konfliktna sa potencijalnim planovima razvoja kao ni sa interesim i načinom života lokalnih zajednica na tom području:

- Predložena površina Parka prirode **1323ha od čega 1214,41ha (preko 90%) nalazi se u III zoni zaštite koja podrazumjeva održivo korišćenje resursa** u skladu sa članom 31 Zakona o zaštiti prirode. To znači da se u ovoj zoni mogu razvijati i naselja i prateća infrastruktura u mjeri u kojoj se ne izaziva narušavanje osnovnih vrijednosti područja, dok se razvoj poljoprivrede stimuliše, a ne ograničava.
- Oko 99% područja koje se predlaže za zaštitu je u državnom vlasništvu te nema konflikata sa privatnom imovinom. Samo 6 kat.parcela KO Zekavice i 4 u KO Potkrajci je u privatnom vlasništvu u III zoni zaštite.
- Predloženo zaštićeno područje i bafer zona ne obuhvataju lokacije koje su prepoznate kao nalazišta mineralnih sirovina, Otilovići, Maoče, Mataruge. Predloženo zaštićeno područje u tom smislu nije u konfliktu sa potencijalnom eksploatacijom uglja.

- Kad se govori o eksploataciji drvne mase iz neposrednog okruženja u tom smislu ne postoje nikakve zabrane i ograničenja koja definiše studija zaštite ili odluka o proglašenju. Šume koje se nalaze u samom koritu rijeke su zaštitne šume čija je eksploatacija zabranjena u odnosu na postojeće zakonodavstvo kojim se uređuje ova oblast.
- Koridori dva predložena regionalna puta i željezničke pruge nijesu u konfliktu sa administrativnom granicom predloženog zaštićenog područja.
- Posebno je važno naglasiti činjenicu da se **voda iz Otilovićkog jezera koristi za vodosnabdijevanje građana Pljevalja** (ne postoji alternativno vodoizvorište), što predstavlja i razlog više za zaštitu gornjeg toka rijeke Ćehotine. Ujedno zaštita gornjeg toka Ćehotine u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode je **komplementarna sa budućim uspostavljanjem sanitarne zone zaštite u skladu sa Zakonom o vodama.**
- **Opština Bijelo Polje sprovodi postupak zaštite izvorišta rijeke Ćehotine i dijala toka na njihovoj teritoriji,** u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode, te su dva postupka komplementarna i od posebnog značaja za očuvanje vode u Otilovićkom jezeru od izvora do samog jezera, jer uspostavljanje zona sanitarne zaštite neće u konkretnom slučaju biti dovoljno kako bi se osigurala zaštita vode za piće.
- Odluka o proglašenju zaštićenog područja je u prilogu maila gdje se može vidjeti grafički prikaz granica zaštićenog područja i zaštitnih zona.
- Proglašenje gornjeg toka rijeke Ćehotine je definisano i Lokalnim akcionim planom za zaštitu životne sredine 2022-2026;
- Zaštita gornjrg toka rijeke Ćehotine je projektovana i u Nacrtu PUP- a opštine Pljevlja.
- Predloženo je u skladu i doprinosi razvojnoj viziji PPCG-scenario održivog razvoja koji predstavlja scenario intenzivnog razvoja na temelju politike „zelene ekonomije“ koji je prostorno, ekonomski i ekološki prihvatljiv. U skladu je i sa ciljem 2. Obezbjeđenje kvaliteta života u svim dijelovima Crne Gore prema održivim prostornim i ekološkim kriterijumima.
- Neophodno je napraviti korekciju i u dijelu Izvještaja o SPU na životnu sredinu nacrta PPCG. Na strani 139 se navodi „ **U zoni u kojoj se na bazi postojećih informacija pretpostavlja da se prostor obuhvaćen granicama zona sanitarne zaštite izvorišta planira se otvaranje novog rudnika Maoče**. Pored toga što je u konfliktu sa namjenom zaštite izvorišta, ova zona je i u konfliktu sa zaštitom prirode i planiranom zaštitom gornjeg toka rijeke Ćehotine koja je u proceduri. Kao i na str. 172, se navodi „Pored toga, prepoznat je konflikt sa planiranom zaštitom gornjeg toka rijeke Ćehotine“.
- Prednje navedene konstatacije nijesu ispravne kako je gore objašnjeno administrativne granice područja kao i bafer zona ne obuhvataju lokacije koje su prepoznate kao nalazišta mineralnih sirovina – Otilovići, Maoče, Mataruge što je lako provjerljivo jednostavnim poređenjem ili preklapanjem mape planiranog zaštićenog područja sa mapom rudnih rejona sa lokacijama ležišta uglja.
- Imajući u vidu sve prednje pomenute argumente, vjerujemo da ćete prepoznati lokalni i nacionalni interes koji donosi zaštita gornjeg toka rijeke Ćehotine, te napraviti korekcije Nacrta PPCG u dijelu poglavlja 10.5. i priloga 8 – zaštita prirodne i kulturne baštine.

U prilogu:

- Predlog Odluke o proglašenju zaštićenog područja Park prirode „Gornji tok rijeke Ćehotine“
- Mišljenje Uprave za vode na Odluku o Proglašenju Parka prirode „Gornji tok rijeke Ćehotine“.
- Pozitivno mišljenje Minitarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede na Odluku o proglašenju zaštićenog područja Park prirode „Gornji tok rijeke Ćehotine“

Odgovor: Primjedba se prihvata. Dopuniće se u Predlogu plana.

01-332/24-1961/5 Građanska alijansa - ponovljena

Oblast: planiranje, urbanizam

CRNA GORA

PODGORICA

N/R gdinu Miljanu Barović, sekretaru

Predmet: Dopis ”PLIJEN PROSTOR”– Urbanistički planovi prilagođeni investitorima i političkim funkcionerima “

Poštovani gdine Baroviću,

Ustav Crne Gore prvi je pravni akt koji u članu 2 predvidja da „Gradjanin vlast ostvaruje neposredno i preko slobodno izabranih predstavnika", dok se u clanu 113 stav 2 navodi da „Pravo na lokalnu samoupravu obuhvata pravo gradjana i organa lokalne samouprave da uredjuju i pravijaju odredjenim javnim i drugim poslovima, na osnovu sopstvene odgovorosti i u interesu lokalnog stanovnistva". Imajući u vidu gore navedeno želimo Vam skrenuti pažnju.

NF Gradjanska alijansa je uvidom u dokument pod nazivom PLIJEN PROSTOR - Urbanisticki planovi prilagodeni investitorima i politickim funkcionerima" koji je pripremilo i objavilo Drustvo Dr Martin Schneider-Jacoby Association iz Ulcinja, poetkom 2024. godine, dosla do podataka koji se ticu uzurpacije, prenamjene/privatizacije opsteg dobra. Navedeni dokument ukazuje na aktuelno stanje prostoro urbanistickog planiranja Opstine Ulcinj, naglašavajući ozbiljnost problema koji proizlazi iz neodrzivih praksi i netransparentnosti pri donosenju odluka.

Pomenuti dokument nastao je na osnovu istrazivanja u kom su direktno ucestvovali gradjani/ke. S tim u vezi, anketirani su istakli prisutnost korupcije u procesu donosenja prostorno-urbanistickih planova. Iz dobijenih odgovora uočljivo je da gradani ukazuju na siroko rasprostranjenu korupciju u procesu donosenja urbanistickih planova i da se javni interesi podreduju interesima investitora sa jakim politickim vezama na lokalnom tako i drzavnom nivou. Sve to, ukazuje na potrebu za reformama u proces planiranja kako bi se na adekvatan nacin zadovoljile starne potrebe gradana. Medu gradanima je evidentno i nepovjerenje prema politickim predstavnicima injihovim radom u vezi prostornog planiranja.

Uočljivo je da je visok broj anketiranih stepen korupcije u procesu donošenja prostorno-urbanistickih planova u Opštini Ulcinj ocjenjuje kao veoma visok (36,7%), dok skoro isti broj ispitanih (32,7% stepen korupcije ocjenjuje kao visok. Samo jedan ispitanik od ukupnog broja (2% je ocijenio stepen korupcije kao nizak. Na pitanje ukljucenosti investitora u proces kreiranja urbanistickih planova, veliki broj ispitanih (63,3%) smatra da su investitori ili ukljuceni ili veoma ukljuceni. Najveci broj ispitanih je odgovorio da smatra da postoji potreba za vecim ucescem gradjana u procesu donosenja prostornih urbanistickih planova (75,5%).

Posebno treba naglasiti da nema ispitanika koj su izrazili stav da ne vide nikaku potrebu za povecanim gradanskim ucescem. Na osnovu istrazivanja, mozemo reci da je očigledno da postoji velika potreba gradjani/ki opstine Ulcinj da se ukljuce u procese urbanistickog planiranja.

Naime ovi odgovori pokazuju potrebu za jacim angazmanom gradjana u kreiranju urbanistickih planova, te isticu vaznost transparentnosti, uvazavanja misjenja zajednice i osnazivanja gradana da aktivno sudjeluju u oblikovanju buducnosti svojih zajednica. Ovi rezultati takode naglasavaju potrebu za edukacijom gradana o procesima radi pobolisanja njihove participacije.

Drustvo Dr Martin Schneider-Jacoby Assoc. - MSJA je pripremilo policy paper koji ne sadrzi samo kritike i stavove gradana/ki vec i brojne kratkorone, sredjerone i dugorone preporuke kako bi se stanje na terenu pobolisalo ali i kako bi se cijeli proces donosenja prostornih planova pobolisao i dopinio demokratizaciji procesa donosenja odluka.

Dokument o kojem govorimo se nalazi na linku

https://msja.me/predlog-politika-za-odrzivo-i-nezavinso-planiranje-na-teritoriji-opstine-ulcinj/

Imajući u vidu Vaše dosadašnje angažovanje na čelu Sekretarijata za prostorno planiranje i održivi razvoj, molimo Vas da licčnim zalaganjem utičete na hitno rješavanje ovog problema u Ulcinju i obavijestite nas o aktivnostima sprovedenim u ovom slučaju.

S poštovanjem, **Milan Radović, Programski direktor**

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U Nacrtu PPCG se u Analizi stanja ukazuje na politiku planiranja, uređenja i korišćenja prostora. Ističe se "bogatstvo prirodnog i stvorenog (kulturno-istorijskog) diverziteta, sa izuzetnim, ali do skučenosti ograničenim potencijalima, što prostor generalno, čini vrlo osjetljivim i povredljivim. S druge strane, u poslednje vrijeme se događa intenzivna izgradnja sa prenamjenom zemljišta suprotno utvrđenim razvojnim opredjeljenjima, strateškim ciljevima i principima održivog razvoja".

"Nakon promjene društvenog poretka u Crnoj Gori nije izgrađen adekvatan sistem planiranja, uređenja i korišćenja prostora kojim bi se unaprijedila planerska praksa, regulatorni i administrativni okvir sa doslednom i efikasnom kontrolom u cilju racionalnog korišćenja i efikasnog uređenja prostora kao osnove za održivi razvoj".

"Analizom stanja u prostoru je konstatovana prekomjena gradnja u pojedinim zonama, posebno Primorskog regiona, na planinama i u Podgorici i narušavanje vrijednosti prostora i naselja, a iz analize dokumentacije (aktuelnih planova) vidi se da se predviđala dalja izgradnja sa istim motivima i na način kao i u poslenjim dekadama".

....."Prekomjerna gradnja „stanova za tržište" (weekend stanovi, turističke vile, stanovi kao „zalog u nekretnine"...) uz nedovoljno uređenje i izgradnju javnih površina i sadržaja, ugrožava kvalitet naselja a time i standrad i komfor življenja. Takođe, evidentni su problemi u oblasti korišćenja šuma, eksploatacije kamena, šljunka / pijeska i sl., što sve, uz ukupno nemanaran odnos, stvara sliku narušenog ambijenta i čak, dovodi u pitanje mogućnosti razvoja baziranog na prostornim potencijalima.

Ulogu planova, kojima se u socijalizmu opredjeljivao /usmjeravo razvoj, u novom sistemu su preuzeli preduzetnička inicijativa i principi tržišta koji su diktirali više rast nego razvoj – izgradnju "neproduktivnih" objekata umjesto privrednih sadržaja. Logici i principima preduzetništva i tržišta prilagođavana su regulativa i procedure sistema planiranja i uređenja prostora. Prostorni planovi su svedeni na tehnička rješenja za izgradnju objekata u prostoru sa namjenama koje je diktirala trenutna potreba tržišta što je najčešće bilo suprotno deklarisanim strateškim ciljevima i principima održivog razvoja. Ukoliko su planska rješenja o namjeni prostora i potrebnim kapacitetima objekata koji se grade na njemu, bili suprotni preduzetničkim ambicijama i zahtjevima tržišta, smatrani su biznis barijerama koje treba ukloniti.

Prostorno urbanistički planovi su izgubili svrhu sredstva kojim se osmišljava način na koji se uređuje i koristi prostor za potrebe razvoja naselja i ukupnog održivog razvoja, i pretvoreni u formalne akte koji češće komplikuju administrativne procedure nego što služe realizaciji razvojnih ciljeva i strateških opredjeljenja a planiranje je svedeno na „ucrtavanje" objekata.

Drugi mehanizmi usmjeravanja prostornog razvoja kao što je zemljišna politika sa fiskalnim/poreskim i stimulativnim mjerama, nisu razvijeni do nivoa koji bi mogao da obezbijedi racionalno korišćenje prostora".

Dakle, ukazano je na sve negativne tendencije, probleme i ograničenja i u planskom djelu su date preporuke za stabilizovanje sistema prostornog i urbanističkog planiranja i posebno smjernice u oblasti zemljišne politike.

Korupcija, posebno naglašena za opštinu Ulcinj, koja se kao pojava pominje u primjedbi, nije predmet izrade PPCG, koji je državni planski dokument, razmatra i planira strateški razvoj države i svih njenih loklanih zajednica, u cilju da se na nižem planskom nivou održivo i racionalno planira.

Proces rada na PPCG je transparentan i uključene su sve opštine, institucije, NVO u Crnoj Gori, u svim fazama izrade, kao što će biti i u fazi pripreme Predloga plana.

10. 4-332/24-1643/10; 11. 4-332/24-1643/11; Ponavlja se kao 01-332/24-1901/5
Oblast: planiranje, urbanizam – primjedba upućena Ministasrtvu

Predmet: Inicijativa za izmjenu politika za unapređenje učešća građana/ki u procesima izrade prostorno planske dokumentacije u Crnoj Gori

Poštovani ministre,

Ustav Crne Gore prvi je pravni akt koji u članu 2 predviđa *„Građanin vlast ostvaruje neposredno i preko slobodno izabranih predstavnika“*, dok se u članu 113 stav 2 navodi *„Pravo na lokalnu samoupravu obuhvata pravo građana i organa lokalne samouprave da uređuju i upravljaju određenim javnim i drugim poslovima, na osnovu sopstvene odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva“.* Imajući u vidu činjenicu da je Vaš mandat počeo tek nedavno, želio bih da skrenem Vašu pažnju na izazove kada je riječ o participaciji građana/ki u planiranju prostora Crne Gore.

NVO Građanska alijansa je uvidom u dokument pod nazivom **„Participacija građana/ki u planiranju prostora Crne Gore" koji je pripremila i objavila NVO Expeditio iz Kotora**, 21.11.2023. godine došla do podataka u vezi sa problemom slabog učešća građana i građanki prilikom planiranja prostora u Crnoj Gori. Pomenuti dokument je predstavio podatke ankete koju su popunjavali građani i građanke u kojoj čak **89,5%** ispitanika vidi vezu između nedovoljnog uključivanja građana/ki i korupcije. Kao razloge građani navode: nedostatak ohrabrivanja građanskog učešća od strane institucija, nizak nivo građanske svijesti, nedovoljna informisanost građana, uključivanje građana/ki u kasnim fazama i uticaj investitora.

Naime, NVO Expeditio u svom dokumentu navodi stavove građana da time što ne podstiču učešće građana/ki, institucije stvaraju povoljno okruženje za korupciju. Veća participacija građana/ki bi institucijama stvorila front građanske podrške u prevenciji koruptivnih pokušaja. Takođe, navodi se da niska svijest građana i njihova pasivnost omogućavaju tajne dogovore i odluke u korist ličnih interesa pojednica, što stvara povoljan okvir za koruptivne prakse. Pored navedenog, kada su građani neinfomisani, njihova participacija se smanjuje, a stvaraju povoljne mogućnost za korupciju. Zbog neinformisanosti građani često reaguju reaktivno, tek nakon što su važne odluke donesene ili nakon što je proces formalne participacije završen. Ukoliko građani/ke kasno reaguju ili bivaju uključeni u kasnim fazama procesa, smanjene su šanse da mogu uticati na koruptivne odluke. Takođe, nedovoljno uključivanje i reakcije građana olakšava investitorima da nameću sopstvene interese, često na štetu šire zajednice.

Dokument o kojem govorimo se nalazi na linku

https://www.expeditio.org/index.php?option=com_content&view=article&id=2197:predlog-politika-participacija-gradjana-ki-u-planiranju-prostora-crne-gore&catid=81:novosti&Itemid=436&lang=sr i sadrži niz kratkoročnih, srednjeročnih i dugoročnih preporuka o tome kako se mogu prevazići problemi koji su navedeni u samom dokumentu.

Imajući u vidu sve prethodno navedeno, kao i da Ministarstvo na čijem ste čelu ima nesumnjiv hijerarhijski primat, molimo Vas da ličnim zalaganjem utičete na hitno rješavanje ovog problema i obavijestite nas o aktivnostima sprovedenim u ovom slučaju.

S poštovanjem,

Milan Radović
Programski direktor

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Upućena je u opštem smislu nadležnom Ministarstvu, a ne kao primjedba na izradu PPCG do 2040. U tekstu plana je navedena dinamika izrade PPCG od donošenja Odluke do usvajanja Nacrta plana. Bez obzira na poteškoće u dinamici izrade plana, koje su posledica organizacionih problema u periodu dinamičnih političkih promjena u Crnoj Gori, Stručni tim za izradu plana je i u tim okolnostima odgovorno i u kratkim vremenskim rokovima pripremao svaku fazu izrade plana: Analizu postojećeg stanja sa osvrtom na prethodno realizovane planske ciljeve iz PPCG do 2020.g., Koncept plana koji je imao Prethodno učešće javnosti i Nacrt plana koji je usvojen u oktobru 2023,g,, kao i Javnu raspravu u trajanju od 3 mjeseca (29.01.-29.04.2024.).

Osim toga, u toku pripreme svih faza izrade, rukovodilac izrade plana i članovi Stručnog tima su imali konstantnu i otvorenu komunikaciju sa svim institucijama, opštinama i NVO u Crnoj Gori. U svakoj fazi dostavljane su i smjernice od nadležnih institucija, a obavljani su i sastanci sa nadležnim Ministarstvima.

U toku „Prethodnog učešća javnosti", kada je održano više prezentacija i radnih sastanaka, kao i u toku Javne rasprave koja je trajala od 29.01. do 29.04. 2024.g. su svi građani i sve institucije bili, u prilici da i o pitanjima koja se čak ne tiču ovog planskog nivoa, razgovaraju i dobiju odgovore i pojašnjenja. Do kraja procesa izrade ovog najvažnijeg strateškog planskog dokumenta, nadležno Ministarstvo i Stručni tim su otvoreni za sva pitanja koja su od interesa za građane. S obzirom da se radi o državnom planskom dokumentu, njegova izrada je tekla u potpuno transparentnoj proceduri. Osim institucija koje imaju obavezu učešća pri izradi PPCG, mogućnost davanja primjedbi, predloga, smjernica su imali i dalje imaju svi zainteresovani građani, opštine i njihove stručne službe, NVO organizacije, udruženja i sl.

35. 4-332/24-1643/35 NVO Udruženje za razvoj Pipera

Oblast: saobraćaj , planiranje, energetika, vodosnabdijevanje

PRIMJEDBE SUGESTIJE I PREDLOZI

NA NACRT PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

Podnosilac: NVO Udruženje za razvoj Pipera

Primjedbe i predlozi na nacrt Prostornog plana, drugog dokumenta po značaju poslije Ustava Crne Gore, polaze od javnog interesa za državu, sa ciljem zaštite prostora i poljoprivrednog zemljišta, kao i poštovanja ekoloških standarda, finansijskih parametara, ekonomije, bezbjednosti, socio ekonomskih faktora i uticaja na stanovništvo države koji moraju biti u skladu ili u jednakoj ravni sa projektima koje plan porazrađuje.

Predmet pažnje podnosioca ovog dokumenta je **prostor Pipera – teritorija Glavnog grada sa posebnim zahtjevima za zaštitu Duklje.**

Piperi kao jedinstvena društveno ekonomska zajednica čine prostor na sjeveru Podgorice koji se prostire istočno od rijeke Morače, na jugu do brda Gorice, dijela Malog Brda, dijela Veljeg Brda, na zapadu se graniči sa Bjelopavlićima, na sjeveru zahvata prostor Radovča, planine Brotnjik, Kamenik, Brzavu na sjeveru do plemena Rovci i Rovačke Kupine. Piperima pripadaju kao planine dio Štitova kao i Mala i Velika Lukavica na čije su katune Piperi stekli istorijsko pravo.

Poslije Drugog Svjetskog rata i obnove crnogorske državnosti, započinju veliki razvojni projekti, i na prostoru Pipera, u dijelu Zagoriča, Duklje i Rogama izgrađena je pruga Podgorica-Nikšić, i tom prilikom ovom prostoru, njenim stanovnicima i njihovoj imovini učinjena je velika šteta. Ovom trasom posebno je devastiran prostor

Duklje. Zatim je na prostoru Zagoriča na obalu Morače sagrađena velika trafostanica odakle su preko prostora Pipera izgrađeni veliki dalekovodi koji su devastirali prostor Zagoriča, a posebno Rogama čime je korišćenje prostora dodatno i umanjena njegova ekonomska vrijednost.

Takođe je prostor Radovča više decenija korišćen kao vojni poligon čime su vlasnici imovine na tom prostoru bili ograničeni u korišćenju imovine i njenoj valorizaciji.

Prostornim planom iz 2008 godine na prostoru Pipera projektovana je trasa dva autoputa i to: Bar Boljare i Jadransko Jonskog autoputa od mosta Moračica do Malog brda u dužini većoj od 10km kao i **ukrštanje ova dva autoputa na prostoru sela Rogama sa priključkom za Podgoricu i nastavkom Jadransko Jonskog autoputa prema Albaniji.**

Na javnoj raspravi održanoj u Podgorici 5 februara tekuće godine na kojoj smo uzeli učešća uvjerili smo se da i Prostorni plan čija je izrada u toku zadržava u cjelini bez izmjena projektovane putne pravce iz prethodnog Prostornog plana.

Koristeći prava koaja imamo kao građani, a polazeći od svih proklamovanih načela javnog interesa i održivog razvoja, stanovnici plemena Pipera poučeni dosadašnjim negativnim iskustvima koje smo nabrojali, jedinstveni su i odlučni da se aktivno uključe u izradu ovog dokumenta i da zaštite svoje interese i imovinu na najbolji mogući način a da se pri tome ne ugrozi i javni interes Države i u tome očekuju razumijevanje i podršku svih relevantnih institucija.

U tom cilju NVO Udruženje za razvoj Pipera zahtijeva reviziju petlje Smokovac u dijelu koji se odnosi na nastavak trase prema Farmacima a posebno na trasu Jadransko Jonskog auto puta prema Albaniji što znači da ostaje priključak za Podgoricu koji je već izgrađen. NVO Piperi predlaže nastavak trase autoputa od Gornjih Mrka prema Straganici kao najbolje i najoptimalnije rešenje i u tom interesu ističe sledeće argumente.

1.Za petlju Smokovac nije urađena Strateška procjena uticaja na životnu sredinu koja je osnovni dokumenat zajedno sa planom i bez primjene ovog zakona nije mogla da počne gradnja priključka za Podgoricu.

2. Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu urađen je za prvu fazu petlje tj. samo za priključak za Podgoricu, što znači da je isključena druga faza petlje koja se odnosi na trasu autoputa prema Farmacima i Jadransko Jonski autoput a zakon ni u jednom svom članu ne propisuje izdavanje saglasnosti po fazama.

3. Ekološka saglasnost za početak gradnje izdata je sa pozivom na DUP Zlatica B i DUP Murtovina koji se nalaze na lijevoj obali Morače (pleme Kuči) i prostorno nema nikakve veze sa petljom Smokovac koja je projektovana na desnoj obali Morače (pleme Piperi),

4. Sa pozivom na ista planska dokumenta izdati su i Urbanističko tehnički uslovi.

5. Trasa Jadransko - Jonskog autoputa na prostoru petlje i dalji nastavak prema Albaniji sa izgradnjom posebnog mosta na Morači projektovana je a da nije urađen prostorni plan Jadransko Jonskog autoputa što takođe nije u skladu sa zakonom.

6. Nije urađen monitoring životne sredine nultog stanja kao ni nakon puštanja u saobraćaj priključka za Podgoricu.

7. **Prostor petlje Smokovac prostire se na oko 30ha i na tom prostoru imamo koncentraciju velikog broja značajnih infrastrukturnih objekata**: most na Smokovcu, planirani most za priključak Jadransko - Jonskog autoputa prema Podgorici, već izgrađeni most preko Morače koji povezuje petlju sa naplatnom rampom i kružnim tokom na bulevaru Džordža Vašingtona, Jadranska magistrala Podgorica - Beograd, željeznička pruga Beograd - Bar, lokalni put Smokovac- Vranjske Njive, sama petlja Smokovac i veliki broj dalekovoda od kojih dva su međunarodna. Sve ovo je na obali rijeke Morače u gusto naseljenom prostoru na oko 4 do 5 km vazdušne linije do centra grada. U ovakvim okolnostima postavlja se pitanje bezbjednosti ovog prostora sa svih aspekata (seizmolološki, geopolitiči i dr.)

U vezi navedenih činjenica očekujemo odgovore Agencije za zaštitu životne sredine kojooj su dostavljena sva gore navedena pitanja.

Imajući u vidu činjenicu da se naplatna rampa nalazi na lijevoj obali Morače na vrlo maloj udaljenosti od izgrađenog mosta na rijeci Morači a da još nije poznato koliki će da bude saobraćaj u punom kapacitetu petlje, postavlja se pitanje bezbjednosti priključka s obzirom da je neminovno zadržavanje vozila na samom mostu o čemu treba da se izjasne stručnjaci saobraćajne struke.

Osim navedenih činjenica ističemo da je petlja projektovana u gusto naseljenom prostoru sa preko 30 stambenih objekata i više pomoćnih objekata da na tom prostoru živi preko 100 stanovnika, da rade tri firme koje zapošljavaju preko 30 zaposlenih radnika, da je prostor obrađen zasadima voćnjaka i vinograda i u cjelosti kultivisan te se postavlja socio ekonomsko pitanje, troškovi buduće eksproprijacije itd.

NVO Udruženje za razvoj Pipera smatra da će nalazi Agencije i sve druge analize pokazati da je dalji razvoj petlje u do sada projektovanom obliku neodrživ, a posebno trasa Jadransko Jonskog autoputa prema Albaniji, te **predlažu:**

1. **Da planeri sagledaju mogućnost nastavka trase autoputa od Gornjih Mrka prema Straganici i dalje projektovanom trasom što je bilo varijanto rešenje koje je predlagao Glavni grad.**
2. **Da se na prostoru Rogama – Straganice na lokaciji između dva lokalna puta Rogami-Đurkovići - Radeća i lokalnog puta Vranjske Njive – Drezga-Crnci-Radovče formira poslovna zona** za koju postoji širok prostor za razvoj servisnih, skladišnih, proizvodnih i biznis zona kao i drugih privrednih, stambenih i ugostiteljskih objekata čime bi se ovaj prostor valorizovao u interesu vlasnika imovine, stanovnika Pipera i samog Glavnog grada. Sa ovog prostora postoji mogućnost povezivanja sa prugom Podgorica Nikšić, željeznička stanica na Pričelju za transport roba prema Nikšiću i prema Baru. Dva navedena lokalna puta uključujući i izgradnju novog mosta na prostoru Duklje omogućila bi saobraćajno povezivanje autoputeva sa Glavnim gradom i dalje čime bi se značajno rasteretio lokalni i svaki drugi saobraćaj.
3. Poseban interes NVO „Udruženja za razvoj Pipera“ je da se Duklja zaštiti od dalje neplanske urbanizacije i kvalitetno saobraćajno sa južne strane integriše u urbanu cjelinu Glavnog grada Podgorice a na sjeveru da se poveže sa prostorom poslovno privredne zone, čime bi se obezbijedila i turistička valorizacija ovog prostora. Time će se stvoriti osnovne pretpostavke za dalji razvoj lokaliteta Duklje kao središta kulturnih i prosvjetnih aktivnosti s fokusom na antičku i ranu srednjovjekovnu istoriju Crne Gore i turističku valorizaciju.
4. Predloženom revizijom petlje Smokovac isključuje se planirana trasa od petlje do Straganice koja je projektovana Rogamskim brdima iznad gusto naseljenog prostora čime se Duklja štiti i njen prostor u cjelosti čuva kao nenarušena jedinstvena cjelina koja će uz planirano izmještanje pruge definitno ovaj prostor zaštiti i sačuvati.
5. Piperi su zainterovani za urbanu relaksaciju Podgorice formiranjem novih urbanih naselja za kolektivno stanovanje, poslovne i društvene djelatnosti. S obzirom na veliku gustinu stanovanja kao i opterećenja u saobraćajnim kolapsima nameće se potreba da se budućim urbanističkim intervencijama postignu neophodna rasterećenja kroz planiranje (neophodne infrastrukture) i izgradnju urbanih naselja na lokacijama poput Drezge i Bioča kao što su slične na prostoru Ubala. Time bi stvorile pretpostavke za dalji razvoj ruralnih zajednica Pipera, Kuča i Lješanske nahije, koje gravitiraju tim urbanim naseljima.
6. Rekreativno-privredni centar Radovče. Imajući u vidu specifičnu lokaciju, prirodne karakteristike i mikro-klimu lokaliteta Radovče, neophodno je prepoznati mogućnosti transformacije u izletničko-rekreativni centar sa ugostiteljskim i skladišnim objektom, koji bi služio kao osnov za razvoj turizma i ekološki prihvatljivih aktivnosti (hajking, bajking, planinarenje, penjanje, kampovanje, i sl.). Dodatno bi centar pružao podršku lokalnim privrednim inicijativama, te mogućnosti intenziviranja lokalne poljoprivredne proizvodnje u svrhu servisiranja potreba centra i njegovih gostiju. S tim u vezi, neophodno je unaprijediti saobraćajnu komunikaciju, duž starog postojećeg putnog pravca Rogami-Drezga-Crnci-Seoca-Kopilje-Drezga.
7. Malo i Velje brdo. Duž prirodnog kompleksa Malog i Veljeg brda neophodno je zaustaviti dalju nelegalnu urbanizaciju izgradnjom zaštitnih zelenih/parkovnih pojaseva, koji bi omogućili da se na preostalim površinama, pogotovo na platoima na vrhovima ova dva brda, predvide rekreativni i izletnički sadržaji (npr. vidikovic), kao i pripadajuća saobraćjna i komunalna infrastruktura
8. Piperi na ovaj način daju značajan doprinos i pomažu plansku razradu na ovom prostoru zasnovanu na svim elementima očuvanja životne sredine i održivog razvoja, ne narušavajući realizaciju zacrtanih putnih pravaca.

9. Piperi su zainteresovani da se ovim planskim dokumentom projektuje - **turistički put, koji polazi od Podgorice - preko novog mosta kod Duklje (čime se ista konačno otvara), preko piperskog Radovča (pomenuto u prethodnim stavkama) i dalje preko opštine Danilovgrad i njenih planinskih predjela – Gostilja i Ponikvice, Štitova sa piperskim i župskim katunima na teritoriji opštine Nikšić do piperskih katuna na Lukavici.** Ova izrazito turistička saobraćajnica doprinijela bi valorizaciji značajnih prirodnih bogastava na ovom terenu, olakšala pristupačnost pašnjacima i pokrenula veću zainteresovanost stočara za katune na tom izuzetnom pasištu koje je uz sve ostale prirodne ljepote sa svojevrsnim biljnim i životinjskim svijetom koje ima i u vašem Nacrtu Prostornog plana Crne Gore – kategorizovano kao prostor kojem se istom daje status I kategorije zaštite, a što je osnov - za već sjutra, dobijanja statusa Parka prirode a u perspektivi i najnovijeg Nacionalnog parka Crne Gore! Ovim predloženim Turističkim putem napraviila bi se najkraća veza za „bijeg“ iz Podgorice u netaknute prirodne prostore ne samo njenih stanovnika već i svih njenih gostiju čime bi Glavni grad dobio mnogo širu lepezu u svojoj turističkoj ponudi.
10. Vodosnadbijevane sa autoputa za prostor Gornjih Mrka, Blizne, Petrovića s Vinogradištima i Radeće. Imajući u vidu probleme sa vodosnabdijevanjem pomenutih piperskih sela, te velike investicije koje bi zahtijevala izgradnja osnovne vodovodne mreže – ispitati mogućnost korišćenja postojeće infrastrukture auto-puta za rješavanje ovog problema.
11. Stvaranje pretpostavki za ekonomski razvoj u skladu sa principima održivog razvoja kroz sledeće privredne aktivnosti:

a) Na lokacijama koje se nalaze daleko od postojećih i planiranih naselja, te prirodnih resursa koji su već ili planiraju biti valorizovani – a imajući u vidu znatne mogućnosti komercijalizacije – predvidjeti izgradnju kamenoloma i pripadajuće saobraćajne infrastrukture, na sljedećim lokacijama: XX, YY i ZZ
b) Solarna elektrana (Velje Brdo, Kopilje, Radovče, Stijena Radeća-Petrovići-Blizna). Imajući u vidu prednost obnovljivih izvora energije, kao i prirodne pretpostavke na pomentim lokacijama – bilo bi neophodno da se prepoznaju mogućnosti izgradnje solarnih elektrana i neophodne infrastrukture za konekciju na elektroprenosni sistem

NVO za razvoj Pipera je zainteresovana da se aktivno uključi i pomogne projektovanje trase obilaznice oko Glavnog grada s obzirom da će najveći dio ove trase neminovno ići teritorijom Pipera.

Ukoliko se podrži predložena revizija petlje postižu se veliki ekonomski, ekološki i finansijski efekti za Državu Crnu Goru.

Trasa autoputa išla bi značajno dalje od Glavnog grada i gusto naseljenih predjela, ruralnim prostorom čime se obezbeđuje ekološka zaštita prostora, uništavanje pijaćih voda, zaštita ostatka poljoprivrednog zemljišta sa svim bogastvom koji taj prostor ima, što su značajni ekonomski efekti ovog predloga, nema daljeg raseljavanja stanovništva što su veliki socio ekonomski efekti a cijena eksproprijacije zemljišta je značajno manja kao i cijena gradnje trase autoputa od Gornjih Mrka do Straganice. Sve navedeno zasnovano je argumentima iznesenim u višesektorskoj SWAT analizi koju je uradila britanska konsultaska kuća za potrebe Glavnog grada još 2012 godine.

Zato tražimo da resorno ministarstvo u saradnji sa Glavnim gradom formira višesektorsku radnu grupu koja će dati konačnu ocjenu za predloženu reviziju petlje i varijantno rešenje trase što i proizilazi kao obaveza iz Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.

S obzirom da je na javnoj raspravi održanoj 5. februara u Podgorici čulo saopštenje da Republika Albanija zahtijeva da trasa Jadransko Jonskog autoputa povezuje Crnu Goru osim na prostoru Sukobina i na prostoru Tuzi, što smatramo neprihvatljivim za Crnu Goru s obzirom na njenu teritoriju i veliko opterećenje prostora, predlažemo da državni organi Crne Gore, prije svega Ministarstvo spoljnih poslova i resorno ministarstvo obave razgovor sa organima Albanije uz posredstvo i drugih institucija Evrope i zaštite interese Crne Gore vezano za tu okolnost.

NVO Udruženje za razvoj Pipera zahtijeva da povodom navedenih primjedbi, predloga i sugestija uzmu učešće na okruglom stolu o razvoju saobraćaja.

Vlasnici imovine na prostoru petlje, ukoliko petlja ostane u projektovanom obimu zahtijevaju da se izvrši procjena mogućnpsti njihovog opstanka na vjekovnim ognjištima i u skladu sa tim izvrši eksproprijacija ukupne imovine odmah i na taj način stvore uslovi za raseljavanje stanovnika i obezbjeđivanje života na drugoj lokaciji.

S obzirom na veličinu prostora petlje jasno je da nema nikakvih mogućnosti da se suženjem koridora obezbijede uslovi za opstanak bilo kakvog života na ovom prostoru.

Dragutin Vučinić

Predsjednik NVO Udruženje za razvoj Pipera

Kontakt: drago.pg@gmail.com

Dodatno dostavljen dopis koji je upućen Agenciji za životnu sredinu:

Agencija za zaštitu životne sredine

Za direktora M. Gazdića

Poštovani gospodine Gazdiću

Obraćavamo se sa punim uvažavanjem i povjerenjem u sve aktivnosti koje preduzimate na očuvanju i zaštiti životne sredine. Uvjereni smo da je ovo naše obraćanje u nekom drugom, slobodnijem vremenu koje je nastalo promjenama u društvu u kojem će institucije insistirati na poštovanju struke i zakonske normative za oblasti u kojoj djeluju.

Povod za naše obraćanje je činjenica da je Vlada Crne Gore usvojila Nacrt Prostornog plana Crne Gore do 2040 god i uskoro se očekuje javna rasprava po ovom važnom dokumentu, kako kažu „drugom poslije Ustava“, odnosno ustav za očuvanje prostora naše male i lijepe Države.

U susret ovim događajima odlučilii smo da se ponovo obratimo institucijama i ukažemo na mnoge činjenice i okolnosti koje se odnose na projektovanje dva autoputa na teritoriji Pipera i eksploataciju petlje Smokovac, što je ujedno jedini i isključivi predmet ovog obraćanja.

Predmet ovog obraćanja je zaštita životne sredine na prostoru Pipera sa posebnim osvrtom na petlju Smokovac kao i širi uticaj tokom puštanja u saobraćaj sve tri faze petlje računajući i nastavak puta prema Farmacima na okolna naselja i Glavni grad.

Razlozi ovog obraćanja su naša saznanja iz dosadašnjih javnih istupa pojedinih zvaničnika a prije svega gđe Jovanović kao glavnog izrađivača Prostornog plana, da trasa dva autoputa na prostoru Pipera i pored brojnih dilema stručnjaka i reagovanja tri mjesne zajednice na ove projekte kao i petlja Smokovac nisu bile predmet njihove pažnje jer se po svemu sudeći ovaj projekat smatra gotovim i prihvatljivim da kao takav uđe u Prostorni plan Crne Gore. Podsjećanja radi, da kažemo da je petlja Smokovac projektovana na prostoru sela Rogami, zaseok Ras-Piperi, na desnoj obali rijeke Morače, sjeverno od Podgorice, na samom izlazu iz kanjona Morače, jedan kilometar južno od mosta Smokovac. Na lijevoj obali Morače, naselje Zlatica, nalazi se naplatna rampa. Prostornim planom autoputa Bar-Boljari na ovom prostoru predviđen je i priključak za Podgoricu a vladina komisija koja je osnovana i funkcioniše u okviru Monteputa AD Podgorica na osnovu odrednice iz Prostornog plana iz 2008 godine projektovala je i ucrtala i trasu Jadransko-Jonskog autoputa sa priključkom za Albaniju a da nije urađen prostorni plan za ovaj autoput što je bila zakonska obaveza kao i za autoput Bar- Boljare. Da li je ovo zakonito urađeno pitat ćemo druge organe a Agenciji želimo da postavimo pitanja i tražimo odgovore iz njene nadležnosti.

Cilj obraćanja je da Agencija koja sprovodi zakone iz ove oblasti izvrši provjeru primjene monitoringa životne sredine prije i poslije puštanja u saobraćaj prve faze autoputa i petlje, i da se dobiju potpuni podaci u skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu za cjelokupno projektovanu petlju Smokovac koja uključuje i Jadransko-Jonski autoput.

Ističemo da je jedini i isključivi cilj da se dobiju zvanični podaci, koji će omogućiti stručnu analizu svih parametara zaštite životne sredine na ovom prostoru i koji će u javnoj raspravi poslužiti za argumentovano donošenje odluka od strane planera i svih stručnih organa koji moraju biti uključeni u ovaj izuzetno važan posao za Državu.

Argumenti za ovo obraćanje su višestruki i isti su od javnog značaja. Nabrojat ćemo neke:

- Strateška procjena uticaja na životnu sredinu za petlju Smokovac nije urađena što je Agencija i potvrdila u odgovoru Br. D-360/2 od 14.02.2017 god iz razloga što petlja nije bila obuhvaćena idejnim projektom Bar-Boljare od Smokovca do Mateševa za koju dionicu je urađena strateška procjena. Navedenim aktom Agencija takođe konstatuje da je 2008 godine Ministarstvo turizma i životne sredine izdalo saglasnost na izvještaj o Strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu za detaljni prostorni plana Bar- Boljare u koji takođe nema petlje Smokovac.
- U maju 2018 godine za izradu „Elaborata za životnu sredinu za petlju Smokovac faza I" angažovano je Društvo za projektovanje, inžinjering, konsalting, promet roba i usluga pod nazivom „Paming". Poziv za javnu raspravu po ovom dokumentu objavljen je (odnosno skrajnut) samo u dnevnom listu Pobjeda čime je izbjegnuta mogućnost našeg direknog učešća, odnono zainteresovanih građana, organa i organizacija da u ovom postupku iskažu svoje mišljenje, tako da ni ovaj dokumenat nije bio predmet šire kako stručne tako i laičke javnosti. Međutim najvažnije je ovim istaći da Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu ne predviđa izradu elaborata po pojedinim fazama izvođenja projekta što je bio slučaj sa petljom Smokovac te je davanje saglasnosti na elaborate po fazama potpuno u suprotnosti sa zakonom. Ako se nastavi ovakav pristup a nadamo se da neće! to znači da će se u budućnosti davati saglasnost za nastavak autoputa prema Farmacima sa prostora petlje za put Bar-Boljari a treća faza bi bila izgradnja priključka za Jadransko-Jonski autoput prema Albaniji. Sama petlja je individualno a kako je projektovana, ogromni saobraćajno građevinski objekat koji se prostire na 30Ha sa saobraćajnim protokom u toku turističke sezone vjerovatno od oko 20000 vozila/danu (koliko je projektovano samo dionicom autoputa Bar-Boljari), pa se može posmatrati i kao višepogonsko fabričko postrojenje te je pristup faznog razmatranja uticaja na životnu sredinu zakonski neodrživ. Pitanje za Agenciju i sve zainteresovane je, da li je ovo održivo i prihvatljivo sa stanovišta zakona i da li je urađena svjesna obmana domaće i međunarodne javnosti koja učestvuje u ovim projektima davanjem izdašne finansijske podrške.
- Vezano za nastavak autoputa od petlje prema Farmacima a koji sve do na Malo Brdo prolazi teritorijom Pipera, postavljamo pitanje da li je urađena strateška procjena uticaja na životnu sredinu za ovu dionicu autoputa?.
- I zadnji razlog našeg obraćanja je pitanje monitoringa stanja svih aspekata životne sredine (voda, vazduh, zemljište, buka itd) na prostoru Rasa, poslije puštanja u saobraćaj autoputa Podgorica- Mateševo tj. priključka za Podgoricu. Samo na insistiranje stanovnika Rasa je izvršeno ispitivanje životne sredine u toku izgradnju petlje ali nije vršeno ispitivanje tzv. nultog stanja tj. prije početka izvođenja radova. Od kada je pušten u saobraćaj autoput, prema našim saznanjima, nije vršeno dalje ispitivanje radi utvrđivanja negativnih uticaja a mi stanovnici ovog prostora smo direkni svjedoci negativnih uticaja koji su i lako uočljivi, prije svega kroz povećano zagađenje vazduha, povećane buke kao i zagađenja vode iz arterijskog bunara koji smo iskopali za potrebe pijaće vode i nalivanje poljoprivrednih zasada a u kojoj se često osjeća miris nafte. A prema spomenutom Elaboratu iz 2018 godine, monitoring životne sredine je morao biti nastavljen i on je propisan unutar elaborata. Prikupljeni podaci monitoringa, naravno da su izvršeni, bi morali biti baza za dalje sagladevanje svih negativnih uticaja koje će autoput i tako veliko projektovana saobraćajno čvorište sa Jadransko Jonskim putem imati na neposredno okruženje jer će sigurno doći do potpunog devastiranja svog plodnog zemljišta na prostoru Rasa uz raseljavanje stanovništva, povećanog zagađenja rijeke Morače i podzemnih voda kao i povećanog zagađenja vazduha glavnog grada zbog blizine petlje. Ono što takođe sigurno znamo kao vlasnici imovine i stanovnici ovog prostora su činjenice da se na ovom prostoru nalazi veliki broj izvora čiste i pitke vode koji su iz okolnih piperskih, moračkih i rovačkih planina našli protok ka najnižoj tački tj. ka obali Morače. Ove činjenice poznate su hidrogeolozima gospodi Mihailu Buriću i Vasiliji Raduloviću pa zahtijevamo da iste kontaktirate na navedene činjenice. Kao potvrdu navoda, ukazujemo na okolnost da je prilikom iskopa stope za izgradnju mosta koji povezuje petlju sa lijevom obalom Morače izvođač Bemax naišao na jako izvorsko vrelo koje je jedva uspio da savlada i betonira da bi nastavio dalje radove. Zahtijevamo da se od izvođača radova firme Bemax pribavi izvještaj na ovu okolnost, te da li je bio dužan da o navedenom obavijesti nadležne državne organe.

Takođe na imovini porodice Vukanović-Novosel nalaze se dva separaciona bunara otvorenog tipa. Jedan se nalazi na svega 20m od stambenog i poslovnog objekata i u isti se skupljaju sve otpadne vode sa autoputa a drugi bunar se nalazi na samoj obali Morače, blizu mosta, orjentaciono iznad navedenog vrela i u njega se dopremaju sve otpadne vode sa lijeve obale Morače a koje se sakupljaju sa prostora naplatne rampe.

Ukazujemo i na činjenicu da se nizvodno od prostora petlje nalaze Zagorički bunari pijaće vode koji snadbijevaju veliko područje okolnih naselja i samog grada a ove okolnosti do sada koliko znamo nisu bile predmet interesovanja.
Svi ovi podaci a i mnogi drugi su morali biti poznati prije nego što je izrađen nacrt Prostornog plana Crne Gore radi cijenjena održivosti projekta petlje i procjene negativnih uticaja na životnu sredinu.
Prije nego pripremite odgovore na pitanja koja Vam postavljamo pozivamo Vas gospodine Gazdiću da sa svojim saradnicima uz saradnju sa podnosiocima ovog obraćanja, izvršite posjetu prostora Pipera i uvjerite se u date činjenice i procijenite koliko su planeri osim surovog projektovanja vodili računa o drugim činjenicama koje se odnose na zaštitu prostora, socio ekonomske posljedice, održivi razvoj, ekologiju i sve drugo što su dužni da u ovim značajnim poslovima poštuju.

Nadamo se da ćete što hitnije! odnosno prije početka javne rasprave o nacrtu Prostornog plana odgovoriti na naša pitanja, kako bi mogli da obavijestimo nadležno Ministarstvo odnosno tim za projektovanje kao i zainteresovanu javnost. Svi navedeni i mnogi drugi razlozi koje ćemo obrazložiti u obraćanju Ministarstvu prostornog planiranja i urbanizma kao i u javnoj raspravi odbor udruženja za razvoj Pipera na sastanku održanom 14 novembra donio je odluku da podrži sve aktivnosti na sagledavanju postojeće situacije,kao i rešenja koje nudi Nacrt Prostornog plana i predloži nova rešenja koja su od interesa za Pipere, Glavni grad Podgoricu a time i društvo u cjelini.

PODNOSIOCI OBRAĆANJA

Milodarka Vukanović Novosel sa porodicom

vlasnici imovine na prostoru petlje Smokovac;

br. tel. 067 586 391;

email: pnovosel@t-com.me

NVO „Udruženje za razvoj Pipera

Predsjednik Dragutin Vučinič

Br. tel. 067 607 070;

email: drago.pg@gmail.com

Prilog: Drugi dopis upućen Agenciji za zaštitu životne sredine:

Agencija za zaštitu životne sredine

PODNOSIOCI OBRAĆANJA: NVO ZA RAZVOJ PIPERA

Poštovani gdine Gazdiću

Našim obraćanjem br. 03-D-4000/1 od 16. 11. 2023 godine tražili smo odgovore na brojna pitanja iz vaše nadležnosti koji su se prevashodno odnosili na zaštitu životne sredine na prostoru petlje „Smokovac“.

U dogovoru sa vama radi davanja potpunijih podataka i odgovora na podešeni zahtjev uz vaše posredovanje, obratili smo se i dostavili raspoloživu dokumentaciju doo Monteputu i „Ministarstvu turizma i zaštite životne sredine.

Na sva navedena obraćanja do danas - što znači više od 6 mjeseci! nismo dobili nijedan odgovor a bili su neophodni, javnog interesa radi, da iste proslijedimo Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine prilikom zauzimanja stavova u postupku izrade Prostornog plana Crne Gore vezano za naše primjedbe, sugestije i predloge.

Za ovo ponovno obraćanje, molimo vas za odgovore na sledeća pitanja.

Elaborat o procjeni uticaja za zaštitu životne sredine na koji je agencija dala saglasnost urađen je za objekat petlja Smokovac, faza I koji se odnosi na priključak za Podgoricu koji je je već izgrađen. Sledeća druga faza bila bi izrada elaborarta za nastavak autoputa prema Farmacima i treća faza za uključenje Jadransko Jonskog autoputa i priključka za Albaniju. Naše pitanje polazi od primjene zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu koji prepoznaje projekat kao cjelinu a ne objekte kao njegove djelove. Izgradnja projekta po fazama je prihvatljiva i moguće cjelishodna ali izrada elaborata o procjeni uticaja na životnu srredinu i davanje saglasnosti za pojedine objekte kao djelove projekta smatramo nezakonitim.

Takođe ističemo da su izdati sa pozivom na DUP Zlatica B i Murtovina koji se nalaze na prostoru lijeve obale Morače a petlja za koju su izdate saglasnosti na desnoj obvali Morače. Molimo Vas za mišljenje da li su navedena dokumenta valjana uz poziv na navedeni DUP. Ističemo takođe da do danas nismo dobili podatke za bilo koji monitoring koji je urađen na prostoru petlje što je posbno značajno za ispitivanje podzemnih pijaćih voda vezano na okolnost da se na tom prostoru načlaze tri upojna bunara u koje se sakupljaju sve otpadne vode sa autoputata.

Milodarka Vukanović Novosel sa porodicom

vlasnici imovine na prostoru petlje Smokovac;

br. tel. 067 586 391;

email: pnovosel@t-com.me

NVO „Udruženje za razvoj Pipera

Predsjednik Dragutin Vučinič

Br. tel. 067 607 070;

email: drago.pg@gmail.com

prilog: Dopis rukovoditeljki izrade PPCG - mr. Svetlana Jovanović, dipl. Pr.planer

Rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore

Poštovana,

U odgovoru na primjedbe, sugestije i predloge koji su vam dostavljeno od NVO Udruženje za razvoj Pipera u dijelu koji se odnosi na Predlog za reviziju petlje Smokovac, odgovorili ste da ćete sa članovima stručnog tima razmotriti dostavljeni materijal u cilju predlaganja optimalnih rešenja u Prostornom planu Crne Gore.

Ukoliko je isključena mogućnost da lično uzmemo učešća u tim aktivnostima što bi za nas bilo veoma važno, odlučili smo da pored već datih sugestija i predloga, detaljnije definišemo razloge koji su nam bili osnov za dostavljanje istih.

1. Projektovanjem i izgradnjom I faze petlje Smokovac tj. priključka za Podgoricu sa prostora Rogama- zaseok Ras čitav unutrašnji i međunarodni saobraćaj dva autoputa i svih drugih priključaka koji dolaze sa sjevera ili idu prema sjeveru države uveden je u Glavni grad. Takođe drugom fazom izgradnje prema Baru i projektovanom trasom prema Albaniji i centralnom dijelu Crne Gore – prostor sjeverno od Podgorice, odnosno prostor Pipera, formirao bi se obruč oko Podgorice

koji predstavlja prostorni i ekološki problem jer se ograničava prostor za razvoj grada, razdvaja prostor stare Duklje i veza sa selom Gornji Rogami koje je jedno od najstarijih naseobina na teritoriji Glavnog grada.
Izgradnjom I faze autoputa pričinjena je velika šteta prostoru ali se novim planom čija je izrada u toku otvara se mogućnost da se izvrši revizija urađenog projekta.

2. Ovih dana Monteput je uradio skicu autoputeva i brzih cesti koje će se projektovati na prostoru države. Iz datih pregleda je jasno da je ukrštanje Jadransko Jonskog autoputa na prostoru Građana odakle dalje ide prema Baru i Albaniji na prostor Sukobina čime se revidira projekat iz prostornog plana 2008 god. Ovo je i prostorno i ekonomski i ekološki dobar predlog. Umjesto Jadransko jonskog autoputa sa prostora petlje Smokovac planira se priključak brze ceste prema Tuzima u dužinji od 17 km po cijeni od 240 miliona eura na teret budžeta što je predlog Potpresjednika vlade koji je prihvaćen kao strateški prioritetan pravac. Ukoliko priključak ide sa kružnog toka na Zlatici prema Tuzima šteta po prostor je značajno manja a ukoliko ova saobraćajnica pretpostavlja izgradnju novog mosta na Morači i dalje uništavanje prostora na području petlje, postavlja se pitanje cjelishodnosti ovog projekta imajući u vidu postojeći novi bulevar prema Tuzima kao i povezivanje Albanije preko južne obilaznice koja će takođe biti povezana sa autoputem. Takođe sa prostora Crne Gore postoji veza sa Albanijom na prostoru Andrijevice što zahtijeva sagledavanje opravdanosti ovolikog broja priključaka za državu sa ograničenim i vrijednim prostorom.
Sve navedene izmjene potvrđuju naše predloge za reviziju petlje Smokovac na način što bi se trasa autoputa prema zapadu nastavila od Gornjih Mrka novom trasom koja bi se u dužini od oko 3km sa već projektovanom trasom sastavila na prostoru Straganice.
3. Svi benefiti već izvršene revizije po predlogu Monteputa i ukoliko bi se usvojio predlog NVO udruženja za razvoj Pipera su enormni:

- Izmješta se saobraćaj sa periferije Glavnog grada, kada se izgradi čitava trasa uatoputa i poveže sa Albanijom na istoku i izuzev saobraćaja prema Glavnom gradu
- Smanjuje se zagađenje vazduha, smanjuje se buka a time i uticaj na okolno stannovništvo i Glavni grad. Smanjuje se mogućnost zagađenja pijaćih voda. Štiti se najveći dio obradivog zemljišta sa zasadima.
- Nema rušenja preko 42 stambena, pomoćna i poslovna objekta
- Nema raseljavanja preko 30 porodica sa preko 100 stanovnika
- Nema enormnih sredstava za eksproprijaciju i posledično velikih izdataka za ekonomiju Države
- Nema rušenja objekata i uništavanja tri registrovane firme na prostoru petlje koje upošljavaju preko 30 radnika (servis za popravku kamiona, autootpad i vinarija sa preko 6000 korijena vinove loze)
- Smanjuje se mogućnost uticaja petlje na mikrokilmatske promjene, smanjuje se problem bezbjednosti zbog preopterećenja malog prostora velikim brojem infrastukturnih objekata (četiri dalekovoda od 420 kW, 220 kW, 110 kW i 35 kW), željeznička pruga Beograd- Bar, Jadranska magistrala Podgorica-Beograd, lokalni put Smokovac- Vranjske Njive, most Smokovac, most na Morači kao priključak za Podgoricu, naplatna rampa i gusto naseljeni prostor Rogama i Zlatice.
- Nema rušenja dijela autoputa u dužini od 250m kao i problema sa dalekovodima na trasi koja je bila projektovana od petlje Smokovac do Straganice preko Rogamskih brda koja bi se izmjestila datim predlozima.

U vezi svih datih predloga zahtijevamo da Monteput u saradnji sa drugim organima formira komisiju koja bi izvršila finansijsku, ekonomsku, ekološku, tehnološko - saobraćajnu i svaku drugu procjenu date inicijative što bi poslužilo kao osnov za donošenje odluke a što je imperativ Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (član 21 zakona).

Ukazujemo i na sljedeće pravne probleme vezane za projektovanje i izgradnju petlje Smokovac:

- Nije urađena Strateška procjena uticaja na životnu sredinu
- Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu rađen je samo za prvu fazu izgradnje što je nezakonito i zasnovan je na pogrešnom DUPu – Zlatica B i Murtovina.
- Urbanističko tehnički uslovi su izdati takođe na osnovu DUP Zlatica B i Murtovina koji ne obuhvataju prostor petlje.
- Glavni projekat petlje sadrži projekat Jadransko jonskog autoputa što naravno nije dopušteno jer nije urađen prostorni plan za ovaj autoput već je isti zasnovan na odredbi iz prostornog plana Crne Gore iz 2008 godine

- Urbanističko tehničke uslove izdala je Vlada Crne Gore što nije njena nadležnost kao ni usvajanje glavnog projekta petlje.

S poštovanjem,

Očekujemo dalju saradnju i razumijevanje u cilju zaštite javnog interesa države.

Milodarka Vukanović Novosel

Član NVO za razvoj Pipera

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Konkretna projektantska rješenja nisu predmet izrade PPCG, koji se radi na kartama u razmjeri 1.100 000. Pitanje se mora razmotriti na nižem-detaljnijem planskom nivou i na nivou izrade projektne dokumentacije. U daljem radu na PPCG i pripremi Predloga plana će se dodatnim analizama i kroz Idejna rješenja koja priprema i izrađuje Monteput doo posebna pažnja posvetiti svim navedenim ograničenjima i na osnovu analiza predložiti optimalno saobraćajno rješenje.

U tekstu PPCG će se dodatno istaći smjernica da se pri razmatranju na detaljnijem planskom nivou i na nivou pripreme i izrade tehničkih rješenja u projektnoj dokumentaciji (Idejna rješenja saobraćajnica), posebno vodi računa o prirodnim i stvorenim ograničenjima: naseljima, pripadajućim poljoprivrednim površinama, vodoizvorištima, prirodnom i kulturnom nasljeđu, ambijentalnim predjelima, u cilju definisanja optimalnih rješenja koji su prostorno, ekološki, sociološki i tehnički prihvatljivi. (to treba da bude sastavni dio Projektnih zadataka).

Predlog za definisanje rekreativnog privrednog centra Radovče –u PUP opštine Podgorica se mogu definisati detaljnije lokacije.

Stav koji se odnosi na nelegalnu urbanizaciju i izgradnju taštitnih parkovnih zelenih pojaseva se prihvata iako je u Nacrtu plana ovaj aspekt naglašen, u Predlogu plana će se predložiti dodatne sanacione mjere.

Turistički put – u Nacrtu plana je uvedena kategorija turističkog puta i u Predlogu plana će se navesti predloženi turistički putevi koji se mogu dodatno provjeriti i razmotriti na detaljnijem planskom nivou.

Vodosnabdijevanje – u PPCG se daju opšte smjernice pri čemu se naglašava obaveza vodosnabdiejvanja svih područja i naselja ucrnoj Gori, a konkretno za prostor Gornjih Mrka, Blizne, Petrovića, Vinogradištima i Radeće će se razmotriti i definisati u planskoj dokumentaciji detaljnijeg planskog nivoa - PUP opštine Podgorica.

Solarne elektrane – u PPCG se daju opšte smjernice i mogućnost planiranja na svim područjima koje imaju prirodne pogodnosti, uslove priključenja, pod uslovom da nemajju konflikata sa drugim namjenama kao što su obradiva poljoprivredna zemljišta, zaštićena područja, vodoizvorišta, planirani turizam ili druga važna infrastruktura.

83. 04-332/24-1643/83 05.04.2024. Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj Podgorica

Prosljeđene primjedbe, sugestije i predlozi NVO Udruženje za razvoj Pipera. (ponovljena primjedva).

NVO Udruženje Pivljana - Radna grupa Savjeta

Oblast: planiranje, urbanizacija,energetika, saobraćaj, upravljanje otpadom, kulturno nasljeđe, implementacija plana, šumarstvo, turizam, marikultura i ribarstvo, privreda, zemljišna politika,

PRIMJEDBE I SUGESTIJE NA PROSTORNI PLAN CRNE GORE

U Podgorici

31.03.2024 godine

NVO Udruženje Pivljana u Podgorici (UpuP)

Radna grupa Savjeta UPuP

Na osnovu Odluke Savjeta udruženja Pivljana u Podgorici, Radna grupa Savjeta, u nastavku dostavlja svoje primjedbe i dopune na Nacrt prostornog plana Crne Gore (u daljem tekstu PPCG), sa posebnim osvrtom na djelove Plana koji tretira Opštinu Plužine.

1. Konceptualne primjedbe na PPCG

Nacrt prostornog plana Crne Gore generalno nije urađen u skladu sa očekivanjima stručne javnosti, kako u pogledu metodološkog pristupa, tako ni u pogledu očekivanja da se istim odrede strategijski dugoročni pravci i zadaci prostornog razvoja na temelju ciljeva prostornog razvoja utvrđenih postojećim dugoročnim temeljnim razvojnim strategijama Države Crne Gore sa akcentom na njene razvojne: ekološke, turističke i poljoprivredne potencijale.

Na bazi koncipiranog dokumenta u nacrtu, Radni tim UPuP je donio odluku da dostavi svoja zapažanja, prijedloge, dopune i sugestije, bez detaljnog razmatranja temeljnih konceptualnih, metodoloških i tehničkih postavki PPCG, posebno u pogledu njegove usaglašenosti sa usvojenim strategijama razvoja i u pogledu njegove detaljnosti.

U metodološkom smislu nedostatci ovakvog plana su otsustvo preciznih i pouzdanih statističkih pokazatelja kako u pogledu trenutnog stanja razvoja tako i u pogledu prirodnih potencijala na kojima treba da se bazira budući razvoj. Nedostatak katrografskih podataka i dijagramskih prikaza i analiza: demografskih, privrednih i društvenih kapaciteta i kretanja, sa komparacijom globalnih trendova i planova razvoja okruženja, su glavne pretpostavke da se na temelju takvih analiza mogu graditi valjane koncepcije i projekcije budućeg plana razvoja Države Crne Gore.

PPCG karakteriše obimnost ali istovremeno i površnost u planiranju, uopštenost i otsustvo konkretnih regionalnih i opštinskih projekcija razvoja.

U PPCG nedostaju statistički dijagrami i pokazatelji po opštinama, kao i kartografija i analiza postojeće regionalne infrastrukture.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Ukoliko postoje određeni dodatni predlozi u odnosu na viziju i koncept razvoja Crne Gore, treba to istaći, ali neprihvatljiv je stav da u pogledu metodološkog pristupa i dugoročnih pravaca razvoja plan nije prihvatljiv. Urađen je u skladu sa metodologijom izrade planske dokumentacije, odgovarajućim Pravilnicima, uz temeljno istraživanje postojećih Strategija razvoja u svim oblastima, kao i Strategija čija je izrada ili revizija u toku.

Za svaku oblast su korišćeni zvanični dostupni podaci u državi. Ako se misli na Popis stanovništva 2023.g. Nacrt plana je urađen u junu 2023.g. usvojen u oktobru 2023.g, a rezultati Popisa stanovništva će biti implementirani u Predlog plana. Rezultati Popisa stanovništva neće uticati na saobraćajni koncept, razvoj energetike i ostale infrastrukture. Područja u kojima su ispoljeni dalji negativni demografski trendovi su područja čijem se razvoju pristupa sa dodatnom pažnjom, sa ciljem da se ti trendovi ublaže i u budućnosti zaustave i preusmjere u pozitivna kretanja.

Nisu prihvatljivi stavovi o površnosti, odsustva regionalnih i opštinskih projekcija razvoja. Svakoj opštini je u procesu izrade plana u otvorenoj komunikaciji data prilika za dodatne inicijative, posebno u toku prethodnog učešća javnosti i u toku Javne rasprave. U Predlog plana će biti unijeti i dodatni predlozi sa nivoa svih opština. Konkretnije elaboracije i namjenu površina treba očekivati na detaljnijem planskom nivou, u PUP-ovima opština.

Regionalna infrastruktura je prikazana i tekstualno i grafički. (naprimjer: saobraćajna infrastruktura je data u tekstu, predstavljena tabelarno i grafički. Lokalne puteve definiše plan nižeg reda). „Statistički dijagrami i sl" kako se pominje u primjedbi, su dati u baznim studijama za izradu plana i koristili su se u analizi i ocjeni stanja u svim oblastima razvoja.

U PPCG nedostaju polazišta i koncepcija sa spiskom opštih i bazičnih ciljeva prostornog razvoja.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U Nacrtu plana su data polazišta i opšti i posebni ciljevi prostornog razvoja. Na njima se temelji i predložena vizija razvoja. (Polazne osnove, Vizija razvoja, principi i ciljevi razvoja koji se odnose na opšti ekonomski i društveni razvoj, posebne sektorske ciljeve, principe prostornog razvoja i smjernice koje se moraju slijediti u sektorskim razvojnim politikama i u detaljnoj planskoj dokumentaciji, opšti ciljevi – prioriteti i strateška usmjerenja, specifični sektorski ciljevi i dr. Str. 14-23 Nacrta PPCG).

U PPCG nedostaju pregledi stanja stvarnih zagađenja prirode sa prikazima i kartiranjem svih nelegalnih deponija, odlagališta različitog otpada i tretmana otpadnih voda. Na bazi prethodnog u planu nema detaljnog prikaza nedostajućih stanica za tretman kabastog otpada i tretman otpadnih voda.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U analizi stanja zaštite životne sredine se daje pregled stanja zagađenja i posebno ukazuje na ključna koja prioritetno treba rješavati. Ukazuje se i na tretman otpadnih voda. Nije moguće na ovom planskom nivou detaljno kartirati svako nelegalno odlagalište, jer se stanje na terenu mijenja iz dana u dan. U planu se predlaže tretman otpada u svim opštinama.

Plan nije usaglašen niti upodobljen sa javnim politikama i smjernicama koje su promovisane od strane Vlade Crne Gore u posljenjih par godina. Najveći broj pokazatelja (Faza I) se završava sa 2016-om ili 2018-om godinom, a trendovi kretanja tih pokazatelja za proteklih 6-8 godina je nepoznat.

U PPCG nedostaju kartografski prikazi predloženih razvojnih kapaciteta po oblastima.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Plan je usaglašen sa javnim politikama i smjernicama. U sve faze izrade plana su uključene institucije Crne Gore koje daju određene smjernice i preporuke. U oblastima u kojima je potrebno dopuniti podatke sa najnovijim, uradiće se ažuriranje podataka u Predlogu plana. Zbog dinamike izrade PPCG, za koju Stručni tim nije odgovoran i nije mogao uticati, postoji potreba stalnog doažuriranja podataka.

Plan nije studijska analiza da bi se svi dijagrami, kartogrami i prethodne analize prikazale. To je analitički, studijski dio koji je obrađen u baznim studijama, a na nivou izrade plana dodatno ažuriran, jer je i od izrade studija proteklo vrijeme i kontinuirano se podaci u toku rada na planu ažuriraju.

U PPCG nedostaju smjernice za zaštitu, uređenje i korišćenje kulturnog nasljeđa. Takođe nedostaje kartografija nepokretnih kulturnih dobara.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Date su opšte smjernice za zaštitu kulturnog nasleđa na osnovu raspoloživih podataka i bazne studije koja je rađena 2018.g. za potrebe izrade PPCG). U Predlog plana će se uključiti i najnoviji podaci iz Studije zaštite kulturne baštine koju je uradila Uprava za zaštitu kulturnih dobara. U PPCG nije moguće prikazati svaki spomenik culture, ali prpremljena Studija zaštite kulturnih dobara može biti prateći dokument koji će se koristiti pri izradi detaljnijne plansej dokumentacije.

U PPCG nedostaju klasifikacije kvaliteta voda, vazduha po regijama i gradovima.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U nacrtu plana su podaci preuzeti sa zvaničnog sajta agencije za zaštitu životne sredine i u Predlogu plana će se ažurirati.

U PPCG nedostaje poglavlje Uticaj globalizacije i razvojnih trendova okruženja na priritete razvoja CG.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Iako se na ovaj aspekt u Nacrtu plana ukazuje, u Predlogu plana će se dati osvrt i na uticaj globaliazacije i razvoj trendova okruženja na priritete razvoja CG.

U PPCG nedostaju kartografski prikazi ugroženosti od katastrofa, prirodnih i elementarnih nepogoda i drugih potencijalnih nesreća.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U tekstu je dato pod tačkom 6.5. u Nacrtu – Smanjenje rizika od katastrofa i zaštita od elementarnih nepogoda, prioriteti u oblasti prostornog planiranja u oblasti smanjenja od rizika od katastrofa, ciljevi razvoja u odnosu na različite hazarde, a posebno na aspekt smanjenja seizmičkog rizika.

U grafičkom dijelu plana data je karta organičenja i konflikata u razvoju, koja je važna za detaljniju plansku dokumentaciju. U Predlogu plana će se dodatno istaći, posebno prirodna ograničenja i obaveza da se na nivou detaljnog urbanističkog planiranja obavezno analizira pogodnost odgeđenog prostora za urbanizaciju i izgradnju.

U odnosu na sektore u PPCG nedostaju preporuke za povećanje dostupnosti i kvaliteta usluga po sljedećim sektorima:

- Prosvjeta;
- Kultura;
- Obrazovanje;
- Vjerska pitanja.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U tački 7 Nacrta plana – Mreža i objekti društvene infrastrukture, dati su u mjeri mogućeg i potrebnog opšte smjernice ciljevi razvoja za obrazovanje, nauku, kulturu, zdravstvo, socijalnu i dječju zaštitu, fizičku kulturu i sport, koje se tiču povećanja dostupnosti i kvaliteta usluga u odnosu na predmetne sektore.

U Predlogu plana će se dopuniti uz rodnu ravnopravnost i aspekt vjerskih pitanja.

PPCG ne sadrži dinamički plan njegove realizacije, kao i plan implementacije po vremenskim periodima i pojedinačnim sektorima. U tom smislu PPCG nije razradio mjere i instrumenate njegove implementacije.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Data je dinamika i faze realizacije za ključne oblasti. U saradnji sa institucijama i Ministarstvima taj dio će se dodatno razmotriti u pripremi Predloga plana. U PPCG nije moguće tačno po godinama definisati kad će se izvesti neki infrastrukturni objekat, jer to zavisi od dosta faktora na koje Stručni tim ne može uticati. Ukazuje se na prioritete u razvoju radi postizanja opštih razvojnih ciljeva i vizije razvoja za planski period. Implementacija plana i realizacija planskih rješenja je odgovornost nadležnih institucija.

U PPCG nedostaje spisak novih zakonskih i **podzakonskih dokumenata, koji treba da obezbijede realizaciju pojedinačnih aktivnosti iz PPCG.** Nedostaju pokazatelji kojima će se pratiti sprovođenje planiranih aktivnosti, kao i smjernice za izradu Programa implementacije PPCG.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Anexu Nacrta plana za sve oblasti je dat pregled zakonske regulative. U pripremi Predloga plana će se taj dio ažurirati, zbog protoka vremena pri izradi plana. (stalno ažuriranje od strane Stručnog tima i nadležnih institucija,)

Za praćenje realizacije je predložena Studija ili Program implementacije plana. U pripremi Predloga plana će se uz dodatne konsultacije predložiti podzakonski dokumenti, kako se navodi u primjedbi.

2. <u>Primjedbe na konkretna rješenja PPCG</u>

U primjedbama na konkretna rješenja u PPCG ovaj Radni tim svoj fokus stavlja prioritetno na aspekte PPCG koji se tiču Opštine Plužine.

PPCG tretira tri scenarija razvoja: A-nastavak trenda, B-restriktivni ekološki scenario i C-održivi razvoj , koji se planom preporučuje. U svakom od njih PPCG, dominantno se predviđaju negativni demografski procese sjevera CG, u kojem se nalazi i Opština Plužine. Prema Scenariju C (preporučeni održivi razvoj) u 2040 godini u O. Plužine planira se broj stanovnika 2.091 ili smanjenje za 17,5% u odnosu na 2020 godinu (2.534). Kada su u pitanju planske projekcije kretanja broja domaćinstava, situacija je još gora i mnogo nepovoljnija, jer se sa evidentiranog broja od 1.082 domaćinstva u 2020 godini, predviđa i planira u 2040 godini pad na 730 domaćinstava što je za 32,5% manje u odnosu na 2020 godinu. Neuuobičajeno je da se planom ne planiraju mjere da se postojeći nepovoljni procesi iseljavanja stanovništva iz sjevernog regiona Crne Gore, ako ne preokrenu makar zaustave, što je u direktnoj suprotnosti sa proklamovanim javnim politikama i državnim strategijama. Predloženim za primjenu održivim scenarijem C, se morao predložiti plan konkretnih mjera razvoja potencijalno profitabilnih djelatnosti: turizma, poljoprivrede i šumarstva, čijim podsticajima bi se zaustavio nepovoljan demografski proces.

Primjedba se ne prihvata. Predstavljeni demografski procesi su dati na osnovu podataka iz Popisa 2011.g. i trendova koji su praćeni i između 2 Popisa stanovništva. Date su posebno preporuke za ublažavanje negativnih trendova prisutnih u većini opština Sjevernog regiona, sa akcentom na infrastrukturno opremanje, razvoj društvenih djelatnosti, stvaranje boljih uslova za život i podsticajne mjere za stimulisanje investiranja u tim opštinama.

Na osnovu rezultata Popisa 2023. izvršiće se korekcije projekcija stanovništva i domaćinstava.

Nelogično je što je PPCG **Područje Durmitora isključivo vezano za Opštinu Žabljak** uprkos činjenici da veliki dio turističkog potencijala Durmitora, sliva rijeke Tare i NP Durmitor pripadaju Opštini Plužine. Nejasno je zbog čega su Opštine Plužine i Šavnik integrisani u posebnu privrednu zonu koja je odvojena od zone koju pokriva Opština Žabljak. Durmitorsko područje predstavlja, prirodnu, kulturološku i etnički jednu jedinstvenu cjelinu i stoga ga i u razvojnom smislu treba integralno posmatrati i razvijati.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se istaći područje Durmitora i njegov značaj i za opštinu Plužine.

Takođe u toj zoni (Plužinsko-Šavničkoj) su definisane oblasti: poljoprivreda, pitka voda, hidropotencijal i razvoj planinskog turizma. Istovremeno u nastavku na str. 67 (Faza II), na kartogramu u Plužinama je prikazano: U (uprava), P (poljoprivreda) i I (industrija), što je u koliziji sa tekstualno nabrojanim i nenabrojanim prioritetnim oblastima, jer nedostaju sljedeće oblasti: T (turizam), H (hidropotencijal), R (ribarstvo), Š (šumarstvo).

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršiće se dopuna u Predlogu plana u dijelu planskih zona.

Poglavlje 10.5. Zemljišna politika

U ovom poglavlju je potrebno i suštinski važno definisati mogućnosti ponovnog i imperativnog stavljanja u funkciju zemljišnih posjeda koji su u ranijem periodu na bazi loše sprovedenih privatizacija ogromne zemljišne posjede prepuštili propadanju a uništili bogati stočni i biljni fond. Taj slučaj se desio sa stočnom farmom na Pišču u O.Plužine i ovaj problem PPCG uopšte ne tretira iako se Plan istina uopšteno i površno bavi zelenom ekonomijom.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U poglavlju zemljišne politike je navedeno niz negativnosti iz prethodnog perioda. U Predlogu plana je moguće dodati stav o potrebi da se poljoprivredni posjedi obnove i stave u funkciju. Loše sprovedene privatizacije nisu predmet ovog dokumenta.

Poglavlje 10.10. Koncept razvoja energetike i elektroenergetske infrastrukture

U ovom poglavlju u spisku vjetroelektrana nije spomenuta nijedna zona u Opštini Plužine iako je poznato da na teritoriji Pivske Planine postoji više lokacija na kojima bi se mogao uspješno eksploatisati vjetropotencijal. Brzina vjetra na pojedinim lokacijama značajno prelazi prosječne brzine od 6 m/s. Te lokacije su poznate (iako tehnički dokumentovano neobrađene) i nalaze se na nekoliko mjesta Planine Pive.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se ističu opšti uslovi za izgradnju solarnih i vjetro elektrana. Navedene su lokacije solarnih i vjetroelektran za koje postoje dostavljeni UTU-i. Izgradnja solarnih ili vjetroelektrana je moguća je na svim ostalim područjima koje imaju pogodnosti a nisu u konfliktu sa drugim namjenama navedenim u plana (vodoizvorišta, kulturno nasljeđe, zaštićena područja itd.)

Poglavlje 10.14. Razvoj marikulture i ribarstva

Ovim poglavljem se samo tretira primorski region. Razvoj slatkovodnog ribarstva nije ni razmatran, što je krupan propust. Kartogrami za kontinentalni dio Države nijesu takođe urađeni. Opština Plužine ima brojne preduslove za razvoj ribarstva. Uzgoj ribe na Pivskom jezeru, kao i razvoj manjih ribarskih preduzeća na brojnim vodotocima su razvojne šanse ove opštine. Dodatna povoljnost i šansa je što u Opštini Plužine, na rijeci Vrbnici, ima ranije izgradjeno mrestilište za ribu koje je u funkciji.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Ribarstvo je obrađeno u analizi stanja, ali je izostalo u planskom dijelu, što će biti korigovano u Predlogu PPCG.

Poglavlje 10.15. Šumarstvo

Sektor šumarstva i u okviru ovog poglavlja lovstvo samo se bavi opštim pitanjima. Razvojna šansa sjevera Crne Gore leži u ovim oblastima, ali na žalost PPCG se ne bavi konkretizacijom reona i mjera kojima bi se valorizovale ove oblasti. Nijesu urađeni fizički pokazatelji resursa po regionima i opštinama, niti su urađeni kartogrami i dijagrami za ovu oblast.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Obrađivač ovog poglavlja je u prvoj radnoj verziji detaljnije obradio poglavlje šumarstva sa znatno više podataka koji su bili prikazani kako tabelarno, tako i kartografski i grafički na znatno većem broju stranica. Imajući u vidu da su dostavljeni materijali iz svih oblasti bili obimni, a u cilju racionalizacije prostora,odnosno, obima dokumenta uži tim za izradu plana odlučio je da se materijali racionalizuju, što je uticalo da se izostavi dio tekstualnog, tabelarnog i kartografskog materijala. (analitički dio koji je prethodno ređen). U Predlogu plana će se izvršiti dopuna teksta, a tabelarni kartografski materijal kao analitički dio može biti posebno dostavljen kao aneks plana. U poglavlju Lovstvo dat je prikaz lovišta po lovnim područjima, procjena brojnosti divljaći po lovnim područjima kao i mjere za unapređenje lovstva. Detaljnije analize su predmet određenih programa razvoja a u PPCG je potrebno dati strateška opredjeljena.

Poglavlje 10.17. Turistički razvoj

U ovom trenutno najglavnijem poglavlju za Državu Crnu Goru, PPCG je dao samo šture i uopštene smjernice sa nedovoljnim pokazateljima i podacima budućeg razvoja.

Dat je samo uopšteni pregled tabelarni po tri regiona: primorski, središnji i sjeverni, bez prikaza strukture po gradovima i naseljima. Stoga je nemoguće pratiti implementaciju i takvih uopštenih smjernica.

Identifikacija zona i podzona data je šturim opisom u nekoliko rečenica.

Ono što je važno za razvoj turizma na sjeveru Crne Gore u Planu nije identifikovan i klasifikovan turizam po sektorima, koji ima posebno značajne šanse razvoja u budućnosti u O. Plužine, kao npr.:

- turizam na vodama;
- drumski turing turizam;
- planinski turizam;
- ruralni turizam;
- turizam specifičnih interesa (rekreativni, spomenički, etno, eko, avanturistički i td.)

Takođe nije prikazan plan razvoja turizma, sa konkretnom razradom i smjernicama u okvirtu NP Durmitor, PP Piva i van tih zona, koji bilježi svoj brzi neplanski razvoj.

Primjedba se djelimično prihvata. Oblast turizma je data u mjeri u kojoj je metodološki potrebno u PPCG. Razrada detaljno u zoni NP Durmitor i dr. je predmet detaljnije planske dokumentacije.

Turističke zone će biti dopunjene za sve opštine, u skladu sa predlozima iz Javne rasprave.

Poglavlje 10.19. Koncept razvoja saobraćajne infrastrukture

Nije izvršena uobičajena i obavezna prethodna klasifikacija saobraćajne mreže u tri nivoa:

- Prvi nivo – primaran ekonomski aspekt i aspekt kvalitetnog opsluživanja domaćeg saobraćaja u kontekstu međunarodne saobraćajne mreže;
- Drugi nivo – primarno povezivanje unutar CG;
- Treći nivo – aspekt kvalitetnijeg povezivanja perifernih mjesta.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Razvoj saobraćaja je planiran sa ciljem povezivanja na 3 nivoa kako je navedeno u primjedbi: Prvi nivo: povezivanje Crne Gore sa međunarodnom saobraćajnom mrežom, Drugi nivo - povezivanje unutar CG, regiona i opština i Treći nivo: ukazano je na potrebu povezivanja svih značajnih centara naselja i lokalnih centara odgovarajućim nivoom saobraćajnica. (autopuetevi, magistralni, regionalni, lokalni i turistički). Predviđena je i rekonstrukcija postojećih saobraćajnica. Taj dio će se dodatno naglasiti u Predlogu plana u uvodnom djelu za oblast saobraćaja.

Sa jedne strane se PPCG se planira pretjerano dimenzionisanje drumskih saobraćajnica u primorskom dijelu, planiranjem paralelnih koridora „Brze saobraćajnice“ i Jadransko-Jonskog autoputa, što je potpuni apsurd koji treba mijenjati (po našem mišljenju treba brisati „Brzu saobraćajnicu, koja nema uslova da se sada isprojektuje kroz gradska naselja), a sa druge strane se Planom ne tretira nikakvo unaprjeđenje saobraćajne infrastrukture u sjeverozapadnom dijelu Države Crne Gore. Postojeća drumska infrastruktura koja je u toku godine preopterećena saobraćajem od strane turista iz cijelog svijeta, kao npr**. Durmitorski prsten ili krak puta: Šćepan polje-Brštanovica** nijesu prilagođeni za autobuse pa ni za putnička motorna vozila pri trenutnim frekvencijama saobraćaja. Uprkos tim činjenicama PPCG ne predviđa rekonstrukciju ovih puteva sa prevođenjem u nivo regionalnih puteva, već ignoriše trenutno neizdrživo stanje koje vlada na njima posebno u ljetnjim mjesecima.

Odgovor: Primjedba/predlog se prihvata. Obrazloženje: Navedeni putevi su sada lokalnog karatera i njihovu rekunstrukciju i poboljšanje elemenata treba da predvide gravitirajuće lokalne uprave, a prekategorizaciju Uprava za saobraćaj. U Predlogu plana će se dati smjernica za sve turističke puteve.

Ovako koncipiran Plan u suprotnostim je sa proklamovanim javnim politikama razvoja sjevera Crne Gore i usvojenim strategijama iz oblasti turizma i budućeg razvoja ne samo saobraćaja, nego je pokazatelj neuravnoteženog makroekonomskog i regionalno ujednačenog planiranja razvoja.

Primjedba se ne prihvata. Razvoj Sjevera je veoma naglašen u svim oblastima, a i u dijelu saobraćajne infrastrukture. Planirana je brza saobraćajnica, veza sa državama u okruženju i međusobno dobro povezivanje između svih opštinskih centara Sjevera. Planirani su aerodromi i željeznička infrastruktura, helidromi i upravo je istaknuta potreba boljeg saobraćajnog povezivanja opština Sjevernog regiona sa ostalim regionima i kvalitetno međuopštinsko povezivanje. U razvojnom smislu se strateški ističe u cilju ravnomjernijeg regionalnog razvoja prioritetno podrška razvoju Sjevernog regiona, u cilju korišćenja prirodnih potencijala, zaustavljanja negativnih demografskih trendova i ukupno stvaranja boljih socijalnih i eknomskih uslova za život.

U tabeli, Popis putne infrastrukture na strani 158 oznaka M-3 Magistralni put: **Šćepan polje-Plužine-Jasenovo polje** i td. važno je da se naglasi da postojeći potes tog magistralnog međunarodnog puta Šćepan polje - Plužine traži hitnu rekonstrukciju**.** Zbog činjenice da se na ovom potesu dužine 26 km, nalazi 56 većinom tehnički neuslovnih tunela, da djelimično zbog toga taj pravac nikada nije dobio upotrebnu dozvolu i činjenice da je izuzetno opasan i nebezbjedan za saobraćaj, a da ima status međunarodne saobraćajnice, potrebno je PPCG predviđeti njegovu hitnu rekonstrukciju. Važno je da se PPCG naglasi da je postojećim studijama planirano njegovo **djelimično izmještanje na potesu HE Mratinje-Šćepan polje na desnu obalu rijeke Pive.** Takođe smatramo da ovaj putni pravac: **M3 put Nikšić-Plužine-Ščepan Polje,** ne zaslužuje da ima tretman magistralnog puta već kao brzu saobracajnica ili put Prvog nivoa, koji ima primaran ekonomski aspekt i aspekt kvalitetnog opsluživanja domaceg saobracaja u kontekstu međunarodne saobraćajne mreže.

Na dionici ovog puta potes: **Plužine-Šćepan Polje**, prije pet godina su vršena detaljna snimanja za izradu tehničke dokumentacije. Stoga bi taj posao trebalo nastaviti jer je on u svemu u kontekstu gornjih primjedbi i prijedloga za izmjenu postojećih rješenja u PPCG iz ovog poglavlja.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

1. ***Za putni pravac Plužine – Šćepan polje urađena je tehnička dokumentacija na nivou Idejnog i Glavnog projekta. S obzirom na veoma težak teren, postojanje brane, Idejni projekat je pokazao tehničku i ekonomsku neopravdanost izvođenja ove saobraćajnice kao brze. Zato je Glavni projekat urađen tako da ovaj put zadrži rang magistralnog puta sa elementima koji zadovoljavaju brzine od 60-80km/h. Obrađivaču plana nisu dostavljene studije koje planiraju izmještanje puta na desnu obalu Pive.***
2. ***S obzirom na obrazloženje u tački 1. neosnovano je da se planira brza saobraćajnica od Nikšića do Plužina.***
3. ***Saglasni smo sa konstatacijom.***

U tabeli Popis putne infrastrukture u spisku Regionalnih puteva na strani 159 oznaka R-16 **dopuniti krak puta: Trsa -Nedajno-Mala Crna Gora-Žabljak, čime bi cijeli tkz.Durmitorski prsten dobio status Regionalnog puta**. Takođe a iz istog razloga – potreba razvoja turističke privrede i trenutne opterećenosti od strane turista, **putni pravac koji se odvaja od dionice Šćepan polje-Brštanovica od skretanja za Crkvičko polje pa dalje: Nikovići – Pod Milogora do priključka na tkz. Durmitorski prsten uključiti u spisak Regionalnih puteva pod posebnom oznakom R-30.**

Odgovor: Primjedba se prihvata /predlog. Predlog putnog pravca Trsa - Nedajno-Mala Crna Gora-Žabljak, možemo uvrštiti u tekstualni dio plana sa aspekta potrebne analize saobraćajnog opterećenja i njegovog rangiranja.

Isto se odnosi na putni pravac koji se odvaja od dionice Šćepan polje-Brštanovica od skretanja za Crkvičko polje pa dalje: Nikovići – Pod Milogora do priključka na tkz. Durmitorski prsten, kao i putni pravac Seljani (raskrsnica sa M-3) – Rudinice – Bezuje – Dubrovsko – Duži – Petnjica (raskrsnica sa M-6) i put: Dionica Bezuje – Dubljevići – Borkovići – Pišče (veza sa regionalnim putem R-16).

Nadalje, u spisak Regionalnih puteva **dopisati pod posebnom oznakom R-31 put: Seljani (raskrsnica sa M-3) – Rudinice – Bezuje – Dubrovsko – Duži – Petnjica (raskrsnica**

sa M-6), a sa oznakom R-31.1. put: Dionica Bezuje – Dubljevići – Borkovići – Pišče (veza sa regionalnim putem R-16) – " JUŽNI DURMITORSKI PRSTEN".

Zbog svojih izuzetnih turističkih potencijala, značaja i frekventnosti svi ovi putni pravci trebaju PPCG biti predviđeni kao putevi na kojima je potrebno izvesti skoru rekonstrukciju. Takođe i zbog činjenice da su ističu izvođeni bez ili sa oskudnom mehanizacijom i od tada nijesu rekonstruisani (nepropisni: usijeci, tuneli, zaštite kosina, radijusi krivina i td.)

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata.

Svi ovi putevi su u Nacrtu plana lokalnog karatera i njihovu rekonstrukciju i poboljšanje elemenata treba da predvide gravitirajuće lokalne uprave. U Predlogu plana će biti predloženi kao turistički putevi. Na osnovu saobraćajnog opterećenja, u narednom periodu nadležna institucija-Uprava za saobraćaj će donijeti odluku o kategorizaciji puta.

Značaj ovog područja, sedme opštine po veličini teritorije u Crnoj Gori i posebno štete koje su Plužine doživjele izgradnjom HE Piva impliciraju da je potrebno se sa posebnom pažnjom obrađivaču PPCG odnijeti prema primjedbama iz ovog poglavlja.

Važno je da znati da će izgradnja kalitetne putne infrastrukture presudno uticati na razvoj opštine Plužine. Dodatno, evidentno je da se na teritoriji opštine Plužine nalazi glavni izgrađeni i neizgrađeni hidropotencijal Crne Gore. Izgradnjom HE Piva u velikom obimu je devastiran prostor i u bukvalnom smislu izmijenjena geografija teritorije Opštine. Potopljeni su najvecim dijelom kanjoni rijeka Pive, Komarnice i Vrbnice. Potopljeno je najplodnije zemljiste i Opstinski centar i drastično potom

raseljeno stanovništvo. Na akumulacionom Pivskom jezeru (dužine 42 km), izgrađena su samo dva mosta. Za potopljenu i prepolovljenu teritoriju Opstine Crna Gora je dobila visoko profitabilnu i rentabilnu hidroelektranu, danas po svim relevantnim ocjenama najvrijedniji objekat koji Crna Gora posjeduje.

Najmanje što Država u dijelu nadoknade može da uradi Opštini i njenim građanima je da izradi kvalitetnu putnu infrastrukturu, čije benefite će koristiti svi, jer su oni dio svih strategija razvoja planinskog turizma, poljoprivrede i zadržavanja iseljavanja stanovništa sa sjevera Crne Gore.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Prihvataju se stavovi koji su iznijeti u vezi potopljenog kanjona rijeke Pive radi izgradnje HE Piva. Nezavisno od toga u Predlogu PPCG će se dodatno uključiti stavovi iz iskazanih predloga i sugestija, koje mogu uticati na brzi i kvalitetniji razvoj opštine Plužine.

Poglavlje 10.21. Upravljanje otpadom

Iako je ovo poglavlje detaljnije obrađivano od ostalih i u njemu ima dosta propusta. Procjena količina otpada urađena isključivo na osnovu metodologije o demografskim kretanjima, bez osvrta na boravak turista je samu po sebi čini apsolutno netačnom. Npr. Žabljak i Plužine prema toj procjeni će imati pad otpada u periodu od 2020 – 2040 god u apsolutnim iznosima (t/god.), što nije tačno. Ove opštine bilježe stalni godišnji rast otpada i taj trend će se nastaviti i u budućnosti. Primijenjena metodologija proračuna je pogrešna i implicira pogrešne zaključke da se ovoj oblasti u tim turističkim opštinama ne planiraju mjere za zbrinjavanje otpada i zaštita zagađenja prirode, uprkos proklamovanim javnim politikama o ekološkoj državi i skupoj turističkojn destinaciji.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Procjene količina otpada rađene na bazi procjena broja stanovnika, gdje je evidentan pad broja stanovnika. U opštini Plužine nije planirana regionalna deponija.

Prema PPCG u O. Plužine je planirana RD (regionalna deponija), PS (pretovarna stanica) i GO (lokacija za odlaganje građevinskog otpada), ali nije predviđen plan odlaganja i evakuacije otpada u frekventnim turističkim koridorima i zonama. Takođe Planom nije predviđen nikakav mehanizam kontrole i praćenja implementacije, u ovoj kao i u drugim opštinama.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Planirano je reciklažno dvorište. Upredlogu plana će se jasnije dati oznake za kartografski dio plana.

Poglavlje 10.24. Kulturno nasljeđe

U ovom poglavlju uopšte se ne pominju kao i da ne postoje kulturno-istorijske vrijednosti Pive. Samo je detaljno obrađeno područje Boke kotorske. Nema čak ni Duklje, ni Žabljaka Crnojevića, nema Pivskih stećaka, nema Grada Soko, Manastira Zagrađe, crkve Šćepanice, Tabangrada, čak nema ni Manastira Piva.

Zbog gornjih nedostataka nijesu ni predviđene adekvatne i neophodne mjere zaštite nasljeđa posebno na vrijednostima i objektima koje nijesu ni popisane, odnosno nijesu integrisane u PPCG.

Ovaj propust imperativno treba ispraviti i predviđeti adekvatan i optimalan plan mjera zaštite kulturnog nasljeđa.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se istaći najvažniji zaštićeni kulturno istorijski spomenici. Studija koja se dodatno priprema od strane Uprave za zaštitu kulturnih dobara će poslužiti za dopunu u Predlogu PPCG, a može biti i aneks uz plan koji će se koristiti pri izradi detaljnije planske dokumentacije.

Poglavlje 11. Implementacija PPCG

Ovo vrlo važno poglavlje predstavljeno šturo, vrlo uopšteno i na samo dvije stranice.

PPCG treba dopuniti sa konkretnim i mjerljivim Planom implementacije, u kome se moraju jasno istaći prioriteti i dinamika realizacije kao i neophodna finansijska i druga sredstva za njegovu implementaciju. Sa posebnom pažnjom i imperativno treba istaći konkretne aktivnosti na ubrzanom razvoju sjevera sa konkretnim programskim sadržajima i dinamikom njihove realizacije da se istinski utiče na proces zaustavljanja iseljavanja stanovništva.

Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu PPCG su date smjernice za sprovođenje planskog dokumenta. One se uobičajeno odnose na zakonsko i institucionalno praćenje realizacije plana. U Predlogu plana će se ovo poglavlje dopuniti. Dinamika se daje u naslovu „Faze realizacije“. Na osnovu opštih odrednica datih u PPCG može se uraditi Studija implementacije sa definisanim planskim mjerama i aktivnostima koje se odnose na relevantne institucije. Posebno finansijski dio implementacije planskih rješenja može se uraditi uz ozbiljnu studijsku analizu za sve oblasti razvoja. (Program implementacije razvoja).

U popisu 5 regiona izostavljen je kao poseban region NP Durmitor – nacionalni park posebne važnosti koji je pod zaštitom UNESCO. Prema tome rješenju u PPCG, NP Durmitor je dobio niži tretman od područja Boke kotorske koja se tretira zasebno. Na ovaj način NP Durmitor je pogrešno priključen regionu ostalih nacionalnih parkova, iako zbog svojeg značaja, karakteristika, prometa turista u toku cijele godine on mora imati zaseban tretman. Ulaganje sredstava koja se ostvaruju njegovom valorizacijom mora biti znatno veće u pogledu novih mjera njegove zaštite, izgradnje nove i poboljšanja postojeće infrastrukture, osavremenjavanja turističke ponude, regulacije otpada i td.

Pored Plana generalne regulacije CG nije predložen program izrade prostornih planova posebnih obilježja i urbanističkih planova državnog značaja.

Odgovor: Primjedba nije jasna. U Nacrtu PPCG se navode 3 regiona. Postoji posebna regionalizacija u poglavljima šume, zaštita predjela. Nakon pojašnjenja date primjedbe, eventualna korekcija se može izvršiti u Predlogu plana.

U najiskrenijoj namjeri da PPCG bude kvalitetniji, primjenjiviji i u funkciji daljeg razvoja Države Crne Gore Radna grupa je izradila ovaj dokumena

Udruženje Pivljana u Podgorici:

Radna grupa za izradu primjedbi i dopuna PPCG

Prof. dr Radenko Pejović, dipl.ing.građ.

Doc. dr Dragan Žarković, dipl.ing.građ.

Milutin Cicmil, dipl.ing.maš.

Miodrag Bakrač, dipl.ing.geol.

Odgovor: Stručni tim je zahvalan na iznijetim primjedbama i sugestijama i nastoji da u Predlogu plana da što više strateških smjernica koje će podstaći razvoj područja Pive I ukupno Sjevernog regiona.

38. 01-332/24-1643/38 NVO Lješanska Luča – ponovljena primjedba,
Oblast: privreda, turizam, urbani, ruralni razvoj, saobraćaj

NVO LJEŠANSKA LUČA
Broj: 01/24
Podgorica,12. mart 2024.godine

GLAVNI GRAD PODGORICA
n/r prof. dr Olivera Injac, gradonačelnica

PODGORICA
Njegoševa 13

PREDMET: Predlozi, sugestije i komentari na Nacrt Prostornog plana Crne Gore do 2040.godine

NVO "Lješanska luča" je osnovano 2023.g. Neki od ciljeva su očuvanje i afirmacija ljudskih i prirodnih vrijednosti, kulturne i istorijske tradicije, humanih i etičkih vrlina, kao i drugih vrijednosti koje su u vezi sa Lješanskom nahijom i njenim istaknutim pojedincima, bratstvima i selima koja joj pripadaju, aktivno učešće u postupku pripremanja odluka i kreiranja javnih politika iz oblasti uređenja prostora i zaštite životne sredine, pokretanje i podržavanje inicijativa usmjerenih na razvoj eko turizma, seoskog turizma i agroturizma na području Lješanske nahije i uspostavljanje veza sa prijateljimail poštovaocima udruženja sa sličnim ciljevima, odnosno opredjeljenjima za koja Udruženje iskaže interes.

U iskazanim primjedbama, sugestijama i predlozima se, uz obrazloženja o značaju PP Crne Gore ukazuje na nekoliko problematičnih pitanja:

4. **U poglavlju 5. Sektorske projekcije – privredne djelatnosti str 74.**

U okviru tačke 5.5. Turistički razvoj, definišu se opšta načela planiranja turističkog razvoja, specifičnosti regiona Crne Gore u planiranju turizma, vizija razvoja regiona i daju preporuke za razvoj turizma po regionima.

Nacrtom PPCG su, u okviru Središnjeg regiona, prepoznate tri zone, i to: 5. ZONA CETINJE - Podzone: NP Lovćen, Prijestonica Cetinje, 6. ZONA SKADARSKOG JEZERA - NP Skadarsko jezero, 7. SREDIŠNJA ZONA – Podzone; Podgorica, Zeta, Tuzi, Danilovgrad, Nikšić **(str. 77).**

U Preporukama za razvoj područja Skadarskog jezera i **u Preporukama za razvoj Podgorice u potpunosti je zanemarena činjenica da Glavni grad preko Gornjeg (Malog) blata ima izlaz na Skadarsko jezero i da se graniči sa zonom NP Skadarsko jezero**, kao jednom od najatraktivnijih turističkih zona središnjeg regiona, čiji potencijali tek treba da budu valorizovani.

Obrazloženje:

Nacionalni park Skadarsko jezero predstavlja međunarodno prepoznatu destinaciju sa specifičnim turističkim ponudama, koje su zasnovane na raznovrsnosti biodiverziteta, kulturno – istorijskom nasljeđu i jedinstvenom prirodnom ambijentu. U okviru Skadarskog jezera nalazi se Gornje Malo blato, koje je udaljeno od Podgorice 13 km (Magistralni put Podgorica-Cetinje 9km i Barutana-Sinjac 4km). Naglašavam da je nakon dobijanja statusa samostalne opštine Tuzi i Zeta, područje Gornjeg (Malog) blata ostala **jedina veza teritorije Glavnog grada sa Skadarskim jezerom i Nacionalnim parkom.** To je područje zbog svoje blizine Podgorici ima potencijale za razvoj primarnih turističkih proizvoda kao što su aktivni odmor, ruralni turizam, ali integraciju ruralne ekonomije seoskih domaćinstava u turističke proizvode, što bi doprinijelo unapređenju životnog stanadarda mještana Lješanske nahije i njihovom povratku na selo. S obzirom da u Nacrtu PPCG o tome nema ni riječi, ukratko ćemo predstaviti samo dio potencijala tog područja.

U basenu Malog blata postoji veći broj karstnih oka: Velja Šujica sa dubinom 13,5 m, Mala Šujica 14,5 m, Krakala-Donji brod 13 m, Bivo 15,8 m, Crno oko 16 m, Boljesestra 14,8 m, Brodić 13 m, oko pod Bobovine 17 m, Krstato oko 18 m, Kaluđerovo oko 17,4 m, Čkano oko i Peškirovo oko. Vode svih oka u Malom blatu otiču vodotokom Biševine ka Karatuni.

Najizdašnije karstno izvorište u Malom blatu je vrulja Boljesestra, koje se nalazi u podnožju zapadnih padina Debelih rudina i Kolozuba (221 mnv), u neposrednoj blizini Kosmače (Opština Zeta) sa kojeg se snabdijeva vodom crnogorsko primorje.

Kaluđerovo oko je prirodni dragulj, skriven ispod Draškove glavice i Veljega ždrijela. Formiran je u vrtači izgrađenoj od krečnjaka jurske starosti. Dužina mu je oko 130 m, a širina od 50-80 m. Za vrijeme povodnje funkcioniše kao karstno vrelo. Dubina oka je 17,4m, što znači da se radi o kriptodepresiji. Temperatura vode je 20-21"C i može se koristiti za vodosnabdijevanje Lješanske nahije, kao turističko-izletničko mjesto zajedno sa Malim blatom, za sportove na vodi i sportski ribolov.

Kaluđerovo oko za vrijeme visokog vodostaja otiče Sinjačkom rijekom u Raško oko, a potom Ranjom u Krakala. **Jedino naselje na teritoriji Glavnog grada koje se nalazi na obali Skadarskog jezera je Sinjac,** koji je poznat po sinjačkom pazaru iz osmanskog perioda i smatrao se trećim pazarom u Crnoj Gori poslije Žabljaka i Rijeke Crnojevića. Još su vidljivi ostaci zidina jedne veće zgrade, koja je vjerovatno služila za magacinski prostor i zidina "doganje" s druge strane Krakala. Između Gornjih i Donjih Krakala izgrađen je most u doba Petra I Petrovića, kojim se može prelaziti u doba niskog vodostaja. U Sinjcu su postojali i dva manastira u Pršnici i Ćelije, više Kaluđerovog dola. Kosmača je u Gornjem blatu nedaleko od Sinjca.

Da bi se podstakao razvoj u ovom kraju, jedan od osnovnih preduslova je **proširenje postojeće vodovodne mreže i na sela Gornje Lješanske nahije**, obezbjeđivanje potrebnih količina vode za navodnjavanje poloprivrednog zemljišta iz podzemnih izdani i proširenje putnog pravca Barutana-Goljemadi-Sinjac. Na ovaj način, kao i izgradnjom pješačkih i biciklističkih staza i vidikovaca i drugih sadržaja aktivnog odmora duž obale, otvorile bi se mogućnosti valorizacije Gornjeg blata i Žabljaka Crnojevića, koji bi na taj način postao dostupniji sa ove atraktvne -vodene strane, koja pripada Podgorici.

Kako je radi o **jedinstvenoj ekološkoj oazi nadomak Podgorice**, valorizacija prirodnih potencijala ovog područja mora biti zasnovana na principima održivog razvoja, koji obuhvata zaštitu biodiverziteta i kulturno istorijskog nasljeđa, ali uz korišćenje komparativnih prednosti (voda, ribolov, vino, vinogradarstvo, agro i ruralni turizam, poljoprivreda, kulturno nasljeđe).

Razvoj poljoprivrede mora biti zasnovan na sistemu zaštite i obima proizvodnje, prije svega zasnovane na integralnoj i organskoj proizvodnji, kao i razvoj pčelarstva kroz koncept organske proizvodnje, s obzirom da je taj dio Skadarskog jezera bogat medonosnim biljem. Takođe, u određenom nivou postoje uslovi i za razvoj stočarstva, a isto tako su posebno izraženi potencijali za razvoj vinogradarstva i ribarstva. Svi ovi potencijali predstavljaju osnov za razvoj turizma, kao i za izgradnju infrastrukturalnih objekata namijenjenih u turističke svrhe (turistička naselja, busngalovi, kampovi, tradicionalni restorani itd.)

Kako Nacrtom PPCG do 2040.godine nije u dovoljnoj mjeri prepoznata vrijednost ruralnih prostora u okolini Podgorice koji ima izlaz na Skadarsko jezero (Malo blato) i njegovih specifičnih razvojnih mogućnost, predlažemo da se Nacrt Plana dopuni smjernicama i preporukama koje bi to omogućile i bile osnov za dalju razradu nižim planskim dokumentima.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U poglavlju Turističke zone, Zona Skadarskog jezera će se u Predlogu plana dopuniti navedenim smjernicama.

2) **U Poglavlju 7.2. KONCEPT MREŽE NASELJA, URBANI I RURALNI RAZVOJ (str. 126), kao z**načajni lokalni centri na teritoriji Glavnog grada Podgorice prepoznati su Lijeva Rijeka i Ubli.

Neshvatljivo je da se kao **značajni lokalni centar** za teritoriju Glavnog grada **ne prepoznaje i Barutana**, kao lokalni centar kojem gravitira osam sela Donje Lješanske nahije.

Obrazloženje

Barutana je lokalni centar kojem najneposrednije gravitiraju sela Gornji Kokoti, Podstrana, Liješnje, Bigor, Brežine, Goljemadi, Begova Glavica i Briđi, koji ima osnovnu školu sa stogodišnjom tradicijom, do prije koju godinu je postojala je i pošta, zdravstvena ambulanta, Dom omladine, zadužbina Gligorija Vukčevića, kao i mjesna zajednica. Ako tome dodamo da se na Barutani, pored navedenih sadržaja, nalazi spomen obilježje palim borcima Lješanske nahije u oslobodilačkim ratovima, jedno od najpoznatijih djela prve arhitektice u Crnoj Gori Svetlane Kane Radević, kao i da integralni dio ovog područja čine i sela Gonje Lješanske nahije u okviru MZ Gradac, sa određenim primarnim uslužnim i društvenim funkcijama u tim naseljima, jasno je da su za dobijanje takvog statusa ispunjeni uslovi. Posebnu važnost daje mu činjenica da je ovo područje jedina veza teritorije Glavnog grada sa zonom NP Skadarsko jezero, što je čini najatraktivnijom zonom za razvoj turizma u ruralnom području.

Bez namjere da se pozivamo na istorijsko pravo i status koji je Barutana imala u teritorijalnoj podjeli Crne Gore u počev od 1947.godine, ipak podsjećamo da je tada u okviru titogradskog sreza Mjesni narodni odbor Barutana sa sjedištem u Barutani obuhvatao 14 sela, i da je u periodu od 1952. do 1959.godine funkcionisao kao

Opština lješanska sa sjedištem narodnog odbora opštine na Barutani, sa istim statusom kao Golubovci, Tuzi i Lješkopolje. Iz navedenog je jasno da je u interesu razvoja Glavnog grada da se za ovo područje obezbijedi viši nivo osnovnih funkcija kojima mogu opslužiti i naselja koja gravitiraju Barutani. Za ovo su ispunjeni uslovi iz definicije značajnog lokalnog centra koji su Nacrtom Plana, prepoznati kao **urbana, ruralna ili turistička naselja sa određenim primarnim uslužnim i društvenim funkcijama (obrazovnim, zdravstvenim, socijalnim, sportskim, kulturnim).**

Ovo je od posebne važnosti iz razloga što se u smjernicama za razvoj Nacrtom Plana u centrima koji su definisani kao **značajni lokalni**, ukazuje da je potrebno obezbjediti i podizati na viši nivo osnovne funkcije kojima mogu opslužiti i naselja u svom gravitacionom području. Naglašavamo da su navedena ruralna naselja od Glavnog grada udaljena 10 km, povezana kvaltetnim saobraćajnim putem Podgorica- Cetinje i da će u perspektivi budući dio koridora **autoputa Bar – Boljare** proći kroz Lješansku nahiju, čime će postati i značajno saobraćajno čvorište.

Prema demografskim projekcijama iz Nacrta PPCG, predviđa se da će Podgorica do 2040.godine imati oko 225 000 stanovnika, što će stvoriti dodatni pritisak na postojeću , ali sasvim izvjesno i infrastrukturu koja će do tada biti izgrađena. Prebukirani vrtići, škole, saobraćajnice, parking prostor, prekomjerna zagađenost vazduha, ali i druga ograničenja kojima se u značajnoj mjeri narušava kvalitet života u urbanom dijelu grada, obavezuju svakog odgovornog donosioca odluka na razvoj i očuvanje ruralnih područja i unapređenje urbano-ruralnih relacija.

U cilju ublažavanja negativnih demografskih trendova u državi Nacrtom PPCG se daje **Predlog mjera za zaustavljanje negativnih demografskih trendova u Sjevernom regionu**, ali nedostaju mjere kojima bi se razvojem ruralih područja stvorili uslovi za povratak na selo.

To se može postići unapređenjem saobraćajne i ostale infrastrukture, omogućavanje razvoja turizma (eko, etno, ruralnog turizma), podsticanje razvoja poljoprivrede uz očuvanje poljoprivrednih površina i podizanje administrativnih, zdravstvenih, obrazovnih i kulturnih funkcija ruralnog područja na viši nivo.

Ruralna područja u okolini Podgorice, kao što je područje Lješanske nahije uz realizaciju seta mjera kojima bi se uz podršku razvoju ruralih područja stvorili uslovi za povratak na selo, idealna su prilika za rasterećenje infrastrukture urbanog jezgra Podgorice, ali i za razvoj izletničkog turizma i afirmaciju aktivnog odmora stanovništva iz urbanog-gradskog jezgra.

Da bi se za to stvorile planske osnove, predlažemo da se u Nacrtom PPCG **kao značajni lokalni centar na teritoriji Glavnog grada Podgorice, pored Lijeve Rijeke i Ubala, prepozna i Barutana.**

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se dodatno istaći ruralni razvoj u cjelini. Istaćiće se značaj naselja Barutana i Predlog mjera za zaustavljanje negativnih demografskih trendova će se dopuniti predloženim smjernicama.

2) U poglavlju 8) **MREŽA I OBJEKTI INFRASTRUKTURE** 8.1. **Saobraćajna infrastruktura (str. 144) se ukazuje da je za autoput Bar – Boljare** (trasa Đurmani **–** do petlje Šteke**)** rađena analiza više varijantnih rješenja, kroz studije i dokumentaciju na različitim nivoima razrade. Uz višekriterijumsku analizu varijanti, Nacrtom PPCG se predlaže varijanta koridora trase autoputa **koja obilazi Skadarsko jezero** (kopnena varijanta).

U Strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu u dijelu koji je posvećen saobraćajnoj infrastrukturi prezentirana su ključna ograničenja varijante preko Skadarskog jezera i kopnene varijante, s tim da su kod opisa kopnene varijante buduće trase auto puta navedene samo prednosti te varijante, dok **nijesu opisani, odnosno prepoznati njeni negativni efekti.**

Obrazloženje

Budući da će dio koridora **autoputa Bar – Boljare** (trasa Đurmani **–** do petlje Šteke**) svojom kopnenom varijantom** proći kroz Lješansku nahiju, mišljenja smo da **pitanje negativnih uticaja ovog projekta na životnu sredinu mora biti obrađeno i prezentirano javnosti**.

Negativni uticaj je vezan za izrazito negativne efekte na vazduh, biodiverzitet, podzemne vode, klimatske promjene i zemljište. Ako znamo da izgradnja saobraćajne infrastrukture sa sobom donosi i negativne efekte vezane za zauzimanje prostora, gubitak vrsta i staništa, negativne vizuelne uticaje na pejzaž i predio duž koridora

saobraćajnica, jasno je da se pitanje negativnih uticaja ovog projekta na životnu sredinu ne smije ignorisati. Radi se o području koje je dio sliva Skadarskog jezera i koje gravitira vodoizvorištu Boljesestra i za koje je potrebno obezbijediti mjere zaštite utvrđene *1.3. Operativni cilj: Zaštita izvorišta, istraživanje, zaštita i očuvanje vodnih resursa koji se koriste ili su namijenjeni za ljudsku potrošnju u budućnosti (str 181).*

Odgovor: Primjedba se prihvata. Prije pripreme Predloga plana pokrenuta je izrada Idejnih rješenja u cilju definisanja optimalnog rješenja kojim se neće ugroziti vodoizvorišta, naselja i njihovi atari. Analizira se ekološki i sociološki aspekt i daće se opis obe varijante. Uz višekriterijumsku analizu će se u Predlogu plana će se predložiti optimalno rješenje, sa prezentacijom pozitivnih i negativnih efekata razmatranih varijanti.

Kada se ukazuje na mogućnosti razvoja jezerskog saobraćaja, Nacrtom PPCG se navodi: "*Jezerski saobraćaj se može organizovati na Skadarskom jezeru u puničke i turističke svrhe, uz poštovanje ekoloških kriterijuma. Razvojem turističkih kapaciteta, organizacija snabdijevanja istih se može organizovati eko distributivnim čamcima. Organizacija jezerskog saobraćaja je moguća u dvije kategorije: (1) izletnički turizam na jezeru turističkim čamcima i brodovima, (2) redovan putnički saobraćaj u ljetne periodu malim putničkim brodovima na relaciji Skadar – Ckla – Virpazar – Rijeka Crnojevića i obratno. Za prihvat plovila je potrebna izgradnja i modernizacija pristaništa u mjestima Ckla, Virpazar i Rijeka Crnojevića, u skladu sa ekološkim kriterijumima*."

Mišljena smo da je bilo neophodno ukazati na mogućnosti organizovanja jezerskog saobraćaja u turističke svrhe i vodama Gornjeg (Malog) blata **od Sinjca do Žabljaka Crnojevića i izgradnju pristaništa na Krakalima**, u skladu sa ekološkim kriterijumima. Na taj način bi se podstakao izletnički turizam na ovom dijelu jezera turističkim čamcima i omogućio turistima i građanima Podgorice obilazak ove jedinstvene ekološke oaze.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Istaćiće se jezerski saobraćaj u Predlogu plana.

Poštovana gradonačelnice, ovi komentari, primjedbe i sugestije na Nacrt PPCG dati su s ciljem da se ovim strateškim dokumentom, prostor i prirodni resursi Lješanske nahije, kao dio teritorije Glavnog grada Podgorica, zaštite i valorizaciju i Udruženje će ih dostaviti i Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Međutim, ukoliko ste saglasni sa ovim komentarima i ukoliko procijenite da mogu unaprijediti kvalitet konačne verzije PPCG, izuzetno bismo cijenili kad bi ih Glavni grad preuzeo kao svoj doprinos javnoj raspravi i dostavio resornom ministarstvu.

Unaprijed zahvalan ispred Udruženja, PREDSJEDNIK

Cvetko Vukčević

125. 04-332/24-1643/363 17.05.2024. Bankada Foudation

Oblast: energetika, zaštita prirode, kulturna baština

Poštovani,

U prilogu Vam šaljemo prigovor na Nacrt Prostornog plana Crne Gore do 2040 u pogledu infrastrukturnog projekta pod nazivom Vjetroelektrana Brajići. U priloženom dopisu se trudimo da argumentovano, na bazi naučnih, pravnih i faktičkih činjenica, obrazložimo zašto zahtijevamo brisanje odnosno premeštanje ovog projekta sa trenutne lokacije.

Željko Stojanović MZ Brajići, Vladislav Mitrović MZ Sveti Stefan, Savo Martinović Brajići, Igor Gojnić BRčeli Crmnica, Vladimir Nikaljević Brčeli Crmnica, Blažo Kaženerga Sveti Stefan Paštrovići i ostali potpisnici ukupno 15;

Predmet: Prigovor na nacrt Prostornog plana Crne Gore do 2040 – Zahtjev za premještanje, odnosno uklanjanje projekta vjetroelektrane sa područja Brajića, Paštrovske Gore i Crmnice u sklopu Nacrta Prostornog plana Crne Gore do 2040

Poštovani,

Obraćamo vam se sa zahtjevom/molbom da iz Nacrta Prostornog plana Crne Gore do 2040 uklonite projekat vjetroelektrane sa područja Brajića i Paštrovske gore (pod nazivom „Vjetroelektrana Brajići“, u daljem tekstu „VE Brajići“), koji obuhvata granično područje Opština Bar i Budva, odnosno da ga preselite na drugo mjesto gdje se ne ugrožava turizam, ruralni turizam, ambijentalne cjeline starih sela, poljoprivredna gazdinstva, kulturni i prirodni pejzaži, kulturna dobra, crkve, manastiri, vinogradi, životna sredina u selima, šume, izvorišta, stari putevi, hajking staze, i tako dalje.

Prije svega želimo da istaknemo da **nismo protiv zelene energije** koja treba da bude ključan energetski faktor u bližoj ili daljoj budućnosti ali smatramo da bi izgradnja takvog projekta na lokalitetu Brajići-Paštrovska gora, negativno uticala na turističke, kulturne i poljoprivredne potencijale ovog područja, koje je izrazito bogato prirodnom i kulturnom baštinom, na kulturni pejzaž Svetog Stefana i Miločera, kao i na kvalitet životne sredine u obližnjim selima: **Brajići, Stojanovići, Uglješići, Kuljače, Dapkovići, Vojnići, Mikovići, Marojevići, Slanjina, Andričići, Podbabac, Mrtvica, Berišino selo, Rustovo, Ograđenica, Vrijesno, Đenaši, Česminovo (Opština Budva), kao i Utrg, Tomići, Podgor, Ovtočići, Gornje Brčele, Donje Brčele, Brijege, Bukovik, Mačuge i Gluhi do (Opština Bar).**

Dozvolite nam da vam obrazložimo naš zahtjev posmatrano iz više uglova:

1. **Negativan uticaj na turizam.** Prije svega, nauka je potvrdila da vjetroelektrane imaju negativan uticaj na turizam, te brojni naučni radovi objavljeni u renomiranim, tzv. peer-reviewed, naučnim časopisima ukazuju na ovo *(Applied energy, Land use policy, Energy policy, Tourism management, Land*, i brojni drugi). Na primjer, neki od takvih radova koji ukazuju na negatvni uticaj vjetro-turbina na turizam su sledeći:

Broekel, T., Alfken, C. (2015) “Gone with the wind? The impact of wind turbines on tourism demand”, *Energy Policy*, vol. 86, pp. 506-519

Gorm Kipperberg, Yuko Onozaka, Linh Thi Bui, Marthe Lohaugen, Greta Refsdal, Sandra Sæland (2019) “The impact of wind turbines on local recreation: Evidence from two travel cost method – contingent behavior studies”, Journal of Outdoor Recreation and Tourism, vol. 25, pp. 66-75

Sæþórsdóttir, Anna Dóra **,** Wendt, Margaret**,** (2021) “Wealth of Wind and Visitors: Tourist Industry Attitudes towards Wind Energy Development in Iceland”, *Land,* 10(7):693 DOI:10.3390/land10070693

Vanja Westerberg , Jette Bredahl Jacobsen , Robert Lifran (2013) “The case for offshore wind farms, artificial reefs and sustainable tourism in the French Mediterranean”, *Tourism management*, vol. 34, 172-183 doi.org/10.1016/j.tourman.2012.04.008

Droes, Martin, Koster, Hans (2021) “Wind Turbines, Solar farms, and House Prices”, *Energy Policy*, Vol. 155

Rizzo, A. (2017) “Managing the energy transition in a tourism-driven economy: The case of Malta”, Sustainable Cities and Society, vol. 33, pp. 126-133

Ladenburg Jakob, Dahlgaard (2012) “Attitudes, threshold levels and cumulative effects of the daily wind-turbine encounters”, Applied energy, vol. 98, pp 40-46 **i brojni drugi.**

Nauka se ozbiljno bavi ovim problemom, pa se u brojnim studijama predlaže da se vjetroelektrane grade na mjestima koja su daleko od atraktivnih turističkih pejzaža, lokacija i tome slično. Kod nas je Sveti Stefan na svega 4km vazdušne linije udaljen od planirane vjetroelektrane Brajići. **U tom kontekstu, lokalitete Sveti Stefan i Miločer su posjetili nedavno eksperti renomirane organizacije Evropa Nostra iz Brisela i Instituta Evropske investicione banke iz Luksemburga i ocijenili, između ostalog, da bi projekat VE Brajići ugrozio kulturni pejzaž Svetog Stefana i Miločera**. Može li Sveti Stefan biti elitan i reprezent crnogorskog turizma ako se na 3-4 km od njega nalazi vjetropark sa turbinama visočijim od 180 metara (sa elipsom)? Naravno da ne može. Toga su svjesni bili i Dubrovčani pa nisu dozvolili da se blizu Dubrovnika gradi vjetropark, već je najbliži sagradjen u Ponikvama u tranzitnoj zoni blizu Pelješkog mosta. Nigdje blizu atraktivnih turističkih destinacija nema vjetroelektrana. Nema ih na hrvatskim ostrvima a njima je energija prijeko potrebna jer žive na ostrvu. Vjetroelektrana nema na Ibici, Majorci, Nici, Portofinu, Rovinju, niti na Mikonosu ili Sardiniji, dok knjaževina Monako kupuje vjetroparkove po Francuskoj za svoje potrebe jer ih ne želi na svojoj teritoriji (https://www.evwind.es/2020/10/18/monaco-energies-renouvelables-mer-has-just-bought-three-wind-farms-projects-in-france/77766).

1.a. Negativan uticaj na zdravlje – posredno i na turizam. Negativan uticaj na zdravlje ljudi još uvjek nije naučno čvrsto dokazan ali je za sada **dokazano postojanje tzv. "wind turbine syndrome" (WTS) tj. sindroma vjetro-turbina koji se vezuje za nesanicu, loše raspoloženje, frustraciju ili ljutnju (annoyance).** Prvo se mislilo da su simptomi koji se javljaju kod ljudi umišljeni (intuitive symptoms) ali se u više slučajeva zaista ispostavilo da postoji veza izmedju infrazvuka (infrasound) kojeg emituju vjetro-turbine i raznih simptoma, poput nesanice i lošeg raspoloženja. U krajnjem slučaju, postoji široki konsenzus u nauci o tome da je postojanje wind-turbine syndrome (WTS) koji stvara loše raspoloženje (annoyance), frustracije i nesanicu kod ljudi - nesporno. Shodno tome, **ovaj sindrom stvara dodatni negativan uticaj na turizam**, naročito na ruralni turizam u ovom području, jer turisti dolaze u našu zemlju da odmaraju i da se opuštaju a ne da budu izloženi infrazvuku od vjetro-turbina koji u najmanju ruku prouzrokuje annoyance (ljutnju, nervozu), frustracije i nesanicu, jer ljudi putuju da se opuste a ne da budu nervozni I da ne spavaju. Neki od naučnih radova koji ukazuju na uticaj vjeroelektrana na zdravlje, kao na "wind-turbine" sindrom su sledeći:

Anu W. Turunen, Pekka Tiittanen , Tarja Yli-Tuomi , Pekka Taimisto , Timo Lanki (2021) "Symptoms intuitively associated with wind turbine infrasound", Environmental research, Vol.192, January

Walker, Chad; Baxter, Jamie; Ouellette, Danielle (2015) "Adding insult to injury: The development of psychosocial stress in Ontario wind turbine communities", Social Science & Medicine, Vol. 133, pp. 358-365

Turunen AW, Tiittanen P, Yli-Tuomi T, Taimisto P, Lanki T.Environ (2021) "Self-reported health in the vicinity of five wind power production areas in Finland." Jun;151:106419. doi: 10.1016/j.envint.2021.106419. Epub 2021 Mar 8.PMID: 33706126

Donata Kurpas, Bozena Mroczek, Beata Karakiewicz, Krzysztof Kassolik, Waldemar Andrzejewski (2013) "Health impact of wind farms", Annals of Agricultural and Environmental Medicine, Vol 20, No 3, 595–605

Knopper L.D., Ollson C.A. (2011) "Health effects and wind turbines: a review of the literature Environmental Health" Sep 14;10:78. doi: 10.1186/1476-069X-10-78.PMID: 21914211

Freiberg A., Schefter C., Girbig M., Murta V.C., Seidler A. (2019) "Health effects of wind turbines on humans in residential settings: Results of a scoping review", Environmental Research, Feb;169:446-463. doi: 10.1016/j.envres.2018.11.032.

Crichton F., Dodd G., Schmid G., Gamble G., Petrie K.J. (2014) "Can expectations produce symptoms from infrasound associated with wind turbines?", *Health Psychology* Apr;33(4):360-4. doi: 10.1037/a0031760

Marshall N.S., Cho G., Toelle B.G., Tonin R., Bartlett D.J., D'Rozario A.L., Evans C.A., Cowie C.T., Janev O., Whitfeld C.R., Glozier N., Walker B.E., Killick R., Welgampola M.S., Phillips C.L., Marks G.B., Grunstein R.R. (2023) "The Health Effects of 72 Hours of Simulated Wind Turbine Infrasound: A Double-Blind Randomized Crossover Study in Noise-Sensitive, Healthy Adults." *Environmental Health Perspectives*; 131(3):37012. doi: 10.1289/EHP10757, **i brojni drugi.**

Ipak, u jednom slučaju, sud u Francuskoj je donio odluku da se isplati odšteta jednom bračnom paru kojemu je zaista bilo ozbiljnije narušeno zdravlje i navodno utvrđena je uzročno posledična veza narušenog zdravlja sa vjetro-turbinama. (https://www.theguardian.com/world/2021/nov/08/french-couple-wins-legal-fight-wind-turbine-syndrome-windfarm-health). **Ovo je i logično s obzirom da annoyance, odnosno ljutnja i nervoza (što je nesporno u nauci) mora nužno u dugom roku dovesti do narušvanja zdravlja upravo zbog izloženosti stresu.**

1.b. Ozbiljan rizik po elitni i ruralni turizam Sve ovo ukazuje na ozbiljan rizik po elitni rurizam koji je se već davno pominje kao strateški cilj crnogorske turističke privrede, dok isto važi i za ruralni turizam, koji upravo promoviše održivi razvoj, koji je jedan od načela nacrta Prostornog plana. U blizini svjetskih mondenskih ljetovališta, kao što smo već pomenuli, nema vjetroparkova, jer visoko-platežni gosti žele da uživaju u lijepim prirodnim pejzažima i ambijetima. Slično je i sa područjima u kojima je razvijen ruralni turizam. Tako na primjer, u Istri, koja je izuzetno napredna na polju ruralnog turizma, nema vjetroelektrana.

1.c. Blizina sa Svetim Stefanom i Miločerskim parkom kao nacionalnim blagom Crne Gore. Sveti Stefan i Miločerski park su nesumljivo reprezentativni lokaliteti, ili simboli, Crne Gore koji se nalaze na brojnim brošurama i razglednicama. Stavljanjem vjetro-parka na udaljenosti od svega 4 kilometra vazdušne linije od ovih

lokacija, nastao bi presedan jer bi to bio jedini slučaj u svijetu da su industrijske vjetro-turbine visine od 170 i više metara postavljene tako blizu jednog takvog turističkog lokaliteta svjetski poznatog.

1.d. Uporedna praksa – vjetro-parkova nema u blizini popularnih destinacija i atrakcija. U Francuskoj postoji slično mjesto kao Sveti Stefan i zove se Mont-Saint-Michel, koje je vrlo popularno među turistima. Prije nekih 12 ili 13 godina postojao je plan da se izgradi vjetroelektrana koja bi bila udaljena oko 17 kilometara od ovog lokaliteta vazdušne linije u najbližoj tački. Međutim, institucije su odmah reagovale, uključujući i UNESCO i projekat je obustavljen. O ovom slučaju više vidjeti na sledećim linkovima: https://www.spiegel.de/international/europe/unesco-s-wind-turbine-problem-mont-saint-michel-s-world-heritage-status-under-threat-a-744555.html ;

https://phys.org/news/2013-08-french-court-farm-mont-saint.html;

https://whc.unesco.org/en/soc/514/

Svaka zemlja na svijetu ima svoj neki reprezentativni dio teritorije koji predstavlja i njen zaštitni simbol, odnosno znak raspoznavanja (Hrvatska – Dubrovnik, Hvar, Rovinj; Srbija – Kalemegdan, Mileševa, Žiča; Italija – Rim, Firenca, Toskana, Sirakuza; Engleska – Big Ben, Cambridge, Oxford; SAD – Statua slobode, Grand kanyon, Nijagarini vodopadi; Francuska – Ajfelova kula, Mont Sent Mišel; Brazil – Kopakabana, Korkovado, itd.) . Ujedno su i ovi simboli država i znakovi raspoznavanja popularne turističke destinacije. Ono što je zanimljivo istaći u tom pogledu jeste sledeće: **kada na google mapi ukucamo vjetroelektrane** (wind farm, windpark, vjetropark, parco eolio, i slično) **i određenu turističku destinaciju**, dobijemo kao rezultat na karti raspored lokacija vjetroelektrana u odnosu na ostale geografske lokacije. Ono što je interesantno (a donekle i zapanjujuće, ali i krajnje logično) jeste da su **vjetroelektrane uglavnom udaljene najmanje 25-30 kilometara vazdušne linije od popularnih turističkih destinacija u cijelom svijetu**. Tako na primjer najbliža vjetroelektrana gradu Rimu, “Pala Eolica”, se nalazi na više od 150 kilometara od Rima. Najbliža vjetroelektrana Veneciji se zove “Carpinaccio” i nalazi se takođe na više od 100 kilometara udaljenosti. Najbliža vjetroelektrana Dubrovniku se nalazi na oko 40 kiilometara udaljenosti (VE Rudine, VE Ponikve). U blizini Zagreba uopšte nema vjetroparkova, dok se najbliža vjetroelktrana Ljubljani (Dolenja vas) nalazi na oko 70 kilometara. Najbliža vjetroelektrana od Beograda i njegovog turističkog blaga Kalemegdana se nalazi u mjestu Debeljača (VE Kovačica) na udaljenosti od oko 40 km.

1.e. Negativan uticaj na Crmnicu i nacionalni park “Skadarsko jezero”. Zona projekta vjetroelektrane Brajići se nalazi na obodu nacionalnog parka Skadarsko jezero, što je takođe problematično**. Pored toga, kao što je pomenuto, u neposerdnoj blizini vjetroelektrane (1-1.5 km) nalaze se brojna prelijepa crmnička sela (Utrg, Podgor, Ovtočići, Tomići, Gornji Brčeli, Donji Brčeli, Bukovik, Mačuge, Gluhi do, Brijege**) koja su nadaleko poznata po lijepim poljoprivrednim pejzažima, vinogradima i kvalitetnom vinu, te ruralni turizam je već počeo da se ozbiljnije razvija na ovom području. **Na primjer, u selu Tomići, na oko 1.2 km vazdušne linije udaljenosti od zone planirane vjetroelektrane, nalazi se poljoprivredno gazdinstvo Guvno, koje je vrlo popularno među turistima** (pogledati sajt **guvno.me**) **– a takvih sličnih domaćinstava, uključujući i vinarije, ima u svim drugim obližnjim selima**. Izgradnjom vjetroelektrane došlo bi negativnih posledica po crmnička sela i ruralni turizam: narušeni prirodni i poljoprivredni pejzaž; infrazvuk i buka od vjetro-turbina bi izazvala odbojnost turista prema tom području, lokalno stanovništvo bi bilo izloženo (WTS) wind-turbine sindromu u najmanju ruku, koji podrazumjeva nesanicu, frustraciju i ljutnju (annoyance), a vrlo vjerovatno i više od toga. Ovo bi, kao rezultat, imalo ozbiljne negativne posledice po ruralni turizam. **Osim toga, ko zna, možda i nauka u budućnosti utvrdi određenu korelaciju između infrazvuka i kvaliteta vina, što nije nemoguće. U tom slučaju crmnički proizvođači vina bili bi ozbiljno ugroženi.**

2. Kulturna baština. U neposrednoj blizini lokacija planiranih vjetro-turbina nalaze se, u rasponu od 0 do 2000 metara vazdušne linije: preko dvadeset **prelijepih starih sela kao ambijentalnih cjelina**, većinom naseljenih **(da ponovimo još jednom - Opština Budva**: Brajići, Uglješići, Stojanovići, Podbabac, Kuljače, Dapkovići/Kažanegre, Vojnići, Rustovo, Mikovići, Ograđenica, Slanjina, Krute, Marojevići, Đenaši, Brda Novoselje; **Opština Bar**: Utrg, Podgor, Ovtočići, Tomići, Bukovik, Gornje Brčele, Donje Brčele, Mačuge, Brijege, Gluhi do, Sotonići), **šest ili sedam aktivnih manastira** (**Rustovo, Duljevo, Vojnići, Sv. Spiridon, Brčele, Gornje Brčele i skit Sv. Đorđa**), oko 45 crkava ukupno, zajedno sa manastirskim crkvama; dva srednjovjekovna groblja gdje su po predanju sahranjeni stari Paštrovići koji su u 14 vijeku poginuli u borbi protiv vojske mađarskog kralja Ludviga, o čemu na nekoliko mjesta piše Stjepan Mitrov Ljubiša; više odbrambenih kula iz doba Venecije; potom **šest austro-ugarskih tvrdjava**, manjih i većih (**Kosmač, Spiridon, Cerovica, Vidrak, Kopac, Presjeka – većina ih je u graničnoj zoni sa Opštinom Bar**), **ostaci starog rimskog puta u Crmnici**, stari **austro-ugarski put Fort Kosmač-Fort Presjeka koji je sada jedna od najpopularnijih hajking**

staza za turiste, “Jegorov” put koji vodi od Praskvice do Čelobrda, puno tumula i gradina iz pred-hrišćanskog perioda, brojni stari katuni (torovi) Paštrovića i Crmničana na Paštrovskoj gori, brojna anti-fašistička spomen-obilježja, i mnogo toga.

2.a. Kulturna baština i tursitičke atrakcije u graničnom pojasu dvije opštine - Bar i Budva. Dvanaest ili više planiranih džinovskih vjetro-turbina su previđene na teritoriji Opštine Bar, neposredno uz granicu sa teritorjiom Opštine Budva, što bi dovelo do negativnih eksternalija na pojas teritorije Opštine Budva kao i na teritoriju same Opštine Bar, upravo u pojasu bogate prirodne i kulturne baštine, kao što je već pomenuto. Upravo u ovom **graničnom pojasu** se nalaze brojne crkve (**Opština Budva - Sv. Dimitrija, Sv. Nikole, Sv. Petra i Pavla, Uspenja Bogorodice; Opština Bar – Sv. Gospođe, Sv. Jevstatija, Sv. Nikole, Sv. Đorđa, Sv. Trojice, Pokrova Presvete Bogorodice, Sv. Tome, Sv. Petke, Sv. Nedelje i mnoge druge**), tumuli, gradine (**ilirska gradina na Veljoj Trojici, sa elipsastom osnovom, što je jedinstveni slučaj u Crnoj Gori** I šire), austro-ugarske tvrđave (**Opština Budva – Cerovica, Vidrak, Kopac, Presjeka, vrlo blizu granice sa Opštinom Bar**), austro-ugarski put kao vrlo popularna hajking staza, potom stari katuni ili torovi Paštrovića (**torovi Anđusa, Đuraševića, Rađenovića, Gregovića, Srzentića, Medigovića**, itd.), torovi Crmničana (**torovi Mijača, Vukmanovića, Špadijera, Hajdukovića, Bokana, Đonovića, Nikaljevića, Strahinja, Raknića**, itd.), brojnih prirodnih izvora vode **(Opština Bar – izvori Glavoče, Fenderine, Kalići, Krnjak, Ilino brdo, Mala voda, Joševik, Jasenovik, Kraguj, Topliš i drugi). Isto tako u tom pograničnom pojasu, na teritoriji Opštine Bar, se nalazi i veliki otvoreni muzej vizuelnih iluminacija “Lightland”** koji je vrlo popularan među turistima, tako da izgradnjom vjetroelektrane ovaj muzej bi se vjerovatno morao zatvoriti te bi Crna Gora izgubila jednu važnu tursitičku atrakciju, jedinstvenu u regionu, možda i šire. Ovaj muzej je veoma blizu zone planirane vjetroelektrane, pa bi izgubio smisao svoga postojanja. Više informacija o ovom muzeju možete vidjeti na sledećem linku: https://lightland.me/

2.b. Postupak zaštite kulturnog pejzaža za deset lokaliteta u užoj ili široj zoni Paštrovske gore je u toku - Uprava za zaštitu kulturnih dobara je prije dvije godine prihvatila inicijativu MZ Sveti Stefan zavedenu kod Uprave za zaštitu kulturnih dobara pod br. UP/I 02 – 30/2022 od 25.01.2022 godine, da se brojna kulturna dobra koja bi ušla u kontakt zonu planirane vjetroelektrane Brajići zaštite u kategoriji kulturni pejzaž. U odgovoru Uprave za zaštitu Kulturnih dobara od 05.04.2022 godine zavedenim pod br. UP/I 02 – 30/2022-2 prihvata se inicijativa Mjesne zajednice, pri čemu je, citiramo, **“preliminarno utvrđeno da se za deset materijalnih dobara odnosno arhitektonskih objekata i prostora sa atributima kulturnog pejzaža prihvata Inicijativa za uspostavljanje zaštite dobara: Ograđenica sa starom vodom, spomen obilježjem, crkvom, putnom infrastrukturom, tvrđavom i ostalim graditeljskim nasleđem; Paštrovska gora sa tumulima, gradinama i crkvama; Ambijentalna i pejzažna cjelina Čelobrda sa Jegorovim putem, mostovima i zidanim ustavima na potoku; Ambijentalna cjelina sa kulom i crkvom, Đenaši; Ambijentalna cjelina Vrba, sa školom, crkvom, guvnom i ostalim graditeljskim nasleđem; Ambijentalna cjelina Vrti sa crkvom, guvnom i starim putem; Crkva sv. Dimitrija, Tudorovići, crkva Sv. Jovana, Blizikuće, crkva Sv. Save sa vidikovcem I crkva sv. Nedelje sa vidikovcem, čime su se stekli uslovi za sprovođenje navedenog čl.19 kao I ćl. 23 I čl. 24 Zakona o zaštiti kulturnih dobara i Pravilnika o bližim kriterijumima I postupku za utvrđivanje kulturne vrijednosti kulturnog dobra (Sl.list CG br.41/11)”**. Ukoliko bi se krenulo sa realizacijom predmetnog projekta vjetroelektrane, došlo bi se u direktan konflikt sa postupkom zaštite ovih kulturnih dobara koji je u toku, jer ne mogu da idu zajedno kulturni pejzaž i vjetroelektrane.

2.b. Europa Nostra i EIBI - 11 Most Endangered program. Evropa Nostra iz Brisela, koja se bavi zaštitom prirodne i kulturne baštine Evrope, i Institit Evropske investicione banke (EIB Institute), **su uvrstili lokalitet Kulturni pejzaž Paštrovske gore među 11 najugroženijih lokaliteta baštine Evrope za 2023 godinu u okviru programa 7 Most Endangered kojeg finansira Creative Europe program Evropske unije.** Upravo su projekti vjetroelektrana Brajići i brza cesta (Budva bypass-Jadransko-Jonska magistrala) označeni kao projekti koji mogu biti “potencijalno štetni” po bogatu kulturnu i prirodnu baštinu Paštrovske gore, odnosno kulturni pejzaž Paštrovske gore.

Tom prilikom **Kulturni pejzaž Svetog Stefana**, kao posebna nominacija, se našao među 7 najugroženijih lokaliteta ovog programa, te su i nedavno eksperti Evrope Nostre i Instituta EIB bili u posjetu Svetom Stefanu. **U stručnom izvještaju koji će se objaviti u maju 2024, biće navedeno da projekat Vjetroelektrane Brajići može ugroziti još i kulturni pejzaž Svetog Stefana**, **a ne samo kulturni pejzaž Paštrovske gore**.

2.b.1. U sklopu pomenutog izvještaja, Evropa Nostra i Institut Evropske investicione banke su dali **preporuku za izradu stručnog elaborata sa ciljem da se područje Paštrovske gore stavi na tentativnu (nacionalnu) UNESCO listu.** Pritom, Paštrovska gora se sagledava kao proširena kontakt zona Svetog Stefana, imajući u vidu istorijske posebnosti i okolnosti ovog kraja, a tiču se činjenice **da se svakodnevni društveno-ekonomsko-politički život paštrovskih bratstava i**

plemena odvijao na relaciji "grad-sela-katuni" (grad Sveti Stefan - sela u zaleđu - katuni na planini), što može biti prepoznato kao "izuzetna univerzalna vrijednost za čovječanstvo". Elaborat će biti finansiran grantom (EIB Heritage Grant) od strane EIB - Evropske investicione banke u iznosu od 10.000 evra.

3. Deklaracija o zaštiti Paštrovske gore je usvojena na sjednici skupštine Opštine Budve dana 18.08.2023 godine, jednoglasno od strane 24 prisutna odbornika (od ukupno 33), u kojoj se zahtijeva zaštita područja Paštrovske gore i traži trajna zabrana izvođenja krupnih infrastrukturnih projekata na području Paštrovske gore radi očuvanja nemjerljivo vrijednih kulturnih i prirodnih resursa.

https://primorskenovine.me/index.php/k2/deklaracijom-za-zastitu-pastrovske-gore

4. **Međunarodna praksa.** Zakoni pojedinih stranih država nalažu da se vjetroelektrane grade daleko od naseljenih mjesta. U Engleskoj, shodno Wind Turbine Minimum Distance Requrement Bill, za turbine visočije od 150 metara, minimalna distanca do naseljenih mjesta mora biti 3000 m (https://publications.parliament.uk/pa/ld201011/ldbills/017/11017.1-i.html). Pojedina sela u slučaju VE Brajići će biti udaljena na nekoliko stotina metara vazdušne linije, dakle ispod ili do jednog kilometra udaljenosti (Brajići, Uglješići, Stojanovići, Kuljače, Vojnići i Dapkovići će biti udaljeni na svega 500-1000 metara). Isto tako, sela na teritoriji Opštine Bar – Utrg, Podgora, Tomići, Bukovik, Ovtočići, Donje i Gornje Brčele, Mačuge, Gluhi do – bi bila udaljena na oko 1-1.5 km vazdušne linije ili čak manje. Tri aktivna manastira će biti udaljeni na daljini manjoj od 1000 metara (Duljevo, Vojnići i skit Sv. Đorđa u Mrtvici), dok Sv. Spiridon na Ograđenici bi bio udaljen na oko 1.5 km, a manastir Rustovo na oko 2.5 km vazdušne linije sa okolnim selima Rustovo, Slanjina, Marojevići, Mikovići, Andričići, itd.). Manastir Brčele u Crmnici, koji predstavlja veoma važno mjesto za istoriju Crne Gore, bi bio udaljen na oko 1.5 km vazdušne linije od najbliže vjetro turbine, možda i manje.

4.a. Pozitivan primjer u regionu koji treba slijediti. U Srbiji se trenutno gradi vjetroelektrana "Kostolac" na lokalitetima Drmno, Petka, Ćirikovac i Klenovik, gdje se nalaze iscrpljeni kopovi i odlagališta termoelektrane i kopova "Kostolac". Ovo je jedan **krajnje pozitivan primjer pravedne zelene tranzicije** pri čemu se već devastiran prostor pretvara u vjetropark, dok u slučaju VE Brajići imali bi slučaj da se prirodne ljepote sa bogatom kulturnom baštinom devastiraju – dakle obrnut proces. O ovom projektu vidjeti na linku https://europa.rs/energija-vetra-iz-kostolca/

5. Kršenje EU principa pravedne zelene tranzicije. Sve ovo dalje ukazuje na to da bi realizacija projekta VE Brajići bila u direktnoj suprotnosti sa principima pravedne zelene tranzicije i to iz više aspekata. Ne može biti pravedna zelena tranzicija ako se izgradnjom nekog infrastrukturnog projekta u tolikoj mjeri negativno utiče na turizam, kulturni i prirodni pejzaž, obezvređuje se kulturna baština u okolini, crkve, manastiri, stari putevi, prostire se uticaj wind-turbine sindroma (frustracije i nesanica) među žiteljima brojnih pomenutih sela u Brajićima, Paštrovićima i Crmnici, sječu se stetine hiljada kvadrata guste šume radi pristupnih puteva, mijenja se avionska ruta (o tome detaljnije niže u tekstu) i tako dalje. **Dakle potpuno bi se promijenio život na jednoj teritoriji u negativnom smjeru, pa to ne može biti pravedno, i nema novca koji može kompenzovati tu nepravdu.**

5.a Kršenje principa demokratije i inkluzije. Velika većina mještana sa teritorija MZ Sveti Stefan, koja obuhvata veliki dio Paštrovske gore, potom MZ Brajići, i drugih mjesnih zajednica koje se nalaze u kontakt zoni vjetroelektrane su protiv izgradnje (preko 95%), što je i potvrđeno velikim brojem potpisa peticije protiv izgradnje ovog infrastrukturnog projekta. Ukoliko bi se krenulo u realizaciju predmetnog projekta, uprkos protivljenju velike većine mještana, to bi značilo ozbiljan stepen narušavanja osnovnih ljudskih prava i sloboda, Ustava Crne Gore i medjunarodnih konvencija, kao i principa demokratije i inkluzije.

5.b. Kršenje međunarodnih konvencija. Realizacijom projekta VE Brajići bi se došlo u konflikt sa više međunarodnih konvencija koje je Crna Gora potpisala, kao npr. Faro konvencijom o značaju kulturne baštine za društvo ili Konvencijom o Pejzažima/Predjelima (Landscape Convention), obije donesene pod okriljem Savjeta Evrope.

5.c. Obesmišljavanje ideje o važnosti zelene tranzicije – kontra-efekat. Stavljanje vjetroelektrane na ovakvom mjestu, prebogatom kulturnim i prirodnim resursima, u blizini ekskluzivne turističke zone kao i zone ruralnog turizma, bi potpuno obesmislio jednu zdravu ideju o važnosti zelene tranzicije. **Negativan uticaj koji bi se ostvario realizacijom ovog projekta na ovako senzitivnom mjestu bi značajno narušio reputaciju same ideje o zelenoj tranziciji pa bi došlo do kontra-efekta.** Poređenja radi, zamislimo da država sagradi vojnu bazu u Miločerskom parku ili na Durmitoru. Iako su vojne baze potrebne svakoj državi, kao i vjetroelektrane uostalom, time bi se bitno narušile kulturne i prirodne vrijednosti ovih područja što bi imalo i negativnih uticaja na turizam. Posledično tome, ljudi bi

izgradili negativan stav prema vojsci uopšte, uprkos tome što je vojska svakoj državi neophodna. Slično će se desiti ako se izgradi VE Brajići na ovom području. Ljudi će izgraditi negativan stav prema zelenoj energiji iako ta energija može biti korisna ako se adekvatno prostorno planira njena utilizacija.

6. **Negativno mišljenje i manjak vjetra.** Komisija za izradu Prostornog plana Crne Gore do 2040. godine, prilikom razmatranja projekta vjetroelektrane "Brajići" treba uzeti u obzir i sledeće činjenice kojima raspolaže Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine:

6.a. Rad na Detaljnom prostornom planu za koncesiono područje za izgradnju "Vjetroelektrane Brajići", koji je započet 2022. godine, obustavljen je 2023. godine jer je obradjivač odustao od izrade istog **zbog izrazito negativnog Izvještaja o Procjeni uticaja ovog projekta na životnu sredinu, u kome piše da implementacija plana proizvodi veći broj strateški negativnih uticaja na planskom i širem području**. Povodom ovog Izvještaja, odgovorni prostorni planer decidno saopštava " … **meni kao prostornom planeru ukazuje na to da realizacija planiranog planskog dokumenta može donijeti više štete nego koristi predmetnom području i okruženju"** (Branka Gogić).

6.b. Izvještaj Savjeta za reviziju predmetnog DPP je **takodje negativan** jer nisu urađene Detaljna studija predjela i Studija vizuelnog uticaja vjetroelektrana na okolno područje; Ovu informaciju su nam potvrdili i pojedini članovi Komisije za izradu Prostornog plana CG do 2040.

6.c. Isto tako, u konceptu Prostornog plana Crne Gore do 2024. Godine, koji je prethodio nacrtu, za vjetroelektranu "Brajići" precizno se navodi: "Konkretno, predmetna lokacija potencijalno ima povoljnu sliku vjetrova sa aspekta vjetroelektrana**, ali ozbiljno treba da se ima u vidu činjenica da se ne radi o konkretno "vjetrovitom" lokalitetu, a prema dokumentaciji Investitora potencijal vjetra je (citat) "nizak do umjeren", pa treba preispitati lokaciju razvoja vjetroelektrana"**.

7. Uništavanje šuma. Da bi se izgradio projekat VE Brajići neophodno je izgraditi pristupne puteve dužine oko 20-25 kilometara, koji nisu prikazani u zvaničnoj video prezentaciji projekta od strane investitora. **Ako pretpostavimo da je širina ovog puta sa građevinskim pojasom iznosi nekih 15-20 metara, jer kroz njega kamioni treba da dopreme te džinovske instalacije sa elipsama (vjetro-turbine) do lokacija, to bi značilo da bi bilo neophodno posjeći između 300.000 i 500.000 kvadratnih metara guste šume da bi se izgradio ovaj projekat**. Besmislica je promovisati zelenu energiju u okviru projekta koji bi uništio toliku količinu zelene šume. Tolika količina šume će u budućnosti mnogo više štititi naš zemaljski omotač od klimatskih promjena, nego vjetroelektarana čija izgradnja zahtjeva toliku sječu.

8. Problem sa avio-saobraćajem. Tačno iznad područja na kojem je predviđen projekat VE Brajići, na Paštrovskoj gori, prolazi avionska ruta za avione koji sleću na aerodrom Tivat, naročito za one letove koji dolaze iz Beograda. Avioni upravo na ovom mjestu ulaze u manevarski prostor iznad mora pri čemu postepeno skreću udesno i zauzimaju stabilan pravac prema pisti radi slijetanja. Ako bi se izgradio projekat VE Brajići, avioni bi morali da promjene rutu u dva moguća pravca: prema Budvi, preko Pobora i Stanjevića, što je teško izvodljivo i nije bezbijedno, jer nema dovoljno prostora za manevar imajući u vidu ugaonu proporciju u odnosu na položaj tivatske piste; ili prema Baru, što je možda izvodljivo ali bi to dovelo do toga da se let produži za najmanje 5 minuta – i upravo će se ovo desiti ako se realizuje projekat VE Brajići. **Višedecenijske avionske rute će morati biti promjenjene radi potencijalno štetnog projekta pa će i turisti i putnici morati da trpe zbog toga.**

9. Zahtijev i predlog: Imajući u vidu sve gore navedene činjenice, pravne i faktičke, naučne radove objavljene u renomiranim *peer-reviewed* časopisima, međunarodnu praksu, kako zakonsku tako i stručnu u smislu strateškog prostornog planiranja, te i principe na kojima počiva pravedna zelena tranzicija - **zahtijevamo da uklonite, odnosno izbrišete projekat VE Brajići iz Prostornog plana Crne Gore do 2040, i eventualno da ga, pod drugim imenom, premjestite na neko drugo mjesto koje je najmanje 15 – 20 kilometara vazdušne linije udaljeno od trenutne lokacije, u skladu sa međunarodnom praksom**. Takođe predlažemo da u tekstualnom dijelu Prostornog plana ipak ostavite mogućnost izgradnje određenog infrastrukturnog projekta vezanog za obnovljive izvore energije u južnoj, srednjoj ili sjevernoj regiji Crne Gore, ukoliko se utvrdi postojanje vjetro ili solarnog potencijala, na mjestu koje je dovoljno udaljeno od sela i naseljenih mjesta **(najmanje 3 km vazdušne linije u slučaju VE),** kulturnih dobara, atraktivnih pejzaža pogodnih za turizam i ruralni turizam (najmanje 10 km u slučaju VE). Pritom, neophodno je propisati adekvatne smjernice u pogledu planiranja i izgradnje projekta koji bi obavezno morao biti realizovan uz poštovanje najviših EU i međunarodnih

standarda i shodno tome bi obavezno uključivao profesionalno izrađenu studiju uticaja ne samo na životnu sredinu (EIA – Environmental Impact Assessment), već i društveni uticaj (ESIA – Environmental and Social Impact Assesment).

U nadi da ćete profesionalno i nepristrasno pristupiti ocjeni i analizi našeg zahtjeva, u skadu sa zakonima i standardima EU, i time dati doprinos očuvanju našeg vrijednog prostora i nasleđa, kojeg nismo sami stvorili već ga naslijedili od predaka – te shodno tome imamo veliku odgovornost da ga sačuvamo za sledeće generacije – sradčno vam se zahvaljujemo.

S poštovanjem,

1.Željko Stojanović, Predsjednik Savjeta Mjesne zajednice Brajići

2.Vladislav Mitrović, Predsjednik Savjeta Mjesne zajednice Sveti Stefan

3.Aleksandar Radović, Predsjednik Savjeta Mjesne zajednice Režević

4.Savo Medigović, Predsjednik Savjeta Mjesne zajednice Petrovac

5.Saša Davidović, Predsjednik Savjeta Mjesne zajednice Buljarica

6.Savo Martinović, mag. ekonomskih nauka, ko-autor stručne mongrafije o Brajićima, Brajići

7. Vladimir Nikaljević, Vinarija Nikaljević, proizvođač vina, istraživač, ko-autor stručnih monografija o Crmnici, Brčeli, Crmnica;

8. Igor Gojnić, diplomirani pravnik, Gojnići, Donji Brčeli, Crmnica

9.Prof. Dr. Pavle Anđus, Biološki fakultet, Univerzitet u Beogradu;

Predsjednik Udruženja Paštrovića „Drobni pijesak“ Beograd

10.Prof. Dr. Miodrag Grbić, Biološki fakultet, Univerzitet Western u Ontariju, Kanada

11.Doc. Dr. Miško Rađenović, Fakultet za turizam, Budva; NVO Udruženje Paštrovića, Sveti Stefan/Petrovac

12.Mag. Dušan Medin, doktorand arheologije, Univerzitet u Kopru, Slovenija; NVO Društvo za kulturni razvoj „Bauo“, Petrovac

13. Đorđe Gregović, književnik, aktivista na polju promocije kulturne baštine, NVO Za druga, Petrovac

14. Lazar Medigović, Udruženje Maslinara, NVO Maslinada Budva

15.Blažo Kažanegra, mag. pravno ekonomskih-nauka, Fondacija Bankada , Sveti Stefan

Adresa za slanje odgovora: Blažo Kažanegra, Fondacija Bankada, Stefana Mitrovića bb, 85315 Sveti Stefan, Budva

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu plana je VE Brajići navedena kao energetski potvrđen potenijal u Crnoj Gori. (tehnička dokumentacija koja je revidovana). Tehnoekonomski je predmetni projekat izvodljiv. U periodu izrade Nacrta PPCG pokrenuta je izrada DPP-a za VE Brajići i izrada plana je u fazi Nacrta zaustavljena. U Javnoj raspravi su iskazana oštra negodovanja od strane stanovnika Budve, posebno mještana Paštrovskih sela.

U pripremi Predloga plana i Strateške procjene uticaja na životnu sredinu će se izvršiti konsultacije sa nadležnim Ministarstvima i institucijama. U Predlogu plana će se istaći potreba poštovanja svih aspekata zaštite prostora: naselja, prirodnog i kulturnog nasljeđa, predjela, životne sredine. VE na području opštine Budva i Bar je energetski potrebna, a realizacija projekta zavisi od ispunjavanja navedenih uslova zaštite prostora.

U PPCG se inače daju opšte smjernice za izgradnju solarnih i vjetroelektrana i sve lokacije koje budu ispunjavale uslove (da nisu u konfliktu sa drugim namjenama u prostoru, poljoprivrednim zemljištem, zaštićenim područjima, vodoizvorištima, naseljima, zaštitćenim i potencijalno zaštićenim kulturnim dobarima), mogu se realizovati. U slučaju konflikta sa zaštićenim područjima, naseljima i drugim namjenama koje se navode, realizacija nije moguća. Planovi detaljnijeg nivoa, (PUP opštine Budva i detaljnija planska dokumentacija), moraju poštovati opšte smjernice koje budu usvojene u PPCG.

Milan Babović, NVO Kulturni centar, Budva

Blažo Kažanegra, Fondacija Bankada, Sveti Stefan

(Adresa za slanje odgovora: Milan Babović, Umbrella, Trg Sunca 4, kancelarija 24, 85310, Budva)

Predmet: Zahtjev za zabranu „ambijentalne eksploatacije“ i promociju očuvanja autentičnosti objekata i pejzaža na nivou Prostornog plana Crne Gore

Oblast: planiranje, urbani razvoj i zaštita prirode i predjela

Poštovani,

Obraćamo vam se ovim zahtjevom i najljubaznije vas molimo da u okviru smjernica (tekstualnog dijela) PPCG do 2040 **ukažete na problem „ambijentalne eksploatacije“ koji ima svoju urbanističku ali i društveno-ekonomsku dimenziju, uz neophodnost zabrane istog.**

Svjedoci smo poslednjih decenija, tokom procesa tzv. tranzicije, da se pojavio problem „ambijetalne eksploatacije“ koji se ogleda u prekomjernom prostornom iskorišćavanju pojedinih građevinskih kat. parcela a na štetu vlasnika susjednih kat. parcela na kojima se nalaze „autentični“ objekti (stare kuće, sela, stari gradovi, ambijentalne cjeline) ili pejzaži (maslinjaci, vinogradi, ruralni pejzaži) koji „čuvaju“ ambijent i autentičnost. Takvu situaciju imamo npr. u Miločeru i Pržnu gdje je na kat. Parc. 970/6 predviđena gradnja kondo-hotela od oko 22.000 m2, pri čemu ovaj objekat ambijentalno „eksploatiše“ **susjedni Miločerski park kao i tradicionalno ribarsko selo Pržno koji su autentični**. Iz ugla kondo-hotela, okolina djeluje ambijentalno lijepo i ta njena „autentičnost“ podiže cijenu novog ogromnog kondo hotela, čega su i svjesni investitori, dok iz ugla susjednih kuća i Miločera, ovaj novi objekat djeluje grubo i prostorno neusklađeno, pri čemu obara vrijednost ovih ambijentalinh pejzaža i objekata, ne samo ekonomsku već i kulturnu i ambijentalnu. Dakle, ovi susjedni „ambijentalni“ objekti podižu vrijednost (i ekonomsku i drugu) ovom novoizgrađenom objektu, dok sveukupna vrijednost ambijentalnih objekata pada. Slične situacije imamo u Budvi gdje novo-izgrađeni kondo-hoteli „eksploatišu“ Stari grad Budva, ili u Boki Kotorskoj, gdje pojedini novi real-estate projekti „eksploatišu“ zaštićeni ambijent Boke, čime ga narušavaju, dok sebi dižu prodajnu cijenu kvadrata.

Ovakav društveni ishod nije u skladu sa principima urbanističke (niti tržišne) pravde jer prije svega diskrimiše i „kažnjava“ vlasnike onih objekata koji „čuvaju“ ambijent i autentičnost, jer vrijednost (ekonomska, kulturna, ambijentalna) njihove imovine pada, dok raste trižišna vrijednost novih velikih novih gromadnih objekata. Pored toga narušava se i sveukupni ambijent koji je u opštem vlasništvu (kao što je slučaj Boke ili Starog grada Budve). Sadašnja zakonska regulativa štiti investitora koji maksimizuje gradnju na svojoj parceli, podstiče ga ga gradi sve više i više, čime narušava ambijent – dok kažnjava savjesnog susjeda (pojedinca ili državu) koji čuva ambijent.

Ovaj, odnosno sličan problem je još davno prepoznat iz ugla ekonomske nauke i odnosi se na situacije u kojima se javljaju tzv. „negativne eksternalije“ tj. kada prekomjerna ekonomska (ili druga) aktivnost jednog subjekta stvara negativne eksternalije susjednom subjektu a time i štetu (Ronald Kouz, 1960, Problem društvenog troška; Garet Hardin, 1968, Tragedija zajedničkog posjeda,...). Ovaj problem je kasnije i prepoznat na nivou urbanizma i prostornog planiranja.

Prostorni plan Crne Gore do 2040 mora jasno i adekvatno prepoznati ovaj problem „ambijentalne eksploatacije“ i i na odgovorajući način težiti negovoj eliminaciji i na nivou urbanizma i prostornog planiranja. Stoga, vas molimo da u smjernicama PPCG do 2040 naglasite važnost ovog problema i propišete zabranu „ambijentalne eksploatacije“ koja treba biti obavezujuća na nivou planova detaljne regulacije, kada je u pitanju narušavanje sveopšteg ambijenta, odnosno njenu adekvatnu

„internalizaciju“, kroz razne kompenzacije ili slično kada su u pitanju vlasnici privatnih parcela koji „čuvaju“ ambijent. Takođe je neophodno razmotriti principe po osnovu kojih bi se nagrađivali vlasnici „ambijentalnih“ objekata i pejzaža na određeni način, a ne kažnjavali kao što je situacija sada.

U nadi da ćete obratiti pažnju na ovaj važan problem, koji je ozbiljna prijetnja našem prostoru i ambijentu, srdačno vam se zahvaljujemo.

Odgovor: Primjedba/predlog se prihvata. Iako je u Nacrtu plana istaknuto niz negativnih pojava u urbanom i turističkom razvoju u prethodnom periodu i date su posebno smjernice kad je u pitanju zaštita ambijentalnih vrijednosti, zbog važnosti ove teme će se u Predlogu plana dodatno istaći potreba zaštite i dati smjernice koje se odnose na zabranu "ambijentalne eksploatacije" koje su obavezujuće za detaljni planski nivo.

302. Saša Baranin - Žabljak

Oblast: Nije u nadležnosti PPCG

Vlasnik sam katastarskih parcela 2751/1 I 2766/1 ukupne površine 6641m2. U DUP-u su po namjeni zelene površine, a u PUP-u površine za turizam. Namjera je da se gradi hotel I individualna izgradnja kroz izmjene PUP-a Žabljak.

Odgovor: Primjedba je neosnovana. U PPCG nije moguće određivati namjenu za pojedinačne katastrske parcele. Potrebno je razotriti u tekućim Izmjenama i dopunama PUP-a Žabljak i Izmjenama predmetnog DUP-a.

mr Dragoljub Marković, prostorni planer

BRZE SAOBRAĆAJNICE OD PODGORICE KA PRIMORJU

Predlog trasa brzih saobraćajnica od Podgorice ka Boki i Baru i magistralna veza duž obale

Nakon višedecenijskog razmatranja koridora puteva viskokog ranga u Crnoj Gori došlo se do spoznaje da se kroz Boku, Paštroviće i zonu Sk. jezera ne trebaju graditi autoputevi. S druge strane, očigledno je da su, aktuelni i očekivani, saobraćajni tokovi iz šireg zaleđa od Podgorice usmjereni na dva pravca ka Baru i Ulcinju i Cetinju, Budvi i Boki. Sve to vrlo uvjerljivo nameće potrebu planiranja adekvatne saobraćajne veze po ta dva pravca kao i potrebu da se po visočijim predjelima primorja (Paštrovići) poboljša veza Boke sa Barom i Ulcinjem.

Predlog za Prostorni Plan Crne Gore

Osnov predloga je: ***Autoputeve Beograd – Bar i Jadranskojonski od ukrsnice u zoni Podgorice, ka primorju treba planirati brzim saobraćajnicama (4 trake) po dva pravca – ka Baru i Boki.***

Mapa 1. koridori brzih saobraćajnica od uktrsnice PG (Farmaci i/ili Golubovci) ka Boki i Baru i trasa magistrale Stanišići – Petrovac

Po oba pravca, brze saobraćajnice bi se mogle dobiti rekonstrukcijom dionica postojećih magistrala i dogradnjom nove dvije trake uz njih odnosno, izgradnjom nov dionica sa 4 trake tamo đe treba zaobići naselja ili značajnije skratiti putne distance. Vodne površine bi se mogle preći kasetom po dnu mora (cca 2 km) odnosno jeze (cca 1,3 ili 3 km).

- Ukrštanje odnosno "spajanje" autoputeva Beograd – Bar i Jadranskojonskog u zoni Zelenike (alternativno Farmaka);
- Nastavak Jadranskjonskog autoputa, preko Farmaka i Golubovaca, iznad Tuzi ka granici s Albanijom;
- Od petlje Farmaci /G. Kokoti, planirati brzu saobraćajnicu ka Cetinju, Budvi i Boki po trasi postojeće magistrale (2 nove trake) sa skretnjem od D. Ulića iznad Dobrskog sela do Vrela, tunelom Vrela – Lapčići i dalje Bratešići...;
- Od petlje Golubovci planirati brzu saobraćajnicu prema Baru - po trasi postojeće magistrale (preko Skadarskog j.). Alternativa: *Ako nije prihvatljiva ta trasa onda brzu saobraćajnicu ka Baru, koja zaobilazi jezero zapadnim obodom, planirati sa petlje Farmaci /G. Kokoti.*

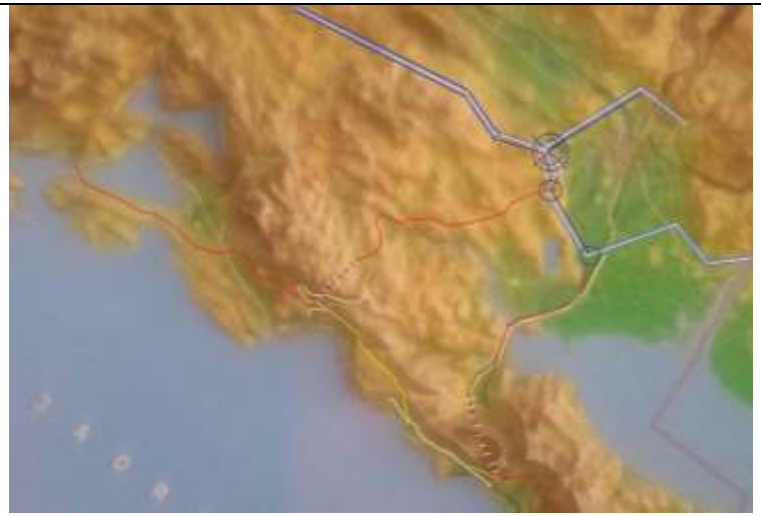

Šema puteva na reljefnoj karti

Na pravcu Podgorica – Boka brza saobraćajnica (4 trake) bi se mogla završiti na početku Radanovića (Bratešići) odakle bi se nastavile magistrale (postojeća /planirani bulevar) prema Tivtu i Kotoru i novom trasom preko Radovića – Spilica – kasetom po morskom dnu (prelaz kroz Kumborski tjesnac) – Zelenika, umjesto brze saobraćajnice na cijeloj trasi.

- Za vezu po primorskom pravcu planirati novu magistralu od Stanišića do Petrovca.

Obrazloženje predloga:

- Saobraćajni tokovi iz širokog - udaljenog zaleđa prema Crnogorskom primorju, od Podgorice se račvaju na dva, gotovo jednako frekventna pravca – prvi ka Baru i Ulcinju a drugi ka Cetinju, Budvi i Boki. Po oba pravca učestalost putovanja se kreće, na godišnjem nivou, u prosjeku nešto ispod 10 000 prolazaka na dan.
- Saobraćajni tokovi između Boke i Budve sa jedne i Bara i Ulcinja sa druge strane ni približno nijesu frekventni kao iz ove dvije regije prema Podgorici i dalje što daje prioritet potrebi bolje veze ove dvije subregije sa Podgoricom nad potrebom poboljšanja njihove međusobne veze. Za saobraćaj između njih bila bi dovoljna magistrala iz zaleđa Budve do Petrovca sa dužinom trase manje od 15 km.
- Više puta je, na različite načine, argumentovano da kroz Boku i Budvansku rivijeru kao i preko Skadarskog jezera nije prihvatljivo graditi autoput.
- Prostori obije primorske subregije (južnoistočna Bar – Ulcinj i sjeverozapadna Budva - Boka) skoro su potpuno izgrađeni sa dostignutim visokim stepenom motorizacije (cca 600 automobila na 1000 stanovnika, što je iznad evropskog prosjeka), pa se ne može očekivati povećanje frekvencije saobraćaja do nivoa koji bi bitnije prevazišao "prag" isplativosti - održivosti autoputeva a koji iznosi najmanje cca 15 000 prolazaka na dan. Za toliku frekvenciju saobraćaja, na dugi rok bi bile dovoljne brze saobraćajnice (4 trake).
- Planirano i očekivano povećanje kapaciteta i prometa Luke Bar, pored izgradnje "brze magistrale", moglo bi se dodatno servisirati rekonstrukcijom i adaptacijom postojeće željezničke pruge.

- Pošto će Jadranskojonski autoput preuzeti međunarodni tranzit izvan regije primorja, za brzu saobraćajnicu ostaje zadatak da se obezbijede međugradske i međuregionalne veze unutar prostora Crne Gore.
- Gužve na magistralama duž Hercegnovske rivije, kroz Tivat i Budvu kao i kroz naselja od Đurmana do Bara, su generisane prvenstveno neadekvatnim planiranjem i lošim rasporedom sardžaja. Magistrale su pretvorene u gradske i naseljske ulice uz koje su koncentrisani sadržaji za dnevne potrebe građana a istovremeno se na njima odvija i tranzitni saobraćaj koji podrazumijeva međuregionalne i međugradske veze. Na dionicama đe su naselja izgrađena uz magistralu ili je ona trasirana kroz njih, tranzit se usporava do zaustavljanja i gotovo zagušuje gradski saobraćaj.
- Kao razlog za planiranje nove trase autoputa Podgorica – Bar, u PP CG se navodi stav međunarodnih institucija o neprihvatljivosti izgradnje autoputa kroz NP Skadarskog jezero. Očigledno je da bi autoput uz postojeću magistralu i željezničku prugu, bio suviše agresivna intervencija u Nacionalnom parku, ali iz istih razloga, jednako je problematičan i uz njegovu granicu - jugozapadna Crmnica, jer ovi prostori čine jedinstvenu i posebno vrijednu predionu cjelinu.
- Od značaja je i činjenica da bi put, po bilo kojoj trasi od Podgorice do Bara, na objektima (mostovi i tuneli), imao samo 4 trake što dovodi u pitanje potrebu "širenja" ostalog dijela trase na puni profil autoputa (6 traka) s obzirom da je ukupna distanca relativno kratka i bez posebnih putnih odredišta prije krajnje destinacije – Bar i Luka.
- U izuzetno osjetljivom i povredljivom ambijentu jezera i brdovite jugozapadne obale, autoput bi bio pregruba intervencija koja bi previše izmijenila pejzaž. Uz to, put visokog ranga bi bio barijera koja bi "rascijepila" dosta "stisnuti" prostor Cermnice. Zbog ambijentalnih vrijednosti kao i zbog potrebe da se obezbijedi priključak za gustu mrežu naselja na ovaj put, sa aspekta očuvanja vrijednosti prostora i funkcionalnosti i efikasnosti saobraćajnih veza, na ovom putu bi trebalo planirati ukrsnice u ravni - nedenivelisane.
- S aspekta vrijednosti predjela i očuvanja funkcionalnih cjelina seoskih područja neprihatljiva je izgradnje autoputa kroz ovaj prostor po bilo kojoj trasi.
- Putevi nižeg nivoa ali ipak, visoke protočnosti, zbog malih distani neznatno bi povećali vrijeme putova.

Ako već autoput nije prihvatljiv, izvjesno ni potreban, ostaju za provjeru tehničke mogućnosti izgradnje još 2 trake, uz postojeću magistralu sa prelazom kasetom po dnu jezera u dužini cca 1,3 ili 3km; ili na stubovima u širini nasipa i novim mostom uz postojeći preko Skadarsko jezera. Ako i to nije prihvatljivo, brzu saobraćajnicu planirati po obodu Skadarske depresije.

Prostori Boke i Budvanske rivijere te Skadarskog jezera i Crmnice su izuzetno vrijedni u ambijentalnom smislu (zaštićeni, ili ih treba zaštititi, kao predione cjeline) ali i "dramatično skučeni" sa gustom mrežom naselja. Kao takvi, ovi prostori su maksimalno osjetljivi na izgradnju objekata tipa autoputa i brze saobraćajnice sa denivelisanim raskrsnicama i čitavom mrežom novih puteva – priključaka za naselja. Intervencije toga obima bi izmijenile ambijent do neprepoznatljivosti a kao fizička barijera otežavale bi odvijanje aktivnosti u njima.

Trase

Brza saobraćajnica Herceg Novi – Podgorica

PUP –om Herceg Novi je planirana brza saobraćajnica od granice sa Hrvatskom, kao zaobilaznica grada, po visočijoj trasi iznad naselja duž Novske rivijere.
Saobraćajne probleme Boke nije moguće riješiti jednom saobraćajnicom makar bila i najvišeg ranga. Za tranzit na međunarodnim relacijama (granica sa HRV – Granica sa AL), koji danas, posebno u ljetnjoj sezoni, opterećuje puteve u Boki, planiran je Jadranskojonski autoput. Saobraćaj unutar naselja, u prostornom smislu, treba unapređivati razvojem ulične mreže uz čitav set mjera koje su u domenu organizacije transporta. Kao predmet za Prostorni plan CG ostaje definisanje

međugradskih veza i veze ove regije (subregije) sa centrom države. Put za te namjene ne smije ugrožavati zaštićeni prostor niti opterećivati uličnu mrežu što znači da ga treba planirati kroz prazne prostore izvan naselja. Da bi bio funkcionalan mora biti lako dostupan gusto naseljenim zonama.
Tražena trasa mogla bi biti veza sa zaobilaznice Herceg Novoga i gradske mreže (grada i naselja duž rivijere), na granici Zelenike i Kumbora, sa prelaskom na drugu obalu kasetom po dnu mora pa padinama Obosnika, iznad naselja do Radovića sa raskrsnicom za Tivat i Kotor odnoisno naselja Luštice. Sve raskrsnice trebale bi biti u nivou a valjalo bi dodarno analizirati da li je na dionici od Zelenike do Bratešića dovoljna i magistrala (2 odnosno 3 kolovozne trake).
Na ovom pravcu je ključni objekat tunel Lapčići – Vrela kao najefikasniji prelaz u zaleđe primorskih planinana na pravcu ka Podgorici. Da bi se dobila veza na tunel, brzu saobraćajnicu treba ukrstiti sa postojećom magistralom u Lapčićima (visočija varijanta od projektovane zaobilaznice Budve) i planirati 2 km novog puta do tunela. Sa raskrsnice Lapčići moguća je veza po postojećoj magistrali do Stanišića (cca 2 km) pa novom magistralom do Petrovca cca 14 km.
Veza od tunela do postojeće magistrale u zoni Vrela je kraća od 1 km a distanca do Cetinja je cca 7 km. Od Vrela je moguća nova trasa do Lipe Dobroske i dalje do Ulića odnosno raskrsnice na magistrale (PG –CT) prema Rijeci Crnojevića. Dalja trasa do Farmaka je uz postojeću magistralu.

Opis trase puta Zelenika – Podgorica (Farmaci):

- spuštanje zaobilaznice Herceg Novog na istočni kraj Kutskog polja, sa raskrsnice na koti cca 5 mnv ulaz u tunel dužine cca 500 m nagiba 2,5%,

https://www.google.com/maps/

- od obale na koti – 12,5 m, prelazak u kasetu (spoljašnja visina kasete je 6 m), djelimično ukopanu ili postavljenu na mosko dno dužine 2 km, sa padom od cca 2% poslije 700 m se dobija dovoljna dubina (cca - 25 m) koja ostavlja plovni put u širini od cca 300 m sa gazom od 19 m, na kraju izlaz u zonu Spiljica,

Batimetrija Kumborskog tjesnaca

Šema kasete

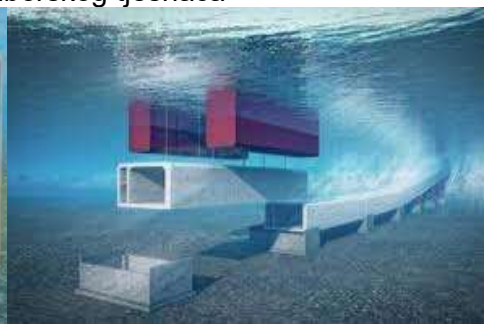

Montaža kasete

- trasa po sjeveroistočnoj padini brda Obosnik iznad obalnih naselja do Radovića (kružni tok) i raskrsnica na 13. km puta. Sa raskrsnice postojeći putevi do: Tivata (11 km), Kotora (10 km), istočnog dijela Luštice i drugih naselja,

https://www.google.com/maps/

- trasa približno izohipsi 100, prelaz (raskrsnica?) preko Jadranske magistrale u zoni Bratešića, dužine cca 9 km (ukupno 21),

Izgled trase Spiljice – Radović

https://www.google.com/maps/

od Bratešića, Gornjim Grbljem do Lapčića i ukštanje sa postojećom magistralom na 550 mnv, dužine cca 12 km pa novom trasom 2 km do ulaza u tunel na 600 mnv, dužine 4 km, ukrštanje sa postojećom magistralom na 38 km puta od Zelenike,

https://www.google.com/maps/ Tunel Lapčići (600 mnv) – Vrela (700 mnv), dužina 4 km, nagib 2,5 %

Veza tunela sa postojećom magistralom je dužine cca 0,7 km a od Cetinja je udaljena cca 7 km. Moguća je nova dionica brze saobraćajnice trasom iznad Dobrskog sela do Ulića (sadašnja raskrsnica za R. Crnojevića) i dalje, izgradnjom 2 nove trake uz postojeću magistralu do Farmaka / G. Kokota.
Ukupna dužina puta od Zelenike do Farmaka bila bi cca 65 km.

distance između gradova po brzoj saobraćajnici i priključnim putevima

	Zelenika	Tivat	Kotor	Budva	Cetinje	Podgorica
Zelenika	-	24	23	-	45	74
Tivat	24	-	-	-	35	64
Kotor	23	-	-	-	34	63
Budva	-	-	-	-	21	50
Cetinje	45	35	34	21	-	30
Podgorica	74	64	63	-	30	

Veza Stanišići – Petrovac

Od raskrsnice sa postojećom magistralom PG – BD odnosno 1km dalje, sa krivine u Stanišićima, moguća je veza novim magistralnim putem do Petrovca u dužini cca 13 km.

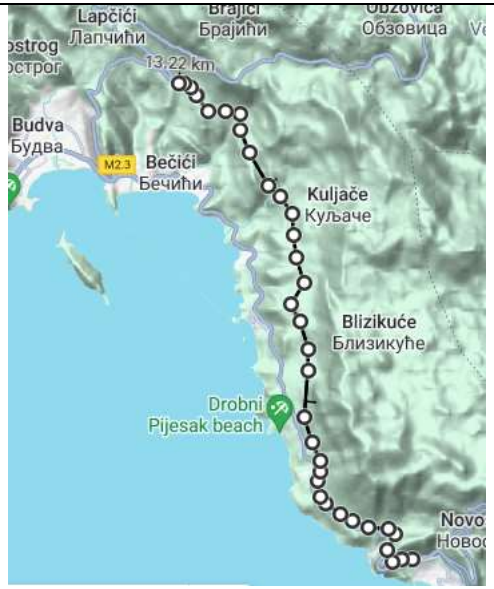

https://www.google.com/maps/

https://www.google.com/maps/

Novom magistralom (2 trake) od Stanišića do Petrovca obezbijedila bi se adekvatna veza između naselja unutar regije Primorje. Jadranska magistrala duž Budvanske rivijere postala bi gradska ulica a visočija paštrovska sela bi dobila brzu vezu na putnu mrežu države.
Primorska brza cesta od Herceg Novoga do Budve i dalje ka Podgorici, imala bi funkcije međugradske veze u ovoj primorskoj subregiji i regionalne veze Boke i Budvanske rivijere sa centralnim dijelom Crne Gore i dalje.

Brza saobraćajnica Farmaci ili Golubovci - Bar

Umjesto planiranog autoputa od Podgorice (Farmaci ili Golubovci) do Bara planirati brzu saobraćajnicu, alternativno: izgradnjo novih dionica i dogradnjom 2 trake uz postojeću magistralu ili izgradnjom novog puta, ranga brze saobraćajnice, po trasi koja zaobilazi jezero.

Varijanta 1 (rekonstrukcija i dogradnja postojeće magistrale i izgradnja novih dionica) :

- nova dionica od Farmaka do Golubovaca - u slučaju da Jadransko Jonski auto put ne ide od Farmaka pored Golubovaca i Tuzi za Albaniju (Alternativa: ako trasa JJ autoputa ide preko Golubovaca brza saobraćajnica počinje od Golubovaca),
- 2 trake uz postojeću magistralu u zoni jezera na stubovima u širini nasipa puta i željezničke pruge sa novim mostom uz postojeći ili kaseta na dnu jezera (dužine 1,3 ili 3 km)
- nova trasa od Đurmana (izlaz iz tunela Sozina), iznad naselja do Bara odnosno Luke.

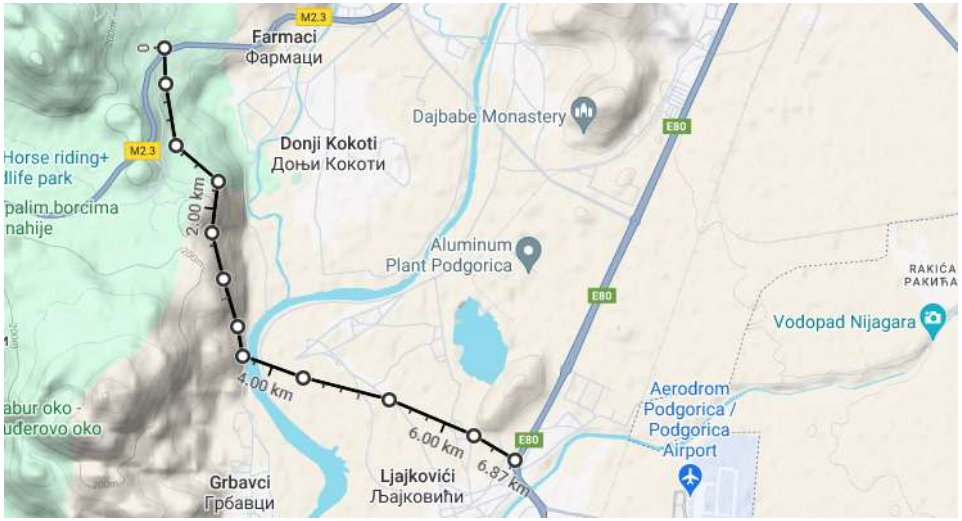

Farmaci – Golubovci https://www.google.com/maps/

Trasa Golubovci – Bar 2 trake uz postojeću magistralu sa prelaskom kasetom po dnu ili na konstrukciji u širini nasipa i novi most
https://www.google.com/maps/

https://www.google.com/maps/ Trasa kasete po dnu jezera, Varijnta I – cca 1,3 km

https://www.google.com/maps/ Trasa kasete po dnu jezera, Varijnta II – cca 3 km

Montaža kasete

Šema moguće trase na konstrukciji u gabaritima nasipa puta i proširenje most

Posebno je značajno to što se brze saobraćajnice mogu fazno realizovati kao dionice ukupne trase po segmentima koji ne ometaju saobraćaj na ukupnom putu a svaka dionica posebno, rezultira značajnim poboljšanjem uslova puta po postojećoj mreži.

Primjera radi:

- Izgradnjom dionice od Spilica do Radovića u dužini od cca 11 km, sa trajektnom vezom od Luke Zelenika do Spilica, izmjestio bi se tranzit iz naselja duž Novske rivijere i Tivta i ostvarila brža veza između Herceg Novog i Tivta i Kotora.
- Dionicom od Bratešića do Lapčića bio bi izmješten tranzit iz Budve.
- Dionicom od Đurmana do Bara izbjegli bi se sadašnji, naročito ljetnji, saobraćajni kolopsi uz obalu.

Raniji predlog za ukrštanje dva autoputa na platou Ljubotinja podrazumijevao je obalnu trasu Jadranskojonskog i varijantu puta Bar – Beograd izvan zone jezera sa nešto kraćim tunelom Sozina na visočijim kotama. Tunel na niskim kotama komplikuje vezu zaobilaznice sa njim. Predlog planskog rješenja je bio da se uz ukrsnicu autoputeva formira jedinstvena servisna zona za sve obližnje gradove čime bi se zaštitili od gradnje takvih sadržaja Zetskobjelopavlićka ravnica i priimorska polja. Predlog je s kraja 90-tih godina prošlog vijeka. Kasnijom izgradnjom i već formiranim servisnim zonama po Podgorici, Zeti, Grblju i td., takav koncept je izgubio značaj.

S aspekta planiranja prostora za regiju primorja i Skadarskog jezera važnije je obezbijediti adekvatnu dostupnost brojnih, usitnjenih naslja i drugih sadržaja na malim prostorima, nego brzi prolaz kroz regije. Taj cilj (vizija uređenja prostora) se efikasnije postiže putnom mrežom "nižeg ranga" nego autoputevima i saobraćajnicama sa petljama (denivelisanim raskrsnicama.

Javna rasprava o Nacrtu PP CG do 2040.g. je prilika da se prije konačne odluke po ovim izuzetno značajnim i srazmjerno skupim zahvatima razmotire sva pitanja koja utiču ili mogu uticati na plansko opredjeljenje iz kojeg se definišu projektni zadatci za tehnička rješenja.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Svi stavovi koji su iznijeti u primjedbi su upućeni i Monteputu d.o.o. koji je organizovao izradu: Idejnog rješenja ukrštanja autoputa Bar Boljare sa Jadransko – Jonskim autoputem i brzom saobraćajnicom, Idejnog rješenja prelaska Bokokotorskog zaliva, Idejnog rješenja Jadransk-jonskog autoputa Sozina – granica sa Albanijom u cilju provjere prostornih, sociooloških, ekoloških i tehničkih mogućnosti realizacije brze saobraćajnice u primorskom regionu. Posebno se analiziraju zone Skadarskog jezera i Crmnice, zona Budve i zona Bokokotorskog zaliva zbog izraženih mogućih negativnih efekata. Rezultati Idejnih rješenja će biti prezentirani Stručnom timu PPCG čiji je član Dragoljub Marković. Na osnovu tih analiza će se u Predlogu plana predložiti optimalno strateško plansko rješenje za koje se mora dobiti saglasnost sa nivoa nadležnih ministarstava, opština Primorskog regiona i Savjeta za reviziju planskog dokumenta.

125. 04.332/24-1643/125 I 126. 04.332/24-1643/126
GRUPA NVO traži sastanak – okrugli sto u okviru Javne rasprave na kojem bi razmatrali Nacrt PPCG sa aspekta zaštite prirode i očuvanja bogatstva biodiverziteta i načina na koji plan tretira najvrijednija područja u državi.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Prihvata se predlog. Stručni tim je u procesu izrade PPCG otvoren za komunikaciju sa svim NVO organizacijama.

234. 04.332/24-1643/234 NVO Razvoj Vranj
Oblast: Primjedna nije u nadležnosti PPCG

Poštovana gospodo,

Povodom oglašavanja Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine na temu Nacrta Prostornog plana Crne Gore i Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu u nastavku i prilogu Vam dostavljamo primjer ne uvažavanja potreba lokalnog stanovništva i NVO sektora na polju razvoja društvene zajednice, preduzetničkog duha, a istovremeno i očuvanju životne sredine. Ljubazno Vas molimo da provjerite spise predmeta 03-UPI-421/9 jer još uvijek nemamo odgovor na žalbu 26.05.2022.godine i pored nekoliko podsjetnika (e-mail korespondencija iz nastavka).

Koristimo priliku da ovim putem u propisanom roku za dostavljanje sugestija i komentara, predložimo sljedeće:

- **Pomjeranje granica Nacinalnog parka Skadarsko jezero na terioriji MZ "Vranj" i MZ "Sukruć" 500m južno od postojeće zone i u ovom dijelu omogućiti niskogradnju i duž Zbeljskog kanala definisati zone TX-1 ili TX-2.**
- Potrebno je napomenuti da je površina nacionalnog parka cca 40.000 ha, bez konsultovanja lokalne zajednice nepravedno i nestrušno postavljena, čime je onemogućen razvoj pojedinih naselja poput MZ "Vranj" i MZ "Sukruć" jer je granica nacionalog parka za ove dvije mjesene zajednice, "povučena iz kancelarije" nadležne institucije bez obilaska terena. Granice Nacionalnog parka Skadarsko jezero su ovom dijelu udaljene 3-5 km od obale Skadarskog jezera i u potpunosti su zabranjene aktivnosti čovjeka, dok se pojedina naselja poput Podhuma, Virpazara, Plavnice, Karuča i mnogobrojnih sela od Rijeke Crnojeviće do Plavnice i sa druge strane do Muruća nazale u srcu Skadarskog jezera gdje ljudi uspijevaju razviti razne biznise preduzetničke i uspjevaju na tradicinalan način prikazati ljepote Nacinalnog parka, jer imaju razvijene smještejne i ugostiteljske kapacitete na samoj obali Skadarskog jezera, **dok se mjetanima MZ "Vranj" i MZ "Sukruć" ne dovozoljava gradnja restorana ili smještajnih kapaciteta na udaljenosti od 3-5km od obale Skadarskog jezera,** pa je naš minimalan zahtjev opravdan ne samo iz navedenog razloga udaljenosti već bi bio podsticaj očuvanja priorde, ribljeg fonda, pričje kolonije i kompletnog biodiverziteta.
- **Omogućiti izgradnju turističkih objekata restorana manjih gabarita od čvrstog materijala duž Zbeljskog kanala,** minimum 500 metara od početka trenutno važećih granica Nacionalnog parka Skadarsko jezero.

Odgovor: Primjedba nije osnovana Izgradnja objekata u zoni NacionInog Parka Skadarsko jezero se definiše Prostornim planom posebne namjene za Skadarsko jezero. Granice i zone zaštite definiše Agencija za zaštitu životne sredine, koja je takođe nadležna i za revziju Studija zaštite kojom se zone definišu. U toku je revizija studija zaštite zaštićenih područja i zahtjev „Pomjeranje granica Nacinalnog parka Skadarsko jezero na terioriji MZ "Vranj" i MZ "Sukruć" 500m južno od postojeće zone i u ovom dijelu omogućiti niskogradnju i duž Zbeljskog kanala definisati zone TX-1 ili TX-2.“ je moguće razmatrati pri reviziji studije zaštite NP Skadarsko jezero.

Poštovani,

Povodom predloga nove zonacije i linka sa mapama u nastavku, željeli bi ovim putem da dostavimo komentare i predlog za očuvanje biodiverziteta Skadarskog jezera. Link : https://epa.org.me/2022/11/04/revizija-zastite-np-skadarsko-jezero/

Naš predlog je da od početne linije Nacionalnog parka, na teritoriji MZ "Vranj" i MZ "Vuksanlekići", na potesu Zbeljske rijeke u dužini od cca 600m bude definisana III zona (prilog), kako bi u ovom području mogli formirati određene smještajne kapacitete za turiste, jedinstvena etno sela u Crnoj Gori. **Ostatak Zbeljske rijeke i turističke rute bi trebalo označiti kao II zonu, jer će svakih nekoliko godina biti potrebno održavati ove plovne puteve, ali i omogućiti turističke rute.**

Na ovoj lokaciji, koja bi i dalje bila udaljena od Skararskog jezera više od cca 2km, apsulutno ne postoje negativni uticaju koji bi uticali na biodiverzitet, naprotiv, etno naselja i održivi turizam, smanjio bi uticaj krivolova, povećao riblji fond i pomogao u očiuvanju ptičjih kolonija.
Dobri poznavaoci Skadarskog jezera često komentarišu da na samoj obali Skadarskog jezera (sa druge strane) prema Vranjini, Virpazaru, Godinu, Murićima, Karaču itd... postoje naselja i potencijali se realizuju visokogradnjom i devastiranjem prostora, a na području Vranja i Vuksanleća je bez obilaska terena povučena linija

(zona) Nacionalnog parka na mapi, nelogično visoko, a kao rezultat toga imamo uznemiravanje kolonije kojoj prijeti nestanak, značajno smanjenje ribljeg fonda zbog krivolova i izumiranje tradicionalnog riblova, jer na ovakav način sve gubi svrhu i smisao.

Smatramo da je eko turizam pokretač razvoja i očuvanja biodiverziteta, jer će se prirodne ljepote mnogo više cijeniti i čuvati od strane lokalnog stanovništva.

Posebna kategorija su tradiocionalni rubolovci, kojima se prema novim mapama onemogućava lov ribe na značajnom području Skadarskog jezera, pa će polako ova djelatnost početi i da izumire, a komericjalni ribolov sa nedozvoljenim sredstvima sve više doživljava ekspaziju.

Za definisanu (revidiranu) I zonu, potrebno je izmijeniti način kažnjavanja i kontrole podići na najveći mogući stepen zaštite i onemogućiti pristup čovjeka u potpunosti.

Smatramo da još jedanput treba razmotriti više aspekata prilikom donošenja strategije zonacije, te na transparentan način uključiti lokalno stanovništo i imati iste aršine prema svima. U konkretnom slučaju su interesi lokalnog stanovništva gore zahtijevanog područja ugroženi, te je zonacija ovog područja preduslov da bi se počeli baviti turizmom, ponuditi smještajne sadržaje, plasirati domaće proizvode, a istovremeno očuvati riblji fond i kompletanu biološku raznovrsnost.

Koristimo priliku i ako nije teme zonacije, da ukažemo i na problem nepoštovanja Zakona o primjeni jačine pogodnskih brodskih motora, putem kompromisa, jer ograničenje na 10ks je neprihvatljivo za određeni dio ribolovca koji dnevno u jednom pravcu polove preko 20km, zbog vremenskih neprilika i neočekivanih brzih promjena na vodi i u vazduhu. Pa je naš predlog da bude definisan maksimum od 30ks, obzirom da je Zakon koji onemogućava korišćenje jačih motora od 10ks trebao da počne da se primjenjuje od kraja 2020.godine, ali se to do danas nije desilo.

Dostavljena je i Žalba Vranj koja je upućena Agenciji za zaštitu ž.sredine.

PREDMET: ŽALBA

Veza: 03-UPI-421/9 od 09.05.2022.godine

Poštovani,

Povodom Rješenja 03-UPI-421/9 od 09.05.2022.godine donijetog od strane Sektora za izdavanje dozvola i saglasnosti, tj. Agencije za zaštitu životne sredine, koje je uručeno NVO „Razvoj Vranj“ 16.05.2022.godine, u Zakonom predviđenom roku, izjavljujemo žalbu iz seldećih razloga :

- Nijesmo iznanađeni rješenjem od 9.5.2022.godine, jer kako se i navodu u petom pasusu obrazloženja navedenog rješenja, informisali smo 27.04.2022.godine usmenim putem, kada nam je najvaljeno da ćemo dobiti negativno rješenje.
  Iznenađeni smo navodima u okviru istog pasusa da je sačinjena službena zabilješka 03-UPI-421/7 od 27.04.2022.godine na koje podnosilac zahtjeva nije imao primjedbe.
  Dana 27.04.2022.godine upućen je poziv u 13 časova i 26 minuta na br. telefona 020/446-517, razgovor koji su vodili predstavnik Agencije za zaštitu životne sredine i predstavnik i član Izvršnog odbora NVO „Razvoj Vranj“ trajao je 14 minuta i 25 sekundi, u kome je predstavnik NVO "Razvoj Vranj" izrazio duboko žaljenje zbog najavljenog negativnog rješenja od strane Agencije i izrazio sumnju da je zahtjev i dopuna detaljno analizirana, te da je obrađen teorijski, jer sporno betonski elementi bi sadržali kukice tako da se u svakom momentu mogu ukloniti i zahtijevao da predstavnika Agencije za zaštitu životne sredine da se formira stručna komisija koja bi obišla teren i koristeći se zdravo-razumskom logikom i važećim propisima, pomogla da se sačuva biodoverzitet Skadarskog jezera, jer ovim negativnim rješenjem se pomaže krivolov i druge štetne radnje. Zaključak je bio da se obratimo Nacionalnim parkovima koji možda u okviru Plana privremenih objekata mogu dozvoliti postavljane ove dvije osmatračnice, ali ćemo svakako sačekati najavaljeno negativno rješenje Agencije za zaštitu životne sredine i iznijeti svoje stavove, a što činimo u nastavku ovog dopisa.
- Ne želeći da opterećujemo ovaj dopis sa dodatnim tekstom, svi razlozi za postavljanje osmatračnica su navedeni u okviru zahtjeva 03-UPI-421/1 od 14.03.2022.godine, kao i dopunom zahtjeva 03-UPI-421/5 od 11.04.2022.godine, a na osnovu renomiranih konsultanata i angažovane projektantske kuće odgovorno tvrdimo da radnje i aktivnosti planirane u zaštićenim područjima nemaju negativan uticaj, te da je Agencija za zaštitu životne sredine trebala primijeniti član 40 Zakona o zaštiti prirode u kome se navodi: „Radi stručne ocjene da li planirane radnje, aktivnosti i djelatnosti mogu dovesti do oštećenja zaštićenog područja organ uprave može formirati stručnu komisiju.“
  Ovim putem zahtijevamo da se formira stručna komisija koja bi ocjenila prihvatljivost postavljanja ova dva objekta koja se mogu smatrati kao i privremeni objekti, te produžavati dozvola na svakih 5 godina ili ukinuti, a koji se u svakom momentu mogu ukloniti bez negativnog uticaja.
- Posebnu žal nosimo, jer naša nevaladina organizacija poštuje sve Zakone, propise i obaveze proistekle iz Ustava Crne Gore i Zakona o obligacionim odnosima, te da se vizionarske ideje, potvrđene od strane većeg broja stručnjaka i aktivista za očuvanje biodiverziteta, po nekad od strane institucija ne prepoznaju kao takve ili se primijene Zakonski propisi koji donose više štete nego koristi za Skadarsko jezero. Odgovor Agencije za zaštitu životne sredine smo doživjeli metaforički prenijeto, kao da pacijent koji možda ima kancer na plućima ne može dobiti uput od strane izabranog doktora, jer će ovaj aparat zračenjem narušiti zdravlje pacijenta, a ne znamo da li je metastazirao ili nije.
- Ne bi željeli, ali moramo spomenuti dvostruke aršine ili možda nemogućnost adekvatne primjene Zakonskih propisa, ostaje nejasno, kako trenutno:
  - Na Skadarskom jezeru postoje 4 regularne osmatračnice, koje korsiti vojska, policija ali i turisti za osmatranje ptica i ljubitelji prirode (Punkt Stanaj, Raduš, Plavnica, Žabljačke livade) – voljeli bi da ih ima što više.
  - Nastaje na stotine objekata uz obalu ili po sredini Skadarskog jezera od Vranjine, Virpazara, pa sve do Murića, Restoran Plavnica, Cetinjska opština itd. beton koji se ne može na kukuce izvaditi nikada.
  - Izmijenjen tok rijeke Tare, devastacija korita rijeke Mirače na milione iskopanih kubika, koje prema preliminarnim analizima ljudi iz ekološkog esnafa, prijete da ugroze vodosnabdijevanje kompletnog primorja.
  - Planskom dokumentacijom planirana izgradnja autoputa Bar – Boljari, valjda je Zakon za sve isti.

Žalba je upućena sa ciljem da se formira stručna komisija koja će uz etičke i stručne principe, izlaskom na teren, a na osnovu već dostavljene dokumentacije, donijeti konačno rješenje, koje možemo sa ponosom pokazati svim sadašnjim i budućim generacijama, bilo ono pozitivno ili negativno, ali je donijeto zakonito, a da smo mi pokušali umjesto žbunja i plotova valorizovati turističke potencijale, kako ne bi napuštali selo Vranj i Crnu Goru.

Odgovor: Primjedba je neosnovana. Vaš predlog da se koriguje zona zaštite na način da „od početne linije Nacionalnog parka, na teritoriji MZ "Vranj" i MZ "Vuksanlekići", na potesu Zbeljske rijeke u dužini od cca 600m bude definisana III zona (prilog), kako bi u ovom području mogli formirati određene

smještajne kapacitete za turiste, jedinstvena etno sela u Crnoj Gori. Ostatak Zbeljske rijeke i turističke rute bi trebalo označiti kao II zonu, jer će svakih nekoliko godina biti potrebno održavati ove plovne puteve, ali i omogućiti turističke rute".može se razmatrati pri reviziji Studije zaštite NP Skadarsko jezero i pri ponovnoj izradi Plana za NP Skadarsko jezero. U PPCG nije moguće bez prethodnih procedura planirati zone zaštite kako se navodi.

296. 04- 332/24-1643/296 Spasimo Komarnicu – Dejan Lazarević
Oblast: Zaštita prirode

Zahtijevamo da se hidroelektrana planirana na rijeci Komarnici ukloni sa Prostornog plana Crne Gore. Po našem Ustavu (član 9) međunarodno zakonodavstvo ima primat nad domaćim, tj. Evropski zakoni i ostali pravni akti EU se smatraju prioritetnijim te Vas molimo da uvažite tu činjenicu kada budete razmatrali naš zahtjev.
Evropski Zeleni su predali Amandman br. 223, usvojen od strane Evropskog parlamenta, kojim se zahtijeva očuvanje Komarnice, Sinjajevine i Skadarskog jezera. U skladu sa tim, Evropska Unija je među zahtjevima
upućenim Crnoj Gori (poslednji izvještaj: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-20220266_EN.pdf) naglasila važnost očuvanja Komarnice. Citiramo: ,,(64) Reiterates its call on Montenegro to take urgent measures to effectively conserve protected areas, and encourages it to continue identifying potential Natura 2000 sites; welcomes the proclamation of three marine protected areas (Platamuni, Katič and Stari Ulcinj) and the nomination of the beech forests in Biogradska Gora National Park for inclusion on the UNESCO world heritage list; expresses concern about damage to bodies of water and rivers related to infrastructure projects, including Lake Skadar, Sinjajevina, Komarnica and others; regrets that despite initial progress the Sinjajevina issue is still not solved; underlines the need for assessment and compliance with the Habitats Directive and the Water Framework Directive; urges the Montenegrin authorities to enforce effective, dissuasive and proportionate penalties for all environmental offences and to root out corruption in this sector." ,,(62) ; calls on Montenegro to increase its efforts to cut its electricity distribution network losses, to diversify its renewable sources and reduce its reliance on climate-vulnerable hydropower generation; welcomes the suspension of concession agreements for small hydropower plants that did now follow appropriate environmental standards and calls for all new projects to respect EU environment, State aid and concession standards"
Evropska komisija je i ranije, u Izvještaju o napretku Crne Gore za 2021.godinu napisala: ,, Elektroprivreda Crne Gore (EPCG) je u oktobru 2020 Ministarstvu ekonomije podnijela ponudu za davanje koncesije za izgradnju, održavanje i korišćenje hidroelektrane Komarnica, u cilju proizvodnje električne energije.
Istovremeno je Vlada sklopila i raskinula određen broj ugovora o koncesiji za male hidroelektrane. Ostaje od ključne važnosti da razvoj novih projekata, naročito u oblasti hidroenergije, bude realizovan u skladu sa pravnom tekovinom EU u oblasti koncesija, državne pomoći i zaštite životne sredine." Prenosimo tekst NU "Crnogorsko društvo ekologa" u kojem su na našem jeziku izneseni svi argumenti u prilog očuvanja Komarnice:
Jedan od pet najvrijednijih kanjona za tri, četiri posto ukupne proizvodnje struje. U toku je borba za očuvanje prirodnih vrijednosti kanjona Komarnice, kojeg Elektroprivreda Crne Gore (EPCG) planira da pretvori u vještačku akumulaciju nalik Pivi, a ishod je neizvjestan. EPCG promoviše ovaj projekat kao veliku kapitalnu inveticiju koja će, tvrde, Crnoj Gori donijeti novac kada brana bude izgrađena, a opština Šavnik će, kažu, postati vodeća turistička destinacija. Sa duge strane, stručnjaci i borci za prirodu upozoravaju da bi građani i građanke Šavnika i Crne Gore ostvarenjem ovog projekta izgubili mnogo više nego što bi dobili.
Ne promoviše se u Crnoj Gori prvi put energetski projekat koji nije u interesu javnosti. Dobro je poznato kako su mini hidroelektrane (MHE), promovisane kao savršen model za pravljenje struje, te kako su EPCG i Vlada Crne Gore zarobile u cijevi neke naše rijeke, a i kako se na kraju odustalo od daljih izgradnji MHE nakon pritiska javnosti i velike štete koja je već nanijeta. Tako i sada EPCG i Ministarstvo kapitalnih investicija, promovišu projekat HE Komarnica – kao da će to spasiti Crnu Goru i učiniti je energetski samostalnom državom koja će živjeti od izvoza struje.
Ovaj vrtoglavo skupi eksperiment, koji bi Crnoj Gori donio svega tri do četiri posto od ukupne proizvodnje energije, u stvari je već zastarjeo. U mnogim razvijenim zemljama ne rade se više slični projekti. Za mnogo manje novca EPCG bi mogla dobiti potrebnu energiju, investiranjem u pouzdane sisteme koji se oslanjaju na sunce ili vjetar. Takvi, pažljivo osmišljeni projekti prilagođeni prirodi mogli bi donijeti mnogo više struje Crnoj Gori, a pritisak na životnu sredinu bi bio znatno manji.
Čini se da je ključni razlog zbog kog EPCG gura ovaj energetski i ekonomski neisplativ projekat to što je jedini put koji znaju zastarjela hidroenergetska strategija, te što rukovodstvo EPCG ne umije da se prilagodi potrebama ovih vremena, ili nema kapaciteta da uči i da razvija moderne, energetski mnogo efikasnije projekte koji su prilagođeni zdravlju – i ljudi i planete. Brojne zemlje sjeverne i zapadne Evrope koje imaju mnogo manje sunčanih sati godišnje proizvodnju energije polako

preusmjeravaju na solarnu. Zemljama u razvoju, kakva je i naša Crna Gora, nude se zastarjele tehnologije proizvodnje energije, koje se često baziraju na argumentima uobraženih inžinjera, da solarna tehnologija iz nekih čudnih razloga kod nas ne može da zaživi, te da je Komarnica kapitalan projekat. Tehnologija iz dana u dan napreduje. Došlo je vrijeme da se ne mora birati između netaknute prirode i energije. Može se i ima se pravo na oboje!

Ako EPCG već želi da stvori energetski nezavisnu Crnu Goru i da je pretvori u izvoznika električne energije, zašto onda EPCG nije izgradila vjetroelektrane Krnovo i Možura koje su koštale manje a daju više električne energije od planirane HE Komarnica, a pri tome su ovo bili jednostavniji i isplativiji projekti? Umjesto da sama gradi ova postrojenja, dala ih je privatnim investitorima.

EPCG na projekat HE Komarnica zapravo gleda kao na eksperiment. To potvrđuje činjenica da je uzvodno od mjesta predviđene brane potvrđena i opisana seizmološka pukotina – ponor dužine oko 1.5 km – za koju se još uvijek ne zna kako će biti regulisan, i gdje će ogromna količina vode koja bude oticala kroz ponor izbijati.

U Elaboratu o procjeni uticaja HE Komarnica na životnu sredinu forsira se i priča o ogromnom turističkom potencijalu akumulacije u kanjonu Komarnice, poziva se na broj turista koji posjete Plužine. Međutim, turisti koji prespavaju u Plužinama ne dolaze zbog akumulacije, već zbog netaknutog kanjona Tare, prostranih Pivskih planina i Durmitora. Akumulacija koja liči na sve ostale u Evropi neinteresantna je turistima, a divlji kanjoni izazivaju divljenje.

Crna Gora je planetarno poznata po kanjonu Nevidio. Samo zbog ovog dijela Komarnice, Crnu Goru svake godine posjeti najmanje 3000 ljudi. Komarnica pripada zoni sa osnovnim seizmičkim intenzitetom od 7 stepeni Merkalijeve skale (MSC), a planirana HE Komarnica sa sobom nosi i skoro svakodnevne zemljotrese, što bi uticalo i na Nevidio. Teško će ljubitelji kanjona i divlje prirode dolaziti u kanjon kakav je Nevidio, ako tamo bude podrhtavala zemlja zbog akumulacije, i padalo kamenje sa velike visine, gdje padanje kamena veličine oraha može da bude od izuzetne opasnosti po život posjetilaca kanjona..

Izgradnjom HE Komarnica ne bi bio uništen samo ovaj kanjon, niti bi izumro samo jedan od predjela najbogatijih endemičnim i drugim biljnim i životinjskim vrstama, već i jedan koncept održivog, zdravog turizma koji se zasniva na kanjoningu.

Zašto je važno sa stanovišta biodiverziteta sačuvati Komarnicu? Neki kažu da je danas Komarnica potpuno neiskoristiva od strane čoveka, da kao divlja rijeka i kanjon ničemu ne služi, da ništa ne pruža. Međutim, na kanjone se ne smije gledati kao na vertikalne pustoši na čijim visokim stjenovitim zidovima, koje je rijeka oblikovala milionima godina, ništa ne živi. Istina je suprotna!

,,Riječni kanjoni su izuzetno složeni mozaici mikro ekosistema na velikim nagibima, sa velikom raznolikošću ekoloških faktora, ali i visokim stepenom izolacije individua, populacija, vrsta i životnih zajednica, što za posljedicu ima stvaranje usko rasprostranjenih (endemičnih) bioloških sistema. Kanjoni, što je najbitnije, pružaju mogućnost da se na tom veoma malom prostoru, koji predstavlja veliki ekološki mozaik, individue i populacije brzo premještaju iz jednog ekosistema u drugi, shodno promjeni klimatskih faktora, što im omogućava preživljavanje ekstremno nepovoljnih uslova.

U ekološkom mozaiku kanjonskih ekosistema, i u današnjim makroklimatskim uslovima, nalaze mogućnost egzistencije kako toploljubive (vrste iz perioda između ledenih doba), tako i hladnoljubive vrste, čineći tako kanjone poput Komarnice neuporedivo najbogatijim centrima endemičnih i reliktnih populacija, vrsta i životnih zajednica.

Kanjon Komarnice priroda je stvarala kroz dugu istoriju tokom proteklih oko 30 miliona godina. Zajedno sa svjetlošću, toplotom i vjetrom, Komarnica je oblikovala i žive sisteme kanjona, utiskujući im sopstveni jedinstveni pečat. Procenat endemičnih vrsta odnosno populacija u pukotinama stijena kanjona sliva Drine (Komarnica, Piva, Tara), penje se do 50%, što je najznačajnija potvrda reliktnog (pradavno brojno a danas rijetko) i refugijalnog (utočište) karaktera njihovih životnih zajednica i ekoloških sistema u cjelini.'' – naglašavaju profesori Radomir Lakušić i Sulejman Redžić, u radu iz 1989. godine, koji je nastao na osnovu njihovih ali i ranijih istraživanja vrsnog pivskog i balkanskog botaničara Vilotija Blečića, čija kuća je bila nadomak Komarnice.

Staništa poput Komarnice, Morače, Tare, nekadašnje Pive imaju posebnu, veoma važnu vrijednost među ekosistemima zato što upravo ova mjesta predstavljaju utočišta biljnim i životinjskim vrstama za vrijeme klimatskih kriza. Upravo kanjoni su bile tačke iz kojih je život opet počeo da se širi po Evropi nakon posljednjeg ledenog doba! Ova staništa danas zovemo vrućim tačkama biodiverziteta, koja obiluju endemskim, rijetkim, ugroženim i reliktnim vrstama U kanjonu Komarnice i danas žive razne rijetke, posebne vrste koje su tu još od prije ledenog doba, a od njih su u kanjonima nastale i nove vrste, od kojih nekih nema više nigdje u svijetu. Takav je Pivski zvončić, koji još opstaje u Komarnici, pošto je svoje stanište u kanjonu Pive izgubio kada je potopljen. Blečić je ovoj bijci i dao ime pivae. I druge vrste nose imena pivae, ali i durmitorae ili čak komarnicae! Blečićevi, a kasnije i Lakušićevi i Redžićevi radovi kojima opisuju Komarnicu puni su riječi kao što je

,,veličanstven'' i ,,dragulji prirode'' kojima opisuju postotak endemizma u kanjonu, naglašavajući iznova vrijednost i bogatstvo vrsta i biljnih zajednica koje su zahvaljujući kanjonima opstale do danas.

Sami pogled na kanjon Komarnice daje sliku jedinstvenog divljeg područja, gdje se u isto vrijeme vide visoki borovi koji štrče iz kamena i guste bogate šume lipe i javora koje prekrivaju terase kanjona, modroplava boja rijeke, strmoglave litice prekrivene rijetkim vrstama koje rastu na stijenama…

Kanjon Komarnice prema stručnjacima ima ogroman speleološki potencijal, tj veliku brojnost, morfološku raznovrsnost i biološko bogatstvo pećina i jama. Ove pećine vrve od malih endemskih životinja, ali i slijepih miševa. Svi slijepi miševi zaštićeni su u Crnoj Gori. Vidra, divokoza, suri orao kao i desetine drugih vrsta sisara, ptica, vodozemaca, gmizavaca, i stotine manje atraktivnih insekata i drugih beskičmenjaka u kanjonu Komarnice nalaze svoje utočište. Tu, u tom nedirnutom području, mogu da predahnu dok se čovjek bezobzirno odnosi prema pristupačnim šumama, rijekama i livadama naših planina.

Jedinstvene zajednice biljaka koje žive i opstaju samo na stijenama i siparima, koje dodatno daju osobit izgled ovom kanjonu, a veoma su značajni prirodni sistemi puni endemičnih, rijetkih i ugroženih vrsta, bili bi najugroženiji izgradnjom brane, jer bi uglavnom bile potopljene.

Vodenim i polu-vodenim vrstama prijetio bi potpuni nestanak, što je posebno kobno za one ostatke nekadašnjih velikih populacija koje su živjele u slivu rijeke Pive, a preživjele su pošto su nastavile život u Komarnici. Da ne pominjemo druge vrste kojima čovjek često daje nikakvu vrijednost samo zato što nijesu harizmatične, a zapravo omogućavaju da priroda, samim tim i čovjek, bude zdrava.

Neko područje je zdravo onoliko koliko su šume, rijeke i livade tog područja u balansu, a njihovo zdravlje ogleda se u broju vrsta životinja i biljaka koje su oblikovale te sisteme milionima godina, a koji i danas na njima počivaju. Brojne vrste koje žive u Komarnici neće moći da pobjegnu iz ovog kanjona i život započnu negdje drugdje. Sve navedeno je samo fragmenat stvarne slike prirode Komarnice, o kojoj, činjenica je, ne znamo mnogo, jer je ovo prostranstvo i dan danas većim dijelom neistraženo. Uprkos neistraženosti, to malo što znamo o Komarnici bilo je dovoljno da neki njeni djelovi budu proglašeni zaštićenim na lokalnom i evropskom nivou!

Jedan dio Komarnice je 2017. godine proglašen zaštićenim područjem – parkom prirode, zajedno sa Dragišnicom. Nekadašnji kanjon Pive i Komarnica 1969. godine proglašeni su spomenikom prirode, a kanjon Komarnice nominovan je za Emerald područje, što znači da ga odlikuje visoka biodiverzitetska raznovrsnost. Prema kriterijumima Evropske unije djelovi Komarnice trebalo bi da budu proglašeni Natura 2000 staništima.

Kanjon Komarnice je dio ključnog biodiverzitetskog područja Durmitor. Čak su i stručnjaci iz UNESCO prepoznali visoku vrijednost kanjona i od cijele okoline Durmitora predlagli da veliki dio Komarnice bude pripojen nacionalnom parku Durmitor i UNESCO baštini! Opština Šavnik je, međutim, to odbila.

Ovo nije prvi put da u Crnoj Gori jedne godine neko područje bude proglašeno vrijednim i zaštićenim, a da se u narednim godinama na tom području planiraju ostvarenja projekata koji potpuno brišu ove vrijednosti i obesmišljavaju njihovu zaštitu.

,,Kanjoni nijesu samo geomorfološki fenomeni već veoma specifične geo biocenoze u kojima su na poseban način integrisani fizički, hemijski i biološki sistemi kroz dugu revoluciju života od uzdizanja Dinarida do danas. Biljne zajednice kanjona, izgrađene od endemičnih bioloških sistema iz perioda prije, tokom i nakon ledenih doba, su najdragocjeniji živi dokumenti evolucije živog svijeta, te im treba posvetiti posebnu pažnju u organizaciji zaštite prirode.'' – ovo je još 1972. Napisao Radomir Lakušić, koji je bio jedan od najvećih balkanskih botaničara.

Većina podataka o Komarnici prikupljena je prije više decenija, a istraživanja su još tada prepoznala visoku vrijednost ovog kanjona. Sa druge strane, u prošlosti su brojni kanjoni Evrope potopljeni, zbog čega kanjoni Komarnice, Tare i Morače danas imaju neprocjenjivu vrijednost za cijelu Evropu, pa i svijet!

Peti izvještaj Međuvladinog panela o promjeni klime (IPCC AR5, 2014) upozorava da je region zemalja Mediterana izuzetno ranjiv usljed promjena klime i da će u budućnosti biti podložan višestrukim izazovima i sistemskim lomovima usljed klimatskih promjena, uz napomenu da su neki od očekivanih poremećaja klimatskih parametara u regionu Zapadnog Balkana iznad globalnog prosjeka, kao što je slučaj sa porastom prosječne temperature vazduha.

Kako su u kod nas već osjetne klimatske promjene može se vidjeti i na primjeru iz 2017: HE Piva i Perućica proizvele su duplo manje energije zbog znatno oskudnijih padavina od uobičajenih, ali i zbog lošeg upravljanja vodama u Crnoj Gori Prema brojnim istraživanjima intezitet klimatskih promjena će zasigurno da raste, što je još jedan od razloga zašto hidroenergija više nije pouzdan izvor energije, a hidroenergetski objekti neće moći da budu tzv. baterije kao nekada.

U isto vrijeme, zbog specifičnosti i usluga koje pružaju – ekoloških, društvenih i ekonomskih – biodiverzitetski bogata i očuvana područja doprinose prilagođavanju ljudi i prirode novim klimatskim uslovima, doprinose ublažavanju klimatskih promjena i predstavljaju ,,prirodna rješenja" u borbi protiv klimatske krize.

Aposlutno smo saglasni da bi Crna Gora trebalo da proizvodi električnu energiju, i nemamo ništa protiv namjere EPCG da poveća proizvodnju električne energije i ostvaruje velike profite na njenom izvozu. Međutim, za novac koji se planira za ovu ekocidnu investiciju, mogli bi da biramo nova moderna energetska rješenja, a ne da ostajemo u prošlosti forsirajući hidroenergetiku.
U 21. vijeku, kada je tehnologija toliko napredovala i kada eksperti država predvodnica u proizvodnji energije na tacni nude rješenja, smatramo da je nepromišljeno da žrtvujemo tako vrijedan kanjon radi svega tri, četri odsto energije koju proizvodimo. Kanjon, voda i ono što oni zajedno grade nezamjenjivo je. Jednom izgubljen kanjon ne može se vratiti, a tih nekoliko procenata energije može da se dobije na drugi način. Problem je taj što ti drugi načini zahtijevaju malo više truda, malo više pažnje i proračuna, zapravo zahtijevaju izlazak iz sigurne zone komfora u kom EPCG dugo uživa. Problem je i to što smo mi kao društvo navikli da idemo utabanim stazama, putem naizgled lakšim, a imamo otpor prema svemu što je novo I moderno, jer zahtijeva više rada, učenja i razmišljanja.
EPCG, nakon zatvaranja KAP-a, proizvodi ne samo dovoljno električne energije za domaće tržište već uspijeva i da izveze značajan višak, čime ostvaruje veliki profit. Prema tome, Crna Gora i njeni sadašnji I budući građani neće ostati bez struje ako se ne izgradi Komarnica, ali hoće bez jednog od najljepših kanjona Evrope. Ukupni troškovi gradnje HE Komarnica koji će po planu trajati najmanje 7 godina (po procjenama evropskih stručnjaka i više od 10 godina) znatno su potcijenjeni jer su zasnovani na nepotpunoj dokumentaciji, pri čemu su procjene cijene investicije urađene 2020. godine, prije skoka cijena građevinskih i ostalih materijala. Ali, čak i da se prihvati kao realna procjena da će investicija iznositi 260 – 290 miliona eura, za taj iznos se mogu za znatno kraće vrijeme izgraditi solarne elektrane ukupne snage od 400MW, jer gradnja jednog megavata košta oko 700.000 eura. Po drukčijim proračunima, solarni paneli površine oko 1.5 km2 proizvodili bi istu količinu energije kao HE Komarnica. S druge strane, ovim sredstvima mogu se izgraditi vjetroelektrane ukupne snage od 187MW, gdje bi ulaganje u gradnju jednog megavata vjetroelektrane iznosilo oko 1,5 miliona eura, duplo više nego za solarnu, ali pošto ona tokom godine može da proizvede duplo više struje nego HE Komarnica, i ova investicija se mnogo više isplati. Investiranjem u zastarjelu opremu, kako bi se riješili gubici na mreži koji su čak dva puta veći od prizvodnje HE Komarnica, a čiju rekonstrukciju CEDIS svakako planira da pokrene do 2024. godine, smanjili bi se deficiti u energiji.
Sve ove zelenije i održivije opcije su Crnoj Gori dostupne sada, zato je nepromišljeno i razmišljati o uništenju jednog od pet najvrijednijih kanjona Evrope. Ulaganje u zelenije, moderne energetske strategije finansijski bi podržali razni veliki evropski i drugi fondovi, koji više ne ulažu u problematične, zastarjele hidroenergetske projekte. Na kraju, mi kao društvo treba da izaberemo svoje pravo na oboje – rijeku i njihove kanjone i moderan, zeleni energetski sistem.
Crnogorsko društvo ekologa
Relevantni URL linkovi koji olakšavaju praćenje ovog zahtjeva biće navedeni niže i u e-mailu koji Vam upućujemo.
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0266_EN.pdf
https://www.gov.me/dokumenta/0aef2dec-5785-497d-8dba-527932ac124c
https://bankwatch.org/project/komarnica-hydropower-plantmontenegro?fbclid=IwAR3iAt8IMQv3N8MNTslH1XWYnsPZOMq9mdfq0iFhc8wbMNbnd
Yl11h18tpo
https://drustvoekologa.me/izgradnja-he-komarnica-put-kojim-se-ne-smije-ici/
https://www.youtube.com/watch?v=DjRJs1Azlk4
Zahtjev u ime organizacija:
Građanska inicijativa “Spasimo Komarnicu”
NU “Organizacija KOD”
NU “Crnogorsko Društvo Ekologa”
NU “Nikta”
NU “Zrcalo”
NU “Green Home”
NU “Centar za zaštitu I proučavanje ptica”
NU “Društvo mladih ekologa Nikšić”
NU “legalizuj.me”
U Podgorici, dana 29.06.2022.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Obrazloženje: (kao prethodni odgovori ostalim NVO)

U Nacrtu PPCG se jasno ukazuje na to da se „korišćenje uzvodnog hidropotencijala rijeke Komarnice u Crnoj Gori razmatra veoma dugo. Još 1988[1].g. su analizirana i definisana moguća rješenja za potencijalnu hidroelektranu u profilu Lonci u kanjonu rijeke Komarnice. Izgradnja HE Komarnica je planirana Strategijom razvoja energetike Crne Gore do 2030.g., Nacionalnom strategijom održivog razvoja Crne Gore do 2030.g. Detaljnim prostornim planom za HE Komarnica, PUP-om opštine Šavnik i PUP-om opštine Plužine". U Nacrtu plana se ukazuje i na druge studije i razmatranja. (Studija Regional strategy for sustainable hydropower in the Western Balkans – WBIF, koja je uz podršku Evropske unije izrađena za potrebe Investicionog fonda za Zapadni Balkan, HE Komarnicu svrstava u red ekološki prihvatljivih projekata),

Za ovaj infrastrukturni objekat, koji je ocjenjen kao važan i po mišljenju nadležnih institucija za energetiku u Crnoj Gori neophodan u elektroenergetskom sistemu, donesen je na Skupštini Crne Gore Detaljni prostorni plan za višenamjensku akumulaciju na rijeci Komarnici, sa Izvještajem o SPU na životnu sredinu. Na Javnoj raspravi o tom planu nisu zabilježeni negativni stavovi od opština Plužine i Šavnik, ni institucija i NVO organizacija. Takođe, na Javnoj raspravi o PPCG za period do 2040 g. u opštinama Plužine i Šavnik nije bilo negativnih komantara na potencijalnu izgradnju HE Komarnica. U procesu obavljanja prekogranične saradnje, obavljen je transparentno proces učešća susjednih država i prihvaćeni su zvanično dostavljani stavovi.

U Nacrti PPCG se navodi:

„HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, treba da omogući realizaciju ambicioznih planova izgradnje novih obnovljivih izvora električne energije (fotonaponske, vjetroelektrane...). Projekat HE Komarnica je najspremniji u tehničkom smislu za realizaciju, međutim sa aspekta zaštite prostora i uticaja na životnu sredinu, nema podršku od strane institucija nadležnih za zaštitu životne sredine.

S obzirom na potrebu da se svi zahtjevi stroge zaštite prostora i životne sredine ispune, što je iskazano i u procesu pripreme Nacrta PPCG, predlaže se donosiocima odluka, nadležnim institucijama i Vladi, da se u periodu Javne rasprave razmotre sve dileme po pitanju izgradnje HE Komarnica i u interesu razvoja države donese konačno rješenje.

Uvažavajući nesporan veliki značaj HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, a sa druge strane ekološke zahtjeve i zahtjeve zaštite prostora, za konačno donošenje odluke o izgradnji HE Komarnica, važno je da se u okviru projektne dokumentacije i prateće procjene uticaja na životnu sredinu donesu zaključci od nadležnih institucija Crne Gore".

To znači, da ukoliko se kroz Procjenu uticaja na životnu sredinu koja prati Projekat HE Komarnica, izgradnja HE Komarnica ocjeni kao neprihvatljiv projekat, nadležne institucije će donjeti konačnu odluku i odustati od realizacije. U planu se daje strateška mogućnost izgradnje infrastrukturnog objekta koji je u strateškom razvojnom smislu potreban, a nakon svih narednih koraka, izrade projektne dokumentacije i studijskih istraživanja koji su predviđeni Zakonskom regulativom, donosi se konačan stav od nadležnih institucija Crne Gore.

301. 04-332/24-1543/301 NVO MANS

Oblast: Procedura izrade, planiranje, urbani I ruralni razvoj, zaštićena područja, saobraćaj, energetika

KOMENTARI NA NACRT
PROSTORNOG PLANA CRNE GORE
DO 2040. GODINE

Podgorica, april 2024.

Spisak korištenih skraćenica:

PPCG – Prostorni Plan Crne Gore
SPU – Strateška procjena uticaja na životnu sredinu
EU – Evropska Unija
TIA – Procjena teritorijalnog uticaja (eng. *Terriotorial Impact Assesment*)
ESPON – Evropska mreža za posmatranje teritorijalnog razvoja i kohezije (eng. *European Observation Network for Territorial Development and Cohesion*)
ReSSi – Regionalne strategije za održivi i inkluzivni teritorijalni razvoj (eng. *Regional Strategies for Sustainable and Inclusive Territorial Development*)
ACTAREA – Inicijativa o planiranju područja teritorijalne saradnje (eng. *Thinking and Planning in Areas of Territorial Cooperation*)
SPIMA – Politike vezane za prostornu dinamiku i strateško planiranje u metropolitanskim područjima (eng. *Spatial Dynamics and Strategic Planning in Metropolitan Areas*)
LinkPas – Analiza o povezivanju mreže zaštićenih područja sa teritorijalnim razvojem (eng. *Linking Networks of Protected Areas to Territorial Development*)
URRUC – Analiza veze između urbanih i ruralnih područja u ne-metropolitanskim područjima (eng. *Urban-rural connections in non-metropolitan areas*)
EPCG – Elektroprivreda Crne Gore
IAP - Jonsko-jadranski gasovod (eng. *Ionian Adriatic Pipeline*)
HE – hidroelektrana
mHE – mala hidroelektrana
VE – vjetroelektrana
SE – solarna elektrana
TE – termoelektrana

1. SADRŽAJ PLANA I PROCEDURA IZRADE

1.1. Tekst analize postojećeg stanja i Nacrta PPCG, kao i svi grafički prilozi, datirani su na oktobar 2023. i pod imenom prethodnog Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma. Nije priložen programski zadatak, niti dokumenti u vezi sa postupkom izbora obrađivača plana.

Resorno Ministarstvo bi trebalo da pruži javnosti više informacija o ključnim polazišnim tačkama najvažnijeg planskog dokumenta u državi, uključujući:
- sastav tima koji je radio na kreiranju programskog zadatka
- sastav tima koji je pregledao programski zadatak, sa pratećim komentarima,
- proceduru izbora obrađivača plana.

Iz predloženog bi bilo jasnije na koji način Ministarstvo učestvuje u kreiranju planske koncepcije i smjernica za izradu PPCG, odnosno koliki dio odgovornosti za planska rješenja se može pripisati planeru.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na nadležno Ministarstvo i proces pripreme Programskog zadatka i proceduru odabira Obrađivača. Procedura je u potpunosti usaglašena sa zakonskom regulativom i proces je tekao kroz Javni poziv za izbor rukovodioca izrade plana i stručnog tima. Prijave na Javni poziv su obavljene uz uslov da se prijave reference svakog člana stručnog tima i Metodologija izrade PPCG.

1.2. U izvještaju o Reviziji Nacrta PPCG za oblast *prostornog planiranja i ekološkog planiranja* (str. 16) koji potpisuje prof. dr Miodrag Vujošević, dipl.ecc stoje konstatacije poput:
„koncepcija održivosti je passé, jer je doživela fijasko, naročito u manje razvijenim zemljama […] Slično je i sa koncepcijama kao što je tzv. Zelena agenda, Zelena ekonomija/Zeleni rast (,,Zeleni rast", u uslovima sve šireg ratnog sukoba, valjda samo Greta Tintin Eleonora Ernman Tunberg može još uvek u njega verovati!?)"

Ako je održivi prostorni razvoj glavni programski postulat PPCG, kako se može očekivati da će održiva rješenja biti zastupljena u Planu kada član Revizione komisije zadužen za oblast prostornog i ekološkog planiranja otvoreno odbacuje održivost?

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Stručni tim je odgovorio revidentu prof. Dr Vujošević i ne slaže se da je koncepcija održivosti, koja se između ostalog ističe i u Nacionalnoj straegiji ofdrživog razvoja Crne Gore, a i u drugim strateškim dokumentima, zelena agenda, zelena ekonomija i dr. „passe zbog ratnih sukoba u svijetu". U fazi razmatranja scenarija razvoja, predložen je scenario koji je prostorno, ekonomski, i ekološki prihbatljiv, tj. Intenzivan razvoj na temelju politike „zelene ekonomije", pa je tada insistirano da se ipak istakne termin održivosti.

1.3. Nacrt PPCG je pripremljen koristeći demografske podatke iz 2011. godine, kao i projekcije Monstata. Na primjer, u komentarima na Nacrt plana predstavnik Opštine Budva iznosi podatke lokalnih institucija o skoro dvostuko većem broju lica sa prijavom prebivališta u odnosu na broj koji PPCG koristi u demografskoj analizi. I druge primorske opštine imaju slična iskustva. Uprkos obećanjima resornog ministra, analizom dokumenta je utvrđeno da u nacrt plana nisu ugrađeni preliminarni rezultati Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini objavljeni 25. januara 2024.

Kako se planira integracija rezultata popisa iz 2023. godine u konačnu verziju plana, i koliki će to uticaj imati na predložena planska rješenja? Sigurno je da bi korištenje kompletnijih podataka (novi popis, MUP, zdravstveni sistem itd.) bolje ukazalo na infrastrukturne potrebe stanovništva po opštinama.

Odgovor: Nacrt PPCG je urađen u junu 2023.g., a usvojen u oktobru 2023g, prije rezultata Popisa. Rezultati Popisa 2023.g. su uključeni u Predlog plana. Ovo je državni planski dokument kojim se određuju strateški razvojni ciljevi za sve oblasti. Razvoj infrastrukture, (saobraćaja, energetike i elektroenergetske infrastrukture, vodosnabdijevanja i kanalisanja otpadnih voda, elektrokomunikacije, upravljanje otpadom), razvoj poljoprivrede i šumarstva u strateškom smislu, neće se promjeniti zbog podataka iz Popisa 2023.g. Upravo samo razvoj svih navedenih oblasti, može dovesti do uravnoteženijeg regionalnog razvoja i zaustavljanja negativnih demografskih trendova. Popis pokazuje da se upravo prioritetno treba djelovati pri implementaciji planskih rješenja u razvojno i demografski „osjetljivim područjima". (Sjevernom regionu i ruralnim područjima generalno).

1.4. Razvojni scenariji u PPCG dati su paušalno, bez konkretnih indikatora i kriterijuma vrednovanja. Tako se u SPU (str. 231 – 232) navodi: „*Predloženi scenariji zapravo nisu definisani na način da se može raspravljati o budućem razvoju i na osnovu kojeg bi se mogao birati optimalni scenario […] nego je dat teoretski scenariji sa unaprijed znanim prijedlogom logičnog scenarija.* ***Scenariji nisu opisani sa kvantifikovanim podacima (npr. obimom i tipom zaštićenih područja, brojem turističkih ležaja, površinom za društvene djelatnosti, novih izvora energije) ili sa nekim konkretnima razvojnima i zaštitnim karakteristikama što je neophodno kako bi se definisali kriterijumi za ocjenu i konačan odabir najpovoljnijeg scenarija***."

Predlažemo da se veći fokus stavi na definisanje indikatora za vrednovanje razvojnih scenarija kako bi se osigurala njihova adekvatna analiza i evaluacija. Važno je da revizija plana detaljno istraži ovaj aspekt i obrati pažnju na sugestije strateške procjene uticaja na životnu sredinu kako bi se osigurala suštinska, a ne samo formalna razrada i kasnija implementacija scenarija.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Faza Scenarija razvoja i Prethodno učešće javnosti po osnovu razmatranja mogućih scenarija je završeno. Sada se govori o Nacrtu plana i pripremi Predloga plana. Osim toga, scenariji su po svakoj oblasti obrazloženi. (nastavak trenda kao rizični scenario, scenario

zaštite kao potpuno restriktivni i scenario razvoja koji podrazumijeva intenzivniji razvoj na temelju poštovanja zaštite prostora i životne sredine). Prirpema Predlog plana se radi uz razmatranje sugestija SPU na životnu sredinu, suštinski, a ne formalno.

1.5. U mišljenju datom na koncept PPCG (19.12.2022), revident dijela Plana iz oblasti turizma (str. 15) ističe se kako su podaci u baznoj studiji su zastarjeli i uopšteni, te da ne predstavljaju validan osnov za planiranje ove djelatnosti, da je nedovoljno obrađen prostorni aspekt razvoja turizma, da ne postoje validni podaci o privatnom smještaju itd. Odgovor Obrađivača plana se svodi na ograđivanje od sadržaja bazne studije, koju je Ministarstvo izradilo prije ugovaranja PPCG.
U zaključku revidenta navodi se – *„Za čuđenje je jedino što je novi tim obrađivača nedovoljno profesionalno prihvatio da na PPCG radi samo na osnovu evidentno nedovoljnih ulaza, koji se ne kompletiraju dodatnim istraživanjima […] U tom smislu predlažem […] da se za potrebe Nacrta plana odmah ugovori izrada Ekspertize o postojećim i mogućim kapacitetima turističkih prostora CG u broju korisnika, o ukupnom broju postojećih turističkih ležaja, o realnijoj projekciji turističkog smeštaja i prometa, kao i o detaljnijim prostornim rešenjima razvoja turizma“*
Ekspertize tražene od strane revidenta Koncepta plana, kojima je trebalo bitno ažurirati i dopuniti Baznu studiju turizma, nijesu urađene ni u procesu izrade Nacrta, niti je jasno kada će i da li će biti izrađene i ugrađene u tekst Plana.

Turizam predstavlja ključnu privrednu granu Crne Gore, koja istovremeno sa sobom nosi niz ekoloških i urbanističkih izazova. Postavlja se pitanje o validnosti projekcije razvoja turizma kada se zasniva na nedovoljnim i nepotpunim podacima, kako tvrdi revizija Plana.

Da li i kada resorno Ministarstvo planira izradu ekspertize prema preporukama revidenta PPCG za oblast turizma koje se ponavljaju još od faze Koncepta Plana?

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Bazna studija je rađena 2018.godine za potrebe izrade PPCG. Nacrt plana se temelji na daleko širim podacima i ekspertskom znanju iz oblasti razvoja turizma. Nije moguće, niti je potrebno za strateška opredjeljenja u razvoju turizma raditi novu studiju. Korisno bi bilo pripremiti studiju ili Program implementacije strateških opredjeljenja, koja bi se odnosila i na razvoja turizma u Crnoj Gori.

1.6. Jedna od primjedbi na nacrt PPCG od strane Savjeta za reviziju (str. 16) je da je vidljiva „*Nedovoljna analiza i uporedivost sa praksama i politikama drugih zemalja, lista međunarodnih referenci … Naročito nedostaje uporedna analiza politika planiranja na nivou regiona i šire, Evropske unije, iz koje proizilaze budući pravci integracije kroz planiranje. (Relacija: Nacionalne politike - regionalne politike - evropske politike).“* Nacrt PPCG deklarativno nabraja „Usklađenost sa ciljevima urbanog i ruralnog razvoja u Evropi“ ali nigdje nijesu prikazane dobre prakse EU planiranja koje su preuzete i implementirane.

Predlažemo da izrada ključnog strateškog dokumenta za Crnu Goru, koja se odvija u završnoj fazi pristupanja EU, obavezno uzme u obzir savremene metodologije i uporedne prakse prostornog planiranja EU kao što su procjena teritorijalnog uticaja (TIA) ali i mnogobrojne ciljane analize u sastavu ESPON mreže (ReSSI, ACTAREA, SPIMA, LinkPas, URRUC itd.) i druge inicijative („No Net Land Take 2050“ itd).
Takođe, važno je da se posebna pažnja posveti primjeni metodologija koje omogućavaju međusobnu uporedivost planskih dokumenata zemalja članica EU, prvenstveno obaveznom prikazivanju postojećeg i planiranog stanja putem numeričkih indikatora razvoja. To bi otvorilo put da budući planovi nižeg reda (ali i buduće verzije PPCG) budu u skladu sa najboljim praksama i standardima EU.

Primjedba se djelimično prihvata. Izrada PPCG se radi u skladu sa zakonskom regulativom, pravilnicima o metodologiji izrade resornog ministartva i u skladu sa Programskim zadatkom. U svim oblastima se pri određivanju strateških ciljeva uzima u obzir savremena metodologija, uporedne prakse, standardi EU i obaveze po pitanju usvojenih strategija, međunarodnih obaveza i protokola. U PPCG se takoše ističe važnost stabilizovanja sistema planiranja u Crnoj Gori i potreba da se krpz donošenje PPCG, novog Zakona o prostornom planiranju i iuzgradnji objekata, Zakona o nelegalnoj izgradnji dugoročno stabilizuje sistem planiranja i omogući valjana izrada ili revizija postojeće detaljne planske dokumentacije. Ovaj aspekt će dodatno biti istaknut u Predlogu PPCG kao i smjernice EU dokumenata koji se navode u primjedbi.

2. NASELJA I URBANIZACIJA

2.1. U planu ne postoje precizni indikatori izgrađenosti prostora i potrošnje zemljišta na nivou opština /regiona niti postavljeni konkretni mjerljivi ciljevi za dati vremenski okvir. Plan predlaže ***Indikatore za praćenje realizacije*** (str. 132), ali bez ikakvihpočetnih, poželjnih ili maksimalnih dozvoljenih vrijednosti preko kojh bi se pratilo stanje u prostoru.
Takođe, plan ne sadrži projekcije koliko će trenutnog neurbanizovanog zemljišta biti prenamijenjeno u građevinsko (postojeće vs. planirano stanje). Bilo bi poželjno da se prikažu uporedne vrijednosti za zemljama EU da bi se lakše sagledao planirani stepen razvoja.

Važno je uspostaviti odgovarajuće kontrolne mehanizme kako bi se pouzdano pratila realizacija Plana. Stoga je neophodno definisati granične vrijednosti indikatora i metodologiju za njihovo praćenje i izračunavanje. Ova stavka predstavlja značajan izazov jer nedostatak merljivih ciljeva i jasnih parametara čini dokument deklarativnim i teško sprovodljivim.

Odgovor. Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu plana je u dijelu Implementacija plana, dat predlog da resorno Ministarstvo pripremi Program implementacije plana, koji će poslužiti za lakšu kontrolu i praćenje implementacije sa nivoa nadležnih institucija.

U PPCG su dati ključni indikatori po svim oblastima, ali se ni po metodologiji izrade PPCG ne traži niti očekuje detaljno elaboriranje mjerljivih indikatora. Koliko će neurbanizovanog zemljišta biti prenamijenjeno u građevinsko, se ne može definisati u PPCG u razmjeri 1:100 000. To je predmet analize detaljnije planske dokuemnatcije za svaku opštinu, urbano naselje, rurlana područja opštine.

U PPCG se ističe opšta smejrnica o racionalnom korišćenju prosrtora, optimizaciji građevinskih područja , definisanju građevinskih područja na način da se postigne kvalitetan urbani i ruralni razvoj i infrastrukturano i komunalno opremanje.

U Predlogu plana će se dodatno istaći da je potrebna detaljna inventarizacija prostora na nivou opština, posebno nelegalnih objekata koje treba rješavati sistemski u skladu sa zakonom i uz saradnju sa lokalnom zajednicom.

2.2. U Analizi postojećeg stanja (str. 229) upozorava se da „*izdašnost izvorišta „Bolje Sestre“ postaje upitna obzirom da je ugrožena nelegalnom višedecenijskom eksploatacijom riječnih nanosa iz korita rijeke Morače, pa se stoga moraju preduzeti sve mjere kako bi se ono zaštitilo.*“ Međutim, sam Plan ne pominje ništa u vezi sa smanjenjem izdašnosti ovog izvorišta, niti daje procjene o tome kako će se to odraziti na vodosnabdijevanje na Primorju, već nastavlja sa projekcijom turističkog rasta kao da ne postoje objektivni pragovi i ograničenja.

Relevantne međunarodne studije[1] upozoravaju na moguće nestašice pitke vode u Mediteranskom basenu kao posljedicu klimatskih promjena. Pošto je snabdijevanje Primorja koje se pretežno oslanja na regionalni vodovod dovedeno u pitanje, očekujemo da se tekst Plana odredi o ovome.
Bilo bi logično da obrađivač Plana na osnovu podataka iz Regionalnog vodovoda utvrdi ograničenja vezana za raspoložive količine pitke vode na Primorju i predloži jasne smjernice za ograničavanje nekontrolisanog rasta stambenih i turističkih kapaciteta po opštinama.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Konkretna izvorišta se ne analiziraju posebno već se daju opšte smjernice koje važe za sva vodoizvorišta. Ugroženost nelegalnom višedecenijskom eksploatacijom riječnih nanosa iz korita rijeke Morače je istaknuta u Planu i posebno će se u Predlogu plana istaći mjere kako bi se obezbijedila zaštita i revitalizacija. Moguće nestašice pitke vode u Mediteranm basenu kao posljedica klimatskih promjena će se istaći u planu i posebno će se dati smjernica u odnosu na ovo pitanje i obezbjeđivanja vodosnabdijevanja u Primorskom regionu kao ismejrnice za

[1] Giuntoli i sar., 2015; Roudier i sar., 2016; Andrew i Sauquet, 2017; Gosling i sar., 2017; Marchane i sar., 2017; Marcos-Garcia i sar., 2017; Marx i sar., 2018; Yeste i sar., 2021

ograničavanje nekontrolisanog rasta stambenih i turističkih kapaciteta u skladu sa infrastrukturom koja se objektivno može obezbijediti. (U Nacrtu je već istaknuta potreba kontrole stanogradnje, posebno U Primorskom regionu i Podgorici).

2.3. Nacrt plana (str. 73) konstatuje da su „*ključni negativni utjicaji na održivost generirani od strane privatnog smještaja u Primorskom regionu […] u narednom razdoblju preduslov održivog razvoja unaprjeđenje sistema kontrole rasta privatnog smještaja, ali i podsticanje rasta kvalitetnog hotelskog i drugih vrsta smještaja*“, ali ne daje čak ni pregled mjera koje se mogu koristiti za ograničavanje turističkog stanovanja na atraktivnim lokacijama - Primorju, Žabljaku, Kolašinu itd.

Predlažemo da se u PPCG unesu jasne direktive za lokalne planske dokumente u pravcu redukcije građevinskih zona planiranih za turističko stanovanje, „mješovitu namjenu“ itd., koje su definisane prema željama investitora a ne realnim kapacitetima infrastrukture i demografskim potrebama.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se dati jasnije smjernice za lokalne planske dokumente u pravcu redukcije građevinskih zona za turističko stanovanje i usaglašavanje zahtjeva i opredjljenja opština u skladu sa realnim kapacitetima infrastrukture i demografskim potrebama.

2.4. U izvještaju o reviziji (str. 33) Nacrta plana, revident za oblast turizma primjećuje da nedostaju smjernice zaustavljanja izgradnje sekundarnog stanovanja u obalnoj zoni Primorskog regiona od 1.000 m od obale. I sam tekst Nacrta plana (str. 65) konstatuje da je „*potrebno spriječiti izgradnju stanovanja […] da bi se u ovom pojasu omogućila turistička izgradnja, javni sadržaji, rekreacija i zelenilo*“ ali se na tome zadržava.

Predlažemo da se u PPCG kao smjernica za izradu lokalnih planova unese eksplicitna zabrana planiranja novih stambenih zona u pojasu 1000 m od obale, kao i obaveza preispitivanje već planiranih a neizgrađenih zona, pošto je više puta konstatovan problem i potreba za sprečavanjem stanogradnje u tom pojasu.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu PPCG se navodi sljedeće: „U Primorskom regionu van naselja, u uskom obalnom pojasu 1000 m od obale, potrebno je spriječiti izgradnju stanovanja, (prisutna stanogradnja), da bi se u ovom pojasu omogućila turistička izgradnja, javni sadržaji, rekreacija i zelenilo“...U Predlogu plana će se dodatno istaći ovaj stav koje je već usvojen u PPPN OP 2018.g. Dalja izgradnja objekata u uskom obalnom području proizilazi iz važeće detaljne planske dokumentacije koju je potrebno revidovati i uskladiti sa strateškim stavovima PPPN OP ovog plana.

2.5. U *Smjernicama turističkih investicija i prostornog planiranja* (str. 65), Nacrt PPCG zaključuje: „*Rezidencijalna komponenta projekata ove vrste je jedan od ključnih preduslova ekonomske opravdanosti investicije, generator potražnje u najvećem dijelu godine, ali i jedna od komponenti koja je najotpornija na nepredviđene tržišne uslove (kao što je pokazala kriza uzrokovana pandemijom COVID-19). No, rezidencijalna komponenta ne utiče primarno na stvaranje dodane vrijednosti ukupnom proizvodu destinacije. Stoga, određeni udio rezidencijalne komponente u projektima ove vrste je poželjan*“.

Na ovaj način se „na mala vrata“ jasnom smjernicom ponovo promoviše turističko stanovanje, iako je već na više mjesta konstatovano da ono negativno utiče na održivost korišćenja prostora. Očekujemo da se PPCG, nakon izrade dopunskih studija i ekspertiza o postojećem obimu ovog vida smještaja, napravi decidan zaokret u odnosu na dosadašnju praksu favorizovanja turističkog stanovanja koje intenzivno troši prostorne resurse i infrastrukturu a ne utiče na stvaranje dodatne vrijednosti za Crnu Goru kao destinaciju.

Odgovor: Primjedba s djelimično prihvata. Stav o rezidencijalnoj komponenti će se preformulisali kako bi bio jasniji i na bi shvatio kao favorizovanje turističkog stanovanja.

2.6. U Crnoj Gori je uočljiv trend da izgradnju novih stambenih i turističkih kapaciteta ne prati razvoj infrastrukture, koja godinama ostaje na nivou planiranog ili projektovanog rješenja. Tako čitave stambene četvrti nemaju planirane škole i vrtiće, a luksuzni turistički kompleksi čak ni adekvatan vodovod i kanalizaciju.

Predlažemo da PPCG, u cilju održivog razvoja, propiše mjere ograničavanja gradnje novih stambenih i turističkih kapaciteta u svim opštinama do realizacije planirane tehničke i društvene infrastrukture.

Odgovor: Primjedba s djelimično prihvata. Stručni tim je aglasan sa stavom i bez obzira na jasno opredjeljenje u Nacrtu PPCG zbog važnosti teme će se u Predlogu plana dati dodatne smjernice i mjere koje će obavezati planeove nižeg nivoa da racionalno planiraju građevinska područja, odnosno ograniče gradnju novih stambenih i turističkih kapaciteta do realizacije planirane infrastrukture i društvene infrastrukture, škola,vrtića itd.

2.7. U *Analizi postojećeg stanja* (str. 189) se konstatuje problem ograničenih plažnih kapaciteta: *„Crna Gora ima 98 plaža ukupne dužine oko 106 km, koje se ubrajaju u najljepše plaže Jadrana. Njihov kapacitet, po standardu od 5 do 10 m² po kupaču, je oko 270 hiljada jednovremenih kupača, dok je potreba za plažnim prostorom 364 hiljade procijenjenih jednovremenih kupača u špicu sezone. Nedostaje, dakle, mjesta za 94 hiljade kupača. Kada se ovome doda zaposjednutost plaža ugostiteljskim inventarom, onda je nedostatak mnogo veći, ali to je problem upravljanja plažama.“*

Sa druge strane, Nacrt PPCG ne navodi mjere kako obezbijediti nedostajuće kapacitete niti koji je ciljani standard. Čak i SPU navodi ograničene plažne kapacitete u odnosu na planirano povećanje smještajnih kapaciteta, uz jasnu napomenu da uz *„pritiske na morsku sredinu i obalno područje, projekte betoniranja obale i nasipanja plaža […] pažnju treba usmjeriti na poboljšanje ponude postojećih urbanih zona uključujući i kupališta“*

Limitiranost plažnih kapaciteta je samo jedno od brojnih fizičkih ograničenja stambeno-turističkog rasta na Primorju. U slučaju plaža taj prag je već već pređen, na račun kvaliteta turističke ponude, ali to u Nacrtu PPCG nije pomenuto.
Predlažemo da Plan prvo ispita ograničenja u nosivosti prostora (kapaciteti plaža i saobraćaja, dostupnost komunalne infrastrukture - posebno vode i kanalizacije) i identifikuje opštine u kojima bi trebalo zaustaviti realizaciju sadašnjih planova zasnovanih na neograničenom stambeno-turističkom rastu.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U konceptu namjene površine mora se ukazuje na ovaj problem koji je dodatno istaknut i u SPU na životnu sredinu. U Predlogu plana će se posebno istači limitiranost plažnih kapaciteta kao dodatno ograničenje za turistički rast na primorju ali i dodatno ograničenje kad je u pitanju stambena izgradnja.

2.8. Kada su u pitanju društvene djelatnosti (socijalna i dječija zaštita, obrazovanje, nauka, zdravstvo, kultura, sport), Nacrt plana na svega dvije strane (str. 124-125) nabraja opšte ciljeve razvoja i mjere za ostvarenje po oblastima, bez navođenja standarda i potreba ni ciljeva koje treba ostvariti u planskom periodu po regijama ili opštinama.

Čak i autori SPU koja se suštinski ne bavi ovom temom primjećuju (str. 137) da *„u Nacrtu plana nedostaju jasni podaci o tome koliko ustanova nedostaje po opštinama. Isto se može konstatovati i za zdravstvenu zaštitu i broj domova zdravlja koji nedostaju po opštinama, kao i kapacitete i broj zdravstvenih objekata za bolničko liječenje. Sama politika demografskog razvoja nije u suštini u domenu PPCG, ali rezervisanje površina u budućem razvoju u odnosu na realne trendove svakako jeste direktno vezano za Plan“.*

Država ove veličine bi trebalo da veoma lako uspostavi dostižne standarde u vezi sa kapacitetom vrtića/ škola/ bolnica/ domova zdravlja itd. u odnosu na broj stanovnika. Predlažemo da PPCG definiše potrebe opština i regija za ključnom socijalnom infrastrukturom, na osnovu postojećih sektorskih studija i uporednih iskustava zemalja u regionu i EU.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Da bi dali podaci koliko ustanova, domova zdravlja i bolnica nedostaje po opštinama, potrebne su detaljne analize za svaku opštinu. Na nivou PUP-ova opština, GUR -a za urbana središta, namjene površina i broja korisnika prostora, definišu se traženi podaci. U PPCG se može dodatno naglasiti ovaj aspekt.

2.9. Za razliku od društvenih djelatnosti, Nacrt plana veoma vodi računa o građevinskom sektoru i naglašava (str. 40) : *„Građevinarstvo je razvojno najintenzivnija industrijska grana u Crnoj Gori. Bez obzira na sadašnji stepen izgrađenosti, za očekivati je da se ovaj trend nastavi i u budućnosti. Ideju da svaki grad u Crnoj Gori, ima svoju proizvodnju tehničko-građevinskog kamena (kamenolom) treba realizovati do kraja.“*
Sa druge strane, SPU se kritički osvrće na ovu smjernicu (str. 174) tvrdeći da kamenolomi predstavljaju: *„jedan od najvećih negativnih uticaja na prostor i sve segmente životne sredine koji će biti trajno degradirani, a za koje u Crnoj Gori ne postoji praksa revitalizacije odnosno rekultivacije.“*

Nije jasno odakle potiče pomenuta ideja o otvaranju kamenoloma u svakom gradu, ali je očigledno da je zadržana u Nacrtu PPCG, i pored jasnog stava obrađivača SPU. Predlažemo da PPCG odredi opšte uslove za nove lokacije za površinsku eksploataciju sirovina (minimalne udaljenosti od naselja, vodotoka, poljoprivrednih površina itd.).

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se rečenica preformulisati na način da se ukaže na potrebu smanjenja dužine transporta kamenih agregata, jer transport na veće udaljenosti ima negativan uticaj na životnu sredinu. Isključiće se rečenica o kamenolomima u svakom gradu. (tehnička greška, trebalo je da stoji u opštini).

3. ZAŠTIĆENA PODRUČJA

3.1. Analizom Nacrta PPCG može se zaključiti da je koncepcija zaštite prirode ublažena i stavljena u drugi plan u odnosu na politike intenzivnog ekonomskog razvoja. Radi ilustracije, tekst Nacrta plana sadrži sljedeće i slične smjernice:

- *„**Na zaštićenim je područjima kroz prostorno-plansku dokumentaciju potrebno dozvoliti razvoj** (turistički, prim.), međutim, isključivo u smjeru visokog nivoa kvaliteta sadržaja sa što manjim uticajem na prirodnu održivost područja“* (str. 69).
- *„Da li će neko ležište biti istraženo do potrebnog i propisanog nivoa definisanja količina i kvaliteta, odnosno pozitivno ekonomski ocijenjeno zavisi od brojnih prirodnih, geoloških, tehničko-tehnoloških, ekonomskih, ekoloških i drugih faktora, kao i naturalnih i vrjednosnih pokazatelja. **Da li će neko ležište biti eksploatisano […] u prvom redu zavisi od strateških opredjeljenja države**.“* (str. 40).

Predlažemo da se iz Plana izbace ovakve dvosmislene formulacije na koje će se država ili investitori moći pozvati u slučaju intervencija u zaštićenim područjima.
Očekujemo da PPCG sagleda mogućnosti, razriješi potencijalne konflikte u zaštićenim područjima i postavi jasnije mjere zaštite koje će važiti za sve aktere, uključujući i državu.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Iako se za svaku oblast u planu ističe zaštita prostora i životne sredine i govori o razvoju uz poštovanje svih standarda i zakonske regulative iz tih oblasti, navedene rečenice će se u Predlogu plana preformulisati na način da se ne dovodi u pitanje zaštita prostora i životne sredine. Zbog evidentiranih problema u prethodnom periodu, razumije se bojazan da se dvosmislene i nedovoljno jasne formulacije mogu koristiti u slučaju intervencija u zaštićenim područjima. U Nacrtu plana se u dijelu eksploatacije mineralnih sirovina takođe ističe: „Pri eksploataciji mineralnih sirovina potrebno je poštovanje zakonske regulative i strateških dokumenata, propisa i direktiva EU koji se odnose na istraživanje mineralnih sirovina, što obezbjeđuje održivu eksploataciju mineralnih sirovina uz primjenu mjera prostorne i ekološke zaštite“. Isključiće se stav u prvom redu: zavisi od strateških opredjeljenja... „

Da li će neko ležište biti istraženo do potrebnog i propisanog nivoa definisanja količina i kvaliteta, odnosno pozitivno ekonomski ocijenjeno zavisi od brojnih prirodnih, geoloških, tehničko-tehnoloških, ekonomskih, ekoloških i drugih faktora, kao i naturalnih i vrjednosnih pokazatelja. Da li će neko

ležište biti eksploataisano, pored zadovoljenja navedenog, kao i drugih zakonima definisanih uslova, posebno sa aspekta zaštite prostora i životne sredine, zavisiće od strateških opredjeljenja države i ispunjavanja zakonskih propisa iz oblasti geoloških istraživanja i rudarstva.

3.2. Prema Strategiji EU o biodiverzitetu do 2030, i Kunming-Montreal Globalnom okviru za biodiverzitet, Crna Gora treba da do 2030. godine zakonski zaštiti najmanje 30% kopna i 30% morskih područja, a strogo zaštiti najmanje trećinu, odnosno 10% kopnenih i 10% morskih područja, uključujući sve preostale primarne i stare šume itd. Na str. 218-222 je dat pregled zaštićenih i potencijalno zaštićenih područja, ali bez zbirnih podataka o površinama zaštićenih područja kao potvrde ispunjenja tih obaveza. Sabiranjem pojedinačnih površina iz tabele se može zaključiti da se štiti oko 24% kopna.
Takođe, iz Nacrta plana nije jasno koji potencijalno zaštićeni lokaliteti će biti zaista zaštićeni, niti ko treba to da odluči.

Očekujemo da PPCG prikaže tačnu površinu zaštićenih područja da bi se mogao sagledati stepen implementacije prihvaćenih međunarodnih obaveza Crne Gore u ovoj oblasti.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu plana su navedena zaštićena i potencijalno zaštićena područja na osnovu zvaničnih podataka kojima raspolaže Agencija za zaštitu živtne sredine.

U Predlogu plana će se u saradnji sa Agencijom ažurirati podaci koji se odnose na zaštićena i potencijalno zaštićena područja a time tačne površine zaštićenih područja. Koji potencijalni lokaliteti će biti zaštićeni zavisi od Agencije zazaštitu životne sredine.

3.3. Nacrt plana definiše indikatore za praćenje realizacije ciljeva u pogledu zaštite prirode (str. 99 – 100), npr. *površina (ha) i % teritorije pod nacionalnom zaštitom (na kopnu i moru); površina (ha) i % teritorije Natura 2000 staništa; broj i % zaštićenih područja sa upravljačem i planom upravljanja itd*. ali bez konkretnih numeričkih vrijednosti za sadašnje niti za planirano stanje.

Odsustvo definisanih polazišnih i ciljnih vrijednosti indikatora ostavlja utisak da se PPCG zaštitom prirode bavi samo deklarativno, bez pokušaja da uspostavi realan sistem za praćenje realizacije programa zaštite.
Očekujemo da Plan definiše mjerljive vrijednosti na početku i kraju posmatranog vremenskog intervala kao i metodologiju njihovog mjerenja/izračunavanja, da bi se moglo govoriti o praćenju procesa putem indikatora.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Ciljevi zaštite su definisani na osnovu strateških opredjeljenja države. U Planu se navodi potreba uspostavljanja sistema praćenja realizacije programa zaštite, ali PPCG ne može sadržati niti prikazati detaljne indikatore i mjere po svakom sektoru, niti se metodološki zahtjeva na ovom planskom nivou, kako u Crnoj Gori tako i u okruženju. U PPCG se daju opšti indikatori, a posebnim analizama i dokumentima se detaljno propisuju mjerenja/izračunavanja u cilju praćenja preko definisanih indikatora. Istaćiče se ciljne vrijednosti u zaštiti prirode.

.4. Jedan od programskih ciljeva PPCG je razvoj urbanih i ruralnih područja u skladu sa potencijalima i ograničenjima, u čije elemente spada i *poštovanje režima korišćenja prostora i pogodnosti terena za izgradnju, posebno u kontekstu seizmičkog rizika i klimatskih promjena;* (str. 19), čime su posljedice klimatskih promjena prepoznate kao opasan ograničavajući faktor u rangu seizmičkog rizika.
Međutim, segment plana koji bi trebalo da se detaljno bavi prilagođavanjem na klimatske promjene sadrži samo opšte sektorske smjernice (str. 123), ali ne i mape područja ranjivih na suše, poplave, eroziju itd. Stoga nje jasno da li je prostorni raspored ranjivih i ugroženih područja uopšte uzet u obzir tokom planiranja naselja, infrastrukture i privrednih djelatnosti.

Predlažemo da PPCG prikaže mape područja koja će biti ranjiva na klimatske promjene – poplave, suše, požare, ekstremne padavine itd., kao i da predstavi mjere koje treba sprovoditi na nivou planova nižeg reda u potencijalno ugroženim područjima.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U skladu sa raspoloživim podacima u Crnoj Gori, na osnovu do sada obavljenih analiza (Camp projekta i slično) u PPCG će se ukazati na ranjiva područja na klimatske projekte. U Nacrtu plana je istaknuto: "Strateški i pravni okvir se u određenoj mjeri bavi pitanjima klimatskih promjena, ali ova oblast zahtjeva integrisanje u sektorske politike, strategije i planove. (Sektorske politike koje razmatraju ovaj aspekt su energetska politika, nacionalna šumarska politika, Regionalna strategija razvoja i d). Integracija klimatske politike treba u narednom periodu da se u punoj mjeri uključi u relevantne sektorske politike na nacionalnom nivou."

3.5. SPU detaljno navodi indikatore za praćenje realizacije ciljeva u oblasti kvaliteta životne sredine (str. 162 – 166), ali bez referentnih vrijednosti u odnosu na koje se stanje prati.

Sasvim je sigurno je da institucije (CETI, Institut za biologiju mora, resorna ministarstva, lokalne samouprave itd.) raspolažu numeričkim podacima na osnovu mjerenja i studija, pa nije jasno zbog čega isti nijesu korišćeni za izradu SPU? Kako se uopšte može govoriti o „praćenju" pokazatelja za koje nijesu dati referentne vrijednosti?

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U zavisnosti od oblasti postoje različite metode i referentne vrijednosti za različite parametre mora i životne sredine. Na primjer, referentne metode i referentne vrijednosti za kvalitet površinskih i podzemnoh voda detaljno su popisane u Pravilniku o načinu i rokovima utvrđivanja statusa površinskih voda (2019). Stoga bi puko popisivanje referentnih vrijednosti zauzelo mnogo prostora, bez suštinskog značaja.

Ono što je mnogo važnije navesti jeste da je Crne Gora izradila dva izuzetno važna dokumenta:

"Početna procjena stanja morske sredine Crne Gore" i

"Karakteristike dobrog stanja morske sredine i Ciljevi zaštite morske sredine Crne Gore"

u kojima su sumirani svi podaci dugogodišnjih istraživanja morskog i obalnog ekoistema, ali i definisane mjere zaštite, numeričke vrijednosti (bazične) dobrog stanja morske sredine. Pomenuti dokumenti izrađeni su u skladu sa obavezom CG u skladu sa Okvirnom direktivom o morskoj strategiji (MSFD), a na osnovu Zakona o zaštiti morske sredine Crne Gore. Ovi dokumenti će služiti za svako buduće upoređivanje stanja morske sredine.

5.1. U SPU postoji veliki broj kritičkih konstatacija u vezi sa pojedinim planskim rešenjima, naročito sa nerazriješenim konfliktima između planirane saobraćajne i energetske infrastrukture i staništa koja treba zaštititi. Na kraju dokumenta postoji i obimna tabela sa primjedbama na planska rješenja. Nacrt PPCG sadrži *IZVOD IZ STRATEŠKE PROCJENE UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU* koje sumira sve navedene primjedbe (str. 238) ali se čini da je ovo poglavlje samo formalno tu, odnosno da sadržaj plana nije izmijenjen u skladu sa preporukama SPU.

Da li će Plan biti izmijenjen na osnovu ovih nalaza ili je SPU samo formalnost? Ko je odgovoran za implementaciju ovih nalaza u PPCG i kontrolu tog postupka?

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Prema komentarima SPU na životnu sredinu, Nacrt plana je u velikoj mjeri korigovan. U odnosu na korigovan Nacrt plana koji je usvojen u oktobru 2023,g. SPU nije korigovana, već su ostale prethodne primjedbe iz faze Koncepta plana. U toku izrade i usvajanja Nacrta plana, bila je u izradi studija biodiverziteta, čiji će inputi biti uključeni u Predlog plana. Prvi rezultati koji su dobijeni, prezentovani su i u toku Javne rasprave o Nacrtu plana. SPU na životnu sredinu prati izradu Predloga plana, tako da nalazi i Izvještaj SPU neće biti formalnost. Kontrolu postupka izrade PPCG i SPU na životnu sredinu, osim odgovornosti rukovodioca i članova stručnog tima, prati i Savjet za reviziju planskog dokumenta.

4. SAOBRAĆAJNA INFRASTRUKTURA

4.1. Nacrtom PPCG je predviđeno da brza saobraćajnice kroz Boku ipak prelazi trasom Sveta Nedelja – Opatovo (grafički prilog *07– 01 Postojeća i planirana saobraćajna infrastrukturna mreža Crne Gore*). U tekstu (str. 146) se pominje se da je *„u izradi Prostorno-urbanističkih planova za Herceg Novi, Tivat i Kotor, razmatran koridor brze saobraćajnice u području Boke i predloženo je da se odustane od razmatranja varijante kojom bi koridor prolazio kroz područje Luštice.“* Sa druge strane, SPU kategorično navodi (str. 145) da *„poštujući kriterijum UNESCO-a te kriterijume zaštite prostora, kao i do sad urađene studije i analize, jasno je da je ovaj predlog neprihvatljiv“*.

Iz navedenog teksta nije jasno zbog čega Nacrt plana odbacuje trasu brze saobraćajnice preko Luštice, ako jedina preostala alternativa podrazumijeva brisanje područja Kotora sa liste svjetske baštine.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U prethodnom periodu je u okviru projekta Investicioni okvir za Balkan – Tehnička pomoć (IPF 5), urađena Studija izvodljivosti (Ruta 1 i Ruta 2) kroz Crnu Goru i Albaniju, koja je analizirala i alternativno rješenje prelaska brze saobraćajnice preko Luštice. Ta Studija na osnovu svih analiza, planerskih ekoloških, sociooloških, tehničkih i ekonomskih, ne preporučuje vođenje koridora i trase brze saobraćajnice preko Luštice. Ta varijanta bi zahtjevala u tehničkom smislu tunel od zone Krašića, most od Luštice do Zelenike (Porto Novi), zatim ponovo tunel. Luštica kao i zona Sveta Nedelja Opatovo, takođe predstavlja bafer zonu UNESCO područja i u tom smislu zahtjeva isti tretman.

Nakon donošenja Nacrta plana, Monteput je započepo proces izrade više Idejnih rješenja u cilju dodatne provjere alternativnih rješenja brze saobraćajnice. U toku je i izrada Idejnih rješenja preko Luštice i preko Bokokotorskog zaliva. Rezultati analiza će se sagledati i na osnovu svih argumenata u Predlogu PPCG predložiti rješenje koje ima manje negativnih uticaja na proctor I koje je prema višekriterijumskoj analizi ocjenjeno kao bolje.

4.2. Nacrt plana predviđa ulcinjski aerodrom za specijalne potrebe, rekreativno letenje, sportsko letenje, sezonski turistički saobraćaj, poslovne i turističke potrebe kategorije 3C (str. 155), iako SPU (str. 145) upozorava da je *„za zatvaranje Pregovaračkog poglavlja 27–Životna sredina u Završnim mjerilima, Ulcinjska solana zastupljena sa preko 30%. Izgradnja aerodroma u Ulcinju planirana je u zaleđu Velike plaže koja se kroz naučna saznanja koja su stečena prethodnih decenija, a posebno saznanja stečena kroz projekat mapiranja NATURA 2000 staništa, pokazala kao izuzetno značajno područje sa aspekta prisustva vrsta i staništa koja su jedinstvena za područje naše zemlje, koja su rijetka u okruženju, i šire. […] Izgradnjom planiranih saobraćajnica (autoput Bar-Boljare, Jadransko-jonska magistrala), dolazak na Ulcinjsku rivijeru biće olakšan i ubrzan, tako da ideju o izgradnji aerodroma treba odbaciti jer bi u suprotnom bile uništene velike površine koje su pod staništima koja zavređuju najveći stepen zaštite i veliku odgovornost države koja je u procesu pristupanja EU, koja takva staništa pokušava da zadrži i očuva.*“

Uprkos jasnoj argumentaciji obrađivača SPU da, osim nepovratne ekološke štete, aerodrom u Ulcinju nema naročit saobraćajni efekat, ovaj objekat se i dalje nalazi u Planu. Ukoliko ne postoji studija izvodljivosti ili analiza koja pokazuje prednosti planiranja aerodroma u Ulcinju nasuprot negativnom uticaju na staništa, predlažemo da se ovo rješenje briše iz Plana.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U okviru planiranih 5 aerodroma za sportsko letjenje, predviđen je i aerodrom u Ulcinju. Na nivou detaljne planske dokumentacije vodiće se računa o lokaciji i ulovima zaštite prirode i životne sredine. Svakako se za sve takve projekte rade studije izvodljivosti i analize koje utvrđuju moguće uticaje na prostor i životnu sredinu. Ukoliko su uticaji na prostor izraženi, u tom slučaju se infrastrukturn objekat neće graditi.

5. ENERGETIKA

5.1. Osim tri lokacije za izgradnju novih malih hidroelektrana *„mHE Otilovići i mHE na temeljnim ispustima brana Slano i Krupac.“* (str. 169) koje su u sistemu EPCG , Nacrt plana ne pominje lokacije drugih mHe niti daje opšte uslove za njihovu izgradnju.

Molimo za pojašnjenje – da li ovo znači da se, osim gore pomenutih mHE, više neće moći graditi objekti tog tipa?

Odgovor: U Nacrtu plana se navodi:„EPCG razrađuje i druge potencijalne projekte hidroelektrana istražujući optimalni način realizacije prepoznatog hidrološkog potencijala na rijekama Ćehotini i Morači, uvažavajući sve relevantne aspekte a posebno energetski, ekološki i ekonomski.

Takođe, planira se i realizacija malih hidroelektrana tamo gdje je već raspoloživa građevinska infrastruktura i moguće je realizovati hidrološki potencijal praktično bez dodatnog uticaja na životnu sredinu (ne postoji potreba za dugim derivacionim cijevima) kao što su: mHE Otilovići i mHE na temeljnim ispustima brana Slano i Krupac.“

5.2. Nacrt PPCG na više mjesta usputno pominje ležište Maoče u kontekstu proširenja eksploatacije uglja na području Pljevalja.
Međutim, SPU navodi: „*U zoni u kojoj se na bazi postojećih informacija pretpostavlja da se prostire prostor obuhvaćen granicama zona sanitarne zaštite izvorišta planira se otvaranje novog rudnika uglja Maoče. Pored toga što je u konfliktu sa namjenom zaštite izvorišta, ova zona je i konfliktu sa zaštitom prirode i planiranom zaštitom gornjeg toka rijeke Ćehotine koja je u proceduri.*“ (str. 139), i dalje: „*proširenje postojećih kopova uglja što sa sobom nosi i negativne uticaje na vode, posebno u dijelu koji se odnosi na otvaranje kopa Maoče. U tom slučaju došlo bi do izmještanja korita rijeke Maočnice, a novoformirani kop bi mogao da ugrozi i akumulaciju Otilovići koja se koristi za vodosnabdijevanje Pljevalja, a čije zone sanitarne zaštite nisu određene*.“ (str. 172).

Predlažemo da se iz plana isključi eksploatacija kopa Maoče, kako bi se zaštitio sliv Ćehotine koji je ključan za normalno vodosnabdijevanje Pljevalja.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Nigdje u planu se ne pominje eksploatacija uglja i pratećih mineralnih sirovina iz ležišta Maoče. Više od 100 miliona tona uglja i opekarske gline čiji je kvalitet definisan na ovom ležištu, predstavljaju značajan resurs za Crnu Goru.

Opšta smjernica je „da sve što se radi u Crnoj Gori mora se raditi u skladu sa zaštitom prostora i životne sredine, a samim tim i građana Crne Gore, u skladu sa domaćom i evropskom regulativom i standardima EU.

5.3. Plan daje slične opšte uslove za izgradnju solarnih elektrana (str. 171) i vjetroelektrana (str. 172):„*Sa aspekta korišćenja i zaštite prostora potrebno je da ispunjavaju neophodne uslove kojima se isključuju konflikti sa drugim namjenama u prostoru, kao što je namjena za turizam, vrijedno obradivo poljoprivredno zemljište, zaštićena područja i zone kulturnoistorijskih spomenika, zone zaštite vodoizvorišta ili drugi infrastrukturni objekti od značaja*”.

Međutim, iako Plan predviđa 9 solarnih i 5 novih vjetroelektrana, SPU navodi da su neke od lokacija sporne sa stanovišta zaštite životne sredine. Na primjer, SE Vilusi – Dragalj (str. 152): *„na ovom području se nalaze najreprezentativnije sastojine staništa Istočno mediteranskih suvih travnjaka u Crnoj Gori, te će izvjesno biti dio Natura 2000 mreže po njenom zvaničnom uspostavljanju […] S obzirom na navedenu konzervacionu vrijednost, preporučuje se da područje bude izuzeto iz svih infrastrukturnih projekata. Stoga je preporuka da se lokacija solarne elektrane u potpunosti izmjesti van granica ovog područja.“*

Predlažemo da PPCG uskladi planirana rješenja sa smjernicama iz SPU, te da odbaci ona za koja su već utvrđeni konflikti sa drugim namjenama u prostoru.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Predlog plana će biti usaglašen sa SPU na životnu sredinu.

5.4. Nacrt plana predviđa gasifikaciju dijela Crne Gore kada se za to steknu uslovi, prije svega izgradnja Jonsko-jadranskog gasovoda (IAP), počevši od Primorja prema Podgorici pa do Nikšića i Berana (str. 47), uključujući i pomorski LNG terminal u Baru (str. 253). Navodi se da će se ***„Koridor i trasa gasovoda detaljno odrediti na osnovu strateških Odluka Vlade I odgovarajućim detaljnijim planskim dokumentom, uz prateće analize uticaja na prostor I životnu sredinu“***. Sa druge strane, u grafičkom prilogu *11 – Plan namjene mora* se pojavljuju dva detaljno trasirana koridora gasovoda – IAP i gasovod Južni Jadran, od kojih prvi prolazi kroz zaštićeno morsko područje Platamuna, dok drugi prolazi kroz brojna naseljena mjesta (Pečurice, Bar, Radanovići, Radovići i preko Luštice). Interesantno je da SPU samo usputno pominje gasifikaciju i gasnu infrastrukturu.

Iako je jasno da je gasifikacija tek u fazi masterplana, od PPCG se očekuje da pruži makar osnovni set smjernica u pogledu postavljanja gasne infrastrukture u odnosu na područja potencijalnih rizika - obalu, naseljena mjesta, zaštićena područja itd.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U predlogu plana će e dati osnovne smjernice u pogledu postavljanja gasne infrastrukture u odnosu na područje potencijalnih rizika – naselja, stanovništva, zaštićena područja itd., u slučaju da bilo kad dođe do planiranja i izgradnje gasne infrastructure. LNG terminal kao dio infrastrukture će biti isključen iz Predloga plana.

5.5. Nacrt PPCG predviđa izgradnju nove hidroelektrane Boka u okolini Risna kako bi Crna gora iskoristila hidropotencijal dijela Bilećkog jezera koji joj pripada (str. 169).

Sa druge strane, SPU smatra da je ova ideja “***u potpunosti neprihvatljiva obzirom da realizacija ovog projekta podrazumeva ispuštanje ogromnih količina slatke vode u Risanski zaliv*** *gde su u blizini i preventivno zaštićena područja Sopot i Dražin vrt (koja će do završetka ovog postupka strateške procjene biti proglašena trajno zaštićrnim područjima). Pored toga, ovako velika količina slatke vode prevedene iz Bilećkog jezera doprinela bi ozbiljnom narušavanju prirodne ravnoteže morskog ekosistema ovog djela zaliva*” (str. 137).

Predlažemo da se ozbiljnije razmotre preporuke SPU, te da se planom utvrde uslovi zaštite koje bi ovaj objekat morao da ispuni.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U pripremi Predloga plana se razmatraju svi planski ciljevi i projekcije razvoja i uslovi zaštite na koje se ukazuje u SPU.

5.6. Nacrt PPCG očekivano zadržava HE Komarnica, samo što sada SPU postavlja pitanje zakonske osnove za njenu izgradnju jer se nalazi u zahvatu Parka prirode Dragišnica i Komarnica: „*prema Zakonu o zaštiti prirode Crne Gore (član 24) U parku prirode zabranjeno je vršiti radnje, aktivnosti i djelatnosti kojima se ugrožavaju obilježja, vrijednosti i uloga parka.*“ (str. 176)

Na ovo se nadovezuje tema hidroelektrane Kruševo koja predstavlja novi izazov: lokacija predviđena za hidroelektranu Kruševo je unutar područja Parka prirode Dragišnica i Komarnica, što stvara direktni konflikt s potrebom za očuvanjem vrijednosti tog zaštićenog područja prema odredbama Zakona o zaštiti prirode. SPU insistira da je „*važno adekvatno adresirati ovakve sukobe između postojeće namjene prostora i planiranog razvoja kroz Prostorni plan Crne Gore, pružajući alternativna rješenja u smislu lokacije za planirane objekte koji su u konfliktu s zaštićenim područjima.*“ I pored toga, Plan ne nudi alternativna rješenja.

Predlažemo da PPCG uskladi planirana rješenja sa smjernicama iz SPU, te da odbaci ona za koja su već utvrđeni konflikti sa drugim namjenama u prostoru.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U pripremi Predloga plana se razmatraju svi planski ciljevi i projekcije razvoja i uslovi zaštite na koje se ukazuje u SPU.

6. ZAKLJUČAK

Prostorni Plan Crne Gore do 2040. bi trebalo da odražava političku volju zajednice da se konačno donesu promišljene odluke i razriješe protivrječnosti koje su opterećivale ranije planske dokumente, naročito PPCG do 2020.
Nažalost, izgleda da to nije slučaj. PPCG je u velikoj mjeri nedorečen i dvosmislen kada se radi o konkretnim rešenjima, naročito u situacijama konflikta između privrednog i urbanog razvoja sa jedne i zaštite životne sredine sa druge strane.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Iskazani stavovi i planske projekcije u svim oblastima i u Nacrtu su date sa jasnom namjerom da se Crnoj Gori, njenim lokalnim zajednicama, a time svim građanima, obezbjedi ekonomski, društveni-socijalni razvoj u svim oblastima: razvoja privrede, infrastrukture, posebno saobraćaja i energetike, humanog urbanog i ruralnog razvoja, zaštite prostora i svih segmenata životne sredine, zaštite od prirodnih i tehničkotehnoloških hazarda, posebno od seizmičkog rizika, upravljanja otpadom.

U Predlogu plana će se, na osnovu sagledanih primjedbi i preporuka, eventualne nedorečenosti korigovati, kako ne bi bile dvosmisleno shvaćene i tumačene.

Plan će zasigurno dati jasne razvojne poruke u Predlogu plana, uz očekivanje da će se implementacija odgovorno sprovoditi sa nivoa državnih i lokalnih institucija. Očekivanja od PPCG su daleko veća od obaveza koje se metodološki i zakonski traže u ovom planskom dokumentu. Stručni tim konstantno nastoji da se mnogo detaljnije bavi svim otvorenim pitanjima i problemima u Crnoj Gori, nego što je to metodološki okvir izrade ovog plana.

Na primjer, kada je u pitanju razvoj turističkih kapaciteta, revizija je dala vrlo negativno mišljenje o analizi postojećih kapaciteta što dovodi u pitanje održivost planiranih.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Primjedbe su sagledane i izvršene su korekcije u Nacrtu plana prije usvajanja. Neki od stavova revidenta su se odnosili na podatke kojima država ne raspolaže i to nije moguće prihvatiti. Nije svaka iskazana primjedba prihvatljiva. Konačno, na Nacrt plana je dato pozitivno mišljenje, a u Predlog plana će se uključiti svi raspoloživi podaci o turističkim kapacitetima. Nije moguće kroz PPCG riješiti sve nedostatke u bazi podataka u svim sektorima.

Takođe, Nacrt PPCG se nonšalantno odnosi i prema ulaznim demografskim podacima – popis iz 2023 uopšte nije uključen u Plan što dovodi u pitanje validnost procjene o potrebnoj tehničkoj i društvenoj infrastrukturi naročito u primorskoj regiji. Stiče se utisak da se razvoj naselja (dakle turizam i stanovanje) planira prema nekoj unaprijed dogovorenoj strategiji a ne na osnovu konkretnih podataka.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Stručni tim se odnosi odgovorno, a ne nonšalantno u odnosu na sva pitanja, pa i demografska. Nacrt plana je usvojen u oktobru 2023.g. a rezultati Popisa 2023. su objavljeni naknadno i unijeti su u radni Predlog plana. Sagledani rezultati Popisa 2023.g. u ovom periodu, neće dovesti do značajnih promjena u strateškim razvojnim opredjeljenjima: razvoju saobraćaja i ostale infrastrukture, poljoprivrede, turizma, urbanog i ruralnog razvoja i dr. Podaci zadnjeg popisa će biti unešeni u Predlog plana. Takođe će biti korigovane projekcije broja stanovnika, u skladu sa rezultatima popisa.

U dijelu razvoja energetike, strateška procjena uticaja ima konkretne zamjerke na veći broj planskih rješenja za nova energetska postrojenja sa stanovišta očuvanja staništa i biodiverziteta, pa ostaje nejasno zbog čega ih Plan zadržava. Recimo, umjesto da razriješi protivrječnosti oko energetskih projekata koji su sporni u pogledu zaštite životne sredine, ovaj Plan kao da ih proizvodi. Iz prethodnog PPCG (2008. godine) preuzeta je sporna HE Komarnica ali su dodate takođe sporne HE Kruševo i HE Boka.

Odgovor: Primjedba se prihvata. HE Boka će biti isključena iz Predloga plana ali se zadržava mogućnost istraživanja Bilećkog jezera za neko drugo potencijalno rješenje.

U Nacrtu PPCG se jasno ukazuje na to da se „korišćenje uzvodnog hidropotencijala rijeke Komarnice u Crnoj Gori razmatra veoma dugo. Još 1988[1].g. su analizirana i definisana moguća rješenja za potencijalnu hidroelektranu u profilu Lonci u kanjonu rijeke Komarnice. Izgradnja HE Komarnica je planirana Strategijom razvoja energetike Crne Gore do 2030.g., Nacionalnom strategijom održivog razvoja Crne Gore do 2030.g. Detaljnim prostornim planom za HE Komarnica, PUP-om opštine Šavnik i PUP-om opštine Plužine". U Nacrtu plana se ukazuje i na druge studije i razmatranja. (Studija Regional strategy for sustainable hydropower in the Western Balkans – WBIF, koja je uz podršku Evropske unije izrađena za potrebe Investicionog fonda za Zapadni Balkan, HE Komarnicu svrstava u red ekološki prihvatljivih projekata),

Za ovaj infrastrukturni objekat koji je ocjenjen kao važan i po mišljenju nadležnih institucija za energetiku u Crnoj Gori neophodan u elektroenergetskom sistemu, donesen je na Skupštini Crne Gore Detaljni prostorni plan za višenamjensku akumulaciju na rijeci Komarnici. sa Izvještajem o SPU na životnu sredinu. Na Javnoj raspravi o tom planu nisu zabilježeni negativni stavovi niti opština Plužine i Šavnik, ni institucija i NVO organizacija. Takođe, na Javnoj raspravi o PPCG za period do 2040 g. u opštinama Plužine i Šavnik nije bilo negativnih komantara na potencijalnu izgradnju HE Komarnica. U procesu obavljanja prekogranične saradnje, obavljen je transparentno proces učešća susjednih država i prihvaćeni su zvanično dostavljani stavovi.

U Nacrti PPCG se navodi:

„HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, treba da omogući realizaciju ambicioznih planova izgradnje novih obnovljivih izvora električne energije (fotonaponske, vjetroelektrane...). Projekat HE Komarnica je najspremniji u tehničkom smislu za realizaciju, međutim sa aspekta zaštite prostora i uticaja na životnu sredinu, nema podršku od strane institucija nadležnih za zaštitu životne sredine.

S obzirom na potrebu da se svi zahtjevi stroge zaštite prostora i životne sredine ispune, što je iskazano i u procesu pripreme Nacrta PPCG, predlaže se donosiocima odluka, nadležnim institucijama i Vladi, da se u periodu Javne rasprave razmotre sve dileme po pitanju izgradnje HE Komarnica i u interesu razvoja države donese konačno rješenje.

Uvažavajući nesporan veliki značaj HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, a sa druge strane ekološke zahtjeve i zahtjeve zaštite prostora, za konačno donošenje odluke o izgradnji HE Komarnica, važno je da se u okviru projektne dokumentacije i prateće procjene uticaja na životnu sredinu donesu zaključci od nadležnih institucija Crne Gore".

To znači, da ukoliko se kroz Procjenu uticaja na životnu sredinu koja prati Projekat HE Komarnica, izgradnja HE Komarnica ocjeni kao neprihvatljiv projekat, nadležne institucije će donjeti konačnu odluku i odustati od realizacije. U planu se daje strateška mogućnost izgradnje infrastrukturnog objekta koji je u strateškom razvojnom smislu potreban, a nakon svih narednih koraka, izrade projektne dokumentacije i studijskih istraživanja koji su predviđeni Zakonskom regulativom, donosi se konačan stav od nadležnih institucija Crne Gore.

Kada je u pitanju saobraćajna infrastruktura, i dalje nijesu razriješene dileme oko trase brze saobraćajnice kroz Boku, aerodroma u Ulcinju itd.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Iako Stručni tim nije odgovoran što prije izrade PPCG nisu urađene dodatne analize i provjere na detaljnijem nivou, sagledava sve moguće varijante u nastojanju da riješu decenijeske dileme u Crnoj Gori po pitanju ove saobraćajnice. U Nacrtu plana je to jasno rečeno u dijelu drumskog saobraćaja U toku Javne rasprave Monteput je započeo izradu Idejnih rješenja sa ciljem da se sagledaju prostorni, ekološki i tehnički elementi u spornim područkima: Boka. Budva, zona obilaska Skadarskog jezera i druga. Rezultati razmatranih varijanti će biti dostavljeni stručnom timu i na osnovu dodatnih analiza će se predložiti bolje vrednovano rješenje.

Kada se tome doda niz netransparentnosti oko definisanja planske metodologije i izrade programskog zadatka, neusaglašenost s evropskim praksama planiranja, kao i odsustvo funkcionalnog mehanizma integracije rezultata SPU u sam plan, očigledno je da je resorno Ministarstvo samo formalno pratilo ovaj važan proces bez suštinskih napora za poboljšanje kvaliteta PPCG u poređenju s planom iz 2008. godine.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Iako se odnosi na resorno Ministarstvo, Stručni tim je stava da je proces pripremnih poslova i izrade plana tekao u javnom postupku i transparentno u odnosu na zainteresovanu javnost. Rezultati SPU na životnu sredinu će se svakako integrisati u Plan. Posebno se ističe da se izrada ovog plana odvija transparentno u odnosu na stručnu i ukupnu javnost u Crnoj Gori, bez obzira što se radi u vrlo otežanim okolnostima na koje tim nije mogao da utiče (česte organizacione promjene u nadležnim institucija u periodu 2020-21 zaustavljanje izrade plana u prvoj fazi itd.).

303. 04-332/24-1643/303 Vuk Iković-Preokret
Oblast: stanovništvo, ekonomija, planiranje, poljoprivreda, energetika, legalizacija objekata, industrija, zaštita prirode, turizam

Vlada Crne Gore
Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine

PREDMET: Komentari i primjedbe na Nacrt Prostornog Plana Crne Gore 2020 – 2040.

Rješenja i predlozi dati u Nacrtu Prostornog plana Crne Gore do 2040. godine ne rješavaju pitanja raseljavanja stanovništva, neuravnoteženog regionalnog razvoja, nejasane opredijeljenosti turističkog razvoja daljeg odnosa infrastrukturnih projekata prema životnoj sredini. Nacrt Prostornog plana nije kategorički posložio prioritete počev od životne sredine, privrede, turizma, poljoprivrede i kako ih učiniti održivim zbog sveprisutnih prirodnih katastrofa poput klimatske krize, poplava i zemljotresa.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Ukazano je na problem raseljavanja stanovništva i u Nacrtu plana. Istaknut je neravnomjeran regionalni razvoj. Dati su prioriteti razvoja u svim oblastima, posebno infrastrukturi, poljoprivredi i dr. Posebna pažnja se posvećuje seizmičkom riziku i riziku (odnosno upravljanju rizicima), od drugih katastrofa.

Suočavanje s posljedicama neodrživih razvojnih tendencija, nastalih usljed naslijeđene strukturne neujednačenosti socijalističke planske ekonomije iz perioda prije 90-ih, oštrog pada ukupnih društveno-ekonomskih vrijednosti tokom 90-ih, kao i težnje da se u tranzicionom periodu, tokom 2000-ih, sprovođenjem ekonomskih reformi obezbijedi ubrzani ekonomski rast, kontinuirani ubrzani prosperitet i nadomjeste propuštene prilike, zahtijeva odlučne i efikasne akcije. Linearni model ekonomskog rasta „uzmi, proizvedi, potroši i baci“, zasnovan na pretpostavci da su materijali koji se ekstrahuju iz prirode neiscrpni, pokazao se kao neodrživ.[2] Ovakvo stanje je dovelo do stihijske gradnje, neodrživog korišćenja prostora kao neobnovljivog resursa i velikih društvenih nejednakosti. Iz ovih razloga novi prostorni plan mora biti odlučan, mora biti sanacionog karaktera i mora pokazati jasan otklon od dosadašnje 30-godišnje prakse.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Problemi na koje se ukazuje su već istaknuti u Nacrtu PPCG. Plan već daje jasan otklon od uočenih problema u svim oblastima razvoja i u Predlogu plana će se jasno odrediti u odnosu na iste.

Nacrtom prostornog plana nije najavljena promjena politike korišćenja prostora. To potvđuje činjenica da se na jednom istom prostoru planiraju suprostavljene djelatnosti. Na primjer nekoliko riječnih tokova se planira uvrstiti u mrežu međunarodnih zaštićenih područja, a u isto vrijeme se planiraju pretvoriti u vodene akumulacije za poizvodnju električne energije bez jasnih inputa šta je veće javno dobro – hidroelktrane ili prirodne rijeke u funkcioji zelene ekonmije i održivog turizma i poljoprivrede.

[2] Ministarstvo održivog razvoja i turizma Crne Gore, 2016. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Ukazano je na probleme u politici korišćenja prostora i date su preporuke za stabilizovanje sistema planiranja, urbanizma, izgradnje ali prije svega zaštite prostora i životne sredine. Zbog značaja ove teme u Predlogu plana će se dodatno istaći određene smjernice za prevazilaženje uočenih problema.

Prostornim planom nije precizirana nijedna specifičnost koja bi mogla doprinijeti daljem razvoju Crne Gore, po kojoj bi imali siguran prostor koji ostavljamo budućim generacijama, a koji bi bio praćen održivim razvojem. Na primjer proizvodnja organske hrane nije dobila prostor, a ona je neophodna da bi mala količina proizvedene hrane dobila najveći kvalitet i cijenu na tržištu.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Proizvodnja organske hrane se ističe u sektoru poljoprivrede. Navodi se između ostalog:

- ***Podizanje nivoa samodovoljnosti i smanjenje uvozne zavisnosti, naročito u sektoru proizvodnje voća, povrća, mlijeka i mesa;***
- ***Širenje obuhvata organske poljoprivrede u svim oblastima,***
- ***Unapređenje kompletne infrastrukture u ruralnim područjima, kako bi se zaustavio trend dalje depopulacije crnogorskog sela,***
- ***Pružanje turističkih i ugostiteljskih usluga direktno na farmi, posebno turistička valorizacija i očuvanje katuna,***
- ***Čvrsto povezivanje primarnih proizvđača sa prerađivačima i turističkim kapacitetima,***
- ***Stvaranje većih robnih proizvođača i udruživanje malih proizvođača u asocijacije,***
- ***Afirmacija i zaštita tradicionalnih tehnologija i tradicionalnih proizvoda,***
- ***Diversifikacija djelatnosti na selu (podsticanje tradicionalne kućne radinosti, zanata) i očuvanje seoske kulturne baštine,***
- ***Jačanje institucionalnih kapaciteta za podršku poljoprivrednim proizvođačima, implementaciju standarda i sl.***

Planom nije data strateški pristup za ublažavanje i sprječavanje superkoncentracije stanovništva u pojedinim gradovima poput Podgorice. Plan mora da prikaže modele i mehanizme za policentrični razvoj mreže i sistema naselja.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Date su preporuke mjera za ublažavanje izraženih negativnih tendencija, depopulacije u Sjevernom regionu i istovremeno pritisku na Podgorici i Primorski region). Uslov ostvarenja policentričnog razvoja je razvoj infrastrukture i privrednih i društvenih djelatnosti disperzno na području države. (stvaranje kvalitetnih uslova života u svim regionima i opštinama, na osnovu njihovih prirodnih resursa i razvojnih prednosti).

Potrebno je dati konkretne mehanizme za spriječavanje neracionalnog korišćenja poljoprivrednog zemljišta.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata, lako se i u Nacrtu ističe zaštita poljoprivrednog zemljišta, posebno od pretvaranja u građevinsko područje, zbog osjetljivosti teme u Predlogu plana će se dodatno istaći potreba kontrole i rješavanja uočenih problema. U Predlogu plana će se izvršiti usaglašavanje se novim Zakonom o zemljištu koje je u izradi i definisaće se mogućnost korišćenja neplodnog poljoprivrednog zemljišta van naselja u cilju agroturizma, ekoturizma i slično.

Neophodna je jasna orjentacija po pitanju obezbjeđivanja podjednake transformacije obnovljive energije iz vjetra i sunca u praktičnu ekonomiju u smislu proizvodjačkih i preradjivačkih pogona na svim nivoima - poljoprivreda, stočarstvo, mala privreda.

Odgovor: Primjedba nije jasna. Ako se misli na korišćenje obnovljivih izvora energije, oni se preporučuju u svim sektorima.

Kada se govori o energetici prostorni plan stavlja fokus na hidroenergiju i izgrdnju velikih hidroelektrana bez konkretnih pokazatelja isplativosti i stvarne potrebe države za ovakvim objektima. Svi dosadašnji pokazatelji jasno govore da je planirana hidroelektrana “Komarnica” neisplativa energetski i ekonomski ali ona i dalje stoji kao projekat od javnog interesa.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U Nacrti PPCG se navodi:

„HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, treba da omogući realizaciju ambicioznih planova izgradnje novih obnovljivih izvora električne energije (fotonaponske, vjetroelektrane...). Projekat HE Komarnica je najspremniji u tehničkom smislu za realizaciju, međutim sa aspekta zaštite prostora i uticaja na životnu sredinu, nema podršku od strane institucija nadležnih za zaštitu životne sredine.

S obzirom na potrebu da se svi zahtjevi stroge zaštite prostora i životne sredine ispune, što je iskazano i u procesu pripreme Nacrta PPCG, predlaže se donosiocima odluka, nadležnim institucijama i Vladi, da se u periodu Javne rasprave razmotre sve dileme po pitanju izgradnje HE Komarnica i u interesu razvoja države donese konačno rješenje.

Uvažavajući nesporan veliki značaj HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, a sa druge strane ekološke zahtjeve i zahtjeve zaštite prostora, za konačno donošenje odluke o izgradnji HE Komarnica, važno je da se u okviru projektne dokumentacije i prateće procjene uticaja na životnu sredinu donesu zaključci od nadležnih institucija Crne Gore“.

To znači, da ukoliko se kroz Procjenu uticaja na životnu sredinu koja prati Projekat HE Komarnica, izgradnja HE Komarnica ocjeni kao neprihvatljiv projekat, nadležne institucije će donjeti konačnu odluku i odustati od realizacije. U planu se daje strateška mogućnost izgradnje infrastrukturnog objekta koji je u strateškom razvojnom smislu potreban, a nakon svih narednih koraka, izrade projektne dokumentacije i studijskih istraživanja koji su predviđeni Zakonskom regulativom, donosi se konačan stav od nadležnih institucija Crne Gore.

Buduće posolovne i industrijske zone ne smiju biti uz riječne tokove. Takođe postojeće industrjske djelatnosti koje se nalaze na obalama rijeka treba planski izmjestiti na lokacije koje su bezbjedne za segmente životne sredine. Tako će se doći i od primjene Zakona o vodma, Strategije upravjanja vodama Crne Gore i Planovima upravljanja vodama na vodnom području Dunavskog i Jadranskog sliva. Prostornim planom je potrebno dati mjerljive upute za prostornoplanska dokumenta nižeg reda da se obale riječnih tokova ne uzurpiraju gradnjom, prije svega industrijskim zonama.

Primjedba se prihvata. Iako je u Nacrtu plana naglašena zaštita voda i sanitarna zaštita vodoizvorišta, kao i zaštita vodotoka, u Predlogu plana će se zbog osjetljivosti i loših primjera u prošlom periodu, naglasiti zaštita rijeka od zagađujuće industrije.

Jedan od ključnih tema plana treba biti legalizacija nelegalno izgrađenh objekata. Kao što je to bilo predviđeno Predlogom zakona o regularizaciji neformalnih objekata koji je Skupštini Crne Gore bio dostavljen 20.12.2012. godine potrebno je isto precizirati predmetnim planom da sledeći objekti ne mogu ući u proces legalizacije:

1. u zoni morskog dobra
2. u zoni nacionalnog parka
3. u zaštitnom putnom pojasu
4. u zaštitnom pružnom pojasu i u zoni aerodroma
5. na kulturnom dobru i u zoni zaštite kulturnih dobara
6. u zoni zaštite prirodnih dobara
7. u zaštitnom pojasnu elektroenergetskih objekata
8. na vodnom zemljištu i u zaštitnim zonama vodoizvorišta
9. u zonama park šuma, zaštitnih šuma i zelenih površina
10. na klizištu odnosno na ekloatacionom području
11. na udaljenosti manjoj od 400 metara od vojnih objekata koji služe za smještaj eksploziva i municije
12. na prostoru određenom planskim dokumentom za izgradnju infrastrukturnih i drugih objekata od javnog, odnosno opšteg interesa.

Crna Gora je država bez razvijne industrije. Planom nijesu date jasne smjernice u kom pravcu treba razvijati ekonomiju i industriju ali se istim ovim planom za narednih 20 godina planira izgradnja velikog broja energetskih objekata. Planirano povećanje proizvodnje električne enregija ima opravdanje samo ukoliko će ta proizvodnja dati dodatnu vrijednost kroz razvoj privrede jer je svrha proizvodnje električne energije dominantno u cilju izvoza nije održivi razvoj.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu je definisan razvoj privrede, ekonomije i industrije. U Predlogu plana će se dodatno istaći smjernice za razvoj ekonomije i industrije.

Kada govorimo o zaštiti predjela potrebno je u planu dati prostorni raspored istih i predvijdeti nova područja zaštite koja imaju visoke prirodne vrijednosti poput rijeke Morače, Mrtvice, Ćehotine, planina Hajle, Sinjajevine, Moračkih planina, Zeletina, Ljubišnje. Poseban akcenat treba staviti na još uvijek potpuno ili djelimično očuvane ekosisteme primorja poput kompleksa Šasko jezero - rijeka Bojana – Ada Bijana – Velika plaža – Solana, zatim uvala Buljarica, Mrčevo polje, kestenove i hratsove šume u zaleđu Boke. Prostoni plan nije uskladio infrastrukturne projekte sa najvrjednijim prirodnim cjelinama niti je prirodi dat primat u odnosu na infrastrukturu. Jednom kada izgubimo prirodna dobra nećemo ih moći povratiti,a za infrastrukturne prjekte postoji veliki broj alternativa i po pitanju lokaliteta i po pitanju tehničko-tehnoloških rješenja.

Primjedba se djelimično prihvata. Projekcijom zaštite prirode Crne Gore do 2040. godine dat je pregled potencijalnih zaštićenih područja kojim su obuhvaćena i područja navedena u primjedbi. U Predlogu plana će se istaći da je važan kriterijum za planiranje infrastructure i drugih projekata, zaštita prirode, životne sredine I poštovanje svih aspekata zaštite prostora.

Nacrt prostornog plana i Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja ne ispunjavaju zahtjeve Direktive o Strateškoj procjeni uticaja, koja zahtijeva identifikaciju, opisivanje i procjenu razumnih alternativa uzimajući u obzir ciljeve i geografski opseg plana ili programa.
Neprihvaljivo je da u SPU izvještaju se navodi da hidroelektrane imaju pozitivan uticaj na smanjenje emisija gasova staklene bašte. Ovo se kosi sa svim naučnim činjenicsma i zvaničnim strategijama i planovima države Crne Gore.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Hidroelektrane spadaju u obnovljive izvore energije.

Planiranje korišćenja i razvoja Luštice, zaleđa plaže Jaz i Buljarice nije su skladu sa principima održivog razovja i direktivama Evropske unije koje pokrivaju ovu tematiku.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Navedena područja su atraktivne zone za razvoj turizma. Pitanje adekvatne izgradnje u odnosu na prirodne vrijednosti i zaštitu određenih područja se definišu na nivou detaljnije planske dokuementacije.

Plan mora da da upute za uspostavljanje Emerald mreže i da uskladi sve infrastrukturne projekte sa nomonovanim područjima međunarodne Emerald ekološke mreže.
Prostoni plan treba da da konkretne i mjerljive smjernice za revitalizaciju svih rijeka čiji su tokovi i slivna područja ugrožene i devastirane ekspoatacijom riječnog nanosa – primanro pijeska i šljunka. Isto treba uraditi po pitanju šumksih ekosistema i politike upravljanja šumama.

Primjedba se ne prihvata. Za Crnu Goru će EMERALD područja biti okosnica Natura 2000 mreže po pristupanju EU. Područja ekološke mreže proglašava Vlada.

Iako u pravnom smislu EMERALD područjja nisu pravno obavazujća do zvaničnog proglašenja ekološke mreže, obaveza prema zahtijevima Bernske konvencije je da se primjenjuju adekvatni mehanizmi zaštite ovih područja. U pogledu planiranja, to podrazumijeva da svaki plan, program, radnja i aktivnost planirani na Emerald području podliježu sprovođenu postupka ocjene prihvatljivosti što će biti propisano planskm smjernicama.

318. 04-332/24-1643/318 Zdravko Janjušević
Oblasti: saobraćaj, gasovod, poljoprivreda; šumarstvo, zaštita životne sredine, vodosnabdijevanje, zaštita kulturnog naslijeđa

NEVLADINA ORGANIZACIJA
"BJELOPOLJSKI DEMOKRATSKI CENTAR"

Br. 64/24
Bijelo Polje , 29.04 .2024.godine

U cilju izrade prostornog plana Crne Gore dostavljamo Vam nekoliko prijedloga koje je neophodno uvrstiti u ovaj dokument. Nadamo se da i po završetku javne rasprave, ukoliko postoji prostor ili potreba za dodatno pojašljenje predloženih ideja to možemo učiniti.

Saobraćaj i razvojni pravci-Koridori

U dijelu razvoja saobraćaja zbog bolje povezanosti, očuvanja ismanjenja migracija neophodno je izraditi putni pravac:

- Bijelo Polje-Žabljak (Pisana Jela, Sokolac),
- Bijelo Polje-Đavanov Grob –Okladi Pape-Tomaševo (u dužini od oko 10 km)

Ovaj putni pravac je bliži za oko 13 km u odnosu na postojeći putni pravac između Bijelog Polja i Tomaševa i stabilniji iz razloga što na ovom potezu nema evidentiranih klizišta.

Bistrica –Visijana –Vlah u dužini od oko 3,5 km. Ovaj putni pravac povezuje oko 15-tak sela sa područja Bistrice , Gubavča i drugih mjesnih zajednica koje gravitiraju na ovom području.

Đapanov Gob –Kiprenik Modri DO(uređenje putnog pravca u dužini od oko 3 km u značajnoj mjeri doprinosi opstanku 10 porodica koji su starosjedioci na ovom području a imajući u vidu da već 10 godina se obraćaju lokalnoj samoupravi koja nema senzibiliteta da uvrsti ovaj putni pravac u prioritet.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se definišu ključni saobraćajni koridori (autoputevi, magistarlni i regionalni putevi). Navedeni putni pravci su predmet detaljnije planske dokumentacije ali se njihov značaj može istaći tekstu PPCG.

Snabdijevanje gasom i gasna infrastruktura

Imajući u vidu da Crna Gora još uvijek nema razvijen gasovod neophodno raditi na infrastrukturi kako bi bili spremni na eventualno kriključenje na jedan od dva gasovoda koja se grade u okruženju.

Jonsko-jadranski gasovod (IAP) kao dijela Trans-jadranskog gasovoda (TAP) **i koncept gasnog prstena (Gas Ring Concept)** preko koga je trebalo da se izvrši gasifikacija Jugoistočne Evrope te bi na crnogorskom primorju bilo moguće priključenje naše države.

Drugi gasovod je koji dolazi do Priboja i prijepolja pa bi sjeverna CG mogla da bude pogodno mjesto za priključak a što bi generisalo privredni razvoj kroz razvoj turizma te bi u mnogome doprinijelo poboljšanju zaštite životne sredine i smanjenju zagađenja vazduha.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Nacrtu PPCG se o gasovodu govori samo u strateškom smislu. Ukazano je na ranije urađen Master plan i dat je izvod iz njega i prema Master planu razmatrani koridori. U PPCG nije planiran koridor gasovoda. Crna Gora istražuje svoje potencijale iz podmorja. Istaknuto je da bi se u slučaju komercijalnog otkrića razmatrala mogućnost razvoja lokalnog tržišta gasa. U Predlogu plana će se isključiti planiranje LNG terminala.

Poljoprivreda

- Prenamjena zemljišta

Imajući u vidu da se ogromne površine zemljišta na sjeveru Crne Gor u listu nepokretnosti nalaze pod kategorizacijom ,,šuma V klase te da na tom području se nalazi šikara i nisko rastinje neophodno je isto prevesti u poljoprivredno zemljište kako bi se omogućilo što vise prostora za razvoj poljoprivrede.

Imajući u vidu da je nacrtom plana predviđeno Jačanje horizontalne i vertikalne povezanosti u lancu proizvodnje hrane neophodno je planirati uspostavljanje otkupnog centra za Sjever CG.

- Podrška razvoju tržišne proizvodnje mlijeka
- Upravljanje rizicima u poljoprivredi
- Podrška preradi voća i povrća

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Date su smjernice i u Nacrtu PPCG, ali će se u Predlogu plana zbog važnosti ovog pitanja posebno naglasiti smjernica da se poljoprivredno zemljište koje nije korišćeno, može namjeniti kao poljoprivredno i staviti u funkciju razvoja poljoprivrede. Može se dodati planiranje otkupnog/otkupnih centara.

Izvod iz Nacrta:

- ***Aktiviranje nekorišćenog poljoprivrednog zemljišta i time povećanje površina koricenog poljoprivrednog zemljišta,***
- ***Povećanje učešća obradivog poljoprivrednog zemljišta u strukturi ukunog poljoprivrednog zemljišta,***
- ***Povećanje obima poljoprivredne proizvodnje do nivoa optimalnog i dugoročno održivog korišćenja raspoloživih resursa,***
- ***Čvrsto povezivanje primarnih proizvđača sa prerađivačima i turističkim kapacitetima,***
- ***I dr….***

Šumarstvo

- Analiza stanja šuma
- Kontinuirani programi pošumljavanja goleti

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U Nacrtu plana je navedeno: „podsticati povećanje površina pod šumom na račun šumskog zemljišta prirodnim podmlađivanjem i pošumljavanjem autohtonim vrstama, vodeći računa o ostavljanju čistina - enklava – progala u okviru sastojina za potrebe divljači;

U Predlogu plana se može dodatno istaći da se vrši kontinuirano pošumljavanje.

Poboljšanje kvaliteta Vazduha

U cilju zaštite životne sredine i poboljšanja kvaliteta vazduha neophodno je preduzeti slijedeće mjere

1. Mapiranje individualnih ložišta i ogrevnih asortimana
2. Sprovođenje mjerenja kvaliteta vazduha na izvoru ložišta
3. Izrada katastra potencijalnih zagađivača
4. Toplifikacija gradova putem sistema toplotnih pumpi (sistem Voda-Voda)
5. Izgradnja Toplane za Bijelo Polje na bio masu

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Infrastrukturni dio

- Izgradnja bazena
- izgradnja regionalne deponije
- Uspostavljanje prostora za Auto pijacu (ogroman broj auta na prodaju se nalati duž magistralnog put ate predstavlja problem za bezbjednost)
- Uspostavljanje zone socijalnog stanovanja
- Uspostavljanje zone integracije RAE
- Izgradnja fabrike za prečišćavanje otpadnih voda

Termalne i mineralne vode

Valorizacija izvorišta Mineralne vode-,,Kisjele vode-nedakusi"
Stručnjaci s Rudarsko-geološkog fakulteta u Beogradu, u saradnji s kompetentnim kolegama iz Podgorice, smatraju da na dubini između 400 i 500 metara postoje termalne tople i mineralne vode i ugljen-dioksid. Ukoliko se ustanovi da postoje termalne vode temperature veće od 45 stepeni, to bi ovo područje opredijelilo za banjsko-klimatsko lječilište. Te vode bi se istovremeno mogle koristiti i za buduću toplanu, čime bi grad i kompletna industrija imali osigurano grijanje. Opština Bijelo Polje je vise od deceniju sprovodila radove na bušotinama , međutim to se radi jako sporo i neadekvatno

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se mogu navesti opšte smjernice, može se naglasiti valorizacija izvorišta mineralne vode, a svi detalji se mogu definisati u detaljnijoj planskoj dokumentaciji.

Zaštita rijeke Lim

- Uspostavljanje lančanica na rijeci Lim

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na tehničke detalje koji nisu predmet PPCG. Svi oblici regulacionih radova mogu biti primjenjivani u cilju zaštite od poplava. Tehnička rješenja treba da budu definisana hidrološkim I hidrauličkim uslovima I data u skladu sa najboljom praksom koja se primjenjuje za ovu vrstu radova.

Kultura

- Valorizacija rodne kuće Miodraga Bulatovića-adaptacija i pretvaranje u spomen kuću

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Pojedinačni objekti su predmet niže planske dokumentacije.

U Bijelom Polju, 29.04.2024 godine **Izvršni direktor** Zdravko Janjušević

325. 04-332/24-1643/325 Ilija Bučin -poslat mail
Oblast: poljoprivreda, planiranje

VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO EKOLOGIJE,
PROSTORNOG PLANIRANJA I URBANIZMA

Predmet:

- Dostavljanje primjedbi i sugestija na Nacrt prostornog plana do 2040. godine

Stranka:

- **NVO „Jaz – Mrčevo polje“** iz Budve, Lastva Grbaljska bb, koje zastupa Predsjednik Ilija Bućin,

PREDLOZI I SUGESTIJE

Postupajući po pozivu objavljenom na sajtu Vlade Crne Gore od 30.01.2024. godine, za dostavljanje predloga i sugestija na Nacrt prostornog plana Crne Gore do 2040. godine, nevladina organizacija Jaz Mrčevo polje, dostavlja nadležnom ministarstvu sugestije i predloge.

Naime, naša nevladina organizaciija zastupa vlasnike zemljišta u Mrčevom polju, koje zemljište odgovara dijelu kat. opštine Višnjevo (politička opština Kotor) i dijelu kat. opštini Prijevor I i Prijevor II (politička opština Budva), a koje je obuhvaćeno ovim konceptom plana. Prije svega, sugestija se odnosi na namjenu zemljišta predviđene konceptom plana. U tom pravcu smatramo da kompleks Mrčevog polja (od Lastva Grbaljske do puta koji vodi za Trsteno) treba prenamijeniti iz zemljišta namjene poljoprivredne površine – obradivo, u zemljište namijenjeno za turizam. Imajući u vidu nemogućnost daljeg razvijanja i širenja gradskih opština Kotor i Budve u jezgru samog grada i okoline, Grbalj predstavlja mogućnost širenja i razvijanja turizma, turističkih i hotelskih kapaciteta, sportske ponude, kulturnog razvoja i drugo. Ovo posebno jer na primorju kompleks Mrčevog polja predstavlja jedno od rijetkih neizgrađenih lokacija, odnosno jedinstvenu površinu zemljišta od cca 2.000,00 m^2, na kojem nema izgrađenih objekata.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Detaljnu namjenu nije moguće planirati u PPCG već u PUP-u opštine Budva i Kotor.

Dalje, planom je predviđeno da trasa dijela gasovoda ide kroz Mrčevo polje da bi isti bio sproveden kroz trup magistralnog puta do kružnog toka – bivša Krtoljska raskrsnica. Određen je i koridor za postavljanje gasovoda od 200+200 m sa svake strane gasovoda, dok u pojasu od 30 m sa lijeve i desne strane od ose gasovoda, nakon izgradnje, zabranjeno je graditi zgrade namijenjene stanovanju ili boravku ljudi, bez obzira na stepen sigurnosti izgrađenog gasovoda.

Dakle, sprovođenje ovakvog plana za provođenje gasovoda bi se u potpunosti obezvrijedilo zemljište, ne samo u Mrčevom polju, koje je razvojni potencijal cijele države, već cjelokupnog zemljišta kuda bi isti prošao. Ako se pođe od predviđenih granica koridora, na rasponu od oko 900 m, kolika je širina Mrčevog polja, 400 metara bi zauzimao koridor gasovoda po sredini, što bi u potpunosti obezvrijedilo zemljište u Mrčevom polju. Ista sudbina bi bila i sa svim drugim zemljištem kuda prođe gasovod. Ovo je još jedan primjer, na žalost i nastavak dosadašnje prakse, da se kod planiranja državnih projekata apsolutno ne vodi računa o interesima građana. Iz ovih razloga smatramo da trasu gasovoda treba izmjestiti, odnosno da ista treba ići morskim putem s obzirom da u Crnu Goru ulazi kopnenim dijelom, te smatramo da tu postoji bolja i lakša opcija daljeg distribuiranja gasa u trasi budućeg auto puta Bar-Boljare.

Dakle, smatramo da kompleks Mrčevog polja predstavlja potencijal za dijelom privredni, kulturni, turistički i drugi razvoj cijelog ovog kraja, a i šire, i u tom smislu potrebno je shodno tome predvidjeti i promijeniti namjenu zemljišta.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U Nactu PPCG je dat izvod iz Master plana gasovoda, a koridor i trasa nije planirana. U Predlogu plana će se naglasiti to strateško pitanje i dati smjernice za eventualno planiranje koridora gasovoda u slučaju da dođe do pronalaska nafte i prirodnog gasa u podmorju.

351. 04- 332/24-1643/360 Expeditio centar za održivi prostorni razvoj, Kotor
360. 04- 332/24-1643/360 Expeditio centar za održivi prostorni razvoj, Kotor I
361. 04-332/24-1643/361 Expeditio centar za održivi prostorni razvoj, Kotor - Ponovljene primjedbe
Oblast: Planiranje, prirodna I kulturna baština, energetika, saobraćaj

Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine
IV Proleterske brigade broj 19, Podgorica
ppcg@mdup.gov.me

Nacrt Prostornog plana Crne Gore do 2040. g. i Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu

JAVNA RASPRAVA

Komentari, primjedbe i sugestije

Poštovani/e,

Na osnovu uvida u Nacrt Prostornog plana Crne Gore (PPCG) do 2040. g. i Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu dostavljamo Vam naše komentare, primjedbe i sugestije.

Komentare dajemo primarno iz **ugla zaštite kulturne i prirodne baštine Crne Gore**, sa posebnim **fokusom na Prirodno i kulturno-istorijsko područje Kotora**.

Navedeni Nacrt PPCG **ne donosi pomak** u odnosu na dosadašnja loša planska rješenja, koja su dovela do **prekomjerne urbanizacije i devastacije kulturnog pejzaža primorske zone, koja se širi i na centralni i sjeverni dio zemlje.**

Nacrt plana je **nekonzistentan**:

- U viziji razvoja PPCG navodi se kao prva stavka da će "Crna Gora u narednom periodu slijediti Ustavnu obavezu i status ekološke države u kojoj treba da bude ostvaren sklad tradicionalnog načina života čovjeka i njegovog prirodnog okruženja." kao i da će obezbjediti "očuvanje kulturne baštine, predjela i arheoloških lokaliteta"
- Takođe, navodi se da je odabran scenario održivog razvoja koji se temelji na održivom prostornom razvoju i na zaštiti temeljnih vrijednosti prostora
- Međutim, planirana rješenja nisu u skladu sa navedenom vizijom i scenarijom razvoja.

Tretman zaštite kulturne baštine i kulturnog pejzaža nije adekvatno obrađen u okviru Nacrta PPCG. Kulturna baština ne može samo da se svede na brojeve prikazane na mapi, a nedopustivo je da je **na svim kartama pogrešno prikazana granica Prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora**, pejzaža koji ima međunarodni nivo zaštite kao UNESCO-va Svjestka baština. (Prilog br. 1)

Odgovor: Primjedba se prihvata. Oblast Kulturna baština će biti dopunjena sa predlozima iz nove Studije

U Nacrtu PPCG je navedeno da su ciljevi razvoja za kulturno nasljeđe *"usmjereni su ka sistemskom unapređenju integralne zaštite prirodnog i kulturnog nasljeđa"* a među mjerama zaštite je i "***Zaštita kulturnog pejzaža i ambijenta*** *(Prepoznavanje i razgraničavanje kulturnog pejzaža po principu očuvanja specijalnih ambijentalnih karakteristika građenog prostora i pejzaža)"* za koju je navedeno:
"S obzirom da se radi o do sada nevalorizovanoj kategoriji nasljeđa, ovdje se kao polazište predlaže jedna od mogućih podjela (nivo/kategorija zaštite), pri kojoj bi se integralno valorizovale vrijednosti kulturne i prirodne baštine karakterističnih primjera:

- *I kategorija - kulturni pejzaž od nacionalnog značaja - za koje bi trebalo zadržati i unaprediti zatečene vrijednosti.*

- *II kategorija - kulturni pejzaž od regionalnog značaja - za koje treba očuvati katakteristike pejzaža uz isticanje tipoloških karakteristika naselja i kompleksa.*
- *III kategorija - kulturni pejzaž od lokalnog značaja - za koje treba sačuvati ambijentalne vrijednosti."*

Pitanje je kada se predviđa zaštita ovih kulturnih pejzaža? Nakon 2040. godine do kada je pitanje koliko njih će biti sačuvano? **Neophodno je da se ovi kulturni pejzaži hitno definišu i unesu u PPCG** jer to i jeste svrha PP. To bi moralo da bude urađeno kroz Studiju zaštite kulturne baštine, koja je trebala da bude osnova za izradu ovog plana. Istraživanja i dokumentacija za identifikaciju ovih zona svakako postoje i trebalo bi ih objediniti. Smatramo da PPCG **ne smije biti donijet dok se ovi kulturni pejzaži ne identifikuju**, jer njihovom neidientifikacijom rizikujemo da ih izgubimo do 2040.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Napominje se da je za PPPN za obalno područje Crne Gore urađena Studija zaštite kulturne baštine, sa detaljnim pregledom postojeće i potencijalne zaštite. Za potrebe izrade PPCG urađena je bazna studija 2018.g. I u toku izrade PPCG dodatno je urađena Studija zaštite kulturnih dobara za Crnu Goru. Mjere i preporuke će biti uključene u Predlog plana.

Takođe u Nacrtu PPCG su uočljivi **propusti u tretmanu potencijalnih zaštićenih područja prirode**. U tekstualnom dijelu plana u okviru Kategorisanin potencijalnih zaštićenih područja navedeni su i parkovi prirode, između kojih su i Sinjajevina i Vrmac (str. 97). Međutim, **ni Sinjajevina ni Vrmac nisu unijeti kao potencijalno zaštićeni parkovi prirode na karte**, ni na kartu *br. 08 Zaštićena područja prirodne i kulturne baštine* ni na ostale karte sa planiranim namjenama, dok druga potencijalno zaštićena područja jesu. Na ovaj način njihovo navođenje u tekstu se svodi samo na formalnost. Svi **potencijalni parkovi prirode, uključujući Sinjajevinu i Vrmac**, **moraju biti adekvatno prepoznati u prostoru i unijeti na sve mape**, kao i ostala područja, kako bi planska rješenja mogla biti relevantna.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U fazama Koncepta i Nacrta plana su podaci o zaštićenim i potencijalno zaštićenim područjima prirode dati u skladu sa informacijama od Agencije za zaštitu životne sredine. Predlog plana će se dopuniti sa ažurnim podcima.

U Nacrtu PPCG postoje i konflikne namjene koje su očigledno problematične iz ugla zaštite prirode, kao što je **planirana HE Komarnica**, čija izgradnja je u konfliktu sa zahtjevima zaštite Nacionalnog parka Durmitor koji je dio Svjetske prirodne baštine UNESCO-a, a na što ukazuje i UNESCO.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Obrazloženje: (kao prethodni odgovori ostalim NVO)

U Nacrtu PPCG se jasno ukazuje na to da se „korišćenje uzvodnog hidropotencijala rijeke Komarnice se u Crnoj Gori razmatra veoma dugo. Još 1988[3].g. su analizirana i definisana moguća rješenja za potencijalnu hidroelektranu u profilu Lonci u kanjonu rijeke Komarnice. Izgradnja HE Komarnica je planirana Strategijom razvoja energetike Crne Gore do 2030.g., Nacionalnom strategijom održivog razvoja Crne Gore do 2030.g. Detaljnim prostornim planom za HE Komarnica, PUP-om opštine Šavnik i PUP-om opštine Plužine". U Nacrtu plana se ukazuje i na druge studije i razmatranja. (Studija Regional strategy for sustainable hydropower in the Western Balkans – WBIF, koja je uz podršku Evropske unije izrađena za potrebe Investicionog fonda za Zapadni Balkan, HE Komarnicu svrstava u red ekološki prihvatljivih projekata),
Za ovaj infrastrukturni objekat koji je ocjenjen kao važan i po mišljenju nadležnih institucija za energetiku u Crnoj Gori neophodan u elektroenergetskom sistemu, donesen je na Skupštini Crne Gore Detaljni prostorni plan za višenamjensku akumulaciju na rijeci Komarnici. sa Izvještajem o SPU na životnu sredinu. Na Javnoj raspravi o tom planu nisu zabilježeni negativni stavovi niti opština Plužine i Šavnik, ni institucija i NVO organizacija. Takođe, na Javnoj raspravi o PPCG za period do 2040 g. u opštinama Plužine i Šavnik nije bilo negativnih komantara na potencijalnu izgradnju HE Komarnica. U procesu obavljanja prekogranične saradnje, obavljen je transparentno proces učešća susjednih država i prihvaćeni su zvanično dostavljani stavovi.
U Nacrti PPCG se navodi:
„HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, treba da omogući realizaciju ambicioznih planova izgradnje novih obnovljivih izvora električne energije (fotonaponske, vjetroelektrane...). Projekat HE Komarnica je najspremniji u tehničkom smislu za realizaciju, međutim sa aspekta zaštite prostora i uticaja na životnu sredinu, nema podršku od strane institucija nadležnih za zaštitu životne sredine.

[3] Studijska istraživanja Elektroprojekt Ljubljana

S obzirom na potrebu da se svi zahtjevi stroge zaštite prostora i životne sredine ispune, što je iskazano i u procesu pripreme Nacrta PPCG, predlaže se donosiocima odluka, nadležnim institucijama i Vladi, da se u periodu Javne rasprave razmotre sve dileme po pitanju izgradnje HE Komarnica i u interesu razvoja države donese konačno rješenje.
Uvažavajući nesporan veliki značaj HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, a sa druge strane ekološke zahtjeve i zahtjeve zaštite prostora, za konačno donošenje odluke o izgradnji HE Komarnica, važno je da se u okviru projektne dokumentacije i prateće procjene uticaja na životnu sredinu donesu zaključci od nadležnih institucija Crne Gore".
To znači, da ukoliko se kroz Procjenu uticaja na životnu sredinu koja prati Projekat HE Komarnica, izgradnja HE Komarnica ocjeni kao neprihvatljiv projekat, nadležne institucije će donjeti konačnu odluku i odustati od realizacije. U planu se daje strateška mogućnost izgradnje infrastrukturnog objekta koji je u strateškom razvojnom smislu potreban, a nakon svih narednih koraka, izrade projektne dokumentacije i studijskih istraživanja koji su predviđeni Zakonskom regulativom, donosi se konačan stav od nadležnih institucija Crne Gore.

U planinskim zonama, na cijeloj teritoriji Crne Gore, postoji veliki broj **katuna** koji predstavljaju veoma vrijedan segment kulturne baštine Crne Gore. Veoma je značajno da su mnogi katuni još uvjek aktivni, i da je na taj način zadržan katunski način života koji predstavlja nematerijalnu kulturnu baštinu baštinu. Inicijativa za zaštitu izdiga na katune kao nematerijalnog kulturnog dobra prihvaćena je od strane Uprave za zaštitu kulturnih dobara 2021. godine. Uz to katuni, kako oni aktivni tako i napušteni, imaju i značajne arhitektonske i ambijentalne vrijednosti, tako da predstavljaju vrijedan kulturni pejzaž karatkterističan za planinske predjele Crne Gore. Oni predstavljaju izuzetan potencijal za razvoj održivog planinskog i ruralnog turizma. Međutim, i te zone su već pod pritiskom nekontrolisane urbanizacije. Zbog svega navedenog trebalo bi kroz PPCG **predvidjeti zaštitu i očuvanje katuna i kulturnog pejzaža katuna**, kao i predvidjeti obaveznu izradu **detaljnih smjernica** za njihovu zaštitu i održivi razvoj kroz planove nižeg reda.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Iako se u Nacrtu plana u elaboraciji "Diverzifikovani kapaciteti visokog kvaliteta usluge, navodi "planinske kuće, planinski chaleti, glamping resorti, planinski i ruralni pansioni, planinarski domovi te ruralna domaćinstva, etno sela i katuni", zatim se u dijelu „Turističke zone" navode katuni u svim opšinama Sjevernog regiona, u Predlogu plana će se posebno naglasiti katuni kao izuzetan potencijal za razvoj održivog planinskog i ruralnog turizma.

SAOBRAĆAJ

Imajući u vidu veliki nesrazmjer u gradnji prije svega stambenih objekata, širenju gradova i izgradnji novih naselja i istovremeno neriješenom pitanju saobraćaja, očito je da bi **posebna pažnja morala da se obrati na planiranju saobraćajne infrastrukture**. Ovaj put, **u ovom Planu to je možda i primarno pitanje**. Novi putevi koji se posljednjih decenija grade u Crnoj Gori prekomjerno i nepotrebno devastiraju pejzaž. Iako su nam kvalitetne i savremene saobraćajnice potrebne, one bi morale da se rade mnogo pažljivije, bez prevelikih, nepotrebnih i agresivnih zahvata i da budu mnogo više prilagođene pejzažu. Takođe, veoma je problematično kada se zbog novih saobraćajnica uništavaju stare istorijske saobraćajnice, koje u velikom broju slučajeva predstavljaju bitan segment kulturne baštine. Bilo bi potrebno predvidjeti **identifikaciju, mapiranje i očuvanje istorijskih puteva** u Crnoj Gori i planirati nove saobraćajnice u odnosu na to. **Planirati i trasirati nove saobraćajnice poštujući vrijednosti pejzaža kroz koji prolaze, bez nepotrebnih agresivnih intervencija koje uništavaju vrijeednosti pejzaža.** Takođe neophodno je predvidjeti mjere **sanacije već devastiranih saobraćajnica i pejzaža** (kao na primjer trasu nove saobraćajnice Cetinje-Njeguši-Krstac koja je devastirala i u većem dijelu potpuno uništila stari istorijski put).

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Prvi dio primjedbe se odnosi na nemaran pristup pri projektovanju i izvođenju saobraćajnica u Crnoj Gori. U Predlogu plana će se dati dodatna smjernica koja se odnosi na pažljiv pristup pri projektovanju i realizaciji projekata infrastrukture, sa ciljem da se poštuju vrijednosti prostora i pejzaža kroz koje prolaze, bez nepotrebnih agresivnih intervencija i predvidjeće se mjere sanacije.

Prirodno i kulturno-istorijsko područje Kotora

Kao poseban cilj u PPCG je navedeno: *"Očuvanje Izuzetne univerzalne vrijednosti/IUV Prirodnog kulturno-istorijskog područja Kotora ostvarenoj u jedinstvu atributa koji doprinose integritetu i koheziji opšte strukture pejzaža (građenog i prirodnog) kao esencijalnog kvaliteta Prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora."*
Smatramo da predviđena rješenja PPCG, posebno vezana za saobraćajnu infrastrukturu (8.1. Saobraćajna infrastruktura), ne doprinose navedenom cilju, nego suprotno predstavljaju veliku prijetnju po očuvanje Izuzetne univerzalne vrijednosti Prirodnog kulturno-istorijskog područja Kotora. Tu prije svega mislimo na slijedeće:

1 Brza saobraćajnica duž crnogorskog primorja

Problem kod predložene brze saobraćajnice ne predstavlja samo "prelazak brze saobraćajnice preko Bokokotorskog zaliva" već njena cijela trasa, koja uz prelazak preko zaliva obuhvata i prolazak kroz zaštićenu okolinu Prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora, padine Orjena sa jedne strane kao i padine Vrmca i Lovćena sa druge strane. Prolazak saobraćajnice ovog tipa kroz jedino međunarodno zaštićeno prirodno i kulturno-istorijsko područje u Crnoj Gori negativno bi uticalo na pejzaž i njegove vrijednosti. Imajući u vidu planove za izgradnju Jadransko jonskog autoputa, smatramo da je neophodno naći rješenje koje bi potpuno isključilo brzu cestu u okviru zaštićene okoline Prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U Nacrtu plana je obrazložena potreba izrade brze saobraćajnice u Primorskom region. (prvi put je planirana Ibrza saobraćajnica i u Sjevernom regionu. Evropski standard koji se tiče najprije bezbjednosti saobraćaja, a zatim i efikasnosti u saobraćajnom transport ljudi i roba, četiri kolovozne trake.

U Nacrtu plana se ukazuje na prethodne analize koridora brze saobraćajnice i dileme koje traju preko 3 decenije. Ističe se i stav u Studiji zaštite kulturnih dobara na području opštine Kotor (izrađena za potrebe izrade PUP Kotor). Navodi se i projekat „Investicioni okvir za Zapadni Balkan – Instrument za infrastrukturne projekte (Tehnička pomoć 5 (IPF 5), u okviru koga je urađena Studija izvodljivosti (Ruta 1 i Ruta 2) kroz Crnu Goru i Albaniju, u kojoj se ne preporučuje alternativna varijanta preko Luštice kao prihvatljivo rješenje. Na osnovu svega do sada analiziranog, predloženo je u Nacrtu plana sledeće:

„Iako su se u radu na Nacrtu plana sagledale sve prethodne studije i analize, sa ciljem da se izbjegne prelazak preko bokokotorskog zaliva, nije se moglo definisati alternativno rješenje koje bi bilo prihvatljivo sa aspekta institucija, opština, a posebno UNESCO-a. Zbog toga se u Nacrtu plana predlaže prioritetno izgradnja obilaznica oko primorskih gradova (po prioritetima i pripremljenoj projektnoj dokumentaciji), izgradnja Jadransko jonskog autoputa u kontinentalnom dijelu Crne Gore i završetak započetog autoputa Bar – Boljare. Koridor brze saobraćajnice se zadržava sa prelaskom u zoni Sveta Nedelja – Opatovo, a tehničko rješenje u fazi projektovanja se mora dati u skladu sa preporukama HIA studije i stavovima UNESCO. Nacrtom ovog plana se nalaže da se budućim rješenjem ne smije ugroziti UNESCO status područja Kotora.

Napominje se da je u izradi Prostorno-urbanističkih planova Herceg Novi, Tivat i Kotor, razmatran koridor brze saobraćajnice u području Boke i predloženo je da se odustane od razmatranja varijante kojom bi koridor prolazio kroz područje Luštice".

U toku Javne rasprave na Nacrt PPCG od strane Monteputa doo. je pokrenuta izrada Idejnih rješenja za dionicebrze saobraćajnice, kako bi se još jednom provjerile prostorne i tehničke mogućnosti I sagledali mogući negativni uticaji na proctor I životnu sredinu. U Predlogu plana će se sagledati predlozi sa nivoa Idejnih rješenja i na osnovu svih analiza, I višekriterijumskog vrednovanja varijantnih rješenja, predložiti bolje vrednovano rješenje.predložiti optimalno rješenje.

2 Obilaznica grada - kroz Dobrotu

U Nacrtu PPCG je ucrtana kao “Planirana obilaznica grada” obilaznica od Kotora kroz Dobrotu do Orahovca. Ova obilaznica je bila i ranije planirana u okviru Nacrta PUP-a opštine Kotor 2020. godine, ali je isključena iz usvojenog PUP-a jer između ostalog nije bila u skladu sa preporuka Zajedničke reaktivne monitoring misije Centra za Svjetsku baštinu UNESCO-a/ICOMOS-a iz 2018. godine. Ponovo planiranje ove zaobilaznice predstavljalo bi jedan od najkrupnijih infrastrukturnih zahvata u okviru Prirodnog i kulturno-istorisjkog područja Kotora, kojim bi se direktno i veoma agresivno uticalo na vertikalnu strukturu pejzaža i izuzetnu univerzalnu vrijednost Područja Kotora, kao i omogućio nastavak već izuzetno problematične, prekomjerne i devastirajuće urbanizacije na području naselja Dobrota.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Obilaznica Kotora je u razmjeri 1:100 000 u PPCG prikazana samo simbolim, nije prikazan trasa.

1- Regionalni put R-1: Cetinje - Čekanje - Krstac - Trojice - Kotor

U Nacrtu PPCG je ucrtan Regionalni put R-1 koji se trasira jednim dijelom neposredno paralelno uz put Kotor-Krstac koji je zaštićen kako kulturno dobro od nacionalnog značaja 2017. godine, i koji prolazi kako kroz Zaštitnu zonu Nacionalnog parka Lovćen uz samu njegovu granicu, tako i kroz zaštićenu okolinu Prirodnog i kulturno-istorisjkog područja Kotora. Izgradnja ovog puta je neprihvatljiva jer bi uticala na degradaciju vrijednosti svih navedenih zaštićenih područja: puta Kotor-Krstac, Nacionalnog parka Lovćen i Prirodnog i kulturno-istorisjkog područja Kotora.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U daljem procesu pripreme Predloga plana razmotriće se primjedba.

<u>Saobraćaj duž obale i u okviru Prirodnog i kulturno-istorisjkog područja Kotora</u>

Višedecenijska stalno sve intezivnija izgradnja duž obale, posebno u Boki Kotorskoj kao njezinom najatraktivnijem ali i najranjivijem dijelu, nije praćena odgovarajućom strategijom razvoja saobraćajne infrastrukture. I pola stoljeća nakon njezine izgradnje, Jadranska magistrala je kičma saobraćaja duž obale. Saobraćaj je sve intezivniji, problem je narastao poput balona koji će puknuti a rješenja se nalaze samo na papiru, nude se ideje koje nemaju uporišta u temeljitim analizama. I ovaj kao i predhodni planovi nudi necjelovita i nedorečena rješenja poput ‘’obilaznica’’ čiji prelaz preko tjesnaca Verige će biti naknadno definisan ili alternative preko Luštice za koju također je nezvjesno kako sa Luštice na drugu obalu. Niz je pitanja:

- želimo li da našu obalu turisti najbrže ‘’obilaze’’ na putu na jug ili želimo da se oni zadrže kod nas?
- želimo li izgradnjom skupih obilaznica (koje imaju profil auto puta) do kraja devastirati ionako ozbiljno narušene pejzaže kojima istovremeno hoćemo privući turiste?
- Može li nova brza autocesta, obilaznica ili kako je već zovemo riješti problem saobraćaja koji je sve izraženiji tokom cijele godine, a ne samo u sezoni, a što znači da ga strvara sve veći broj automobila kod lokalnog stanovništva ili će samo biti ponovljena greška sa jadranskom magistrlom čija je trasa, kasnije će se shvatiti, na mnogim djelovima zapravo uništila obalu?

Mislimo da problem saobraćaja duž obale treba razdvojiti na onaj **tranzitni** i na **lokalni** pa ih rješavati odvojeno.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Iako je stručni tim saglasan sa iznijeti stavovima, daje se obrazloženje: Prvi dio primjedbe se odnosi na višedecenijsku izgradnju duž obale, sa čime je stručni tim za izradu PPCG saglasan, ali nije odgovoran i sam ukazuje i planu na niz negativnih pojava u prethodnom višedecenijskom periodu, te primjedbu ne prihvata.

U PPCG se ne nude necjelovita rješenja, već konkretna, ali nažalost ne postoji rješenje koje je sa aspekta očuvanja prostora i zaštite prirodne i kulturne baštine prihvatljivo, a istovremeno tehnički izvodljivo. Vjerovatno te dileme tako dugo u Crnoj Gori i postoje, kad je u pitanju koridor, odnosno trasa brze saobraćajnice. U odgovoru pod tačkom 1. je data detaljnija elaboracija za brzu saobraćajnicu.

Brza saobraćajnica je planirana kao primorska saobraćajnica koja omogućava bržu i bolju komunikaciju u Primorskom regionu, prema standardima koje zahtjeva visokokvalitetna turistička regija i prema standardima u Evropi. (bezbjednost, brzina putovanja, laksa dostupnost aerodromu i dr.). Tranzitnom saobraćajnicom se smatra Jadransko jonski autoput kroz centralni dio države

Kad je u pitanju **tranzitni** saobraćaj možda bi bilo dobro vratititi se na nekada planiranu trasu Jadransko jonskog autoputa (granica sa Hrvatskom – zaleđe Herceg Novoga – postojeća odnosno već izgrađena saobraćanica iznad Lipca i Risna – Nikšić – Podgorica – Albanija). Pri tome, koja god trasa ove saobraćajnice da se planira, neophodno je da znamo kako susjedne zemlje planiraju svoju sobraćajnu mrežu, jesu li kompatibilne i nadovezuju li se jedna na drugu.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Tranzitni saobraćaj je u Nacrtu plana planiran Jadranskojonskim autoputem, zaleđem preko Nikšića i Podgorice do Albanske granice. Ima se u vidu konekcija sa susjednim državama.

Za **lokalni** saobraćaj treba kombinirati pomorski i drumski, Boka Kotorska ima već od davnina infrastrukturu sa pomorski saobraćaj, postoje mula u svim mjestima zaliva a brodovi su danas puno brži I komforniji nego u vrijeme kada je ta vrsta saobraćaja bila svakodnevna. Drumski saobraćaj može rasteretiti dobro organizovan međugradski javnni promet između tri grada a razvoj biciklističkog na nivou opština.
Ponudili smo alternative za koje smatramo da su jeftinije i realnije u izvedbi a senzibilnije u odnosu na (kulturni) pejzaž Boke Kotorske u poređenju sa svim ponuđenim ‘’obilaznicama’’, brzim saobraćajnicama i (prikriven) mostom preko Veriga.
Smatramo da je ovaj Plan moguće i posljednja šansa da se gorući problem saobraćaja riješi na za prostor i građane najbolji način, ovo je i obaveza jer PPCG mora ponuditi dugoročna rješenja kojim treba težiti i nakon perioda za koji se plan donosi a ne nedorečena rješenja koja će se stalno mijenjati.

Odgovor: Primjedba/iznijet stav se prihvata. Ističe se potreba intenzivnijeg pomorskog saobraćaja i kombinovanja pomorskog i drumskog saobraćaja, kao I drugih vidova u smislu povezivanja svih vidova saobraćaja. Primjedbe su zaista shvaćene kao dobronamjerne. Stručni tim pri izradi plana traži najbolje moguće rješenje, bez favorizovanja bilo kojih ranijih predloga, ali je zaista veoma zahtjevno pronaći rješenje koje je tehnički izvodljivo, a istovremeno zadovoljava sve zahtjeve koji se tiču zaštite prostora. I stručni tim smatra da je ovaj plan možda poslednja šansa da se ponude i definišu dugoročna rješenja koja će svim učesnicima ovog procesa biti prihvatljiva. (Savjetu za reviziju, ministarstvima, institucijama koje su zafdužene za zaštitu prirode i kulturnog naslijeđa, NVO organizacijama, opštinama I konačno svim građanima,).

S poštovanjem,
EXPEDITIO Centar za održivi prostorni razvoj
Društvo prijatelja bokeške baštine
Kotor, 29.04.2024. godine

Prilog br. 1 – Pogrešne granice Prirodnog i kulturno-istorijskog područje Kotora na kartama

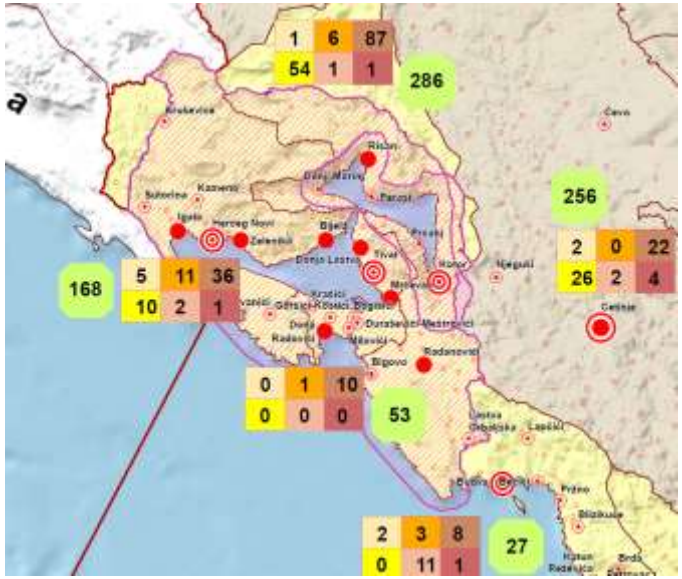

Karta br. 09: Zaštita kulturne baštine

UNESCO Međunarodno zaštićena područja

Međunarodno zaštićena područja

Sintezna karta: Planirana namjena površina i zaštita prostora

Međunarodno zaštićena područja - UNESCO

Prirodno i kulturno-istorijsko područje Kotora-UNESCO

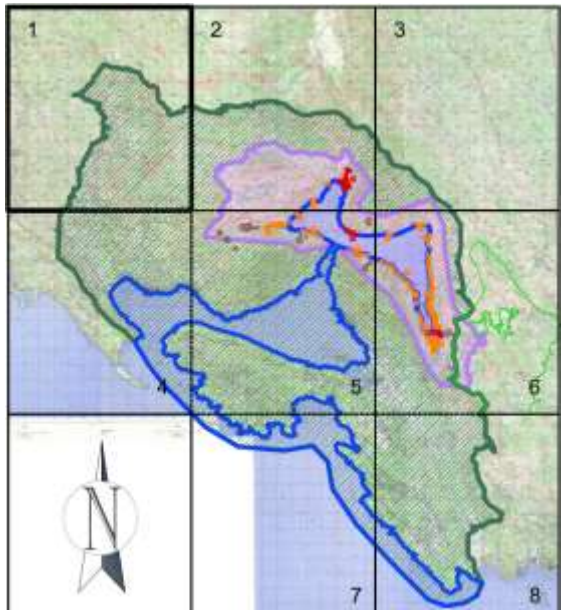

Granice Prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora i njegove zaštićene okoline

https://whc.unesco.org/en/list/125/maps/

Prilog br. 2 – Saobraćajno rješenje u zoni Prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora i njegove zaštićene okoline

370. 04-332/24-1643/370 Kirsi Hyvaerinen, HYVA Coaching- Consulting d.o.o. Pošćenje Šavnik
Oblast: Planiranje, zaštićena područja, energetika

Komentari i sugestije na Nacrt prostornog plana Crne Gore do 2040. godine

I Opšti komenatri:

1. Koncept prostornog plana i Strateška procjena uticaja (SPU) izvještaj ne ispunjavaju zahtjeve člana 5(1) i Priloga I (h) Direktive o SPU, koji zahtijevaju identifikaciju, opisivanje i procjenu razumnih alternativa uzimajući u obzir ciljeve i geografski opseg plana ili programa. Potrebno je pružiti pregled razloga za odabir obrađenih alternativa, kao i opis kako je procjena izvršena, uključujući eventualne poteškoće (poput tehničkih nedostataka ili nedostatka stručnosti) u prikupljanju potrebnih informacija. U slučaju Koncepta prostornog plana (1.2 Vizija razvoja), čak i SPU izvještaj navodi da Nacrt prostornog plana raspravlja o različitim scenarijima razvoja Crne Gore bez oslanjanja na postojeće prostorne potrebe ili razvojne ciljeve. Nedostaju definisani pokazatelji za evaluaciju ovih scenarija i odabir najpovoljnijeg. Predloženim scenarijima nedostaju kvantitativni podaci i specifične razvojne karakteristike neophodne za pravilnu evaluaciju. Postoji nedostatak jasnoće u definisanju scenarija i odsustvo kriterijuma za odabir najbolje opcije. Izvještaj sugerirše čekanje dodatnih podataka iz projekta biodiverziteta prije završetka procjene. Naglašava potrebu za jasnim kriterijumima zasnovanim na principima održivog razvoja pri odabiru najpovoljnijeg scenarija. Predloženi scenariji treba da se oslanjaju na sveobuhvatnu analizu i pravne okvire kako bi bila osigurana zaštita životne sredine i održivi razvoj. (8. Pregled... SPU izvještaja).

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Primjedba je ponovljena kao pod br. 365. Društvo ekologa i dato je obrazloženje:

Obrazloženje: Scenariji razvoja su razmatrani u prethodnoj fazi izrade plana (faze Koncept plana), koja je završena i organizovano je Prethodno učešće javnosti. Tada je Koncept plana komentarisan kao da se radi o Nacrtu plana, a sada kad je usvojen Nacrt plana (oktobar 2023,g,), ponovo razgovaramo o scenariju razvoja. Prethodno razmatrani kvanitativni podaci u fazi Koncepta plana su elaborirani na osnovu raspoloživih podataka, analize stanja i očekivanih projekcija razvoja.

Odabrani scenario razvoja je detaljno obrazložen, po svim oblastima kao i strateško opredjeljenje razvoja Crne Gore, koje je u skladu sa zvaničnom politikom razvoja Crne Gore. Predstavlja težnju ka ekonomski i socijalno razvijenom državom, koja primjenjuje nacionalne i međunarodne standarda i propise, poštuje u svim oblastima principe zaštite prostora i životne sredine i u prvom periodu sanira uočene probleme i konflikte u razvoju.

Pri ozbiljnim analizama u svim sektorima, analizirano je: realizacija prethodno postavljenih ciljeva u prethodnom planu i ocjena stanja, postojeće potrebe, ciljevi razvoja za naredni period i projekcija razvoja, sa definisanim prioritetima i indikatorima za praćenje realizacije.

Dodatna studija biodiverziteta, koja je pomenuta u primjedbi, je bila u izradi kad je Nacrt plana već usvojen, pa je sa obrađivačima studije, resornim Ministarstvom i Agencijom za zaštitu životne sredine dogovoreno da se u daljem radu na planu, implementiraju i podaci i zaključci predmetne studije. Podaci će biti unijeti u Predlog PPCG.

2. Prostorni Plan kao krovni dokument jedne države **treba jasno da povuče granicu između područja koja su već zaštićena ili čija se zaštita planira i onih područja na kojima se planira izgradnja određenih infrastrukturnih projekata. Neprihvatljivo je dozvoliti bilo kakve aktivnosti u zaštićenim područjima koja su od visokog biodiverzitetskog značaja, a koje nisu u skladu sa ciljevima zaštite prirode.** Takvo postupanje ne samo da troši nepotrebno finansijske i ljudske resurse, već dovodi u pitanje samu svrhu zaštite. Dodatno, za područja koja su od evropskog značaja, kao što su Emerald područja odnosno buduća Natura 2000 područja, nije dovoljno tvrditi da je sprovođenje planiranih infrastrukturnih projekata od javnog interesa, već je potrebno dokazati da su ti projekti od Preovlađujućeg javnog interesa, shodno evropskoj legislativi.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Nije moguće povući jasnu granicu između zaštićenih područja, potencijalno zaštićenih područja, preporuka zaštite prema Studiji biodiverziteta sa jedne strane i infrastrukturnih projekata. U planu se ističe da se pri planiranju na detaljnom nivou ne dozvoljavaju aktivnosti na područjima visokog biodiverzitetskog značaja. Kad je infrstruktura u pitanju, traži se uvjek plansko rješenje koje nema negativnih uticaja na zaštićena područja, ali je nemoguće planirati saobraćajnu mrežu i značajne dalekovode na prostoru Crne Gore, a da se u potpunosti izbjegne svako zaštićeno ili potencijalno zaštićeno područje.

3. Kada se radi **o zaštiti pejzaža, bitno je da u planiranju imamo jasno definisan prostorni raspored i identifikujemo nove oblasti koje su bogate prirodnim resursima, uključujući Buljaricu, rijeke Moraču, Mrtvicu, Ćehotinu, planine Hajlu, Sinjajevinu, Moračke planine, Zeletin, Visitor i Ljubišnju**. Prostorni plan mora da bude usklađen sa zaštićenim prirodnim područjima i dati prednost prirodi nad infrastrukturom. Važno je shvatiti da kad izgubimo prirodna bogatstva, ne možemo ih povratiti, dok za infrastrukturne projekte postoje brojne alternative u smislu lokacija i tehnoloških rješenja.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Plan izričito naglašava zaštitu prirode, počev od vizije razvoja, pa kroz sve sektore u planu. Upravo se i traže pri planiranju infrastrukture alternativna rješenja u cilju očuvanja prostora i prirode.

II Specifični komentari

1. Emerald ekološka mreža

1.1. Predlaže se da se dio Plana bude konkretno uspostavljanje nacionalne mreže zaštićenih područja - EMERALD. Ovaj koncept zaštitte se trenutnom verzijom plana šturo opisuje i nijesu navedene konkretne aktivnosti koje ukaziju na potrebu zvaničnog uspostavljanja. Dalje, potrebno je nominovana 32 Emerald područja isključiti iz bilo kakavih planova u kojima se planira prenamjena prostora a koji nijesu u skladu sa zaštitom prirode, što ovom verzijom plana nije postignuto. Pored toga, neophodno je za nominovana područja uraditi ažuriranje trenutnog stanja i podataka na osnovu kojih su data područja i nominovana. Nakon toga, potrebno je uraditi proširivanje područja predloženih za zaštitu u okviru nacionalne mreže. Ovo može biti proces koji prethodi uspostavljanju NATURA 2000 mreže, koja će biti uspostavljenja tek kada Crna Gora bude pristupila Evropskoj Uniji. Ovaj proces dodatno olakšavaju podaci prikupljeni u sklopu projekata kartiranja za Naturu 2000 od strane Agencije za zaštitu životne sredine, a koji su vrlo relevantni i za uspostavljanje Emerald nacionalne mreže zaštićenh područja.

1.2. Dodatno, lista kandidata za Emerald područja nije potpuna.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Ponovljenja je primjedba kao pod br. 365. Iako se EMERALD mreža ističe i u Nacrtu plana i naglašavaju određena područja, u Predlogu plana će se detaljnije ukazati na mrežu zaštićenih područja – Emerald, prethodnici Natura 2000.

Konkretne aktivnosti se mogu navesti kao smjernice u Predlogu plana.

Za Crnu Goru će EMERALD područja biti okosnica Natura 2000 mreže po pristupanju EU. Područja ekološke mreže proglašava Vlada.

Iako u pravnom smislu EMERALD područjja nisu pravno obavazujća do zvaničnog proglašenja ekološke mreže, obaveza prema zahtijevima Bernske konvencije je da se primjenjuju adekvatni mehanizmi zaštite ovih područja.

U pogledu planiranja, to podrazumijeva da svaki plan, program, radnja i aktivnost planirani na Emerald području podliježu sprovođenu postupka ocjene prihvatljivosti što će biti propisano planskm smjernicama.

2. Očuvanje Komarnice

2.1. **Rijeka Komarnica, zajedno sa svojom širom okolinom, treba biti izuzeta iz svih mogućih planova izgradnje bilo kakvih infrastrukturnih objekata koji bi izazvali prenamjenu prostora.** U prilog ovome govore sledeće činjenice:

Komarnica je zaštićena na nacionalnom nivou sa dva stepena zaštite: kao Spomenik prirode sa ostatkom kanjona rijeke Pive i kao **Park prirode**/(Regionalni park) sa okolnom Dragišnjicom. Izgradnja bilo kakve hidroelektrane u zaštićenom području bi direktno kršenje zakona o zaštiti prirode i ukazivanje na nesklad državnih strateških dokumenata, kao i nedostatak vizije za razvoj.

Komarnica je prepoznata i na međunarodnom nivou, prije svega je nominovano kao Emerald područje, što direktno znači da je od ogromnog biodiverzitetskog značaja. Planiranje infrastrukturnih projekata u Emerald području direktno krši Bernsku konvenciju, čija je Crna Gora potpisnica. Kao zemlja kandidatkinja za članstvo u EU, Crna Gora je uskladila svoje zakonodavstvo sa legislativom EU o zaštiti prirode, iako još nije napravila konačan izbor zaštićenih područja u okviru ekološke mreže. U svakom slučaju, dužna je da štiti svoje kandidatske Emerald lokacije u skladu sa Bernskom konvencijom i da sprovede ,,ocjenu prihvatljivosti" za svaki projekat koji bi mogao značajno uticati na Emeralnd lokacije ili NATURA 2000 područje. Ako se utvrdi da će uticaj biti značajan, projekat ne može biti realizovan osim ako posebna procjena ne utvrdi da je projekat od ,,preovlađujućeg javnog interesa". Međutim, procjena uticaja na životnu sredinu Komarnice za sada nije urađena u skladu sa kriterijumima ,,ocjene prihvatljivosti".

Pored navedenog, područje Komarnice je prepoznato i kao:

- IPA (Important Plant Area)
- IBA (Important Bird Area)

- Predstavlja dio KBA (Key Biodiversity Area) Durmitor
- Buduće NATURA 2000 područje
- Potencijalno i predloženo UNESCO područje[4]
- Područje od izuzetnog značaja za zaštitu

U nedavno završenom dokumentu **"Predlozi za Prostorni Plan - Doprinos GEF 7 Projekta kroz mapiranje biodiverziteta - Područja od posebnog značaja za zaštitu",** koji je razvijen od strane Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, područje kanjona Komarnice prepoznato je kao područje izuzetnog značaja za zaštitu (kategorija A). Ovaj izvještaj je dostavljen Ministarstvu za prostorno planiranje, urbanizam i državnu imovinu, nadležnom za izradu Prostornog plana Crne Gore. Ovo predstavlja još jedan dokaz i apel od strane relevantnog Ministarstva da područje predstavlja izuzetno vrijedan resurs i da kao takvo mora biti sačuvano.

2.2. Postoji mnogo ekonomskih, energetskih i socijalnih razloga zbog kojih ovaj projekat nije potreban Crnoj Gori, samo ovi razlozi nisu pomenuti od strane Vlade. Sa instaliranih 172 MWh ukupne očekivane proizvodnje u idealnim uslovima, to je značajno manje nego za nekoliko vjetroelektrana ili solarnih elektrana koje su u razvoju. Sa potpunim i jasnim pregledom ukupnih troškova izgradnje, posebno sa osvrtom na troškove povezivanja sa energetskim sistemom, i sa procjenom štete za potencijalne turističke i ekološke aspekte, vrlo je jasno da bi ovaj projekat donio više štete nego ekonomske koristi za zajednicu i državu. Sa investicijama u napredne energetske sisteme za podršku obnovljivim izvorima energije (virtuelne elektrane, sistemi za skladištenje i univerzalne baterije) i sa razvojem elektroenergetske mreže koja bi podržavala širu primjenu proizvodnje iz obnovljivih izvora moguće je izbjeći ,,Komarnica" projekat. Dalje smjerove razvoja energetske efikasnosti, zajedno sa proizvedenim Nacionalnim planom za energiju i klimu, revolucijom prosumera i investicijama u infrastrukturu i izgradnju ,,pametnih" zgrada, omogućiće značajne uštede energije i izbjegavanje potrebe za izgradnjom ovog projekta.

Nije jasno zašto Crna Gora, koja već proizvodi 40-60 procenata svoje električne energije iz hidroelektrana, zavisno o kiši i snježnim padavinama, treba još jednu hidroelektranu, a javnosti nije dostupan dokaz o ekonomskoj održivosti hidroelektrane Komarnica. Sistem sa tako visokim procentom hidroenergije već je izuzetno ranjiv na klimatske promjene, kako se može vidjeti iz širokih godišnjih fluktuacija u proizvodnji koje su sve učestalije. Hidroelektrana Piva već radi kao vršna elektrana, tako da Crnoj Gori više treba diversifikacija njenih obnovljivih izvora energije nego što joj treba još jedna hidroelektrana, posebno s obzirom na to da su planovi za njenu prvu veliku solarnu elektranu na Briskoj Gori zastali.

Iako se u nacrtu Plana pristrasno navodi sledeće: *Studija Regional strategy for sustainable hydropower in the Western Balkans – WBIF, koja je uz podršku Evropske unije izrađena za potrebe Investicionog fonda za Zapadni Balkan, HE Komarnicu svrstava u red ekološki prihvatljivih projekata, tj. projekata kategorisanih kao: Greenfield projects which do not face serious bottlenecks (e.g. litigations) or environmental and social concerns – HPP Komarnica,* od krucijalnog je značaja napomenuti da su servisi Evropske komisije definisali zastavne projekte koji su navedeni u Ekonomskom i investicionom planu, u skladu sa Zelenom agendom za Zapadni Balkan.

Tu je navedeno da su projekti označeni kao 'crvena zastava' i 'narandžasta zastava' opisani su za finansiranje: prirodni gas, **hidroelektrane**, transport.

Što se tiče hidroelektrana, **HE Komarnica nije podržana za finansiranje unutar Okvira za investicije na Zapadnom Balkanu (WBIF)**. Nasuprot tome, podržavaju se projekti koji rehabilituju ili unapređuju postojeće hidroelektrane. To je u skladu sa studijom o Regionalnoj strategiji za održivu hidroenergiju na Zapadnom Balkanu[5], koja je finansirana putem WBIF-a.

2.3. Dodatna argumentacija u kontekstu očuvanja Komarnice

[4] Joint World Heritage Centre/IUCN Advisory mission to the World Heritage property "Durmitor National Park" (Montenegro) 12-16 November 2018

[5] https://www.wbif.eu/project/PRJ-MULTI-ENE-013

Projekti koji bi narušili status rijeke nisu dozvoljeni prema Okvirnoj direktivi o vodama EU, osim ako ne dobiju pravo na derogaciju u skladu sa članom 4(7) Direktive. Ponovo je potrebna detaljna procjena, koja nije sprovedena u slučaju Komarnice.

Loš kvalitet Elaborata o procjeni uticaja HE Komarnica na životnu sredinu. Elaborat objavljen u februaru 2022. nije uspio pravilno da procjeni: osnovni scenario, kumulativni uticaj sa drugim projektima, uticaj i ranjivost na klimatske promjene i moguća alternativna rešenja.

Nedostatak ocjene prihvatljivosti - nije sprovedena procjena uticaja projekta na zaštićena područja, vrste i staništa, dok potencijalna NATURA 2000 područja Bukovička dolina, Vojnička planina i Komarnica i Pridvorica nisu ni pomenuti u izvještaju.

Loš kvalitet Strateške procjene uticaja (SPU) HE Komarnica na životnu sredinu - u postupku strateške procjene uticaja na životnu sredinu, osnovni podaci o biodiverzitetu su ograničeni na biljke/staništa, faunu riječnog dna (bentos), ribe i sisare.

Autori su priznali da će druge grupe, kao što su vodozemci, gmizavci, ptice itd. biti pogođeni, ali nisu naveli pojedinačne vrste niti objasnili uticaje, posebno u vezi sa podzemnom faunom koja je još uvjek neistražena u ovom regionu. Slično je kasnije navedeno i u Elaboratu. Sa druge strane, grupa naučnika European Biodiversity Survey sprovela je prošle godine šestogodišnju ekspediciju u Komarnici, i uprkos lošim vremenskim uslovima, za samo šest dana pronašla je jasne dokaze o vrijednostima Komarnice i potrebi njene zaštite na evropskom nivou.[6]

Nedostatak pristupa pravnog postupka u postupku SPU - nacionalni zakon ne predviđa pokretanje pravnog postupka protiv bilo koje odluke koja proizilazi iz postupka SPU.

Pogrešna primjena termina ,,prevlađujući javni interes" člana 4(7) Okvirne direktive o vodama - u nacionalnom zakonu, termin je zamjenjen sa ,,javni interes", dok svi javni interesi nisu ,,prevlađujući". Iako crnogorski Zakon o energiji navodi da su svi energetski projekti od javnog interesa, potrebno je jasno dokazati u konkretnim slučajevima da je javni interes i preovlađujući.

Nedostatak procjene uticaja projekta na vodene tokove - zbog koncepta ,,javnog interesa", koji prema nacionalnom zakonu važi za sve projekte proizvodnje električne energije, nije bilo procjene za ovaj specifični projekat. Osim toga, nedostatak izvodljivih alternativa predloženom projektu nije dokazan.

Konačno, vrlo neprofesionalno opisuje razvoj turizma - bez znanja, dokaza ili razumijevanja strateških pravaca koje će *ekološka država* morati izabrati za održivi ruralni turizam i upravljanje destinacijom.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U Nacrti PPCG se navodi:

„HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, treba da omogući realizaciju ambicioznih planova izgradnje novih obnovljivih izvora električne energije (fotonaponske, vjetroelektrane...). Projekat HE Komarnica je najspremniji u tehničkom smislu za realizaciju, međutim sa aspekta zaštite prostora i uticaja na životnu sredinu, nema podršku od strane institucija nadležnih za zaštitu životne sredine.

S obzirom na potrebu da se svi zahtjevi stroge zaštite prostora i životne sredine ispune, što je iskazano i u procesu pripreme Nacrta PPCG, predlaže se donosiocima odluka, nadležnim institucijama i Vladi, da se u periodu Javne rasprave razmotre sve dileme po pitanju izgradnje HE Komarnica i u interesu razvoja države donese konačno rješenje.

[6] European Biodiversity Survey, Komarnica valley survey, November 2023
https://www.biodiversitysurvey.eu/wp-content/uploads/2023/11/Komarnica-report-v1.3.pdf

Uvažavajući nesporan veliki značaj HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, a sa druge strane ekološke zahtjeve i zahtjeve zaštite prostora, za konačno donošenje odluke o izgradnji HE Komarnica, važno je da se u okviru projektne dokumentacije i prateće procjene uticaja na životnu sredinu donesu zaključci od nadležnih institucija Crne Gore".

To znači, da ukoliko se kroz Procjenu uticaja na životnu sredinu koja prati Projekat HE Komarnica, izgradnja HE Komarnica ocjeni kao neprihvatljiv projekat, nadležne institucije će donjeti konačnu odluku i odustati od realizacije. U planu se daje strateška mogućnost izgradnje infrastrukturnog objekta koji je u strateškom razvojnom smislu potreban, a nakon svih narednih koraka, izrade projektne dokumentacije i studijskih istraživanja koji su predviđeni Zakonskom regulativom, donosi se konačan stav od nadležnih institucija Crne Gore.

3. Hidroenergija generalno

3.1. Planom predviđeni hidroenergetski projekti (Komarnica, Kruševo i Boka) treba da budu uklonjeni iz Plana, s obzirom na to da nije jasno argumentovana potreba za njihovom izgradnjom. Iako je naglašeno da je potrebno razvijati hidroenergetske projekte, kako bi se Crna Gora mogla okrenuti diverzifikaciji energetske proizvodnje (sunce i vjetar), nigdje nije naznačeno kolika je stvarna potreba (ako uopšte i postoji) za dodatnim ulaganjem u hidroenergiju, s obzirom na to da iz hidroenergeije Crna Gora dobija oko 40-50 posto energije godišnje. Dodatno, prije planiranja novih hidroenergetskih projekata, potrebno je najprije planirati projekte rekonstrukcije i unaprijeđivanja postojećih hidroenergetskih objekata u Crnoj Gori, u kojima se krije veliki dodatni potencijal za proizvodnju hidroenergije, kao i uzeti u obzir dio energije koji pripada Crnoj Gori koji je proizveden u Bilećkom jezeru. Prosječan čitalac stiče utisak da za razvoj eneregetike ne postoji ništa dovoljno dobro i stabilno kao što je proizvodnja energije iz hidroelektrana. Dakle, nacrt prostornog plana u dijelu planiranja i izgradnje hidroelektrana na rijekama Komarnica (Park prirode "Dragišnica i Komarnica") i Piva (Park prirode Piva) je u suprotnosti sa Zakonom o zaštiti prirode koji zabranjuje sprovođenje radnji, aktivnosti i djelovanja koja ugrožavaju osobine, vrijednosti i ulogu parka prirode. (6.5 Uticaji na biodiverzitet i zaštićena područja u SPU izvještaju.)

U prilog ovome idu i činjenice da Crna Gora, prema zvaničnim godišnjim energetskim bilansima, ima višak proizvodnje električne energije u odnosu na potrošnju. Dodatno, gubici na mreži su iz godine u godinu ogromni. Regulisanjem barem dijela tog problema, mogla bi se izbeći potreba za izgradnjom novih hidroelektrana. S obzirom na trendove, klimatske promjene i smanjenu izdašnost vodenih tokova, suludo je planirati nove hidroelektrane i promovisati ih kao projekte od preovlađujućeg interesa.

Odgovor: He Boka će biti uklonjena iz Predloga plana, ali će biti ostavljena mogućnost istraživanja Bilećkog jezera za prihvatljivo rješenje. Potreba izgradnje hidroelektrane u energetskom sistemu Crne Gore je obrazložena u Nacrtu plana i biće data u Predlogu plana.

3.2. SPU izvještaj pogrešno tvrdi da hidroelektrane imaju pozitivan uticaj na smanjenje emisija gasova staklene bašte (1.6. Uticaji na vodu). U stvarnosti, količina gasova staklene bašte emitovanih po jedinici proizvedene energije može biti i do četiri puta veća u slučaju hidroelektrana (vještački rezervoari) nego u slučaju konvencionalne termoelektrane na ugalj[7]. Rezervoari stvoreni branama su važan izvor gasova staklene bašte u atmosferi. Vještački rezervoari stvoreni branama se razlikuju od prirodnih sistema na nekoliko ključnih načina koji mogu pojačati emisije GSB iz tih sistema. Prvo, potapanje velikih količina organske materije sa kopna može pokrenuti mikrobnu dekompoziciju, pretvarajući organsku materiju skladištenu u nadzemnoj i podzemnoj biomasi u ugljen-dioksid (CO_2), metan (CH4) i azotni oksid (N2O). Drugo, rezervoari često doživljavaju veće fluktuacije nivoa vode od prirodnih jezera. Padovi hidrostatskog pritiska tokom spuštanja nivoa vode mogu pojačati stope ispuštanja CH4 (npr. rbulicija) na kratko.

[7] Luke Gibson, Elspeth N. Wilman, William F. Laurance, How Green is 'Green 'Energy?, Trends in Ecology & Evolution, Volume 32, Issue 12, 2017, Pages 922-935, ISSN 0169-5347, https://doi.org/10.1016/j.tree.2017.09.007, https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169534717302380)

Na kraju, visoki odnos površine sliva prema površini rezervoara i blizina ljudskih aktivnosti karakteristična za mnoge rezervoare vjerovatno će povećati dopremanje organske materije sa kopna na vodu (u odnosu na prirodna jezera), potencijalno podstičući dodatnu dekompoziciju. Emisije su uglavnom u obliku metana, gasa staklene bašte sa relativno kratkim vijekom u atmosferi, ali vrlo jakim kratkoročnim efektom zagrijavanja. Gasova SB emisije iz rezervoara su globalno približno 1.3% antropogenih CO_2 ekvivalentnih emisija tokom perioda od 100 godina, pri čemu su emisije CH4 sa površina rezervoara slične onima iz rižinih polja ili iz spaljivanja biomase. Osim toga, rezervoari u srednjim širinama mogu emitovati toliko CH4 koliko i tropski sistemi (CH4 emisije iz rezervoara Amazona statistički nisu razlikovane od emisija CH4 iz rezervoara u drugim regionima).[8]

3.3. U Planu je neophodno predvidjeti i plan revitalizacije korita rijeke Morače, koje je u prethodnim godinama pretrpjelo ogromnu devastaciju zbog eksploatacije šljunka iz vodotoka. Ovakav pristup je ključan kako bi se osigurala dugoročna održivost i očuvanje ključnog vodoizvorišta Bolje Sestre.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se dodatno naglasiti potreba revitalizacije korita Morače.

3.4. U Planu se pogrešno tvrdi da je područje planirane hidroelektrane Kruševo dio Parka prirode Dragišnica Komarnica, dok je zapravo riječ o Parku prirode Piva.

Prihvata se primjedba. Biće korigovano u Predlogu plana. U pitanju je tehnička greška.

HYVÄ Coaching & Consulting d.o.o.

Kirsi Hyvaerinen
Izvršna direktorica

POTPIS & PECAT U PDF

MINISTARSTVO EKOLOGIJE, PROSTORNOG PLANIRANJA I URBANIZMA
IV Proleterske brigade broj 19,
81000 Podgorica

126. 04-332/24-1643/126 CZIP- samo dopis-pogrešno zavedeno kao 126, odnosi se na 125.
Vinari i vinogradari –Crmnice i Paštrovića….Aleksandar Vukmanović
Oblast: Saobraćaj, poljoprivreda

Poštovani obračamo se saznanjem da je idejnim rešenje brze ceste predviđeno da se koridor puta ucrta preko sela Utrg, Podgor, Tomići, Brčeli, Bukovik i Mačuge. Kako je srećom najava da se ovo prvobitno najekonomičnije rešenje ne isplati, pošto je utvrđeno da na tom koridoru postoje klizišta iskreno se nadamo da će te nas uvažiti i da će ovo što vam predstavimo imati valjan uticaj na novo projektno rešenje. Zbog ove iskreno ranije sulude ideje dosta se bure diglo u javnosti . Mi želimo ukratko i ime vinogradara da Vam se opisom istoriskog nasleđa Crmnice predstavimo u kulturnom i ekonomskom aspektu koji Crna Gora gubi sa uzurpacijom i devastacijom asvaltiranjem istoriskih naseobina Crmnice.

[8] Bridget R. Deemer, John A. Harrison, Siyue Li, Jake J. Beaulieu, Tonya DelSontro, Nathan Barros, José F. Bezerra-Neto, Stephen M. Powers, Marco A. dos Santos, J. Arie Vonk, Greenhouse Gas Emissions from Reservoir Water Surfaces: A New Global Synthesis, BioScience, Volume 66, Issue 11, 1 November 2016, Pages 949–964, https://doi.org/10.1093/biosci/biw117

Crmnica, koja se rijetko naziva nahija Crmnica, obuhvata jugoistočni dio Stare Crne Gore, područje između Skadarskog jezera, Špića, Paštrovića i Riječkog okruga. Sa svih strana, osim na Istoku, graniči s brežuljcima koji na pojedinim mjestima prelaze 1000 metara nadmorske visine. Crmničko polje nalazi se samo nekoliko metara iznad nivoa mora. Crmnica se jasno razlikuje od susjednih područja i predstavlja karakterističnu geografsku cjelovitost. Geografske granice Crmnice u prošlosti su se neznatno pomaknule tako da je njeno etničko jedinstvo trajno održano

Svima je poznato i arheološki je dokazano da su ljudi se rano naselili u Crmnici. Na njenom su području pronađene dvije kamene sjekire i mnogi grobovi iz ilirske epohe. Postojanje drevnih naselja dokazuju određeni predslavenski toponimi. Današnja seoska naselja uglavnom su građena umjesto starih sela. Neki od njih još uvijek imaju neslavenska imena

Svako selo predstavlja definIsanu teritoriju, s jednom ili nekoliko grupa kuća. Uglavnom su građene na jugozapadnim obroncima planina, u manjim dolinama, bogatim izvorima vode. U određenoj mjeri selo je ekonomska i vjerska zajednica s jednom ili više crkava.

Topografski uslovi uticali su na položaj sela. Reljef tla je bio od najveće važnosti u odabiru prevladavajućeg rasprostranjenog terasastog tipa kultivacije zemljišta.

Donedavno su kuće građene samo od kamena ručno tesanog domaće izrade. Nove kuće sa jednim ili dva sprata, su izrađene od opeke, nakon zemljotresa 1979. Godine.. Njihova vanjska karakteristika bila je kamena terasa, u unutrašnjosti je bila konoba u podrumu i peter na tavanu. Pored kuhinje s otvorenim kaminom, koji je zamijenjen štednjakom, u kući je bilo i jedna ili više soba. U svakom selu postojao je jedan ili više kamenih guvna za mlatanje pšenice. Ponekad su se zabave održavale i na njima.

Plodno tlo i povoljni klimatski uslovi pqmogli su da se u Crmnici razvoju razne privredne grane. Od davnina su postojale dvije osnovne djelatnosti: uzgoj žitarica i stočarstvo. Obradljivo zemljište, koje je uglavnom imalo oblik terasa, do prije 60 godina se obrađivalo drvenim plugom i volovima.

Plugovi su se do 2. svjetskog rata uglavnom koristili. Uzgajane su razne žitarice i povrće. Budući da su poljoprivrednici prelazili u industriju i druge struke, ratarska proizvodnja je znatno opala i jednom obrađena polja obrastaju travom ili je zasađena djetelinom.

Grožđa je bila posebno važna i uzgajano na ovim prostorima već u rimsko doba. Neki toponimi govore o starim vinogradima, gdje nema novih tragova vinove loze. Grožđa se uzgajala u vinogradima, češće u redovima uz polja. Uzgajana je više vrsta vinove loze, prvenstveno za vino, a u novije vrijeme i za stolno grožđe. Najpoznatiji je Vranac i Kratošija iz Crmnice. Danas ove sorte mogu se naći i na područjima izvan Crmnice, gde se uzima za poboljšanje vina i rakije kao sekundarnih proizvoda, a Plantaže 13. Jul i velika vinogorja Makedonije su izgradila svoj brend na ovim sortama.

Planinski dio Crmnice bogat je pašnim zemljištem koje su u prošlosti imale znatno veći značaj u privredi nego danas. Ovce i koze bile su uobičajena stoka. Ukazom zabrane uzgoja koza i zapošljavanjem seljačkih poljoprivrednika u državnim firmama znatno je smanjen broj stoke i promijenjen je način uzgoja stoke. Stoka više nije bila u pokretu, zadržava se samo kratko vrijeme u planini i provode najviše vremena u selu.

Danas se možu reći da su uslovi bolji, ali zbog vremena sankcija, smanjenja nataliteta, povećanja stope smrtnosti, zbog bombardovanja, briga i nestašica u vremenu tranzicije. Napredak u obrađivanju zemljišta i oporavku u ruralnim područjima ne ide u korak s razvijenim dijelom Europe. Odnosno još uvijek stagnira, a neki se imućniji domaćini i mladi ljudi uz pomoć Ministarstva poljoprivrede i dalje trude da se Crimnčko vino predstavi kroz turizam. Uz moderne tehnologije da vrate nekadašnju slavu i kulturu uzgoja vinove loze.

Danas u uzgoju i proizvodnji su značajne rezultate napravili više vinara iz našeg udruženja baš na području Utrga – Podgor gornji, Ovtočića-Podgora donjeg, Tomića, Brčela, Bukovika i Mačuga. Njihovi posjedi poprimaju obrise nekadašnjih naseobina kad su sve livade kultivisane najviše vinovom lozom. Podrume su većina doveli do nivoa da u njima mogu da dočekuju brojne goste i polako doprinose da se ležeći turizam postepeno preseljava u atraktivni i aktivni seoski turizam. Tako da smo svjedoci sve više posjeta turista ovim selima, njihovim vinskim podrumima, mnogobrojnim manastirima, prirodnim izvorima pitke vode, pješačkim turama planinara i drugim kulturnim objektima koja kako tako odoljevaju i vape za zaštitom i obnovom njihove neprocjenjive kulturne vriednosti.

Iz svega navedenog apelujemo da se u novim idejnim projektom uključe ljudi iz više oblasti kako bi se kulturno- istorisko, arheološko arhitektonsko kao i bogatstvo pitke vode i netaknute prirode sačuvalo i na bolji I civilizovaniji način valorizovalo. Po našem saznanju predočen nam je novi idejni zadatak kojim će se zaobići ovo do skoro poznato, slobodno rečeno suludo idejno rešenje. Odnosno predstavljeno nam je da će se koristiti sjeverni niz planina koji manje naseljen graniči se sa Građanima i Riječkom nahijom. Naša moralna obaveza je, zbog pokoljena koja bi nam sudila, da buduće projektante idejnih rešenja upoznamo i da sa našim sugestijama utičemo u planiranju novih rešenja. Takođe bi da upozorimo na ranije propuste koji su rađeni prilikom projektovanja željezničke pruge i magistralnog puta kojim je Virpazar impuntiran za pristup mnogobrojnih turista koji žele da ga posjete. Možda i te činjenice mogu doprinijet da se neprocjenjivo bogadstvo koje nose stare naseobine Crmnice opet ožive. Odnosno da sa dovoljnom razdaljinom i dovoljnom blizinom, ne naruši se mir i prirodni sklad ovih naših sela. Da u isto vrijeme poboljša se pristup i blizna turistima uz obnavljanje i održavanje već postojećih puteva.
P.S. Vinogradari bi predložili trasu koja je istoriski već korištena za tešku austrpugarsku artiljeriju. Sa time bi se vjerovatno složila i većina arhitekata. Paštrovska gora je poprilično napuštena, a sa brzom cestom bi se ponovo oživio taj kraj, nekad bogat katunima i vrtačama plodne zemlje. Odjek frekventnog saobraćaja u gori ne bi bio toliko izražen, kao u podnožju na jugozapadnom ili sjevernom nizu planina, gdje su sela ugrožena i vodoizvorišta. Ono najbitnije, tim bi se izbjegla klizišta.

U ime vinara i vinogradara Crmnice i Paštrovića

Predsjednik udruženja: Aleksandar Vukmanović

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Nacrtu plana nije data trasa dijela brze saobraćajnice, već samo koncepcijski zona konekcije brze saobraćajnice i autoputa. U toku Javne rasprave je započeta izrada Idejnih rješenja od strane Monteputa doo., sa ciljem da se analizira i predloži optimalno saobraćajno rješenje.

U vezi izrade predmetnog Idejnog rješenja informisani su članovi Stručnog tima za izradu plana i predstavnici građana Crmnice. Prihvatiće se jedino rješenje koje ne ugrožava naselja, vinograde i vodoizvorišta na području Crmnice. O rezultatima analiza će biti informisani građani Crmnice.

U zoni Virpazara, saobraćajno rješenje je moguće promjeniti kroz detaljniju plansku dokumentaciju. (PUP opštine Bar i DSL Virpazar).

403. 04-332/24-1643/1404; 24.05.2024. Svrkota Žana – Program za životnu sredinu (EnvPro) zajednički sa vodećim partnerskim organizacijama – projekat "Sliv Skadarskog jezera"- prekogranični rezervat biosphere koji finansira EU kroz prekogranični program Crna Gora – Albanija 2014-2020.

Oblast: Zaštita prirode

Podgorica, 9. april 2024. godine

Program za životnu sredinu (EnvPro)
Nacionalni parkovi Crne Gore

Primalac:

Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine
IV Proleterske 19
81000 Podgorica, Crna Gora
ppcg@mdup.gov.me
svetlanaj787@gmail.com
jm.jelena.milic@gmail.com

Predmet: Sugestija za dopunu Prostornog plana Crne Gore do 2024. godine

Program za životnu sredinu (EnvPro) zajednički sa vodećim partnerom i partnerskim organizacijama sprovodi projekat pod nazivom ***„Sliv Skadarskog jezera – prekogranični rezervat biosfere“***, kojeg finansira EU kroz prekogranični program Crna Gora – Albanija 2014-2020. Vodeći partner projekta je organizacija Ekološki centar za razvoj, obrazovanje i umrežavanje **EDEN** iz Albanije, koja na teritoriji Albanije provodi projekat u saradnji sa Nacionalnom agencijom za zaštićena područja i sa Ministarstvom turizma i životne sredine (MOTE). U Crnoj Gori partneri na implementaciji projekta su **Javno preduzeće Nacionalni parkovi Crne Gore (PENPM)**, uz sljedeće pridružene partnere: **Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera (MTEORRS)** i **Agencija za zaštitu životne sredine (AZŽS) Crne Gore**.

Kroz ovaj važan projekat planira se obezbjeđivanje procesa nominacije i upisa sliva Skadarskog jezera na svjetsku listu Čovjek i biosfera programa u okviru UNESCO sistema rezervata biosfere, i priprema ukupne dokumentacije i pristupa prema UNESCO smjernicama i pravilima. Više informacija o projektu možete pronaći na web stranici projekta: **https://skadarlake-tbr.org.**

U ime projektnog tima, javljamo Vam se sa sugestijama za dopunu Prostornog plana Crne Gore do 2024. godine s ciljem da se područje sliva Skadarskog jezera uvrsti u područje od međunarodnog značaja kao potencijalno MAB područje.

Visoke vrijednosti biodiverziteta sliva Skadarskog jezera koje dijeli Albanija i Crna Gora potvrđene su u okviru njegovog nacionalnog i međunarodnog statusa zaštite. Ipak, uprkos visokim prirodnim vrijednostima i zaštiti, ovo područje je značajno ugroženo neodrživim/ brzim razvojem, neplaniranim i nelegalnim aktivnostima te nedostatkom integrisanog prekograničnog upravljanja i nedostatkom zajedničkog planiranja. Prepoznavši da su potrebne hitne mjere za usklađivanje očuvanja i razvoja, uključujući aktere iz šireg područja u planiranje i upravljanje, zemlje su započele proces proglašenja UNESCO-ovim rezervatom biosfere.

Projekat ***„Sliv Skadarskog jezera – prekogranični rezervat biosfere“*** ima za cilj da donese pozitivan uticaj na važan prekogranični ekosistem koji dijele Albanija i Crna Gora kako bi održivo i kolaborativno upravljali ovim područjem za dobrobit zajednica i same prirode, u skladu sa uslovima UNESCO-ovog programa Čovjek i biosfera. Dizajniran je na osnovu preporuka i nedostataka iz prethodnih inicijativa, programa i ministarskih sporazuma i uz intenzivne prethodne konsultacije sa zainteresovanim stranama i relevantnim državnim organima, uključujući Nacionalnu komisiju za UNESCO u Crnoj Gori. Usklađen je sa specifičnim ciljem Programa saradnje 2014-2020 koji finansira EU „Podsticanje zajedničkog proglašenja sliva Skadarskog jezera kao UNESCO prekogranični rezervat biosfere (TBR)“ i „Poboljšanje biodiverziteta i praćenje ekološkog statusa i pretnji u okviru potencijalnog UNESCO TBR“. Primarno se bavi funkicajama rezervata biosfere na ovom području, a to su konzervacija (ne uvodeći nova zaštićena područja, tj. Kroz prepoznavanje postojećih), održivi razvoj u širem području, i razmjena i jačanje znanja i iskustava.

Geografski opseg i projektni obuhvat je prekogranično područje sliva Skadarskog jezera. Obuhvata sljedeće opštine u Crnoj Gori: Podgorica, Tuzi, Zeta, Cetinje, Danilovgrad, Bar, Ulcinj, Nikšić i Kolašin te opštine u Albaniji: Skadar; Malësia Madhe. Navedeni opseg predstavlja preliminarni prijedlog obuhvata, a površina i granice obuhvata bit će definitivno utvrđene tokom implementacije projekta i konsultacija sa relevantnim interesnim stranama.

Pozadina procesa

Prepoznavši da su potrebne hitne mjere za pomirenje očuvanja i razvoja, uključujući zainteresovane strane iz šireg područja u planiranje i upravljanje, zemlje su reaktivirale proglašenje rezervata biosfere UNESCO-a. Ovo je moderno i inovativno upravljanje lokalitetima kako bi se osiguralo očuvanje biodiverziteta i kulturnog nasljeđa oslanjajući se na postojeće zaštićene oblasti kao osnovne zone, održivi društveno-ekonomski razvoj i logističku podršku koja podržava razvoj kroz istraživanje, praćenje, obrazovanje, razmjenu i obuku kako bi se stvorili uslovi za „potpuno funkcionalnu saradnju“ i angažovale lokalne zajednice i sve zainteresovane strane u održive akcije za tzv. „mjesto izvrsnosti“.

Koncept je zasnovan na sljedećim međunarodnim instrumentima, strateškim dokumentima i programima:

- Seviljska strategija i Statutarni okvir Svjetske mreže rezervata biosfere, oba usvojena na generalnoj konferenciji UNESCO 1995. godine,
- Program zajedničkog rada Konvencije o močvarama (Ramsar, 1971) i UNESCO programa Čovjek i biosfera prihvaćen je na 26. sastanku Ramsarskog Stalnog komiteta (2001) i od strane Međunarodnog koordinacionog savjeta MAB (2002). Zajednički program je razvijen kao priznanje činjenice da postoji obostrani interes za aktivnosti Ramsarske konvencije i Programa Čovjek i biosfera (MAB), posebno u oblastima identifikacije i određivanja lokaliteta, planiranja upravljanja lokalitetom, procjene i praćenje, i komunikacija, obrazovanje i podizanje svjesti javnosti.
- Strategija MAB (2015-2025), usvojena na 38. zasedanju Generalne konferencije Uneska, kao i Limska deklaracija o Uneskovom programu Čovek i biosfera (MAB) i njegovoj Svjetskoj mreži rezervata biosfere (WNBR) i Lima Akcionom Planu (2016 – 2025), oba usvojena tokom 4. Svjetskog kongresa rezervata biosfere, koji je održan od 14. do 17. marta 2016. u Limi, Peru.

- Usvajanje Strateškog plana Ramsarske konvencije 2016-2024 koji predlaže da se unaprijedi očuvanje i mudro korištenje močvara koristeći efikasnu međunarodnu saradnju za prekogranična močvarna područja, koristeći efektivnu međunarodnu saradnju za prekogranične močvare u dva područja Skadarskog/Skadarskog jezera: „Skadarsko jezero i rijeka Buna " u Albaniji i Skadarsko jezero i Ulcinjsku solanu u Crnoj Gori.

Prekogranični sporazumi i komisija:

- Sporazum između Ministarstva turizma i životne sredine Republike Crne Gore i Ministarstva životne sredine, šumarstva i vodoprivrede Republike Albanije za zaštitu i održivi razvoj Skadarskog jezera od 25. februara 2008. godine;
- Memorandum o razumijevanju o saradnji u oblasti zaštite životne sredine i održivog upravljanja prirodnim resursima između Ministarstva prostornog planiranja i zaštite životne sredine Crne Gore i Ministarstva životne sredine, šumarstva i vodoprivrede Albanije potpisan juna 2010. godine, zamjenjujući prethodni od 2003;
- Rezultati rada Komisije za Skadarsko jezero i Komisije za vodoprivredu;

Prethodne inicijative, projekti i studije:

- Međunarodna konferencija na temu „Međunarodne dezignacije Skadarskog jezera za teritorijalni razvoj" 2005. godine, u organizaciji „Inicijative Dinarskog luka", postavljajući okvir saradnje relevantnih kancelarija UNESCO-a, WWF, IUCN, UNDP i Savjeta Evrope za razgovore sa svim glavnim zainteresovanim stranama o budućim scenarijima razvoja prekogranične teritorije Skadarskog jezera i njegovog sliva, kao i uspostavljanje Komisije za Skadarsko jezero 2008-2012.
- Projekat finansiran iz IPA-e „Podrška predloženom prekograničnom rezervatu biosfere Skadarskog jezera kroz participativni pristup" iz 2011. godine, implementiran je i obezbijedio nastavak saradnje i procesa međunarodnog imenovanja izrađujući studije i izvještaje o društveno-ekonomskom i ekološkom kontekstu oblasti i pristup globalnom znanju o UNESCO rezervatima čovjeka i biosfere (MAB BR).
- Odobreno i podržano od strane UNESCO Nacionalne komisije Crne Gore i Ministarstva održivog razvoja i zaštite (MORT) iz Crne Gore, NVO Green Home je pokrenula i vodila projekat: „Ka proglašenju Skadarskog jezera kao prekograničnog rezervata biosfere". Kao izlaz izrađena je Studija izvodljivosti za uspostavljanje prekograničnog rezervata čovjeka i biosfere Skadarsko jezero (Katnić, 2014). Studija je preporučila dalji rad na nominaciji, pozivajući se na pristup odozdo prema gore i odozgo nadolje za podizanje razumijevanja i potražnje za konceptom BR, kao i za razmatranje šire oblasti za imenovanje.
- Paralelno, Brza procjena vrijednosti biodiverziteta u studiji sliva Bojane/Bune (Schnider-Jackobi et al., 2009) koju je vodio EuroNatur istakla je potrebu za zaštitom i planiranjem održivih praksi u okviru koncepta koji može da obezbijedi šire integrisano planiranje ove oblasti, kroz UNESCO rezervat čovjeka i biosfere (MAB BR).

Rezervat Biosfere (MAB BR) razumijevanje internacionalnog i nacionalnog konteksta

Danas su postseviljski rezervati biosfere jedine međunarodne oznake koje pokrivaju sve glavne tipove ekosistema, uključujući urbane ekosisteme, gdje više od 80% ukupne označene površine leži van zakonom zaštićenih zona. Možda ne postoji bolji skup međunarodno umreženih oblasti u kojima bi se očuvanje i održivo korištenje biodiverziteta i njegove veze sa širim regionalnim perspektivama održivog razvoja mogle proučavati i testirati, a stečeno iskustvo i znanje dijeliti među svim nacijama svijeta (Ishvaran, 2008). Izraz rezervat biosfere je stoga pogrešan: oznaka nije ni restriktivna ni isključiva, osim ako je potrebna zakonski određena zona (a koja se uglavnom odnosi na već zaštićena područja). Gledano u cjelini, to nije zaštićeno područje kako ga definiše IUCN. Umjesto toga, to je jedina globalna oznaka – ili akreditacija – za oblast koja pokazuje izvrsnost u održivom razvoju u praksi. Tako mnogi BR grade ime i logo koji predstavljaju određeno mjesto i njegovu viziju, kako bi se prevazišla konfuzija koncepta rezervata i principa označavanja BR koji je održivi razvoj.

Rezervati biosfere nisu predmet obavezujuće međunarodne konvencije ili sporazuma, već su vođeni „mekim zakonom“ — Statutarnim okvirom za rezervate biosfere — koji je usvojila Generalna konferencija UNESCO-a i koji su sve zemlje članice obavezane da primjenjuju. Kao posljedica toga, Sekretarijat UNESCO-a nema „policijsku funkciju“ i odgovornost je svake zemlje, preko svog nacionalnog komiteta ili fokalne tačke-osobe MAB-a, da obezbijedi da rezervati biosfere odgovaraju kriterijumima i da pravilno funkcionišu. U većini zemalja nije potrebno donositi posebno nacionalno zakonodavstvo za rezervate biosfere, već je potrebno koristiti postojeće zakonske okvire za zaštitu prirode i upravljanje zemljištem/vodama.

Prateći prethodne procese i nadovezujući se na njihove preporuke, kao i uz izraženu volju Albanije i Crne Gore za upis sliva Skadarskog jezera na međunarodnu listu RB, ovaj prijedlog je osmišljen da dalje napreduje sa proglašenjem sliva Skadarskog jezera za UNESCO BR. On ima snažan potencijal za promovisanje održivog razvoja kao što su održivo ribarstvo i poljoprivreda, održivo korištenje pejzaža, iskorjenjivanje zagađenja zemljišta i vode, međusobna povezanost, raznolikost u društvenom i kulturnom razvoju, eko-turizam zasnovan na podizanju svesti i ekološko obrazovanje u datim zemljama, regionima, i dalje uvjereni da će život ljudi koji žive u okruženju ovog jezersko-riječnog sistema imati direktnu i indirektnu korist od uspostavljanja ovog rezervata biosfere.

Upis rezervata biosfere na svjetsku BR listu je neophodan obzirom da širi region Skadarskog jezera sadrži mnoge neiskorištene potencijale, koje treba istražiti i staviti u službu održivog razvoja. Uključivanje ključnih aktera – javnih i privatnih – u transformaciju načina na koji se ovaj prostor koristi tako da bude održivo, efikasno i pravično, trebalo bi da bude princip razvoja lokalne i regionalne ekonomije.

Unaprijed se zahvaljujemo na izdvojenom vremenu i razmatranju naše sugestije za uvrštavanje prekograničnog područja sliva Skadarskog jezera koje obuhvata sljedeće opštine u Crnoj Gori: Podgorica, Tuzi, Zeta, Cetinje, Danilovgrad, Bar, Ulcinj, Nikšić i Kolašin u područje od međunarodnog značaja kao potencijalno MAB područje.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Predlog da se područje sliva Skadarskog jezera uvrsti u područje od međunarodnog značaja kao potencijalno MAB područje, će se dati u Predlogu PPCG.

PRIMJEDBE I SUGESTIJE OD INSTITUCIJA

CGES dostavljeno:

- DV PPCG dwg format
- Elektroenergetska infrastruktura - tabela,
- Mišljenje na Nacrt PPCG

Primjedba 369. 04-332/24-1643/369; 17.05. 2024. . CRNOGORSKI ELEKTROPRENOSNI SISTEM CGES
Oblast: energetika

Poštovani,

U prilogu dostavljamo dopis CGES-a na PPCG do 2040.g. sa prilozima
Molimo Vas da primjedbe CGES-a uvrstite u PPCG do 2040.g.
Za eventualna pojašnjenja, dodatne podatke i sugestije stojimo na raspolaganju.

Srdačan pozdrav,
Ana Kiljanović, inž.za pripremu projekata

Predmet: Mišljenje na Nacrt Prostornog plana Crne Gore

Poštovani,

Dostavljanje mišljenja na korigovanu verziju Nacrt-a Prostornog plana Crne Gore do 2040. godine.

Na osnovu pregleda dostavljenog dokumenta (Nacrt Prostornog plana Crne Gore nakon izvršenih korekcija i usaglašavanja) i uvidom u našu dokumentaciju, primjedbe i sugestije koje smo dostavli dopisom broj 7021-D/23-1796/2 od 12.07.2023.godine dostavljamo Vam svoje mišljenje, komentare i sugestije na inovirani Nacrt planskog dokumenta u dijelu koji se odnosi na prenosnu elektroenergetsku infrastrukturu koja pripada CGES-u, kao što slijedi:

- U tekstualnom dijelu “Analiza postojećeg stanja“ na str.br. 222 „Prenosna mrežna infrastruktura“ potrebno je tekst prilagoditi i ažirirati prema tabeli “Tabela 8.2. - 5. Pregled prenosnih vodova sa najvažnijim karakteristikama” i “Plan razvoja CGES-a za period od 20232032. godine”. U dijelu gdje se opisuje povezanost TS 400/220/110kV Pljevlja 2 sa prenosnom mrežom izostavljeni su dalekovodi 220 kV “Pljevlja – Bajina Bašta”, 220 kV “Pljevlja – Bistrica”
- Za potrebe obezbjeđivanja poudanijeg i sigurnijeg napajanja dijela Podgorice (dio Tološa, Vranića, planirani dio na prostoru Sadina, Gornje Gorice i Mareze potrebno je planirati rekonstrukciju TS 400/110kV Podgorica 2 u smislu ugradnje transformacije 110/10 kV.
- Na str. 173.
  - **Dio „Nove trafostanice“, potrebno je dodati:**

- TS 220/110 kV Vilusi u cilju stvaranja uslova za priključak solarnih elektrana sa mogućnosti transformacije na 400 kV ukoliko se ukaže potreba. Trafostanica je unesena u predlog izmjena i dopuna PUP-a Nikšić.
- Radi stvaranja uslova za priključak solarnih elektrana na području Banjana i Rudina (Opština Nikšić) potrebno je planirati izgradnju TS (400)/220/110 kV Trubjela.
- TS 400/220 kV Piva i povezivanje sa postojećim dalekovodima 220kV koji HE Pivu vezuju sa prenosnom mrežom i novim dalekovodom 400kV Brezna Sarajevo. Izgradnjom ove TS stvaraju se uslovi za: bolju povezanost EES-a CG sa Bosnom i Hercegovinom, pouzdaniji i sigurniji rad sistema, priključak buduće HE Kruševo i obezbjeđuje veća pogonska sigurnost za plasman proizvedene energije iz HE Piva kroz mrežu 400kV.

- **Dio „Novi vodovi“, potrebno je dodati sledeće dalekovode:**
  - Dalekovodi 110 kV:
  - Podgorica 5 - Golubovci,
  - Golubovci – Virpazar,
  - kablovska veza prema Albaniji od TS Ulcinj - TS 110/35 kV Velika Plaža – granica Albanije (Velipolje),
  - kablovi od TS 110/35 kV Radovići do DV 110 kV Lastva – Tivat.
  - Za potrebe obezbjeđivanja sigurnijeg i pouzdanijeg napajanja područja Kolašina, kao veoma značajnog zimskog turističkog centra, potrebno je planirati izgradnju dalekovoda 110kV Mateševo Kolašin(Drijenak). U prilogu dostavljamo dvije varijante trase dalekovoda (sa planiranim koridorom) koji je potrebno unijeti u planski dokument čime bi se stekli uslovi za dalje aktivnosti na realizaciji projekta

o Dio 10.13. Elektroenergetska infrastruktura (strana 230), tabele sa postojećim i planiranim dalekovodima i tabelu sa postojćim i planiranim trafostanicama, treba ažurirati prema tabelama koju dostavljamo u prilogu. Predlažemo obrađivaču da tabele koje su u nacrtu planskog dokumenta zamijeni sa tabelama koje su u prilogu.

- Str. br. 210, Tabelu sa postojećim TS ažurirati prema dostavljenom prilogu.
- Str. br. 211, TS 400/110 kV Čevo izmjeniti da stoji RP Čevo.

Grafički dio:

- U ovoj verziji PPCG uklonjen je podmorski kabal sa Italijom, potrebno ga opet unijeti.
- Naziv DV Italija - Crnogorsko primorje – Pljevlja, potreno je prepraviti kao DV Lastva – Pljevlja ili ukloniti ovu oznaku jer se DV Lastva - Pljevlja sastoji iz više sekcija (DV 400 kV Lastva – Čevo; DV 400 kV Čevo – Brezna; DV 400 kV Brezna – Pljevlja DV 110kV Brezna -Žabljak (dionica Brezna – Njegovuđa) , DV 400kV Brezna -Pljevlja i DV 110kV Žabljak – Pljevlja (dionica Njegovuđa -Kosanica)).
- DV 400 kV Lastva – Podgorica je obilježen kao dvosistemski, potrebno je prepraviki kao jednosistemsku dionicu.
- DV 110kV Tivat – Kotor unesen kao planirani objekat, dalekovod prikazati kao postojeći tj.izgrađen.
- Trasu kablova 2x110 kV od TS Radovići do DV 110 kV Lastva – Tivat, obilježiti kao kablovski vod i dodati novu oznaku u legendi.
- U grafičkom dijelu prikazati i dionicu trase dalekovoda 110kV Mrke -EVP (ulaz dalekovoda u EVP Trebješica) Trebješica planiranu za izmještanje radi stvaranja uslova za planiranu rekonstrukciju dalekovoda. Trasa dalekovoda prikazana u prilogu u .dwg verziji.
- Prikazati DV 110 kV Brezna – Žabljak (izgrađen), kao dvosistemski od Brezne do Njegovuđe (400+110 kV) i dati oznaku u legendi, a dalje do TS Žabljak kao 110 kV .

- Prikazati DV od Njegovuđe preme Pljevljima (dionica Njegovuđe -Kosanica dvosistemski 400+110 kV) a dalje dalekovodi idu odvojenim i zasebnim trasama.
- DV 2x400 kV Pljevlja-Bajina Bašta -Višegrad prikazati da je dupli vod.
- Za DV 2x110kV Perućica-PG1, DV 2x110kV Perućica-Nikšić i DV 2x110kV Krnovo-Brezna, ukloniti jedan vod sa crteža jer je legendom već predstavljen kao dvosistemski vod.
- DV 110 kV Krnovo – Gvozd i Gvozd - Nikšić prikazati kao planirane u skladu sa oznakama iz legendi.
- Prikazati kabal 110 kV Nikšić –Kličevo, dodati u legendi oznaku za kabal.
- Potrebno je unijeti novi DV 110kV Podgorica 1 -Smokovac - Mrke sa priključkom za Tuzi. Veza za Tuzi nacrtana kao T spoj na DV 35kV Kolašin.
- Potrebno je unijeti TS 110/20kV Mateševo sa priključnim dalekovodima 110kV EVP Trebješica – Andrijevica.
- Unijeti planirane trase dalekovoda 110 kV Mateševo -Kolašin (Drijenak) – varijante 1 i 2 TS 110/35 Golubovci i TS 110/10 Tuzi, obilježiti kao planirane.
- Za TS 400/110 kV Podgorica 2 dodati planiranu rekonstrukciju trafostanice 110/10 kV.
- Dadati na crtežu planirani DV 400 kV Brezna – Sarajevo, sa trafostanicom 400/220 kV na Pivskoj planini.

Kontakt osoba je u slučaju potrebe Ana Kijanović, ana.kijanovic@cges.me; kontakt tel. 067 416 630.

Prilog:
- Mreža prenosnog EES Crne Gore postojeća i planirana u .dwg fajlu;
- Podaci o prenosnoj mreži, tabelarni pregled postojećih vodova i trafostanica;

S poštovanjem,

IZVRŠNI DIREKTOR

Ivan Asanović, dipl. inž. el.

CO: 10; 700; 702; 7021; 7021/2; a/a

10.1. Elektronergetska infrastruktura

U tabeli se daje pregled elektroenergetske infrastrukture (Dalekovodi 400,2x110,220, 110/35 i 110kV

Postojeći dalekovodi:

DV 110 kV	DV 110(35) kV	DV 220 kV	DV 2x110 kV -	DV 400 kV	DV2X400KV
Herceg Novi - Trebinje	Berane-Rožaje	Mojkovac-Pljevlja2	Krnovo-Brezna	Podgorica 2-Ribarevine	Lastva-Trebinje&Lastva-Pljevlja (dionica dalekovoda od Lastve do Čeva)
Herceg Novi - Tivat	Pljevlja1-Čajniče	Perućica-Trebinje	Perućica-Nikšić	Podgorica 2-Lastva	
Tivat - Kotor	Pljevlja1-Žabljak	Podgorica 1-Koplik	Perućica-Podgorica 1	Podgorica2-Tirana	
Tivat - Lastva	Ribarevine-Nedakusi	Podgorica1-Mojkovac		Pljevlja 2-Ribarevine	
Lastva - Budva		Podgorica 1-Perućica		Ribarevine-Kosovo	
Budva -Bar		Piva-BukBijela		Lastva-Trebinje - Lastva-Pljevlja	
Podgorica 2-Budva		Piva-Pljevlja vod 264			
Budva -Cetinje		Piva-Pljevlja vod 265			
Podgorica 2 - Cetinje		Pljevlja 2 – Bajina Bašta*			
Virpazar - Bar		Pljevlja 2 - Bistrica*			
Bar -Ulcinj					
Podgorica 2 - Virpazar					
Podgorica 2 - Podgorica 5					
Podgorica 2-KAP, vod2					

	Podgorica 2 - KAP, vod 3					
	Podgorica 1 - Podgorica 2, vod1					
	Podgorica 1- Podgorica 2, vod 2					
	Podgorica 2- Podgorica 4					
	Podgorica 1 - Danilovgrad					
	Podgorica 1 - Podgorica 3					
	Podgorica 1 - Mrke, vod 1					
	Podgorica 1- Mrke, vod2					
	Podgorica 3- Podgorica 5 (kabal 110kV)					
	Mrke -EVP Trebješica					
	EVP Trebješica -Mateševo					
	Mateševo - Andrijevica					
	Andrijevica - Berane					
	Berane - Ribarevine					
	Ribarevine - Mojkovac					
	Pljevlja 1- Pljevlja 2					
	Perućica -Nikšić					
	Perućica - Danilovgrad					

Nikšić -Kličevo (kabal 110kV)					
Kličevo -Brezna					
Nikšić -Bileća					
T spoj - Vilusi					

- Dalekovodi 220kV Pljevlja 2 -Bajina Bašta i Pljevlja 2 -Bistrica su vlasništvo Elektromreža Srbije ali se kao objekti nalaze na teritoriji Crne Gore i dio su EES-a Crne Gore

Planirani dalekovodi

Plan		
DV 110 kV	DV 400 kV	**DV 400 kV - Postojeći/Plan**
Tivat – Radovići (kabal 2x110kV)	Pljevlja – Bajina Bašta – Višegrad (DV 2x400kV)	Lastva - Pljevlja
Lastva - Kotor	Brezna -Buk Bijela - Sarajevo 20	
Briska Gora - Albanija		
Virpazar - Ulcinj		
Vilusi – Herceg NoviN		
Golubovci-Virpazar		
Podgorica 5 - Golubovci		
Golubovci -Tuzi		

Elektroenergetski objekti
U tabeli se daje pregled elektroenergetskih objekata (trafostanica TS).

TS 110/X kV - Postojeća	**TS 110/X kV - Planirana**
TS 110/35 kV Herceg Novi (Podi)	TS 110/35 kV Žabljak
TS 110/35 kV Tivat	TS 110/35 kV Bečići
TS 110/35 kV Kotor	TS 110/35 kV Bijela
TS 110/35 kV Budva (Markovici)	TS 110/35 kV Kolašin (Drijenak)
TS 110/35 kV Bar	TS 110/35 kV Radovići
TS 110/35 kV Ulcinj	TS 110/35 kV Velika Plaža
TS 110/35 kV Cetinje	TS 110/35 kV Buljarica
TS 110/35 kV Virpazar	TS 110/35kV Zeta (Golubovci)

TS 110/35 kV Danilovgrad	TS 110/x kV Podgorica 6
TS 110/35 kV Nikšić	TS 110/x kV Podgorica 7
TS 110/35 kV Vilusi	TS 110/x kV Igalo
TS 110/35 kV Brezna	TS 110/x kV Tuzi
TS 110/35 kV Berane	TS 110/x kV Podgorica 8
TS 110/35 kV Andrijevica	TS 110/33kV Krnovo 2 (Gvozd)
TS 110/35 kV Pljevlja 1 (Židovići)	TS 110/10 kV Podgorica 2
TS 110/10 kV Podgorica 3	
TS 110/10 kV Podgorica 4	
TS 110/10 kV Podgorica 5	
TS 110/10kV Nikšić 2(Kličevo)	
TS 110/20kV Autoput 1 (Mrke)	
TS 110/20kV Autoput 2 (Mateševo)	
TS 110/x kV KAP	
TS 110/33kV Krnovo	

TS 220/X kV	
TS 220/110/35 kV Mojkovac	
TS 220/110/35 kV Podgorica 11	

TS 400/X kV – Postojeća	**TS 400/X kV - Plan**

TS 400/110 kV Podgorica 2	Razvodno postrojenje 400kV Čevo (RP 400kV Čevo)
TS 400/110/35 kV Lastva	TS 400/110/35 kV – Brezna
TS 400/110/35kV Ribarevine	TS 400/220kV Pivska planina (Kruševo)
TS 400/220/110 kV Pljevlja 2	

Odgovor: Primjedba se prihvata. Navedeni predlozi i dostavljeni podaci će biti ukjučeni u Predlog plana.

29. 01-332/24-1643/29; 05.03.2024.g. PRIMJEDBA - MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
Oblast: energetika,

Za: Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine

Poštovani,

Imajući u vidu da je u toku izrada Prostornog plana Crne Gore, cijenimo potrebnim da Vas informišemo o zaključenim sporazumima o graničnim prelazima sa susjednim državama, koji su od značaja za izradu ovog strateškog dokumenta.
U tom smislu, dostavljamo Vam Pregled zaključenih sporazuma o graničnim prelazima za međunarodni i pogranični saobraćaj sa susjednim državama.
Takođe, od značaja za pripremu Prostornog plana Crne Gore su i podaci o graničnoj liniji između Crne Gore i susjednih država, a posebno koordinate graničnih tački mikrolokacija pozicija graničnih prelaza.
Saglasno odredbi člana 4 Zakona o graničnoj kontroli (Službeni list Crne Gore, broj 72/2009, 20/2011, 40/2011, 39/2013 i 17/2019), između ostalog, poslovi premjera i označavanja državne granice su u nadležnosti Uprave za nekretnine, koja će Vam, dostaviti podatke o koordinatama graničnih tački gdje sadašnji i budući putni pravci iz Crne Gore presijecaju granične linije sa susjednim državama.
Mediji su objavili, dana 22. 02. 2024. godine, da je raspisan tender za izradu idejnog rješenja auto-puta Andrijevica-Peć, dionica Andrijevica-Čakor, u dužini od 27 km. Stiče se utisak da je raspisan tender za izradu idejnog rješenja auto-puta od Andrijevice do granične linije sa Republikom Kosovo. Granica između Crne Gore i Republike Kosovo na ovom putnom pravcu se nalazi za 11,5 km od Čakora prema Peći i 751,2 m prema Republici Kosovo, od prepreka-piramida koje je KFOR postavio u martu 1999. godine na putnom pravcu Peć-Čakor.
S poštovanjem,

M I N I S T A R

Danilo Šaranović

Prilog: Pregled zaključenih sporazuma o graničnim prelazima za međunarodni i pogranični saobraćaj sa susjednim državama
Dostavljeno:
-Upravi za nekretnine, v.d. direktora, gospodin Marko Bulatović
Prilog:
Pregled zaključenih sporazuma o graničnim prelazima za međunarodni pogranični saobraćaj sa susjednim državama
Dostavljeno Upravi za nekretnine, vd Direktoru g. Marko Bulatović

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će biti izvršena dopuna prema dostavljenim podacima.

91. 04-332/24-1643/91AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE – proslijeđen Zahtjev NVO Udruženja Pipera

Poštovani,

Na zahtjev gđe Miloradke Novosel kao i NVO Udruženje Pipera, a u odnosu na unaprijed dogovoreno na sastanku od 27.03.2024.g. koji se održao u prostorijama Agencije za zaštitu životne sredine u prilogu dopisa prosleđujemo Vam dokumentaciju, vezanu za Reviziju dijela trase na prostoru Pipera od Gornjih Mrka do Strganice i Reviziju petlje Smokovac – Farmaci do mjesta Strganice kao I ukrštanje Jadransko jonskog autoputa iz petlje Smokovac prema Albaniji.

Direktor dr Milan Gazdić

Agencija za životnu sredinu

Saglasno dogovoru sa sastanka održanog 23.03. 2024. Navodi se problematika vezana za izgradnju autoputa na prostoru Pipera.

NVO Udruženjeza razvoj Pipera nakon što je Vlada Crne Gore usvojila nacrt PPCG do 2040.g. i najavila Javnu raspravu o ovom dokumentu jednoglasno je donjela odluku da uzme aktivno učešće u javnoj raspravi na taj način nastavi borbu koju su započele 3 mjesne zajednice Pipera još 2008. G sa Glavnim gradom Podgorica, posebno **vlasnici imovine zaseoka Ras, selo Rogami na čijem je prostoru projektovana petlja Smokovac.**

PODNOSIOCI OBRAĆANJA: NVO ZA RAZVOJ PIPERA

Poštovani gdine Gazdiću

Našim obraćanjem br. 03-D-4000/1 od 16. 11. 2023 godine tražili smo odgovore na brojna pitanja iz vaše nadležnosti koji su se prevashodno odnosili na zaštitu životne sredine na prostoru petlje „Smokovac“.

U dogovoru sa vama radi davanja potpunijih podataka i odgovora na podešeni zahtjev uz vaše posredovanje, obratili smo se i dostavili raspoloživu dokumentaciju doo Monteputu i „Ministarstvu turizma i zaštite životne sredine.

Na sva navedena obraćanja do danas - što znači više od 6 mjeseci! nismo dobili nijedan odgovor a bili su neophodni, javnog interesa radi, da iste proslijedimo Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine prilikom zauzimanja stavova u postupku izrade Prostornog plana Crne Gore vezano za naše primjedbe, sugestije i predloge.

Za ovo ponovno obraćanje, molimo vas za odgovore na sledeća pitanja.

Elaborat o procjeni uticaja za zaštitu životne sredine na koji je agencija dala saglasnost urađen je za objekat petlja Smokovac, faza I koji se odnosi na priključak za Podgoricu koji je je već izgrađen. Sledeća druga faza bila bi izrada elaborarta za nastavak autoputa prema Farmacima i treća faza za uključenje Jadransko Jonskog autoputa i priključka za Albaniju. Naše pitanje polazi od primjene zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu koji prepoznaje projekat kao cjelinu a ne objekte kao njegove djelove. Izgradnja projekta po fazama je prihvatljiva i moguće cjelishodna ali izrada elaborata o procjeni uticaja na životnu srredinu i davanje saglasnosti za pojedine objekte kao djelove projekta smatramo nezakonitim.

Takođe ističemo da su izdati sa pozivom na DUP Zlatica B i Murtovina koji se nalaze na prostoru lijeve obale Morače a petlja za koju su izdate saglasnosti na desnoj obvali Morače. Molimo Vas za mišljenje da li su navedena dokumenta valjana uz poziv na navedeni DUP. Ističemo takođe da do danas nismo dobili podatke za bilo koji monitoring koji je urađen na prostoru petlje što je posbno značajno za ispitivanje podzemnih pijaćih voda vezano na okolnost da se na tom prostoru načlaze tri upojna bunara u koje se sakupljaju sve otpadne vode sa autoputata.

Odgovor: Primjedba se prihvata.(Odgovor kao kod primjedbe NVO Udruženje Pipera)

PRIMJEDBA 94. MINISTARSVTO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE; 01-308/24-1643/94; 10.04.2024.

Oblast: poljoprivreda, ruralni razvoj

Predmet: Inicijativa da se planskom dokumentacijom u okviru Prostornog plana Crne Gore prepoznaju objekti koji su u funkciji ruralnog turizma

Poštovana ministre Odoviću,

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – Direktorat za plaćanja sprovodi mjere za korišćenje sredstava Instrumenata pretpristupne podrške za oblast politike „Poljoprivreda i ruralni razvoj“ – IPARD II i IPARD III programi u Crnoj Gori.

Evropska komisija je dana 25. oktobra 2017. godine zvanično dala potvrdu Crnoj Gori da strukture i sistemi za implementaciju Instrumenta pretpristupne podrške Evropske unije za oblast politike „Poljoprivreda i ruralni razvoj“ - IPARD II u Crnoj Gori ispunjavaju minimum uslova predviđenih Okvirnim i Sektorskim sporazumom za implementaciju Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD II 2014-2020 (u daljem tekstu: IPARD II program).

Nakon toga, 6. decembra 2018. godine, potpisan je i Finansijski sporazum između Evropske komisije i Vlade Crne Gore, kojim je definisan finansijski okvir za implementaciju IPARD-a u Crnoj Gori kroz Mjeru 1 “Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ (primarna proizvodnja) i Mjeru 3 “Investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i proizvoda ribarstva“ (prerada). Takođe, u avgustu 2020. godine, Crna Gora je dobila akreditaciju za još jednu mjeru – Mjera 7 „Diverzifikacija gazdinstava i razvoj poslovanja“.

Istovremeno, Evropska komisija je jasno naznačila da je odgovornost za obezbjeđenje usklađenosti i ispunjenja svih zahtjeva i kriterijuma navedenih u relevantnim sporazumima (Okvirni sporazum za IPA II i Sektorski sporazum za IPARD II i IPARD III) za implementaciju IPARD II i IPARD III programa isključivo na državnim organima Crne Gore.

U cilju obezbjeđivanja nesmetane realizacije IPARD II programa, Vlada Crne Gore je na 62. sjednici održanoj 15.02.2018. godine, usvojila Informaciju o uslovima za uspješnu implementaciju IPARD II programa 2014-2020 i na istoj su doneseni zaključci o zaduženjima i preporukama upućenim svim akterima koji učestvuju u ovom procesu (zaključak br. 07-494 od 22.02.2018. godine).

Ministarstvo poljoprivrede, šumarastva i vodoprivrede - Direktorat za plaćanja je 23. juna 2021. godine objavilo Prvi javni poziv u okviru gore pomenute Mjere 7. U okviru Prvog IPARD poziva podnijeta su 102 zahtjeva za dodjelu podrške. Ukupna vrijednost traženih investicija je 11,559,740.25 eura (sa PDV-om), odnosno 9,553,504.34 eura (bez PDV-a), a potencijalni iznos podrške je 6,209,777.82 eura.

Nakon sprovedenih kontrola utvrđeno je da je 24 aplikacija prihvatljivo, tj. da je 24 korisnika ispunilo sve uslove i kriterijume poziva i da su ispunili sve uslove za potpsivanje ugovora. Vrijednost tih ugovorenih investicija je 3,79 miliona eura sa PDV-om, odnosno 3,3 miliona bez PDV-a, dok je potencijalna bespovratna podrška u iznosu od 2,04 miliona eura.

U okviru liste prihvatljivih troškova za investiranje u ovu Mjeru, korisnici mogu dobiti podršku za investicije koje se odnose na izgradnju komplementarnih ugostiteljskih objekta, izgradnju kuća, seoskog domaćinstva, turističkih apartmana, turističkih apartmanskih blokova (deset i više turističkih apartmana u okviru istog građevinskog objekta), gostionica, hostela, etno sela, odmarališta, planinarskih domova.

Svi izgrađeni objekti prije isplate sredstava bespovratne podrške moraju zadovoljiti uslov za upotrebu objekta shodno Zakonu o planiranju prostora i izgradnji objekata i biti registrovani u skladu sa važećim Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu.

Tokom implementacije mjere naišli smo na niz problema,a koji su ujedno bili i razlog odbijanja korisnika, vezanih za dobijanje Urbanističko-tehničkih uslova za objekte koji su namijenjeni za ruralni turizam.

U proteklom periodu, Direktorat za plaćanja je inicirao dva sastanka sa predstavnicima lokalnih uprava. Jedan je bio u Podgorici, a drugi je bio u Bijelom Polju, na kojima smo pokušali da nađemo neko rješenje oko izdavanja UTU, obzirom da smo već u tom trenutku imali povratne informacije sa terena da podnosioci zahtjeva ne mogu da dobiju UTU za izgradnju objekata za ruralni turizam, pogotovo kad su u pitanju seoska domaćinstava.

Poziv na sastanke je bio upućen i predstavnicima Ministrstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, ali se niko nije pojavio ni na jednom sastanku.

Takođe, želimo da Vas upoznamo da je od 04.07.2022. godine Crnoj Gori je na raspolaganju novih 63 miliona eura EU bespovratne podrške kroz Instrumenta pretpristupne podrške Evropske unije za oblast politike „Poljoprivreda i ruralni razvoj“ - okviru IPARD III programa 2021-2027 (u daljem tekstu: IPARD III program).

Kako bi što prije počeli sa potrošnjom bespovratnih EU sredstva i izbjegli gubitak istih, Prvi Javni pozivi kroz IPARD III program su planirani već u I kvartalu 2024.godine.

Kako je u toku izrada planske dokumentacija na nivou Crne Gore, obraćamo Vam se sa inicijativom da se Prostornim planovima Crne Gore prepozna ruralni turizam i da se dokumentacijom na nižem planskom nivou prepoznaju objekti koji su u funkciji ruralnog turizma (komplementarni ugostiteljski objekti: kuća, seosko domaćinstvo, turistički apartmani, turistički apartmanski blok (deset i više turističkih apartmana u okviru istog građevinskog objekta), gostionica, hostel, etno selo, odmaralište, planinarski dom)).

Takođe, ovim putem želimo da uputimo ponovo i inicijativu za izmjenu Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, a koji se odnosi na izmjene i dopune člana 223.

Dalje, u saznanju smo da je dat predlog da se stavi moratorijum na izgradnju svih objekata u pojedinim opštinama na sjeveru Crne Gore.

Ovim putem želimo da Vas upozorimo da će takva odluka dovesti do stopiranja realizacije ugovorenih projekata kroz IPARD II program, kako kroz Mjera 7 „Diverzifikacija gazdinstava i razvoj poslovanja“, tako i implementaciju projekta u izgradnji po drugim mjerama, što će za posledicu imati gubitak EU bespovratnih stredstva.

Napominjemo da bespovratna EU sredstva kroz IPARD II program kao država Crna Gora imamo pravo da trošimo do kraja 2024.godine i da novac koji se ne potroši vraćamo u budžet EU. Trenutno je u riziku od gubitka cca 3miliona EU sredstava

Takođe, ukoliko moratorijum stupi na snagu raspisivanje Javnih poziva kroz IPARD III program se takođe mora stopirati, jer korisnici neće imati mogućnost izgradnje objekata po svim Mjerama, što u daljem povećava rizik od gubitka EU sredstva.

U vezi s navedenim, a u cilju da pokušamo da otklonimo probleme koji su se javili tokom implementacije prethodnog poziva i da omogućimo korisnicima da povuku bespovratna EU sredstva, koja su za njih opredijeljena u okviru IPARD II i IPARD III programa, a sve u skladu sa zaključkom Vlade br. 07-494 od 22.02.2018. godine, molimo Vas da uvažite našu inicijativu da se napravi izuzetak od moratorijuma na izgradnju objekata za sve objekte koji se grade kroz IPARD program i da se za nove korisnike, dakle one koji planiraju da grade objekte u svrhu poljoprivrede i ruralnog turizma, urade posebne smjernice na osnovu kojih bi budući korisnici mogli obezbijediti Urbanističko tehničke uslove i na taj način spriječimo gubitak EU bespovratnih sredstva.

Ovo posebno uzimajući u obzir član 2 Zakona o potvrđivanju Sektorskog sporazuma između Vlade Crne Gore i Evropske komisije kojim se utvrđuju pravila za upravljanje i sprovođenje finansijske podrške Unije Crnoj Gori u okviru Instrumenta pretpristupne podrške za oblast politike "Poljoprivreda i ruralni razvoj" kao i član 9 „Pravni poredak“ Ustava Crne Gore, kojim se propisuje da su potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka i imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva.

Za sve dalje informacije u vezi sa ovom inicijativom, molim Vas da kontaktirate Marka Radonjića, direktora Direktoratu za plaćanja, na br. tel. 020/672-007 ili na e-mail: marko.radonjic@mpsv.gov.me.

S poštovanjem,

Vladimir Joković

Ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede

Odgovor: Primjedba se prihvata /predlog. U Nacrtu PPCG su dati opšti, posebni i prioritetni ciljevi u daljem razvoju poljoprivrede u Crnoj Gori, u kojima se između ostalog ističe usklađivanje namjene zemljišta po pitanju kategorizacije u planovima detaljne namjene.

U PPCG se planira unapređenje infrastrukture u ruralnim područjima, pružanje turističkih i ugostiteljskih usluga direktno na farmi, valorizacija katuna, razvoj prerađivačkih pogona i dr.

U Predlogu plana će se posebno istaći opšte smjernice za izgradnju kroz IPARD ili druge fondove i programe u svrhu razvoja poljoprivrede i ruralnog turizma, radi obezbjeđivanja uslova za izgradnju. Svi planovi detaljnijeg nivoa (PUP-ovi opština) su i ranije definisali smjernice za ruralni razvoj. S obzirom da je u toku izrada Zakona o zemljištu, u pripremi Predloga plana će se sa nadležnim Ministartvom usaglasiti smjernice za omogućavanje izgradnje objekata koji su u funkciji ruralnog razvoja.

116. 04-332/24-1643/116 - CEDIS

Oblast: energetika

Poštovani,

Kako je Nacrtom PPCG po prvi put tretirana 35kV distributivna mreža sa posebnim osvrtom na elektroenergetske objekte koji se grade na teritoriji koju obrađuje više prostornih planova nižeg reda (PUP, DUP…), u cilju dalje lakše realizacije istih kao i boljeg usaglašavanja planova nižeg reda predlažemo sledeće dopune Nacrta:

1. U popisu objekata 35kV mreže dodati:
   - 35kV nadzemni vod od TS 110/(35/10)kV “Mojkovac” do buduće TS 35/10kV “Cmiljača”(PPPN Bjelasica Komovi).
   - 35kV nadzemni vod buduće TS 35/10kV “Cmiljača” do TS 110/35kV “Ribarevine”;
2. Na strain 176 Nacrta PPCG plana rečenicu “Od velikog značaja za unapređenje turističke ponude Primorskog regiona je izgradnja objekata za potrebe žičare Kotor – Cetinje” izmjeniti I dopuniti na sljedeći način:

“Od velikog značaja za unapređenje turističke ponude Crne Gore je i izgradnja elektroenergetskih objekata za potrebe napajanja žičare Kotor – Cetinje, kao i kompleksa skijališta sa ski zonama Žarski, Torine I Cmiljača na području opština Bijelo Polje i Mojkovac”.

3. Na strni 176 Nacrta PPCG Plana rečenicu “Pored navedenih planiranih objekata, detaljnija razrada razvoja elektrodistributivne mreže će biti urađena u okviru planskih dokumenata nižeg reda, a u skladu sa uslovima definisanim od strane nadležnog operatora distributivnog Sistema”

Izmjeniti na sledeći način:

Pored navedenih planiranih objekata, detaljnija razrada razvoja 35kV elektrodistributivne mreže će biti urađena prilikom izrade planskih dokumenata nižeg reda u skladu sa njima iskazanim potrebama planiranih konzuma, kao i prema uslovima definisanim od strane nadležnog operatora distributivnog sistema.

S poštovanjem,

Dr Goran Kovačević rukovodilac Sektora za ICT I razvoj

Odgovor: Primjedba se prihvata. Dodatno dostavljeni podaci iz prmejdbe će biti ukljkučeni u Predlog plana.

118. 04-332/24-1643/118; 12.04.2024. VODOVOD I KANALIZACIJA - Marijana Beljkaš
Oblast: Vodosnabdijevanje

Poštovani, kako nam termin za javnu raspravu za Nacrt PPCG I Izvjeđtaj o SPU na životnu sredinu nije stigao blagovremeno, te nismo imali priliku da o tome diskutujemo, ovim putem Vas obavještavamo da vam stojimo na raspolaganju za sve potrebne informacije koje su vam potrebne a tiču se ovog Društva.

Naime, u prethodnom period od strane Ministarstva nijesmo dobijali zahtjev za podatke za izradu PPCG, već samo zahtjev za podatke za izradu PUP-a Glavnog grada Podgorice.

Međutim, čitajući opis iz Plana a koji se tiče dijela vodoprivrede zaključujem da su podaci potekli iz Katastra izvorišta javnog vodosnabdijevanja Uprave za vode. Kako smo za potrebe izrade pomenutog Katastra Uprave za vode učestvovali i dostavljali sve raspoložive podatke koji su od nas zahtjevani, smatram da ni u samom Prostornom planu nema propusta.

Detaljno sam razmatrala grafičke priloge vezane za vodoizvorišta i njihove zone sanitarne zaštite i uočila da **nije ucrtano izvorište koje pripada sistemu Komani-seoski vodovod**. Riječ je o izvorištu Vučji studenac koje po mojim saznanjima nema ZSZ.

Za sve dodatne informacije Vam stojimo na raspolaganju.

MSc Marijana Tomović rukovodilac Službe za katasta instalacija GIS

Marijana Tomović 067 625 982

Odgovor: Primjedba se prihvata. Članom 2 Odluke o određivanju izvorišta namijenjenih za regionalno i javno vodosnabdijevanje (javnim vodovod om) i utvrđivanju njihovih granica ("Službeni list Crne Gore", br. 036/08, 143/21) kao jedno od izvorišta koje se koristi za javno vodosnabdijevanje na teritoriji opštine Danilovgrad je I izvorište Vučji studenac. Bice dodato u tabelu "Prikaz izvorišta u sistemu javnog vodosnabdijevanja po Opštinama" i na grafickom prilogu.

128. 04-332/24-1643/128 - REPUBLIKA SRPSKA
Oblast: prekogranična saradnja

Obavještenje Republike Srpske - Vlada – Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju

Predmet: Strateška procjena uticaja na životnu sredinu za Nacrt PPCG za planski period do 200.godine.

Ministarstvo Republike Srpske je obavjestilo da je 29.03. 20224.g. dobilo akt obavjesti od Ministarstva turizma, ekologije I održivog razvoja i razvoja sjevera Crne Gore u vezi sa čl.10 Protokola o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu uz Konvenciju iz ESPOA (Kijev 2003) kojim se dostavlja notifikacija za Nacrt PPCG za period do 2040 godine sa Izvještajem na SPU na životnu sredinu. Tražen je odgovor o učešću Bosne i Hercegovine u prekograninom postupku strateške procjene.

Ministarsvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju obavještava da je preduzelo odgovarajuće aktivnosti u skladu sa odredbama ESPO konvencije i SEA protokola, omogućilo javni uvid zainteresovanoj javnosti, organizacijama i relevantnim institucijama i mišljenje će dostaviti po obavljenim konsultacijama sa nadležnim organima i javnosti Republike Srpske i Bosne i Hercegovine. (Ministar Bojan Vipotnik).

Odgovor: Naknadno je dostavljen dopis republike Srpske i svi navedeni predlozi u dopisu se prihvataju, biće uvaženi u pripremi Predloga PPCG i SPU na životnu sredinu. U posebnom odjeljku "Prekogranična saradnja" su dati odgovori na dostavljena Mišljenja.

202. 04-332/24-1643/202; 18.04.2024. - AERODROMI CRNE GORE VD Izvršni direktor Vladan Drašković

Oblast: vazdušni saobraćaj i energetika

U dijelu energetike u strateškim opredjeljenjima je navedeno da treba povećati korišćenje OIE u sektoru saobraćaja.

Strateška opredjeljenja su sljedeća:

- Održavanje, revitalizacija i modernizacija postojeće i izgradnja nove infrastrukture za proizvodnju, prenos i distribuciju energije na principima ispunjenja međunarodnih tehničkih standarda, energetske efikasnosti, smanjenja gubitaka i negativnog uticaja na životnu sredinu;
- Postepeno smanjenje zavisnosti od uvoza energije (i) smanjenjem specifične potrošnje finalne energije, (ii) povećanjem proizvodnje energije (primarne i sekundarne) korišćenjem vlastitih resursa i (ili) smanjenjem gubitaka energije od proizvodnje do krajnje potrošnje. Cilj je da Crna Gora postane stalni neto izvoznik električne energije u kratkoročnom period.
- Značajna realizacija potencijala energetske efikasnosti u svim sektoria potrošnje a posebno u sektoru saobraćaja kroz unapređenje javnog transporta uključujući željeznički saobraćaj promocija energetski efikasnih i nisko-emisionih vozila, integracija kriterijuma EE u projekte saobraćajne infrastrukture;
- Nastavak istraživanja potencijala OIE i studijskog rada na istraživanju mogućnosti iskorišćavanja preostalog raspoloživog potencijala OIE radi dostizanja nacionalnog cilja u pogledu učešća OIE u finalnoj potrošnji energije **<u>sa posebnom pažnjom na udio korišćenja OIE u sektoru saobraćaja</u>** i značajnije ekspanzije koncepta kupac – proizvođač.

U cilju realizacije ovog opredjeljenja u dijelu koji se tiče razvoja vazdušnog saobraćaja i u dijelu razvoja elektroenergetike gdje se navode zone budućih solarnih elektrana trebalo bi napisati:

Na prostoru aerodroma, na zemlji i na objektima se planira izgradnja solarnih elektrana i prateće infrastrukture u cilju proizvodnje električne energije i vodonika za potrebe vazduhoplovnih aktivnosti.

Obrazloženje:

U cilju smanjenja emisije CO_2 u atmosferi, Evropska Unija je donijela nekoliko odredbi sa ciljem smanjenja CO_2 za 55% do 2030.g., te nastavkom smanjenja emisije CO_2 do potpune eliminacije emisija CO_2. U tekstu ipod se nalaze linkovi na odgovarajuća EU dokumenta.

Prvi takav propis je plan **Fit to 55** kojim se zacrtane smjernice za zemlje članice, za svaku aktivnost koja generiše CO2, Što se avijacije, EU je donijela plan **ReFuelEU Aviation – sustainable aviation fuels** kojim se definiše na koji način se smanjuje emisija CO2 u avijaciji, korišćenjem održivih avio goriva, a što podrazumjeva i prelazak na gorivo koje nema za posljedicu emisije CO2, a to je vodonik. **(Fakti o vodoniku).**

Kako bi se osigurala dostupnost vodonika na aerodromu, a poznavajući probleme skladištenja i transporta istog, EU predlaže razvoj solarnih i vjetro izvora za proizvodnju električne energije, sa ciljem snabdijevanja električnom energijom budućih aviona sa baterijama, ili punjenje aviona tečnim vodonikom koji se proizvodi elektrolizom na samom aerodromu.

Nekoliko EU aerodrome već je instaliralo velike površine oko štićenih zona solarnim panelima, Kojima se stvara proizvodnja struje u snazi od oko 150MW na postojećim lokacijama na sjeveru Evrope.

Sunčana energija na našim geografskim širinama je znatno jača nego na sjeveru Evrope, pa Crna Gora ima prirodne uslove da ova proizvodnja bude isplativa na našim aerodromima.

Molimo Vas da dopunite prostorni plan kako bi se omogućila primjena novih tehnologija i OIE na crnogorskim aerodromima.

U prilogu slike:

- Solarna elektrana na aerodromu Groningen Holandija
- Solarna elektrana na aerodromu Neuhardenberg Njemačka
- Solarna elektrana na aerodromu Atina

Odgovor: Primjedba/predlog se prihvata i navedene smjernice iz obrazloženja će biti uključene u Predlog PPCG.

251. 04-332/24-1643/251 RADIO-DIFUZNI CENTAR d.o.o. Podgorica
Oblast: elektrokumunikacije

PREDMET: SUGESTIJE NA IZRADU NACRTA PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

Uvaženi,

Radio-difuzni centar d.o.o. Podgorica je privredno društvo u državnom vlasništvu (100%), čiji je osnivač Vlada Crne Gore. Sva imovina koju koristi RDC je svojina Crne Gore. Prema odredbama Zakona o državnoj imovini, imovinom u svojini Crne Gore raspolaže Vlada Crne Gore. Takođe, Odlukom o osnivanju Društva sa ograničenom odgovornošću "Radio-difuzni centar" Podgorica ("Sl.list CG", br.21/09, 24/12 i 16/13) Vlada Crne Gore je odredila Radio-difuzni centar doo da bude držalac (da gazduje) cjelokupnom primo-predajnom mrežom na teritoriji Crne Gore.

Svi objekti koje koristi Radio-difuzni centar doo Podgorica služe za emitovanje televizijskih i radijskih programa nacionalnog javnog servisa RTCG, jer je Radio-difuzni centar, shodno Zakonu o javnim servisima Crne Gore, obavezan da vrši prenos i emitovanje signala javnog servisa RTCG.

Pored navedenog RDC obavlja i ostale, za Državu značajne poslove kao što su:

- prenos radio-difuznih signala za javne i komercijalne radio-difuzne servise,
- održavanje primopredajne mreže na teritoriji Crne Gore,
- iznajmljivanje infrastrukture za druge pružaoce elektronskih komunikacionih mreža i servisa među kojima su najznačajniji M-tel, ONE i Telekom.

Preko sistema digitalnih mikrotalsanih veza RDC-a vrši se prenos signala:

- Nacionalnog javnog servisa, RTCG,
- Lokalnih javnih servisa, komercijalnih emitera,
- MUP-a, (povezivanje graničnih prelaza),

- Wireless Montenegra (Korisnici Tetra sistema kao što su: Policija, Vatrogasne službe, Gorska služba spasa, CEDIS i drugi),
- Državnih institucija (Zavoda za seizmologiju i hidrometeorologiju i Agencije za elektronske komunikcije i poštansku djelatnost, Pomorska sigurnost)

Sve lokacije koje RDC sad koristi, kao i planirane koje smo stavili u posebnu tabelu, treba da čine jedinstvenu, cjelovitu mrežu koja pruža telekomunikacione usluge svim gore pobrojanim, važnim,operatorima, emiterima, državnim organima i službama.

Imajući u vidu navedeno jasno je da je djelatnost Radio-difuznog centra od opšteg odnosno javnog interesa, te je u tom smislu neophodno da pri izradi nacrta PPCG uzmete u obzir lokacije Radio-difuznog centra kako postojeće tako i one koje su u planu za izgradnju.

S tim u vezi kao prilog ovog akta dostavljamo tabelu sa pregledom postojećih i budućih lokacija RDC-a sa konkretnim nazivima opština, kat.opštinama , brojevima kat.parcela, GPS koordinatama i topologiju sa lokacijama.

S poštovanjem,
Izvršni direktor
Saša Miličić

Prilog:
- Tabela sa pregledom postojećih i planiranih lokacija RDC-a
- Topologija sa lokacijama

Primjedba se prihvata /prjedlog. Dostavljeni podaci će biti uključeni u Predlog PPCG.

RADIO-DIFUZNI CENTAR - PREDMET: <u>DOPUNA SUGESTIJE NA IZRADU NACRTA PROSTORNOG PLANA CRNE GORE</u>

Oblast: elektrokumunikacije

Uvaženi,

Radio-difuzni centar d.o.o. Podgorica je dana 26.04.2024.godine resornom ministarstvu proslijedio sugestije na izradu nacrta PPCG vaš broj: 04-332/24-1643.

S tim u vezi a s obzirom da je od strane tehničke službe Radio-difuznog centra iskazana potreba za **još 12 lokacija**, u prilogu dostavljamo tabelu sa konkretnim podacima koji se odnose na navedene lokacije, kako bi iste bile prepoznate u PPCG.

Napominjemo da su navedene lokacije u tabeli koja je prilog ovog akta označene sivom bojom.

S poštovanjem,

Izvršni direktor

Saša Miličić

Prilog:

Tabela sa pregledom novih planiranih lokacija RDC-a (r.br.27-38)

Odgovor: Primjedba se prihvata. (podaci o postojećim i planiranim lokacijama RDC će biti uključeni u Predlog PPCG.).

375. Radio difuzni sistem - dodatna informacija o 12 lokacija.

Oblast: elektrokumunikacije

Primjedba se prihvata. /dodatnih 12 lokacija će biti uključane u Predlog plana.

295. 04-332/24-1643/295; 08.05.2024. AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE
Oblast: Zaštita životne sredine

KOMENTARI, SUGESTIJE I PRIMJEDBE NA NACRT PROSTORNOG PLANA CRNE GORE DO 2040. GODINE

- Grafički prikazi: 01 - Topografska podloga, 02 - Administrativna podjela i položaj u okruženju, 03 - 01 - Hipsometrijska karta, 03 - 02 - Nagib terena, 03 - 03a - Ekspozicije terena, 03 - 03b - Ekspozicije terena, 03 - 05 - Mineralne sirovine, 03 - 06a - Hidrogeološke karakteristike, 03 - 06b - Hidrogeološke karakteristike, 03 - 07 - Pedološke karakteristike, 03 - 08a - Seizmološke karakteristike, 03 - 08b - Seizmološke karakteristike, 03 - 09a - Klimatske karakteristike Snijeg, 03 - 09b - Klimatske karakteristike Tmax, 03 - 09c - Klimatske karakteristikeTmin, 03 - 09d - Klimati, 03 - 10 - Šume, 03 - 11 - Regionalizacija predjela, 04 - Postojeća mreža naselja, 05 - Postojeća namjena i korišćenje prostora, 06 - Namjena mora, 07 - 01 - Infrastruktura - Saobraćaj, 07 - 02a - Infrastruktura - Elektroenergetike, 07 - 02b - Infrastruktura - Elektroenergetika 35KV, 07 - 03 - Infrastruktura - Elektrokomunikaciona, 07 - 04 - Infrastruktura - Hidrotehnika, 08 - Zaštita prirodne kultrune baštine, 09 - Zaštita kultrune baštine, 10 - Plan namjene površina kopna, 11 - Plan namjene mora, 12 - Mreža naselja i razvoj funkcija, 13 - Planske zona i razvojni koridori, 14 - Ograničenja i potencijalni konflikti, 15 - Stanovništvo i mreža naselja, 16 - Urbanizacija, 17 - Upravljanje otpadom.
- Tekstualni dokumenti: SK1 - Mreža naselja, saobraćajnih tokova i infrastrukturnih sistema, SK2 - Planirana namjena površina i zaštita prostora, SK3 - Struktura prostornog razvoja Crne Gore, Tekst - Analiza postojećeg stanja, Tekst - Planski dio, Tekst SPU Nacrt PPCG

U dijelu dokumentacije Prostornog plana obrađene su 2 tematske oblasti koje se odnose na djelokrug rada Sektora za zaštitu prirode: (i) Biodiverzitet (obrađivač: dr Danka Caković, biološke nauke, član stručnog tima za izradu Koncepta Plana) i (ii)) zaštita prirodne baštine koja uključuje zaštićena prirodna dobra / zaštićena područja (obrađivači: Vesna Jovović, dipl. inž. šumarstva, za zaštitu prirode i životne sredine, dr Milica Mandić, zaštita životne sredine mora i msc Sanja Lješković, pejzažni arhitekta, za zaštitu i plan predjela). Naše mišljenje/primjedbe/sugestije/komentare na Nacrt PPCG nije uzelo u obzir usklađenost i primjenu odredbi iz Uslova i smjernica zaštite prirode za izradu Nacrta Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine u Nacrt PPCG, a za čije izdavanje je 29. 05. 2023 od strane Sektora za zaštitu prirode izdato Mišljenje (obrađivač: Vasilije Bušković). Izdavanje Mišljenja o usklađenosti i primjeni odredbi iz izdatin Uslova i smjernica zaštite prirode u PPCG od strane Sektora za zaštitu prirode biće obezbijeđeno u posebnom postupku i po zahtjevu Sektora za izdavanje dozvola i saglasnosti.

U planskom dijelu Nacrta Prostornog Plana Crne Gore do 2040 identifikovani su značajni konflikti planiranih namjena sa režimima zaštite u zaštićenim područjima. Naime, u sljedećim djelovima (planskog dijela) PPCG identifikovali smo sljedeće planirane namjene prostora koji su suprotne važećim režimima zaštite postojećih zaštićenih područja („konflikti“):

(1) Turističke zone (str 74 – 84 u tekstualnom dijelu Plana) - naročito u sljedećim zonama: Zona Ulcinj u zoni zaštićenih područja Velika plaža sa Adom Bojanom, Solana, Valdanos; Zona Bar u „pogodnim zonama“ u okolini i/ili u zaštićenim područjima plaže Čanj i Sutomore, u NP Skadarsko jezero: Krajina, Virpazar, Godinje, Ostros, Donji Murići; Zona Budva u zoni zaštićenih područja Slovenska plaža, Bečići, Jaz, Sveti Stefan, Miločer, Mogren, Buljarica; Zona Boka Kotorska: u zoni zaštićenih područja Sopot i Dražin vrt (Risan, Perast), Plavi horizonti – uvala Pržno i Tivatskih solila (Brdišta, Đuraševići); Zona Cetinje: u okolini i/ili u zaštićenim područjima NP Lovćen (Ivanova Korita, Majstori) i NP Skadarsko jezero; Zona Skadarsko jezero u okolini i/ili u zaštićenom području NP Skadarsko jezero; Središnja

zona (PG, ZT, TZ, DG, NK) u okolini i/ili u zaštićenom području PP Dolina rijeke Zete (okolina rijeke Zete); Zona Prokletije, Bjelasica, Komovi u okolini i/ili u zaštićenim područjima NP Biogradska gora (Šiška – Suvodol, Jelovica) i NP Prokletije (Kofiljača, Babino Polje za skijaške terene, lednički valovi Vusanja i Grebaje, Bjelič, karanfili, Popadija i Volušnica – ove podzone se ponavljaju u Zoni Durmitor...); Zona Durmitor i Sinjajevina sa Kanjonom tare (2x) u okolini i/ili u zaštićenim područjima NP Durmitor (Tepca – Begovo polje, Bobovo, Đurđevića Tara – Lever Tara, dio toka Tare ka Dobrilovini, Durđevića Tara –Premćani - Vaškovo) i PP Dragišnica i Komarnica (avanturistički turizam u kanjonu Nevidio, Veliko i Malo Pošćensko jezero, Boljske grede i zona Dragišnice).

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Turizam je moguć i u zaštićenim područjima, uz poseban režim korišćenja prostora u skladu sa planskom dokumentacijom i Zakonom o zaštiti prirode, Zakonom o Nacionalnim Parkovima i dr. Pomenute lokacije kao što su Velika plaža, Ada Bojana, Čanj i Sutomore, u NP Skadarsko jezero Krajina, Virpazar, Godinje, Ostros, Donji Murići, Slovenska plaža, Bečići, Jaz, Sveti Stefan, Zona Prokletije, Bjelasica, Komovi, NP Durmitor (Tepca – Begovo polje, Bobovo, Đurđevića Tara – Lever Tara, su svakako područja u kojima je i u prethodnoj i važećoj planskoj dokumentaciji planiran turistički razvoj primjeren stepenu zaštite tih područja. U PPCG se govori o turizmu u zaštićenim područjima u strateškom smislu. U Nacrtu plana je dat osvrt na zaštićena područja i istaknuto je sledeće:

„Ističu se i Parkovi prirode, predjeli izuzetnih odlika, spomenici prirode, čije vrijednosti treba iskoristiti u dijelu posebne turističke ponude i uključiti ih uz poštovanje režima zaštite u važne turističke motive u narednom periodu. Istovremeno te prostore treba čuvati od neplanske izgradnje ili izgradnje koja bi mogla narušiti njihovu izvornu vrijednost.”

Razvoj u zaštićenim područjima potrebno je regulisati posebnom regulacijom koja će definirati razvojna pravila u skladu sa specifičnostima svakog područja. U skladu s navedenim, na zaštićenim je područjima kroz prostorno-plansku dokumentaciju potrebno dozvoliti razvoj, međutim, isključivo u smjeru visokog nivoa kvaliteta sadržaja sa što manjim uticajem na prirodnu održivost područja. Upravo se u ovim područjima iskazuje potreba za implementacijom modernih sadržaja osiguravanja poželjne energetske nezavisnosti smještajnih kapaciteta i „zero waste“ načela razvoja.

Pri izradi planova detaljnijeg planskog nivoa (PUP-ovi opština ili drugi planovi u skladu sa Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata,), potrebno je na osnovu strateških opredjeljenja razvoja turizma u Crnoj Gori, definisati preciznije turističke zone i parametre za njihov razvoj”.

U Predlogu plana se mogu istaći i dodatne smjernice, uz konsultaciju sa Agencijom za zaštitu životne sredine, sa ciljem da se osigura zaštita vrijednih prostora od neprimjerene izgradnje.

(2) Saobraćajna infrastruktura (str 144 - 151 u tekstualnom dijelu Plana i grafički prikaz 07-01 – Infrastruktura – Saobraćaj) - dio planirane trase (JJ) autoputa prolazi kroz Spomenik prirode “Cijevna”, na području ispod Pikalja, Prifta i Lofke sa S strane kanjona Cijevne i na području Bojaja – Bjeloska sa J strane kanjona Cijevne; dio planirane trase autoputa (BB) presijeca/fragmentiše zaštićeno područje Park prirode Dolina Zete na dva mjesta, i to na području Mareze-Tološi i na području Vranskih njiva; dio planirane trase autoputa (BB) prolazi kroz zaštićeno područje Park prirode Komovi na području Trešnjevika, Han Drndarski-Dragovo Katunište; dio planiranog magistralnog puta koji je grafički prikazan na području iznad ulaza u kanjon Nevidio (u zoni postojećeg mosta i lokalnog puta za Duži) koji je u II zoni zaštite PP Dragišnica i Komarnica; planirani regionalni put na području Bivoljak – Babino Polje prolazi kroz NP Prokletije; u NP Prokletije su takođe planirani lokalni putevi sa mogućnošću dobijanja ranga regionalnog puta na područjima a) Gusinje – Vusanje sa krakom za Zarunice i Ćafa Bor i drugim krakom uz Ropojanu do Čemerikinog jezera i b) uz Đurički potok preko Crnog vrha do Oštre i Trokusa; planirana obilaznica grada od PG ide preko Tuzi za Božaj i jednim dijelom prolazi kroz NP Skadarsko jezero - obalom jezera.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Predlogu plana će se naglasiti potreba i obaveza da se pri izradi planova detaljnijeg nivoa i projektne dokumentacije, u navedenim zonama koridora autoputeva i kontakta sa zaštićenim područjima, isključe konflikti ili svedu na najmanju mjeru. Nije moguće u Crnoj Gori planirati saobraćajnu i drugu infrastrukturu, a da se pri tome izbjegnu svi konflikti sa zaštićenim i potencijalno zaštićenim područjima.

10.5. Pregled potencijalnih zaštićenih područja prirode u Crnoj Gori u tabeli **1 Primorski dio /obalna i morska zaštićena područja a)** dodati Ratac sa Žukotrlicom, jer se područje kopna Studijom revizije proširilo i na morski dio. Nacionalna kategorija: Park prirode član 24

Primjedba se prihvata. Izvršiće se korekcija u Predlogu plana.

Unijeti buduće zaštićeno područje Park prirode Gornji tok rijeke Ćehotine - važnost zaštite gornjeg toka rijeke Ćehotine kao jednog od prioriteta u smislu projekcija potencijalnih zaštićenih područja prirode u Crnoj Gori. Ova oblast predstavlja izuzetan prirodni i kulturno-istorijski resurs čija zaštita može doprinijeti pored dostizanja ciljeva zaštite prirode, socio-ekonomskom razvoju ovog područja.

Odgovor: Primjedba se prihvata /predlog.

Izvršiti korekciju nacrta Prostornog plana u dijelu poglavlja 10.5 Pregled potencijalnih zaštićenih područja prirode u Crnoj Gori i priloga 8 – Zaštita prirodne i kulturne baštine, a u cilju uključivanja gornjeg toka rijeke Ćehotine na teritoriji opštine Pljevlja u zonu zaštićenih prirodnih područja.
Obrazloženje:
Za razliku od koncepta Prostornog plana, u kojem je u dijelu projekcije zaštite prirode, a u dijelu Parkova prirode, gornji tok rijeke Ćehotine na pljevaljskoj teritoriji bio projektovan kao buduće zaštićeno područje, u nacrtu Prostornog plana gornji tok rijeke Ćehotine na teritoriji prednje pomenute teritorije se ne pominje u poglavlju 10.5 Pregled potencijalnih zaštićenih područja prirode u Crnoj Gori, kao ni u prilogu 8. Zaštita prirodne i kulturne baštine. Sa druge strane, projekcija gornjeg toka Ćehotine na pljevaljskoj teritoriji se daje u okviru poglavlja Projekcija zaštite prirode, a u okviru Parkova prirode na stranici 97. Takođe, da je postupak proglašenja u toku se konstatuje i okviru poglavlja Vodoprivrede na stranici 262.
Opština Pljevlja je pokrenula postupak zaštite ove rijeke u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode na dijelu njihove teritorije 03. marta 2021. godine, naručivanjem Studije zaštite kod Agencije za zaštitu životne sredine. Po završetku izrade Studije zaštite, Opština Pljevlja organizuje javnu raspravu o Studiji i nacrtu odluke o proglašenju gornjeg toka rijeke Ćehotine u kategoriji Parka prirode u periodu od 14.02 – 07.03.2022. godine. Nakon javne rasprave, Opština Pljevlja dobija pozitivna mišljenja nadležnih institucija, kao i saglasnost Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma na Odluku o proglašavanju zaštićenog područja Park prirode „Gornji tok rijeke Ćehotine“, čime su se stekli svi preduslovi za usvajanje pomenute Odluke od strane Skupštine Opštine Pljevlja. Dodatno, veoma je važno istaći sljedeće činjice koje ukazuju na to da zaštita gornjeg toka rijeke Ćehotine nije konfliktna sa potencijalnim planovima razvoja, kao ni sa interesima i načinom života lokalnih zajednica na tom području.
Proglašenje gornjeg toka rijeke Ćehotine je definisano i Lokalnim akcionim planom za zaštitu životne sredine opštine Pljevlja 2022-2026: https://pljevlja.me/wp-content/uploads/2022/05/Nacrt-LPZZSR-Pljevlja-2022-2026.pdf?x84179 .
Posebno je važno naglasiti činjenicu da se **voda iz Otilovićkog jezera koristi i za vodosnabdjevanje građana Pljevalja (ne postoji alternativno vodoizvorište)**, što predstavlja i razlog više za zaštitu gornjeg toka rijeke Ćehotine. Ujedno zaštita gornjeg toka Ćehotine u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode je komplementarna sa budućim uspostavljanjem zona sanitarne zaštite u skladu sa Zakonom o vodama. Takođe, zaštita gornjeg toka Ćehotine je projektovana i kroz nacrta PUPa opštine Pljevlja.

- Važno je napomenuti da **Opština Bijelo Polje sprovodi postupak zaštite izvorišta rijeke Ćehotine** i dijela toka na njihovoj teritoriji u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode, te da su dva postupka koja vode Opština Pljevlja i Opština Bijelo Polje takođe komplementarni i od posebnog značaja za očuvanje vode u Otilovićkom jezeru, imajući u vidu da je rijeka linerani ekosistem koji se mora u ovom slučaju štititi od izvora do samog jezera, jer uspostavljanje zona sanitarne zaštite neće u konkretnom slučaju biti dovoljno kako bi se osigurala zaštita vode za piće, kao temeljnog ljudskog prava.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršiće se korekcija u Predlogu plana.

- **Kapetanovo i Brničko jezero** – kao buduće zaštićeno područje u kategoriji Spomenik prirode. Urađena je Studija zaštite i predata opštini Kolašin –
- **Gradski park u Pljevljima u kategoriji Spomenik prirode**, Studija zaštite predata opštini Pljevlja na dalje postupanje.
- **Rijeka Mrtvica sa okolinom u kategoriji Parka prirode**, završena Studija, završene tri javne tribune i jedan okrugli sto.
- Na strani 103 Prostornog plana u dijelu koji se odnosi na broj zaštićenih vrsta puževa, treba dodati da se osim pomenutih vrsta, u Rješenju o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta iz 2006. godine, navodi još 8 slatkovodnih vrsta puževa: Anagastina zetaevalis, Anagastina scutarica, Anagastina vidrovani, Anagastina matjasici, Orientalina lacustris, Orientalina elongata, Bracenica spiridoni, Valvata montenegrina.

Odgovor: Primjedba se prihvata /predlog.

- Na strani 96. u poglavlje „Kategorisana potencijalna zaštićena područja“ i to u dijelu koji se odnosi na Predio izuzetnih odlika **treba dodati područje „Maslinada Ulcinj sa uvalom Valdanos“.** Naime, za ovo područje je urađena u 2023. godini stučna analiza za uspostavljanje preventivne zaštite shodno čl. 37. Zakona o zaštiti prirode („Sl. list Crne Gore“ br. 54/16) .

Odgovor: Primjedba se prihvata /prjedlog.

Maslinada predstavlja jedinstvenu ambijentalnu cjelinu sa najvećim kompleksom maslina u Crnoj Gori u kojoj ima oko 85000 stabala masline (Olea europaea L.), autohtone sorte žutice, od kojih su neka starija od 1800 godina, dok prosječna starost oko 18000 stabala iznosi oko 800 godina. Na ovom području prisutan je tip staništa mediteranskih travnjaka koji predstavlja prioritetni prirodni tip staništa za zaštitu sa EU Direktive o habitatima: 6220 Pseudostepe sa travama i jednogodišnjim biljkama klase Thero-Brachypodietea. Od ostalih tipova staništa sa EU Direktive o staništima prisutan je 9340 Šume crnike (Quercus ilex).
Površina područja preventivne zaštite iznosi: 2377668,51m2 (237,76ha).
Ukupna površina zaštitnog pojasa iznosi: 4353623,73 m2 (435,36ha).

Primjedba se prihvata.

- Na strani 96. u potpoglavlje „Kategorisana potencijalna zaštićena područja“ i to u dijelu koji se odnosi na dio Spomenici prirode **trebalo bi <u>dodati rijeku Lještanicu u Opštini Bijelo Polje,</u>** zbog činjenice da se na području ove rijeke odnosno na vodopadu Skakala nalazi prioritetno stanište sa EU Direktive o staništima *7220 Okamenjeni izvori sa formacijama sedre (Cratoneurion), koje je pored prioritetnosti za zaštitu na evropskom nivou jako rijetko u Crnoj Gori, i na vodopadu Skakala predstavlja jednu od tri najreprezentativnije lokacije ovog staništa u Crnoj Gori;

Odgovor: Primjedba se prihvata /prjedlog.

- Na strani 218. u tabeli za Nacionalna zaštita - Postojeća zaštićena područja prirode t**reba dodati u kolonu pored površina – površina u ha i navesti u footnotes izvor podataka.** Takođe, ovdje treba navesti za koja područja je urađena studija revizije i dati projektovane površine zaštićenih područja. Na istoj strani za Međunarodno zaštićena područja –pored UNESCO područja treba dodati i Ramsar područja u CG, i navesti izvor podataka u footnotes.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

- Na strani 221. u „Pregled potencijalnih zaštićenih područja prirode u Crnoj Gori“ **dodati Predio izuzetnih odlika treba dodati područje „Maslinada Ulcinj sa uvalom Valdanos“.**

Odgovor: Primjedba se prihvata..

- **Emerald mrežu (mreža značajnih područja za zaštitu shodno Bernskoj konvenciji) je neophodno prikazati u sklopu mape 08 - Zaštita prirodne i kulturne baštine, a ne kako je sada urađeno u sklopu prikaza mape 03 - 10 - Šume.** U mapu 08 - Zaštita prirodne i kulturne baštine treba dodati naprijed navedena, a izostavljena područja koja su u postupku zaštite ili su značajna za zaštitu: „Maslinada Ulcinj sa uvalom Valdanos“ u Opštini Ulcinj, i rijeka Lještanicu u Opštini Bijelo Polje.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Osim u karti Prirodne odlike – Šumski ekosistemi Crne Gore (03-10), Emerald područja su već prikazana u planskoj karti Zaštićena područja prirodne i kulturne baštine (08) koja će biti dopunjena područjima koja su u postupku zaštite kao i područjima koja su značajna za zaštitu.

- Zbog činjenice da se **Bazna studija prirodnih vrijednosti za potrebe izrade Prostornog plana do 2040. godine nije se radila u sklopu Agencije za zaštitu životne sredine,** čija je nadležnost sakupljanje i analiza podataka te projekcija zaštiti prirode, evidentni su brojni propusti kada je u pitanju definisanje važnih područja za zaštitu, a posebno shodno kriterijumima EU Direktiva o pticama i habitatima, što će biti veliki problem prilikom implementacije navedenog Plana.

Odgovor: Primjedba se prihvata /komentar. Primjedba je upućena resornom Ministarstvu. Stručni tim je koristio sve raspoložive podatke. U saradnji sa Agencijom za zaštitu životne sredine, potrebno je obezbjediti ažurne nedostajuće podatke kako bi se uključili u Predlog PPCG. U pripremi Predloga PPCG vršiće se dodatne konsultacije sa Agencijom za zaštitu životne sredine.

- Shodno obavezama koje Crna Gora ima u odnosu na ratifikovanu Konvenciju o svjetskom prirodnom i kulturnom nasljeđu, a **u odnosu na zaštićena UNESCO područja, u ovom slučaju NP "Durmitor", neophodno je u PPCG do 2040 godine predvidjeti definisanje zaštitnog pojasa što je obaveza Agencije za zaštitu životne sredine (koja datira još od 2018. godine).**

Odgovor: Primjedba se prihvata /predlog. Smjernica je uključena u Predlog PPCG.

PRIMJENA BERNSKE KONVENCIJE U CRNOJ GORI
U kontekstu potpisivanja i ratifikacije Bernske Konvencije - Crne Gora je pristupila realizaciji Pilot Projekta **‘’Uspostavljanje Emerald mreže u zemljama jugoistočne Evrope’’** koji je realizovan 2005. i 2006. godine od strane Zavoda za zaštitu prirode Crne Gore. Izvršena identifikaciju vrsta i staništa sa Liste Bernske Konvencije i predložena lista Emerald vrsta koje su značajne za Crnu Goru, kao i izbor i opis potencijalnih Emerald područja u Crnoj Gori koja su obrađena do određenog nivoa.

Međutim, Pilot Projekat ‘’Uspostavljanje Emerald mreže’’, kao i u slučaju ostalih zemalja - prilikom priključenju EU – poslužio je kao pripremna vježba za primjenu jače pravno obavezujuće ekološke mreže NATURA 2000.
Pokretanjem pregovora sa EU u vezi započinjanja pristupnohg procesa zvanične potvrde kandidature za EU - Crna Gora se prema Poglavlju 27. pregovaračkog postupka obavezuje za pripremu i primjenu složenije i pravno obavezujuće ekološke mreže NATURA 2000.
U ovom kontekstu neophodno je bilo – ne detaljno nego provizorno – **dati mrežu NATURA 2000 područja u Crnoj Gori kao posebnu mapu** (kao što je to dato i za neke druge oblasti ali naglasiti da je mapa provizorna) kako bi se mogao na adekvatan način planirati prostor.

Odgovor Primjedba se djelimično prihvata.

U planskoj karti Zaštićena područja prirodne i kulturne baštine (08) biće prikazana SPA područja (područja posebne zaštite – prema Direktivi o pticama).

U cilju implementacije buduće mreže NATURA 2000 područja u Crnoj Gori u PPCG, neophodno je da Agencija za zaštitu životne sredine dostavi zvanične podatke i kartu do sada identifikovanih i kartiranih SCI područja (područja od značaja za zajednicu – prema Direktivi o staništima).

Biće dat i prikaz područja od konzervacionog značaja kao izvod iz GEF 7 Projekta: Integrisanje biodiverziteta u sektorske politike i prakse i jačanje ključnih tačaka biodiverziteta u Crnoj Gori (Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, januar 2024).

IZRADA BAZNIH STUDIJA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI ZA POTREBE IZRADE PPCG DO 2040 GODINE
Izrada baznih studija prirodnih vrijednosti područja Crne Gore za potrebe izrade PPCG do 2040 god. zahtijeva multisektorski pistup. Ovome se mora prići na način da se okupe Sektori za nauku, zaštitu prirode i srodnih oblasti iz relevantnih crnogorskih instiicija (Univerzitet CG, Institut za biologiju mora, Prirodnjački Muzej Crne Gore, JP Nacionalni Parkovi Crne Gore - pod vodstvom Agencije za zaštitu životne sredine) gdje bi se na relevantan način tretirala pitanja i problemi važni za ukupan proces zaštite prirode u Crnoj Gori a shodno nacionalnom i međunarodnom zakonodavstvu. Ovo tim prije što u navedenim institucijama rade naučnici i stručnjaci sa ogromnim iskustvom u nauci i struci koji bi na adekvatan način mogli dati svoj doprinos u dugoročnoj projekciji pravaca razvoja zaštite prirode Crne Gore. Ovo su prakse u državama gdje su ovi procesi urađeni na najvećem mogućem nivou na području EU (primjer je Češka Republika).

Odgovor: Primjedba je neosnovana. Primjedba se ne odnosi na plan, već na organizaciju baznih studija što nije u nadležnosti Stručnog tima, uz uvažavanje stava da je bilo dobro da se u izradu studije uključe navedene institucije.

- Na strani 205 sugerisati da je neophodno uspostaviti kontinuiran monitoring otpada u moru (otpad na plažama, plutajući otpad, otpad na morskom dnu, mikroplastika u vodenom stubu i otpad u bioti).

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu je istaknuto da je neophodno uspostavljanje mehanizama za praćenje stanja (monitoringa) i to dugoročnog, obrazovanje i obuka ljudi koji će biti odgovorni u sistemu upravljanja i implementaciji relevantnih praksi. U Predlogu se može dodati. (otpad na plažama, plutajući otpad, otpad na morskom dnu, mikroplastika u vodenom stubu i otpad u bioti).

- Kod indikatora održivosti turizma Crne Gore navodi se: “Sadašnji kapacitet plaža je oko 190.000 kupača, pa se već u pratećim studijama za potrebe novog Prostornog plana Crne Gore predlažu investicije u nove plažne kapacitete, što bi stvorilo uslove za dodatnih 110.000 kupača, tako da bi ukupni kapaciteti crnogorskih plaža iznosili 300.000 kupača”.

Plaže bi trebalo ograničiti na manji broj lokacija, a građevinske radove realizovati u saradnji sa nadležnim institucijama zaduženim za zaštitu prirode i voditi računa o visokom estetskom nivou dizajnerskih rješenja. Istovremeno treba **spriječiti bilo kakve oblike preuređenja prirodnih plaža** i, ukoliko, je to neophodno, pomenute aktivnosti sprovoditi na održiv način kako se ne bi "ugrozio" prirodni izgled i njihove karakteristzike zbog kojih su, između ostalog, proglašene zaštićenim područjima.

Odgovor: Primjedba se prihvata./prjedlog. Smjernica je dodata u Predlog PPCG.

Prostore pod zaštitom treba valorizovati i održivo koristiti, jer se samo tako može ispuniti krajnji cilj zbog koga su ti prostori i stavljeni pod poseban režim gazdovanja. Sama zaštita, bez nekog vida valorizacije tog prostora, obično vodi ka nefunkcionalosti zaštićene zone.
Iako je u upravljanju plažama u zadnjih desetak godina postignut napredak po pitanju njihove uređenosti i čistoće, postoji prostor za daljnji napredak, pogotovo kad je riječ o normama vezanim za čistoću mora i tematizaciju plaža. S obzirom na nedostatak plažnog prostora i dalje su aktuelna razmišljanja o izdvajanju plaža na kojima bi se u izuzetnim situacijama moglo dopustiti vještačko proširenje nasipanjem, betoniranjem ili postavljanjem privremenih pontona na pojedinim ekološki manje osjetljivim lokacijama, odnosno potezima sa izgrađenom ili devastiranom obalom. Ovakav scenario ne bi smio da se predviđa sagledavajući trenutno stanje zaštićenih plaža (već je gore navedeno da se očekuje konačna Studija revizije za zaštićene plaže u zoni morskog dobra). Naime, kako većina primorskih opština nema razvijenu kanalizacionu mrežu i pored predloženih alternativnih rešenja za tretman otpadnih voda, velika količina otpada iz barova i ugostiteljskih objekata se ispušta u more.
Takođe, činjenica je, da je sve manje "prirodnih" plaža upravo zbog potreba turizma. Ipak treba "staviti na tas" sve mogućnosti i naći održivo rješenje koje neće dovesti do „nestanka" prirodnih plaža.

Odgovor: Primjedba se prihvata /prjedlog. Smjernica je dodata u Predlog PPCG.

- Potrebno je **izvršiti identifikaciju područja na kojima će se u budućnosti realizovati projekti,** a koji će atakovati i imati veliki uticaj na biodiverzitet i zemljište, u prvom redu-izgradnja solarnih elektrana, odnosno postavljanje solarnih panela. Naime, vegetacija na potencijalnim područjima biće umnogome promijenjena, kao i brojnost populacija, osobito flora, kao i fauna, zauzete zelene površine i smanjene poljoprivredne. Nakon dvadesetogodišnje upotrebe panela, nakon iscrpljivanja njihove funkcije, postaće određena kategorija otpada, koji do sada nije determinisan. Potrebno je Prostornim planom ograničiti procentualno, koliki dio teritorije Crne Gore, može biti zauzet ovim vidom izvora energije, s obzirom na to, da je sve veći „pritisak" od strane zainteresovanih lica i preduzeća za ovaj vid poslovanja. Bilo bi neizostavno važno da se kroz Poglavlja 3.4.6. i 7 ovaj segment oko solarnih elektrana i panela uzme u razmatranje. Preporučujemo, da bi trebalo preispitati planiranje složenijih građevinskih objekata unutar zaštićenih područja, iz razloga, što su u proceduri izrade Studije revizije više zaštićenih područja, koja će adekvatne mjere zaštite područja koja će potencijalni objekti zauzimati.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG nije moguće detaljno definisati sva područja na kojima će se realizovati projekti infrastrukturni projekti, definišu se uglavnom koridori, a ne trasa, ali se jasno iskazuje obaveza za detaljniju plansku dokumentaciju i fazu projektovanja, o potrebi stroge zaštite životne sredine pri realizaciji svakog projekta, posebno u zoni ili u blizini zaštićenih područja. U Predlogu plana će se dodatno istaći obaveza kontrole projekata koji potencijalno mogu imati veće negativne uticaje na životnu sredinu. Planski cilj je uvjek da se pri izgradnji u potpunosti izbjegnu konflikti u prostoru (između zaštite i izgradnje), ali ako to nije moguće, onda se predlaže svođenje negativnih uticaja na najmanju mjeru.

- Strana 38 5) SEKTORSKE PROJEKCIJE – PRIVREDNI DJELATNOSTI

5.1. Rudarstvo, industrija i istraživanje ugljovodonika

"U Crnoj Gori će se nastaviti sa razvojem i proizvodnjom tradicionalnih mineralnih sirovina, kao što su ugalj, ruda olova i cinka, boksiti, na način kako to budu diktirale regionalne cijene električne energije, kad je u pitanju ugalj, ili svjetske cijene metala, kada su u pitanju metalične mineralne sirovine poput olova i cinka. Kad je u pitanju proizvodnja nemetala, građevinskih materijala ukrasnog i građevinskog kamena, one su zavisne od trenda građevinskih aktivnosti."
Potrebno je preformulisati navedenu rečenicu, koja eksplicitno nameće nastavak razvoja i proizvodnju mineralnih sirovina, kao što su ugalj, ruda olova i cinka, boksiti, isključivo se bazirajući na kretanje svjetskih cijena i tržišta, odnosno trenda građevinskih aktivnosti. Posebno treba imati u vidu strateška dokumenta koja su usvojena ili su u fazi izrade (Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine), kao i principima Nacrta Prostornog plana Crne Gore do 2040. godine, sa osnovnim načelima za zdravu i održivu Crnu Goru, odnosno očuvanje zdravlja ljudi, prirode i prirodnih resursa.

Predlažemo da se kompletan navod zamijeni sa sljedećim tekstom:

"U Crnoj Gori se može nastaviti sa razvojem i proizvodnjom tradicionalnih mineralnih sirovina, kao što su ugalj, ruda olova i cinka, boksiti, na način da njihova eksploatacija i dalja prerada ne dovode do konflikata u prostoru koji mogu dovesti u opasnost zdravlje ljudi i životnu sredinu. Posebno je važno strateški planirati potencijalnu eksploataciju mineralnih sirovina, vodeći računa o održivom upravljanju zatečenih rezervi, odnosno predloženim tehnologijama, gdje ekonomski benefiti od eksploatacije ne smiju biti ispred ekoloških ograničenja."

Primjedba se prihvata. Izvršena je korekcija u Predlogu plana.

- Strana 38 – navedeno je sledeće: "Pristup korišćenju resursa nemetaličnih mineralnih sirovina kao što su građevinski materijali, a posebno tehničko-građevinskog kamena, zbog tradicionalnog odnosa prema ovoj mineralnoj sirovini, nedovoljno se shvata i dovodi do dodatnih debata vezanih za prostorno planiranje, posebno zbog činjenice što je transport kamenih agregata zbog njihove niske cijene uglavnom ograničen udaljenošću od maksimalno 50 km od urbanih područja, odnosno glavnih centara potrošnje."
  Strana 40 – "Ideju da svaki grad u Crnoj Gori, ima svoju proizvodnju tehničko-građevinskog kamena (kamenolom) treba realizovati do kraja."
  Smatramo da planiranje prostora u Crnoj Gori (Prostorni plan Crne Gore) ne treba da bazira razvoj pojedinih privrednih grana na osnovu (trenutnih) cijena sirovina i pretpostavki da li se nekom koncesionaru isplati ili ne da neku sirovinu transportuje na udaljenosti veće od 50km. U ovom poglavlju je izostao vizionarski pristup usklađenosti razvoja i očuvanja životne sredine i zdravlja ljudi i u potpunoj je koliziji sa ostatkom teksta planskog dijela Nacrta Prostornog plana Crne Gore. Nije prihvatljiva ideja o postojanju kamenoloma u svakom gradu, jer za to ne postoji opravdano utemeljenje. Predlažemo da se na osnovu raspoloživih podataka u vezi sa rezervama tehničko-građevinskog kamena predlože oblasti za potencijalnu eksploataciju tehničko-građevinskog kamena (kamenolomi) u sva tri regiona, koja će biti locirana na način da ne ugrožavaju zdravlje ljudi, životnu sredinu, postojeću putnu i energetsku infrastrukturu, odnosno ukloniti rečenicu na strani 40: "Ideju da svaki grad u Crnoj Gori, ima svoju proizvodnju tehničko-građevinskog kamena (kamenolom) treba realizovati do kraja."

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Predlogu plana će se rečenica preformulisati na način da se ukaže na potrebu smanjenja dužine transporta kamenih agregata, jer transport na veće udaljenosti ima negativan uticaj na životnu sredinu. Isključiće se rečenica o kamenolomima u svakom gradu. (tehnička greška, trebalo je da stoji u opštini).

- Strana 39 – navedeno je sledeće: "Povećanje proizvodnje, kod, u Crnoj Gori, tradicionalnih mineralnih sirovina, kao što su ugalj, rude olova i cinka, boksiti, će u mnogome i dalje zavisiti od trendova koje će diktirati regionalne cijene električne energija kada je u pitanju ugalj, ili svjetske cijene metala kada su pitanju metalične mineralne sirovine poput olova i cinka. Rezultati poslednjih istraživanja ležišta olova i cinka ohrabruju kada je u pitanju očekivanje povećanja proizvodnje rude polimetala i koncentrata olova, cinka i bakra u Crnoj Gori."

Potrebno je preformulisati navedeno u skladu sa predloženim tekstom sa strane 38. Rečenicu: “Rezultati poslednjih istraživanja ležišta olova i cinka ohrabruju kada je u pitanju očekivanje povećanja proizvodnje rude polimetala i koncentrata olova, cinka i bakra u Crnoj Gori.”, takođe treba preformulisati, jer nije jasno čija su “očekivanja” u pitanju, imajući u vidu sva ograničenja koja su prethodno navedena.

Predlažemo sledeće: “Rezultati poslednjih istraživanja ležišta olova i cinka ukazuju da postoji rudni potencijal rude polimetala i koncentrata olova, cinka i bakra u Crnoj Gori, ali imajući u vidu lokacije na kojima su ustanovljene rezerve (blizina naselja, nacionalnih parkova, UNESCO zaštićenih područja) i do sada poznate tehnologije rudarenja i flotacije koje ostavljaju trajne posledice u životnoj sredini koje mogu ugroziti zdravlje ljudi, potrebno je uspostaviti jasna ograničenja. Otvoreni površinski kopovi koji bi zahvatali velike površine (desetine i stotine hektara) su neprihvatljivi, uprkos potencijalnoj ekonomskoj opravdanosti eksploatacije, zbog velikog konflikta u prostoru, nepovratnih ekoloških posledica, gubitka biodiverziteta, pojave erozije i zagađenja podzemnih i površinskih voda, zagađenja zemljišta i vazduha, što može imati direktan uticaj na zdravlje ljudi.”

Odgovor: Primjedba se prihvata. Rečenica će se preformulisati u skladu sa predlogom u primjedbi.

- Strana 40 – navedeno je sledeće: “Sprječavanje nelegalne eksploatacije tehničko građevinskog kamena
  Nelegalna eksploatacija je višegodišnji problem koji još uvijek nije riješen, a trebao bi biti. Dva su ključna razloga koja podstiču na njegovo rješavanje. Prvi je direktan gubitak države od nemogućnosti prikupljanja koncesione nadoknade kao direktonog prihoda budžeta, a drugi je stvaranje nelojalne konkurencije velikom broju koncesionara, koji ovu aktivnost obavljaju u skladu sa važećim zakonima Crne Gore, i uz ispunjavanje svih finansijskih obaveza prema državi.”
  Navedena “dva ključna razloga” koja podstiču na rešavanje problema sprečavanja nelegalne eksploatacije tehničko građevinskog kamena, a koja se isključivo bave koncesionom naknadom i zaštitom interesa koncesionara, su u suprotnosti sa principima Nacrta Prostornog plana. Autor je i u ovom dijelu potpuno izostavio aspekt očuvanja zdravlja, životne sredine, očuvanja resursa i očuvanja očuvanja prostora. Potrebno je dopuniti u smislu poštovanja navedenih razloga koji se odnose na sve aspekte interesa građana Crne Gore.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se istaći štetnost nelegalne eksploatacije tehničko građevinskog kamena, ali će se dodatno istaći aspekt negativnog uticaja na životnu sredinu i prostor.

- Kako bi se negativni efekti eksploatacije mineralnih sirovina sveli na najmanju moguću mjeru potrebno je izvršiti detaljna istraživanja biodiverziteta predmetnog zahvata radi utvrđivanja tzv. nultog stanja, što podrazumijeva identifikaciju staništa i vrsta, kako bi se utvrdilo prisustvo nacionalno i međunarodno značajnih vrsta (ukoliko se njihovo prisustvo utvrdi, preporuka je da se odabere ona pozicija za eksploataciju koja sa jedne strane odgovara inženjerskim potrebama, dok bi se sa druge strane zauzeo prostor koji ima najmanju biološku vrijednost). Realizacija ovih projekata mora nosioca projekta obavezati da sve aktivnosti koje se preduzimaju moraju biti sprovođene u skladu sa principima održivog razvoja i u skladu sa svim važećim zakonskim normama.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se izvršiti korekcija i dopuna teksta o potrebi dodatnih istraživanja biodiverziteta potencijalnog područja i utvrđivanja nultog stanja životne sredine i kontinuiranog praćenja.

U Prostornom planu se navodi da Crna Gora mora nastaviti sa razvojem sektora istraživanja nafte i gasa sa ciljem da postanemo zemlja proizvođač nafte i gasa. Osim mjesta gdje se vrši eksploatacija nafte i gasa (more), sa aspekta planiranja prostora i uticaja na sve segmente životne sredine i biodiverzitet, ova industrija nosi sa sobom instalaciju drugih postrojenja na kopnu, što je u suprotnostima sa načelima o razvoju turizma i zaštitom marinskog biodiverziteta i marinskih staništa. Izuzetno važno je istaći da je zbog ogromnog broja konfliktnih situacija u vezi sa prethodno dodijeljenim pravima i koncesijama za geološka istraživanja i eksploataciju prirodnih bogastava Crne Gore (biodiverzitet, izuzetno bogata priroda, pejzaž, arheološka nalazišta, zalazak i uticaj na zaštićena područja, i drugo),

potrebno je iste PREISPITATI, a ne poštovati, kako je navedeno u jednom od ciljeva razvoja. Sa aspekta principa donošenja Prostornog plana kao krovnog planskog dokumenta, bavljenje postojećim koncesionim ugovorima u smislu favorizovanja donošenja prostorno – planske dokumentacije je neprihvatljivo. Sa aspekta rudarstva i negativnog uticaja sa nesagledivim posledicama na prirodne odlike prostora, biodiverzitet, zaštićene vrste, vodu, vazduh, ali i zdravlje ljudi, prepoznat je evidentan, izuzetno negativan uticaj koji bi se u slučaju otvaranja površinskog kopa i eksploataciju rudnog bogastva na području Brskova u Mojkovcu odrazio ne samo na zaštićeno područje NP Biogradska gora, nego i na rijeku Taru koja je dio UNESCO prirodne baštine.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Kao što je navedeno u primjedbi PPCG kao krovni planski dokument se ne bavi koncesionim ugovorima.

Obrazloženje: Dodijeljena prava na eksploataciju mineralnih sirovina i oduzimanje tih prava je u nadležnoti Vlade Crne Gore i resornog ministarstva.

Koncesiono pravo, između koncendenta i koncesionara, je regulisano Ugovorom o koncesiji i preispituje se u slučaju nepoštovanja ugovorenih obaveza. U ime države svom imovinom, kao i mineralnim sirovinama upravlja Vlada. (nije predmet PPCG).

U PPCG se samo navodi da se područja mineralnih sirovina moraju kao prirodno bogatstvo države čuvati od drugih namjena kojima bi se onemogućila potencijalna eksploatacija. (pitanje eksploatacije i dodjlejivanje konceija nije predmet PPCG).

Ono što je važno, u Predlogu plana će se dodatno istaći stav da nije moguće vršiti eksploataciju mineralnih sirovina, ako bi to imalo negativne uticaje i posledice na prostor i životnu redinu, vazduh, vodu, zemljište, vodoizvorišta, zdravlje i bezbjednosst tanovništva ili drugu namjenu koja je od važnog značaja za razvoj lokalne zajednice i države.

- Generalni zaključak je da se u dijelu 5.1. Rudarstvo, industrija i istraživanje ugljovodonika nije vodilo računa o ostalim principima razvoja koji su sadržani u Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, a tiču se zaštite zdravlja ljudi, zaštite životne sredine, očuvanja resursa i očuvanja prostora.
- Potrebno je jasno navesti ograničenja/zabrane za otvaranje površinskih kopova i izgradnju prerađivačkih postrojenja (flotacija) i otvaranje deponija/jalovišta potencijalno opasnog otpada i neopasnog otpada u rejonima za koje postoje dokazana ograničenja, kao što je to rudni rejon planine Bjelasice, na kojem ni jednim važećim i predloženim državnim dokumentom iz oblasti upravljanja otpadom nije planirano otvaranje deponija opasnog otpada koje su neizostavan pratilac flotacione prerade metaličnih i polimetaličnih ruda.

Odgovor: Prihvata se primjedba/predlog. U Predlogu plana će se dati opšte smjernice (ograničenja, zabrane), koje se odnose na površinske kopove, flotaciju, deponije potencijalno opasnog otpada gdje postoje ograničenja, kao što je rudni rejon Bjelasice.

- U dijelu koji se bavi upravljanjem otpadom, potrebno je usaglasiti tekst, imajući u vidu da je 20.04.2024. godine stupio na snagu novi Zakon o upravljanju otpadom ("Sl. list CG", br. 34/2024 od 12.4.2024. godine). Potrebno je navesti preporuku da se na teritoriji zaliva Boka kotorska ne planira izgradnja deponija za zbrinjavanje komunalnog otpada imajući u vidu

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Izvršiće se korekcija u dijelu novog zakona, a što se tiče zaliva Boke Kotorske, na tom području u PPCG nije predviđen regionalni centar za tretman otpada.

- U prethodnoj mail komunikaciji sa članicom tima za izradu Prostornog plana koja je zadužena za oblast biodiverziteta, Darko Saveljić je ispred Agencije za zaštitu životne sredine dostavio u odgovarajućem formatu, grafički prikaz granica potencijalno zaštićenih podrucja CG i granice SPA - specijalno zaštićenih područja na osnovu Ptičje direktiove EU (ova područja su identifikovana uz finansijsku pomoć i saradnju za Evropskom komisijom). Ova direktiva, pored Habitatne, predstavlja

osnov za uspostavljanje Natura 2000. Predlažemo da se navedeni podaci sa imenima područja i površinama uvrste u Prostorni plan (da se u Prostornom planu navede spisak potencijalno zaštićenih područja po katgorijama). Ovaj korak je veoma važan, imajući u vidu obaveze Crne Gore prilikom pristupanja u EU, što se svakako očekuje tokom trajanja/važenja predloženog Prostornog plana. Nakon završetka javne rasprave, na zajedničkom sastanku možemo da razriješimo sve potencijalne nejasnoće i eventualne konflikte, u odnosu na planirane projekte.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U planskoj karti Zaštićena područja prirodne i kulturne baštine (08) biće prikazana SPA područja (područja posebne zaštite – prema Direktivi o pticama). SPA područja će biti obrađena i u tekstualnom dijelu Plana.

Područja potencijalne zaštite su prikazana u planskoj karti Zaštićena područja prirodne i kulturne baštine (08). U teksualnom dijelu Plana je data projekcija zaštićenih područja po kategorijama. Podaci će biti ažurirani.

U Predlog plana će se unijeti dostavljeni podaci .

- Program za životnu sredinu (EnvPro) zajednički sa vodećim partnerom i partnerskim organizacijama sprovodi projekat pod nazivom „**Sliv Skadarskog jezera – prekogranični rezervat biosfere“, kojeg finansira EU kroz prekogranični program Crna Gora – Albanija 2014-2020.** Vodeći partner projekta je organizacija Ekološki centar za razvoj, obrazovanje i umrežavanje EDEN iz Albanije, koja na teritoriji Albanije provodi projekat u saradnji sa Nacionalnom agencijom za zaštićena područja i sa Ministarstvom turizma i životne sredine (MOTE). U Crnoj Gori partneri na implementaciji projekta su Javno preduzeće Nacionalni parkovi Crne Gore (PENPM), uz sljedeće pridružene partnere: Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera (MTEORRS) i Agencija za zaštitu životne sredine (AZŽS) Crne Gore.

  Kroz ovaj važan projekat planira se obezbjeđivanje procesa nominacije i upisa sliva Skadarskog jezera na svjetsku listu Čovjek i biosfera programa u okviru UNESCO sistema rezervata biosfere, i priprema ukupne dokumentacije i pristupa prema UNESCO smjernicama i pravilima. Više informacija o projektu možete pronaći na web stranici projekta: https://skadarlake-tbr.org .

  S tim u vezi, predlažemo da se područje sliva Skadarskog jezera uvrsti u područje od međunarodnog značaja kao potencijalno MAB područje.

Visoke vrijednosti biodiverziteta sliva Skadarskog jezera koje dijeli Albanija i Crna Gora potvrđene su u okviru njegovog nacionalnog i međunarodnog statusa zaštite. Ipak, uprkos visokim prirodnim vrijednostima i zaštiti, ovo područje je značajno ugroženo neodrživim/ brzim razvojem, neplaniranim i nelegalnim aktivnostima te nedostatkom integrisanog prekograničnog upravljanja i nedostatkom zajedničkog planiranja. Prepoznavši da su potrebne hitne mjere za usklađivanje očuvanja i razvoja, uključujući aktere iz šireg područja u planiranje i upravljanje, zemlje su započele proces proglašenja UNESCO-ovim rezervatom biosfere.

Projekat „Sliv Skadarskog jezera – prekogranični rezervat biosfere“ ima za cilj da donese pozitivan uticaj na važan prekogranični ekosistem koji dijele Albanija i Crna Gora kako bi održivo i kolaborativno upravljali ovim područjem za dobrobit zajednica i same prirode, u skladu sa uslovima UNESCO-ovog programa Čovjek i biosfera. Dizajniran je na osnovu preporuka i nedostataka iz prethodnih inicijativa, programa i ministarskih sporazuma i uz intenzivne prethodne konsultacije sa zainteresovanim stranama i relevantnim državnim organima, uključujući Nacionalnu komisiju za UNESCO u Crnoj Gori. Usklađen je sa specifičnim ciljem Programa saradnje 2014-2020 koji finansira EU „Podsticanje zajedničkog proglašenja sliva Skadarskog jezera kao UNESCO prekogranični rezervat biosfere (TBR)“i „Poboljšanje biodiverziteta i praćenje ekološkog statusa i pretnji u okviru potencijalnog UNESCO TBR“. Primarno se bavi funkicajama rezervata biosfere na ovom području, a to su konzervacija (ne uvodeći nova zaštićena područja, tj. Kroz prepoznavanje postojećih), održivi razvoj u širem području, i razmjena i jačanje znanja i iskustava.

Geografski opseg i projektni obuhvat je prekogranično područje sliva Skadarskog jezera. Obuhvata sljedeće opštine u Crnoj Gori: Podgorica, Tuzi, Zeta, Cetinje, Danilovgrad, Bar, Ulcinj, Nikšić i Kolašin te opštine u Albaniji: Skadar; Malësia Madhe. Navedeni opseg predstavlja preliminarni prijedlog obuhvata, a površina i granice obuhvata bit će definitivno utvrđene tokom implementacije projekta i konsultacija sa relevantnim interesnim stranama.

Odgovor: Primjedba se prihvata /predlog. Biće predloženo u Predlog plana da se Skadarsko jezera uvrsti u područje od međunarodnog značaja kao potencijalno MAB područje.

Smatramo da je neophodno, da se prije nego što Prostorni plan uđe u konačnu proceduru usvajanja, obezbijedi mišljenje UNESCO-a preko Crnogorske Komisije za UNESCO, shodno odredbama iz tačke 172 Operativnih smjernica UNESCO-a za sprovođenje Konvencije o svjetskom prirodnom i kulturnom nasljeđu i odredbama iz tačke 12 Ažurirane liste preporuka iz Izvještaja Zajedničke Savjetodavne misije Centra za svjetsku baštinu i IUCN-a za dobro svjetske baštine „Nacionalni park Durmitor" (Crna Gora) iz januara 2020, kao i zaključaka koji su usvojeni na poslednjem zasijedanju konvencije UNESCO u Rijadu 2023. godine.

Odgovor: Prihvata se primjedba/predlog da se obezbjedi mišljenje UNESCO-a preko Crnogorske Komisije za UNESCO, shodno odredbama za sprovođenje Konvencije o svjetskom prirodnom i kulturnom nasljeđu.

Komenrate, primjedbe i sugestije su dostavili:
dr Gordana Kasom, dr Sead Hadžiablahović, dr Vasilije Bušković, dr Dragan Roganović, dr Zlatko Bulić, dr Milka Rajković-Mitrović, mr Izeta Trubljanin, Darko Saveljić, Adnan Đečević, mr Biljana Telebak, mr Nataša Stanišić, mr Ivana Bulatović, Fatima Fetić, Radoman Vukić i mr Gordana Đukanović.
Obradila i objedinila:
mr Gordana Đukanović, samostalni savjetnik I

Odgovor: Sve primjedbe i komentari su prihvaćeni ili je dato obrazloženje i uključiće se u Predlog plana u skladu sa dostavljenim i prihvaćenim primjedbama i predlozima. U procesu izrade Predloga PPCG će se vršiti dodatne konsultacije na sastanku predstavnika Agencije za zaštitu životne sredine i stručnog tima PPCG. Potrebno je da Agencija dostavi stručnom timu sve rapoložive podatke koje je važno unijeti u Predlog plana (podaci iz GEF 7 projekta, nove podatke o zaštićenim i potencijalnom područjima za zaštitu i druge ažurne relevantne podatke važne za PPCG)

358. 04-332/24-1643/358 AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE – PONOVLJENA PRIMJEDBA kao 295. 04-332/24-1643/295; 08.05.2024. - Komentari, sugestije i primjedbe na Nacrt PPCG do 2040.godine

PRIMJEDBA 331. VODOVOD I KANALIZACIJA TIVAT 04-332/24-1643/331
Oblast: vodosnabdijevanje

MIšljenje:

U okviru Nacrta Prostornog plana Crne Gore i Izvještaja o SPU na životnu sredinu, nije obrađeno sledeće:

VODOVOD

- Nisu ucrtane zaštitne zone vodoizvorišta "Topliš"Gošići, Gradiošnica I, Gradiošnica II planirani, O. Đuraševića, O. Đuraševića planirani, Krašići planirani;
- Nisu ucrtani glavno potisno distributivni vodovodni cjevovodi.
- Nisu ucrtani priključći sa vodovodnim sistemima H. Novog I Kotora.

KANALIZACIJA:

Nije ucrtan Glavni kanalizacioni kolektor Tivat-Solila i Krašići-O.Đuraševića; nisu ucrtani priključci Glavnog kolektora na kanalizacioni system Tivat-Kotor koji završava na PPOV Kotor-Tivat,

Nisu ucrtane fekalne pumpne stanice:

PS D. Lastva-planirana; PS Seljanovo, PS Kalimanj, PS Račica -planirana, PS GradiošnicaPS Solila kao i pumpne stanice na Luštičkom dijelu Tivat od PS 1 do PS 6, kaoi kompaktne pumpene stanice PS8, PS9, PS11, PS12;

Napomi jemo da je potrebno ucrtati zone zaštite Glavnih hidrotehničkih instalacija, a takođe postojeća zakonska regulative dozvoljava građenje uz određena zakonska ograničenja, u II zoni zaštite vodoizvorišta što ugrožava postojeća vodoizvorišta (Stavka 2.6. tekstualnog dijela: Operativni cilj: zaštita kvantiteta i kvaliteta podzemnih voda-mjera za dostizanje cilja: formirai, pratiti I održavati zone sanirtarne zaštite izvorišta vode za piće)

*U prilogu Vam dostavljamo **Zone sanitarne zaštite vodoizvorišta Topliš-Glavni projekat.***

Prilog:CD zone samnitarne zaštite vodoizvorišta Topliš. Obradio Lukšić Joško

Direktor- Krivokapić Alen

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Odlukom o određivanju izvorišta namijenjenih za regionalno i javno vodosnabdijevanje (javnim vodovod om) i utvrđivanju njihovih granica ("Službeni list Crne Gore", br. 036/08, 143/21) kao izvorista koja se na teritoriji opštine Tivat za javno vodosnabdijevanje su: Topliš, Plavda, Brštin, Češljar, Grbaljsko polje, i oni su evidentirani u tabeli "Prikaz izvorišta u sistemu javnog vodosnabdijevanja po Opštinama", kao i na grafickom prilogu.

Glavni potisno distributivni vodovodni cjevovodi, priključći sa vodovodnim sistemima, kanalizacioni kolektori i pumpne stanice, kao i u drugim opstinama nisu predmet drzavnog prostornog plana, već će biti predmet planova nižeg reda.

364.04-332/24-1653/364 Centar za zaštitu i proučavanje ptica; KANA/ko ako ne arhitekt?; Društvo mladih ekologa Nikšić, Crnogorsko društvo ekologa; CCE Bankwatch Network; Građanska inicijativa "Sačuvajmo Sinjajevinu"; Eko Tim; Inicijativa Zeleni Kolašin; Green Home; Parkovi Dinarida; Aktivna zona; Ksenija Medenica

125.04-332/24-1643/125 Ksenija Medenica: Centar za zaštitu i proučavanje ptica,CCE Bankwatch Network,Crnogorsko društvo ekologa (ponovljena primjedba)

Oblast: zaštita prirode, energetika, ugljovodonici, šumarstvo, lovstvo,

Shodno pozivu Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine na osnovu člana 33 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata (,,Službeni list CG", br.64/17, 44/18, 63/18, 82/20, 86/22 i 4/23) za učešće u javnoj raspravi o **Nacrtu Prostornog plana Crne Gore** i **Izvještaju o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu** u propisanom roku za dostavljanje pisanih sugestija i komentara, dostavljamo sljedeće:

MIŠLJENJE NA NACRT PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

Generalne primjedbe:

Nacrt Prostornog plana i Izvještaj o SPU nisu donijeli rješenja za konflikte u prostoru, prethodno otvorene u Konceptu plana, pa čak ni za one koje su već duži niz godina kritikovani i u javnosti prepoznate kao sporni, poput plana izgradnje hirdoelektrana Komarnica, eksploatacije nafte i gasa iz podmorja, terminala za ukapljeni

gas (LNG) i gasnih infrastruktura i sl. Deklarativne izjave u prvom dijelu Nacrta plana o viziji, zelenom razvoju i klimatskim ciljevima i međunarodnim obavezama se ne podudaraju sa kasnijim razvojnim prioritetima.
Predloženim scenarijima nedostaju kvantitativni podaci i specifične razvojne karakteristike neophodne za pravilnu evaluaciju. Postoji nedostatak jasnoće u definisanju scenarija i odsustvo kriterijuma za odabir najbolje opcije. Izvještaj sugerirše čekanje dodatnih podataka iz projekta biodiverziteta prije završetka procjene. Naglašava potrebu za jasnim kriterijumima zasnovanim na principima održivog razvoja pri odabiru najpovoljnijeg scenarija. Predloženi scenariji treba da se oslanjaju na sveobuhvatnu analizu i pravne okvire kako bi bila osigurana zaštita životne sredine i održivi razvoj. (8. Pregled... SPU izvještaja).

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U planu se jasno iskazuju stavovi u vezi HE Komarnica, eksploatacije nafte i gasa, LNG terminala. U Predlogu plana će se u skladu sa iskazanim predlozima i stavovima nadležnih Ministarstava i drugih institucija, NVO organizacija i građana, konkretizovati sve što se u Nacrtu plana činilo ili ocjenilo nejasnim. Treba imati u vidu da se u planu daju strateška rješenja iz oblasti infrastrukture, saobraćaja, energetike i drugih oblasti. Realizacija bilo kog infrastrukturnog objekta uslovljena je poštovanjem principa zaštite prirode i životne sredine i u konačnom zaštite interesa države i njenih građana.

Ukoliko se bilo koji projekat koji je strateški (kroz relevantne strategije razvoja i planski predlog) u njegovoj daljoj razradi pokaže „štetnim“ po životnu sredinu i građane, neće se moći realizovati. U Predlogu plana će se to posebno istaći, iako Zakonski propisi već propisuju mjere i pravila pod kojima se neki projekat može realizovati.

Obrazloženje:

HE Komarnica: U Nacrtu PPCG se jasno ukazuje na to da se „korišćenje uzvodnog hidropotencijala rijeke Komarnice se u Crnoj Gori razmatra veoma dugo. Još 19889.g. su analizirana i definisana moguća rješenja za potencijalnu hidroelektranu u profilu Lonci u kanjonu rijeke Komarnice. Izgradnja HE Komarnica je planirana Strategijom razvoja energetike Crne Gore do 2030.g., Nacionalnom strategijom održivog razvoja Crne Gore do 2030.g. Detaljnim prostornim planom za HE Komarnica, PUP-om opštine Šavnik i PUP-om opštine Plužine“. U Nacrtu plana se ukazuje i na druge studije i razmatranja. (Studija Regional strategy for sustainable hydropower in the Western Balkans – WBIF, koja je uz podršku Evropske unije izrađena za potrebe Investicionog fonda za Zapadni Balkan, HE Komarnicu svrstava u red ekološki prihvatljivih projekata),

Za ovaj infrastrukturni objekat koji je ocjenjen kao važan i po mišljenju nadležnih institucija za energetiku u Crnoj Gori neophodan u elektroenergetskom sistemu, donesen je na Skupštini Crne Gore Detaljni prostorni plan sa Izvještajem o SPU na životnu sredinu. Na Javnoj raspravi o tom planu nisu zabilježeni negativni stavovi niti opština Plužine i Šavnik, ni institucija i NVO organizacija. Takođe, na Javnoj raspravi o PPCG za period do 2040 g. u opštinama Plužine i Šavnik nije bilo negativnih komantara na potencijalnu izgradnju HE Komarnica.

U Nacrti PPCG se navodi:

„HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, treba da omogući realizaciju ambicioznih planova izgradnje novih obnovljivih izvora električne energije (fotonaponske, vjetroelektrane...). Projekat HE Komarnica je najspremniji u tehničkom smislu za realizaciju, međutim sa aspekta zaštite prostora i uticaja na životnu sredinu, nema podršku od strane institucija nadležnih za zaštitu životne sredine.

[9] Studijska istraživanja Elektroprojekt Ljubljana

S obzirom na potrebu da se svi zahtjevi stroge zaštite prostora i životne sredine ispune, što je iskazano i u procesu pripreme Nacrta PPCG, predlaže se donosiocima odluka, nadležnim institucijama i Vladi, da se u periodu Javne rasprave razmotre sve dileme po pitanju izgradnje HE Komarnica i u interesu razvoja države donese konačno rješenje.

Uvažavajući nesporan veliki značaj HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, a sa druge strane ekološke zahtjeve i zahtjeve zaštite prostora, za konačno donošenje odluke o izgradnji HE Komarnica, važno je da se u okviru projektne dokumentacije i prateće procjene uticaja na životnu sredinu donesu zaključci od nadležnih institucija Crne Gore".

To znači, da ukoliko se kroz Procjenu uticaja na životnu sredinu koja prati Projekat HE Komarnica, izgradnja HE Komarnica ocjeni kao neprihvatljiv projekat, nadležne institucije će donjeti konačnu odluku i odustati od realizacije. U planu se daje strateška mogućnost izgradnje infrastrukturnog objekta koji je u strateškom razvojnom smislu potreban, a nakon svih narednih koraka, izrade projektne dokumentacije i studijskih istraživanja koji su predviđeni Zakonskom regulativom, donosi se konačan stav od nadležnih institucija Crne Gore.

Eksploatacija nafte i gasa – U Nacrtu plana je istaknuto da područje Južnog Jadrana, sa aspekta mogućnosti postojanja komercijalnih količina ugljovodonika, spada u vrlo perspektivno. U isto vrijeme radi se o slabo istraženom prostoru. Stepen pokrivenosti ukupne površine podmorja 3D seizmičkim istraživanjima je još uvijek nizak i iznosi nešto oko 12% (1500 km2).

Navedeno je da su u prethodnom periodu izvršana određena istraživanja u cilju dobijanja odgovora o postojanju nafte i gasa. Jedna od bušotina nije pokazala pozitivne rezultate. Od narednih istraživanja i dobijenih rezultata zavise i buduća opredjeljenja u tom sektoru.

Znači, u planu se ostavlja mogućnost da država u skladu sa budućim istraživanjima donese odluku o eventualnoj eksploataciji nafte i gasa.

U Predlogu PPCG će se naglasiti aspekt zaštite prostora i životne sredine, u slučaju otkrića ležišta nafte i gasa.

LNG terminal i gasna infrastruktura:

U Nacrtu plana je ukazano je na to da je Crna Gora 2015 g. uradila Master plan razvoja gasnog transportnog sistema koji bi se u slučaju pronalaska nafte i gasa vezivala za Jadransko – jonski gasovod.

U Nacrtu plana nisu definisan ni koridor ni trasa gasovoda kako je to bilo protumačeno. Ukoliko bi do došlo do pronalaska resursa , morali bi se poštovati strogi kriterijumi zaštite prostora, životne sredine i stanovništva (kao i u samom procesu itraživanja). U Predlogu plana se neće planirati LNG terminal.

Prostorni Plan kao krovni dokument jedne države treba jasno da povuče granicu između područja koja su već zaštićena ili čija se zaštita planira i onih područja na kojima se planira izgradnja određenih infrastrukturnih projekata. Neprihvatljivo je dozvoliti bilo kakve aktivnosti u zaštićenim područjima koja su od visokog biodiverzitetskog značaja, a koje nisu u skladu sa ciljevima zaštite prirode. Takvo postupanje ne samo da troši nepotrebno finansijske i ljudske resurse, već dovodi u pitanje samu svrhu zaštite. Dodatno, za područja koja su od evropskog značaja, kao što su Emerald područja odnosno buduća Natura 2000 područja, nije dovoljno tvrditi da je sprovođenje planiranih infrastrukturnih projekata od javnog interesa, već je potrebno dokazati da su ti projekti **od Preovlađujućeg javnog interesa**, shodno evropskoj legislativi.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Iako se u Nacrtu plana ističe zaštita prirode i životne sredine, u Predlogu plana će se dati dodatno smjernice u smislu zaštite područja visoke biodiverzitetske vrijednosti.

Kad je u pitanju izgradnja infrastrukture, stav je da se u u planskoj dokumentaciji detaljnog nivoa i pri izradi projektne dokumentacije i realizacije projekata, izbjegnu negativni uticaju na prostor i životnu sredinu, a u slučaju kad to nije moguće i kad bi odustajanje od realizacije projekta infrastrukture bilo negativno po razvoj države i lokalnih zajednica, mora se tražiti kompromis između razvoja i zaštite. Taj proces mora biti javan i u saradnji nadležnih Ministarstava i institucija.

Tako se navodi se da ćemo ostvariti privredni i društveni progres i dinamičan progres EU integracija, ali iz priloženih prioriteta je vidljivo da obrađivači nisu razmišljali da ćemo do 2040 godine biti dio EU, te da će propisi o dekarbonizaciji energetskog i drugih sektora biti obavezujući. Takođe nema naznaka o planovima za TE Pljevlja i izlasku iz korištenja uglja koji bi se, prema međunarodnim obavezama Crne Gore, trebao desiti nakon 2035 godine, a vjerovatno i ranije obzirom na finansijska opterećenja za sagorijevanje uglja koja nam slijede za par godina, već se prema Nacrtu plana zahtijeva obezbjeđivanje njenog nesmetanog rada. Iako se insistira u Nacrtu plana da prostorni plan mora da odgovara opštim dugoročnim ciljevima razvoja države i potrebama stanovništva, planira se kratkoročno otvaranje, izvozno orjentisanih novih rudnika uglja u Pljevljima (Mataruge, Glisnica) od kojih će prvi ugroziti jedino vodoizvorište Pljevljaka.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Plan se radi u cilju ostvarenja privrednog i društvenog progresa i potpuno je logično da se to navodi. To je planski cilj kome se teži. Takođe je planski cilj da propisi o dekarbonizaciji budu obavezujući.

Sa novim planovima za iskopavanje rijetkih metala i nemetaličnih sirovina, eksploatacijama iz riječnih korita, fosilnim infrastrukturama, saobraćajnim meganivesticijama i sl. broj konfliktnih zona se značajno uvećava, ponekad u istoj prostornoj tački više puta, dok se mape se ne podudaraju sa tekstualnim dijelom plana (npr. kod razvoja novih rudokopa ili gasnih elektrana koje uopšte nisu ucrtane u prostoru) što ostavlja prostor za kasnije zloupotrebe.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Rudokopi i gasne elektrane se ne „ucrtacvaju“ u grafičkom dijrlu PPCG. Eksploatacija mineralnih sirovina će se dodatno dopuniti smjernicama u Predlogu PPCG.

Obzirom da LNG terminal i gasne elektrane osim generalnih studija izvodljivosti ne posjeduju ekonomske i socijalne analize opravdanosti niti uticaj na ekologiju, bezbijednost i druge socijalne aspekte, ove projekte treba isključiti iz tekstualnog i grafičkog dijela u potpunosti.

Odgovor: U Predlogu plana će se isključiti LNG terminal.

Nacrt plana mora suštinski a ne samo deklarativno da integriše održivi razvoj, zaštitu prirode, energetsku tranziciju i dostizanje klimatskih ciljeva. To znači da moramo imati integrisan detaljan nacionalni i energetski klimatski plan, jasne godine napuštanja upotrebe fosilnih goriva radi dostizanja neto 0 emisija do 2050 godine i usklađenost sa mapom puta za pravednu tranziciju i sl.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Plan integriše zaštitu prirode i razvoj države u svim sektorima. Ukazuje na energetsku tranziciju u oblasti energetike. U Predlog plana će se unijeti smjernice iz Nacionalno energetsko-klimatskog plana koji je u izradi.

Ponuđeni Nacrt plana bez ozbiljne revizije nabacanih prostorno planskih razvojnih prijedloga, ažuriranih informacija i grafičkih preklopljenih prikaza, kao i valjanog Izvještaja o SPU, se ne smije usvojiti, a posebno prije odobravanja Energetskog i klimatskog plana Crne Gore od tijela Energetske Zajednice, koji je država dužna predati najkasnije do juna 2024. godine.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Neprihvatljiv je stav o „nabacanim prostorno planskim razvojnim predlozima“. U Predlogu plana će se svakako ažurirati informacije koje se konstantno ažuriraju od strane stručnog tima zbog protoka vremena i dinamike na koju se nije moglo uticati. Posebno će se ažurirati smjernicama iz Nacionalnog energetsko klimatskog plana. Predlog plana će pratiti i priprema Izvještaja o SPU na životnu sredinu.

U zaštićenim područjima postoje Emerald lokaliteti, ključna biodiverzitetska područja i nacionalno proglašena područja, ali nedostaju predložena Natura 2000 područja za ptice (isto važna područja za ptice) koja čine oko 50% teritorije Crne Gore, kao i za morske sisare, čija se staništa nalaze u konfliktim zonama sa naftnim i gasnim infrastrukturama. Zbog toga neke od najvažnijih međunarodno priznatih oblasti nisu uzete u obzir.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Dostavljeni podaci će biti uključeni u Predlog plana.

U planskoj karti Zaštićena područja prirodne i kulturne baštine (08) biće prikazana SPA područja (područja posebne zaštite – prema Direktivi o pticama). SPA područja će biti obrađena i u tekstualnom dijelu Plana.

Na Izvještaj o SPU nije primjenjen mehanizam ocjene prihvatljivosti procjena prostornog plana sa Emerald lokacijama, što nije u skladu sa čl.6.3. Direktive o staništima i Zakonom o zaštiti prirode.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na SPU na životnu sredinu i razmotriće se.

Kada je riječ o drugim projektima, nema jasnih smjernica za dekarbonizaciju sektora grijanja, bilo da je riječ o razvoju mreža daljinskog grijanja na održivim obnovljivim izvorima, toplotnih skladišta ili elektrifikacije grijanja kroz širu primjenu toplotnih pumpi u kolektivnom, individualnom stanovanju, iako se navodi da je vazduh u gradovima poput Podgorice, Nikšića i Pljevalja kritično loš, što je najviše produkt sagorijevanja tokom sezone grijanja.

Primjedba se ne prihvata. Dekarbonizacija sektora grijanja ide paralelno sa dekarbonizacijom proizvodnje električne energije što je pokriveno sa više strateških opredijeljenja i istaknutih ciljeva. U Crnoj se skoro sve potrebe za grijanjem u rezidencijalnom sektoru podmiruju sa električnom energijom i ogrijevnim drvetom. Kako je planirana izuzetna ekspanzija obnovljivih izvora energije, a posebno izvora kod samih potrošača (fotonaponske elektrane, koncept proizvođač-kupac) to će za posljedicu imati značajno smanjenje karbonskog otiska. Male količine uglja koje se na nacionalnom nivou koriste za grijanje (sjever države, dominantnu u Pljevljima) biće supstituisane sistemima daljinskog grijanja kao što je i predstavljeno u planu (projekat toplifikacije Pljevalja). U sektoru usluga se pojavljuju naftni derivati kao dominantan izvor karbonskog otiska, a i dalje je električna energija dominantan energent, pa je uvođenjem obnovljivih izvora energije u sistem, a posebno kroz koncept proizvođač-kupac što će usloviti supstituciju fosilnih goriva električnom energijom. Dekarbonizacija je navedena kao strateški cilj razvoja energetike zbog njenog evidentnog uticaja na klimatske promjene, a strateške smjernice vezane za uticaj na kvalitet vazduha su date u pripadajućem poglavlju koje obrađuje kvalitet vazduha.

Takođe se dalje ne odustaje jasno od izgradnje hidrocentrala na području Komarnice i Pive, iako je osnovni zadatak Plana da da jasne zaključke i razvojne smjernice. U međunarodnoj praksi, prostorni planovi imaju jasne odluke da li neka oblast treba biti isključena iz određene vrste razvoja/projekata ili ne, bilo da je riječ o zaštićenim područjima ili drugim osjetljivim područjima. U ovom slučaju riječ je o Emerald lokacijama, potencijalnom UNESCO proširenom području i zonama regionalnih parkova, zbog čega bi oba projekta trebala biti izbrisana, bez uslovljavanja i produžavanja neodrživih rješenja do 2040. U prilog ovome govori usvojena Odluka sa 45. sjednice UNESCO WHC u proširenom sastavu, kojom je Crna Gora obavezna posebno razmotriti uticaji HE Komarnica na visoke prirodne vrijednosti potencijalnog budućeg proširenja zaštićenog dobra na park prirode Dragišnica i Komarnica i ne odobriti projekat ako bi rezultirao negativnim uticajima.
Riječ je o nekim novim institutima “otvorenih alternativa” unutar Nacrta plana bez jasne odluke, što je obezvrijedilo procjene izvještaja o SPU i onemogućilo da se obrađivači zaista odrede prema ovim nesigurnostima i haotičnim prijedlozima.

Primjedba se ne prihvata. Odgovor kao 295. Agenciji za zaštitu životne sredine.

Na više mjesta u PPCG kao i odgovorima na primjednbe sa Javne rasprave se ističe uznačaj HE Komarnicasza energetski sistem Crne Gore, ali i osporavanja sa aspekta zaštite prostora i životne sredine. Strateška odluka o izgradnji HE Komarnica je razmatrana planski u DPP-u za višenamjensku akumulaciju na rijeci Komarnici i SPU koja je pratila izradu plana. Plan je usvojen od strane Skupštine Crne Gore. Na nivou projektne dokumentacije se priprema Procjena uticaja na životnu sredinu. Ukoliko nalazi Procjene uticaja budu ukazali na negativne uticaje na prostor i stanovništvo, projekat ne bi mogao biti odobren.

Takođe, potrebno je jasno isključiti potencijalni projekat reverzibilne hidroelektrane u gornjem dijelu toka rijeke Ćehotine i mogućnost otvaranja novog rudnika uglja u zoni Maoče. Pored toga što je u konfliktu sa namjenom zaštite izvorišta, ova zona je i konfliktu sa zaštitom prirode i planiranom zaštitom gornjeg toka rijeke

Ćehotine koja je u proceduri (za potrebe zaštite izrađena je studija i u toku je procedura proglašenja zaštićenog područja) i pod međunarodnom je zaštitom (EMERALD lokalitet pod Bernskom konvencijom).

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Navodi se značaj istraživanja hidroenergetskog potencijala zbog omogućavanja veće integracije vjetroelektrana i solarnih elektrana u sistem. Dakle, nije fiksirana izgradnja elektrane već je jasno naglašeno da se ostavlja prostor da se pronađe optimalno rješenje uzimajući sve aspekte od interesa u obzir (životnu sredinu, energetiku i ekonomiju), jer u ovoj fazi studijske analize nijesu dovoljno spremne da bi se donijelo isključujuće mišljenje, bilo u pogledu gradnje bilo odbacivanja projekta. Svaka privredna aktivnost, posebno rurdarska aktivnost, se mora obavljati uz strogo poštovanje zone zaštite vodoizvorišta prema smjernicama ovog plana i prema Zakonu o vodama.

Kada se radi o zaštiti pejzaža, bitno je da u planiranju imamo jasno definisan prostorni raspored i identifikujemo nove oblasti koje su bogate prirodnim resursima, **uključujući Buljaricu, rijeke Moraču, Mrtvicu, Ćehotinu, planine Hajlu, Sinjajevinu, Moračke planine, Zeletin, Visitor i Ljubišnju**. Prostorni plan mora da bude usklađen sa zaštićenim prirodnim područjima i dati prednost prirodi nad infrastrukturom. Važno je shvatiti da kad izgubimo prirodna bogatstva, ne možemo ih povratiti, dok za infrastrukturne projekte postoje brojne alternative u smislu lokacija i tehnoloških rješenja.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Projekcijom zaštite prirode Crne Gore do 2040. godine dat je pregled potencijalnih zaštićenih područja kojim su obuhvaćena i područja navedena u primjedbi.

Komentari na dokument " Tekst - Analiza postojećeg stanja"

Primjedba 1

Strana 174/175. Kod karakteristika šuma, treba navesti da Crna Gora nema definisanu mrežu prašuma, djelova šuma koji bi trebalo biti sačuvani, izuzeti od bilo kakvog korišćenja obzirom na ogroman biodiverzitetski i ekološki značaj, iako su određeni djelovi šuma prepoznati kao takvi. U prilog tome ide i obaveza definisana kroz EU Strategiju za biodiverzitet do 2030 godine, gdje se navodi da se preostale prašume moraju automatski striktno zaštiti. U strategiji je definisano da se mora zaštiti 10% kopna i 10% mora, i da sve preostale prašume moraju naći u tim okvirima zaštite.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Prema dostupnim informacijama do sada u Evropi su poznate samo tri prašume, i to u Poljskoj – Bjelovježa ili Bjelopušća,u Republici Srpskoj - Perućica i u Crnoj Gori – Biogradska prašuma. Ima manjih površina – enklava gdje su zastupljena stara stabla ili manje sastojine ali one ne ispunjavaju uslove za status prašume. U Predlogu će se istaći zaštita prašuma i starih šuma.

Primjedba 2

Strana 181. Lovstvo -Shodno važećem Zakonu o nacionalnim parkovima ("Službeni list Crne Gore", br. 028/14 od 04.07.2014, 039/16 od 29.06.2016) površine nacionalnih parkova nisu prepoznate kao lovišta, niti ih kao takve treba tretirati niti u sadašnjim ili budućim scenarijima razvoja lovstva, imajući u vidu da se u nacionalnim parkovima mogu obavljati djelatnosti kojima se ne ugrožava izvornost prirode samog nacionalnog parka, tj. koje ne narušavaju koncept zaštite prirode.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Površine nacionalnih parkova ni Zakonom o divljači i lovstvu nijesu prepoznate kao površine gdje se vrši lov. One spadaju u nelovne površine član 12 stav 3 gdje između ostalog je propisano da su „Nelovne površine su: površine na kojima je zbog zaštite biodiverziteta trajno zabranjen lov na sve vrste divljači (zaštićena prirodna dobra ili pojedini njihovi djelovi i sl.);" , što ne znači da se na tim površinama ne treba vršiti zaštita i uzgoj divljači. Dosadšnji Planovi upravljanja nacionalnim parkom svojim sadržajem ne obezbjeđuju ni minimalne uslove , odnosno i ne sadrže osnovne elemente koji bi mogli poslužiti za izradu programa zaštite i uzgoja divljači u tom parku. U planovima upravljanja samo se paušalno govori o fauni gdje između ostalog spada i divljač. Član 9 Zakona o divljači i lovstvu je propisano da se taj zakon (Zakon o divljači i lovstvu) primjenjuje i na

zaštidena područja, a što znači i na područja nacionalnih parkova, ako zakonom (padakle i Zakonom o nacionalnim parkovima) nije drukčije određeno). Zakon o divljači i lovstvu ne tretira samo lov već i zaštitu i uzgoj divljaći.

Data primjedba ukoliko se bukvalno posmatra riječ lovište je osnovana, ali u ovom kontekstu izraz lovište se smatra prirodna zaokružena cjelina u kojima postoje prirodni i drugi uslovi za uspješan razvoj autohtone divljači bez lova, jer su površine nacionalnih parkova svrstane u nelovne površine. A uspješan razvoj autohtone divljači podrazumijeva prije svega zaštitu i uzgoj divlači.

Da ne bi unosilo zabunu predlažem da tekst koji se odnosi na nacionalne parkove se izmijeni i g da glasi " Površine nacionalnih parkova predstavljaju prostorne cjeline koje predstavljaju prirodnu i zaokruženu nelovnu cjelinu u kojima postoje prirodni i drugi uslovi za uspješan razvoj autohtone divljači.

Primjedba 3

Strana 182. Lovstvo-Nedostaje izvor podataka koji je korišćen za kartogram broj. 7.9-1 Prikaz lovišta po lovnim područjima. U ostalim poglavljima je dat prikaz izvora korišćenih podataka, tako da cijeli dokument trebao biti „uniforman" i sadržati referencu, odakle je kartogram preuzet (u vidu dodatne fusnote na kraju stranice ili spiska literature na kraju samog dokumenta).

Odgovor: Primjedba se prihvata. Prikazani kartogram broj 7.9-1 javlja se u mnogim dokumentima pa između ostalog i u Programu razvoja lovstva Crne Gore (2014 - 2024). Izvorni autor ovog kartograma je obrađivač ovog poglavlja u Prostornom planu - Jokanović Blažo, dipl. ing. šum.

Strana 183. Lovstvo-Nedostaje izvor korišćenih podataka za Tabelu broj 7.9 - 8. - Pregledna karta lovišta po lovnim područjima. U ostalim poglavljima je dat prikaz izvora korišćenih podataka, tako da cijeli dokument trebao biti „uniforman" i sadržati referencu, tj. odakle je tabela preuzeta (u vidu dodatne fusnote na kraju stranice ili spiska literature na kraju samog dokumenta). Takođe, treba navesti na koji period se odnose prikazani podaci jer se ovako prikazani mogu tumačiti kao paušalni.

Mišljenja smo da treba obrazložiti tvrdnju da je brojno stanje divljači ispod kapaciteta lovišta i njenu povezanost sa tabelom br. 7.9-8, kao i navesti literaturni izvor. Takođe, mišljenja smo da se zaštita autohtonih i migracionih vrsta ne treba zasnivati samo na „postojanju prirodnih uslova za prirodni uzgoj" već da treba pooštriti mjere za efikasan monitoring lovišta i suzbijanja krivolova. Takođe, moratorijum na lov određenih ili svih vrsta mora biti opcija zbog katastrofalno lošeg stanja u oblasti lovstva.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Tabela broj 7.9 - 8. preuzeta je iz Programa razvoja lovstva Crne Gore (2014 - 2024). Tabela treba da nosi naziv Procjena brojnosti divljači po lovnim područjima.

Dodatno prepoznata ograničena razvoja lovstva su: neadekvatan zakonski okvir koji nije u potpunosti usaglašen sa evropskom legislativom; neusaglašenost pravnih statusa korisnika lovišta i nedostatak kapaciteta za efikasno upravljanje lovištima i divljačima (većina lovačkih organizacija ujedno i korisnika lovišta su nevladina udruženja osnovana od strane pojedinaca, dok je samo nekoliko korisnika po pravnom statusu javno preduzeće za gazdovanje divljači koje osnovano od strane države). Što se tiče potencijala za razvoj lovstva, treba dodati i unaprijeđenje monitoringa/prikupljanje i obradu podataka o divljači, sprovođenje reforme lovstva tj. usaglašavanja pravnih statusa korisnika lovišta i unaprijeđenje njihovih kapaciteta sa ciljem efikasnog upravljanja lovištima, unaprijeđenje zakonskog okvira u oblasti upravljanja i zaštite divljači i njihovih staništa. Ove aktivnosti takođe treba prepoznati i kao mjere uspostavljanja održivog upravljanja lovstvom.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se ivršiti dopuna u tekstu. Unapređivanja stanja i brojnosti divljači zasnivati isključivo na prirodnom – slobodnom uzgoju divljači i zaštiti staništa – pod ovim se prije svega misli na prirodni – slobodni uzgoj divljači. Ovdje je i naznačena i zaštita staništa. Takođe prepoznato je ograničenje razvoja lovstva i nedovoljno razvijen monitoring divljači i njihovih staništa.

Komentari na dokument " Tekst - Planski dio"

Primjedba 1
Str 36 u dijelu Energetika, izbrisati opšti cilj "Obezbijediti tehničke i regulatorne uslove za nesmetani rad TE Pljevlja, a naročito imajući u vidu da energetska kriza utiče da se i neke zemlje EU okreću proizvodnji električne energije na bazi uglja i pored negativnih klimatskih efekata;"
Ovaj cilj se kosi sa strateškim pravcima Zelene i Održive Crne Gore (str 34) ali i usvojenim ciljevima dekarbonizacije energetskog sektora do 2030 (smanjenju emisija GHG gasova za 55% u odnosu na 1990 godinu) i 2050 godine (dostizanje neto nula emisija). Rad TE Pljevlja je u suprotnosti sa ograničenjima o emisijama zagađujućih materija shodno Direktivi o velikim ložištima. Postrojenje radi bez validne integrisane dozvole. TE Pljevlja radi ilegalno od kraja 2020 godine jer je potrošila svih 20.000 sati koliko joj je Međunarodni savjet Energetske zajednice odobrio za rad u periodu od 2018. do 2023. godine. Sekretarijat Energetske zajednice pokrenuo je postupak za rješavanje spora protiv Crne Gore, ali elektrana i dalje radi. Zbog dotrajalog stanja u kakvom se nalazi i prljave tehnologije, ona se mora ili trajno zatvoriti, ili se naknadno opremiti kako bi ispunio Aneks V, dio II Direktive o industrijskim emisijama. Međutim čak i sa neizvjesnom, izuzetno skupom rekonstrukcijom postrojenja (koja je u trogodišnjem kašnjenju) TE Pljevlja neće umanjiti emisije ugljendioksida. Za razliku od termoelektrane Pljevlja, termoelektrane u EU ispunjavaju obavezne standarde emisija prema Direktivi o industrijskim emisijama, te se one ne mogu upoređivati.

Primjedba se ne prihvata. Iako su navodi u obrazloženju primjedbe u jednom dijelu tačni, potrebno je naglasiti da je TE Pljevlja posljednjih 40 godina bila najstabilniji izvor električne energije i da će tako biti i u budućnosti sve dok se ne obezbijedi siguran pogon sistema sa dovoljnim brojem novih obnovljivih izvora energije. Takođe, ako bi se električna energija koju proizvodi TE Pljevlja zamijenila sa uvezenom električnom energijom (koja se tretira kao da je iz obnovljivih izvora energije), a što bi se desilo izlaskom iz pogona TE Pljevlja, cijena električne energije za krajnje potrošače bi se višestruko povećala. Izlazak iz pogona TE nije nužan za dostizanje nacionalnih ciljeva posebno u pogledu smanjenja emisija gasova staklene bašte. Revidovana projektna dokumentacija i prateće garancije ukazuju na to da će ekološka rekonstrukcija TE Pljevlja rezultirati ispunjenjem svih kriterijuma za dobijanje tzv. ekološke dozvole za rad. Ova rekonstrukcija nema za cilj smanjenje emisija gasova staklene bašte ali zbog prirode projekta doći će do određenog povećanja energetske efikasnosti. Osnovni cilj ekološke rekonstrukcije TE Pljevlja je ispunjavanje propisanih standarda za emisije za postrojenja tog tipa, a sve radi dobijanja tzv. ekološke dozvole za rad.

Primjedba 2
Str 37. Iz Tabele 4-1. Preporučeni indikatori za buduće praćenje realizacije plana, iz ključnog cilja Rast Industrijske proizvodnje i njegovog preporučenog indikatora isključiti "snabdijevanje gasom".
Obrazloženje: Crna Gora nema gasne infrastrukture i gotovo da ne koristi fosilni gas. Razvoj fosilnih infrastruktura, gasnih postrojenja ne smije biti indikator razvoja u zemlji koja teži da bude članica EU i koja se obavezala na dekarbonizaciju sektora energetike najkasnije do 2050 godine.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Primjedba 3
U dijelu SEKTORSKE PROJEKCIJE – PRIVREDNI DJELATNOSTI 5.1. Rudarstvo, industrija i istraživanje ugljovodonika (str. 38) dopuniti da se Eksploatisani prostori ne mogu prenamjeniti i u prostore za solarne (fotovoltaik i termalne) kolektore.
Obrazloženje: Primjer loše rekultivacije je odlagalište pepela Maljevac u Pljevljima, na području od 300000m2 koje je pretvoreno u park i zonu za bicikla koje niko ne posjećuje. Obzirom na blizinu gradu lokacija je optimalna za solarno polje za proizvodnju toplote i energije odakle se grad može obezbijediti toplifikacija (uz toplotno sezonsko skladište u dvorištu TE Pljevlja) i dodatni izvor čiste električne energije.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlog plana će se unijeti smjernica za prenamjenu prostora, a detaljna namjena se može odrediti na nivou PUP-a ***opštine. To podrazumjeva i prenamjenu za solarne elektrane, ako su ispunjeni svi drugi uslovi, da nema konflikta sa drugim namjenama i da postoje***

uslovi priključenja na elektroenergetsku mrežu. U Predlogu će se navesti: prostori se mogu prenamjeniti pri planiranju u građevinske površine, prostore za solarne elektrane itd.

Primjedba 4

Iz Tabele 5.1-1 Najznačajnija ležišta mineralnih sirovina i aktivni rudnici u Crnoj Gori obrađeni u bazi podataka u izradi ovog prostornog plana (str 40.) izbrisati iz značajnih nalazišta uglja Mataruge, Glisnica i Otilovići brisati iz prostornog plana kao i iz grafičkog dijela.
Obrazloženje: Nije jasno kako su ova nalazišta podvedena pod značajna obzirom da nisu bila kao takva prepoznata u prethodnom Prostornom Planu Crne Gore do 2020 godine (dio 3.2.2. mineralne sirovine) i jednako ni u grafičkom prikazu. Obzirom da privatne kompanije izražavaju zainteresovanost za otvaranje novih rudnika koji na spomenutim lokacijama (Glisnica) potencijalno ugrožavaju jedino vodoizvorište Pljevljaka i prirodne vrijednosti, stiče se utisak da obrađivači plana svjesno podvlađuju privatnom interesu koje otvoreno ugrožava javno dobro. Pored ovoga, otvaranje novih rudnika za iskopavanje fosilnog uglja je besmisleno u vrijeme kada se Crna Gora mora u potpunosti usmjeriti planove i investicije ka razvoju obnovljivih izvora energije poput solara, geotermalne energije, elektrifikacije grijanja i sl. Područje Mataruga je na strani 82. Nacrta Plana prepoznato kao pogodno za komplementarni razvoj poljoprivrede i turizma, razvoj ruralnog, zdravstvenog, ekološkog, naučno istraživačkog, avanturističkog i etnoturizma i prekogranične saradnje (str 83) zbog čega dodatno Nacrtom Plana treba ograničiti otvaranje novog rudokopa.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Navedene mineralne sirovine zvanično postoje i javno dobro su Crne Gore, rezerve su ovjerene i kvalitet je dokazan. Dalji postupak je u nadležnosti resornog Ministarstva i Vlade Crne Gore.

Primjedba 5

Izbrisati konstataciju na strani 40 “Da li će neko ležište biti istraženo do potrebnog i propisanog nivoa definisanja količina i kvaliteta, odnosno pozitivno ekonomski ocijenjeno zavisi od brojnih prirodnih, geoloških, tehničko-tehnoloških, ekonomskih, ekoloških i drugih faktora, kao i naturalnih i vrjednosnih pokazatelja. Da li će neko ležište biti eksploataisano, pored zadovoljenja svega navedenog, kao i drugih zakonima definisanih uslova, u prvom redu zavisi od strateških opredjeljenja države. “
Obrazloženje: Prostorni Plan Crne Gore je akt koji obezbjeđuje visok stepen pouzdanosti i osnov je za utvrđivanje politike korišćenja prostora i definsanje strategija (a ne obrnuto) planova i programa po pojedinim oblastima. Sadrži konkretna rješenja u pogledu korišćenja resursa, potencijala i ograničenja, planskog kontrolisanja i rješavanja konflikata, kontrolisanja pragova prostornog zahtjeva okruženja i preduslova koje treba obezbijediti za ostvarenje plansko - razvojnih koncepcija (Programski zadatak kao sastavni dio Odluke o izradi prostornog plana na osnovu Zakona o prostoru i izgradnji objekata u skladu sa članom 25.) Nedorečenosti, ostavljanje otvorenih konfliktnih problema različitih razvojnih rješenja, bez konkretnih ograničenja i jasne razvojne koncepcije u predstavlja direktno kršenje i zloupotrebu Zakona o izgradnji objekata.

Primjedba se djelimično prihvata. U planu se jasno ističu ekološki, ekonomski i svi drugi uslovi. Ako svi uslovi postoje, a nisu ispunjeni ekološki, realizacija nije moguća, kao ni pri drugim infrastrukturnim, energetskim industrijskim i drugim namjenama. Isključiće se riječi „u prvom redu“ u Predlogu plana.

Eksploatacija određene mineralne sirovine, uz poštovanje svih međunarodnih i nacionalnih standarda i nacionalnih zakona, zavisi od strateškog opredjeljenja države. (podrazumjeva se ne na štetu građana, a sam proces treba da se kontroliše, kao i u svim oblastima).

Primjedba 6

Crna Gora sa postojećim nivoom proizvodnje, bez obzira o kojoj se sirovini radi, ne spada u grupu svjetski značajnih proizvođača koji mogu na bilo koji način da utiču na globalno tržište. Preostaje da država, u sektoru rudarstva (osim fosilnog uglja, gasa i nafte), podstiče primjenu najboljih svjetskih praksi i tehnologija, u namjeri da se napravi otklon od još uvijek široko korišćenih, ali i zastarjelih metoda rudarenja (str. 39)

Odgovor: Primjedba nije jasna. Tekst je iskopiran iz Nacrta plana, ali nije data primjedba na iznijet stav.

Primjedba 7

Na str. 44 dodati u ključne indikatore praćenja moderne industrije povećanje broja zaposlenih u sektoru zelene industrijske proizvodnje, angažovanje najboljih dostupnih tehnologija, smanjenje obima emisija gasova staklene bašte u industrijskom sektoru i povećanje efikasnosti u industrijskom proizvodnom procesu i upravljanju resursima.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Stav će biti dodat u Predlog plana.

Primjedba 8

Ključna mjera broj 1 treba biti dopunjena kao "izgradnja infrastrukture koja bi podržala cirkularnu ekonomiju"

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Primjedba 9

Na strani 45, Sektor istraživanja i prozivodnje ugljovodonika - izbrisati uvod oko svjetskog značaja ugljovodonika jer Crna Gora nema ulogu u ovome, niti uvodi u neki cilj ili viziju eventualnih istraživanja do 2050 godine (zacrtana godina neto nula emisija prema Pariskom Sporazimu i Zelenoj Agendi za Zapadni Balkan) . Naznačiti da Crna Gora nije proizvođač ugljovodonika i da je ovo neprioritetna razvojna opcija obzirom na navedeno.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se rečenica preformulisati.

Primjedba 10

Isključiti dalji nastavak istraživanja nafte i gasa iz podmorja Crne Gore tj. dio Druga, plića bušotina, planirano je da bude bušena do 1,500m dubine, i trebalo bi da provjeri postojanje gasa u izvdvojenom gasnom prospektu. Ova bušotina nalaziće se na 15.6 km od Luke Bar Nakon što budu završene ove dvije ugovorene bušotine očekuje se da se započne bušenje i treće istražne bušotine (Energean) čija lokacija u ovom trenutku još uvijek nije poznata. (str. 45)
Obrazloženje: Otvaranje nove 30-godišnje eksploatacije ugljovodonika, pa čak i gasa čijim se komercijalnim nalazištima vlasti nadaju a što nije dokazano prethodnim istraživanjima, u crnogorskoj podmorju dovodi do nazadovanja Crne Gore na putu ka EU, te je nespojivo sa opredjeljenosti Evrope i Crne Gore za postizanjem ciljeva dekarbonizacije do 2050. godine, na koje smo se obavezali Pariskim sporazumom. Proizvodnja, transport i upotreba fosilnih goriva su neizbježno povezani sa opasnim emisijama metana, koji je odgovoran za gotovo 25% danas zabilježenog globalnog zagrijavanja. Poražavajuća je činjenica da se ovim Nacrtom Plana nastavlja i ohrabruje odnos diskreditacije NVO i građana, odbacuje višegodišnja javna kritika i dijalog sa građanima i stručnjacima o rizicima ili nesrećama koje bi se mogle dogoditi bilo za turizam, ribarstvo, morsku biodiverzitet ili priobalne zajednice, nabjeđujući javnost da su bespotrebne nacionalne inspekcije i kontrole (kojih Crna Gora nema da mogu odgovoriti visini zadatka) i stavljajući bezbijednost javnog dobra u ruke off shore kompanija i njihovih majčinskih firmi po "visokim standardima" koji bilježe stotine izliva godišnje, istrage za korupciju (npr. ENI) ili su na crnim listama (npr. NOVATEK, sankcije za iskrcavanje od strane SAD-a).

Odgovor. Primjedba se ne prihvata. Za Projekat istražvinja nafte i gasa u crnogorskom podmorju je urađena vrlo obimna i sveobuhvatna Strateška procjena projekta na životnu sredinu. Sve o čemu se piše u komentaru je napisano u ovom kao i drugim dokumentima.

Crna Gora nije sprovela transparentne procese učešća javnosti, posebno pogođenih lokalnih zajednica, nije sprovela sopstvene provjere sigurnosti tokom faza izdavanja dozvola i sigurnosne mjere, u skladu sa Direktivom o sigurnosti priobalnih naftnih i gasnih operacija na moru (2013/30/EU). Ni jedna ključna Primjedba

nije usvojena na fiktivnom javnim raspravama, kako na lokalnom tako i na prekograničnom nivou, niti je proces bio rađen u skladu sa Direktivom o uspostavljanju okvira za prostorno planiranje morskog područja (2014/89/EU) koja reguliše proces u kojem nadležna tijela relevantne države analiziraju i organizuju ljudske aktivnosti u morskim područjima radi ostvarivanja ekoloških, privrednih i socijalnih ciljeva.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Nije u ingerenciji Prostornog plana Crne Gore. Vlada Crne Gore je prije raspisivanja prvog tendera za istraživanje i proizvodnju ugljovodonika sprovela sve zakonske obaveze vezane za uključivanje javnosti u realizaciju Projekta a cijela dokumentacija, tendereski proces kao i Ugovori urađeni su u skladu sa svim EU direktivama.

Bez adekvatnih nultih studija o biodiverzitetu, Crna Gora je odobrila istraživanja u potencijalnom Natura 2000 području, suprotno Direktivi o uspostavljanju okvira za prostorno planiranje morskog područja (2014/89/EU) kojom se nastoji očuvati raznovrsan, čist, zdrav i produktivan morski biodiverzitet, u prirodnim uslovima do 2020. godine. uz očuvanje potencijala za korištenje i aktivnosti sadašnjih i budućih generacija. Ovo je u suprotnosti od završnog mjerila za zatvaranje pregovaračkog poglavlja 27 za uspostavljanje okvira za djelovanje Zajednice u području politike o morskoj sredini prema spomenutoj Direktivi, što može ugroziti pregovarački proces i pristup Crne Gore ka EU.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Prije svake vrste istraživanja obaveza koncesionara je utvrđivanje nultog stanja o biodiverzitetu.

Ovaj Nacrt Plana treba jasno da ograniči dalje djelovanje u pravcu eksploatacije i proizvodnje ugljovodonika, isključi iz prioriteta razvojni pravac istraživanja i eksploatacije ugljovodonika.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. PPCG ne može spriječiti istraživanja, ali se u Planu daju strateške smjernice za zaštitu prostora životne sredine u slučaju istraživanja i potencijalnog korišćenja, ukoliko dođe do pronalaska nafte i gasa.

Primjedba 11

(str. 46, 47, 87, 173, 176, 253): Isključiti projekte izgradnje regionalnih gasovoda, gasnih elektrana u Baru, Podgorici, Nikšiću i Pljevljima, gasna skladišta u Baru i LNG terminala u Baru. Nacrt Plana mora jasno isključiti rečenične formulacije iz nacrta Plana vezano za razvoj LNG terminala u Baru, bez ostataka riječi i formulacija koje mogu biti zloupotrebljene u svrhu budućeg razvoja LNG projekta.
Obrazloženje: Sa potpisivanjem Pariskog sporazuma i Sofijske deklaracije Crna Gora se obavezala da će do 2050. godine napustiti korištenje fosilnih goriva, zbog čega svako dalje ulaganje u fosilnu infrastrukturu ugrožava dostizanje klimatskih ciljeva na koje smo se obavezali i donosi ekonomsku blokadu za ukaganje u obnovljive izvore energije i energetsku tranziciju.
Crna Gora nema gasnih infrastruktura što bi značilo ekstremna kreditna zaduženja za LNG terminal, gasne elektrane i elektromoreže, gasovod u iznosu od preko milijardu eura. Mreže za transport gasa ne postoje, kao i utvrđeno tržište obzirom da su sva u regionu već pokrivena. Sama gradnja terminala i infrastrkture bi trajala pet do deset godina, te bi uz operativni vijek od 15 godina dobili dugogodišnju zavisnost od uvoznog gasa koju trenutno nemamo, kreditnu zaduženost i bankrotirani terminal. Crna Gora nema svoje izvore gasa što je u suprotnosti sa EU obavezama dostizanja energetske sigurnosti (takođe ciljem na str. 165 Nacrta Plana kojim se navodi da se ona dostiže "održivom proizvodnjom energije kroz smanjenje zavisnosti od uvoza energije uz optimalno korišćenje raspoloživih proizvodnih resursa i investiranje u nove proizvodne objekte. Cilj je ostvariti adekvatnu diversifikaciju proizvodnje vodeći računa o smanjenju emisija CO2".
Pored jasnih ekoloških i ekonomskih argumenata vrijedi dodati visoke rizike od nesreća i šteta za zdravlje i imovinu građana, obzirom da je planirani projekat smješten u seizmološki najrizičnijem području Crne Gore (IX stepen MSC), ali i na 20 metara od naselja (LNG terminal), skladišta 200 metara, gasna elektrana 200 m i uz skladišta drugih opasnih hemikalija i u sukobu je sa smjernicama o seizmologiji na stranama 120-122. Nacrta Plana.
Planovi izgradnje LNG terminala u Evropi su zajedno sa postojećim su već predimenzionirani, pa bi tako, na osnovu trenutnih planova izgradnje infrastrukture, ukupni kapacitet evropskih LNG terminala mogao premašiti 400 milijardi kubnih metara do 2030. godine. Regionalno tržište je već pokriveno ozbiljnim LNG kapacitetima zemalja sa iskustvom u gasnim operacijama, poput Grčke čiji je samo uvozni kapacitet 12,4 bcm (Revithoussa LNG - 5,5 bcm, postojeci terminal) i (LNG Alexandropulis - 6,9 bcm, u testiranju) isključujući tri novoplanirana terminala i uvoz gasa iz Azerbejdžana putem južnog gasnog koridora (SCG). Sa druge strane, nedavni podaci ukazuju da se trenutna potrošnja fosilnog gasa u Evropi zadovoljava postojećim nivoima uvoza i infrastrukturom, pri čemu je infrastruktura

za uvoz LNG-a u Evropu radila samo na 60% kapaciteta 2023. Godine, te se predviđa se da će se potražnja za LNG-om 2030. kretati između 150 bcm prema IEEFA i 190 bcm prema S&P Global Commodity Insights. Pored ovoga, implementacija plana RePowerEU potencijalno bi mogla smanjiti potražnju za gasom u EU za 67% do 2030. Ističući obaveze preuzete na COP28-u da se ubrza tranzicija daleko od fosilnih goriva predstavnici evropskog parlamenta, tvrde da ne treba graditi novu infrastruktura za fosilna goriva, uključujući izvoz LNG-a, ako se ciljevi Pariskog Klimatskog Sporazuma trebaju postići, što je sadržano u pismu koje je preko 60 predstavnika Parlamenta EU uputilo Bidenovoj administraciji u Januaru 2024 godine, nakon čega je američki kongres donio odluku da obustavi odobravanje svih novih objekata za izvoz LNG-a dok se ne sprovede temeljna procena njihovih klimatskih, ekoloških i javnih uticaja.
Nekoliko godina unazad Evropska komisija promoviše Južni gasni koridor kao alternativu ruskom gasu. Ipak, ruska naftna kompanija Lukoil ima 20 posto udjela u gasnom projektu Shah Deniz tako da ovo nije alternativa. Čak i ako se to promijeni, nema smisla povećavati zavisnost od uvozne energije, posebno iz autokratskih i represivnih režima poput onog u Azerbejdžanu. Alternativa ruskom gasu za Crnu Goru nije azerbejdžanski gas, niti LNG ili bilo koji drugi gas. To je energetski efikasna ekonomija zasnovana na održivim oblicima obnovljive energije.
Očigledno je da opština Bar, pogođena planiranim projektom nije imala previse informacija o namjerama Vlade a nakon potpisanog Memoranduma, dok se u Nacrtu teksta pominje da je riječ o fazi finalizacije započetog projekta, nije poznato da je predhodno organizovana bilo kakva rasprava po ovom pitanju, niti su predstavljane javno studije izvodljivosti. Zbog nedovoljne transparentnosti Skupština Opštine Bar je organizovala sjednicu “Otvorenog parlamenta” da bi raspravila ekološke, ekonomske i društvene posljedice te zaključila da projekat nije u interesu građana, zaključivši da ne žele LNG terminal i gasne elektrane u Baru.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Ovim planom se samo u strateškom smislu ne zatvara mogućnost istraživanja ugljovodonika. U slučaju eventualnog pronalaska i odluke Vlade Crne Gore uvezi regionalnog gasovoda radio bi se posebna planski dokument koji bi morao poštovati opšte smjernice ovog plana, a to su prije svega zaštita prostora, životne sredine i stanovništva. U Predlogu plana će se isključiti navođenje LNG terminala.

Primjedba 12

(str 59, 60 i 255): U dijelu mjere povezivanja šumarstva i energetike kroz korišćenje obnovljivih izvora energije porijeklom od šumske i drvne biomase isključiti mjere: Podići značaj šumarstva u sektoru energetike kroz optimizaciju proizvodnje drvne biomase iz šuma u Crnoj Gori; Podizanje (brzotrastućih vrsta) tzv. Zasada za energetske potrebe kako bi se povećalo učešće biomase u energetskom sektoru, uspostavljanje daljinskih sistema grijanja na drvnu biomasu i očuvanje energetskog sektora kroz zelenu tranziciju enegetike korišćenjem biomase kao supstiutenta neobnovljivim izvorima energije.
Obrazloženje: Vlada Crne Gore ne smije dodatno podsticati grijanje na biomasu obzirom da više od 58% biomase na Zapadnom Balkanu dolazi iz neregistrovanih izvora. Ovo znači da u uslovima dovoljno nekontrolisane proizvodnje biomase i slabe primjene zakonskih propisa, stvaraju se dodatni pritisci na šumske resurse. Drvo iz neregistrovane i neodržive proizvodnje i obrade proizvodi emisije CO2 nekad i dva puta više od fosilnih goriva, a Crna Gora je u obavezi, kao članica Energetske zajednice sprovoditi Direktivu o obnovljivim izvorima energije II, koja propisuje emisione kriterijume gasova staklene bašte iz sagorijevanja biomase. Podsticanjem veće upotrebe biomase umjesto elektrifikacije sektora grijanja (i hlađenja), Crna Gora ugrožava dostizanje obavezujućih klimatskih ciljeva, zbog čega mjere o optimizaciji korištenja šumske drvne biomase i podsticanju proizvodnje moraju biti isključene. Zadnji put, krajem februara 2024. na sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje u okviru Sporazuma o stabilizaciji, Delegacija EU pozvala Crnu Goru da značajno pojača napore za ispunjavanje završnih mjerila u vezi sa klimatskim promjenama, uključujući usklađivanje sa standardima praćenja, izvještavanja i verifikacije (MRVA) koje je od suštinskog značaja za određivanje cijena ugljenika i pripremu za pristupanje EU ETS. Nakon TE Pljevlja, najveći izvor emisija GHG u Crnoj Gori pripada sektoru grijanja, zbog čega se mora krenuti u elektrifikaciju i dekarbonizaciju ovog sektora, a ne dodavati novi emisioni izvori.
Takođe, primjer Opštine Pljevlja, koja je od 2018 godine sprovodi program subvencija peleta (i novije, uređaja za grijanje) pored konverzije preko 1130 ložišta uglja na pelet (do 2022), ne bilježi značajan rezultat u poboljšanju kvaliteta vazduha. Time se ne može očekivati bolji rezultat ni u drugim gradovima, te se subvencijama peleta garantuju nove decenije ugrožavanja zdravlja građana a posebno gradova u centralnoj i sjevernoj regiji Crne Gore.
Tržište biomase je nestabilno, zbog čega je tokom 2020 – 2022 godine došlo do velikog poremećaja cijena gdje je cijena peleta porasla za više od 100% (sa 150EUR-t na 300EUR-t), a nekontrolisani izvoz peleta se uvećao šest puta u odnosu na potrošnju, uslovljavajući Vladu Crne Gore da donese odluku o zabrani izvoza, kako bi se obezbijedile potrebne količine za stanovništvo. Jačanjem konkuretnog položaja biomase, podsticanjem ugradnje individualnih uređaja na biomasu Vlada vezuje stanovništvo za nesiguran izvor grijanja sa tendencijom poskupljivanja, uvodeći ga u energetsko siromaštvo.

Velika postrojenja na biomasu preko 2MW nikako ne smiju biti promovisana u sektoru daljinskog grijanja. Crna Gora nema razvijenu drvnu industriju odakle bi se mogle prikupiti dovoljne količine drvnih ostataka, što bi dovelo do sječe zdravih šuma, degradacije šumskih zajednica i daljeg zagađenja. Mala postrojenja do 2MW mogu biti dio sistema za grijanje isključivo za dane niskih temperatura. Takođe, energetske plantaže koje su testirane u BiH nisu dali nikakve rezultate (pogledaj video Šićki brod, Tuzla BiH), dok je studija (Biofuelwatch 2023) potvrdila da energetski zasadi iz kratke ophodnje gotovo nigdje nisu uspješni, čak ni u mnogo standardizovanijim zemljama poput Danske ili Švedske zbog čega se napušta ovaj vid grijanja.
Vlada mora programom subvencija dati prioritet toplotnim pumpama, obzirom da one ostvaruju ogromnu prednost u efikasnosti (1kWel pretvaraju u 6kWth energije zavisnosti od kvaliteta izolacije prostora), uparuju grijanje i hlađenje (što je prioritet za promorje, centar ali sve više i sjever Crne Gore u ljetnjoj sezoni), predstavljaju suštinsku mjeru za dekarbonizaciju individualnog grijanja svodeći emisije GHG blizu nula ukoliko su uparene sa zelenim izvorom energije poput solar, geotermal, vjetroenergije, ambijentalni vazduh itd. Vlada Crne Gore ima obavezu da sprovodeći mjere za ostvarenje klimatskih ciljeva do 2030 i 2050 godine, osmisli i sprovede konkurentniju i prihvatljviju cijenu koštanja toplotnih pumpi uz kombinaciju sa drugim gorenavedenim održivim obnovljivim izvorima toplote, što se može ostvariti kroz programe podrške EU za prevazilaženje energetske krize i Program Zelenog Rasta i reformsku agendu Crne Gore.

Primjedba se ne prihvata. Korišćenje biomase se planira u formi kombinovane proizvodnje toplote i električne energije upravo distribuiranog tipa (male instalacije), pa zato nijesu navođene posebno potencijalne elektrane/energane. Svakako, taj potencijal se može iskoristiti samo u gustim centrima potrošnje na sjeveru zbog isplativosti. Kada su u pitanju toplotne pumpe, one su predviđene u okviru strateškog cilja koji tretira povećanje energetske efikasnosti i racionalizaciju potrošnje energije. Nijesu navođene posebno toplotne pumpe jer to nije predmet ovog prostorno planskog dokumenta, kao što nijesu ni ostale mjere energetske efikasnosti navođene pojedinačno.

Primjedba 13

Primjedba (str. 113) Iz ciljeva razvoja i prioriteta prostornog planiranja vezano za hidrometeorološke hazarde isključiti smjernicu da je “manje vodotoke potrebno je uređivati na način koji omogućava izgradnju malih hidroelektrana, a spriječava povećanje rizika od pojave poplava i erozija”.
Obrazloženje: 32 operativne male hidroelekrane donose velike štete vodotocima u Crnoj Gori i rezultat su loših i koruptivnih politika koje kroz račune za struju plaćaju građani Crne Gore, za koje je od 2014 godine isplaćeno oko 25 miliona subvencija.

Primjedba se ne prihvata. Što se tiče bujičnih vodotokova ako se male hidroelektrane prave tako da ne „hvataju“ svu vodu, one mogu biti itekako korisne za zaštitu od poplava i služiti za regulaciju toka vode u koritu, što je svakako dobro i za živi svijet. Takođe, „kaskadne utvrde“ regulišu količinu vode i protočnost, a samim tim se i smanjuje mogućnost nastanka poplava, naročito bujičnih.

Primjedba 14

(str. 123) Koristi se stari podatak da je “Doprinos Crne Gore naporima međunarodne zajednice u borbi protiv klimatskih promjen iskazan je kroz utvrđeni zadatak za smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte na najmanje 30% u periodu do 2030.godine, u odnosu na baznu godinu (1990).” Izmijeniti da je usvojeni cilj za smanjenje emisija gasova s efektom staklene bašte 55% do 2030. godine u odnosu na 1990. godinu (usvojeno prema Sporazumu energetske zajednice u decembru 2022. godine.) a u cilju postizanja klimatske neutralnosti do 2050 godine. Takođe navesti da se Crna Gora obavezala da će napustiti ugalj do 2035 godine.
Obrazloženje: Na UNFCCC COP 27 Vlada Crne Gore se javno obavezala na doprinos od 45% u smanjenju GHG, odnosno 35% prema poslednjem NDC izvještaju a u odnosu do 1990 godinu. Ipak Savjet ministara je poslednji usvojio odluku o učešću Crne Gore sa 55% smanjenja emisija. Neambiciozni cilj iz Nacrta Plana otvara prostor za razvoj prljavih tehnologija i usporava energetsku tranziciju, neophodno smanjenje rada i gašenje TE Pljevlja, te je u suprotnosti sa odlukom Vlade Crne Gore o prestanku daljeg korišćenja uglja nakon 2035. godine.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Primjedba 15

Na strani 165, u dijelu energetska strateška opredjeljenja brisati “Nastavak istraživanja nafte i gasa u crnogorskom podmorju” a u posebnim ciljevima energetike (str. 166) Uvećanje diversifikacije energenata u energetskom bilansu, unijeti(uvećanje udjela novih obnovljivih izvora energije na najmanje 50 % umjesto 30% kako je usvojeno na Ministarskom vijeću Energetske Zajednice.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Nastavak istraživanja nafte i gasa u crnogorskom podmorju je dio nacionalne energetske politike, i uspostavljanjem posebnog Ministarstva nafte i gasa to opredijeljenje je potvrđeno.

Nacionalni udio OIE u ukupnoj potrošnji finalne energije će biti ažuriran u skladu sa primjedbom.

Primjedba 16

(str 168) u dijelu Nove elektrane koje su predložene u Nacrtu plana, termoelektrana
Crna Gora se 2021. godine pridružila savezu PPCA (Powering Past Coal Alliance), koji promoviše prelazak sa uglja na čiste izvore energije, i najavila da će najkasnije 2035. godine prestati da upotrebljava ugalj u energetske svrhe. Obzirom na starost termoelektrane, obime planiranih radovi tokom modernizacije, i obaveza plaćenje emisije CO2 koji nas čeka od 2026. najkasnije (zbog CBAM-a), čak i 2035. se čini nerealno kasno za zatvaranje TE Pljevlja. Treba realno izračunati kad će se zatvarati TE, zbog čega Nacrt Plana ne sme biti dovršen bez usvojenog Nacionalnog Energetskog i klimatskog plana, prethodno javno konsultovanog.
Rad TE Pljevlja je u suprotnosti sa ograničenjima o emisijama zagađujućih materija shodno Direktivi o velikim ložištima. Postrojenje radi bez validne integrisane dozvole. TE Pljevlja radi ilegalno od kraja 2020 godine jer je potrošila svih 20.000 sati koliko joj je Međunarodni savjet Energetske zajednice odobrio za rad u periodu od 2018. do 2023. godine. Sekretarijat Energetske zajednice pokrenuo je postupak za rješavanje spora protiv Crne Gore, ali elektrana i dalje radi. Zbog dotrajalog stanja u kakvom se nalazi i prljave tehnologije, ona se mora ili trajno zatvoriti, ili se naknadno opremiti kako bi ispunio Aneks V, dio II Direktive o industrijskim emisijama. Međutim čak i sa neizvjesnom, izuzetno skupom rekonstrukcijom postrojenja (koja je u trogodišnjem kašnjenju) TE Pljevlja neće umanjiti emisije ugljendioksida. Za razliku od termoelektrane Pljevlja, termoelektrane u EU ispunjavaju obavezne standarde emisija prema Direktivi o industrijskim emisijama, te se one ne mogu upoređivati.
Ovo je takođe razlog zašto treba obustaviti dalje aktivnosti i trošenje sredstava za toplifikaciju iz TE Pljevlja bazirane na uglju jer ono nije ekonomski opravdano i ne ostvaruje standarde kao dio rekonstrukcije prema Direktivi o industrijskim emisijama, te će završiti kao nasukana investicija. Za toplifikaciju Pljevalja su urađena druga rješenja zasnovana na 100% obnovljivim izvorima energije i potrebno je krenuti u njihovu hitnu realizaciju.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Potrebno je naglasiti da je TE Pljevlja posljednjih 40 godina bila najstabilniji izvor električne energije i da će tako biti i u budućnosti sve dok se ne obezbijedi siguran pogon sistema sa dovoljnim brojem novih obnovljivih izvora energije. Takođe, ako bi se električna energija koju proizvodi TE Pljevlja zamijenila sa uvezenom električnom energijom (koja se tretira kao da je iz obnovljivih izvora energije), a što bi se desilo izlaskom iz pogona TE Pljevlja, cijena električne energije za krajnje potrošače bi se višestruko povećala. Izlazak iz pogona TE nije nužan za dostizanje nacionalnih ciljeva posebno u pogledu smanjenja emisija gasova staklene bašte. Revidovana projektna dokumentacija i prateće garancije ukazuju na to da će ekološka rekonstrukcija TE Pljevlja rezultirati ispunjenjem svih kriterijuma za dobijanje tzv. ekološke dozvole za rad. Ova rekonstrukcija nema za cilj smanjenje emisija gasova staklene bašte ali zbog prirode projekta doći će do određenog povećanja energetske efikasnosti. Osnovni cilj ekološke rekonstrukcije TE Pljevlja je ispunjavanje propisanih standarda za emisije za postrojenja tog tipa a sve radi dobijanja tzv. ekološke dozvole za rad.

Trenutno ne postoji politička odluka o napuštanju korišćenja uglja, tj. izlasku iz pogona TE upravo zbog značaja koji TE ima danas a koji će ostati takav u budućnosti sve dok se ne obezbijedi dovoljno obnovljivih izvora energije koji će omogućiti siguran pogon sistema bez TE. Njen značaj u energetskom pogledu je evidentan ali je potrebno naglasiti i ogroman socio-ekonomski uticaj koji je posebno od interesa za donosioce odluka. Primjenu CBAM je velika prepreka za dugoročni pogon TE ali u okviru resornog ministarstva se prepoznaju određene mogućnosti da se, uz ispunjavanje određenih preduslova, odloži ili ublaži efekat.

Primjedba 17

(str 168-170): U dijelu hidroenergija isključiti projekte o velikim hidroelektranama a posebno reverzibilna elektrana na gornjem toku Ćehotine, HE na rijeci Morači i Komarnica.

Obrazloženje: Crna Gora je sa 63,55 odsto učešća obnovljivih izvora energije, na drugom mjestu (odmah poslije Albanije) pa ipak zabrinjava činjenica da 90 odsto ove energije dolazi iz hidroelektrana. Pretjerana zavisnost o jednom izvoru energije je u periodu od 2019 – 2022 usled ekstremnih suša, dovela do nestašice i rasta troškova za kupovinu uvozne energije. Crna Gora treba hitnu diverzifikaciju energetskih izvora, a posebno ka brzim i isplativim tehnologijama poput fotonaponskih i solarno termalnih elektrana, čiji projektovani udio u proizvodnji za 2023. godinu nažalost iznosi svega 1.4 odsto. Ove projekte moraju pratiti hitna ulaganja u distributivne mreže i mjere energetske efikasnosti.
Energetski intenzitet po jedinici BDP-a u regionu je do četiri puta veći od prosjeka EU, što je s jedne strane nedostatak, ali takođe znači da postoji značajan potencijal za uštedu energije iu sektoru toplinske i električne energije. Crna Gora ima gotovo 500GWh gubitaka u transmisionim i distributivnim mrežama, što gotovo četvrtina ukupno proizvedene energije iz obnovljivih izvora u Crnoj Gori.
Nadalje većina ovih područja je pod međunarodnom ili nacionalnom zaštitom, pripadajući EMERALD lokalitetima (Dolina Ćehotine, Mrtvica, Mala Rijeka, Komarnica) i potencijalnim Natura 2000 područjima a nalaze se ili su planirana za nacionalnu zaštitu (regionalni park prirode Gornji tok Ćehotine)

Odgovor: Primjedba se ne prihvata.

Planom je samo otvoren prostor za istraživanje predmetnog potencijala. U ovoj fazi ne postoji dovoljno dobra studijska osnova koja bi omogućila definitivne isključujuće odluke za ove projekte. Nakon detaljno istraženog potencijala i izvodljivosti ovih projekata (uzimajući u obzir sve uticajne faktore, u prvom redu životnu sredinu, energetski značaj za sistem i ekonomsku isplativost projekta) biće moguće donijeti konačnu odluku.

Hidroenergetski potencijal, posebno kada se koriste kao reverzibilne elektrane ili kada imaju mogućnost skladištenja energije prepoznat kao danas tehnološki najjeftiniji izvor po jedinici snage za obezbjeđenje fleksibilnosti elektroenergetskog sistema koja je neophodna za visoku integraciju intermitentnih obnovljivih izvora energije (vjetroelektrane i fotonaponske elektrane). Upravo za dostizanje cilja dekarbonizacije je od suštinskog značaja fleksibilnost i siguran pogon elektroenergetskog sistema što se postiže kroz rezerviranje sistema a to obezbjeđuju upravo pomenute vrste elektrana. Intermitentni izvori energije zbog svojih tehničkih karakteristika utiču nepovoljno na stabilnost sistema i kako bi se maksimizovalo njihovo učešće u energetskom miksu, neophono je da taj miks ima potreban nivo upravljivosti.

Činjenica je da ljetni mjeseci nijesu povoljni za HE i da zbog niske proizvodnje, za HE bazirane sisteme, nameće se potreba za uvozom električne energije. S druge strane, fotonaponske elektrane imaju mnogo proizvodnje tokom ljetnih mjeseci, ali upravo u onom dijelu dana kada najviše proizvode cijena električne nergije je niska, čak i negativna, tako da je finansijska vrijednost proizvodnje iz HE veća, značajnim dijelom i zbog količine proizvodnje. Međutim, činjenica je da komplementarnost ove dvije vrste elektrana jednom sistemu donosi veliku prednost. Još se bolji rezultati dobijaju uključivanjem vjetroelektrana ili drugih vrsta OIE u energetski miks. Dakle, upravo diversifikacija izvora energije je cilj koji je i prepoznat kao strateški ali je i kvantifikovan u planu.

Međutim, kada se govori o diversifikaciji, ne treba je samo posmatrati kroz proizvedenu energiju na godišnjem nivou, već i kroz instalisanu snagu pojedinih vrsta izvora energije jer se u toj diversifikaciji može bolje ocijeniti fleksibilnost sistema koja je od suštinskog značaja za siguran pogon elektroenergetskog sistema sa novim OIE, a cilj je da se što je ranije postigne da je sva električna energija potrebna potrošačima proizvodi iz OIE sa teritorije Crne Gore, ali i da postoji višak koji se izvozi u onoj mjeri koliko je to isplativo uzimajući u obzir evropsko tržište električne energije.

Primjedba 18

U djelu smjernica za razvoj energetike str. 168 - 170 otvoriti prostor za razvoj energetskih (termalnih sezonskih i električnih skladišta) i utvrditi prostorno razvojnu dimenziju, prema Preporukama Evropske komisije o skladištenju energije (od 14.03.2023.) i studiji koja ističe značaj unapređenja razvoja termalnih i drugih oblika skladištenja radi balansiranja sistema i povezivanja između sektora energije i obnovljivih izvora toplote (tačke 4, 6 i 10).
Obrazloženje: ova skladišta će biti nužna za balansiranje i uparivanje energije između električnog i toplotnog sistema i efikasnije korišćenje obnovljivih izvora energije. Treba utvrditi koji napušteni industrijski objekti tokom tranzicije se mogu koristiti za kao ovakva skladišta i koje lokacije, te predložiti više tehnologija skladištenja.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U okviru planskog dijela, jedan od podciljeva razvoja energetike je i korišćenje uređaja za skladištenje energije a koji je u direktnoj vezi sa najvažnijim opštim ciljem, sigurnošću snabdijevanja energijom. U tom smislu, u okviru dokumenta na mjestu gdje se navode planirani objekti i smjernice za razvoj potencijala obnovljive energije biće dodata i smjernica koja upućuje na potencijal razvoja uređaja za skladištenje energije. Adresiranje konkretnih projekata sa konkretnim lokacionim ili tehničkim parametrima nije moguće izvršiti jer nijesu dobijene podloge od resornih ministarstava u vidu studijskih analiza, idejnih rješenja ili detaljnije tehničke dokumentacije.

Primjedba 19

(str 176.) isključiti LNG kao potencijalni projekat i upotrebu vodonika u sektoru grijanja Obrazloženje: obzirom da je već navedeno da Crna Gora nije povezana ni na jedan postojeći gasovodni sistem i nema domaću gasovodnu mrežu, IAP takođe kasni sa realizacijom što bez nepostojećeg tržišta i sa novoizgrađenim terminalima u regionu (Grčka i drugi) čini Crnu Goru potpuno nekompetitivnom. Takođe opcija sa miješanjem vodonika u kontekstu transporta gasovodima je neizvodljiva, treba je isključiti kako Nacrt plana ne bi dovodio u razvojnu zabludu korisnike plana.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Činjenica je da da Crna Gora nije povezana ni na jedan postojeći gasovodni sistem i nema domaću gasovodnu mrežu, međutim potrebno je zadržati smjernicu o gasovodu pri eventualnom pronalasku nafte i gasa. Takođe, upotreba vodonika nije tretirana niti jednim strateškim dokumentom Crne Gore do sada, razvija se vodonična strategija koja će to preciznije definisati, ali svakako nije za očekivati niti pilot projekte korišćenja vodonika. Upravo zbog toga su navedene moguće upotrebe vodonika prema iskustvima iz EU strateških dokumenata i naglašeno je da je to potencijal, tj. da ga je potrebno prethodno istražiti. Stručni tim je stava da će LNG terminal biti isključen iz Predloga plana.

Primjedba 20

(str. 239): Nacrt Plana se mora izričito odrediti jednu namjenu za lokaciju „Savina voda" na Sinjajevini, opštine Mojkovac, Šavnik i Kolašin, ukupne poršine od 74.596,381m2 definisanu kao lokaciju Vojske Crne Gore i turističku razvojnu zonu, ne prebacujući odgovornost razmatranja na detaljni planski nivo.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se navode vojne lokacije kao činjenično stanje. Obzirom da se misli na Vojni poligin daje se obrazloženje: U Nacrtu PPCG u knjizi 1. Analiza stanja, navedene su lokacije koje su u vlasništvu Vojske Crne Gore, koje predstavljaju lokacije od posebnog interesa. Jedna od navedenih lokacija je i lokacija na Sinjajevini na teritoriji opštine Mojkovac, Šavnik i Kolašin, površine 74.596,381m2. U nastavku je ukazano na prethodne postupke izbora lokacije za potrebe vojske Crne Gore koji su trajali od 2013-2019.g. Takođe je istaknut rad interresorne grupe koju čine predstavnici Ministarstva odbrane; Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede; tadašnjeg Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma; Ministarstva finansija i Uprave za katastar i državnu imovinu koji su imali zadatak da se predlože naredni koraci za implementaciju Zaključaka Vlade Crne Gore.

Prethodno je pokrenut postupaka oko korišćenja privremene lokacije za potrebe korišćenja Vojke Crne Gore. PPCG se na bavi privremenim lokacijama, osim što se u Nacrtu plana ističu ciljevi i prioriteti u okviru prostorno planske dokumentacije, vezani za odbranu države. U pripremi Predlog plana će se izvršiti dodatne konsultacije sa resornim minitarstvom i Ministarstvom odbrane u vezi iznijetih stavova. Vojske Crne Gore će i dalje istraživati pogodne lokacije, koje ispunjavaju zahtjeve vojske, a sa druge strane ispunjavaju sve zahtjeve zaštite životne sredine.

Primjedba 21

Strana 45. - Zabrinjava činjenica da Plan predviđa nastavak aktivnosti u cilju istraživanja i proizvodnje ugljovodonika jer je isto u suprotnosti sa izabranim scenarijem održivog razvoja. Dosadašnja istraživanja sprovedena od strane konzorcijuma Eni i Novatek, su realizovana bez prethodne detaljne analize mogućih ekonomskih i ekoloških posljedica,kao i onih koje se odnose na zdravlje i kvalitet života građana. Takođe, istražvanja koja su sprovedena nisu analizirana sa aspekta dobiti vezanih za proizvodnju naspram posljedica od potencijalnog izlivanja nafte, pomora ribljeg fonda, zagađenja mora, negativnih uticaja na turizam, kao i trajnog urušavanja prirodnog ambijenta.

Riječ o projektu koji korjenito mijenja razvojni pravac južnog regiona Crne Gore i koji je u suprotnosti sa vizijom razvoja koji je naveden u ovom Planu. Neophodno je obrazložiti opravdanost nastavka istraživanja nafte i gasa.

Primjedba se ne prihvata. Sva prethodna istraživanja su sprovedena način da su sagledani svi mogući negativni uticaji koji se odnose na ekološke posledice, zdravlje i kvalitet života građana. Na nivou PPCG se ne može zabraniti Vladi da vrši određena istraživanja. Svi projekti moraju imati urađenu Stratešku procjenu uticaja na životnu sredinu. (ili Procjenu uticaja). Ukoliko se bilo koji projekat ocjeni „štetnim“ i sa negativnim posledicama na životnu sredinu, a samim tim i na stanovništvo, takav projekat se ne može realizovati.

Primjedba 22

Strana 58. Kod posebnih ciljeva, neki su kontradiktorni, kao što su ciljevi iz stava dva i stava tri, gdje se u drugom navodi namjera povećanja učešća četinarskih vrsta a u trećem teži ka prirodnoj obnovi šuma. Takođe, kod mjera povezivanja šumarstva i energetike kroz korišćenje obnovljivih izvora energije porijeklom od šumske i drvne biomase predlaže se podizanje brzorastućih izvora energije što jeste u konfliktu sa održiviim a posebno sa težnjom ka prirodnoj obnovi šuma. Upotreba šuma, kao izvor biomase, može biti krajnje neodrživa i pogubna za šume što se i pokazalo kroz protekli period kada su šume visokog kvaliteta i ogromnom ekološkog značaja korišćene za proizvodnju peleta. Među priroritene ciljeve treba navesti i uspostvaljanje mreže prašuma, djelova šuma koji bi trebalo biti sačuvani, izuzeti od bilo kakvog korišćenja obzirom na ogroman biodiverzitetski i ekološki značaj, iako su određeni djelovi šuma prepoznati kao takvi. U prilog tome ide i obaveza definisana kroz EU Strategiju za biodiverzitet do 2030 godine, gdje se navodi da se preostale prašume moraju automatski striktno zaštiti. U strategiji je definisano da se mora zaštiti 10% kopna i 10% mora, i da sve preostale prašume moraju naći u tim okvirima zaštite.

Odgovor: Primjedba se ne djelimično prihvata. Iako su se u Nacrtu iznijeli strateški stavovi u cilju održivog razvoja šumarstva i povezivanja sa energetikom, u Predlogu plana će se preformulisati neki stavovi sa ciljem otklanjanja dilema.

Primjedba 23

Strana 61. Lovstvo- Prioritet razvoja lovstva treba biti hitno sprovođenje reforme sistema koji se pokazao kao nefunkcionalan i neodrživ. Potrebno je sprovesti efikasnu zakonodavnu i institucionalnu reformu lovstva (kako bi se izvršila revizija liste zaštićenih vrsta, revizija lovnih vrsta i trajanja lovnih sezona), zatim kako bi se organizovao adekvatan monitoring, a prije svega izradilo nulto stanje divljači u lovištima od strane stručnih i kredibilnih institucija sa ciljem dobijanja podataka o stvarnoj brojnosti populacija. Takođe, reforma je potrebna radi jačanja kapaciteta lovočuvarskih i inspekcijskih službi koje bi trebalo biti u potpunosti nezavisne i pod kontrolom Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Osim toga, potrebno je izvršiti temeljno restruktuiranje Lovačkog saveza i lovačkih organizacija i jačanje njihovih kapaciteta u cilju efikasnog upravljanja divljači i lovištima.

Mjera “Podsticanje razvoja lovstva i stvaranje poslovnih prilika i otvaranje novih radnih mjesta” treba biti doprinos ostvarivanju povećanja kapaciteta korisnika lovišta u cilju efikasnog upravljanja istim, kao i spriječavanju krivolova, a ne radi doprinosa samom zapošljavanju i povećanju broja radnih mjesta.

Neophodno je u mjerama navesti Unaprijeđenje sistema monitoring/prikupljanje i obradu podataka o divljači u saradnji sa nadležnim institucijama i ostalim zainteresovanim stranama iz oblasti zaštite prirode i divljači s obzirom da je postojeći sistem monitoringa nedovoljno precizan i netransparentan uz brojne manjavosti. Osim toga, kao jednu od mjera treba realizovati i reformu lovstva tj. usaglašavanja pravnih statusa korisnika i unaprijeđenje njihovih kapaciteta sa ciljem efikasnog upravljanja lovištima, kao i unaprijeđenje i efikasno sprovođenje zakonskog okvira u oblasti upravljanja i zaštite divljači i njihovih staništa.

Lovni turizam ne treba da bude pravac razvoja ove oblasti jer se inače lov slabo kontroliše i u redovnim uslovima (jedan od najvećih problema u svim lovištima u Crnoj Gori), pa je nezamislivo da se prije sprovedene reforme lovstva i jačanja kapaciteta korisnika lovišta dodatno promoviše u svrhe turizma. Stoga, predložene mjere “mogućnosti razvoja lovišta i ostvarivanje turističkog i sportskog potencijala lova” i “održivi razvoj i unaprijeđenje ovog sektora kao podrška razvoju turizma u Primorskom region” ne trebaju biti dio plana razvoja lovstva u narednom periodu

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Određeni stavovi će biti preformulisani.

Sprovođenje predloženih mjera podrazumijeva da se to odradi u skladu za zakonskim i pod zakonskim propisima, od strane stručnih i ovlađćenih osoba. Ako se tako radi onda nema prepreka ni za kakvu mjeru, u protivnom beskorisno je bilo šta raditi.

Primjedba 24.

Strana 77. Zona Skadarskog jezera - Problematičan je predlog da se razvija saobraćajna linija rijekom Bojanom koja povezuje jezero i more, jer je isto kontradiktorno sa ciljevima razvoja ovog područja kao zaštićenog i izuzetno vrijednog sa aspekta bogatstva biodiverziteta. Rizici od zagađenja u Nacionalnom parku Skadarsko jezero treba da se ublažavaju a ne pojačavaju intenziviranjem saobraćaja. Nije logično da se u istom dokumentu potencira zaštita područja i razvoj jezerskog saobraćaja za prevoz robe i putnika u mjeri koja ne može biti u skladu sa principima zaštite. Dodatno, ne analizira se mogućnost razvoja saobraćaja rijekom koja ima problem nakupljanja sedimenata na samom ušću. Plan ne prepoznaje i ne predviđa rješavanje problema erozije Ade Bojane koja je u svakom smislu povezana sa plovnošću i prohodnošću same rijeke.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Predlog povezivanja Skadarskog jezera i mora, rijekom Bojanom se zadržava uz obavezu da se posebno ispita aspekt zaštićenog prostora i njenog biodiverziteta. Problem erozije Ade Bojane će se istaći u Predlogu plana.

Primjedba 25

Strana 81. Zona Durmitor i Sinjajevina sa kanjonom Tare - Prostorni plan predlaže izgradnju dodatnih skijališta. Imajući u vidu uticaje klimatskih promjena i primjer neuspješne zimske sezone 2023/2024 godine, neophodno je obrazložiti opravdanost dodatnih projekata izgradnje skijališta.

Odgovor: primjedba se djelimično prihvata. Predlaže se prije svega organizovanje i planiranje planinskih centara za cjelogodišnje korišćenje a bilo koje planiranje u skijališta podrazumijeva detaljne analize sa aspekta klimatskih promjena, pogodnosti za razvoj skijališta i analizu uticaja na prostor i životnu sredinu.

Primjedba 26

Strana 221. U tabeli zaštićenih i potencijalno zaštićenih područja neophodno je dodati Nikšićko polje sa Budoškim barama, Slivljem i jezerima Krupac i Slano jer po postojećim podacima već sada ispunjavaju kriterijume za Ramsar močvarno područje, time i za određeni stepen nacionalne zaštite. Takođe, Ćemovsko polje mora biti prepoznato obzirom na biodiverzitetski značaj ali i degradiranost koja ga je svela na jako mala, fragmentisana područja koja su ostala blizu prvobitnog stanja ali su i dalje pod velikim pritiskom.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. U Predlog plana će se uključiti sva potencijalno zaštićena i zaštićena područja, koja predloži Agencija za zaštitu životne sredine kao nadležna institucija.

Strana 220. U tabeli u kojoj se navodi Emerald ekološka mreža, nedostaju brojna Emerald područja. Potrebno je ovo izmijeniti i usaglasiti za zvaničnom Emerald mrežom.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Iako su se u svim prethodnim fazama koristili dostupni zvanični podaci, u Predlogu plana će biti usaglašen sa podacima Agencije za zaštitu životne sredine.

Primjedba 27

Strana 226. Kod planiranih manjih aerodroma pominje se i Ulcinj, obzirom na već poznatu lokaciju kao i veliki značaj koji područje ima za ptice, ovu lokaciju je neophodno isključiti iz daljih planiranja jer je puno argumenata koji idu u prilog stavu da se tamo ne bi smjelo graditi jer je to migratorni koridor, na samoj lokaciji je velika kolonija pčelarica, kao i blizina Ulcinjske solane područja pod međunarodnom i nacionalnom zaštitom.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Opštini Ulcinj je planiran manji aerodrom koji bi ugrožavao područje zaštite ptica.

Primjedba 28

Korekciju nacrta PPCGa u dijelu poglavlja 10.5 Pregled potencijalnih zaštićenih područja prirode u Crnoj Gori i priloga 8 – Zaštita prirodne i kulturne baštine, a u cilju eksplicitnog uključivanja gornjeg toka rijeke Ćehotine na teritoriji opštine Pljevlja u zonu zaštićenih prirodnih područja. Za razliku od koncepta PPCGa, u kojem je u dijelu projekcije zaštite prirode, a u dijelu Parkova prirode, gornji tok rijeke Ćehotine na pljevaljskoj teritoriji bio projektovan kao buduće zaštićeno područje, u nacrtu PPCGa gornji tok rijeke Ćehotine na teritoriji prednje pomenute teritorije se ne pominje u poglavlju 10.5 Pregled potencijalnih zaštićenih područja prirode u Crnoj Gori, kao ni u prilogu 8. Zaštita prirodne i kulturne baštine. Sa druge strane, projekcija gornjeg toka Ćehotine na pljevaljskoj teritoriji se daje u okviru poglavlja Projekcija zaštite prirode, a u okviru Parkova prirode na stranici 97. Takođe, da je postupak proglašenja u toku se konstatuje i okviru poglavlja Vodoprivrede na stranici 262.

Opština Pljevlja je formalno pokrenula postupak zaštite ove rijeke u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode na dijelu njihove teritorije 03.marta 2021. godine, naručivanjem Studije zaštite kod Agencije za zaštitu životne sredine. Po završetku izrade Studije zaštite, Opština Pljevlja organizuje javnu raspravu o Studiji i nacrtu odluke o proglašenju gornjeg toka rijeke Ćehotine u kategoriji Parka prirode u periodu od 14.02 – 07.03.2022. godine. Nakon javne rasprave, Opština Pljevlja dobija pozitivna mišljenja nadležnih institucija, kao i saglasnost Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma na Odluku o proglašavanju zaštićenog područja Park prirode „Gornji tok rijeke Ćehotine“, čime su se stekli svi preduslovi za usvajanje pomenute Odluke od strane Skupštine Opštine Pljevlja.

Pozitivna mišljenja nadležnih instititucija koja su prepoznata Zakonom o zaštiti prirode i saglasnost resornog Ministarstva dostavljamo u prilogu.

Prema Studiji zaštite, koju je izradila Agencija za zaštitu životne sredine Crne Gore, prirodne/ekološke karakteristike i vrijednosti/obilježja područja Parka prirode „Gornji tok rijeke Ćehotine“ potvrđuju prisustvo nacionalno i međunarodno značajnih staništa i vrsta ne samo u vodenom (Hucho hucho - mladica i druge vsrte riba, kao i rakovi i drugi vodeni organizmi) već i u kopnenom dijelu tog zaštićenog područja (Natura staništa 3240 i 91E0 pored rječnog toka Ćehotine i Kozičke rijeke i Natura šumski stanišni tip u dijelu Mejdanice).

Dodatno, veoma je važno istaći to da zaštita gornjeg toka rijeke Ćehotine nije konfliktna sa potencijalnim planovima razvoja, kao ni sa interesima i načinom života lokalnih zajednica na tom području.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Dopuniće se u Predlogu plana.

Primjedba 29

Što se tiče hidroelektrane Boka, kao što se i navodi u Nacrtu, ona je u potpunosti neprihvatljiva i destruktivna iz nekoliko ključnih razloga. Prvo, realizacija ovog projekta bi podrazumijevala ispuštanje ogromnih količina slatke vode u Risanski zaliv, gdje se nalaze preventivno zaštićena područja poput Sopota i Dražinog vrta. Ova područja će, prema trenutnim naznakama, biti proglašena trajno zaštićenim područjima. Pored toga, unošenje tolike količine slatke vode iz Bilećkog jezera moglo bi ozbiljno narušiti prirodnu ravnotežu morskog ekosistema ovog dijela zaliva. Iz navedenih razloga, planiranje hidroelektrane na ovom toku bez obzira na planiranu snagu je neprihvatljiv, nije u skladu sa principima zaštite životne sredine, može imati dugoročne negative efekte na više ekosistema (posebno morski), te samim ti ne treba uopšte biti navedena u Planu.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. HE Boka će biti uklonjena kao projekat, a dio teksta se zadržava kako bi se zadržala mogućnost pronalaženja najboljeg rješenja za valorizaciju potencijala koji CG ima u Bilećkom jezeru.

Primjedba 30

Na strani 172 navodi se i VE Korita. Sama lokacija je problematična jer se nalazi na prostoru kojem gravitiraju bjeloglavi supovi iz Srbije, sa najveće kolonije na Balkanu, ove ugrožene vrste lešinara.Obzirom da je to prirodni nastavan Pešterske visoravni, i da ptice ne prave razliku, nemoguće je razmatratit ni vjetroelektranu ni solarni park na pomenutoj lokaciji a da se ne očekuje katastrofalan uticaj na bjeloglave supove, koji su kao vrsta i prepoznati kao veoma osjetljivi na ovu infrastrukturu.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Predmetna elektrana je dobila UTU od resornog ministarstva čime je na osnovu preliminarne dokumentacije prošla prvu provjeru izvodljivosti. Svakako, u obavezi su da u daljem razvoju projekta, a prije dobijanja građevinske dozvole dobiju saglasnost i na Elaborat o uticaju na životnu sredinu bez koje projekat ne može biti realizovan.

Sugestija o potrebi da se izrade mape osjetljivosti biće uključena kao dodatak opštim uslovima o planiranju korišćenja vjetro i solarnog potencijala koji su već dio dokumenta.

Neophodno je izraditi Mape osjetljivosti koja bi dala tačan presjek “no go areas” kada su u pitanju ovakvi energetski objekti. Obzirom na to da je Crna Gora teritorijalno mala, da je konfiguracija terena izuzetno specifična, a da predstavlja izueztno važnu tačku na jadranskom migratornom koridoru to bi ova mapa osjetljivosti odredila tačno koji su regioni bez konflikta između ptica i vjetroturbina i ne bi prepustila svakoj pojedinačnoj EIA da se bavi tom analizom.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Stručni tim PPCG je pri pripremi Nacrta plana dostavio Agenciji za zaštitu životne sredine grafičke priloge za saobraćaj i ostalu infrastrukturu, što je razmatrano u procesu izrade Projekta GEF 7 o biodiverzitetu. Cilj je da se izbjegnu konflikti za zaštitom prirode,

ali u situaciji kad nije moguća realizacija projekata infrastrukture koji su važni i neophodni za dalji razvoj Crne Gore, potrebno je postići kompromis. (pri planiranju u detaljnijoj planskoj dokumentaciji i na nivou projektovanja). Uostalom, scenario razvoja je da štitimo prostor Crne Gore, prirode i njenih vrijednosti, ali da se istovremeno razvijamo kao Evropska država, sa zaštićenim područjima, odgovornim praćenjem pri implementaciji planskih rješenja, ali i razvijenom mrežom saobraćajnica i elektroenergetske mreže.

Vjetroeletkrana Brajići je posebno kritična jer se nalazi tačno na najproblematičnijem dijelu južnog migratornog koridora (Adritic Flyway) a s tim u vezi posebno zabrinjavaju velike migracije grabljivica, naročito lešinara koji koriste ovu rutu a čije kretanje pratimo već duže vrijeme u saradnji sa kolegama iz Hrvatske (bjeloglavi supovi sa Cresa). Dodatno, predložena lokacija je sporna i zbog uticaja na pejzaž i razvoj turizma pa samim tim i potrebe lokalne zajednice koja se oštro protivi izgradnji ove elektrane. Vjetroelektrana na području teritorije Nikšić - nisu uzeti u obzir kumulativni efekti svih pobrojanih VE na ovako malom prostoru. Dokument ne pominje rješavanje problema upravljanja i odlaganja otpada nakon isteka radnog vijeka vjetranjača/turbina i solarnih panela. Izgradnjom ovolikog broja vjetroelektrana stvara se ozbiljan problem otpada koji će eskalirati u narednih 30 godina koliko je vijek turbina.

Odgovor: U Nacrtu plana je VE Brajići navedena kao energetski potenijal u Crnoj Gori, u periodu kad je rađen DPP za vjetroelektranu Brajići. Tehnoekonomski je predmetni projekat izvodljiv. U periodu izrade Nacrta PPCG pokrenuta je izrada DPP-s za VE Brajići i izrada plana je u fazi Nacrta zaustavljena. U Javnoj raspravi su iskazana oštra negodovanja od strane stanovnika Budve, posebno mještana Paštrovskih sela. U Predlogu plana se navodi vjetroelektana Brajići ali njena realizacija zavisi od ispunjavanja svih uslova zaštite prostora životne sredine I drugih vrijednosti koje su istaknute u toku Javne rasprave. U PPCG se daju opšte smjernice za izgradnju solarnih i vjetroelektrana i sve lokacije koje budu ispunjavale uslove (da nisu u konfliktu sa drugim namjenama u prostoru, poljoprivrednim zemljištem, zaštićenim područjima, vodoizvorištima, naseljima, zaštitćenim i potencijalno zaštićenim kulturnim dobarima) , mogu se realizovati. U slučaju konflikta sa zaštićenim područjima, naseljima i drugim namjenama koje se navode, realizacija nije moguća.

3. Komentari na dokument "SPU Nacrt PPCG"

Primjedba 1

Strana 31. Plan razvoja lovstva- Opšti cilj i posebni cilj razvoj lovstva su veoma generalno i šturo definisani, za razliku od ostalih oblasti u okviru poglavlja 1.3.3 Šumarstvo, drvna industrija i lovstvo. Prioritet razvoja lovstva treba biti hitno sprovođenje reforme sistema koji se pokazao kao nefunkcionalan i neodrživ. Potrebno je sprovesti efikasnu zakonodavnu i institucionalnu reformu lovstva (kako bi se izvršila revizija liste zaštićenih vrsta, revizija lovnih vrsta i trajanja lovnih sezona), zatim kako bi se organizovao adekvatan monitoring, a prije svega izradilo nulto stanje divljači u lovištima od strane stručnih i kredibilnih institucija sa ciljem dobijanja podataka o stvarnoj brojnosti populacija. Takođe, reforma je potrebna radi jačanja kapaciteta lovočuvarskih i inspekcijskih službi koje bi trebalo biti u potpunosti nezavisne i pod kontrolom Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Osim toga, potrebno je izvršiti temeljno restruktuiranje Lovačkog saveza i lovačkih organizacija i jačanje njihovih kapaciteta u cilju efikasnog upravljanja divljači i lovištima. U ovom potpoglavlju, kao i u ostalom dijelu Poglavlja 1.3.3 treba definisati prioritetne ciljeve koji trebaju biti realizovani u narednih pet godina.

Primjedba 2.

Strana 142. Lovstvo-Imajući u vidu da su tokom 2023. godine usvojene lovne osnove za period 2023-2033 za sva lovišta u Crnoj Gori, smatramo da proces donošenja PPCG i lovnih osnova je trebao biti usaglašen.

Imajući u vidu da "U daljoj razradi PPCG i ovog dokumenta daće se analiza važećih lovnih osnova i na osnovu toga dati jasna ograničenja u daljoj razradi", nakon donošenja PPCG treba pokrenuti reviziju usvojenih lovnih osnova svih lovišta i dodatno definisati aktivnosti i mjere suzbijanja nedozvoljenih aktivnosti.

Primjedba 3

Hidroelektrane - U kanjonu Komarnice bilježimo prisustvo tri vrste sa Annexa 1 Direktive o pticama: suri orao (Aquila chrysaetos), sivi soko (Falco peregrinus) i velika ušara (Bubo bubo). Upravo ove tri vrste, kao i druge ptice stijena, litica i kamenjara suočiće se sa gubitkom staništa uslijed eventualne izgradnje HE. Konkretno,

ako uzmemo u obzir da će izgradnja HE da utiče na dva gnijezdeća para surog orla, jednog u Komarnici a drugog u Pivi, onda imamo uticaj na 2 od 40-66 parova, koliko po istraživanjima gnijezdi na teritoriji Crne Gore, što je 3 do 5% populacije. Čak i samo uticaj na jedan par u Komarnici je veći od 1% : 1,5 – 2,5%. Kada je u pitanju velika ušara, kao treća Annex I vrsta, potencijalno je ugroženo gniježđenje do 10 parova, od procijenjenih 240 do 460, što je do nekih 0,5% populacije na nacionalnom nivou. To svakako nije zanemarljivo, jer generalno pravilu u EU govori o tome da kumulativni uticaj svih investicija u zemlji ne bi trebao da utiče na više od 1% populacije bilo koje Annex I vrste. U tom slučaju HE Komarnica bi bila kap koja bi definitivno prelila čašu kada su u pitanju problemi sa kojima se suočava ova vrsta, uzevši u obzir neplansku urbanizaciju primorja, zatim elektrokuciju, izgradnju autoputa koja utiče na populaciju u reonu kanjona Morače, itd.

Projekti koji bi narušili status rijeke nisu dozvoljeni prema Okvirnoj direktivi o vodama EU, osim ako ne dobiju pravo na derogaciju u skladu sa članom 4(7) Direktive. Ponovo je potrebna detaljna procjena, koja nije sprovedena u slučaju Komarnice.

Loš kvalitet Elaborata o procjeni uticaja HE Komarnica na životnu sredinu. Elaborat objavljen u februaru 2022. nije uspio pravilno da procjeni: osnovni scenario, kumulativni uticaj sa drugim projektima, uticaj i ranjivost na klimatske promjene i moguća alternativna rešenja.

Nedostatak ocjene prihvatljivosti - nije sprovedena procjena uticaja projekta na zaštićena područja, vrste i staništa, dok potencijalna Natura 2000 područja Bukovička dolina, Vojnička planina i Komarnica i Pridvorica nisu ni pomenuti u izvještaju.

Loš kvalitet Strateške procjene uticaja (SPU) HE Komarnica na životnu sredinu - u postupku strateške procjene uticaja na životnu sredinu, osnovni podaci o biodiverzitetu su ograničeni na biljke/staništa, faunu riječnog dna (bentos), ribe i sisare. Autori su priznali da će druge grupe, kao što su vodozemci, gmizavci, ptice itd. biti pogođeni, ali nisu naveli pojedinačne vrste niti objasnili uticaje, posebno u vezi sa podzemnom faunom koja je još uvjek neistražena u ovom regionu. Slično je kasnije navedeno i u Elaboratu. Sa druge strane, grupa naučnika European Biodiversity Survey sprovela je prošle godine šestogodišnju ekspediciju u Komarnici, i uprkos lošim vremenskim uslovima, za samo šest dana pronašla je jasne dokaze o vrijednostima Komarnice i potrebi njene zaštite na evropskom nivou.[10]

Nedostatak pristupa pravnog postupka u postupku SPU - nacionalni zakon ne predviđa pokretanje pravnog postupka protiv bilo koje odluke koja proizilazi iz postupka SPU.

Pogrešna primjena termina ,,prevlađujući javni interes" člana 4(7) Okvirne direktive o vodama - u nacionalnom zakonu, termin je zamjenjen sa ,,javni interes", dok svi javni interesi nisu ,,prevlađujući". Iako crnogorski Zakon o energiji navodi da su svi energetski projekti od javnog interesa, potrebno je jasno dokazati u konkretnim slučajevima da je javni interes i preovlađujući.

Nedostatak procjene uticaja projekta na vodene tokove - zbog koncepta ,,javnog interesa", koji prema nacionalnom zakonu važi za sve projekte proizvodnje električne energije, nije bilo procjene za ovaj specifični projekat. Osim toga, nedostatak izvodljivih alternativa predloženom projektu nije dokazan.

Primjedba 4

Strana 174. SAOBRAĆAJNI RAZVOJNI KORIDORI

U ovom pasusu navodi se da ne postoje sistematizovani podaci biodiverziteta i da ne postoje Crvene liste ili Crvene knjige, što nije slučaj. Crna Gora za sada ima izrađene tri Crvene liste (Crvena lista ptica, Crvena lista vodozemaca i gmizavaca i Crvena lista dnevnih leptira), te je potrebno preformulisati pasus i uvrstiti pomenuta dokumenta.

Primjedba 5

Strana 176. VODOPRIVREDA

U rečenici "kroz aktivnosti koje se odnose na uređenje vodotokova (Bojana, Zeta, Lim, Tara i Ćehotina), ali i namjensku eksploataciju rječnih nanosa (eksploatacija riječnog nanosa, uključuje i komercijalnu eksploataciju), prepoznati su značajni uticaji koji dovode do narušavanja ekosistema i uticaja na staništa i vrste vodenih

[10] European Biodiversity Survey, Komarnica valley survey, November 2023
https://www.biodiversitysurvey.eu/wp-content/uploads/2023/11/Komarnica-report-v1.3.pdf

tokova i obala.” izostaju nazivi vodotokova na kojima se vrši eksploatacija rječnih nanosa, te je potrebno uvrstiti imena vodotokova (poput Morače, Cijevne itd) u ovom pasusu.

Primjedba 6

Strana 176. U okviru oblasti LOVSTVA, planirano je unapređenje u smislu preduzimanja mjera za razvoj, očuvanje i unapređenje opšteg brojnog stanja autohtonih populacija divokoze, srne, zeca, medvjeda, velikog tetrijeba, jarebica, orlova, sokolova i drugih životinja. Vrste divokoza, medvjed, srna, veliki tetrijeb, orlovi i sokolovi su zakonom zaštićeni i ne smiju biti tretirani kao lovna divljač.

Primjedba 7

Strana 177. TURISTIČKI RAZVOJ, za primorski region. U dijelu “Ovo će biti veliki uticaj na staništa koja su nekada zauzimala velike površine, ali su zbog ekspanzije turizma i drugih vidova značajno smanjena i postaju sve rjeđa. U prvom redu ovo se odnosi na makiju koja je zbog velike ugroženosti, a od velikog značaja za očuvanje biodiverziteta, u pojedinim zemljama već dobila zaštitu.” treba dodati, pored makije, i morske pećine duž obale kao važno stanište za odmor i reprodukciju ugroženog sisara sredozemne medvjedice (Monachus monachus). Pećine su pod velikim pritiskom uslijed izgradnje turističke infrastrukture duž obale i uznemiravanja kao posledice turističkog razvoja.

Primjedba 8

Strana 181. Uticaj na morski biodiverzitet

U okviru dijela teksta “Povećanjem korišćenja obalnog područja i mora u obalnoj (i kontaktnoj) zoni doći će do negativnog uticaja na već oštećene obalne ekosisteme, odnosno biocenoze.” posebno pomenuti morske pećine prethodno mapirane kao izuzetno važna staništa za reprodukciju i odmor sredozemne medvjedice (Monachus monachus) koja mogu biti ugrožena uslijed uticaja realizacije PPCG u užem obalnom području.

Primjedba 9

Strana 199. U tabeli 6.1. Ocjena uticaja planskih rješenja je uticaj Pomorske privrede (Unapređenje poslovanja luka i bolja povezanost) na biodiverzitet i vodu označen sivom bojom. Mišljenja smo da je potrebno izmeniti u crvenu boju (Izrazito negativan uticaj), s obzirom na planiranu izgradnju luke Virpazar, te mnogobrojnih novih planiranih projekata u moru, što će imati negativan uticaj na biodiverzitet. Isto se jasno navodi u poglavlju 6. UTICAJI PO ZDRAVLJE LJUDI I ŽIVOTNU SREDINU, pasus POMORSKA PRIVREDA na strani 177, gdje piše da će “svi vidovi saobraćaja na vodi imati značajne negativne uticaje na biodiverzitet i životnu sredinu jer je planirano značajno povećanje frekvencije saobraćaja, što znači veći broj plovila, veće zagađenje, veći pritisak na staništa i morske vrste koje su posebno osjetljive na sve vidove zagađenja (npr. morske cvjetnice, NATURA 2000 vrste) i uznemiravanje životinja.”

U skladu sa ovim, prilagoditi Procentualno učešće vrednovanih uticaja Prostornog plana Crne Gore na segmente životne sredine u Tabeli 6.2.

Primjedba 10

Strana 208. Mjere zaštite biodiverziteta i prirodnih dobara. Pod rednim brojem 4. Navodi se revizija spiska zaštićenih taksona iz 2006. Godine. Nove liste za floru, faunu i gljive su ažurirane od strane Agencije za zaštitu životne sredine i trenutno u procesu dostavljanja komentara na iste. Usaglasiti. Takođe, dodati kao novu mjeru donošenje akcionih planova za borbu protiv stranih invazivnih biljnih i životinjskih vrsta, čije intenzivno širenje predstavlja izuzetnu opasnost po biodiverzitet, kako po kopnene tako i po vodene ekosisteme, dok metode njihovog uklanjanja/kontrole nisu definisane u planskim dokumentima, te se nedovoljno sprovode ili uopšte ne sprovode u praksi.

Primjedba 11

Strana 209. Mjera “poboljšanje zaštite posebnih zaštićenih zona za ptice” je nejasna. Obrazložiti dodatno i uvrstiti povećanje efikasnosti upravljanja zaštićenim područjima uz donošenje neophodnih Planova upravljanja.

Primjedba 12

Strana 211. Mjere zaštite i unapređenje zdravlja stanovništva Dodati mjeru da se izgradnja različitih postrojenja koja mogu imati štetan uticaj na zdravlje ljudi mora planirati van naseljenih zona.

Primjerdba 13

SPU izvještaj pogrešno tvrdi da hidroelektrane imaju pozitivan uticaj na smanjenje emisija gasova staklene bašte (1.6. Uticaji na vodu). U stvarnosti, količina gasova staklene bašte emitovanih po jedinici proizvedene energije može biti i do četiri puta veća u slučaju hidroelektrana (vještački rezervoari) nego u slučaju konvencionalne termoelektrane na ugalj[11]. Rezervoari stvoreni branama su važan izvor gasova staklene bašte u atmosferi. Vještački rezervoari stvoreni branama se razlikuju od prirodnih sistema na nekoliko ključnih načina koji mogu pojačati emisije GSB iz tih sistema. Prvo, potapanje velikih količina organske materije sa kopna može pokrenuti mikrobnu dekompoziciju, pretvarajući organsku materiju skladištenu u nadzemnoj i podzemnoj biomasi u ugljen-dioksid (CO2), metan (CH4) i azotni oksid (N2O). Drugo, rezervoari često doživljavaju veće fluktuacije nivoa vode od prirodnih jezera. Padovi hidrostatskog pritiska tokom spuštanja nivoa vode mogu pojačati stope ispuštanja CH4 (npr. rbulicija) na kratko . Na kraju, visoki odnos površine sliva prema površini rezervoara i blizina ljudskih aktivnosti karakteristična za mnoge rezervoare vjerovatno će povećati dopremanje organske materije sa kopna na vodu (u odnosu na prirodna jezera), potencijalno podstičući dodatnu dekompoziciju. Emisije su uglavnom u obliku metana, gasa staklene bašte sa relativno kratkim vijekom u atmosferi, ali vrlo jakim kratkoročnim efektom zagrijavanja. Gasova SB emisije iz rezervoara su globalno približno 1.3% antropogenih CO2 ekvivalentnih emisija tokom perioda od 100 godina, pri čemu su emisije CH4 sa površina rezervoara slične onima iz rižinih polja ili iz spaljivanja biomase. Osim toga, rezervoari u srednjim širinama mogu emitovati toliko CH4 koliko i tropski sistemi (CH4 emisije iz rezervoara Amazona statistički nisu razlikovane od emisija CH4 iz rezervoara u drugim regionima).[12]

Odgovor: Svi komentari će biti sagledani na daljem radu na SPU na životnu sredinu

Centar za zaštitu i proučavanje ptica
CCE Bankwatch Network
Crnogorsko društvo ekologa

365. DRUŠTVO EKOLOGA, 04-332/24-1643/365 I 293. 04- 332/24-1643/293 Crnogorsko društvo ekologa
Oblast:

Poštovana/I,

U prilogu Vam dostavljam zajednički izvještaj o prijedlogu razvoja Buljarice a kao prilog Nacrtu prostornog plana Crne Gore do 2040. Godine.

Komentari i sugestije na Nacrt prostornog plana Crne Gore do 2040. godine

[11] Luke Gibson, Elspeth N. Wilman, William F. Laurance, How Green is 'Green 'Energy?, Trends in Ecology & Evolution, Volume 32, Issue 12, 2017, Pages 922-935, ISSN 0169-5347, https://doi.org/10.1016/j.tree.2017.09.007, https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169534717302380)

[12] Bridget R. Deemer, John A. Harrison, Siyue Li, Jake J. Beaulieu, Tonya DelSontro, Nathan Barros, José F. Bezerra-Neto, Stephen M. Powers, Marco A. dos Santos, J. Arie Vonk, Greenhouse Gas Emissions from Reservoir Water Surfaces: A New Global Synthesis, BioScience, Volume 66, Issue 11, 1 November 2016, Pages 949–964, https://doi.org/10.1093/biosci/biw117

I Opšti komenatri:

1. Koncept prostornog plana i Strateška procjena uticaja (SPU) izvještaj ne ispunjavaju zahtjeve člana 5(1) i Priloga I (h) Direktive o SPU, koji zahtijevaju identifikaciju, opisivanje i procjenu razumnih alternativa uzimajući u obzir ciljeve i geografski opseg plana ili programa. Potrebno je pružiti pregled razloga za odabir obrađenih alternativa, kao i opis kako je procjena izvršena, uključujući eventualne poteškoće (poput tehničkih nedostataka ili nedostatka stručnosti) u prikupljanju potrebnih informacija. U slučaju Koncepta prostornog plana (1.2 Vizija razvoja), čak i SPU izvještaj navodi da Nacrt prostornog plana raspravlja o različitim scenarijima razvoja Crne Gore bez oslanjanja na postojeće prostorne potrebe ili razvojne ciljeve. Nedostaju definisani pokazatelji za evaluaciju ovih scenarija i odabir najpovoljnijeg. Predloženim scenarijima nedostaju kvantitativni podaci i specifične razvojne karakteristike neophodne za pravilnu evaluaciju. Postoji nedostatak jasnoće u definisanju scenarija i odsustvo kriterijuma za odabir najbolje opcije. Izvještaj sugerirše čekanje dodatnih podataka iz projekta biodiverziteta prije završetka procjene. Naglašava potrebu za jasnim kriterijumima zasnovanim na principima održivog razvoja pri odabiru najpovoljnijeg scenarija. Predloženi scenariji treba da se oslanjaju na sveobuhvatnu analizu i pravne okvire kako bi bila osigurana zaštita životne sredine i održivi razvoj. (8. Pregled... SPU izvještaja).

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Obrazloženje: Scenariji razvoja su razmatrani u prethodnoj fazi izrade plana (faze Koncept plana), koja je završena i organizovano je Prethodno učešće javnosti. Tada je Koncept plana komentarisan kao da se radi o Nacrtu plana, a sada kad je usvojen Nacrt plana (oktobar 2023,g,), ponovo razgovaramo o scenariju razvoja. Prethodno razmatrani kvanitativni podaci u fazi Koncepta plana su elaborirani na osnovu raspoloživih podataka, analize stanja i očekivanih projekcija razvoja.

Odabrani scenario razvoja je detaljno obrazložen, po svim oblastima i kao strateško opredjeljenje razvoja Crne Gore, koje je u skladu sa zvaničnom politikom razvoja Crne Gore. Predstavlja težnju ka ekonomski i socijalno razvijenom državom, koja primjenjuje nacionalne i međunarodne standarda i propise, poštuje u svim oblastima principe zaštite prostora i životne sredine i u prvom periodu sanira uočene probleme i konflikte u razvoju.

Pri ozbiljnim analizama u svim sektorima, analizirano je: realizacija prethodno postavljenih ciljeva u prethodnom planu i ocjena stanja, postojeće potrebe, ciljevi razvoja za naredni period i projekcija razvoja, sa definisanim prioritetima I indikatorima za praćenje realizacije.

Dodatna studija biodiverziteta, koja je pomenuta u primjedbi, je bila u izradi kad je Nacrt plana već usvojen, pa je sa obrađivačima studije, resornim Ministarstvom i Agencijom za zaštitu životne sredine dogovoreno da se u Predlogu plana, implementiraju i podaci i zaključci predmetne studije.

2. Prostorni Plan kao krovni dokument jedne države treba jasno da povuče granicu između područja koja su već zaštićena ili čija se zaštita planira i onih područja na kojima se planira izgradnja određenih infrastrukturnih projekata. Neprihvatljivo je dozvoliti bilo kakve aktivnosti u zaštićenim područjima koja su od visokog biodiverzitetskog značaja, a koje nisu u skladu sa ciljevima zaštite prirode. Takvo postupanje ne samo da troši nepotrebno finansijske i ljudske resurse, već dovodi u pitanje samu svrhu zaštite. Dodatno, za područja koja su od evropskog značaja, kao što su Emerald područja odnosno buduća Natura 2000 područja, nije dovoljno tvrditi da je sprovođenje planiranih infrastrukturnih projekata od javnog interesa, već je potrebno dokazati da su ti projekti od Preovlađujućeg javnog interesa, shodno evropskoj legislativi.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Nije moguće povući jasnu granicu između zaštićenih područja, potencijalno zaštićenih područja, preporuka zaštite prema Studiji biodiverziteta sa jedne strane i infrastrukturnih projekata. U planu se ističe da se pri planiranju na detaljnom nivou ne dozvoljavaju aktivnosti na područjima visokog biodiverzitetskog značaja. Kad je infrstruktura u pitanju, traži se uvjek plansko rješenje koje nema negativnih uticaja na zaštićena područja, ali je nemoguće planirati saobraćajnu mrežu i značajne dalekovode na prostoru Crne Gore, a da se u potpunosti izbjegne svako zaštićeno ili potencijalno zaštićeno područje.

3. Kada se radi o zaštiti pejzaža, bitno je da u planiranju imamo jasno definisan prostorni raspored i identifikujemo nove oblasti koje su bogate prirodnim resursima, uključujući Buljaricu, rijeke Moraču, Mrtvicu, Ćehotinu, planine Hajlu, Sinjajevinu, Moračke planine, Zeletin, Visitor i Ljubišnju. Prostorni plan mora da bude usklađen sa zaštićenim prirodnim područjima i dati prednost prirodi nad infrastrukturom. Važno je shvatiti da kad izgubimo prirodna bogatstva, ne možemo ih povratiti, dok za infrastrukturne projekte postoje brojne alternative u smislu lokacija i tehnoloških rješenja.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Plan izričito naglašava zaštitu prirode, počev od vizije razvoja, pa kroz sve sektore u planu. Upravo se i traže pri planiranju infrastrukture alternativna rješenja kroz izradu Idejnih rješenja, u cilju očuvanja prostora i prirode.

II Specifični komentari

1. Zaštita Buljarice

1.1. U dijelu razvojne zone Boka Kotorske i Budve, ističe se prioritet u razvoju visokokvalitetnog turizma u obalnom pojasu na području Jaza, Lučice i Buljarice. Neophodno je precizirati koji su to oblici turizma sa jasno definisanim kapacitetima u navedenim područjima. Napominjemo da su u pitanju izuzetno vrijedni ekosistemi, sa ogromnim brojem staništa i vrsta, ugroženih i zaštićenih na nacionalnom i internacionalnom nivou. Poseban akcenat treba biti stavljen na zaleđe Buljarice. Ono predstavlja jedno od rijetkih preostalih mediteranskih močvarnih područja u regionu, odnosno jednu od najvrijednijih brakičnih močvara na obali Jadrana, koja je plažom povezana sa livadama morske cvjetnice posidonije (*Posidonia oceanica*) koje pripadaju zaštićenom području u moru Katič. Buljarica je jedinstvena po dobro očuvanim slatkovodnim ekosistemima i velikom bogatstvu biljnih, životinjskih vrsta i staništa od kojih su brojna zaštićena na nacionalnom i međunarodnom nivou. Postoje brojni podaci koji idu u prilog navedenom.[13]

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se ne daju kapaciteti za razvoj turizma na konkretnim lokacijama. Kad su u pitanju navedene lokacije Buljarica i druge, njihov prirodni značaj se ističe u sektoru Zaštite prirode, a u dijelu turističkog razvoja se planira razvoj turizma uz poštovanje režima zaštite. Plaže su svakako turistički motiv, bez obzira na mogućnost izgradnje u zaleđu. Na detaljnijem planskom nivou (PUP opšina), lokacije i mogućnost izgradnje se mora razmatrati sa aspekta zaštite prostora.

U Predlogu plana će se dati smjernice koja se tiče razvoja turizma u zaštićenim i posebno vrijednim područjima.

1.2. **Najznačajniji dio za strogu zaštitu Buljarice predstavlja močvarni dio u zaleđu plaže** u kom se nalaze: rijeka, veliki broj kanala, bara i lokvi. U Buljarici je zabilježeno ukupno 22 vrste gmizavaca, što čini oko 60% od ukupnog broja gmizavaca registrovanih u Crnoj Gori. Pored toga, zabilježeno je 11 vrsta vodozemaca, što čini oko 73% svih trenutno registrovanih vrsta vodozemaca u Crnoj Gori. Uslijed navedenog, Buljarica predstavlja tipičan i veoma značajan **herpetološki rezervat na jadranskoj obali.**

1.3. Buljarica sa zaleđem je već prepoznata kao izuzetno važna za očuvanje. Ona je označena kao **IBA** (Important Bird Area) i **IPA** (Important Plant Area), nominovana je kao **Emerald područje**, njena plaža je zaštićena kao **Spomenik prirode**, a njene vode pripadaju **Parku prirode u moru - Katič**. S obzirom na postojeće podatke, prema kojima Buljarica predstavlja stanište nekoliko vrsta iz Priloga II i obuhvata nekoliko prioritetnih staništa iz Priloga I, Direktive o staništima, kao i nekoliko vrsta iz Priloga I Direktive o pticama, Buljarica je takođe potencijalno stanište **Natura 2000.** Pored toga, Buljarica je izuzetno atraktivno područje za razvoj različitih oblika turizma, od kojih neki mogu trajno oštetiti područje.

Zbog svega navedenog, **neophodno je u Planu definisati uspostavljanje adekvatne zaštite** ovog područja kako bi se unaprijed izbjegli konflikti u planiranju razvoja ovog područja i kako bi smjernice iz plana mogle biti inkorporirane u novi prostorno-urbanistički plan Opštine Budva, kojoj Buljarica pripada. Razvoj Buljarice **treba biti usklađen s potrebom zaštite njenih resursa.** Zaštita uvale Buljarica u bliskoj budućnosti trebala bi rezultirati proširenjem mogućnosti za poboljšanje životnog standarda, s dugoročnim održivim razvojem uspostavljenim oko ovog područja. Njen ekonomski razvoj podržava društvenu, kulturnu i ekološku održivost. U narednim godinama bitno je uspostaviti zaštićeno prirodno područje s precizno definisanim granicama jezgra, buffera i prelaznih zona. Stoga je **prostornim planom potrebno jasno navesti plan zaštite ovog područja, koje će uzeti u obzir i prirodne i socio-ekonomske aspekte.**

Prema Zakonu o zaštiti prirode (Službeni list 52/2016), Buljarica bi mogla biti određena kao Park prirode, Spomenik prirode ili Krajolik izvanrednih karakteristika, jer ispunjava kriterijume svih ovih kategorija propisane zakonom. Bez sumnje, Buljarica ima prirodne, ambijentalne i kulturne vrijednosti prema kojima bi trebala biti proglašena zaštićenim prirodnim dobrom čiju kategorizaciju određuju članovi 20–26 Zakona o zaštiti prirode. Prema IUCN kriterijumima, Buljarica bi se mogla svrstati

[13] https://drustvoekologa.me/wp-content/uploads/2022/01/ecosystem-based-assessment-of-biodiversity-values-and-threats-in-buljarica.pdf

u Kategoriju IV zaštićenih/upravljačkih područja. Buljarica zadovoljava dva od devet kriterijuma prema kojima bi se mogla proglasiti **Ramsarskim područjem**. To su kriterijumi 2 i 3, na temelju određenih vrsta insekata i vodozemaca.

1.4. Buljarica hitno treba upravljačke i konzervatorske mjere koje bi je revitalizovale, kako bi ublažile stresove koji su je pogađali u proteklih 35 godina. Razvoj participativnog planiranja upravljanja doprinjelo bi ostvarivanju širokog spektra mogućnosti koje proizlaze iz ekosistemskih usluga, što će, zauzvrat, značajno doprinijeti blagostanju lokalnih zajednica i šire populacije.

1.5. Vrijednost Buljarice ne čine samo prirodna dobra: dugoročno prisustvo ljudi takođe je ostavilo svoj trag na ovom području. U Buljarici se nalaze tri **važna kulturna i istorijska spomenika**: Manastir Gradište, Spomen-ploča palim patriotima regije i Memorijalno groblje interniranih u Prvom svjetskom ratu. Osim navedenih, dokumentovano je i mnogo drugih kulturnih dobara: 25 arheoloških nalazišta, 21 grupa građevina (profana tradicionalna arhitektura), 16 sakralnih mjesta i 17 memorijalnih mjesta.[14] Dakle, potrebno je uzeti u obzir sve aspekte razvoja i potreba lokalne zajednice kako bi se došlo do neke sprovodljive i realne, najbolje moguće vizije razvoja Buljarice u budućnosti koja će ići u prilog kako očuvanju ekosistema, tako i održivom razvoju lokalnih zajednica. Maslinarstvo i vinogradarstvo je tradicionalno za Buljaricu, Jedna od najvažnijih svjetskih sorti grožđa – kratošija, u Buljarici ima najčvršći mogući dokaz o porijeklu. Turizam u Buljarici treba da se bazira na prodaji prirodnih i kulturnih vrijednosti.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu plana je istaknuto za Buljaricu, između ostalog I sledeće: U dijelu Projekcija zaštite prirode: Buljarica: Mogućnost proširenja do granica: (a) EMERALD područja ME0000005 (Buljarica, 302 ha), (b) IPA područja Buljarica (156 ha) ili (c) IBA područja Buljarica (300 ha); zatim ističe se i kao Emerald ekološka mreža sa ostalih oko 32 područja;

U Predlogu plana će se uz saradnju sa Agencijom za zaštitu životne sredine dati dodatne informacije u vezi područja Buljarice.

2. Emerald ekološka mreža

2.1. Predlaže se da se dio Plana bude konkretno uspostavljanje nacionalne mreže zaštićenih područja - EMERALD. Ovaj koncept zaštitte se trenutnom verzijom plana šturo opisuje i nijesu navedene konkretne aktivnosti koje ukaziju na potrebu zvaničnog uspostavljanja. Dalje, potrebno je nominovana 32 Emerald područja isključiti iz bilo kakavih planova u kojima se planira prenamjena prostora a koji nijesu u skladu sa zaštitom prirode, što ovom verzijom plana nije postignuto. Pored toga, neophodno je za nominovana područja uraditi ažuriranje trenutnog stanja i podataka na osnovu kojih su data područja i nominovana. Nakon toga, potrebno je uraditi proširivanje područja predloženih za zaštitu u okviru nacionalne mreže. Ovo može biti proces koji prethodi uspostavljanju Natura 2000 mreže, koja će biti uspostavljenja tek kada Crna Gora bude pristupila Evropskoj Uniji. Ovaj proces dodatno olakšavaju podaci prikupljeni u sklopu projekata kartiranja za Naturu 2000 od strane Agencije za zaštitu životne sredine, a koji su vrlo relevantni i za uspostavljanje Emerald nacionalne mreže zaštićenh područja.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Iako se EMERALD mreža ističe i u Nacrtu plana i naglašavaju određena područja, u Predlogu plana će se detaljnije ukazati na mrežu zaštićenih područja – Emerald, prethodnici Natura 2000.

2.2. Dodatno, lista kandidata za Emerald područja nije potpuna.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U Nacrtu plana su dati zvanični podaci kojima je u period pripreme i usvajanja Nacrta raspolagala Agencija za zaštitu životne srtedine. U Pripremi Predloga plana će se izvršiti konsultacija sa Agencijom i ažurirati podaci. Inakon usvajanja PPCG, podaci će se mjenjati, tako da je spisak zaštićenih i potencijalno zaštićenih područja, otvorena baza podataka.

3. Očuvanje Komarnice

3.1. Rijeka Komarnica, zajedno sa svojom širom okolinom, **treba biti izuzeta iz svih mogućih planova izgradnje bilo kakvih infrastrukturnih objekata** koji bi izazvali prenamjenu prostora. U prilog ovome govore sledeće činjenice:

[14] Katnić, A., Jovićević, M., Iković, V. 2017. Ecosystem-based assessment of biodiversity values and threats in Buljarica. Montenegrin Ecologists Society and Environmetal Programme. Podgorica.

Komarnica je zaštićena na nacionalnom nivou sa dva stepena zaštite: kao **Spomenik prirode** sa ostatkom kanjona rijeke Pive i kao **Park prirode/Regionalni park** sa okolnom Dragišnjicom. Izgradnja bilo kakve hidroelektrane u zaštićenom području bi direktno kršenje zakona o zaštiti prirode i ukazivanje na nesklad državnih strateških dokumenata, kao i nedostatak vizije za razvoj.

Komarnica je prepoznata i na međunarodnom nivou, prije svega je nominovano kao **Emerald područje**, što direktno znači da je od ogromnog biodiverzitetskog značaja. Planiranje infrastrukturnih projekata u Emerald području direktno krši Bernsku konvenciju, čija je Crna Gora potpisnica. Kao zemlja kandidatkinja za članstvo u EU, Crna Gora je uskladila svoje zakonodavstvo sa legislativom EU o zaštiti prirode, iako još nije napravila konačan izbor zaštićenih područja u okviru ekološke mreže. U svakom slučaju, dužna je da štiti svoje kandidatske Emeralnd lokacije u skladu sa Bernskom konvencijom i da sprovede ,,ocjenu prihvatljivosti" za svaki projekat koji bi mogao značajno uticati na Emeralnd lokacije ili Natura 2000 područje. Ako se utvrdi da će uticaj biti značajan, projekat ne može biti realizovan osim ako posebna procjena ne utvrdi da je projekat od ,,preovlađujućeg javnog interesa". Međutim, procjena uticaja na životnu sredinu Komarnice za sada nije urađena u skladu sa kriterijumima ,,ocjene prihvatljivosti".

Pored navedenog, područje Komarnice je prepoznato i kao:

- IPA (Important Plant Area)
- IBA (Important Bird Area)
- Predstavlja dio KBA (Key Biodiversity Area) Durmitor
- Buduće Natura 2000 područje
- Potencijalno i predloženo UNESCO područje[15]
- Područje od izuzetnog značaja za zaštitu

U nedavno završenom dokumentu "Predlozi za Prostorni Plan - Doprinos GEF 7 Projekta kroz mapiranje biodiverziteta - Područja od posebnog značaja za zaštitu", koji je razvijen od strane Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, područje kanjona Komarnice prepoznato je kao područje izuzetnog značaja za zaštitu (kategorija A). Ovaj izvještaj je dostavljen Ministarstvu za prostorno planiranje, urbanizam i državnu imovinu, nadležnom za izradu Prostornog plana Crne Gore. Ovo predstavlja još jedan dokaz i apel od strane relevantnog Ministarstva da područje predstavlja izuzetno vrijedan resurs i da kao takvo mora biti sačuvano.

3.2. Postoji mnogo ekonomskih, energetskih i socijalnih razloga zbog kojih ovaj projekat nije potreban Crnoj Gori, samo ovi razlozi nisu pomenuti od strane Vlade. Sa instaliranih 172 MWh ukupne očekivane proizvodnje u idealnim uslovima, to je značajno manje nego za nekoliko vjetroelektrana ili solarnih elektrana koje su u razvoju. Sa potpunim i jasnim pregledom ukupnih troškova izgradnje, posebno sa osvrtom na troškove povezivanja sa energetskim sistemom, i sa procjenom štete za potencijalne turističke i ekološke aspekte, vrlo je jasno da bi ovaj projekat donio više štete nego ekonomske koristi za zajednicu i državu. Sa investicijama u napredne energetske sisteme za podršku obnovljivim izvorima energije (virtuelne elektrane, sistemi za skladištenje i univerzalne baterije) i sa razvojem elektroenergetske mreže koja bi podržavala širu primjenu proizvodnje iz obnovljivih izvora moguće je izbjeći ,,Komarnica" projekat. Dalje smjerove razvoja energetske efikasnosti, zajedno sa proizvedenim Nacionalnim planom za energiju i klimu, revolucijom prosumera i investicijama u infrastrukturu i izgradnju ,,pametnih" zgrada, omogućiće značajne uštede energije i izbjegavanje potrebe za izgradnjom ovog projekta.

Nije jasno zašto Crna Gora, koja već proizvodi 40-60 procenata svoje električne energije iz hidroelektrana, zavisno o kiši i snježnim padavinama, treba još jednu hidroelektranu, a javnosti nije dostupan dokaz o ekonomskoj održivosti hidroelektrane Komarnica. Sistem sa tako visokim procentom hidroenergije već je izuzetno

[15] Joint World Heritage Centre/IUCN Advisory mission to the World Heritage property "Durmitor National Park" (Montenegro) 12-16 November 2018

ranjiv na klimatske promjene, kako se može vidjeti iz širokih godišnjih fluktuacija u proizvodnji koje su sve učestalije. Hidroelektrana Piva već radi kao vršna elektrana, tako da Crnoj Gori više treba diversifikacija njenih obnovljivih izvora energije nego što joj treba još jedna hidroelektrana, posebno s obzirom na to da su planovi za njenu prvu veliku solarnu elektranu na Briskoj Gori zastali.

Iako se u nacrtu Plana pristrasno navodi sledeće: *Studija Regional strategy for sustainable hydropower in the Western Balkans – WBIF, koja je uz podršku Evropske unije izrađena za potrebe Investicionog fonda za Zapadni Balkan, HE Komarnicu svrstava u red ekološki prihvatljivih projekata, tj. projekata kategorisanih kao: Greenfield projects which do not face serious bottlenecks (e.g. litigations) or environmental and social concerns – HPP Komarnica,* od krucijalnog je značaja napomenuti da su servisi Evropske komisije definisali zastavne projekte koji su navedeni u Ekonomskom i investicionom planu, u skladu sa Zelenom agendom za Zapadni Balkan.

Tu je navedeno da su projekti označeni kao 'crvena zastava' i 'narandžasta zastava' opisani su za finansiranje: prirodni gas, **hidroelektrane**, transport.

Što se tiče hidroelektrana, **HE Komarnica nije podržana za finansiranje unutar Okvira za investicije na Zapadnom Balkanu (WBIF)**. Nasuprot tome, podržavaju se projekti koji rehabilituju ili unapređuju postojeće hidroelektrane. To je u skladu sa studijom o Regionalnoj strategiji za održivu hidroenergiju na Zapadnom Balkanu[16], koja je finansirana putem WBIF-a.

3.3. Dodatna argumentacija u kontekstu očuvanja Komarnice

Projekti koji bi narušili status rijeke nisu dozvoljeni prema Okvirnoj direktivi o vodama EU, osim ako ne dobiju pravo na derogaciju u skladu sa članom 4(7) Direktive. Ponovo je potrebna detaljna procjena, koja nije sprovedena u slučaju Komarnice.

Loš kvalitet Elaborata o procjeni uticaja HE Komarnica na životnu sredinu. Elaborat objavljen u februaru 2022. nije uspio pravilno da procjeni: osnovni scenario, kumulativni uticaj sa drugim projektima, uticaj i ranjivost na klimatske promjene i moguća alternativna rešenja.

Nedostatak ocjene prihvatljivosti - nije sprovedena procjena uticaja projekta na zaštićena područja, vrste i staništa, dok potencijalna Natura 2000 područja Bukovička dolina, Vojnička planina i Komarnica i Pridvorica nisu ni pomenuti u izvještaju.

Loš kvalitet Strateške procjene uticaja (SPU) HE Komarnica na životnu sredinu - u postupku strateške procjene uticaja na životnu sredinu, osnovni podaci o biodiverzitetu su ograničeni na biljke/staništa, faunu riječnog dna (bentos), ribe i sisare. Autori su priznali da će druge grupe, kao što su vodozemci, gmizavci, ptice itd. biti pogođeni, ali nisu naveli pojedinačne vrste niti objasnili uticaje, posebno u vezi sa podzemnom faunom koja je još uvjek neistražena u ovom regionu. Slično je kasnije navedeno i u Elaboratu. Sa druge strane, grupa naučnika European Biodiversity Survey sprovela je prošle godine šestogodišnju ekspediciju u Komarnici, i uprkos lošim vremenskim uslovima, za samo šest dana pronašla je jasne dokaze o vrijednostima Komarnice i potrebi njene zaštite na evropskom nivou.[17]

Nedostatak pristupa pravnog postupka u postupku SPU - nacionalni zakon ne predviđa pokretanje pravnog postupka protiv bilo koje odluke koja proizilazi iz postupka SPU.

Pogrešna primjena termina ,,prevlađujući javni interes" člana 4(7) Okvirne direktive o vodama - u nacionalnom zakonu, termin je zamjenjen sa ,,javni interes", dok svi javni interesi nisu ,,prevlađujući". Iako crnogorski Zakon o energiji navodi da su svi energetski projekti od javnog interesa, potrebno je jasno dokazati u konkretnim slučajevima da je javni interes i preovlađujući.

[16] https://www.wbif.eu/project/PRJ-MULTI-ENE-013

[17] European Biodiversity Survey, Komarnica valley survey, November 2023
https://www.biodiversitysurvey.eu/wp-content/uploads/2023/11/Komarnica-report-v1.3.pdf

Nedostatak procjene uticaja projekta na vodene tokove - zbog koncepta ,,javnog interesa", koji prema nacionalnom zakonu važi za sve projekte proizvodnje električne energije, nije bilo procjene za ovaj specifični projekat. Osim toga, nedostatak izvodljivih alternativa predloženom projektu nije dokazan.

Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Obrazloženje: (kao prethodni odgovori ostalim NVO)

U Nacrtu PPCG se jasno ukazuje na to da se „korišćenje uzvodnog hidropotencijala rijeke Komarnice se u Crnoj Gori razmatra veoma dugo. Još 198818.g. su analizirana i definisana moguća rješenja za potencijalnu hidroelektranu u profilu Lonci u kanjonu rijeke Komarnice. Izgradnja HE Komarnica je planirana Strategijom razvoja energetike Crne Gore do 2030.g., Nacionalnom strategijom održivog razvoja Crne Gore do 2030.g. Detaljnim prostornim planom za HE Komarnica, PUP-om opštine Šavnik i PUP-om opštine Plužine". U Nacrtu plana se ukazuje i na druge studije i razmatranja. (Studija Regional strategy for sustainable hydropower in the Western Balkans – WBIF, koja je uz podršku Evropske unije izrađena za potrebe Investicionog fonda za Zapadni Balkan, HE Komarnicu svrstava u red ekološki prihvatljivih projekata),

Za ovaj infrastrukturni objekat koji je ocjenjen kao važan i po mišljenju nadležnih institucija za energetiku u Crnoj Gori neophodan u elektroenergetskom sistemu, donesen je na Skupštini Crne Gore Detaljni prostorni plan za višenamjensku akumulaciju na rijeci Komarnici. sa Izvještajem o SPU na životnu sredinu. Na Javnoj raspravi o tom planu nisu zabilježeni negativni stavovi niti opština Plužine i Šavnik, ni institucija i NVO organizacija. Takođe, na Javnoj raspravi o PPCG za period do 2040 g. u opštinama Plužine i Šavnik nije bilo negativnih komantara na potencijalnu izgradnju HE Komarnica. U procesu obavljanja prekogranične saradnje, obavljen je transparentno proces učešća susjednih država i prihvaćeni su zvanično dostavljani stavovi.

U Nacrti PPCG se navodi:

„HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, treba da omogući realizaciju ambicioznih planova izgradnje novih obnovljivih izvora električne energije (fotonaponske, vjetroelektrane...). Projekat HE Komarnica je najspremniji u tehničkom smislu za realizaciju, međutim sa aspekta zaštite prostora i uticaja na životnu sredinu, nema podršku od strane institucija nadležnih za zaštitu životne sredine.

S obzirom na potrebu da se svi zahtjevi stroge zaštite prostora i životne sredine ispune, što je iskazano i u procesu pripreme Nacrta PPCG, predlaže se donosiocima odluka, nadležnim institucijama i Vladi, da se u periodu Javne rasprave razmotre sve dileme po pitanju izgradnje HE Komarnica i u interesu razvoja države donese konačno rješenje.

Uvažavajući nesporan veliki značaj HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, a sa druge strane ekološke zahtjeve i zahtjeve zaštite prostora, za konačno donošenje odluke o izgradnji HE Komarnica, važno je da se u okviru projektne dokumentacije i prateće procjene uticaja na životnu sredinu donesu zaključci od nadležnih institucija Crne Gore".

To znači, da ukoliko se kroz Procjenu uticaja na životnu sredinu koja prati Projekat HE Komarnica, izgradnja HE Komarnica ocjeni kao neprihvatljiv projekat, nadležne institucije će donjeti konačnu odluku i odustati od realizacije. U planu se daje strateška mogućnost izgradnje infrastrukturnog objekta koji je u energetskom razvojnom smislu potreban, a nakon svih narednih koraka, izrade projektne dokumentacije i studijskih istraživanja koji su predviđeni Zakonskom regulativom, donosi se konačan stav od nadležnih institucija Crne Gore.

4. Hidroenergija

4.1. Planom predviđeni hidroenergetski projekti (Komarnica, Kruševo i Boka) treba da budu uklonjeni iz Plana, s obzirom na to da nije jasno argumentovana potreba za njihovom izgradnjom. Iako je naglašeno da je potrebno razvijati hidroenergetske projekte, kako bi se Crna Gora mogla okrenuti diverzifikaciji energetske proizvodnje (sunce i vjetar), nigdje nije naznačeno kolika je stvarna potreba (ako uopšte i postoji) za dodatnim ulaganjem u hidroenergiju, s obzirom na to da iz hidroenergeije Crna Gora dobija oko 40-50 posto energije godišnje. Dodatno, prije planiranja novih hidroenergetskih projekata, potrebno je najprije planirati projekte

[18] Studijska istraživanja Elektroprojekt Ljubljana

rekonstrukcije i unaprijeđivanja postojećih hidroenergetskih objekata u Crnoj Gori, u kojima se krije veliki dodatni potencijal za proizvodnju hidroenergije, kao i uzeti u obzir dio energije koji pripada Crnoj Gori koji je proizveden u Bilećkom jezeru. Prosječan čitalac stiče utisak da za razvoj eneregetike ne postoji ništa dovoljno dobro i stabilno kao što je proizvodnja energije iz hidroelektrana. Dakle, nacrt prostornog plana u dijelu planiranja i izgradnje hidroelektrana na rijekama Komarnica (Park prirode "Dragišnica i Komarnica") i Piva (Park prirode Piva) je u suprotnosti sa Zakonom o zaštiti prirode koji zabranjuje sprovođenje radnji, aktivnosti i djelovanja koja ugrožavaju osobine, vrijednosti i ulogu parka prirode. (6.5 Uticaji na biodiverzitet i zaštićena područja u SPU izvještaju.)

U prilog ovome idu i činjenice da Crna Gora, prema zvaničnim godišnjim energetskim bilansima, ima višak proizvodnje električne energije u odnosu na potrošnju. Dodatno, gubici na mreži su iz godine u godinu ogromni. Regulisanjem barem dijela tog problema, mogla bi se izbeći potreba za izgradnjom novih hidroelektrana. S obzirom na trendove, klimatske promjene i smanjenu izdašnost vodenih tokova, suludo je planirati nove hidroelektrane i promovisati ih kao projekte od preovlađujućeg interesa.

4.2. SPU izvještaj pogrešno tvrdi da hidroelektrane imaju pozitivan uticaj na smanjenje emisija gasova staklene bašte (1.6. Uticaji na vodu). U stvarnosti, količina gasova staklene bašte emitovanih po jedinici proizvedene energije može biti i do četiri puta veća u slučaju hidroelektrana (vještački rezervoari) nego u slučaju konvencionalne termoelektrane na ugalj[19]. Rezervoari stvoreni branama su važan izvor gasova staklene bašte u atmosferi. Vještački rezervoari stvoreni branama se razlikuju od prirodnih sistema na nekoliko ključnih načina koji mogu pojačati emisije GSB iz tih sistema. Prvo, potapanje velikih količina organske materije sa kopna može pokrenuti mikrobnu dekompoziciju, pretvarajući organsku materiju skladištenu u nadzemnoj i podzemnoj biomasi u ugljen-dioksid (CO2), metan (CH4) i azotni oksid (N2O). Drugo, rezervoari često doživljavaju veće fluktuacije nivoa vode od prirodnih jezera. Padovi hidrostatskog pritiska tokom spuštanja nivoa vode mogu pojačati stope ispuštanja CH4 (npr. rbulicija) na kratko . Na kraju, visoki odnos površine sliva prema površini rezervoara i blizina ljudskih aktivnosti karakteristična za mnoge rezervoare vjerovatno će povećati dopremanje organske materije sa kopna na vodu (u odnosu na prirodna jezera), potencijalno podstičući dodatnu dekompoziciju. Emisije su uglavnom u obliku metana, gasa staklene bašte sa relativno kratkim vijekom u atmosferi, ali vrlo jakim kratkoročnim efektom zagrijavanja. Gasova SB emisije iz rezervoara su globalno približno 1.3% antropogenih CO2 ekvivalentnih emisija tokom perioda od 100 godina, pri čemu su emisije CH4 sa površina rezervoara slične onima iz rižinih polja ili iz spaljivanja biomase. Osim toga, rezervoari u srednjim širinama mogu emitovati toliko CH4 koliko i tropski sistemi (CH4 emisije iz rezervoara Amazona statistički nisu razlikovane od emisija CH4 iz rezervoara u drugim regionima).[20]

Odgovor: primjedba se ne prihvata. Argumentovano je u Nacrtu plana. Od navedenih projekata iz Predloga plana će se isključiti HE Boka.

4.3. Što se tiče hidroelektrane Boka, kao što se i navodi u Nacrtu, ona je u potpunosti neprihvatljiva i destruktivna iz nekoliko ključnih razloga. Prvo, realizacija ovog projekta bi podrazumijevala ispuštanje ogromnih količina slatke vode u Risanski zaliv, gdje se nalaze preventivno zaštićena područja poput Sopota i Dražinog vrta. Ova područja će, prema trenutnim naznakama, biti proglašena trajno zaštićenim područjima. Pored toga, unošenje tolike količine slatke vode iz Bilećkog jezera moglo bi ozbiljno narušiti prirodnu ravnotežu morskog ekosistema ovog dijela zaliva. Iz navedenih razloga, planiranje hidroelektrane na ovom toku bez obzira na planiranu snagu je neprihvatljiv, nije u skladu sa principima zaštite životne sredine, može imati dugoročne negative efekte na više ekosistema (posebno morski), te samim ti ne treba uopšte biti navedena u Planu.

[19] Luke Gibson, Elspeth N. Wilman, William F. Laurance, How Green is 'Green 'Energy?, Trends in Ecology & Evolution, Volume 32, Issue 12, 2017, Pages 922-935, ISSN 0169-5347, https://doi.org/10.1016/j.tree.2017.09.007, https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169534717302380)

[20] Bridget R. Deemer, John A. Harrison, Siyue Li, Jake J. Beaulieu, Tonya DelSontro, Nathan Barros, José F. Bezerra-Neto, Stephen M. Powers, Marco A. dos Santos, J. Arie Vonk, Greenhouse Gas Emissions from Reservoir Water Surfaces: A New Global Synthesis, BioScience, Volume 66, Issue 11, 1 November 2016, Pages 949–964, https://doi.org/10.1093/biosci/biw117

Odgovor: Primjedba se prihvata. HE Boka će biti isključena iz predlog plana, ali će se strateški stav za itraživanje u cilju korišćenja Bilčećkog jezera zadržati.

4.4. U Planu je neophodno predvidjeti i plan revitalizacije korita rijeke Morače, koje je u prethodnim godinama pretrpjelo ogromnu devastaciju zbog eksploatacije šljunka iz vodotoka. Ovakav pristup je ključan kako bi se osigurala dugoročna održivost i očuvanje ključnog vodoizvorišta Bolje Sestre.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se istaći revitalizacije korita rijeke Morače, koje je u prethodnim godinama pretrpjelo ogromnu devastaciju zbog eksploatacije šljunka iz vodotoka

4.5. U Planu se pogrešno tvrdi da je područje planirane hidroelektrane Kruševo dio Parka prirode Dragišnica Komarnica, dok je zapravo riječ o Parku prirode Piva.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

5. Ostali komentari

2. Plan je značajno poboljšan u odnosu na prethodnu verziju koncepta, istaknuto je izuzimanje opcije razvoja Luke Virpazar i odabir trase autoputa koji neće narušiti područje Skadarskog jezera. Pri odabiru konačnog rješenja, apsolutno je ključno posebno voditi računa o zaštitnoj zoni Nacionalnog Parka Skadarsko jezero i odabrati opciju koja je u potpunosti usklađena s tim standardima.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U toku je izrada Idejnog rješenja kojim se analizira tehnička mogućnost obilaska Skadarskog jezera. U Predlogu plana će se dati rješenje na osnovu završenih analiza i usaglasiti sa izradom PUP-a opštine Bar i važećom DSL-e. U Virpazaru će se u Predlogu plana predložiti pristanište, a ne luka kako se navodi, uz obavezu poštovanja smjernica za zaštitu životne sredine.

3. Iako je prijedlog izgradnje Luke Virpazar odbačen, zadržana je mogućnost otvaranja plovnog puta rijekom Bojanom kako bi se povezalo Skadarsko jezero i Jadransko more. Međutim, važno je naglasiti da takva inicijativa može imati ozbiljne negativne posljedice po ekosisteme Skadarskog jezera i same rijeke Bojane s njenim ušćem. S obzirom na višestruku zaštitu i važnost ovog područja, imperativ je da ostane netaknuto bilo kakvim infrastrukturnim objektima.

Odgovor: Mogućnost otvaranja plovnog puta rijekom Bojanom kako bi se povezalo Skadarsko jezero i Jadransko more će se zadržati u Predlogu plana. Zbog činjenice da se radi o zaštićenom području, na detaljnijem planskom nivou u Predlogu plana će se dodatno naglasiti potreba detaljnog razmatranja otvaranja plovnog puta i načina kojim se može obezbjediti zaštita ekoistema Skadarskog jezera.

2. 04-332/24-5377/2 – 5377-2 AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE - PONOVLJENA PRIMJEDBA

429. Regularorni institut za obnovljive izvore energije I PRIMJEDBA 297. Samir Ćeranić advokat Attorney Law Herceg Novi

Oblast: Energetika

Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine

IV Proleterske brigade broj 19

81000 Podgorica

CRNA GORA

Podnosilac: **„*REGULATORNI INSTITUT ZA OBNOVLJIVU ENERGIJU I ŽIVOTNU SREDINU*“**, udruženje sa sedištem na adresi Bratstva i jedinstva B-T, Podgorica 81000, Crna Gora.

U Podgorici, dana 29.04.2024. godine

Samir Ćeranić

zakonski zastupnik

PREDLOZI, SUGESTIJE I KOMENTARI

- na Nacrt Prostornog plana Crne Gore i Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu -

U skladu sa oglašenom javnom raspravom o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore („Nacrt plana“) i Izvještaju o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (,,Izvještaj o SPU'') Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu, udruženje koje ostvaruje ciljeve u oblasti zaštite životne sredine, dostavlja svoje predloge, sugestije i komentare, kako sledi u nastavku ovog podneska:

1. Potreba za konkretizacijom ciljeva i mera unapređenja digitalnih prostornih baza podataka

Kroz više poglavlja Nacrta plana ističe se značaj digitalizacije prostornih podataka, odnosno uspostavljanja različitih geografskih informacionih sistema (,,GIS''), dok je i unutar poglavlja *12) SMJERNICE ZA SPROVOĐENJE PLANSKOG DOKUMENTA* zaključeno da je *Za uspješnu implementaciju strateških ciljeva i projekcija razvoja definisanih u PPCG neophodna Formirana GIS baza podataka u svim sektorima.*

Uprkos navedenom, Nacrt plana ne referiše na odredbe direktive INSPIRE (INfrastructure for SPatial InfoRmation in Europe initiative – Infrastruktura za prostorne informacije u Evropi), a u čitavom dokumentu ne spominju se portali poput Centralnog registra planskih dokumenata Crne Gore, niti Geoportal Uprave za nekretnine Crne gore koji predstavljaju najznačajnije elemente infrastrukture geoprostornih podataka.

Podnosilac ukazuje na potrebu proširenja i konkretizacije predloga mera koje se odnose na uspostavljanje GIS baza podataka, a posebno u domenu zaštite prirode i kulturnog nasleđa. S tim u vezi, preporuka je da se razmotri i mogućnost izrade prostornih i urbanističkih planova u GIS formatu, koji bi omogućio interaktivni pregled kroz preklapanje različitih slojeva odnosno referalnih karata i grafičkih priloga.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Iako se u Nacrtu plana ukazuje u Analizi stanja – Knjiga 1 na GIS bazu podataka i značaj formiranja cjelovite baze podataka, u Predlogu plana će se u tekstu za implementaciju plana posebno naglasiti mjere koje se odnose na uspostavljanje GIS baze podataka.

2. Izostavljanje principa Evropske povelje o prostornom planiranju

Predmetnm Nacrtom plana nisu evidentirani principi Evropske povelje o prostornom planiranju, sa Evropske konferencije ministara prostornog planiranja (CEMAT). Imajući u vidu značaj pomenutog akta, a posebno u smislu primene integralnog pristupa u razmatranju različitih tematskih oblasti čiji se interesi prepliću na određenom prostoru Podnosilac ukazuje na potrebu usaglašavanja vizija i ciljeva Nacrta plana sa istim.

Obaveza navođenja principa Evropske povelje o prostornom planiranju propisana je članom 9. stav 1, tačka 2 Pravilnika o bližem sadržaju i formi planskog dokumenta (*"Službeni list Crne Gore"*, br. 091/20 od 03.09.2020).

Preporuka je i da se Nacrt plana uskladi sa Međunarodnim smernicama za urbanističko i prostorno planiranje – MSUPP (International Guidelines on Urban and Territorial Planning – IGUTP) koje predstavljaju prvi dokument na globalnom nivou za oblast prostornog i urbanističkog planiranja.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Iako je u Nacrtu PPCG u opštim smjernicama navedena Evropska povelja o prostornom planiranju. U Predlogu plana će se dodatno istaći u dijelu prostornog i urbanog razvoja, smjernice koje se odnose na evropske povelje i prostornom planiranju.

3. <u>Potreba adekvatnog mapiranja i obrazlaganja potencijalnih konflikata u prostoru</u>

Uz tekstualni deo Nacrta plana, priložen je i poseban grafički prilog broj 14. odnosno referalna karta pod nazivom *Ograničenja i potencijalni konflikti u prostoru.* Kako je reč o dokumentu koji uspostavlja opštu osnovu organizacije i uređenja prostora Crne Gore i određuje državne ciljeve i mjere prostornog razvoja, u skladu sa **ukupnim ekonomskim, socijalnim, ekološkim i kulturno-istorijskim razvojem** Crne Gore jasno je da će ovim aktom biti evidentiran širok spektar neminovnih konflikata u prostoru.

Imajući u vidu prethodno navedeno, podnosilac ukazuje na potrebu usaglašavanja pomenutog grafičkog priloga sa tekstualnim delom Nacrta plana. Naime, kako je samom tekstualnom sadržinom Nacrta plana ukazano na veliki broj konkretnih potencijalnih konflikata koji nisu evidentirani grafičkim prilogom broj 14, i obrnuto, evidentno je da Nacrt plana ne pruža jasnu sliku o međusobnoj koliziji planskih rešenja. Tako se na primer evidentirani konflikti poput otvaranja uzgajališta školjki i razvoja turizma, zatim uspostavljanja plovidbe Skadarskim jezerom i rijekom Bojanom i zaštite životne sredine, kao i izgradnje mosta u sklopu brze saobraćajnice u Primorskom regionu i narušavanja vizuelnog sagledavanja Bokokotorskog zaliva [...] na grafičkom prilogu broj 14. ne mogu pronaći, što je slučaj i sa brojnim naznačenim konfliktima koji nisu obrađeni tekstualnim delom Nacrta plana.

Preporuka je da se u Nacrt plana uvede zasebno poglavlje posvećeno evidentiranju značajnijih potencijalnih konflikata u prostoru koje bi korespondiralo sa dopunjenim grafičkim prilogom *Ograničenja i potencijalni konflikti u prostoru.*

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Navedena karta ograničenja i potencijalnih konflikata u prostoru treba da posluži planovima detaljnijeg nivoa (PUP opštine, detaljnim planovim i projektima) da obavezno uzmu u obzir potencijalne konflikte pri detaljnijem sagledavanju prostora. Zbog značaja ovih poruka u PPCG u Predlogu plana će se dodatno grafički poboljšati informacije.

4. <u>Izostavljanje mjera za sprečavanje nelegalne eksploatacije tehničko-građevinskog kamena</u>

U poglavlju 5.1. *Rudarstvo, industrija i istraživanje ugljovodonika*, među ciljevima navedeno je:

- *Spriječiti nelegalnu eksploataciju čvrstih mineralnih sirovina, posebno tehničko-građevinskog i arhitektonsko-građevinskog kamena.*

Takođe, u potpoglavlju koji detaljnije opisuje predmetni problem u sektoru rudarstva, definisano je da *pri eksploataciji mineralnih sirovina potrebno je poštovanje zakonske regulative i strateških dokumenata, propisa i direktiva EU koji se odnose na istraživanje mineralnih sirovina, što obezbjeđuje održivu eksploataciju mineralnih sirovina uz primjenu mjera prostorne i ekološke zaštite.*

Predmetnim poglavljem kao i cjelokupnim Nacrtom plana nisu predviđene mjere i smjernice, niti indikatori koje je potrebno primeniti kako bi se ispunio zadati cilj, odnosno otklonio problem prekomerne nelegalne eksploatacije tehničko-građevinskog i arhitektonsko-građevinskog kamena.

Podnosilac ukazuje da je potrebno sagledati sadržaj svih relevantnih zakonskih i strateških dokumenata, na koje se izrađivač poziva i odrediti mere i indikatore za postizanje cilja, kao u određivanju mera za ostvarenjem ciljeva drugih planskih rešenja. Takođe, podnosilac predlaže da kao jednu od mera za postupanje, primeni pojačani monitoring i inspekcijski nadzor eksploatacije riječnih nanosa (šljunka i peska).

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Iako je naglašen stav o spječavanju nelegalne eksploatacije mineralnih sirovina, dodatno će se predložiti mjere i indikatori za praćenje. Prihvata se da jedna od mjera bude pojačan monitoring i inspekcijski nadzor eksploatacije rječnih nanosa.

5. Korišćenje neažurnih statističkih podataka o broju stanovnika

U poglavlju broj *3) Demografska projekcija*, tačnije u tabeli br. 3-1, predstavljeni su podaci broja stanovnika na opštinskom nivou za predstojeći period, tačnije u periodu od 2011. do 2020. godine i projekcije broja stanovnika do 2025, 2030, 2035 i 2045. godine, na osnovu kojih se pretpostavlja da bi se u datom periodu očekivalo stagniranje broja stanovnika i/ili postepeni porast broja stanovnika opština Republike Crne Gore. Sagledavši ukupni broj stanovnika po regionima u predmetnoj tabeli broj 3-1, može se jasno zaključiti da je predviđen porast ukupnog broja stanovnika u sva tri regiona, dok se u Primorskom i Središnjem očekuje značajan porast u periodu od 2030. do 2045. godine.

Uprava za statistiku Crne Gore - Monstat je od 3. do 30. decembra 2023. godine sprovela redovni popis stanovništva, domaćinstava i stanova, čiji se rezultati još uvek obrađuju, ili su u preliminarnoj fazi. Na internet sajtu Uprave Monstata dostupni su preliminarni rezultati popisa koji pokazuju da je broj stanovnika u porastu u odnosu na poslednji sproveden popis stanovništva iz 2011. godine (633 158 st. 2023. godine, 620 029 st. 2011. godine).

Podnosilac ukazuje da pojedini statistički podaci po opštinama predstavljeni u opkviru tabele 3.1. Nacrta plana ne odgovaraju popisnim podacima evidentiranim u rubrici 2020. godina, obzirom da podaci 2023. godine pokazuju na određenim mestima, drastičan pad u tom posmatranom periodu (2020.-2023. godine). Tako se na primer, prema Nacrtu prostornog plana navodi da je u opštini Petnjica 2011. godine živjelo 5482 stanovnika, a 2020. godine 5212 stanovnika, dok se prema preliminarnim podacima popisa stanovništva iz 2023. godine konstatuje 5552 stanovnika. Na istoj opštini se do 2025. godine očekuje da pad broja stanovnika i to 4987. U opštini Budva 2011. godine je stanovalo 19218 stanovnika, 2020. godine 22416 stanovnika, prema popisu 2023. godine, ova opština je ostvarila porast od 26667 stanovnika, dok se do 2025. godine očekuje promena, nakon koje će imati 24669 stanovnika.

Podnosilac ukazuje da je potrebno koristiti zvanične podatke uprave koja je sprovela redovan popis stanovništva, domaćinstava i stanova krajem 2023. godine. Takođe, potrebno je obrazložiti, iz kojih razloga se očekuje rapidan porast broja stanovnika u određenim opštinama za predstojeći dvadesetogodišnji period, obzirom da trend poslednjeg međupopisnog perioda u određenim opštinama pokazuje depopulaciju a u određnim drastičan porast broja stanovnika.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Ocjena stanja iz demografije je rađena je na osnovu tada zvaničnog popisa stanovništva i tabele Uprave za statistiku Monstata - Procijenjeni broj stanovnika za 2020. godinu, dakle to su zvanični podaci koji se mogu naći na sajtu Monstata. Projekcije stanovništva su u Nacrtu plana rađene na osnovu prethodnog Popisa i izraženih tendencija u dužem periodu, kao i dodatnih zvaničnih informacija Monstata.

U Predlogu plana će se koristiti rezultati Popisa 2023.g.) i već su izvršene korekcije u vrijeme pripreme ovog Izvještaja.

6. Izostavljanje informacija o upravljanju zaštićenim područjima

Članom 15, stav 2 tačka 5 Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("*Sl. list RCG*", br. 80/05, 73/10, 40/11 i 59/11) propisano da izvještajem o strateškoj procjeni mora moraju biti obrađeni ***postojeći problemi u pogledu životne sredine*** *u vezi sa planom i programom, uključujući naročito one koje se odnose na*

oblasti koje su posebno značajne za životnu sredinu, kao što su staništa divljeg biljnog i životinjskog svijeta sa aspekta njihovog očuvanja, ***posebno zaštićena područja, nacionalni parkovi ili morsko dobro****.*

Izuzev formalnog navođenja gorepomenute odredbe, unutar poglavlja *4. POSTOJEĆI PROBLEMI U POGLEDU ŽIVOTNE SREDINE U PLANSKOM ZAHVATU* među ključnim problemima nisu uvršteni oni koji se odnose na upravljanje zaštićenim područjima i monitoring aktivnosti koje su unutar njih sprovode. Imajući u vidu činjenicu da je domen zaštite prirode i životne kulture najčešći zajednički imenitelj konfliktnih planskih rešenja nejasno je zašto predmetnim poglavljem nisu prepoznati konkretniji, odnosno problemi svojstveniji aktuelnoj situaciji unutar zaštićenih područja na šta Zakon o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu jasno upućuje.

Imajući u vidu prethodno navedeno Podnosilac ukazuje na potrebu dopune predmetnog poglavlja budući da isto ne zadovoljava kriterijume propisane Zakonom o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. Primjedba se odnosi na Izvještaj o strateškoj procjeni. U pripremi Predloga plana će se izvršiti usaglašavanje PPCG I SPU na životnu sredinu.

7. <u>Izostavljanje prikaza mogućih značajnijih prekograničnih uticaja na životnu sredinu</u>

Članom 15, stav 2 tačka 9 Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("*Sl. list RCG*", br. 80/05, 73/10, 40/11 i 59/11) propisano da izvještaj o strateškoj procjeni mora sadržati prikaz mogućih značajnih prekograničnih uticaja na životnu sredinu.

U poglavlju broj 9 Izvještaja o strateškoj procjeni, ističe se da je sledeće:

odnos prema susednim državama i realizacija određevnih aktivnosti koje mogu imati prekogranične uticaje regulisan konvencijama (prvenstveno ESPOO konvencija) i međudržavnim sporazumima koje je Crna Gora potpisala. U skladu sa tim sprovešće se postupak infomisanja javnosti susjednih država o izradi Prostornog plana, a najkasnije u vrijeme sprovođenja javne rasprave.

Ovako postavljena odredba, ne pruža ni približno dovoljno podataka o prikazu mogućih prekograničnih uticaja odabranog scenarija i njemu saglasna planska rešenja. Podnosilac ukazuje da je potrebno predstaviti sva planska rešenja, makar na nivou razmatranja, koja mogu imati uticaj na činioce životne sredine susednih zemalja, i na taj način uspostaviti direktniju participaciju susednih zemalja u toku javne rasprave.

Odgovor: Primjedba nije osnovana. U skladu sa ESPPOO konvencijom I SEA protokolom, susjednim državama je dostavljen Nacrt PPCG I SPU na životnu sredinu. Dostavljena mišljenja su uključena u Izvještaj.

8. <u>TE Pljevlja kao strateško opredeljenje za proizvodnju električne energije</u>

U Nacrtu plana navodi se da je neophodno "*obezbijediti tehničke i regulatorne uslove za* ***nesmetani rad TE Pljevlja****, a naročito imajući u vidu da energetska kriza utiče da se i neke zemlje EU okreću proizvodnji električne energije na bazi uglja i pored negativnih klimatskih efekata*", čime se jasno ukazuje da Crna Gora nema nameru da odustane od proizvodnje energije iz uglja, pritom navodeći činjenicu koja ne stoji, da se zemlje EU "okreću" proizvodnji električne energije iz uglja, jasno aludirajući da ovo predstavlja strateško opredeljenje ovih zemalja, a ne ograničeno i privremeno stanje koje je uzrokovano ratom u Ukrajini.

Takođe se navodi i da će se "*završetkom projekta Ekološke rekonstrukcije TE Pljevlja, čija je realizacija u toku,* ***obezbijediti rad TE na ekološki prihvatljiviji način***", a nastavak rada termoelektrane pominje se i na većem broju drugih mesta u samom tekstu Nacrta plana.

Oglašivač, međutim, u potpunosti zanemaruje činjenicu da je TE Pljevlja iskoristila svoj raspoloživi potencijal radnih sati, te da je u skladu sa međunarodno prihvaćenim obavezama koje je Crna Gora prihvatila (u okviru Energetske zajednice) i unela u svoje zakonodavstvo, njen dalji rad u nesaglasnosti sa tim obavezama. Postavlja se onda pitanje na koji način oglašivač uopšte smatra da je moguć rad ove termoelektrane u periodu od narednih 15 godina, kada je ista već trebala biti zatvorena. U tom smislu, neophodno je i da se veća pažnja posveti alternativnim rešenjima, kada su u pitanju postrojenja za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora, koja bi kompenzovala izostanak energije proizvedene iz ovog postrojenja, ali je isto tako neophodno u drugim delovima Nacrta plana imati ovu činjenicu u vidu, pre svega tako što bi se posebna pažnja posvetila rudarskom regionu Pljevlje i okoline, u smislu socijalnih i ekonomskih implikacija koje dekarbonizacija nosi sa sobom.

Primjedba se ne prihvata. Potrebno je naglasiti da je TE Pljevlja posljednjih 40 godina bila najstabilniji izvor električne energije i da će tako biti i u budućnosti sve dok se ne obezbijedi siguran pogon sistema sa dovoljnim brojem novih obnovljivih izvora energije. Takođe, ako bi se električna energija koju proizvodi TE Pljevlja zamijenila sa uvezenom električnom energijom (koja se tretira kao da je iz obnovljivih izvora energije), a što bi se desilo izlaskom iz pogona TE Pljevlja, cijena električne energije za krajnje potrošače bi se višestruko povećala. Izlazak iz pogona TE nije nužan za dostizanje nacionalnih ciljeva posebno u pogledu smanjenja emisija gasova staklene bašte. Revidovana projektna dokumentacija i prateće garancije ukazuju na to da će ekološka rekonstrukcija TE Pljevlja rezultirati ispunjenjem svih kriterijuma za dobijanje tzv. ekološke dozvole za rad. Ova rekonstrukcija nema za cilj smanjenje emisija gasova staklene bašte ali zbog prirode projekta doći će do određenog povećanja energetske efikasnosti. Osnovni cilj ekološke rekonstrukcije TE Pljevlja je ispunjavanje propisanih standarda za emisije za postrojenja tog tipa a sve radi dobijanja tzv. ekološke dozvole za rad.

401. 04-332/24-1643/401 24.05.2024. ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE NIKŠIĆ

Oblasti: energetika i elektroenergetska infrastruktura, upravljanje otpadom, vodoprivreda;

Naš broj: 10-00-
Nikšić, 30. 04. 2024. godine

Izvršni direktor
Ivan Bulatović dipl. el. ing.

CRNA GORA
Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine
IV proleterske brigade broj 19
81000 Podgorica, Crna Gora

Predmet: *Komentari i sugestije na Nacrt Prostornog Plana Crne Gore*

Poštovani,

Na osnovu člana 33 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine je oglasilo Javnu raspravu o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore i Izvještaju o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu. Elektroprivredi Crne Gore radi davanja Mišljenja na Nacrt Prostornog Plana Crne Gore.

Nakon analiza Nacrta Prostornog Plana Crne Gore Elektroprivreda Crne Gore dostavlja sledeće sugestije i komentare:

Analiza postojećeg stanja

1. U suštinskom smislu u dijelu *Analiza postojećeg stanja* nije dovoljno obrađen energetski objekat TE „Pljevlja“ i projekat Ekološke rekonstrukcije TE „Pljevlja“ (str. 220, proizvodni objekti) koji je osnov za nastavak rada TE „Pljevlja“ i samim tim energetskog kompleksa u Pljevljima. Projekat Ekološke rekonstrukcije TE „Pljevlja“ je najvažniji sa aspekta zaštite životne sredine, jer njegova realizacija omogućava nastavak rada TE „Pljevlja“ u skladu sa važećim EU direktivama i nacionalnim zakonodavstvom iz oblasti zaštite životne sredine. Takođe realizacija projekta daje mogućnost i za razvoj kapaciteta za korištenje nusprodukata koji nastaju nakon Ekološke rekonstrukcije (gips, pepeo).

Odgovor: Primjedba nije jasna. U okviru Analize postojećeg stanja opisan je značaj postojećeg objekta TE Pljevlja kao i studijskim analizama prepoznati potencijal uglja. Projekat ekološke rekonstrukcije obrađuje se u planskom dijelu Nacrta PPCG (strana 168) i to u obimu i na način koji su usaglašeni kroz niz sastanaka sa zainteresovanim stranama.

2. TE „Pljevlja“ – deponija Maljevac (str. 225, tabela 8.5-5) u okviru dijela Analiza postojećeg stanja nusprodukti pepeo i šljaka su navedeni kao „opasni industrijski otpad“, a po zvaničnoj zakonskoj regulativi Crne Gore klasifikacijom je ovo neopasan otpad u skladu sa Pravilnikom o klasifikaciji otpada i katalogu otpada – „Službeni list Crne Gore“, br. 059/13 od 26. 12. 2013, 083/16 od 31. 12. 2016.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

U skladu sa kategorizacijom kataloga otpada tj. u skladu sa Pravilnikom o klasifikaciji otpada i katalogu otpada (“Sl. list Crne Gore“, br. 59/13, 83/16) pepeo i šljaka na deponiji Maljevac mogu se svrstati kao neopasan otpad.

3. Na strani 258 u okviru Analize postojećeg stanja između ostalog stoji:

   Sanacija najvećih lokacija na kojima se nalaze deponije opasnog industrijskog otpada su:

a. Kombinat aluminijuma Podgorica (KAP) – dva bazena crvenog mulja i deponija čvrstog otpada;
b. Željezara Nikšić – deponija opasnog otpada (odustalo se od ove lokacije jer je u međuvremenu postala privatno vlasništvo);
c. Jadransko brodogradilište Bijela – deponija šljunka od pjeskarenja (grit);
d. Termoelektrana „Pljevlja“ – deponija pepela i šljake na lokaciji Maljevac;
e. Flotaciono jalovište u naselju Gradac na teritoriji opštine Pljevlja.

   Željezara Nikšić nije više u privatnom vlasništvu.
   U skladu sa kategorizacijom kataloga otpada tj. Pravilnik o klasifikaciji otpada i katalogu otpada – „Službeni list Crne Gore“, br. 059/13 od 26.12.2013, 083/16 od 31. 12. 2016. te na osnovu brojnih urađenih analiza pepeo i šljaka na deponiji Maljevac spadaju u grupu neopasnih otpada. U skladu sa tim potrebno je izmijeniti prethodne rečenice.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Nacrt plana je rađen prije promjena, sanacije određenih zona i navedenog pitanja vlasništva.

4. Zone sanitarne zaštite vodoizvorišta Otilovići (str. 293, 299) – potrebno je naglasiti kao najvažniji resurs vode za piće za sve građane Pljevalja, jer se sada definisanim novim Ugovorom EPCG–Vodovod „Pljevlja“ ostvaruju uslovi za korišćenje cjevovoda od brane Otilovići do TE „Pljevlja“, kao i prostor za kontrolisanje i uzorkovanje vode na ovom strogo štićenom objektu.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Planski dio:

5. U planskom dijelu je potrebno obraditi poglavlje 8.2 Energetika infrastruktura (str. 165,168) TE „Pljevlja“ nakon projekta Ekološke rekostrukcije TE „Pljevlja“ kao bazni izvor energije u Crnoj Gori do izgradnje novog baznog izvora ili stvaranja uslova sa dovoljnim kapacitetima obnovljivih izvora.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Na mjestu koje se traži, biće još jednom konstatovan energetski značaj TE Pljevlja koji je detaljno i nedvosmisleno dokazan i obrađen u okviru dijela dokumenta koji se bavi analizom stanja.

6. Hidropotencijal rijeke Ćehotine (str. 169) potrebno dodati cjelokupnom spisku hidropotencijala u Crnoj Gori, i, takođe, važno da bude usaglašeno sa tekstom na str. 97 „Donji tok Ćehotine koji je potrebno zaštititi do granice sa BIH“, što je potrebno izbrisati. Potrebno je stvoriti uslove za Izmjene PUP-a Pljevlja da detaljnije predvidi ovaj potencijal i lokacije. Potrebno je pomenuti tehnička rješenja koja su rađena za valorizaciju hidropotencijala rijeke, navesti ukupnu moguću instalisanu snagu i proizvodnju hidroelektrana na Ćehotini.

Primjedba se djelimično prihvata. Rijeka Ćehotina je navedena kao dio hidropotencijala Crne Gore (u okviru Crnomorskog sliva) na str. 212. Nacrta plana - dijela dokumenta koji tretira Analizu postojećeg stanja.

Informacije o tehničkim rješenjima za korišćenje hidropotencijala Ćehotine nijesu bila na raspolaganju kao podloge za pripremu plana, jer nijesu dovoljno “zrela” i željeo se ostaviti prostor da se kroz dalja istraživanja pronađe i potencijalno ne ograniči najbolje riješenje kroz preciziranje nekih parametara koji nijesu dovoljno pouzdano određeni sadašnjim nivoom analiza.

7. U planskom dijelu, u poglavlju energetike treba obraditi i mogućnost valorizacije novih izvora energije manjih kapaciteta – termoelektrane na biomasu, jer je pljevaljski kraj bogat šumom i velikom količinom drvnog otpada (granje, strugotina, lišće).

Primjedba se prihvata. U okviru Analize postojećeg stanja je detaljno elaboriran potencijal korišćenja biomase za Crnu Goru. Potrebno je naglasiti da se radi o izvorima izuzetno male snage u poređenju sa ostalim elekranama/energanama koje tretira Prostorni plan Crne Gore (na nivou mini HE) pa zato nije bio predmet niti ulaznih podloga niti planskog dijela dokumenta. Svakako, u planskom dijelu će biti otvorena mogućnost kroz isticanje strateške smjernice, a što je u skladu i sa strateškim smjernicama energetske politike u vezi obnovljivih izvora energije a koje su već dio dokumenta.

8. Opasni industrijski otpad (str. 256) nusprodukti TE „Pljevlja“ su neopasni otpad (pepeo i šljaka) – PRAVILNIK O KLASIFIKACIJI OTPADA I KATALOGU OTPADA – „Službeni list Crne Gore“, br. 059/13 od 26. 12. 2013, 083/16 od 31. 12. 2016, a nakon Ekološke rekonstrukcije TE „Pljevlja“ 2025. godine se stvaraju uslovi i sa trećim nusproduktom gipsom (neopasan otpad) da isti budu valorizovani kao sirovine i otvaranje novih fabrika, samim tim i novih radnih mjesta.
9. Potrebno je dodati u poglavlje Upravljanje otpadom (str. 266) potencijal izgradnje fabrike gipsa kako bi se stvorili uslovi kroz Izmjene PUP-a Pljevlja i izmjene DPP TE „Pljevlja“ za detaljnije definisanje ovih oblasti i lokacija u neposrednoj blizini TE „Pljevlja“–deponija Maljevac.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Biće dodato u Predlog plana. Gips u količini od 154.000 t/god daje dovoljnu sirovinu za izradu proizvoda od gipsa, s tim u vezi potrebno je planirati fabriku gipsanih proizvoda u okolini TE „Pljevlja“, u blizini deponije Maljevac. Pepeo u količini od 420 000 t/god daje mogućnost da korišćenje ovog nusprodukta kao sirovine za proizvodnju cementa.

10. Potrebno je naglasiti da će nakon ekološke rekonstrukcije deponije nusprodukata TE „Pljevlja“ (pepeo, šljaka, gips) biti deponija Maljevac te nakon isteka eksploatacionog vijeka deponija Šumane.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Biće dodato u Predlog plana. „Nakon ekološke rekonstrukcije deponije nusprodukata TE „Pljevlja" (pepeo, šljaka, gips) koristitiće se deponija Maljevac, a nakon isteka eksploatacionog vijeka deponija Šumane.“

11. Potrebno je dati tačne količine nusprodukta nakon ekološke rekonstrukcije, a to je: 420 000 t/god pepela, 70 000 t/god šljake i 154 000 t/god gipsa što je ukupno oko **644 000** tona godišnje nusprodukta.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

12. Gisp u količini od 154 000 t/god daje dovoljnu sirovinu za izradu proizvoda od gipsa, s tim u vezi potrebno je planirati fabriku gipsanih proizvoda u okolini TE „Pljevlja“, u blizini deponije Maljevac.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

13. Pepeo u količini od 420 000 t/god daje mogućnost da korišćenje ovog nusprodukta kao sirovine za proizvodnju

Odgovor: Primjedba se prihvata.

14. U dijelu upravljanja otpadom potrebno je predvidjeti lokaciju za postrojenje za preradu komunalnog otpada u energiju.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Naglasiće se potreba postrojenja za preradu komunalnog otpada u energiju, a lokaciju je moguće odrediti na detaljnijem planskom nivou.

15. U dijelu upravljanja otpadom potrebno je predvidjeti lokaciju za postrojenje za preradu i reciklažu fotonaponskih panela i ostalog otpada nastalog nakon isteka životnog vijeka OIE objekta.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Izgradnja solarnih elektrana je na samom početku i prema saznanjima još nije urađena neka solarna elektrana. Vijek trajanja solarnih panela je prema informacijama, oko 30 godna. Bez obzira što je to period koji nadilazi vremenski horizonz važenja ovog plana, u Predlog plana će se unijeti smjernica da se u budućnosti obezbjedi reciklaža solarnih panela.

16. Na strani 175, dio Nove trafostanice, potrebno je predvidjeti dvije trafostanice za preključenje budućih SE „Krupac“ i PSE „Slano“, jer je moguće da će uslovi priključenja na prenosnu mrežu podrazumijevati takvo rješenje.

Primjedba se djelimično prihvata.

Svaka elektrana kao dio svoje tehnološke cjeline ima trafostanicu. Naznačeno je da je priključak predmetnih elektrana na 110 kV i to je usaglašeno od strane svih zainteresovanih strana u ranijim fazama pripreme ovog dokumenta. Ako se radi o promjeni naponskog nivoa priključka, onda bi bilo potrebno dostaviti dodatne informacije od strane svih zaintersovanih strana kako bi se to moglo implementirati u dokument.

17. Na strani 172, Fotonaponske elektrane, potrebno je dodati:

SE Tuzi:
- Instalisana snaga: (oko 150 MW)
- Planirana proizvodnja: (240 GWh)
- Priključak: 110 kV ili više
- Lokacija: opština Tuzi

Predmetna lokacija se nalazi u okviru KO Tuzi i nije valorizovana. Predlažemo da se ovaj prostor valorizuje kroz planiranje izgradnje solarne elektrane sa predviđenim koridorom za priključak na energetsku infrastrukturu i prostor za priključnu transformatorsku stanicu i razvodno postrojenje.

Primjedba se djelimično prihvata. Dokument će biti ažuriran čim se od resornog ministarstva i mrežnog operatora dobiju odgovarajuće informacije i podloge.

18. Na stani 172, Fotonaponske elektrane između ostalog stoji:

- SE Slano Floating Solar:
  - Instalisana snaga: 60 MW
  - Planirana proizvodnja: 80–90 GWh
  - Priključak: 110 kV
  - Lokacija: opština Nikšić, Slano jezero
- SE Krupac
  - Instalisana snaga: (50 MW)
  - Planirana proizvodnja: (60–70 GWh)
  - Priključak: 110 kV
  - Lokacija: opština Nikšić

a treba da stoji:

- SE Slano Floating Solar:
  - Instalisana snaga: 60 MW
  - Planirana proizvodnja: 80–90 GWh
  - **Priključak: 110 kV ili više**
  - Lokacija: opština Nikšić, Slano jezero
- SE Krupac
  - Instalisana snaga: (50 MW)
  - Planirana proizvodnja: (60–70 GWh)
  - **Priključak: 110 kV ili više**
  - Lokacija: opština Nikšić

sve iz razloga kako bi se Operatoru prenosnog sistema omogućila veća sloboda izbora i ostavila veća mogućnost priključka ovih SE.

Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. Dokument će biti ažuriran čim se od mrežnog operatora dobiju odgovarajuće informacije i podloge.

Grafički dio:

19. U grafičkom dijelu nedostaje SE „Krupac“ na prostoru sjevernog i sjeverozapadnog priobalja jezera.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

20. U grafičkom dijelu nedostaju dvije trafostanice: na prostoru sjeverozapadnog priobalja jezera Krupac, odnosno neposredno uz jezero Slano, za potrebe kompletiranja infrastrukture budućih SE „Krupac“ i PSE „Slano“.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

21. U grafičkom dijelu potrebno je unijeti lokaciju SE „Tuzi“ sa predviđenim koridorom za priključak na energetsku infrastrukturu i prostor za priključnu transformatorsku stanicu i razvodno postrojenje.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

GRAĐANSKE INICIJATIVE

	GRAĐANSKE INICIJATIVE
1.	26.02.2024 15.04.2024 04-332/24-1643/13 04-332/24-1643/134 Grupa gradjana Pelinovo
Primjedba	Izmiještanje trase brze saobraćajnice sa privatnih parcela u KO Pelinovo. Postojeći izgrađeni objekti za koje je predat zahtjev za legalizaciju. Prema PUP Kotor-površine naselja.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U fazi Javne rasprave na Nacrt PPCG, MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu. Na osnovu tih dodatnih analiza u Predlogu PPCG će se predložiti optimalni koridor. U Predlogu PPCG će se dati smjernica (obaveza da se nakon predloženog koridora brze saobraćajnice u kratkom vremenskom periodu uradi projekat trase saobraćajnice kako bi se što hitnije ostali dio koridora oslobodio za druge namjene. PPCG definiše opštu namjenu površina, i ne bavi se pitanjem legalizacije objekata.
2.	14.03.2024. 04-332/24-1643/34 Grupa građana Ulcinja
Primjedba	Nejasna namjena u dijelu uvale Valdanos: - Maslinjaci su definisani kao poljoprivredno zemljište dok je dio ostatak uvale i brdo Mendra kao ostale prirodne površine. Potrebno definisati kao poljoprivredno zemljište sa mogućnošću izgradnje poljoprivrednih objekata i revitalizacija postojećih. Da se mještanima Valdanosa omogući da se bave ruralnim turizmom i održivim razvojem, spoje poljoprivrede i turizma uz manje smještajne kapacitete, bez čvrstih objekata.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se daje opšta namjena površina na osnovu zvaničnih podataka koji u raspoloživi. U Predlogu plana će se dati smjernica da se preciznija namjena površina na detaljnom planskom nivou može dati na osnovu zvaničnih katastarskih podataka. Ovaj zahtjev je potrebno uputiti i Obrađivaču IiD PUP opštine Ulcinj kojim se definišu detaljne kategorije namjene površina.
3.	29.03.2024. 04-332/24-1643/51 Mještani KO Mišići
Primjedba	Da se predvidi uklanjanje kamenoloma kod Haj Nehaja i Kufina.
Odgovor	U PPCG se evidentiraju mineralne sirovine za područje svih opština a za davanje saglasnosti za geološka istraživanje i davanje koncesija je nadležno Ministarstvo rudarstva. U PPCG će se u predlogu plana dati smjernice da je istraživanje i eksploatacija mineralnih sirovina moguća isključivo uz punu zaštitu životne sredine i stanovništva.
4.	12.04.2024 04-332/24-1463/102 Vlasnici katastarskih parcela na Pinješu

Primjedba	Da se na potezu Hotela Albatros do Rt Đeran planira razvoj turizma kako je predviđeno PUP-om Ulcinj (T1 I T1).
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela.
5.	24.04.2024. 01-332/24-1463/208 Mještani Komana
Primjedba	Da se preispita trasa JJ autoputa i Bar Boljare, pogotovo mjesto ukrštanja u Komanima – Ćafa kao i trasu JJ autoputa koja prolazi kroz centralni dio Komana, kroz pojedina sela, čime je ugrožen opstanak plemena.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se određuje koridor a ne trasa koja se određuje na nivou projektne dokumentacije. Od strane Monteputa je raspisan tender za izradu Idejnog rješenja Jadransko - jonskog autoputa kojim će se definisati trasa autoputa i mjesto ukrštanja dva autoputa.
6.	26.04.2024. 04-332/24-1463/213 Mještani naselja Škaljari
Primjedba	Prijedlog za izmiještanje autobuske stanice Kotor.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela, niti planiranje objekata i definisanje UTU-a.
10	10.05.2024. 04-332/24-1463/304 Građanska inicijativa Zdravi Mojkovac
	Primjedba 1: Iako Prostorni plan postavlja ambiciozne ciljeve, kritičkim sagledavanjem ukazujemo na značajnu manjkavost - korišćenje podataka iz Popisa stanovništva 2011. godine, uz projekcije do 2040. godine, bez konsultacija sa novim podacima iz Popisa stanovnistva iz 2023.g. Ova odsutnost ažuriranih podataka ozbiljno ugrožava tačnost i relevantnost plana, posebno u oblastima poput demografskih kretanja i potreba stanovništva. Time se postavlja pitanje koliko je plan usklađen sa stvarnim sociološkim dinamikama koje su se mogle promijeniti tokom decenije, a što može ograničiti njegovu sposobnost adekvatnog odgovora na aktuelne socijalne izazove. Naročito, imajući u vidu ogroman priliv stranaca posebno u južnom dijelu Crne Gore. Dakle, odsutnost ažuriranih podataka nam ne daje podatke o ključnom: strukturi stanovništva u 2023/24. godini već se koristi strukturom stanovništva iz 2011.g. Zbog ovog smatramo da se Prostorni plan mora vratiti na reviziju. Primjedba 2: U timovima, kako glavnom planerskom, tako i timovima koji su izrađivali sektorske studije, ne postoji niti jedan ekspert iz oblasti sociologije već naprotiv ekonomisti. Da je rukovodeći tim zaista imao namjeru da u najviši krovni dokument stavičovjeka i društvo, sociolozi koji bi objasnili društvena kretanja i društvenu dinamiku bi bili uključeni u neki od timova jer se ne mogu čovjek niti društvo posmatrati kao tržišna roba ili puka statistika. Društveni razvoj u Crnoj Gori do 2040. godine postavlja ambiciozne ciljeve u oblastima obrazovanja, zdravstva, kulture i sporta, s naglaskom na održivom razvoju i socijalnoj koheziji. Međutim, postavlja se pitanje kako ekonomisti, kojj dominiraju u vođenju ovakvih inicijativa, mogu adekvatno adresirati kompleksne sociološke dinamike, poput demografskih promjena i potreba lokalnih zajednica? Nadalje, sociolozi su trebali imati ključnu ulogu u analizi uticaja demografskih kretanja na društveni razvoj, kao i u proučavanju ravnoteže između urbanih i ruralnih područja. Pitanje rodne ravnopravnosti i socijalne kohezije zahtijeva dublje sociološko sagledavanje, a ne samo ekonomske metrike. Održivi razvoj i ekološka dimenzija takođe treba da budu predmet sociološke analize kako bi se razumjeli društveni odnosi prema ekologiji. Problem leži u činjenici da ekonomske perspektive često dominiraju nad sociološkim u kreiranju strategija društvenog razvoja, čime se može zapostaviti holističko razumijevanje socijalnih i kulturnih faktora. Da bi se ostvario dublji i sveobuhvatan društveni razvoj, potrebno je inkluzivnije partnerstvo između ekonomista i sociologa, sa sociolozima koji imaju ključnu ulogu u oblikovanju politika koje odražavaju stvarne društvene potrebe i dinamike.

Smatramo da je potrebno tim dopuniti ekspertima iz sociologije a naročito ekspertom odnosno sociologom koji se bavi ruralnom i urbanom sociologijom.

Primjedba 3: Kreiranje dugoročnih ciljeva potrebno je povezati sa postojećim demografskim kretanjima i potrebama savremenog čovjeka i društva, bez opštih mjesta i fraza.
Plan prostornog razvoja Crne Gore do 2040. postavlja ciljeve, ali sociološkim pristupom otkrivamo potencijalne izazove i prijetnje. Unapređenje regionalnog razvoja može donijeti socijalnu koheziju, ali i stvarati nove društvene podjele, dok integralni urbani i ruralni razvoj izaziva pitanja o očuvanju identiteta i socijalnoj inkluziji. Takođe, integracija u EU i prekogranična saradnja mogu oblikovati socijalne odnose, a implementacija novih zakona i strategija zahtjeva pažljivo vođenje dijaloga sa građanima kako bi se osigurala inkluzivnost i pravednost u društvenim promjenama. Važno je pitanje kako će ekonomske strategije, vođene uglavnom od strane ekonomista, uzeti u obzir ove sociološke dimenzije i prilagoditi plan da zadovolje stvarne drutvene potrebe i dinamike. Da bismo objasnili na ta mislimo, razradićemo ključne teze:

- Ublažavanje regionalnih nejednakosti: Sociološki aspekt ovog cilja uključuje proučavanje socijalnih implikacija regionalnih nejednakosti. Kako će se planirane inicijative odraziti na socijalne dinamike lokalnih zajednica? Da li će podsticanje razvoja određenih područja doprinieti socijalnom ujedinjenju ili može stvoriti nove društvene podjele? Prostorni plan, kao najviši planski dokument, ni u kom trenutku se ne bavi regionalnim nejednakostima osim putem opstih mjesta I fraza. Npr, izgradnja brzih saobraćajnica i nastavak gradnje auto puta prijete da gotovo u potpunosti izoluju određena mjesta a pojedina i da potpuno izbrišu. Pitamo se, zar to nije pojačavanje regionalnih nejednakosti. Naravno, ovdje konkretno uzimamo u obzir sjeverni region.
- Obezbjeđenje kvaliteta života: Sociološkim pristupom ovom cilju možemo analizirati kako razvoj privrednih i društvenih djelatnosti utiče na kvalitet života. Kako će se socijalne usluge distribuirati u manje razvijenim opštinama i ruralnim područjima? Da li su predložene mjere dovoljne za smanjenje socijalnih nejednakosti između urbanog i ruralnog stanovništva? Prostorni plan nam ne daje ni naznaku odgovora na ova pitanja, što opet potvrđuje da centar ovog plana nije kvalitet života niti su to potrebe čovjeka i društva, već naprotiv frazeologija poduprta zastar elim podacima i vizijama planerskog tima. Ne i građaninu kome Plan treba biti namijenjen.
- Razvoj urbanih i ruralnih područja: Kako će planirani integralni urbani i ruralni razvoj uticati na društvenu koheziju. Kako će se očuvati prostorni identiteti? Kako će se postizati socijalna inkluzija u oba tipa područja? Čini se da Plan u potpunosti želi da izbrise granicu između sela i grada. Da li ovaj razvoj ustvari znači da brisanjem tih granica ruralni prostor gubi koliku toliku prehrambenu nezavisnosti i identitet?
- Integracija Crne Gore u EU: Sociološki pristup ovom cilju može istraživati kako će evropska integracija uticati na identitet i socijalnu strukturu stanovništva. Kako će se promjene u ekonomiji i zakonodavstvu reflektovati na socijalne odnose i zajednice? Kako će se nositi s izazovima socijalne kohezije u procesu prilagođavanja evropskim standardima? Kako će ova integracija oblikovati socijalne odnose, kulturu i identitet stanovništva? Kako će se prevazilaziti potencijalni socijalni izazovi u procesu integracije? Plan ne da ne daje odgovore na ova pitanja, Plan se njima ne bavi.

Prostor Crne Gore kao osnova za razvoj svih lokalnih zajednica i cjelokupnog stanovništva predstavlja ključni aspekt, ali postoji nekoliko tačaka koje zahtijevaju posebnu sociološku pažnju:

- Održivi razvoj kao osnovna polazna tačka: Dok je održivi razvoj postavljen kao osnovno opredjeljenje, nedostaje detaljnija analiza kako se to može postići. Kako će se osigurati da ekonomski razvoj ne dovede do daljeg isključivanja i socijalnih nejednakosti? Kako će se zaštititi osjetljive društvene grupe od negativnih uticaja ekonomskog rasta?
- Decentralizacija procesa donošenja odluka i učešće javnosti: lako se ističe decentralizacija procesa donošenja odluka i učešće javnosti, nedostaju detaljj o načinu na koji će se ovo postići. Kako će se osigurati da lokalne zajednice imaju stvaran uticaj na donošenje odluka koje ih se tču?

- Zastita kulturne raznolikosti i identiteta: lako se naglašava zaštita kulturne raznolikosti i identiteta, nedostaje konkretan plan koji u slučaju brisanja granica između urbanog i ruralnog prostora (o čemu smo govorili iznad) predviđa očuvanje raznolikosti identiteta. Kako će se tretirati i uključivati različite kulturne grupe u procesima donošenja odluka, te kako će plan osigurati da kulturna raznolikost ne bude samo fraza, već stvarna vrijednost zajednice?
- Očuvanje ljudskog kapitala: Dok se ističe važnost izgradnje i očuvanja ljudskog kapitala, nedostaje plan kako se to može postii. Kako će se obezbijediti da svi gradani imaju pristup obrazovanju, zdravstvenim uslugama i mogucnostima za razvoj svojih vjestina i talenata? Treba razmotriti kako će se osigurati pravedna raspodjela resursa i prilika kako bi se izbjegle socijalne nejednakosti u pristupu ljudskom kapitalu.

U suštini, iako Prostorni plan Crne Gore do 2040. postavlja ambiciozne ciljeve u vezi sa održivim razvojem i zaštitom kulturne raznolikosti, nedostaju konkretni planovi i strategije kako bi se ti ciljevi ostvarili.

Kohezija društva: Jačanje kohezije drustva je ključno, ali se ovim planom ne razmatra postizanje iste. Analiza bi trebala istražiti socijalne tenzije, potrebe i očekivanja različitih grupa u društvu, kao i kako će se plan nositi s izazovima kojj mogu proizaći iz demografskih promjena i drugih socijalnih dinamika.

Primjedba 4: Ukazujemo na potrebu za detaljnijim analizama i mjerama koje ce osigurati da se socijalne potrebe i perspektive građana uzmu u obzir tokom implementacije plana. Odnosno, na osnovu njih je trebalo pristupiti kreiranju plana.

Primjedba 5: Karta 09 - Zaštita kulturne baštine

Karta koja, zaključno sa 29. 04. u 12:48 i dalje stoji na sajtu Ministarstva a koja nema potpunu legendu i koja ima netačne podatke , poput podatka da se u Mojkovcu nalazi samo jedno zaštićeno kulturno dobro i to sakralnog tipa umjesto da je označeno svih 11 kulturnih dobara zaštićenih zakonom, ukazuje na površan odnos ne samo prema kulturnoj baštini već na neprofesionalan pristup izradi ovog strateškog dokumenta.

Primjedba 6: Lica protiv kojih se vodi istražni/krivični postupak ne bi smjela biti u bilo kom timu koji su učestvovali u izradi ovog planskog dokumenta.

RUDARSTVO, INDUSTRIJA I ISTRAŽIVANJE UGLJOVODONIKA)

PRIMJEDBA:

1. “Ležišta se ne mogu "premjestiti" i moraju se eksploatisati tamo gdje su pronađena." Navedeno treba ukloniti ili izmijeniti tekst iz razloga sto se mineralne sirovine ne moraju eksploatisati, kako je imperativno navedeno u Planu. Treba navesti ograničenja u kojim okolnostima se mineralne sirovine ne moraju ili ne mogu eksploatisati: blizina ili pripadnost područjima pod nekim kategorijama zaštite prostora (prirodna i kulturna dobra, nacionalni parkovi, parkovi prirode, emerald područja, natura 2000...), negativne posljedice po zdravlje stanovništva.
2. Potrebno je dodati u tekst da su neka ležišta nebezbjedna za eksploataciju zbog konflikata u prostoru, uticaja na zdravlje stanovništva, nepostojanja bezbjedne tehnologije za eksploataciju zbog prisustva štetnih komponenti i nabrojati komponente koje se smatraju opasnim i proglašene su za kancerogene: živa, kadmijum, arsen...
3. PRIMJEDBA: Navedeni cilj povećanja obima rudarske proizvodnje na strani 39 treba ukloniti ili znatno umanjiti.
   Rudarstvo i u postojedinim kapacitetima uticalo je i utiče na održivost, a povećanje obima proizvodnje za čak 50% nesumnjivo bi narušilo ekološku ravnotežu i do ekstrema povećalo zagađivanje i konflikte u prostoru. Detektovana su zagađenja životne sredine na prostoru Pljevalja i Mojkovca, koji zahtijevaju znatna ulaganja u sanaciju iii su već iziskivali višemilionska ulaganja, to podstiče na razmišljanje o opravdanosti povećanja eksploatacije mineralnih sirovina ukoliko se moraju izdvojiti ogromna materijalna sredstva za sanaciju, pogoršati kvalitet života lokalnih zajednica, narušiti prostor, pojačati iseljavanja. Takođe, navedeni citat je u apsolutnoj suprotnosti sa Vizijom razvoja (str. 15), Principi i ciljevi razvoja (str.18-21), Specifični sektorski ciljevi (str. 21,22), Mjere zaštite i planiranje razvoja predjela (str. 89), Koncept usluga ekosistema (str. 107 “Ekosistemski pristup ukazuie na to da je postizanje kratkoročne ekonomske koristi neodrziv i neracionalan način korišćenja prostora i resursa i da je zaštita prirode ulaganje u budućnost zarad opstanka i dobrobiti liudi i zaijednica u dužem vremenskom roku."), Uslovi za otpornost na klimatske promjene (str. 123).

4. Jasno je da se “očekivanje" povećanja proizvodnje rude polimetala i koncentrata olova, cinka i bakra u Crnoj Gori."odnosi na prostor Brskova s obzirom da su u vrijeme izrade plana, istraživanja ležišta olova i cinka obavljana jedino u toj rudnoj oblasti. Jer su ležišta olova i cinka vezana za svega tri prostora na teritoriji Crne Gore. U Šupljoj stijeni se već vrši eksploatacija, a na planini Sjekirici istraživanja nisu vršena u vrijeme izrade plana niti u skorijem periodu. Uz to, navedeni godišnji obim eksploatacije jedino može biti postignut na ležištima rudne oblasti Brskovo. Kada se ovaj citat uporedi sa predhodnim na istoj stranici (a povećanju obima rudarske proizvodnje za 2 miliona tona godinje), evidentno se direktno zasniva na podacima iz NEUSVOJENOG DPP BRSKOVO, u kojem se na više stranica navodio planirani iznos godišnje proizvodnje od oko 2 miliona tona. Ovo je problematičan i neodrživi planski sadržaj ili smjernica iz više razloga:
    a) Prostorni plan Crne Gore, kao plan višeg reda, “Ustav o prostoru", ne može se zasnivati na planovima nižeg reda;
    b) Prostorni plan Crne Gore ne može se zasnivati na nesuvojenom dokumentu, od kojeg je kompletan planerski tim na čelu sa g-dom Sonjom Radovic Jelovac odustao, iz razloga sto je realizacija istog suprotna vazećim zakonima, pritom navodeći nezakonite uticaje pri izradi plana koji ulaze u zonu krivične odgovornosti;
    c) Prostorni plan Crne Gore, kao najvažniji i najviši" planski dokument, dokument koiji ČUVA I ŠTITI JAVNI INTERES, ne smije biti zasnovan na planovima izrađenim za potrebe i u interesu privatne kompanije, reqistrovane kao DOO u CRPS-u, iza koje stoji Of šor firma sa ostrva Džersi;
    d) Prostorni plan Crne Gore kao dokument najvećeg javnog višedecenijskog značaja ne smije predstavljati “odskočnu dasku" za privatne projekte i privatne interese, imati “navijačke" sadržaje, niti sadržati navode koji mogu poslužiti za pribavljanje dozvola ili bilo koje druge aktivnosti na štetu prostora, resursa i građana drzave Crne Gore;

   Zahtijevam da se odgovori na kojim činjenicama (dokumenti, strategije, planovi) se zasnivaju navedeno “očekivano povećanje proizvodnje" koncentrata olova, cinka i bakra, čao i iznos povećanja obima proizvodnje od 2 miliona tona godišnje. U suprotnom, može se osnovano tvrditi da su navedeni citati unijeti u sadržaj nacrta Prostornog plana Crne Gore sa ciljem favorizovanja privatnog projekta i privatnih interesa na štetu javnog interesa i građana Crne Gore. Iz navedenih razloga, citirane sadržaje Plana je potrebno ukoniti ili potpuno redigovati.
5. Preostaje da država, u sektoru rudarstva, podstiče primjenu najboljih svjetskih praksi i tehnologija". Identična rečenica koja se koristi u niz promo tekstova kompanije koja je pokušala da realizuje otvaranje rudnika Brskovo. Rečenicu je potrebno ukloniti ili promijeniti zbog podudarnosti, ili eventualnih poistovjećenja planskog dokumenta i promo teksta privatne firme.
6. “Rečenicu “S obzirom na potencijale mineralnih sirovina, moguć je razvoj uz poštovanje režima zaštite životne sredin" ukloniti iz Prostornog plana, a prioritete u razvoju bazirati na poljoprivredi, turizmu, savremenim tehnološkim trendovima i konceptima života u zdravoj sredini. Citirana rečenica djeluje kao umetnuta u tekst jer:
   a) Mineralne sirovine se ne pominju u tekstu koji prethodi (Resursi i potencijali podzone Mojkovac);
   b) “Prioritet je zaštita zdravlja stanovništva i očuvanje rijeke Tare u odnosu na razvoj industrije." (naredna rečenica u tekstu, potpuno isključuje razvoj zasnovan na mineralnim sirovinama. Ako je prioritet zaštita zdravlja stanovništva rudna ležišta oblasti Brskovo ne mogu biti eksploatisana na današnjem nivou tehnološkog razvoja a da ne izazovu ekološku katastrofu i zagađenje ogromnih razmjera, zbog prisustva niza štetnih sulfida elemenata- žive, arsena, kadmijuma, bizmuta, olova, cinka, antimona i td. Konsultovati dokumentaciju Zavoda za geološka istraživanja o ovjerenim rezervama rudnih ležišta u oblasti Brskovo, kao i stav Instituta za javno zdravlje, koji je dao negativno mišljenje prema eksploataciji mineralnih resursa zbog uticaja na zdravlje stanovništva).
   Cjelokupan pasus “Rezimi korišćenja" apsolutno isključuje mogućnost eksploatacije mineralnih resursa, jer ne postoji industrija koja više i pogubnije od rudnika može ugroziti životnu sredinu i kontradiktorno je i međusobno isključivo uzastopno navoditi rečenice o zaštiti Životne sredine i zaštititi stanovništva i potencijalnoj eksploataciji mineralnih resursa.
   Osim toga ona je u suprotnosti sa: 1. 1.2. VIZIJA RAZVOJA (str. 15); 1.3. PRINCIPI I CILJEVI RAZVOJA (str. 18); 3. 1.4. OPTI CILJEVI-PRIORITETI I STRATEŠKA USMJERENJA PROSTORNOG RAZVOJA CRNE GORE (str. 19);15.SPECIFIČNI SEKTORSKI CLJEVL (str. 21, 22, 23); 5.4 EKONOMSKO-TRŽIŠNA PROJEKCIJA (str. 34, 35).

	Treba dodati i sljedeće činjenice koje isključuju mogućnost razvoja zasnovan na eksploatacijj mineralnih resursa na području Brskova: A) Rudna ležišta se nalaze na teritoriji koja ima dvojni status zaštite prostora: basen rijeke Tare pod zaštitom UNESCO-a i zaštitna zona Nacionalnog parka “Biogradska gora". B) Ugrožavanje Nacionalnog parka “Biogradska gora" zbog blizine od svega 5 kilometara vazdušne linije od rudnih ležišta do samog Biogradskog jezera, srca nacionalnog parka. C) Ugrožavanje rijeke Tare sa nesagledivim posljedicama po područje svjetske baštine (konsultovati upozorenje UNESCO-a sa zasijedanja iz Rijada, septembar 2023. godine). D) Ugrožavanje zdravlja stanovništva zbog blizine gradskog naselja Mojkovca na svega oko 3 km, dok su najveća seoska i prigradska naselja koji kilometar dalje. E) Nemogućnosti sprječavanja zagađenja vode, tla i vazduha (CETI je potvrdio zagađenje zemljišta teškim metalima u okolini nekadašnjih rudarskih radova, 2019, 2020 godina. Konstatovano je i zagađenje u samom gradu u blizini nekadašnje flotacije, novembar-decembar 2023. godine). F) Ugrožavanje poljoprivrede i turizma, u kojima je generisano više stotina radnih mjesta u lokalnoj zajednici. G) Ugrožavanje obradivih površina koje sve više dobijaju na značaju u svijetlu potrebe smanjenja visokog spoljnotrgovinskog deficita kroz povećanje domaće proizvodnje. H) Iseljavanje stanovništva iz područja eksploatacije što bi područje učinilo trajno nenaseljenim a na nivou lokalne zajednice pojačalo negativne demografske trendove. I) Ugrožavanje arheoloških lokaliteta vezanih za srednjovjekovno Brskovo (Gradina, Doganjice, Medeno gumno), koja imaju potencijal da budu jedna od najznačajnih arheoloških istrazivačkih lokacija iz srednjovjekovnog perioda u cijeloj državi, sa nemjerljivim značajem za identitet i kulturu sjećanja lokalne zajednice, te potencijalom za razvoj turizma. J) Ugožavanje lokaliteta Mojkovake bitke sa više grobalja rodoljuba, takode nemjerljivog značaja za identitet i kulturu sjećanja lokalne zajednice. 7. Iz svega navedenog, zbog sprječavanja kontradiktornosti unutrašnje konfuzije plana (da se zalaže za zaštitu prostora, zdravlje stanovništva, razvoj turizma, očuvanje poljoprivrednih površina, zaštitu zemljišta i vodotoka od zagađenja itd., predviđa moqućnost eksploatacije mineralnih resursa koja uqrožava sve prethodno istaknuto), potrebno je navode vezane za eksploataciju mineralnih resursa u prioritetima razvoja podzone Mojkovac potpuno ukloniti iz plana. Ovo iz razloga što u narednom periodu moqu poslužiti za tumačenja “da plan predvića eksploataciju" i biti polazna osnova za razvoj štetnih i opasnih projekata, dobijanja dozvola za njih i slično. Dodatno, Prostorni plan Crne Gore treba da jasno j nedvosmisleno odredi namjenu prostora u periodu važenja plana. To je bila i jedna od glavnih nedoumica u prethodnom periodu vezanih za namjeru eksploatacije mineralnih resursa rudne oblasti Brskovo. Plan ne može ostavljati nejasno iili dvojako tumačenie, međusobno isključivo. Ukoliko je vizija razvoja države postavljena na ekologiji, očuvanju prostora, vodotoka, biodiverziteta i zdravlja stanovništva, prostora za eksploatacije velikih razmjera ne moze biti. Ukoliko se sporna tvrdnja zadrži, a nije je bilo u prethodnom Prostornom planu Crne Gore do 2020. godine, zahtijevam da se precizno navede i objasni na osnovu čega je ona ušla u sastav dokumenta (na osnovu koje strategije, plana, dokumentacija bilo koje vrste).
	Primjedba 1: Primjedba se ne prihvata. Nacrt plana je urađen u junu 2023.g. a usvojen u oktobru 2023.godine. Analiza i projekcija stanovništva je rađena na osnovu prethodnih popisa stanovništva, izraženih trendova i podataka kojima raspolaže Monstat za period između dva Popisa stanovništva.

	Prvi rezultati Popisa su objavljeni u januaru, dakle nakon usvajanja Nacrta plana. Izvršena je korekcija prema novim podacima i biće dato u Predlogu PPCG. Bez obzira na podatke, strateška opredjeljenja u razvoju infrastrukture, razvoju turizma, poljoprivrede, urbanom i ruralnom području, stavovi o zaštiti prostora i drugi važni razvojni strateški ciljevi se neće promjeniti. Tendencije u kretanju stanovništva pokazuju da se upravo još hitnije treba pokrenuti razvoj u Sjevernom region i preduzeti posebne mjere u demografski osjetljivim i depopulacionim područjima. Primjedba 2: Primjedba se ne prihvata. Članovi Stručnog tima su zastupleni prema Javnom pozivu za izradu plana, Metodologiji izrade, zakonskoj regulative i Programskom zadatku. Dodatne specijalističke profesije su zastupljene u izradi Baznih studija za izradu plana. Ne osporava se uloga sociologa, naprotiv, razumije stav o inkluzivnijem partnerstvu između ekonomista i sociologa. Planska rješenja u PPCG se u svim ktorima najprije posmatraju sa sociološkog aspekta i uvjereni smo da su na dobrobit društva u cjelini. Primjedba 3: - Pomenuti ciljevi: ublažavanje regionalnih nejednakosti , obezbjeđenje kvaliteta života, razvoj urbanih i ruralnih područja, integracija Crne Gore u EU su razvojni ciljevi stručnog tima, koji se temeljen na strateškim opredjeljenjima Crne Gore, kroz sve razvojne strategije i one koje su u izradi. Detaljna analiza o tome kako će se postići socijalna kohezija, kako će integracija u EU oblikovati socijalne odnose i slično, nije predmet Prostornog plana. Prostornim planom se definiše osnova za prostorni razvoj Crne Gore (svih region a i opština), što znači da je u fokusu prostorni aspekt definisanih strategija na nivou države. U tom smislu je i sociološka analiza svih razvojnih kretanja, predmet baznih studija, strategija i sl. - Održivi razvoj se može postići odgovornim sprovođenjem svih predloženih planskih stavki i projekcija u planu. Implementaciju je potrebno sprovoditi na nižim planskim nivoima i uz saradnju državnog i lokalnog nivoa i saradnju institucija Crne Gore. Decentralizaciju je moguće postići kroz zakonska rješenja. (tekuće izmjene zakonske regulative). Očuvanje ljudskog kapitala je moguće postići upravo sprovođenjem i realizacijom planskih rješenja na svim nivoima. (bolja infrastruktura, razvoj opština Sjevernog regiona, razvoj poljoprivrede, omogućavanje ruralnog razvoja, razvoj društvenih djelatnosti-podizanje na viši nivo zdravstva, obrazovanja i dr. Na taj način će socijalni razvoj biti na višem nivou, zadržaće se stručni ljudi koji će dodatno doprinijeti razvoju i ukupno će se stvoriti bolji privredni i socijalni ambijent za život u Crnoj Gori. Sve to se ukratko navodi i u Viziji razvoja. Ako bi se svaki segment u planu do detalja analizirao u smislu davanja preciznih smjernica “kako, koji mehanizmi” i sl.) onda to ne bi bio PROSTORNI PLAN. (već strategije sa Programom mjera za implementaciju). Primjedba 4: – Primjedba se djelimično prihvata. Oblast kulturne baštine će se korigovati u skladu sa novom studijom zaštite koju završava Uprava za zaštitu kulturnih dobara. Pri tome treba imati u vidu, da u PPCG nije moguće detaljno predstaviti svako kulturno dobro, posebno grafički u razmjeri 1: 100 000. Studija može biti prateći dio plana, koji će se imati u vidu pri radu detaljnijih planskih dokumenata. – Molba rukovodioca izrade plana je da se dostave podaci o licima protiv kojih se vodi istražni/(krivični postupak. Pri odabiru članova Stručnog tima, resorno Ministarsvo detaljno analizira rteference i podobnost svakog člana tima. RUDARSTVO, INDUSTRIJA I ISTRAZIVANJE UGLJOVODONIKA) Primjedba 1: Primjedba se ne prihvata.

	– Činjenica je da se mineralne sirovine ne mogu premiještati i možda se to ne mora ni naglasiti. Rečeno je sa ciljem da se na području mineralnih sirovina u planovima ne predvidi neka druga izgradnja, koja bi u slučaju nesmetane, nesporne eksploatacije mogla predstavljati ograničenje. – Ograničenja u kojim okolnostima se mineralne sirovine ne moraju ili ne mogu eksploatisati: blizina ili pripadnost područjima pod nekim kategorijama zaštite prostora (prirodna i kulturna dobra, nacionalni parkovi, parkovi prirode, emerald područja, natura 2000...), negativne posljedice po zdravlje stanovništva, navešće se u Predlogu plana, iako je u Nacrtu jasno rečeno da se eksploatacija mineralnih sirovina može vršiti uz strogu zaštitu životne sredine. (to i Zakonska regulativa iz te oblasti nalaže). Primjedba 2: Primjedba se djelimično prihvata. Kao pod tačkom 2. u prethodnom odgovoru. Primjedba 3: Primjedba se ne prihvata. I najbogatije države Evrope se ne odriču korišćenja mineralnih sirovina, u pitanju je samo način korišćenja, odnosno eksploatacije i odnosa prema prostoru nakon eksploatacije. U narednom periodu u Crnoj Gori se i prema strateškim ciljevima u planu i prema zvaničnoj politici mora obezbijediti zdrava životna sredina u svim djelatnostima. Stav Stručnog tima je da nije dozvoljena eksploatacija bez obzira na ekonomsku dobit, ako i u najmanjoj mjeri utiče negativno na zdravlje stanovništva i životnu sredinu ukupno. Primjedba 4: Primjedba se prihvata. U vrijeme izrade Nacrta plana bila je aktivna koncesija za istraživanje i eksploatacija sulfidno polimetaničnog ležišta olova i cinka na prostoru bivšeg rudnika Brskovo. U Predlogu plana će se isključiti sporna rečenica o očekivanjima i navodiće se samo mineralne sirovine kao potencijali na prostoru Crne Gore. Primjedba 5: Primjedba se djelimično prihvata. Iako je namjera Stručnog tima da se zaista podstiče primjena najboljih svjetskih praksi, u tehnološkom smislu i u smislu zaštite životne sredine, zbog slučajne podudarnosti sa “promo tekstom” kiji navodite, a koji tim nije provjeravao, u Predlogu plana se može drugačije formulisati rečenica. Primjedba 6: Primjedba se djelimično prihvata. Naglašeno je da je moguća eksploatacija (bilo kad, čak i uz najsavremenije metode), samo uz poštovanje uslova žaštite životne sredine, upravo kao podrška stavovima građana Mojkovca u periodu kad je rađen DPP za područje Brskova i kad se polemisalo o štetnosti potencijalnog rudnika uglja. S obzirom da mineralne sirovine ostaju na tom području, smatramo da je bolje da stoji naglašena obaveza koja se može u Predlogu plana dodatno istaći. Primjedba 7: Primjedba se djelimično prihvata. Zbog sprječavanja dvosmislenog tumačenja u vezi područja Brskova, u Predlogu plana će se Stručni tim jasnije odrediti u odnosu na iznijete dileme. Naglašava se da PPCG ne podržava eksploataciju bilo koje mineralne sirovine, čijom eksploatacijim može biti ugroženo zdravlje stanovništva, normalan život u naseljima, niti ugrožen bilo koji segment životne sredine: voda, vazduh ili zemljište. Taj stav će biti istaknut u Predlogu plana, da ne bi bilo pogrešnih tumačenja razvojnih strateških smjernica.
	17.05.2024. 04-332/24-1463/367 Grupa građana iz Katunske nahije
Primjedba	Prigovor na trasu magistralnog puta Cetinje-Nikšić, na dionicu magistrale Čevo-Nikšić Prva trasa dionice magistralnog puta Čevo-Nikšić pratila je postojeći regionalni put Čevo- Ubli-Bijele Poljane-Broćanac-Nikšić. Tu dionicu je preinačio bivši predsjednik Đukanović, što je narodu tih krajeva poznato i dionica magistralnog puta do Nikšića je okrenuta da ide od Čeva preko Lastve Čevske i da se spaja sa magistralnim putem Podgorica-Nikšić u mjestu Paprati ispred tunela Budoš. Prethodnom trasom Čevo-Ubli-Bijele Poljane-Broćanac-Nikšić bilo je povezano 11 (jedanaest) naselja: Dolosko Korito, Meoca Cucka, Ubli, Prentin do, Cumojevica Cucka,

	Studenac, Treboinski Pod, Bijele Poljane, Ljeskovi dolovi, Broćanac i Orlina gdje ima najmanje 10 (deset) puta više stanovnika u odnosu na Lastvu Čevsku. Sjajno rješenje je bilo da ova trasa iz Broćanca ide iznad jezera Slano i da se u Kusidama spoji sa magistralnim putem Nikšić - Grahovo. Sjeverna Crna Gora, Bosna i Hercegovina i Srbija bi bile upućene tom trasom preko Cetinja ka primorju, a Nikšić bi izbjegao zagušenje saobraćaja kao i da tunel Budoš postane usko grlo. Takođe u slučaju eventalnog zatvaranja dionice neposredno oko tunela Budoš ne bi bio prekinut saobraćaj i na trasi Podgorica-Nikšić i na trasi Cetinje-Nikšić što je od vitalnog značaja za nesmetano odvijanje saobraćaja u državi. Važna stavka je i u cijeni izgradnje ove dionice. Trasa magistrale Čevo-Ubli-Bijele Poljane-Broćanac-Nikšić je mnogo jeftinija, jer se pridržava postojećeg regionalnog puta u dobrom dijelu, a sam teren je mnogo povoljniji u odnosu na teren preko Lastve Čevske, gdje bi se sve nanovo vršio proboj veoma nepristupačnih terena. Smatramo da magistralni put Čevo-Nikšić treba da ide trasom preko Ubala, Bijelih Poljana i Broćanca i da je to najpovoljnija varijanta gdje se povezuju mjesta Katunske nahije i dalje. Potrebno je sagledat sve činjenice i donijeti ispravnu odluku po državu i narod i usvojiti trasu magistralnog puta od Čeva preko Ubala, Bijelih Poljana i Broćanca do Nikšića.
Odgovor	Primjedba se ne prihvata. U skladu sa PUP opštine Nikšić u PPCG se predlaže istočna varijanta sa priključkom na magistralni put denivelisanom raskrsnicom u zoni Prijekog brda. U narednom periodu se predlaže rekonstrukcija regionalnog puta R17.

380. 04-332/24-1643/380 građanska inicijativa - tim Sačuvajmo Sinjajevinu- Milan Sekulović predsjednik GI "Sačuvajmo Sinjajevinu"

Oblast: zaštita prirode,

Predlog Dopune Prostornog Plan Crne Gore za Period do 2040. godine:

Prepoznavanje Sinjajevine kao Regionalnog Parka Prirode:

Poštovani,

U skladu sa potrebom očuvanja prirodnih resursa i unapređenja ekološki održivog razvoja, predstavljamo inicijativu za dopunu Prostornog Plana Crne Gore. Ovaj predlog ima za cilj prepoznavanje Sinjajevine kao Regionalnog Parka Prirode i isključivanje mogućnosti njene vojne upotrebe. Naši zahtevi su taksativno nabrojani u prvom dijelu, dok je u drugom pružena detaljna argumentacija u korist ovih zahtjeva.

Zahtjevi:

1. Definisanje Sinjajevine kao regionalnog parka prirode, kao što je to bilo predviđeno Prostornim planom do 2020. godine.
   - Predlažemo da se Sinjajevina Prostornim planom prepozna kao regionalni park prirode u skladu sa studijom koju je 2016. godine uradila Agencija za zaštitu prirode i životne sredine. Ovaj predlog ima za cilj da očuva bogatstvo prirodnih resursa Sinjajevine i da omogući aktivno učešće lokalne zajednice u upravljanju ovim područjem. Takođe, smatramo da je ovo obaveza kako bi se ispoštovao Prostorni plan koji je važio do 2020. godine, kojim je Sinjajevina bila projektovana kao zaštićeno područje, odnosno park prirode.

- Naglašavamo važnost aktivnog učešća lokalne zajednice u upravljanju Sinjajevinom kao regionalnim parkom prirode. Lokalno stanovništvo ima duboko korijenje u ovom području i posjeduje neprocjenjivo znanje o njegovim ekosistemima i tradicionalnim praksama. Stoga je neophodno da se osigura da lokalna zajednica ima glas u procesima odlučivanja i da se njeni interesi uzmu u obzir prilikom donošenja relevantnih politika i odluka.
- Sinjajevina bi trebalo da ostane poljoprivredno područje i da se podstiču održive poljoprivredne prakse koje su tradicionalne za ovaj region. Takođe, treba podržati razvoj ruralnog turizma kao dopunski izvor prihoda za lokalno stanovništvo, ali uz poštovanje očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti ovog područja.

2. Odbacivanje ideje o vojnom poligonu na Sinjajevini.

- Građanska inicijativa "Sačuvajmo Sinjajevinu" već je izrazila snažan otpor planovima da se Sinjajevina koristi kao vojni poligon. Ova inicijativa, koja je nastala iz spontanih protesta lokalnih stočarskih zajednica i građana Crne Gore, jasno pokazuje da postoji snažna podrška očuvanju Sinjajevine kao prirodnog, poljoprivrednog i kulturnog blaga, a ne njenoj vojnoj upotrebi.
- Planiranje vojnog poligona na Sinjajevini suprotstavljalo bi se međunarodnim standardima i obavezama Crne Gore kao potpisnice različitih međunarodnih konvencija i direktiva, uključujući Bernsku konvenciju, EU Direktivu o očuvanju divljih ptica, EU Habitatnu direktivu i druge. Takve aktivnosti mogle bi imati negativne posljedice po očuvanje prirodnih resursa i biološke raznovrsnosti ovog područja.
- Nedavne inicijative Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma i Agencije za zaštitu prirode i životne sredine da se Sinjajevina proglasi regionalnim parkom prirode dodatno naglašavaju potrebu za odbacivanjem ideje o vojnom poligonu na ovom području. Ova inicijativa pokazuje namjeru da se Sinjajevina zaštiti kao prirodno i kulturno nasljeđe, što bi bilo u direktnoj suprotnosti sa njegovom upotrebom kao vojnog poligona.

Zaključak:

U cilju očuvanja Sinjajevine kao važnog prirodnog i kulturnog resursa, kao i poštovanja međunarodnih obaveza i standarda, predlažemo dopunu Prostornog Plan Crne Gore koja će jasno definisati Sinjajevinu kao regionalni park prirode i isključiti mogućnost njene vojne upotrebe. Ova dopuna treba da bude rezultat inkluzivnog procesa koji uključuje lokalnu zajednicu i respektuje njene interese i glas.

Dodatne informacije

Građanska inicijativa „Sačuvajmo Sinjajevinu“ otpočela je sa radom 2018. godine, odmah kada su se pojavile prve vijesti da Vlada Crne Gore namjerava da planinu Sinjajevinu koristi kao vojni poligon, a zvanično je registrovana 2019. godine. Rad ove građanske inicijative direktno je proistekao iz spontanih protesta lokalnih stočarskih zajednica sa Sinjajevine i drugih građana Crne Gore koji već šestu godinu izražavaju nezadovoljstvo ovom odlukom.

U procesu donošenja odluke o uspostavljanju vojnog poligona na ovom prostoru bili su, između ostalih, uključeni i Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, odnosno menadžment tih institucija do 2020. godine. S obzirom na pririodu ovog pitanja, mišljenje ovih državnih organa trebalo je da ima izuzetno važnu ulogu u procesu odlučivanja.

Smatramo da su Ministarstvo odbrane, kao i Vlada koja je 2019. godine donijela odluku o vojnom poligonu na Sinjajevini zanemarili niz međunarodnih propisa koji imaju primat nad domaćim zakonodavstvom, te da su iz procesa donošenja odluke isključili javnost koja je sa dvije peticije tražila isključivanje vojne upotrebe Sinjajevine. Takođe, smatramo da je Ministarstvo odbrane u svom predlogu, da se Sinjajevina Prostornim planom predvidi za vojni poligon zanemarilo niz činjenica od životne važnosti. Stoga u cilju objektivnog sagledavanja realnosti predlažemo vam da od relevantnih institucija, Ministarstva poljoprivrede, Ministarstavo ekologije, Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Agencije za zaštitu prirode i životne sredine dobijete informaciju da li je Ministarstvo odbrane od pomenutih državnih organa bilo obaviješteno o sljedećim važnim činjenicama:

1.Da se planirani vojni poligon nalazi u okviru tranzicionog područja (zone) Biosferinog rezervata „Kanjona rijeke Tare“, te da postoje važne činjenice i norme koje se moraju poštovati u vezi ovog međunarodno zaštićenog UNESCO područja?
Da napomenemo da je za tranzicionu zonu - područje Biosferinog rezervata, definisano da je to područje u kojem zajednice njeguju socio-kulturno i ekološki održive ekonomske i ljudske aktivnosti (The transition area is where communities foster socio-culturally and ecologically sustainable economic and human activities).

2.Da je u vrijeme donošenja odluke o lokaciji vojnog poligona bila u toku zakonska procedura uspostavljanja zaštićenog prirodnog dobra na području Sinjajevine, te da je ovo područje trebalo staviti pod zaštitu shodno Prostornom planu Crne Gore do 2020. godine.
„Studija zaštite i uspostavljanje zaštićenog prirodnog dobra na području Sinjajevine“ urađena je u julu 2016. godine u okviru projekta: „Sinjajevina“, za čiju realizaciju su opštine Mojkovac, Kolašin, Žabljak, Šavnik i Danilovgrad dobile sredstva od Delegacije Evropske Unije u Crnoj Gori kroz Međuopštinski razvojni grant program. Projekat „Sinjajevina“ je sprovodila Opština Mojkovac u partnerstvu sa opštinama Kolašin, Žabljak, Šavnik i Danilovgrad. Shodno aktivnostima i ciljevima u okviru ovog projekta područje Sinjajevine je trebalo da bude stavljeno pod zaštitu još u ovom projektu 2016/2017.

3.Da se mora utvrditi način na koji će se sprovoditi odredbe EU Direktive o očuvanju divljih ptica (Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds) na području Sinjajevine s obzirom da je na ovom području identifikovano potencijalno područje od posebnog interesa za ptice - SPA na površini od 39.240 ha?
Naime, u okviru IPA projekta „Uspostavljanje Natura 2000 u Crnoj Gori“, koji je finansiran od strane Evropske Unije sa tri miliona eura, područje Sinjajevine je na osnovu EU standarda u oblasti zaštite prirode (EU Direktive o očuvanju divljih ptica - Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds) identifikovano kao potencijalno područje od posebnog interesa za ptice - SPA sa površinom od 39.240 ha (izvor: Rubinić, B., Sackl, P. & Gramatikov, M., 2019: Conserving of wild birds in Montenegro. The first inventory of potential Special Protection Areas in Montenegro. AAM Consulting. Budapest xiii +328 pp.).

4.Da se mora utvrditi način na koji će se sprovoditi obaveze iz Bernske konvencije s obzirom da je područje Sinjajevine, tačnije Babji zub (Torna) i Gradište, identifikovano kao jedno od područja u okviru Emerald mreže kod nas?

5.Da se mora utvrditi način na koji način će se sprovoditi obaveze iz EU Habitatne direktive na području Sinjajevine. Naime, tokom izrade „Studija zaštite i uspostavljanje zaštićenog prirodnog dobra na području Sinjajevine“, u 2015. i 2016 god, na području Sinjajevine su identifikovana staništa i vrste sa dodataka EU Direktive o staništima (Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora), ukupno 10 tipova staništa i 32 vrste.
Dakle, postavlja se pitanje, da li je Ministarstvo odbrane u procesu donošenja odluke o lokaciji vojnog poligona bilo obaviješteno od tadašnjeg Ministarstva održivog razvoja i turizma i Agencija za zaštitu prirode i životne sredine o obavezama Crne Gore po osnovu gore pomenutih međunarodnih konvencija i EU direktiva. Dvije pomenute EU direktive su pravno implementiranje Bernske konvencije, obavezujuće su za sve članice EU, ali i za kandidate za članstvo u EU. Prema članu 9 Ustava Crne Gore „potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drugačije od unutrašnjeg zakonodavstva.“
Takođe, 2022. i 2023. godine Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je opštinama koje gravitiraju Sinjajevini uputila inicijativu da se Sinjajevina proglasi regionalnim parkom prirode, a isto je uradilo i Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma 21. jula 2022. godine.
U kontekstu sve izraženijeg globalnog zelenog pokreta i sve veće svijesti o važnosti očuvanja prirodnih resursa, posebno u okviru Evropske unije, smatramo da je dodatan argument za očuvanje Sinjajevine podrška nedavno usvojeni Zakon o obnovi prirode. Kako je istaknuto u izvještaju Evropskog parlamenta, ovaj zakon predstavlja ključni korak ka obnovi degradiranih ekosistema u Evropi, teži se obnovi najmanje petine kopnenih i morskih područja do 2030. Ovaj akt je dokaz da ne treba uništavati nova područja koja su sačuvana, a za šta je tipičan primjer Sinjajevina, nego težiti oporavku narušenih. Smatramo neodgovornim, da uslijed usvajanja ovakvog akta u Evropskom Parlametu, da Crna Gora koja je lider u EU integracijama uništava svoj ekološki dragulj koji je sačuvan zahvaljujući aktivnostima lokalne stočarske zajednice, koji su u simbiozi sa prirodom gradili i obogaćivali ekosistem Sinjajevine.

Podrška koju je dobio ovaj zakon od strane Evropskog parlamenta ukazuje na sve veći značaj očuvanja prirode i obnove ekosistema. Iako su postojali protesti poljoprivrednika u nekoliko zemalja članica, većina evropskih poslanika prepoznala je važnost ovog zakona za zaštitu i očuvanje prirodnog okruženja.
Ovaj zakon takođe postavlja jasne ciljeve za poboljšanje stanja ekosistema u Evropskoj uniji, što uključuje i poboljšanje stanja staništa u lošem stanju. Očekuje se da će se stanje ovih staništa poboljšati za najmanje 30% do kraja decenije, a da će se do 2040. godine taj procenat povećati na 60%, a do 2050. na 90%. U svijetlu ovih činjenica, smatramo da je neogovorno da Crna Gora uništi svoju najveću planinu i propusti šansu da je zaštiti sada.
Važno je istaći da će obnova ekosistema i vrsta koje ih naseljavaju imati širok spektar pozitivnih efekata, uključujući povećanje biološke raznovrsnosti, obezbeđivanje besplatnih usluga prirode poput prečišćavanja vode i vazduha, kao i doprinos održanju globalnog zagrevanja i izgradnji evropske otpornosti na prirodne katastrofe. Na Sinjajevini već imamo sve, samo ga trebamo sačuvati.

Sa poštovanjem,

Milan Sekulović,
predsjednik GI „Sačuvajmo Sinjajevinu“
U Podgorici, 27.04.20

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Nacrtu PPCG u knjizi 1. Analiza stanja, navedene su lokacije koje su u vlasništvu Vojske Crne Gore, koje predstavljaju lokacije od posebnog interesa. Jedna od navedenih lokacija je i lokacija na Sinjajevini na teritoriji opštine Mojkovac, Šavnik i Kolašin, površine 74.596,381m^2. U nastavku je ukazano na prethodne postupke izbora lokacije za potrebe vojske Crne Gore koji su trajali od 2013-2019.g. Takođe je istaknut rad interresorne grupe koju čine predstavnici Ministarstva odbrane; Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede; tadašnjeg Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma; Ministarstva finansija i Uprave za katastar i državnu imovinu koji su imali zadatak da se predlože naredni koraci za implementaciju Zaključaka Vlade Crne Gore. U Predlogu plana će se samo istaći ciljevi vezani za odbranu države uz obavezu da se dodatno analiziraju moguća rješenja na teritoriji Crne Gore i pri tom obezbijedi potpuna zaštita prostora, stanovništva i životne sredine. U PPCG se ne određuju privremene lokacije za korišćenje.

POJEDINAČNE PRIMJEDBE	
1.	2.02.2024. 04-332/24-1643/1 Dubljević Sanja
Primjedba	Inicijativa za planiranje turističkog naselja na lokaciju u okviru KO Čukovići, Opština Cetinje. Lokacija se nalazi u zoni NP Skadarsko jezero, III zona, na samoj granici NP.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
2.	8.02.2024. 04-332/24-1643/4 Miljan Barović, Balša Špadijer, Milica Kadović
Primjedba	Primjedba na granice razgraničenja opština Podgorica, Zeta, Tuzi. Administartivne granice ne odražavaju stavrno stanje i postoji neusaglašenost između tekstualnog i grafičkog dijela. Razgraničenje između opština još uvijek nije završen proces što se mora istaći u dokumentu (tekstualno i grafički) obzirom da se još uvijek vodi postupak pred Ministarstvom javne uprave. Zato je svako isticanje konačnih granica protivzakonito. Granice naselja Podgorica su jasno vidljive u važećem PUP Podgorica. Potrebno je izvršiti korekciju Nacrta plana koji se odnosi na administrativnu podjelu na način da se uvaži činjenica da razgraničenje između opština Podgorica, Zeta I Tuzi još uvijek nije završen proces.
Odgovor	Primjedba se prihvata. U Predlogu plana je izvršena korekcija na način što je u grafičkom i tekstualnom dijelu naznačeno da granice između Opština Podgorica, Tuzi, Zeta nisu konačne i da se još uvijek vodi proces razgraničenj pred Ministarstvom javne uprave.
3.	20.02.2024. 04-332/24-1643/174 Veselin Malović
Primjedba	Vlasnik poljoprivrednog gazdinstva u selu Dubrovsko, KO Šavnik. Molba da se parcele planiraju za turističku namjenu, pomoćne objekte za preradu mesa,smještaj hrane za stoku, planinarski dom.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
4.	26.02.2024. 04-332/24-1643/14 Damir Lekić
Primjedba	Zahtjev da se izvrši prenamjena k.p. u zahvatu KO Radovanići u građevinsko zemljište i dozvoli izgradnja minimum jednog objekta od tvrdog materijala (tvrda gradnja) čija bi namjena bila za stanovanje ili turizam, hotelijerstvo, ugostiteljstvo, ili vikend odmor, za sport, ribarstvo, ili za nautiku i za razonodu, ali prioritetno za stanovanje, turizam, hotelijerstvo, ugostiteljstvo.

Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
5.	26.02.2024. 04-332/24-1643/15 Damir Lekić
Primjedba	Zahtjev da se izvrši prenamjena k.p. u zahvatu KO Tuzi u građevinsko zemljište i dozvoli izgradnja minimum jednog objekta od tvrdog materijala (tvrda gradnja) čija bi namjena bila za stanovanje ili turizam, hotelijerstvo, ugostiteljstvo, ili vikend odmor, za sport, ribarstvo, ili za nautiku i za razonodu, ali prioritetno za stanovanje, turizam, hotelijerstvo, ugostiteljstvo.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
6.	26.02.2024. 04-332/24-1643/16 Damir Lekić
Primjedba	Zahtjev da se KO Radovanići, izvrši promjena površine i spratnosti ruševine objekta, na način da se dozvoli da ona u osnovi bude minimum površine 120 m^2, te da se sastoji od prizemlja, prvog sprata, drugog sprata i potkrovlja, kao i da njena namjena bude za stanovanje ili turizam, za hotelijerstvo, ugostiteljstvo, ili za vikend i odmori itd.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
7.	26.02.2024. 04-332/24-1643/17 Damir Lekić
Primjedba	Zahtjev da se u Kolašinu u KO Smailagića polje, izvrši promjena površine i spratnosti prizemne zgrade na način da se dozvoli da ona u osnovi bude minimum povrsine 100 m^2, te da se sastoji od prizemlja, prvog sprata i potkrovlja, kao i da njena namjena bude za stanovanje ili za turizam, hotelijerstvo,ugostiteljstvo, ili za vikend i odmor ili za drugu namjenu.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
8.	26.02.2024. 04-332/24-1643/18 Damir Lekić
Primjedba	Zahtjev da se izvrši prenamjena k.p. u zahvatu KO Radovanići, opština Tivat, u građevinsko zemljište i dozvoli izgradnja minimum jednog objekta od tvrdog materijala (tvrda gradnja) čija bi namjena bila za stanovanje ili turizam, hotelijerstvo, ugostiteljstvo, ili vikend odmor, za sport, ribarstvo, ili za nautiku i za razonodu, ali prioritetno za stanovanje, turizam, hotelijerstvo, ugostiteljstvo.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
9.	26.02.2024. 04-332/24-1643/19 Damir Lekić
Primjedba	Zahtjev da se u Kolašinu na parceli u KO Drpe, izvrši promjena namjene zemljišta u građevinsko i dozvole minimum dva objekta od tvrdog materijala (tvrda gradnja) veće površine čija bi namjena bila za stanovanje ili za turizam, za hotelijerstvo, za ugostiteljstvo, ili za šumarstvo, za lov ili za planinarenje, za vikend i odmor, za sport i rekreaciju, za razonodu, ili za drugu namjenu.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
10.	26.02.2024. 04-332/24-1643/20 Damir Lekić

Primjedba	Zahtjev da se u opštini Žabljak na k.p. u zahvatu KO Motički Gaj I, izvrši promjena namjene zemljišta u građevinsko i dozvoliti minimum dva objekta od tvrdog materijala (tvrda gradnja) veće površine čija bi namjena za stanovanje ili za turizam, za hotelijerstvo, za ugostiteljstvo, ili za šumarstvo, za lov ili za planinarenje, za vikend i odmor, za sport i rekreaciju, za razonodu, ili za drugu namjenu.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
11.	26.02.2024. 04-332/24-1643/21 Damir Lekić
Primjedba	Zahtjev da se u Tivtu na k.p. u KO Radovići, izvrši promjena namjene zemljista u građevinsko i dozvole minimum dva objekta od tvrdog materijala (tvrda gradnja) veće površine čija bi namjena bila za stanovanje ili turizam, hotelijerstvo, ugostiteljstvo, ili vikend odmor, za sport, ribarstvo, ili za nautiku i za razonodu, ali prioritetno za stanovanje, turizam, hotelijerstvo, ugostiteljstvo.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
12.	9.02.2024. 04-332/24-1643/5 Vesko Pejović
Primjedba	U okviru dijela Postojećeg stanja ukazao na: Opadanje prirodnog priraštaja, i emigraciju stanovništva, nepovoljna starosna struktura i višak zaposlenih u javnim preduzećima, nerazvijena privreda, zastarjelost medicinske opreme, veliki broj socijalnih korisnika, nedostatak sportskih objekata, parking mjesta, hotelskih kapaciteta, neselektivno odlaganje otpada, nedovoljno vodosnabdijevanje, itd. Mjere: - Idejno rješenje za skraćenje puta CT-Budva, izgradnjom tunela od Vrela do Budve (3,7km) - Idejno rješenje za skraćenje saobraćajnice do Ivanovih korita - Varijanta izgradnje drugog dijela žičare od Kuka do Cetinje je promašena investicija. - Idejno rješenje za put do Rijeke Crnojevića i sela na obali Skadarskog jezera
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Tuneli duži od 3,5 km ne smiju imati podužni nagib preko 1,5%. Idejna rješenja za skraćenje saobraćajnice do Ivanovih korita i ostale su predmet niže planske dokumentacije.
13.	28.02.2024 08-01-332/24-641 Ivan Đurđić
Primjedba	Zahtjev da se u okviru IiD PUP Šavnik razmotri proširenje građevinskog područja na k.p. u zahvatu KO Šavnik, Komarnica- Kozarica.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
14.	1.03.2024. 04-332/24-1643/23 Vladan Vorotović
Primjedba	- Da se na k.parcelama u okviru KO Buljarica I planiraju saobraćajni priključci na trasu planirane rekonstrukcije M2.4 dionica Petrovac- Bar jer su prema PPPN OP u okviru pojasa 100-1000 m za koje je previđen turizam. - Staviti naglasak na zaštitu ŽS, hitna zamjena vodovodne cijevi predviđeno kroz projekat “Zamjena ACC u vodovodnoj mreži CG - Planiranje kanalizacione mreže i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda. - Zamjena starih drvenih električnih stubova i funkcija trase 10kV kablovskog voda. - Postaviti mjere i instrumente za neposrednu primjenu pravila uređenja I korišćenja prostora u planovima nižeg reda kao pravila za uređenje prostora koji nije obuhvaćen urbanističkim planovima.

	U nastavku je dato obrazloženje.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. Priključak na magistralni put se definiše kroz nižu plansku dokumentaciju. Plan sadrži posebno poglavlje Zaštita priodne i životne sredine. Koncept Prostornog plana Crne Gore se zasniva na pristupu ravnomjernog privrednog i društvenog razvoja na način da je usaglašen sa zaštitom prirode i životne sredine PPCG je u poglavlju Projekcija razvoja vodoprivrede dao smjernice za Korišćenje voda, Zaštita kvaliteta voda, Zaštita od štetnog dejstva voda. Detaljno planiranje kanalizacione mreže je nadležnost niže planske dokumentacije. Planom su dati Uslovi u pogledu planiranih namjena i Smjernice za sprovođenje planskog dokumenta kojima se definiše način implementacija planiranih rješenja na nižem planskom nivou.
15.	1.03.2024. 04-332/24-1643/24 Dobrivoje Radmanović
Primjedba	Inicijativa za proglašenje Kapetanovog jezera za Park prirode samo uz očuvanje autentičnog područja sa osobenostima koje predstavljaju kulturno nasljeđe jednog vremena kroz način života stanovnika kroz dugo vremena. Potrebno da se sačuvaju sve karakteristike područja, očuvanje već izgrađenih objekata u finkciji poljoprivrede i turizma. Svako drugo rješenje bi bilo nelogično, naprihvatljivo i protiv zakona.
Odgovor	Primjedba se prihvata. U PPCG će biti predloženo za zaštitu u okviru kategorije potencijalno zaštićeno područje.
16.	4.03.2024. 04-332/24-1643/26 Slobodan Bulatović
Primjedba	Predlog da se preduzmu mjere zaštite državne imovine tj. da se zaštiti put Kolašin – Drpe, KO Smajlagića Polje. Obrazloženje dato u dopisu.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Prostorni plan nema nadležnost da rješava pravno imovinske sporove.
17.	5.03.2024. 04-332/24-1643/27 Miroslav Savović
Primjedba	Zahtjev za izmjenu plana za KO Baloće uz promjenu namjene parcela za koje je definisana tehnička infrastruktura, s obzirom da je izgrađen Bulevar Podgorica – Danilovgrad. Razlog je nemogućnost da se realizuje privredna djelatnost na dvije parcele pravljenjem magacina i prostorija za zaposlene.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
18.	5.03.2024. 04-332/24-1643/28 Novak Joksović
Primjedba	Da se za navedene parcele u okviru KO Stoliv I, promijeni namjena pejzažno uređenje i poljoprivreda u građevinsko zemljište.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
19.	11.03.2024. 04-332/24-3960/1 Dare i Uroš Kaluđerović
Primjedba	Molba da se za k.p. u KO Pelinovo,kroz PPCG predvidi izgradnja i daju smjernice za direktno sprovođenje sa parametrima izgradnje za namjenu višeporodično stanovanje. Parcele nisu obuhvaćene nijednim planom detaljne razrade dok je PUP Kotor planirao namjenu Mjere III - prirodni pejzaž.Pošto se parcele nalaze u neposrednoj blizini površina koje su definisane kao GP, molba da se i ovdje dozvoli gradnja kako bi se riješilo podstanarsko pitanje.

Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
20.	11.03.2024. 06-332/24-242/1 Advokat Miroslav Vučetić
Primjedba	Zahtjev da se izvrši prenamjena k.p. u KO Budva u građevinsko područje. Više puta su se obraćali Službi glavnog gradskog arhitekte da se uradi prenamjena trenutnog važećeg planskog dokumenta. U vrijeme starog premjera k.p. bila graževinska parcela, okolne granične parcele su izgrađene sa mješovito stambenim objektima ili porodičnim stambenim objektima. Prema DUP Babin do nalazi se u namjeni zaštitna šuma – zelenilo.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
21.	12.03.2024. 04-332/24-1643/30 Blažo Gagović
Primjedba	Izvršiti izmjenu Nacrta plana tako što će se sa lokacije u okviru KO Ratiševina izmjestiti putni pojas i planirati objekat vjerskog sadržaja sa pomoćnim objektima sa ciljem revalorizacije zaštićenog kulturnog dobra manastira “Potplanina”.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
22.	13.03.2024 04-332/24-3960/3 Senka Milovanovic, Slavka Savic i Andjela Micevic
Primjedba	K.p. u zahvatu KO Kubasi su kroz PUP Kotor planirane kao šumske površine dok dio parcela ulazi u koridor alternativne brze saobraćajnice. U Nacrt PPCG je izbrisana alternativna saobraćajnica pa shodno tome zahtjev da se na tim k.p. vrati namjena građevinsko zemljište. Na određenim parcelama je pokrenut proces eksproprijacije zbog izgradnje Bulevara Jaz – Tivat. Predlog da se i na ostalim parcelama vrati namjena GP.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
23.	13.03.2024. 04-332/24-1643/32 Predrag Žižić
Primjedba	Vlasnik zemljišta i kuće u selu Nalježići, opština Kotor, KO Nalježići. Na parceli je izgrađen objekat P+Pk koji je u procesu legalizacije. Molba da se navedena lokacija planira u zoni građevinsko područje naselja - seoske površine, odnosno ovom zonom obuhvatite čitav pojas. Molba da se kat.par.broj 330/2 KO Nalježići i kat.par.broj 334/6 KO Nalježići, označe kao put.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
24.	14.03.2024. 04-332/24-1643/33 Predrag Žižić
Primjedba	- Vlasnik k.p. u okviru KO Miloševići koje su PUP-u Šavnik u okviru namjene poljoprivredno zemljište, van utvrđenih granica rasta seoskih naselja pa se ne mogu dobiti UTU. - Molba da se granice rasta seoskih naselja prošire na navedene parcele u prilogu dopisa. - Potrebno je vlasnicima parcela omogućiti da na svojim poljoprivrednim gazdinstvima izgrade objekte u skladu sa urbanističkim uslovima u svrhu bavljenja poljoprivredom, boravak u njima, dočekivanje turista.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. PPCG definiše opštu namjenu površina, dok se namjena površina koja je definisana PUP-om Šavnik može mijenjati kroz izmjene I dopune PUP-a Šavnik.

25.	14.03.2024. 04-332/24-1643/34 Grupa građana Ulcinja
Primjedba	– Uvala Valdanos. Osim maslinjaka , koji su predstavljeni kao poljoprivredno zemljište, ostatak uvale Valdanos i brda Mendra je predstavljeno kao ostale prirodne površine. Nejasna nam je ta definicija , obzirom da su ovo smjernice za izradu PUP-a Ulcinj i DUP-a Ulcinj. Naime, radi se o selu Valdanos sa 14 kuća , koje je do skoro korišćene kao Vojno odmaralište. Osim kuća , biće potrebni i pomoćni objekti i revitalizacija zemljišta (prirodne površine) u poljoprivredno zemljište, obnova vinograda kojih je bilo na tom terenu prije eksproprijacije 1978g. – Na istom planu - Namjene površine, grafički je označena,T- turizam, samo plaža Valdanos. Osim plaže, Valdanos ima značajne resurse za održivi razvoj, spoj poljoprivrede i turizma, kao autokampovi, koji su do prije 15-ak god.bili popularni kod turista Evrope, – U planu se navode prednosti ruralnog turizma u zaleđu Ulcinja (sela Pistula, Bratica...), a Valdanos koji ima daleko najbolju poziciju u odnosu na sva sela, nije naveden. – U planu se navodi i plaža Valdanos, Spomenik prirode, od 1968g., to se uporno ponavlja i u drugim studijama o zaštiti prirode . Na žalost, malo je to očuvano od 1968.g. Dio plaže je betoniran 1980g. ,betonirana je i sjeverna, stjenovita obala plaže Valdanos. – Problem predstavlja sporo donošenje prostornih i urbanističkih planova, što rezultira divljom gradnjom, a komunalne inspekcije skoro i da nema. – Molba da se mještanima Valdanosa omogući da se bave ruralnim turizmom i održivim razvojem, spoj poljoprivrede i turizma, sa manjim smještajnim kapacitetima, – Molba da Ministarstvo uzme u obzir ove primjedbe i da se ne rukovodi koje kakvim studijama NVO organizacija, i AD HOC prihvatanjem istih, koje nerijetko prezentuju svoje interese iii su im projekti vezani za određena fin. sredstva koja dobijaju od EU fondova, – Molba da se čuje i glas naroda, u ovom slučaju da se održe i konsultacije sa lokalnim stanovništvom, jer se radi o privatnoj svojini, i egzistenciji. – Iako se radi o strateškom planu i opštim smjernicama, u timu koji predstavlja PPCG, mora biti neko ko je upućen u PUP i u DUP, kako bi se građani na valjan način upoznali sa detaljima, ako ne mogu, koja je onda svrha održavanja Javne rasprave.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. – U PPCG se daje opšta namjena površina na osnovu zvaničnih podataka koji su raspoloživi. U Predlogu plana će se dati smjernica da se preciznija namjena površina na detaljnom planskom nivou može dati na osnovu zvaničnih katastarskih podataka. Ovaj zahtjev je potrebno uputiti i Obrađivaču IiD PUP opštine Ulcinj kojim se definišu detaljne kategorije namjene površina. – U PPCG ne planira se detaljna namjena, pa je oznaka T stavljena više kao oznaka za zonu a ne kao detaljna lokacija. – Biće navedeno i područje Valdanosa kao potencijal za razvoj ruralnog turizma. – Plaža Valdanos je zaštićena zakonom kao spomenik prirode. Dok se ne uradi revizija zaštićenih područja, Obrađivač je u obavezi da poštuje zakonska rješenja. – Svrha Javne rasprave je da se uspostavi komunikacija sa građanima kako bi se upoznali sa planskim rješenjima sa ciljem što kvalitetnije izrade plana i usaglašavnjem sa stavovima građana. – U timu je angažovan stručnjak koji dugo godina radi na prostorno planskoj dokumentaciji sa područja opštine Ulcinj. Takođe, među članovima radnog tima se nalazi i predstavnik opštine Ulcinj.
26.	15.03.2024. 04-332/24-3960/4 Ivica, Dejan, Senka, Nada, Maja, Marina Sovran, Slavka Savic i Andjela Micevic

Primjedba	K.p. u zahvatu KO Kubasi prije donošenja PUP Kotor bile su kroz LSL Grbalj i planirane kao poslovne djelatnosti. PUP Kotor je planirao šumske površine a dio ulazi u koridor alternativne brze saobraćajnice. Kako je kroz Nacrt PPCG izbrisana alternativna saobraćajnica zahtjev da se k.p. vrati namjena građevinsko područje.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Namjenu je moguće mijenjati kroz izmjenu niže planske dokumentacije.
27.	18.03.2024. 04-332/24-1643/36 Slavko Bošković
Primjedba	Da su na k.p. u okviru KO Gradina, Opština Pljevlja i KO Bliškovo, opština Bijelo Polje, planira izgradnja hotelsko turističkog objekta.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
28.	19.03.2024. 04-332/24-1643/39 12.04.2024. 04-332/24-1643/121 Hajradin Osmanović
Primjedba	- Nastavak rekonstrukcije regionalnog puta Podvadi – Trpezi – Kalače. Iako je regionalni put on po svom sadržaju nema elemente regionalnog puta, niti širinom ni kvalitetom. Od velikog je značaja za stanovnike Petnjice i razvoj opštine jer povezuje sa susjednom opštinom Rožaje i dalje R. Kosovom, Sj. Makedonijom, a i skraćuje vezu sa Tutinom, Novim Pazarom. - Potpunom valorizacijom ski centra Rožaje ostvarile bi se nove mogućnosti razvoja građana Petnjice.
Odgovor	Primjedba se prihvata. – Biće date smjernice za rekonstrukciju svih magistralnih i regionalnih puteva. – Planom će se naglasiti navedeno skijalište ali se prije svega ukazuje na potrebu razvoja planinskih turističkih centara uz sagledavanje svih efekata klimatskih promjena koje mogu uticati u budućnosti na investiranje u skijališta.
29.	25.03.2024. 04-332/24-1643/44 Slavica Savković
Primjedba	Da se k.p. u okviru KO Tološi uvrste u PPCG i PUP Podgorica u namjenu naselje.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. PPCG definiše opštu namjenu površina, dok se kroz izradu PUP Podgorica i niže planske dokumentacije može planirati detaljna namjena.
30.	26.03.2024. 04-332/24-1643/45 28.06.2024. 04-332/24-1643/440 Borislav Damjanović
Primjedba	Desetine ljudi su se vraćali sa javne rasprave jer nijesu mogli ući, sjesti i prisustvovati istoj. Diplomirani arhitekta, tehničar od 1975. godine u GSC Titograd sa položenim stručnim državnim ispitom, izjavljuje sljedeće: – Da su na izlaganju trebale biti prezentovane odluke, rješenja, reference, imena obrađivača plana i angažovanih saradnika, institucija i: budžet plana, izlagača, zainteresovanih građana uz prethodno obavještenje o prezentaciji građana Crne Gore koji žive na svim kontinentima svijeta, na više jezika, obavijestiti sve legalne, legitimne vjerske zajednice... kraljevske porodice Petrović i Karađorđević.

	– Tok rasprave je bio konfuzan-i da gospođa Lazić nije preuzela ulogu moderatora i više puta na ivici prekida; mora se još nekoliko puta ponoviti, sa etičkim kodeksom komunikacije i vremenom izlaganja i pitanja od jednog, dva ili maksimum tri minuta da bi većina imala pravo odgovora. I pored desetina pokušaja nije mogao dobiti riječ. – Budva je primjer "studentima, narodu" kako ne treba graditi i iz tog razloga treba: ▪ Kako su bitni elementi bića krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 Krivičnog zakonika Crne Gore da učinilac u svojstvu službenog lica protivpravnim iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlašćenja, prekoračenjem granica svog službenog ovlašćenja ili neizvršenjem svoje službene dužnosti pribavi sebi ili drugom korist, drugom nanese štetu ili teže povrijedi prava drugog, to su bitni elementi krivičnog djela i to je dužnost policije, tužilaštva, sudstva, ministra i njegovih saradnika da sprovedu u djelo. ▪ Pravo na imovinu nikad ne zastarijeva u svim slobodnim zemljama svijeta, a pogotovo u poglavlju 23 i 24 Evropske unije. ▪ I na kraju, upozoravam Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine da kao da ne postoje imovine vjera i vjerskih zajednica, bratske, bratstveničke, plemeničke i višeplemeničke imovine, rijeka, jezera, mora, planina i PRIVATNE IMOVINE. Hitno izbaciti iz naziva državne i staviti samo imovine. – U prilogu se dostavlja i zahtjev o oduzimanju imovine od 8. maja 1947. godine i zahtjev upućen Ministarstvu od 25.12.2023. godine pod brojem 01-421/23-10694/1, na koji do danas nije odgovoreno. Takođe se dostavlja i dopis upućen Ministarstvu i Komisiji za žalbe za povraćaj i obeštećenje, žalba od 15.03.2024. godine. – Takođe dostavljen je i zahtjev "Montplan" Podgorica Miju Marašu, tadašnjem obradivaču planova Podgorice. – Kao vrhunski sportista SFRJ i Crne Gore od 1976.g. u tenisu, upućivano je više decenija nadležnim institucijama kao i 8. marta 2023. godine Vladanu Stevoviću, glavnom arhitekti Crne Gore , da se obavezno u izradu planova uzme u obzir i odredi lokacija za sportske terene za organizaciju Mediteranskih sportskih igara u Crnoj Gori.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Obavještenje o održavanju Javne rasprave je bilo oglašeno preko Javnog servisa u udarnom terminu, kao i putem novinskih glasila. U prezentaciji plana bio je naveden stručni tim i njihovo stručno obrazovanje. Organizacija i vođenje Javne rasprave je u nadležnosti Ministarstva i opštine uz poštovanje kulture dijaloga svih učesnika. Kada je u pitanju lična imovina, PPCG se ne bavi razmatranjem pravno imovinskih pitanja. Takođe, PPCG definiše opštu namjenu površina, dok se kroz izradu PUP Budva i niže planske dokumentacije može planirati detaljna namjena.
31.	26.03.2024. 04-332/24-1643/46 Ilija Senić
Primjedba	- PUP-om Bar, zona A3 po GUR, predviđena izgradnja željezničke pruge preko imanja u okviru KO Novi Bar. - Porodica dugo živi na ovoj lokaciji, ima velik broj zasada voćaka i maslina a u blizini se nalazi i porodična kuća. - Zahtjev da se revidiraju planovi kojima je planirana izgradnja ove pruge.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se ne može sagledati katastarska parcela u zoni koja je definisana GUR-om, niti detaljna trasa željezničke pruge. Kako je u izradi PUP opštine Bar, potrebno je zahtjev uputiti na razmatranje u okviru tog planskog dokumenta.
32.	27.03.2024. 04-332/24-1643/47 Dejan Senić
Primjedba	- PUP om Bar, zona A3 po GUR, predviđena izgradnja željezničke pruge preko imanja u okviru KO Novi Bar.

	- Ima porodičnu kuću u kojoj živi i koja je izvor egzistencije i jedina nepokretnosst koju posjeduje. - Zahtjev da se revidiraju planovi kojima je planirana izgradnja ove pruge
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se ne može sagledati katastarska parcela u zoni GUR-a, niti detaljna trasa željezničke pruge. Kako je u izradi PUP opštine Bar, potrebno je zahtjev upututit na razmatranje u okviru tog planskog dokumenta.
33.	27.03.2024. 04-332/24-1643/48 18.04.2024. 04-332/24-1643/196 21.03.2024. 07-332/24-233 Fatima Perazić
Primjedba	- PUP-om Bar, zona A3 po GUR, predviđena izgradnja željezničke pruge preko imanja u okviru KO Novi Bar. - Na imanju se nalazi porodična kuća u kojoj se stanuje. - Zahtjev da se revidiraju planovi kojima je planirana izgradnja ove pruge.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se ne može sagledati katastarska parcela u zoni GUR-a, niti detaljna trasa željezničke pruge. Kako je u izradi PUP opštine Bar, potrebno je zahtjev uputiti na razmatranje u okviru tog planskog dokumenta.
34.	28.03.2024. 04-332/24-1643/49
Primjedba	– Privredno društvo "Građevinar DOO" iz Podgorice je imalac prava svojine na kat. parcelama broj, KO Zabrđe PJ Andrijevica. – Nalaze se na lokalitetu "Jelovica" i gdje je po trenutnom Prostornom plan posebne namjene "Bjelasica i Komovi" - Planinski centar "Jelovica", planirana izgradnja golf terena. – Znajući da se Prostorni plan Crne Gore ne bavi mikrolokacijama, ali cijeneći da privredno društvo "Građevinar DOO" planira graditi objekte od izuzetnog značaja za privredu i sam razvoj područja "Jelovica", mišljenje je da PUP u tom dijelu može dati konkretne i konstruktivne smjernice i koncepcije za područje Planinskog centra "Jelovica", koji je uostalom od izuzetnog značaja za Crnu Goru, a kako bi lokalni planski dokumenti mogli imati dovoljan osnov da izvrše prenamjenu gore navedenih kat. parcela. – Privredno društvo planira graditi objekte u vidu Hotela i bungalova sa pratećim sadržajima, a površina izgrađenih objekata bi zavisila od datog indeksa izgrađenosti i zauzetosti, koji je prije 2010. godine iznosio 0,6 a to i se smatra sasvim korektnim. – Lokalnim planskim dokumentom "Bjelasica i Komovi" - Planinski centar "Jelovica", predviđena je gradnja golf terena, to nije realizovano gotovo 14 godina, takođe navedeni lokalitet nije ni sam po sebi podoban za izgradnju golf terena, imajući u vidu da se radi o neravnom terenu sa većim nagibima, posebno u dijelu kat. parcela čiji je vlasnik ovo privredno društvo. U konačnom radi se o projektu od izuzetnog značaja za državu, koji zavrjeđuje pažnju, barem u vidu smjernica PUP-a, jer bi ovo privredno društvo, u slučaju realizacije projekta, zapošljavalo više stotina ljudi, doprinosilo državi i lokalnoj zajednici kroz takse i poreze, vršilo otkup hrane i pića od lokalnog stanovništva, angažovalo lolalne podizvođače radova koji bi takođe doprinijeli lokalnom i državnom budžetu, i slično. – Predlaže se da se u dijelu PUP-a, kada je u pitanju turistički razvoj sjevernog regiona - lokaliteta Jelovica, uvrsti predlog, sa jasnim smjernicama lokalnoj planskoj dokumentaciji u odnosu na izgradnju hotelskih kompleksa na tom lokalitetu, jer izgradnja golf terena nije dobro rješenje.

Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. Odnosi se na usvojeni planski dokument I namjenu je moguće promijeniti samo kroz izmjenu tog plana. U Nacrtu PPCG je u okviru turističkih zona istaknuta Jelovica. U predlogu plana će se dodatno istaći potreba valorizacije Jelovice na području opštine Berane. Zahtjev je potrebno uputiti I za tekuće izmjene PUP-a opštine Berane.
35.	29.03.2024. 04-332/24-1643/50 Andrija Pejaković Luka Vujanović Momčilo Vida Vujanović Nikšić Vujanović
Primjedba	- Vlasnici nepokretnosi u okviru KO Reževići. - Želja da se na ovom prostoru izgrade vile tradicionalne ruralne kulture, slobodnostojeće ili u nizu, grozdu u smislu obnove graditeljskog nasljeđa i autentičnog kulturnog identiteta područja. - S obzirom da se ne može sa ovog nivoa sagledati ovaj zahtjev, molba je da se zahtjev proslijedi Obrađivaču PUP-a Budva sa komentarom.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Predmetni zahtjev je potrebno predati nadležnom Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i nasloviti da se zahtjev odnosi na PUP Budva.
36.	29.03.2024. 04-332/24-922/63 Radenko Kuzmanović
Primjedba	- Da se urbanizuje zemljište na lokaciji Ivanovići – Bečići. - 2012. donoešena Odluka o izradi LSL “Ivanovići”. - Molba da se prilikom izrade PUP Budva planira izgradnja stambeno turističkih objekata.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Predmetni zahtjev je potrebno predati nadležnom Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i nasloviti da se zahtjev odnosi na PUP Budva.
37.	1.04.2024. 04-332/24-1643/52 Luka Bečić
Primjedba	Da se k.p. u okviru KO Bečići a koja se nalazi u okviru DUP Bečići nalazi u okviru namjene izgradnja javne garaže, promijeni u namjenu turističko – stambeni ili stambeni objekti.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
38.	1.04.2024. 04-332/24-1643/53 Luka Bečić
Primjedba	Da se k.p. u okviru KO Bečići planira kao građevinsko zemljište.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
39.	1.04.2024. 04-332/24-1643/55 Igor Gluščević

Primjedba	Da se k.p. u okviru KO Budva koje su obuhvaćene jedino PPPN OP, planira kao građevinsko područje sa namjenom turizam. Da se lokacija urbanizuje i dozvoli izgradnja hotela visoke kategorije kako bi se isti uklopio u ambijent.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
40.	1.04.2024. 04-332/24-1643/56 04-332/24-1643/57 04-332/24-1643/58 Igor Gluščević
Primjedba	Da se k.p. u okviru KO Prijevor II a koje nisu obuhvaćene nijednim planskim dokumentom, planiraju u namjeni turizam u skladu sa okruženjem.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
41.	1.04.2024. 04-332/24-1643/59 04-332/24-1643/60 Veselin Duletić
Primjedba	Da se parcele u okviru KO Budva koje nisu planirane nijednim planskim dokumentom, planiraju u namjeni porodični turizam (privatni objekti za izdavanje). Da se parcele u okviru KO Maine koje nisu planirane nijednim planskim dokumentom, planiraju u namjeni seoski turizam.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
42.	1.04.2024. 04-332/24-1643/61 Vido Gluščević
Primjedba	Da se k.p. u okviru KO Prijevor II a koje nisu obuhvaćene nijednim planskim dokumentom, planiraju u namjeni turizam u skladu sa okruženjem.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
43.	3.04.2024. 04-332/24-1643/64 Mirjana Bujenović
Primjedba	Građani Krtola izjasnili su se, da ne žele vezove za plovila ispred obale KO Đuraševići - Bogišići. Izjasnili se kad je bio predlog za pontonski vez na sredini zaliva između otoka Sveti Marko i obale Đuraševići - Bogišići. Sada je u planu betonski vez za plovila koji bi devastirao obalu Bokokotorskog zaliva i mijenjao ambijentalnu cjelinu Zaliva, dodatno zagadio zaliv i ugrozio rezervat ptica. Ministarstvo prostornog planiranja i urbanizma Crne Gore i Sekretarijat za planiranje prostora i uređenje prostora Opštine Tivat moraju biti nosioci zaštite životne sredine i prostora. Bokokotorski zaliv je opšte dobro zaštićeno Ustavom Crne Gore, pod zaštitom je UNESCO- a. Zato saglasnost za izgradnju veza za plovile moraju, da daju odgovorne institucije za zaštitu Bokokotorskog zaliva, zaštitu životne sredine, zaštitu rezervata ptica, Pomorska sigurnost.

	Na obali Đuraševića koja je male površine već postoji: Javno kupalište, vez za jedrilice - pontonski, mulo Lukavčevina. U blizini ispred obale Brdište je vez za građevinska plovila. Tu se nalazi rezervat za ptice i uzgajalište školjki. Parcela 136 KO Đuraševići je vlasništvo pet porodica koje imaju: kuće izned puta. Parcele su ograđene, zasađene smokve, masline, ukrasno bilje, dovedene voda. Izgrađene staze od puta do mora, koje nisu ušle u morsko dobro. Parcela služi za kupalište 5 porodica i njihovih gostiju. Neke od porodice više od 40 godina bave se turističkim izdavanjem i poreski su obaveznici. Na obali te parcele predviđa se vez za plovila. Svi vlasnici na parceli 136 KO Đuraševići nasljednici su autohtonih građana Krtole. Treba,da imaju ista prava kao građani koji su došli u Boku Kotorsku, a ne kolateralna šteta njihovog dolaska uzurpacijom imovinskih i ljudskih prava, otimajući đedovinu sadašnjim vlasnicima. Protivnici su izgradnje veza za plovila ne obali Đuraševići - Opština Tivat, kojim bi se ozakonilo i dozvolilo: devastacija obale ambijentalne cjeline Bokokotorskog zaliva, dodatno zagađenje zaliva, postoji i velika vjerovatnoća za uništenje rezervata ptica (pomijeranjem zaštitne zone one će se više uznemiri a iste su na to najosetljivije i već su ugrožene radi zagađenja zaliva i njihove ishrane), sigurnost kupača, obala Đuraševići - Bogišići je veliko kupalište, ponte i hoteli se kupalištima. Vez ništa bitno ne rješava za građane Krtola.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG, u poglavlju “Uslovi korišćenja i namjene mora” date su smjernice za pomorsku infrastrukturu: luke, marine, pristaništa, privezišta, ponte, mandraći, sidrišta i nautičke vezove. U Predlogu plana se može dodatno naglasiti zaštita prostora od betonskih vezova.
44.	3.04.2024. 04-332/24-1643/65 04-332/24-1643/79 Vladimir Gluščević
Primjedba	Vlasnik k.p. KO Prijevor II, koje nijesu obuhvaćene niti jednim planskim dokumentom. Zahtjev da se ova lokacija obradi kroz Prostorni plan Crne gore kao građevinsko zemljište i da se na istoj predvidi namjena turizam na način kao što je i uslovljeno okruženjem.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
45.	3.04.2024. 04-332/24-1643/66 04-332/24-1643/72 04-332/24-1643/73 Dragan Livaja
Primjedba	– Vlasnik nepokretnosti k.p.u KO Lješević Opština Kotor. Zahtjev da se kroz obradu prostornog plana Crne Gore definišu kao građevinske lokacije (seoski turizam, naselje ili kako god). Nalaze se u zoni zelenila umjesto građenja kako je i samim okruženjem nametnuto, a važno je napomenuti da je namjena "šumske površine" apsolutno nema nikakvog smisla sa stanjem na terenu gdje je maginja, nisko rastinje i ni u kom slučaju okruženje nije zaštićeno područje šuma. – Suvlasnik i vanknjižni vlasnik u k.p. u KO Kavač . Molba da se navedene nepokretnosti definišu kao građevinske lokacije (namjena za stanovanje, turizma ili kako to planski dokument diktira ali da se iste izdvoje iz zone zelenih površina), obzirom na okruženje u kojem su izgrađeni objekti, vila, hotela. – Vlasnik nepokretnosti u KO Nalježići 2 sugeriše da se navedene katastarske parcele u odnosu na namjenu iz lista nepokretnosti ne mogu definisati kao poljoprivredno zemljište niti na terenu predstvaljaju bilo što slično tome. Molba da se na navedenim nepokretnostima odredi namjena naselja/stanovanja u skladu sa situacijom na terenu. tj. definišu kao građevinska lokacija (seoski turizam, naselje ili kako god).

Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
46.	3.04.2024. 04-332/24-1643/70 04-332/24-1643/80 Stanka Aranđelović
Primjedba	Vlasnik k.p. KO Podgorica III, na kojoj je izgrađen objekat , slobodna kvadratura je predviđena za zelenilo. Molba da se i kroz Prostomi plan CG omogući građevinska lokacija na navedenoj k.p. radi rekonstrukcije i adaptacije postojećeg objekta u širim gabaritima kao što su okolni objekti.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
47.	3.04.2024. 04-332/24-1643/71 Dragan Kašćelan i Uglješa Vukašinović
Primjedba	– Vlasnici k.p. KO Dobrota i zahtjevaju njenu urbanizaciju. – PUP-om Kotora namjena katastarske parcele je promijenjena u pejzažno uređenje (PU) iako nije jasno ukoliko se pogleda linija urbanističkih parcela u ovom dijelu Dobrote, zašto je baš ova katastarska parcela izuzeta od urbanizacije. – Takođe, po sredini predmetne katastarske parcele predviđena je saobraćajnica za koju je vlasnik spreman da da saglasnost za izgradnju iste, obzirom da je smatra javnim interesom. – Sa druge strane, mišljenje je da je minimum korektnosti da se ispravi nepravda koja je, učinjena donošenjem PUP-a Kotora i da se predvidi katastarska parcela kao urbanistička.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. PPCG definiše opštu namjenu površina, dok se kroz iniciranje IiD PUP-a Kotor i niže planske dokumentacije može planirati detaljna namjena.
48.	3.04.2024. 04-332/24-1643/74 Slobodan Radunović, Ambasador životne sredine
Primjedba	Obzirom da građani sa teritorije, MZ Gradac - Podgorica nijesu mogli da iznesu svoje mišljenje na dio Prostornog plana Crne Gore koji se odnosi na veliki infrastrukturni saobraćajni objekat koji je trenutno u fazi izrade Idejnog projekta na teritoriji ove Mjesne zajednice, predlaže se obavezno izlaganje i prezentacija Idejnog rješenja koridora i povezivanja autoputeva Bar - Boljare i Jadransko-jonske ceste, u prostorijama MZ Gradac Podgorica. Ovo izlaganje uz mogućnost davanja komentara uraditi prije implementiranja tog Idejnog rješenja u Prostorni plan Crne Gore.
Odgovor	Primjedba se ne prihvata. MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnog rješenja koridora Jadransko-jonske ceste. Očekuje se da Monteput javno prezentuje rezultate Idejnog rješenja.
49.	5.04.2024. 04-332/24-1643/81 04-332/24-1643/82 Mašan Ercegović
Primjedba	Zahtjev da se katastarske parcele područna jedinica Kotor, KO Lješevići prenamijene u namjenu naseljeno područje: Navedene parcele zajedno sa drugim okolnim parcelama koje pripadaju pojasu građevinskog područja predstavljaju jedinstvenu ambijentalnu cjelinu - na svim okolnim parcelama predviđena je namjena za stanovanje.

Odgovor	Primjedba nije osnovana. PPCG definiše opštu namjenu površina, dok se kroz iniciranje IiD PUP-a Kotor i niže planske dokumentacije može planirati detaljna namjena.
50.	8.04.2024. 04-332/24-1226/9 Aleksandar Kilibarda
Primjedba	Trasa lokalne obilaznice oko Herceg Novog prolazi neposredno iznad porodične kuće na katastarskoj parceli u zahvatu KO Podi. Kako je iznad same kuće velika stijenska masa-kamene grede, koje su značajno veće od samog krova, a uzimajući u obzir da je sa aktiviranim klizištem tj. obrušenim stijenama bilo problema u prethodnom periodu, postoji realna opasnost da planirani radovi ugroze samu kuću. Molba, da se trasa puta pomjeri za makar još nekoliko metara dalje od kuće. Na području iznad kuće nema st. objekata, te sa manjim pomjeranjem trase neće biti ugrožena tuđa imovina.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Zahtjev nije u nadležnosti PPCG već niže planske dokumentacije, prije svega PUP-a Herceg Novi i projektne dokumentacije.
51.	8.04.2024. 04-332/24-1643/285 Blažo Vlaović
Primjedba	Inicijativa da se omogući izgradnja objekta za stanovanje i turizam na k.p. u KO Majstorovina, opština Bijelo Polje.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
52.	8.04.2024. 04-332/24-1643/286 Radovan Bauk
Primjedba	Zahtjev za prenamjenu parcele u GP na k.p. u zahvatu KO Lastva, Područna jedinica Kotor.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Odnosi se na planski dokument detaljnog nivoa.
53.	8.04.2024. 04-332/24-1643/287 Asan, Amir i S. Abazovic
Primjedba	Zahtjev da se k.p. u KO Pečurice - opština Bar, planiraju u sljedećim namjenama: građevinsko područje seoskih naselja sa direktnom primjenom i dobijanjem uslova iz PPCG; centralne djelatnosti – benzinska pumpa sa mogućnošću dobijanja direktnih uslova iz PPCG.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
54.	8.04.2024. 04-332/24-1643/287 Suljo Kalezić
Primjedba	Zahtjev da se k.p. u KO Velje selo i KO Dabezići - opština Bar planiraju u sljedećim namjenama: građevinsko područje seoskih naselja sa direktnom primjenom i dobijanjem uslova iz PPCG; centralne djelatnosti i centralne djelatnosti – benzinska pumpa sa mogućnošću dobijanja direktnih uslova iz PPCG.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
55.	8.04.2024. 04-332/24-1643/291 09.05.2024.

	04-332/24-1643/300 Ivana Milović
Primjedba	– Centar Podgorice zahtijeva reprezentativnu obnovu u današnjem stilu gradnje. – Soliter, uz rijeku i reprezentativni hotel Podgorica je opravdano kao tip visoke građevine koja bliže vizuelno lokalizuje određeni kraj grada. – U centru pored podzemne garaže i pretvaranjem u šetalište centra, uređenje platoa uz jedan viši objekta na mjestu stare Robne kuće bio bi vid fine obnove i unaprjeđenje same lokacije. – Predložen objekat u obliku piramide od stakla, stepenastog oblika, restoranom na vrhu i središnjim panelom za lift komunikaciju, može se koristiti za prijem solarne energije, kao veliki ekran za prezentacije, proslave. Objektom se treba postići reprezentativnost i izdvojenost i dati lako uočljiva i prepoznatljiva pozicija centra. – Model i skica su dati u prilogu primjedbe.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Predlog treba uputiti Glavnom gradu Podgorice u čijoj nadležnosti se nalazi planiranje sadržaja pomenutih lokacija.
56.	10.04.2024. 04-332/24-1643/86 25.04.2024. 04-332/24-1643 Ljubiša Petrović
Primjedba	Da se k.p. u oviru KO Bečići koja se sada nalazi u namjeni zelena površina, planira kao građevinsko područje sa mogućnošću gradnje koja je predviđena za sve u okviru Bloka 88 D
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
57.	10.04.2024. 04-332/24-1643/87 Zoran Stanjević
Primjedba	Da se k.p. u okviru KO Gošići prenamijeni iz namjene zelena površina u namjenu građevinsko područje na način kako je to predviđe sa okolnim parcelama u toj namjeni.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
58.	10.04.2024. 04-332/24-1643/88 04-332/24-1643/89 Savo i Vaso Stanjević
Primjedba	Da se k.p. u zahvati KO Gošići prenamijeni iz namjene zelena površina u namjenu građevinsko područje na način kako je to predviđeno sa okolnim parcelama u toj namjeni.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
59.	10.04.2024. 04-332/24-1643/92

	Novosel Mlađen, Zoran, Darko Milka, Senka, Grbac Stanojka i Lekic Bozana
Primjedba	Da se izvrši prenamjena k.p. u okviru KO Žabljak iz namjene poljoprivredno zemljište (kako je predviđeno PPPN Durmitorsko područje) u površine za stanovanje u funkciji turizma.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
60.	10.04.2024. 04-332/24-1643/95 Vladan Čampar
Primjedba	Da se k.p. u zahvatu KO Zaton prenamijene iz namjene poljoprivredno zemljište, sa ograničenom mogućnošću gradnje, objekti poljoprivrede i objekti individualne stambene gradnje u namjenu turizam i ugostiteljstvo.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
61.	10.04.2024. 04-332/24-1643/98 Nikola Borozan
Primjedba	Skreće se pažnja na segmente koji mogu biti u suprotnosti- koncept razvoja rudarstva I mineralnih sirovina I poljoprivrede, turizma I zaštite životne sredine. - Na mapi Mineralne sirovine su označena ležišta crvenih boksita sjeverno od Ulića, Đinovića, Kosijera i Soko grada što zabrinjava obzirom na nedavno iskustvo uspješne borbe protiv otvaranja kamenoloma Milošev krš . - U cilju daljeg očuvanja područja, potrebno je dodatno naglasiti značaj turističkog razvoja Prijestonice Cetinje na način što treba dodati informacije o kulturno istorijskom pejzažu šire zone oko Soko grada koja obuhvata više lokacija u okolini naših sela. - U dijelu Sektorske projekcije Rudarstvo, Industrija, istraživanje ugljovodonika potrebno je preformulisati tekst na strani 38,39,40 na način kako je dato u primjedbi. - U SPU istaknuto je da u aktivnosti otvaranja rudnika i kamenoloma dovele do brojnih konflikata, i velikih negativnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi, pejzaž itd. Predloženo je da se dodijeljene koncesije i Ugovori preispitaju a ne respektuju kako je to rečeno u Nacrtu PPCG. - Dat je osvrt na SPU sa komentariman teksta na stranicama 67, 140, 167/168,169, 171/172, 174 - Generalni zaključak je da se u poglavlju Rudarstvo, Industrija, istraživanje ugljovodonika nije dovoljno vodilo računa o principima razvoja koji se odnose na očuvanje i zaštitu zdravlja stanovnika, životne sredine, očuvanja resura i prostora. - Ovo poglavlje nije usklađeno sa SPU pa je potrebno izvršiti korekcije. Potrebno je jasno navesti ograničenja/zabrane za otvaranje površinskih kopova i izgradnju prerađivačkih postrojenja i otvaranje deponija/jalovišta potencijalno opasnog i neopasnog otpada za koje postoje dokazana ograničenja u SPU, kao što je rudni rejon planine Bjelasice.
Odgovor	Primjedba se prihvata. Iako je i u Nacrtu PPCG jasno ukazano na potrebu stroge zaštite životne sredine pri dodjeljivanju koncesija i eksploatacije mineralnih sirovina, što je između ostalog predviđeno zakonskom regulativom, zbog uočenih problema u prethodnom periodu i nepoštovanja zaštite prostora životne sredine i stanovništva, u Predlogu plana će se dodatno istaći smjernice za strogu zaštitu i kontrolu prostora i stanovništva na područjima potencijalne eksploatacije mineralnih sirovina.
62.	12.04.2024. 04-332/24-1643/100 Zdravko Jeknić

Primjedba	Da se k.p. u okviru KO Krnja Jela, Opština Šavnik planiraju za izgradnju objekata u svrhu razvoja poljoprivrede i turizma.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
63.	12.04.2024. 04-332/24-1643/101 Novo Moračanin
Primjedba	Da se putni pravac od Bijelog Polja preko Slijepač mosta, Tomaševa, Sokolca, Pisane Jele, Barica, Kosanice, Level Tare pa sve do Žabljaka planira kao regionalni put. Pomenuti pravac je najkraća veza između Bijelog Polja i Žabljaka, doprinijeće snaženju razvoja poljoprivrede, seoskog i ruralnog turizma u okolnom području, kao i korišćenju prirodnih potencijala (voda, ekobilje, šuma, šumki plodovi).
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG je planiran regionalni put Slijepač Most (raskrsnica sa M-2)-Tomaševo-Pavino Polje-Trlica (raskrsnica sa M-6); Koji se spaja sa magistralnim putem Ranče (granica sa Srbijom) - Trlica (raskrsnica sa R-11) - Pljevlja (raskrsnica sa R-18) - Đurđevića Tara (raskrsnica sa R- 10) - Žabljak (obilaznica) - Virak (raskrsnica sa R-20) - Pošćenski kraj (raskrsnica sa R-16) -Tunel Ivica - Šavnik (raskrsnica sa R-20) - Kruševice - Jasenovo Polje (raskrsnica sa M-3);
64.	12.04.2024. 04-332/24-1643/103 05.04.2024. 04-332/24-1643/83 Dragan Žartković Radna grupa Udruženje Pivljana u Podgorici.
	Pogledati primjedbu 04-332/24-1643/83 NVO Udruženje Pivljana - Radna grupa Savjeta u okviru Odgovora Institucijama, opštinama, NVO i Odgovore na istu.
65.	12.04.2024. 04-332/24-1643/104 Momčilo Popović
Primjedba	- Izgrađene fabrike betona i one koje trebaju da se izgrade na desnoj obali rijeke Cijevne. - Prilikom izgradnje Fabrike za proizvodnju betona građani nisu imali priliku da prisustvuju JR i imaju uvid u projekat, primijenjenu tehnologiju i Ekološki projekat kako bi procijenili uticaj na životnu sredinu. - Nakon analize, postoji tvrdnja da procedura nije urađena u skladu sa propisima o izgradnji objekata. Ekološki projekat prilagođen I urađen neprofesionalno. - U okolini se nalaze Fabrika za preradu voća i povrća, plantaža bresaka, a u okolini još nekoliko firmi koje trpe zagađenje cementnom prašinom. Uništava se biljni svijet, kiša spira u dublje slojeve uništava poljoprivrednu zemlju, a koncentracija cementne prašine u vazduhu je velika i utiče na čovjekovo zdravlje. Iz fabrike se izlivaju otpadne vode. - Trenutno postoji još jedna dozvola za izgradnju fabrike betona po ubrzanom postupku, koja će biti veća od postojeće. Procedura je sprovedena na osnovu Prioriteta i značaja za razvoj opštine, nije održana JR u prisustvu predstavnika MZ i vlasnika poljoprivrednih domaćinstava i privrednih objekata.

Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. Iako se odnosi na detaljnu plansku dokumentaciju U Predlogu PPCG će se dati smjernice sa ciljem zaštite životne sredine od zagađujuće industrije.
66.	12.04.2024. 04-332/24-1643/104 Nedeljko Nikolić
Primjedba	Predlog: Put od Cetinja do Njeguša, sa dvije kolovozne trake,treba zaleđem Dobrote preko područja sela Velji i Mali Zalazi I Gornji Orahovac spojiti u mjestu Ledenice iznad Risna na pravcu puta Vilusi – Strp. Dužina puta 20 km a teren je sa malim usponom i strminama i većim dijelom prolazi preko državne imovine.
Odgovor	Primjedba se ne prihvata. Na nivou PPCG ne razmatraju se saobraćajna rješenja na lokalnom nivou pa zahtjev treba uputiti ka dokumentu nižeg planskog reda.
67.	12.04.2024. 04-332/24-1643/104 Danilo i Vuksan Cemović
Primjedba	– Vlasnici nekoliko parcela u KO Lubnice na potezu na kojem se nalazi projekta Skijališta Crne Gore- Jelovica. – Sve parcele su pozicionirane tako da ispunjavaju sve uslove za postavljanje kompletne prateće infrastrukture-put,struja voda.S'obzirom da se ravna Jelovica uveliko urbanizuje i veliki projekti su u planu od velikog značaja je da se i ove parcele uvrste u plan urbanizacije i na taj način se osposobe za buduće investicije hotelskog turizma. Vlasnici zainteresovani za investicije u nekoliko savremenih objekata po najvišim standardima na navedenim parcelama. – I ostali vlasnici parcela su zainteresovani da se urbanizuje i strana Jelovice na kojoj nisu planirane ski staze i žičare, jer će vrlo brzo biti potrebno proširenje Ski centra.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. Odnosi se na usvojeni planski dokument i namjenu je moguće promijeniti samo kroz izmjenu tog plana. U Nacrtu PPCG je u okviru turističkih zona istaknuta Jelovica. U predlogu plana će se dodatno istaći potreba valorizacije Jelovice na području opštine Berane. Zahtjev je potrebno uputiti i za tekuće izmjene PUP-a opštine Berane.
68.	12.04.2024. 04-332/24-1643/107 25.04.2024. 04-332/24-1643/225 Milivoje Kalezić
Primjedba	Molba da se u PPCG uvrsti izgradnja solarne i vjetroelektrane u ruralnom i nenaseljenom području opštine Danilovgrad koja se nalazi između sela Brijestovo /KO Brijestovo) i sela Gornji Rsojevići (KO Slap). Prema posljednjem popisu u ovim selima niko ne živi, područje ima veliki broj sunčanih sati i jake i intenzivne vjetrove.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG su date lokacije za koje su izdati UTU-i. U opštim smjernicama se daju opšti uslovi za izgradnju solarnih i vjetroelektrana i drugih obnovljivih izvora energije uz uslov da se ne ugrozi poljoprivredno i šumsko zemljište, zaštićena područja, zone zaštite kulturnih dobara, naselja i drugi infrastrukturni objekti i slično. Pogodnost konkretnih lokacija će se razmatrati sa nivoa ministarstava i drugih institucija uz mogućnost priključenja na elektroenergetsku mrežu.
69.	12.04.2024. 04-332/24-1643/108 Milan Čakalović
Primjedba	Upućeni su sljedeći prijedlozi:

	– Zaštita prirode: Buljarica – močvarno područje; Sutomore- Čanj su nedovoljno zaštićeni jer je planirana gradnja iznad Crnog rta, Zaštititi i planirati park šumu; Golo Brdo zaštititi i planirati park šumu sa sadržajima za rekreaciju i odmor; Golo brdo i Brca proširiti zaštitu i zaštititi sva sela i stare austrougarske staze, izvorišta; Ratac – zaštićen veliki dio imanja. – Plan namjene kopna: Zadržati postojeće GP i smanjiti nova GP za 50%; Namjena objekata za izdavanje da ima posebne uslove. – Autoput: Sozina – Šušanj siječe planinu, odvaja naselja i živi svijet, uticaj na vizuelni izgled, pitanje buke i zaštita od buke, ne smije prelaziti preko kamenih kuća, maslinjaka austrougarskih staza, Stara Brca vijadukt iznad nabitnijeg naselja Sutomore ima uticaj na turizam. – Magistralni put: Bar - Sutomore nedostaju trotoari i svijetla, isključne raskrsnice za svako bitno naselje, potreban magistralni put od Virpazara uz jezero. – Estetika i zaštita prostora: Kontrola odobravanja projekata (Šetalište Sutomore su kamene kuće, okolo novi objekti u staklu I raznobojnim fasadama); Građevinske dozvole na mjestima starih kuća (ruše se kamene kuće,uništava istorija..); u prvoj zoni uz more i oko magistrale uvesti rokove za završetak fasada, objekata; fasade objekata nisu uklopljene u okolinu. – Sportski aerodrom u Baru – obavezan i isplanirati direktnu konekciju na autoput. – Žičara: Uz radove na autoput raditi na žičari koja planirana na mjestu Brca- Sozina-Limljani. – Planine: zaštititi pješačke staze, planinarski domovi, servisni putevi za održavanje – Gluhi do: Planirati golf terene, hotele i sadržaje sa 5* uz zaštitu prirode i podzemnih voda. – Autoput: Isplanirati isključnu tačku i spoj na Komove, uraditi DUP luksuznog planinskog naselja.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. – Za sve aspekte zaštite životne sredine je zadužena Agencija za zaštitu životne sredine. – U PPCG se o GP govori u strateškom smislu,racionalno korišćenje i optimizacija. Na detaljnom planskom nivou se u odnosu na postojećem stanju na tareanu i na osnovu analiza u konkretnom planskom dokumentu može govoriti o smanjenju GP, zadržavanju ili eventualnom povećanju. – U fazi Javne rasprave na Nacrt PPCG, MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu. Na osnovu tih dodatnih analiza u Predlogu PPCG će se predložiti optimalni koridor. – Uređenje puteva, kontrola odobravanja projekata, građevinke dozvole, uređenje fasada nisu predmet PPCG I više se odnose na lokalne planske dokumente i nadležno Ministarstvo. – Planom je predviđen aerodrom u opštini Bar. – Planiranje žičare, golf terena, hotela, planinarskih domova itd. je predmet planiranja u okviru lokalnog planskog dokumenta – PUP Bar.
70.	12.04.2024. 04-332/24-1643/109 Zoran Čelanović
Primjedba	Predlog za selo Kavač: Da se čitav prostor Marovina, Malog i Velikog Kovina, Sinjareva i Glavinog brda planira kao građevinsko je označen u Nacrti PPCG. Vlasnik je velikog zemljišta na ovom području. Sem toga, moglo bi uticati pozitivno na razvoj Kavča, Optina Kotor i Tivat jer je idealno mjesto za nastanak gradskog naselja. Opština Kotor bi mogla da profitira od komunalnog opremanja a moglo bi se riješiti i pitanje groblja. To je područje na kojem se niko neće baviti poljoprivredom, šumarstvom, stočarstvom.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. PPCG definiše opštu namjenu površina, dok se kroz iniciranje IiD PUP-a Kotor i niže planske dokumentacije može planirati detaljna namjena.
71.	12.04.2024.

	04-332/24-1643/110 Milan Adžić
Primjedba	– U dijelu Sektorske projekcije Rudarstvo, Industrija, istraživanje ugljovodonika potrebno je preformulisati tekst na strani 38,39,40 na način kako je dato u primjedbi. – U SPU istaknuto je da u aktivnosti otvaranja rudnika i kamenoloma dovele do brojnih konflikata, i velikih negativnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi, pejzaž itd. Predloženo je da se dodijeljene koncesije i Ugovori preispitaju a ne respektuju kako je to rečeno u Nacrtu PPCG. – Dat je osvrt na SPU sa komentariman teksat na stranicama 67, 140, 167/168,169, 171/172, 174 – Generalni zaključak je da se u poglavlju Rudarstvo, Industrija, istraživanje ugljovodonika nije dovoljno vodilo računa o principima razvoja koji se odnose na očuvanje I zaštitu zdravlja stanovnika, životne sredine, očuvanja resura I prostora. – Ovo poglavlje nije usklađeno sa SPU pa je potrebno izvršiti korekcije. Potrebno je jasno navesti ograničenja/zabrane za otvaranje površinskih kopova i izgradnju prerađivačkih postrojenja I otvaranje deponija/jalovišta potencijalno opasnog I neopasnog otpada za koje postoje dokazana ograničenja u SPU, kao što je rudni rejon planine Bjelasice.
Odgovor	Primjedba se prihvata. Iako je i u Nacrtu PPCG jasno ukazano na potrebu stroge zaštite životne sredine pri dodjeljivanju koncesija i ekploatacije mineralnih sirovina, što je između ostalog predviđeno zakonskom regulativom, zbog uočenih problema u prethodnom periodu i nepoštovanja zaštite prostora životne sredine I stanovništva, u Predlogu plana će se dodatno istaći smjernice za strogu zaštitu i kontrolu prostora i stanovništva na područjima potencijalne eksploatacije mineralnih sirovina.
72.	12.04.2024. 04-332/24-1643/110 Ljubomir Vukadinović
Primjedba	Prijedlozi vezani za skijalište “Žarski”: – Planirati žičaru – gondolu koja bi povezala centar grada Mojkovca sa ski centrom Žarski u dužini 6 km – Povezivanje gondolom – žičarom dva ski centra: ski centar Kolašin 1600 sa ski centorm Žarski, od katuna Vranjak do Žaske kose sa međustanicom na Šiškom jezeru.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U Predlogu PPCG će se dati mogućnost povezivanja ski centara žičarom u skladu a prirodnim pogodnostima i uz poštovanje režima zaštite prirode i životne sredine. Na ovom planskom nivou nije moguće grafički predstaviti žičare (R:100 000), već se u skladu sa navedenim uslovima mogu razmatrati i planirati na detaljnom planskom nivou.
73.	12.04.2024. 04-332/24-1643/112 Ljubomir Vukadinović
Primjedba	– U dijelu Sektorske projekcije Rudarstvo, Industrija, istraživanje ugljovodonika potrebno je preformulisati tekst na strani 38,39,40 na način kako je dato u primjedbi. – U SPU istaknuto je da u aktivnosti otvaranja rudnika i kamenoloma dovele do brojnih konflikata, i velikih negativnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi, pejzaž itd. Predloženo je da se dodijeljene koncesije i Ugovori preispitaju a ne respektuju kako je to rečeno u Nacrtu PPCG. – Dat je osvrt na SPU sa komentariman teksta na stranicama 67, 140, 167/168,169, 171/172, 174. – Generalni zaključak je da se u poglavlju Rudarstvo, Industrija, istraživanje ugljovodonika nije dovoljno vodilo računa o principima razvoja koji se odnose na očuvanje i zaštitu zdravlja stanovnika, životne sredine, očuvanja resura i prostora.

	– Ovo poglavlje nije usklađeno sa SPU pa je potrebno izvršiti korekcije. Potrebno je jasno navesti ograničenja/zabrane za otvaranje površinskih kopova i izgradnju prerađivačkih postrojenja i otvaranje deponija/jalovišta potencijalno opasnog i neopasnog otpada za koje postoje dokazana ograničenja u SPU, kao što je rudni rejon planine Bjelasice.
Odgovor	Primjedba se prihvata. Iako je i u Nacrtu PPCG jasno ukazano na potrebu stroge zaštite životne sredine pri dodjeljivanju koncesija i ekploatacije mineralnih sirovina, što je između ostalog predviđeno zakonskom regulativom, zbog uočenih problema u prethodnom periodu i nepoštovanja zaštite prostora životne sredine i stanovništva, u Predlogu plana će se dodatno istaći smjernice za strogu zaštitu i kontrolu prostora i stanovništva na područjima potencijalne eksploatacije mineralnih sirovina.
74.	12.04.2024. 04-332/24-1643/113 Enis Gjokaj
Primjedba	– Da se otvori put Šipčanik – Aerodrom kroz nekadašnju pistu vojnog aerodroma Šipčanik. Otvaranje ovog puta bi omogućilo bolju vezu sa Aerodromom Golubovci. Na taj način bi albanski državljani iz Sjeverne Albanije, bili više usmjereni na Aerodrom Golubovci a manje u Tirani. – Da se lokacija za gradsko groblje odredi niže od naselja Tuzi što više sakralnom objektu “Funerali” – zapadnije od objekta. – Određivanje obilaznice Tuzi na način da se iz Žarničkog mosta na ulazu u naselje karabuško polje skrene desno uz samo naselje između naselja i AD “Plantaže” , tako da ispred naselja Dušići skrene lijevo u prvacu naselja Vuksanaj, gdje bi se povezao sa postojećim putem ispred naselja Vuksanaj. – Povećanje zone zaštite za Kanjon rijeke Cijevne do granice razgraničenja sa opštinom Zeta, kako bi se minimalizovala mogućnost vađenja šljunka u velikom dijelu korira Cijevne. – Određivanje industrijske zone na lokaciji gdje su magistralni putevi odnosno put koji vodi do graničnog prelaza Božaj.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. Mogućnost otvaranja puta Šipčanik – Aerodrom kroz nekadašnju pistu vojnog aerodroma Šipčanik treba sagledati kroz prostorni plan opštine. PPCG ne planira detaljne namjene prostora, pa lokaciju gradskog groblja i industrijske zone treba odrediti kroz planski dokument nižeg reda, prostorni plan opštine. U PPCG je u okviru plana saobraćajne infrastrukture planirana zaobilaznica Tuzi. PPCG nema nadležnost da vrši reviziju zona zaštite prirodnog područja, već je to u ingerenciji Agencije za zaštitu prirode.
75.	12.04.2024. 04-332/24-1643/114 Marija Lazarević
Primjedba	Obraćanje u cilju davanja stručne pomoći u oblasti turizma i klimatskih promjena. Smatra da je dio plana koji se odnosi na turizam uopšten a problem klimatskih promjena nije ni pomenut. Sjeverna regija u budućnosti neće imati snijega i zimski turizam neće biti o ovom dosadašnjem obliku a na jugu će se pojaviti velike vrućine i suše. Sve ovo će promijeniti sliku dosadašnjeg turizma na ovom prostoru i na način kako je predviđeno Planom.
Odgovor	Prihvata se primjedba. U Predlogu plana će se obrazložiti problem klimatskih promjena u kontekstu razvoja turizma.
76.	12.04.2024. 04-332/24-1643/115 15.04.2024 04-332/24-1643/133 Ana Lakočević

Primjedba	Kroz PPCG dati smjernice za prenamjenu poljoprivrednih površina u građevinsko zemljište u KO Velje brdo u Podgorici kako bi se sa njim uskladio PUP Podgorica. Ukoliko bi pojas uz put Podgroica – Danilovgrad u širini 50 m bio okarakterisan kao naselje to bi doprinijelo uređenoj gradnji i izgradnji objekata od značaja za lokalno stanovništvo. Taj se dio ne može koristiti za poljoprivredu jer ne postoje parcele koje se mogu koristiti za tu namjenu imajući u vidu površine koje ne zadovoljavaju uslove propisane Zakonom gdje je potrebno imati 2500m^2 kako bi se razmatrala gradnja objekata za potrebe poljoprivredne djelatnosti.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. PPCG definiše opštu namjenu površina, dok se kroz izradu PUP Podgorica i niže planske dokumentacije može planirati detaljna namjena.
77.	12.04.2024. 04-332/24-1643/117 Milan Markolović
Primjedba	Lokacija u zahvatu KO Zaljevo, Potes: Maruškovo su u Nacrtu plana definisane u namjeni “Šumske površine” što ne odgovara stvarnom stanju jer je teren kultivisan i većinom pokriven zasadom maslina. Namjera vlasnika da izgradi eko-etno selo. Molba da se izmijeni namjena zemljišta i omogući da se u zoni poljoprivredne površine mogu raditi eko sela kao kompatibilna djelatnost uz osnovnu poljoprivrednu djelatnost i omogući korišćenje IPARD fonda.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se daje opšta namjena površina na osnovu zvaničnih podataka koji u raspoloživi. U Predlogu plana će se dati smjernica da se preciznija namjena površina na detaljnom planskom nivou može dati na osnovu zvaničnih katastarskih podataka. Ovaj zahtjev je potrebno uputiti i Obrađivači IiD PUP opštine Bar.
78.	12.04.2024. 04-332/24-1643/119 17.04.2024. 04-332/24-1643/173 04-332/24-1643/176 Asim Begović Iso Mekić
Primjedba	Predlozi: – Da resorno ministarstvo ustupi imovinu na korišćenje ili poklon poljoprivrednicima kao subvenciju koji su prijavljeni u registar a poljoprivreda jedino zanimanje, a nakon sticanja vlasništva redovno uplaćivati doprinose i poreze i vraćati dio sredstava u budžet. – Da se sva državna i opštinska imovina koje su po osnovu notarskih zapisa i po osnovu oslobađanja i subvencionisanja dodijeljena u periodu 2012-2024 obavezno vrate u prvobitno stanje i poništе svi ugovori i oblici sticanja novog vlasništva. – Usvojiti model za odobrenje projekata za fizička lica “jednostavne elektrane” za snabdijevanje svih oblika energije iz obnovljivih izvora i projekte iz inovacija sa osvrtom na smanjenje zagađenja okoline i ekološke projekte. – Da se zakonom i strategijom zabrani nelegalan odvod sa svakog vodoizvorišta, ili njegovo preuređenje i preimenovanje u drugu vrstu ili oblik. Potrebno je da se zaštiti.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Date primjedbe nisu u ingerenciji PPCG pa je potrebno inicijativu uputiti nadležnom Ministarstvu poljoprivrede.
79.	12.04.2024. 04-332/24-1643/120 Željko Dobaršinović

	Radoman Obradović
Primjedba	Prijedlozi: – Uvrstiti 35 kV kablovski vod od TS “Jezerine” do Lubnica za koji su već izdati UTU-i u skladu sa smjernicama PPPN NP “Bjelasica i Komovi” – Predvidjeti snabdijevanje vodom, otpadne vode na potezu katuna Jelovica. – Ukinuti zeleni zaštitni pojas i površine predviđene za golf terene planirane kroz PPPN NP “Bjelasica i Komovi” i u tom prostoru planirati strogo kontrolisanu gradnju turističkih kapaciteta i vikend naselja. – Valorizacija aerodroma . – Veoma je važna saobraćajna infrastruktura pa samim tim budući autoput kroz andrijevačko – beransku kotlinu ima velik značaj. – Planirati da se buduća željeznička pruga gradi paralelno sa autoputem – Da se što je moguće brže odredi trasa planiranih saobraćajnica kako bi se u tzv.koridoru mogla planirati gradnja.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. – 35 kV kablovski vod od TS “Jezerine” do Lubnica je planiran u grafičkom prilogu Mreža 35kV. – PPCG ne definiše sistem lokalnog vodosnabdijevanja. – Odnosi se na usvojeni planski dokument i namjenu je moguće promijeniti samo kroz izmjenu tog plana. U Nacrtu PPCG je u okviru turističkih zona istaknuta Jelovica. U predlogu plana će se dodatno istaći potreba valorizacije Jelovice na području opštine Berane. Zahtjev je potrebno uputiti i za tekuće izmjene PUP-a opštine Berane. – Planom je predviđen Aerodrom u Beranama u 4D kategoriji. – Planom je predviđena željeznička pruga a detaljna trasa će se odrediti na nivou projektne dokumentacije. – U Predlogu PPCG će se dati smjernica (obaveza da se nakon predloženog koridora brze saobraćajnice u kratkom vremenskom periodu uradi projekat trase saobraćajnice kako bi se što hitnije ostali dio koridora oslobodio za druge namjene.
80.	12.04.2024. 04-332/24-1643/123 Vesko Rakočević
Primjedba	Planirati put Most Pjenavac (magistrala Podgorica – Kolašin)-MZ Sela- petlja Veruša (autoput). Pomenuti put prolazi kroz Moraču, Rovca, Vasojeviće, podgoričku i kolašinsku opštinu i izgradnja ovog putnog pravca bila bi veoma značajna za stanovništvo ovog područja.
Odgovor	Primjedba se ne prihvata. PPCG se ne bavi planiranjem puteva lokalnog nivoa pa je potrebno zahtjev uputiti ka nižem planskom dokumentu.
81.	12.04.2024. 04-332/24-1643/127 Marijana Kaženegra
Primjedba	– Da li dio brze ceste od Markovića do Paštrovske gore prolazi iznad sela Kažanegri, pojas Berisino selo a ispod crkve Sveti Đorđe ili ide visočije iznad crkve. Da li ulazi u tunel iznad manastira Duljevo? – Ako brza cesta prođe u dijelu Bućina njiva – Berisino selo da li će na ostatku područja biti moguće planirati ruralni turizam? – Da li se na području koje nije obuhvaćeno PUP-om može planirati izgradnja objekta na osnovu kvadrature poljoprivrednog zemljišta? – Da li je moguća prenamjena zemljišta poljoprivrede ili pašnjaka u građevinsko područje i kome se predaje zahtjev?
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U fazi Javne rasprave na Nacrt PPCG, MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu. Na osnovu tih dodatnih analiza u Predlogu PPCG će se predložiti optimalni koridor. Ne postoji dio teritorije opštine koja nije obuhvaćena zahvatom PUP-a jer su granice obuhvata PUP-a određene granicom opštine.

	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
82.	12.04.2024. 04-332/24-1643/129 Tihomir Gobović
Primjedba	Granice budućeg razvoja sela Lješevići su ograničene na prostor između sadašnjeg dijela sela i groblja koji je na brdu iznad sela. Dio uz seosko groblje prikazan kao trenutno nenaseljen dio predviđen za stanovanje. Granice naselja su stigle do granice imanja u KO Lješevići pa je molba da se parcele u nastavku puta predvide za stanovanje i dalji razvoj sela Lješevići u pogledu stanovanja.
Odgovor	
83.	12.04.2024. 04-332/24-1643/130 25.04.2024. 04-332/24-1643/229 Milijana Dukić
Primjedba	Na k.p. u zahvatu KO Kuljače je kroz PPPN OP planirana trasa brze saobraćajnice, planom iz 2018, pa se samim tim nalaze u koridoru u okviru kojeg je zabranjena gradnja. Postoji zabrana davanja UTU za ovo područje jer postoje ograničenja Molba da se daju informacije o svim planovima koji se odnose na predmetnu parcelu i kada će se predmetni plan realizovati. Neformalna informacija da će se kroz PPCG trasa izmjestiti pa molba da se informiše koje su opcije na raspolaganju korisniku? Da li je kroz PPCG moguće izmijeniti postojeće stanje i zaštititi parcelu koja je u ovom trenutku “zarobljena i neupotrebljiva”?
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U fazi Javne rasprave na Nacrt PPCG, MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu. Na osnovu tih dodatnih analiza u Predlogu PPCG će se predložiti optimalni koridor. U Predlogu PPCG će se dati smjernica (obaveza da se nakon predloženog koridora brze saobraćajnice u kratkom vremenskom periodu uradi projekat trase saobraćajnice kako bi se što hitnije ostali dio koridora oslobodio za druge namjene.
84.	12.04.2024. 04-332/24-1008/65 Jovan Jovanović
Primjedba	– Podržava protivljenje izgradnji LNG terminala u Baru. – Sugestija da se benzinske pumpe kojih ima jako puno, grade isključivo na planiranim lokacijama u skladu sa Nacrtom PPCG sa propisanom udaljenošću od stambenih objekata od minimalno 500 m. Dosadašnja iskustva govore da se do dozvola dolazilo olako bez detaljne analize uticaja i bez obrade posljedica havarije i drugih opasnosti itd.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
85.	12.04.2024. 04-332/24-1008/66
Primjedba	Vlasnik k.p. u KO Sutomore u zahvatu PPPN OP. Većina parcela se nalazi u namjeni šumske površine a veliki dio je obuhvaćen koridorom planirane zaobilaznice. Prema GUP-u Bar određene k.p se nalaze u namjeni turističko stanovanje (koji je bio važeći 2016.g.). Određeni broj parcela je u DUP-u Ratac iz 1985.g. Napomena da neke parcele nisu pod šumom kako je planirano. Obrađivač DUP Ratac -Zeleni pojas koji je u izradi je to prepoznao i planirao sve parcele u zahvatu tog plana kao turističko stanovanje.

Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
86.	15.04.2024. 04-332/24-1643/131 Vukosav Karadžić
Primjedba	Zahtjev da se na k.p. u zahvatu KO Petnjica omogući gradnja i izvrši prenamjena radi izgradnje vikendice i objekata za etno turizam.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
87.	15.04.2024. 04-332/24-1643/132 17.04.2024. 04-332/24-1643/187 Darka Ognjanović
Primjedba	Vlasnica parcele u KO Nalježići na kojoj je izgrađen prizemni objekat koji je u procesu legalizacije. Molba da se navedena lokacija planira u zoni građevinsko područje – seoske površine.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
88.	15.04.2024. 04-332/24-1643/135 Lazar Erak
Primjedba	Zahtjev da se dio naselja na Luštici, KO Radovanići, opština Herceg Novi, planira kao građevinsko područje (stambeni objekti – vile uz maksimalan mogući broj objekata, etno selo, naselje apartmanskog tipa – bungalovi, stambeno turistički kompleks – hotel).
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
89.	15.04.2024. 04-332/24-1643/136 04-332/24-1008/68 Zarija Lekić
Primjedba	Vlasnici parcela na obali Skadarskog jezera, KO Komarno. Nalaze se na atraktivnoj lokaciji u blizini starog pristaništa gdje je jezero plovno tokom cijele godine. Molba da se planira i dozvoli izgradnja turističkog naselja tj. turistička namjena.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
90.	15.04.2024. 04-332/24-1643/138 04-332/24-1008/67Z H N – Natalija

Primjedba	Prijedlozi za uređenje urbanog područja grada Bar: – Uraditi betonske rampe kod raskrnice bivšeg Okova, – Asfaltiranje ulice Knjaginje Zorke, – Sanacija pješačke zone (trotoara), – Urediti bezbjedno igralište za djecu.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
91.	15.04.2024. 04-332/24-1643/139 Zoran Vuletić
Primjedba	– Zahtjev da se k.p. u zahvatu KO Kujava, Opština Danilovgrad planiraju za izgradnju građevinskog objekta (seosko domaćinstvo za turizam, vikendica, objekat za preradu poljoprivrednih proizvoda). – Zahtjev da se dvije parcele izuzmu iz zone zaštite Parka prirode rijeka Zeta. – Na parcelama je registrovano poljoprivredno gazdinstvo ali postoji ograničenje za aplikaciju za IPARD sredstva.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
92.	15.04.2024. 04-332/24-1643/140 Luka Grozdanić
Primjedba	Da li će se prilikom izgradnje objekata poštovati geologija i da li će se riješiti problem deponije Mislov do u Nikšiću?
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. PPCG sadrži grafički prilog “Geološka karta Crne Gore”, “Seizmička karta! kao i karta “Prirodna ograničenja” u kojoj su definisane zone klizišta, rasjedi, seizmičko zoniranje, erozija, nagibi preko 30 $^{0.}$, plavne zone. Sva ograničenja su uzeta u obzir prilikom planiranja i planom su date smjernice da se uzmu u obzir prilikom planiranja na nižem planskom nivou. Pitanje deponije Mislov do nije predmet Prostornog plana Crne Gore već PUP-a Nikšić.
93.	17.04.2024. 04-332/24-1643/141 Jadranka Knežević Jasna Pantović
Primjedba	Inicijativa za direktno dobijanje UTU -a za izgradnju stambeno poslovnih jedinica kroz postupak Izmjene i dopune PUP Podgorica, na lokaciji kod stadiona Zabjelo u zahvatu DUP Čepurci.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
94.	17.04.2024. 04-332/24-1643/142 Dragan Prelević

Primjedba	Urbanistička parcela u zahvatu KO Đuraševići je prethodnim prostornim planom cijela bila uokviru namjene građevinsko područje da bi uvidom u Nacrt prostornog plana jedan mali dio iste UP, na samom vrhu poluostrva bio obilježen kao poljoprivredno zemljište.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se daje opšta namjena površina na osnovu zvaničnih podataka koji su raspoloživi. U Predlogu plana će se dati smjernica da se preciznija namjena površina na detaljnom planskom nivou može planirati na osnovu zvaničnih katastarskih podataka. Ovaj zahtjev je potrebno uputiti i Obrađivaču IiD PUP opštine Tivat.
95.	17.04.2024. 04-332/24-1643/142 Vladan Đurđić
Primjedba	Zahtjev da se izvrši prenamjena k.p. u zahvatu KO Komarnica i omogući izgradnja objekata.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
96.	17.04.2024. 04-332/24-1643/144 Milinko, Stanko, Slavka i Desanka Sljivancanin
Primjedba	Zahtjev da se k.p. u zahvatu KO Krš, Opština Žabljak, koje su u Nacrtu PPCG nalaze u namjeni poljoprivredne površine, prenamijene u građevinsko područje – seoske površine.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
97.	17.04.2024. 04-332/24-1643/145 Viktorija Strugar
Primjedba	Inicijativa za direktno dobijanje UTU -a za izgradnju stambeno poslovnih jedinica kroz postupak Izmjene i dopune PUP Podgorica, na lokaciji kod stadiona Zabjelo u zahvatu DUP Čepurci.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Podgorica.
98.	17.04.2024. 04-332/24-1643/146 04-332/24-1643/190 Canni Lazzoja
Primjedba	Molba da se zaustavi gradnja Kondo hotela, koje su stambene zgrade za prodaju. Prave se na pijesku sa 11 spratova, uništavaju borove šume a reklamiraju se za prodaju stanova sa privatnom plažom. Navedeni hotel godinama zabranjuje pristup plaži . Ministarstvo turizma je dalo saglasnost da Morsko dobro da navedenim rizortima odobrenje za hotelske plaže što je protivzakonito.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. Obrađivač plana je u Nacrtu ukazao na izražen problem koji se navodi u primjedbi. Zakon o turizmu definiše vrstu turističkog smještaja. Opšti stav je protivan izgradnji apartmana za stanovanje van naseljenih područja. U Predlogu plana će se istaći smjernica kojom se ukazuje na potrebu da se na detaljnijem planskom nivou isključi mogućnost izgradnje apartmana.
99.	17.04.2024. 04-332/24-1643/147 Ilija Ćetković
Primjedba	– Zaštititi borovu šumu od Hotela Galeb pa do rta Đerane u kojoj su lijepa šetališta a započeta je na pojedinim mjestima divlja gradnja.

	– Zaštititi Valdanos i maslinjake, zaleđe Velike plaže i rijeke Bojane. – Vraćanje izrade detaljnog plana opštinama nije dobro jer ostavlja veliku mogućnost za različita tumačenja, malverzacije i izlazak u susret interesima velikih investitora koji su često suprotni od interesa građana. – Kako će se sprovesti PPCG kad država nije u mogućnosti da izađe na kraj sa divljom gradnjom i kada na dvije opštine (Ulcinj i Bar) postoji samo jedan inspektor?
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Navedene zone u primjedbi su u PPCG definisane kao područja zaštite: borova šuma od hotela Galeb do Rta Đerane je predmet detaljnijeg planskog nivoa – PUP Ulcinj; zona Valdanos, Velika plaža i rijeka Bojana su u Nacrtu plana pod određenim režimom zaštite; vraćanje izrade detaljnih planova opštinama je u ingerenciji resornog ministarstva, očekuje se usvajanje izmjena Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata; problem divlje gradnje i u Nacrtu PPCG definisan kao ozbiljan problem za sve lokalne samouprave i državu. Rješavanje problema nelegalne izgradnje mora se hitno i sistemski rješavati u skladu sa novim zakonom o legalizaciji objekata i u skladu sa određenom planskom dokumentacijom, pri čemu se moraju jasno definisati kriterijumi koji se objekti mogu legalizovati a koji ne.
100.	17.04.2024. 04-332/24-1643/147 Anđa Lukić
Primjedba	Izvršiti prenamjenu parcela u zahvatu KO Kolonza u turističku namjenu sa mogućnošću izgradnje turističkih kapaciteta – etno kućica sa pratećim sadržajima.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
101.	17.04.2024. 04-332/24-1643/149 Milenko Vilotijević
Primjedba	Da se k.p. u zahvatu KO Duži, Opština Šavnik izvrši prenamjena parcela kako bi bila moguća gradnja objekata u turističke svrhe, stambenog objekta, štale i sušare.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Šavnik.
102.	17.04.2024. 04-332/24-1643/150 Ivanka Rešetar
Primjedba	Da se izvrši prenamjena k.p. u zahvatu KO Komarnica iz namjene obradivo zemljište u u građevinsko područje.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Šavnik.
103.	17.04.2024. 04-332/24-1643/151 Bojan Jakešević
Primjedba	Parcele u zahvatu KO Gornja Bukovica su u namjeni poljoprivredne i šumske površine. Zahtjev da se izvrši prenamjena i omogući izgradnja objekata.

Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Šavnik.
104.	17.04.2024. 04-332/24-1643/152 Veljko Đurđić
Primjedba	Zahtjev da se izvrši prenamjena k.p u zahvatu KO Komarnica i omogući gradnja objekata.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Šavnik.
105.	17.04.2024. 04-332/24-1643/154 04-332/24-1643/155 04-332/24-1643/156 Mašan Ercegović
Primjedba	Da se k.p. u zahvatu KO Lješevići prenamijene iz namjene poljoprivredne/šumske površine u površine naselja.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Kotor.
106.	17.04.2024. 04-332/24-1643/157 Ivana Milović
Primjedba	Zahtjev za promjenu novih UTU – a za lokaciju u Virpazaru, koja se nalazi u namjeni turističko naselje. Novim planovima je predviđena izmjena starih uslova (PUP Bar 2020, Plan upravljanja NP Skadarsko jezero 2021-2025).
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela niti definisati UTU. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
107.	17.04.2024. 04-332/24-1643/158 Slaviša Kovačević
Primjedba	Vlasnik parcele u KO Žabljak na kojoj je izgrađen prizemni objekta koji je u procesu legalizacije. U cilju valorizacije zahtjev da lokacija bude planirana u zoni građevinsko područje – seoske površine.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Žabljak.
108.	17.04.2024. 04-332/24-1643/159 Božidar Stijepović
Primjedba	Da se izvrši prenamjena k.p. u zahvatu KO Komarnica i omogući izgradnja stambenog objekta.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Šavnik.
109.	17.04.2024. 04-332/24-1643/160 Željko Petrović

Primjedba	– Lokacija u Petrovićima – Krašići, – Da se poveća koeficijent izgrađenosti – Da se ne planira brza cesta ili autoput blizu mora na poluostrvo Luštica jer bi to uticalo na razvoj turizma tog područja.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Šavnik. Stručni tim je u Nacrtu plana odbacio rješenje preko Luštice zbog svih prethodnih analiza. U fazi Javne rasprave na Nacrt PPCG, MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu, između ostalih i na području Boke Kotorske i Luštice. Na osnovu tih dodatnih analiza u Predlogu PPCG će se predložiti optimalni koridor.
110.	17.04.2024. 04-332/24-1643/161 Snežana Deretić
Primjedba	Da li je usvojen novi DUP za područje na skretanju kod Krašića, opština Tivat?
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Zahtjev treba uputiti sekretarijatu za urbanizam opštine Tivat.
111.	17.04.2024. 04-332/24-1643/162 Aleksandar, Veselinka,Anđelija Vuković
Primjedba	Iz karte Namjena površina kopna nije moguće utvrditi da li su urbanizovane parcele za koje je podnešen zahtjev. Parcele se nalaze u okviru KO Motički Gaj 1.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
112.	17.04.2024. 04-332/24-1643/163 Igor Ivanović
Primjedba	Vlasnik zemljišta u Maslinama koje se graniči sa kasarnom Masline. Koje su smjernice plana za ovaj dio grada i na koji način se mogu predati predlozi i uzeti učešće kako bi se ovaj dio grada valorizovao.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Podgorica.
113.	17.04.2024. 04-332/24-1643/164 Bojan Bečić
Primjedba	Vlasnik parcele u zahvatu KO Motički gaj 1 zahtjev da se urbanizuju sa ciljem izgradnje montažne vikendice za odmor.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
114.	17.04.2024. 04-332/24-1643/165 Jelena Tomašević
Primjedba	Molba da se dozvoli gradnja na k.p. u zahvatu KO Motički gaj1.

Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
115.	17.04.2024. 04-332/24-1643/166 Tatjana Novosel
Primjedba	– Potrebno je da medicinsko sportska namjena bude više zastupljena. – Na ovom području je važno prisustvo medicinskih radnika i boravak sportista u trenažnom ili rekovalecentnom procesu. – Planiran Medicinsko sportski kompleks “Okana” na privatnom zemljištu, bez ikakvog ulaganja od strane države I opštine.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U Nacrtu PPCG je naglašen razvoj svih vidova turizma posebno u sjevernom regionu koji treba da pokrene intenzivniji razvoj. U Predlogu plana će se dodatno istaći potreba da se iskoriste prirodne pogodnosti i omogući razvoj zdravstvenog turizma u čitavoj državi a posebno u planinskim predjelima kao što je Žabljak. Zahtjev je potrebno uputiti nadležnom ministarstvu za razmatranje u okviri IiD PUP Žabljak.
116.	17.04.2024. 04-332/24-1643/167 Suzana Dabanović Snežana Đukanović
Primjedba	Vlasnice parcele u zahvatu KO Mojdež preko kojih je planirana brza saobraćajnica. Obzirom da plan još uvijek nije jasno definisao trasu brze saobraćajnice, pitanje je kada će se realizovati ovaj projekat i kada će se moći postignuti dogovor u vezi novčane naknade ili neko drugo rješenje?
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U fazi Javne rasprave na Nacrt PPCG, MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu. Na osnovu tih dodatnih analiza u Predlogu PPCG će se predložiti optimalni koridor. U Predlogu PPCG će se dati smjernica (obaveza da se nakon predloženog koridora brze saobraćajnice u kratkom vremenskom periodu uradi projekat trase saobraćajnice kako bi se što hitnije ostali dio koridora oslobodio za druge namjene.
117.	17.04.2024. 04-332/24-1643/168 Goran Vojinović
Primjedba	Primjedba je napisana na način da nije razumljiva za čitanje.
118.	17.04.2024. 04-332/24-1643/169 Veselin Malović
Primjedba	Zahtjev da se na k.p. u KO Šavnik, selo Dubrovsko planiraju objekti turizma, planinarski dom , objekat za smještaj i čuvanje stoke, pomoćni objekat za preradu mesa, smještaj hrane za stoku i mehanizaciju .
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Šavnik
119.	17.04.2024. 04-332/24-1643/170 Vesko Rakočević

Primjedba	Da se na zemljištu u zahvatu KO Rovačko Trebaljevo , Opština Kolašin planira izgradnja etno eko sela. Potrebna je namjena T3.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Kolašin.
120.	17.04.2024. 04-332/24-1643/171 Radosav Laušević
Primjedba	Da se na k.p. u zahvatu KO Borje planira hotel sa turističkim naseljem. U okviru izrade LSL Borje 1 inicijativa je ignorisana dok je u PUP Žabljak djelimično uvažena i jedna parcela je ostala u namjeni poljoprivredne površine zbog čega je narušen cijeli koncept izgradnje.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Žabljak
121.	17.04.2024. 04-332/24-1643/172 Dejan Dedović
Primjedba	Vlasnici parcela u zahvatu KO Lubnice, Opština Berane zahtijevaju da se prostor planira u namjeni turizam (apartmani, višeporodične i jednoporodične jedinice, pčelarska gazdinstva i etnoturistički objekti). Kroz PPPN “Bjelasica i Komovi” je planirana izgradnja golf terena, ali kako godinama niko nije iskazao interesovanje za valorizaciju te namjene molba da se područje valorizuje kroz namjenu turizam.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. Odnosi se na usvojeni planski dokument i namjenu je moguće promijeniti samo kroz izmjenu tog plana. U Nacrtu PPCG je u okviru turističkih zona istaknuta Jelovica. U predlogu plana će se dodatno istaći potreba valorizacije Jelovice na području opštine Berane. Zahtjev je potrebno uputiti i za tekuće izmjene PUP-a opštine Berane.
122.	17.04.2024. 04-332/24-1643/175 Branko Čepić
Primjedba	Molba da se izdaju UTU-i koji su neophodni za IPARD program. Potrebni su za prikupljanje dokumentacije jer su osnovni uslov za aplikaciju.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela niti definisati UTU. U Predlogu plana će se dati opšte smjernice za ruralni razvoj, razvoj poljoprivrede i različite vidove turizma u okviru kojih će se otvoriti mogućnost za korišćenje IPARD fonda. Obzirom na tekuće izmjene zakona o zemljištu, smjernice koje se odnose na ovu oblast će se usaglasiti sa njim.
123.	17.04.2024. 04-332/24-1643/176 Luka Kulušić
Primjedba	Molba da se izvrši prenamjena parcele u zahvatu KO Motički gaj I iz pašnjaka u građevinsko područje.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Žabljak
124.	17.04.2024. 04-332/24-1643/177 Milan i Gabriele Gavrilović
Primjedba	Vlasnici parcela u zahvatu KO Podi. Propustili su JR a naknadno Uvidom u Izvještaj sa JR za PUP HN utvrđeno je da su primjedbe okolnih vlasnika prihvaćene. Molba da se odgovori da li su parcele u zoni za građenje?

Odgovor	Primjedba nije osnovana. Pitanje se odnosi na Obrađivača PUP Herceg Novi.
125.	3.04.2024. 04-332/24-1643/68 i 04-332/24-1643/76 04-332/24-1643/69 i 04-332/24-1643/77 17.04.2024. 04-332/24-1643/180 04-332/24-1643/181 04-332/24-1643/182 Jovo Giljača
Primjedba	– Vlasnik šest k.p. u zahvatu KO Lješevići. Prema PUP Kotor tri k.p. su po namjeni naselje u pojasu koridora brze saobraćajnice, a druge tri ostale prirodne površine. Zahtjev da se ovaj lokalitet definiše bez koridora jer nije moguće valorizovati iste na lokalitetima za koje je izvjesno da je nemoguće i neizvodljivo da ikada prođe brza saobraćajnica. Takođe, zahtjeva da se kroz ovaj planski dokumet svih 6 parcela definišu kao građevinska lokacija. – Zahtjev da se k.p u zahvatu KO Lješevići definišu kao građevinske lokacije jer se iste nalaze u zoni zelenila. – Zahtjev da se k.p. zahvatu KO Đuraševići planiraju kao građevinsko područje obzirom da se trenutno nalazi u zoni zelenila. – Zahtjev da se k.p.u zahvatu KO Radovići planiraju kao građevinsko područje obzirom da se trenutno nalazi u zoni zelenila.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Kotor
126.	17.04.2024. 04-332/24-1643/183 Andrej Anisimov
Primjedba	Zahtjev da se izvrši izmjena PUP HN i k.p. parcela u Zabrđu definiše kao površine naselja isto kao susjedna parcela.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Herceg Novi.
127.	17.04.2024. 04-332/24-1643/184 Stevan Đurović
Primjedba	Na prostoru Sadina nalaze se privremeni objekti u vidu hala koje imaju industrijsko – privredni karakter koje je potrebno zadržati radi boljeg funkcionisanja naselja koje se planira na ovom prostoru. Prostor treba urediti i prilagoditi starim ali i budućim korisnicima moderne i funkcionalne industrijske zone, tj. dozvoliti starim korisnicima da nesmetano obavljaju doadašnje privredne djelatnosti u postojećim objektima (npr. auto servis).
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – PUP Podgorica.
128.	17.04.2024. 04-332/24-1643/185 Nada Smodlaka

Primjedba	Vlasnik zemljišta u zahvatu DUP Gradiošnica-Tivat. DUP-om nije usvojena nijedna primjedba vlasnika pa je molba da se kroz PPCG dozvoli gradnja na parcelama koje su u namjeni zelene površine.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
129.	17.04.2024. 04-332/24-1643/188 Radmila Kilibarda
Primjedba	Vlasnica parcele u KO Nalježići na kojoj je izgrađen objekat koji je u procesu legalizacije. Molba da se navedena lokacija planira u zoni građevinsko područje – seoske površine.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
130.	17.04.2024. 04-332/24-1643/189 Božidar Rafailović
Primjedba	Zahtjev za promjenu namjene UP u zahvatu KO Sveti Stefan.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
131.	17.04.2024. 04-332/24-1643/192 Vlajko Vuković
Primjedba	Zahtjev da se kroz PPCG izvrši provjera i promjena namjene parcela u zahvati KO Pošćenje obzirom da nije u mogućnosti da lično vidi. Trenutnim planom nije dozvoljena gradnja stambenih i turističko-ugostiteljskih objekata, molba da se parcele uvrste u namjenu građevinsko područje.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
132.	17.04.2024. 04-332/24-1643/193 Budmir Radović
Primjedba	Na imanju se nalazi stubna TS DV kV Rasovo – PTS 10/0.4 kV Loznica 3. Bez saglasnosti i odobrenja za postavljanje. Dio parcele na kojoj se nalazi je izdvojen takođe bez saglasnosti vlasnika. Na koji način kao vlasnik može ostvariti svoja prava i vratiti parcelu u prvobitno stanje kroz izmiještanje TS. Iako postoji niz dogovora i obećanja CEDIS-a to još uvijek nije učinjeno pa je molba da se razmotri zahtjev.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Nije u nadležnosti plana planiranje stubnog mjesta ili njegovo izmiještanje. Zahtjev treba uputiti CEDIS-u i obrađivaču planskog dokumenta detaljnog nivoa.
133.	17.04.2024. 04-332/24-1643/194 Miroslav Mrdak

Primjedba	Molba da se u okviru izrade PUP Pljevlja na navedenoj lokaciji u zahvatu KO Šumane II planira namjena za drvopreradu.Plan je da se na ovoj lokaciji i u objektima obavlja djelatnost prerade drveta, proizvodnje peleta koja bi pored već postojećih 40 radnika zaposlili novih 15 radnika.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
134.	18.04.2024. 04-332/24-1643/195 Boris Damjanović
Primjedba	Žalba na Rješenje Komisije za povraćaj i obeštećenje Podgorica - Za Komisiju za žalbe za povraćaj i obeštećenje Vlade Crne Gore kojim je vraćen samo jedan dio tražene imovine.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. PPCG se ne bavi pravno imovinskim pitanjima i povraćajem zemljišta.
135.	18.04.2024. 04-332/24-1643/197 Milivoje Janjić
Primjedba	Zahtjev za reviziju DUP Stara Varoš, KO Podgorica III na način da se navedene UP upišu kao vlasništvo Skupštine stanara etažnih vlasnika u ul. Kralja Nikole kako bi stanati tri zgrade opet dobili svoj parking prostor na kojem bi mogli postaviti rampe i parkirati vozila.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
136.	18.04.2024. 04-332/24-1643/198 Mileva Stamatović
Primjedba	Primjedbe na Nacrt IiD PUP Podgorica i zahtjev da se u okviru njega izvrši promjena namjene na k.p. u zahvatu KO Rogami, iz namjene šumske površine u namjenu građevinsko područje.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
137.	18.04.2024. 04-332/24-1643/199 Nikola Kisić
Primjedba	Uvidom u grafički prilog Plan namjene kopna nije bilo moguće utvrditi u kojoj su namjeni k.p. u zahvatu KO Reževići. Prema uvidu u pdf stiče se utisak da je u namjeni GP-seoske površine pa je molba za pojašnjenje ove namjene Ili da se uputi na neku drugu adresu.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. U PPCG se daje opšta namjena površina na osnovu zvaničnih podataka koji u raspoloživi. U Predlogu plana će se dati smjernica da se preciznija namjena površina na detaljnom planskom nivou može dati na osnovu zvaničnih katastarskih podataka. Ovaj zahtjev je potrebno uputiti i Obrađivaču dokumentu detaljnijeg nivoa.
138.	22.04.2024. 04-332/24-1643/205 Đurđina Barović
Primjedba	Predlog da se u izradi PPCG uzme u obzir činjenično stanje na terenu gdje se na k.p. u zahvatu KO Bandići ne radi o šumskim površinama kako je to tretirano planskim dokumentom.

Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se daje opšta namjena površina na osnovu zvaničnih podataka koji u raspoloživi. U Predlogu plana će se dati smjernica da se preciznija namjena površina na detaljnom planskom nivou može dati na osnovu zvaničnih katastarskih podataka. Ovaj zahtjev je potrebno uputiti i Obrađivači IiD PUP opštine Podgorica.
139.	22.04.2024. 04-332/24-1643/206 Andrija Simonović
Primjedba	Obzirom da je u toku povraćaj imovine u uvali Valdanos bivšim vlasnicima, molba da se kroz Plan, na navedenoj k.p. prepozna restoran i bina za muziku koji nisu upisani u katastarsku evidenciju. Ovi objekti su utvrđeni kroz postupak identifikacije nepokretnosti za povraćaj pa bi se uvrštanjem u plansku dokumentaciju doprinijelo transparentnom upravljanju prostorom.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
140.	24.04.2024 04-332/24-933/27 Borislav i Vladislav Ivanović
Primjedba	– Zahtjev vlasnika zemljišta - .korisnika prostora" za promjenu namjene korišćenja zemljišta na k.p. u zahvatu KO Masline. – Plansko rješenje u Nacrt PPCG: Planska rješenja zasnovana su na geomofološkim i drugim osnovama među kojima je ažurna geodetska podloga.Uočili smo da je geodetska podloga neažurna jer ne odgovara stvarnom stanju na terenu, kako smo i naprijed naveli i kako je konstatovano načinom korišćenja u LN pašnjak pete klase. U skladu sa tehničim propisima, metodologijom izrade i pravilima struke - netačno evidentirana kategorizacija zemljišta -uticala je da se predmetni areal tretira kao ,,zelena površina" -katastarska kultura: šuma. – Na osnovu izloženog, jasna je i apsolutno opravdana naša konstatacija da je od strane prethodnog a i sadašnjeg rukovodnog tima za izradu ID PUP-a .,Glavnog grada" (namjerno/nenamjerno) učinjena klasična .urbana diskriminacija" prema našoj svojini, stoga se zahtiieva od obrađivača Plana posebna pažnja prema korisničkom zahtievu. On je stručno-pravno osnovan, baziran je na stručno-pravno relevantnim činjenicama koje su potkrijepljene dokazima i socijalno-etičkim postulatima.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se daje opšta namjena površina na osnovu zvaničnih podataka koji u raspoloživi. U Predlogu plana će se dati smjernica da se preciznija namjena površina na detaljnom planskom nivou može dati na osnovu zvaničnih katastarskih podataka. Ovaj zahtjev je potrebno uputiti I Obrađivači IiD PUP opštine Podgorica.
141.	25.04.2024. 04-332/24-1643/212 25.04.2024. 04-332/24-1643/217 Vesna Čejović
Primjedbe	– Tokom Javne diskusije u Baru, utvđeno je da u okviru tima planera vođena diskusija da li rješenje o LNG terminalu i TE treba brisati iz plana ili da se nakon JR planeri opredijele. – Argument planera da je rješenje preuzeto iz PPPN OP nije opravdanje jer je zakonska obaveza planera da identifikuje i otklone greške u prethodnim planovima, pogotovo ako nisu realizovana. – Bez obzira na uvjerenje planera da trenutno ne postoje aktivnosti na realizaciji LNG i TE na JR su predočena razna saznanja da su toku aktivnosti na potencijalnoj realizaciji.

	– Zato je odgovornost planera da u tekstu plana iznese eksplicitan stav koji je saopšten na JR da su protiv izgradnje LNG terminala u Luci Bar i izgradnji gasne elektrane. – Ideja da se u planu navede da se LNG terminal i TE mogu graditi samo ako se gradi gasna infrastruktura nije dovoljno ograđivanje od odgovornosti. – Pitanje za sve koji se zalažu za LNG terminal da li bi pristali da žive na par stotina od postrojenja koji je prama kriterijuma EU Direktive o izbjegavanju velikih industrijskih nesreća u prvoj kategoriji opasnosti od eksplozija. – Pored toga, opasnost je veća jer se bar nalazi u području izuzetne ranjivosti od jakog zemljotresa. Stručnjaci objašnjavaju da veze cjevovoda koje idu od LNG do kopna ne trpe pomijeranje tla uslijed zemljotresa. EU direktiva kaže da se prilikom prostornog planiranja moraju predvidjeti najteži mogući scenario, da se izračuna najveći mogući domet eksplozije u najtežem scenariju , broj žrtava I popiše svaki objekat koji bi bio ugrožen. – U slučaju mnogo blažih scenarija ukoliko bi došlo do curenja manje od jednog procenrt tečnog gasa može doći do stvaranja eksplozivnog oblaka koji dolazi do stambenih zgrada u dijelu šetališta I blizu Luke., obuhvata marinu i lučku infrastrukturu, postojeće rezervoare sa naftom, benzinom, mazutom itd. Oblak eksplodira pri najmanjoj iskri. – Nigdje u svijetu se ne bi dozvolilo da se LNG terminal gradi na postojeću lučku infrastrukturu koja nije specijalno građena za instalacije za tečni gas. – Plan ne sadrži analizu efekata na turističku privredu grada Bara i ostale privredne grane ako dođe do izgradnje postrojenja. Mora se dati osvrt na negativne ekonomske efekte. Iskustvo Krka gdje postoji LNG terminal govore da npr.auto kamp daje 4 puta veće prihode od LNG terminala. Stručnjaci koji su kontaktirani tvde da je LNG čisti gubitak. – Stručnjaci angažovani na ovom planu eksplicitno su naveli na JR da su protiv ovakvih projekata ali da izvršna vlast vrši pritisak. – Postojeći kapaciteti u Evropi su već sada predimenzionisani i javlja se problem profitabilnog poslovanja. – Izgradnja LNG terminala za sobom povlači i izgradnju TE na uvozni tečni gas što je najskuplja moguća investicija i cijena struje na svijetu a suprotno obavezi CG o energetskoj nezavisnosti. – Postavlja se pitanje kome bi se prodavao gas i kao će se prevoziti do krajnjih potrošača? – Zašto se u CG planira TE na gas kada se u Evropi ne planira nijedna a ni u SAD u narednih 3 godine. – SPU mora da izjasni konkretno o uticaju LNG terminala i gasne lektrane na ŽS. U samom izvještaju nema ni riječi o ovom uticaju na ekologiju, rizik po bezbjednost i zdravlje ljudi i na klimatski uticaj. Generalno je navedeno da su instalacije objekata uz sektora nafte i gasa u direktnoj koliziji sa načelima razvja turizma.. – Autori SPU navode da ona predstavlja samo radnu verziju jer su imali nedovoljne i kontradiktorne podatke pa se navedeni Izvještaj ne može smatrati konačnim. – Zalaganje da na maloj crnogorskoj obali sa samo 5 primorskih opština žrtvuje grad Bar zarad interesa koji nisu interesi grada Bara i naše države je neprihvatljivo. – Planeri ne smiju da budu pokriće za pogrešna tumačenja i pogubna rješenja. – Lobi proizvođača tečnog gasa koji ima profit u proteklih 16 mjeseci od preko 100 milijardi dolara izgleda da polazi za rukom da izlobira ovaj pogubni projekat. – 2016.g. dok još nije bilo riječi o LNG terminalu, beogradska firma Esi za potrebe mađarskog konzorcijuma je uradila biznis studiju za izgradnju TE i LNG terminala u Baru. U sastavu konzorcijuma je i privatna mađarska firma koja na svom zvaničnom sajtu navodi da su njeni partneri bivši i sada zaposleni ekspert Evropske komisije i Evropskog parlamenta i koja je u svoj portfolio uvrstila izgradnju LNG TE u Baru a navode da imaju i podršku Vlade CG. Napominje se da nije puka slučajnost posjeta Evropskog komesara za proširenje Varheljija (iz Mađarske) i obilazak uvale Bigovica u Baru, navodeći da EU ima spreman grant a ako CG neće da će se preusmjeriti na Valonu.

	– Zapažena i skandalozna izjava min.Odovića da će Bar uskoro biti ulazna luka za cijelu JI Evropu za rasuti pepeo, mora implicirati da se SPU na ŽS opredijeli u odnosu na terminale za rasute terete u Luci Bar i da definišu način funkcionisanja i vrste roba koje nisu u suprotnosti sa zaštitom ŽS. – Osvrnuti se na problematiku kamenoloma u Baru koji su na pogrešnim lokacijama. – Predviđanja postrojenja za prikupljanje i preradu električnog i elektronskog otpada, spalionicu fekalija, autootpada nisu adekvatna i kompatibilna sa turističkim kapacitetima i negativno utiču na ŽS. – Građani se nadaju da pored građanskih protesta neće biti prinuđeni da traže pokretanje krivične odgovornosti, uključujući i međunarodnu istragu svih učesnika u ovim planovima i poslovima.
Odgovor	Primjedba se prihvata. Stručni tim je ocjenio izgradnju LNG terminala nepotrebnim i u Predlogu plana će se isključiti njegova izgradnja.
142.	25.04.2024. 04-332/24-1643/216 Ljubomir Đuković
Primjedba	– Vlasnik k.p. u zahvatu KO Radovići, Tivat. – Nacrtom PPCG nalaze se u namjeni ostale prirodne površine. – Molba da se izvrši prenamjena i da budu obuhvaćene nekim planom nižeg reda kako bi se omogućila izgradnja manjeg turističkog objekta sa uslovima koji su za tu namjenu propisani kroz DSL Dio sektora 27 i sektor 28 sa čijom granicom se graniče parcele.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
143.	25.04.2024. 04-332/24-1643/218 Jakša Vukoslavčević
Primjedba	Plan namjene mora: – Lokacija budućeg zaštićenog morskog područja Ratac sa Žukotrlicom: Potrebno je i morski i kopneni dio prirodnog dobra Ratac sa Žukotrlicom označiti kao Zaštićeno morsko dobro prirode kao što je urađeno za Katič, Platamuni, Stari Ulcinj a granice prilagoditi u skladu sa Studijom zaštite. – Sa dijela kopna ovog područja koji je označen kao izuzetno vrijedan predio ukloniti žutu oznaku – građevinsko područje naselja. Plan namjene površine kopna: – Smanjiti GP za cijelu teritoriju opštine Bar jer je najveći dio opštine označen kao GP što nije slučaj sa ostalim opštinama. – Sa djelova koji su označeni kao izuzetno vrijedni predjeli prirode ukloniti oznaku za GP. SK2 Planirana namjena površina i zaštita prostora – Označiti granice zaštićenog morskog područja Ratac sa Žukotrlicom a ne samo oznaka. Urbani razvoj – Poseban problem bespravna gradnja na najatraktivnijim područjima uz naselja, morsku obalu i u zaštićenim područjima na štetu javnog interesa i ugrožavanje javnih dobara.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. Lokacija budućeg zaštićenog morskog područja Ratac sa Žukotrlicom će biti označena kao Zaštićeno morsko dobro prirode čim Agencija za zaštitu prirode dostavi Odluku o proglašenju i sve neophodne podatke.

	Planom je prikazano GP gradskog i seoskog naselja. Najveću površinu zauzima gradsko područje Bara koje prikazano u granicama Generalne urbanističke razrade, kako je definisano kroz PUP Bar. PUP Bar će kroz svoja rješenja definisati detaljne kategorije namjena tog područja. U PPCG se kao posebna problem ističe nelegalna izgradnja I potreba da se sistemski sa nivoa Ministarstva i svih opština priđe rješavanju ovog dugogodišnje izraženog problema. U Predlogu plana će se dodatno dati opšte smjernice a problem će se rješavati u skladu sa novim Zakonom o legalizaciji objekata koji treba da se donese u naredom periodu.
144.	25.04.2024. 04-332/24-1643/219 Pero Marvučić, Đuro Vukanović i Marvučić Ilija
Primjedba	– Zahtjev da se izvrši promjena koridora saobraćajnice koja prolazi kroz k.p. u zahvatu KO Stari Bar. Saobraćajnica koja je planirana kroz PPCG do 2040 uništila bi porodične kuće i maslinjake stare nekoliko stotina godina koje su autonomna sorta žutica koja sporo raste ali je najkvalitetnija. – Molba da se izmjesti saobraćajnica ili napravi tunela kako bi se izbjegla materijalna šteta i devastacija prostora.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U fazi Javne rasprave na Nacrt PPCG, MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu. Na osnovu tih dodatnih analiza u Predlogu PPCG će se predložiti optimalni koridor. U Predlogu PPCG će se dati smjernica -obaveza da se nakon predloženog koridora brze saobraćajnice u kratkom vremenskom periodu uradi projekat trase saobraćajnice kako bi se što hitnije ostali dio koridora oslobodio za druge namjene.
145.	25.04.2024. 04-332/24-1643/220 Nikola Marvučić
Primjedba	– Zahtjev da se izvrši promjena koridora saobraćajnice koja prolazi kroz k.p. u zahvatu KO Stari Bar. Saobraćajnica koja je planirana kroz PPCG do 2040 uništila bi porodične kuće i maslinjake stare nekoliko stotina godina koje su autonomna sorta žutica koja sporo raste ali je najkvalitetija. – Molba da se izmjesti saobraćajnica ili napravi tunela kako bi se izbjegla materijalna šteta i devastacija prostora.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U fazi Javne rasprave na Nacrt PPCG, MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu. Na osnovu tih dodatnih analiza u Predlogu PPCG će se predložiti optimalni koridor. U Predlogu PPCG će se dati smjernica -obaveza da se nakon predloženog koridora brze saobraćajnice u kratkom vremenskom periodu uradi projekat trase saobraćajnice kako bi se što hitnije ostali dio koridora oslobodio za druge namjene.
146.	25.04.2024. 04-332/24-1643/221 04-332/24-1643/222 prof.dr.Branko Radulović
Primjedba	Prof.dr Branko Radulović je uputio dopise: Premijeru Milojku Spajiću, Ministru Janku Odoviću i Savjetu za reviziju PPCG. U nastavku se daje izvod iz inijetih primjedbi: 1.Nacrt PPCG do 2040.g. je bezvrijedan dokument i treba ga odbaciti. Ne zadovoljava ni minimalne kvalitete, nezakonit je, nije metodičan i sistematičan, nije analitičan, nije usaglašen sa novim politikama EU i globalnim trendovima, ne nudi usaglašenu i održivu viziju razvoja CG i optimalna sektorska rješenja, ne procjenjuje SPU na ŽS i ne može se prijedlozima i sugestijama unaprijediti da bi postao validan strateški dokument.

	2.Treba ga odbaciti, sačiniti drugačiji sa autoritativnim i eminentnim rukovodiocima i obrađivačima. 3.Uporedo usaglasiti i usvojiti kvalitetna nova ili inovirati i unaprijediti postojeća nekvalitetna sektorska dokumenta. 4.Potencirati hitnost usvajanja ovakvog dokumenta proizveo bi još veću dezorjentaciju CG i gubitak važnih resursa, pogrešne investicije i finansijske gubitke. 5.Nacrt PPCG nije zadovoljio osnovne principe naučno-istraživačkog rada , čak je špekulativni dokument koji počiva na nepouzdanim podacima, izostavlja važne segmente, nema viševarijantni pristup i ne nudi optimalna rješenja. 6.Nacrt nije sačinjen u skladu sa odredbama Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, Zakona o procjeni uticaja na žs, Pravilnikom o metodologiji izrade planskog dokumena ili sa Programskim zadatkom za izradu PPCG d 2040. Time nije ispunio odrednicu da bude strateški dokument koji određuje državne ciljeve i mjere prostornog razvoja u skladu sa ukupnim ekonomskim, socijalnim, ekološkim i kulturno istorijskim razvojem CG. 7.Koncept PPCG bio je negativno ocijenjen od strane Savjeta za reviziju PPCG, akademske zajednice i civilnog sektora ali su Obrađivači protivzakonito i bezuspješno pokušali da ga unaprijede sa malim korekcijama i ostave utisak ozbiljnosti sa nekoliko novih obrađivača a Vlada je iz neznanih razloga utvrdila nekvalitetan tekst. 8.Analiza postojećeg stanja: trebalo je uraditi na metodološki način, ujednačenim nivoom obrade svih segmenata, koncizno na osnovu podataka koji su aktuelni i validni. Trenutni tekst na 311 strana je skup hronoloških podataka izrade dokumenata, zakonodavne regulative, prepisano iz objavljenih i često starih i netačnih citata, radova, izvještaja, studija . 9.Nacrt PPCG do 2040 je dat na 279 stranica, je trebao da ponudi ciljeve i planska rješenja, više varijantnih rješenja a na osnovu novih detaljnih podataka, analiza i mišljenja, prijedloga zainteresovane javnosti, cost-benefit analiza da odredi optimalnu varijantu po određenoj tematici. 10.Obrađivači Izvješaja o SPU na životnu sredinu sami ukazuju na nedostatak podataka i da očekuju da će Analiza i Nacrt plana pretrpjeti značajne izmjene, da su korišćeni GEF podaci, da se vrijedni podaci očekuju kroz nižu plansku dokumentaciju. Izvještaj nije sačinjen u skladu sa Zakonom o SPU na ŽS posebno sa čl.2,3,15. Ovaj dokument je morao biti usaglašen sa aktuelnim planovima i ravojnim strategijama pojedinih oblasti, Plan mora da obezbijedi strateški okvir za opšti razvoj CG do 2040, da stvori jasne koridore za sektorska planiranja, da da poseban osvrt na identifikaciju negativnih uticaja, propiše mjere zaštite, izbor najboljeg varijantnog rješenja i mjere očuvanja prirodnih resursa. Veliki nedostatak što ne nudi identifikaciju i rješenja za brojne ekološke probleme, divlje deponije do crnih tačaka, kao i uslove, dinamiku i vrijeme ispunjenja kriterijuma iz poglavlja 27. 11.Demografska analiza i projekcija: projekcija da će se broj stanovnika povećati 7,4 % do 2040.g. su u sferi fantastike. UN i CIA tvrde da će doći do depopulacije u CG i da do 2050 broj stanovnika smanjiti na oko 500 000 do kraja vijeka 2100 oko 449000 tj,180000 stanovnika manje ili 38,6%. 12.Preporučeni indikatori da će BDP po stanovniku prema kupovnoj moći rasti do nivoa evropsko prosjeka je krajnje neodgovorno ukoliko se uviđaju sadašnje dubioze, pogrešne stateške odluke itd. 13.Utisak da autori nisu upoznati sa stanjem u društvenim djelatnostima po pitanju obrazovanja, nauke, kulture, socijalne zaštite, fizičke kulture, sporta. 14.Privredne projekcije kontradiktorne i apsurdne. Ne nude eksploatacione i uslovno bilansne geološke rezerve mineralnih sirovina, koje su neobnovljive i koje su preostale. Ni riječi što je suštinski uzrok deindustrijalizacije a to je kriminogena otimačina u prethodnih 30 i više godina. Nema projekcije kako izvršiti održivu valorizaciju preostalih resursa i stvoriti uslove za reindustrijalizaciju sa konkurentnim proizvodima… Posebno se moralo akcentirati industrija aluminijuma, čelika, drveta, cementa i poljoprivredna industrija. Nijesu povezani preostale rezerve crvenih boksita sa proizvodnjom i preradom glinice i aluminijuma. U oblasti istraživanja i proizvodnje ugljovodonika i snabdijevanje gasom i gasna infrastruktura jedini ispravni zaključak je da je svaka dalja aktivnost promašaj imajući u vidu dosadašnje rezultate istraživanja i da će ovaj energent biti uskoro zabranjen za korišćenje ili će biti nametnute velike takse. Nema ni riječi kako konkretno oživjeti sela, kako sačuvati

	poljoprivredno zemljište itd. Oblast turizma koja je kvalitetno obrađena ne nudi konkretna rješenja kako od sezonalnog na održivi cjelogodišnji turizam. 15.Saobraćajna infrastruktura: nude se okvirna predimenzionisana i zastarjela rješenja, uništenje prostora, betoniranje, baziraju se na retrogradnoj Strategiji razvoja saobraćaja, važećem PPCG i drugim dokumentima. Jadransko – jonski autoput kao tranzitna saobraćajnica može ostvariti maksimum prosječno oko 4000 vozila dnevno što je manje od 20% ekonomske opravdanosti i manje od projektovane mogućnosi. Autoput Bar – Boljre je do sad dostigao 30 % saoodrživosti a indirektni efekti su minimalni jer su nastavljene migracije. Trebalo je napraviti scenario 2 izgradnja brzih saobraćajnica sa kontrolisanim prilazima i denivelisanim raskrsnicama umjesto izgradnje AP sa promjenom profila nekih magistralnih puteva. Prema mnogim ekspertima AP Bar -Boljare treba dalje graditi kao brzu saobraćajnicu od Mateševa do Boljara, kao i dionicu Andrijevica - granica sa Kosovom. Punu zaobilaznicu Podgorice, dionice PG-Budva i PG-Bar treba graditi kao brze saobraćajnice koristeći postojeće magistralne puteve. JJ autoput treba graditi kao brzu saobraćajnicu koja bi povezala zaobilaznicu oko Trebinjja sa Nikšićem, Danilovgradom, PG, Tuzima I Božajem. Takođe treba razmotriti izgradnju podvodnog tunela kroz Boku. Priroiteti izgradnje: nastavka izgradnje koridora Bar-Boljera i od Širokog brijega – Sukobina. 16.Željeznički saobraćaj: trebalo ponuditi dugoročniji razvoj primarne i sekundarne mreže sa prosječnom operativnom brzinom 160 km/h i povezivanjem sa TNT – T mrežom i koridorima i valorizacijom Luke Bar. 17.Vazdušni saobraćaj: model hitne modernizacije aerodrome Podgorica i Tivat. 18.Pomorski saobraćaj: autori sa pravom potenciraju uspostavljanje pomorske linije sa Italijom i duž istočne jadranske obale itd. Ali nije ponuđena analiza. Nisu određeni prema LNG terminalu za kojege je jasno da ga ne treba graditi jer osim ekonomskih,ekoloških,prostornih, rizičnih razloga plin je tranzini emergent koji će biti zabranjen za upotrebu. 19.Energetika: nije ukazano na suštinu – neobnovljivi izvori enegije sa sadašnjim tehnološkim rješenjima će biti sve manje konkurentni valorizovani. Električna energija i zeleni vodonik su energenti budućnosti. Klimatske promjene su velike pa će akumulacije imati višenamjensku ulogu. Istaći aktuelne negativne procese valorizacije potencijala vjetra i sunca kod nas, nedostatak zakonske regulative i strateških planova. Najavljeni model izgradnje HE je pogrešan a ekološka rekonstrikcija TE je ekonomski, ekološki i tehnološki rizik. U dijelu Smjernice i pravci razvoja u energetici se moralo ponuditi: usvajanje Nacionalnog energetskog i klimatskog plana i Zakona o obnovljivim izvorima energije, izrada tehničke dokumentacije za izgradnju reverzibilnih i hibridnih HE na Pivi i Morači, valorizacija Bilećlog jezera, ispitivanje područja za valorizaciju potencijala vjetra i sunca, preispitivanje UTU -a i koncesija za izgradnju solernih i vjetroelektrana itd.. 20.Upravljanje otpadom: segment koji je trebao da bude od posebnog značaja. Međutim, autori ne razlikuju regionalne centre i regionalne deponije, gdje su izgrađene a gdje nijesu, baziraju se na zastarjelim podacima, projektuje se bez ikakve analize itd. 21.Klimatske promjene: nije ni konstatovano radikalna promjena klimatskih uslova i zabrinjavajuće posljedice. Mnogi stručnjaci predviđaju da će do 2050.g protok vode u CG biti manji za oko 30% i da ćemo se suočiti sa nedostatkom vode za piće, energiju i privredu. 22.Sve ovo ukazuje da je Nacrt PPCG bezvrijedan dokument koji se ne može unapijediti dodatnim intervrencijama. Na ovo je ukazano i ranije, kao član Savjeta za reviziji PPCG na čije članstvo je podnio ostavku poslije uvida ko je rukovodilac i ko su obrađivači plana i kakav je dotadašnji kvalitet njihovog rada. Vlada D. Markovića je donijela Odluku o izradi PPCG do 2040 i izabrala g.S.Jovanović, izvršnu direktoricu RZUP u vlasništvu Aca Đukanovića. Zbog nekvalitetnog rada i probijanja rokova, gospođa je bila smjenjivana I ponovo birana od nekoliko Vlada. Negativne ocjene svih relevantnih institucija ukazuju na takav rad. I umjesto za 24 mjeseca danas imamo poslije 5 godina imamo nekvalitetan plan. Određen broj Obrađivača ne zadovoljava kriterijum za izradu ovog plana dok se za ne mali broj vezuju koruptivne radnje kojima je devastiran prostor, resursi i ekološki potencijal a kriterujum je bio saradnja sa RZUP. 23.Konkretno izradu PPCG treba prepustiti CANU i UCG ili “Institutu za razvoj Crne Gore” kojeg treba formirati. Saradnici mogu biti instituti iz okruženja i EU. Uporedo raditi na izradi sektorskih studija i zrelih projekata, pripremati ambijent i uspostaviti najbolja saradnja sa EU i međunarodnim institucijama za veliki, zeleni i održivi “Maršalov plan”.

Odgovor	Obrazloženje po stavovima: 1 i 2.:Primjedba nije osnovana. Neprihvatljiv je stav da je planski dokument na kome radi veliki broj referentnih stručnjaka iz svih oblasti “bezvrijedan”. Stav da “ne zadovoljava ni minimalne kvalitete, da je nije zakonit, metodičan i analitičan i da nije usaglašen sa EU i globalnim trendovima” navodi na pomisao da se Nacrt plana od strane podnosioca primjedbe nije ni analizirao, posebno iz razloga što se iznose stavovi koji se uglavnom odnose na Koncept plana. S obzirom na transparentno i zakonito obavljanje procedure izrade plana, oštro iskazana primjedba o neprihvatljivosti Nacrta plana se odnosi, osim na Stručni tim i na sve institucije, počev od resornog Ministarstva, preko svih institucija koje učestvuju i kontinuirano daju podatke i vrše kontrolu izrade plana po fazama, do Savjeta za reviziju planskog dokumenta koji detaljno analizira svaku prethodnu i tekuću fazu rad ana PPCG. Stručni tim odgovrno stoji iza Nacrta plana i svih analiza i planskih i projekcija. To ne znači da dobronamjerne i profesionalne primjedbe i preporuke iz Javne rasprave, neće biti sagledane i izvršena korekcija. U daljem procesu pripreme Predloga plana Stručni tim je otvoren za sve dobronamjerne i stručne predloge, u cilju definisanja što kvalitetnijeg prostornog i ukupnog razvoja države. Nacrt PPCG je dobio pozitivna mišljenja institucija, opština, Savjeta za reviziju planskog dokumenta i usvojen je na Vladi Crne Gore u oktobru 2023.g. Svaki plan u svojoj izradi pretrpi određene korekcije na osnovu iznijetih primjedbi i sugestija, kako od strane Savjeta za reviziju, nadležnih Ministarstava i institucija, opština, tako i od stručnih mišljenja pojedinaca, NVO organizacija I dr. 3. Primjedba nije osnovana. Inoviranje sektorskih dokumenata je u nadležnosti resornih Ministarstava. U toku je izrada određenih strategija ili inoviranje sektorskih dokumenata. U pripremi Predloga plana će navesti sve strategije ili strateška dokumenta, koja su u izradi ili se usvoje. 4. Primjedba nije osnovana. Stručni tim za izradu plana je stava da je najhitnije potrebno usvojiti PPCG i Izmjene zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata. Nakon toga je potrebno u narednom periodu revidovati u skladu sa tim detaljniju plansku dokumentaciju. Gubitak resursa, pogrešne investicije i finansijske gubitke treba analizirati u skladu sa nekim prethodnm rješenjima. 5. Primjedba nije osnovana. Stručni tim je koristio sve raspoložive podatke države. Predlog plana će biti usklađen sa inoviranim podacima. Najveći dio stručnjaka se bavi naučnim radom, pa se iznijeti stav smatra neosnovanim. 6. Primjedba nije osnovana. Nacrt plana je urađen, u svemu u skladu sa Zakonskom regulativom Pravilnicima za izradu planskih dokumenata i Programskim zadatkom. 7. Primjedba se ne prihvata. Koncept plana je nakon dobijenog negativnog Mišljenja Savjeta za reviziju korigovan u skladu sa prihvaćenim primjedbama i dobio je pozitivno Mišljenje, nakon čega je upućen na Prethodno učešće javnosti. U daljem procesu je pripremljen Nacrt plana koji je prošao zakonsku procedure, ocjene i Mišljenja nadležnih institucija i Savjeta za reviziju i usvojen je nakon toga. Posebno je neprihvatljiv stav o špekulacijama, neozbiljnosti, što vrijeđa svakog pojedinačnog člana Stručnog tima. 8. Primjedba se ne prihvata. Analiza stanja je urađena u skladu sa Pravilnikom za izradu planskih dokumenata. Svaki naslov i podnaslov je usklađen sa metodologijom izrade plana. 9. Primjedba se ne prihvata. Planski dio je ponudio ciljeve razvoja i planske projekcije za naredni period. Varijantna rješenja su razmatrana u fazi izrade “Scenarija razvoja”.

	10. Primjedba se ne prihvata. Korišćeni su svi dostupni podaci na nivou države i njenih institucija. Izvještaj je sačinjen u skladu sa Zakonom o SPU na životnu sredinu. Plan daje strateški okvir za opšti i sektorski razvoj Crne Gore, ukazuje na negativne tendencije u prethodnom periodu, propisuje mjere zaštite i mjere očuvanja prirodnih resursa, od vizije razvoja preko svih sektorskih planskih projekcija. 11. Primjedba nije osnovana. Nacrt plana je urađen u skladu sa podacima iz prethodnih Popisa stanoništva, tendencijama u demografskim kretanjima i podacima kojima je raspolagao MONSTAT. Pojekcije se rade na osnovu naučnih i jasno definisanih metoda i nije potebno konsultovati UN i CIA organizaciu da bi se dala projekcijakretanja stanovništva. U pripremi Predloga plana koriste se i podaci iz Popisa 2023.g. 12. Osnovni cilj ekonomske politikei ukupnih privrednih kretanja jeste dostizanje standarda života građana Crne Gore do Evropskog prosjeka. Realno sagledavanja ekonomskih tokova i izuzetno dinamičan razvoj sa stopama rasta koje su prethodne 3 godine iznosile realno kumulativno 19%, daje pretpostavku ubrzanog ostvarenja povećanja životnog standarda svih građana Crne Gore. Shodno osnovnom makroekonomskom scenariju, Crnogorska ekonomija će u srednjem roku prosječno godišnje rasti po stopi od 3,7%, odnosno po godinama 3,8% u 2024.g. ,4,8% u 2025.g., 3,1% u 2026.g. i 3,2% u 2027.g. Uslijed usporavanja pritisaka cijena na Evropskom nivou, očekuje se postepeno usporavanje inflacije, koja će prosječno iznositi 3% u period od 2025-2027.godine. (sadašnje procjene Ministarstva finansija), čime se potvrđuje stabilan i umjeren rast u narednim godinama. Do 2027.godine BDP Crne Gore bi trebalo, shodno ovim stopama, da dostigne apsolutni nivo od 9 milijardi eura. Bez obzira na ogromne poznate ranjivosti naše privrede, konvergencija ka EU zemljama postoji i ona će biti sve više izražena u godinama završetka integracionog procesa sa tržištem EU. Neiskorišćeni privredni i prirodni resursi, predpristupni fondovi, kao i jak investicioni potencijal u uslovima političke stabilnosti, mogu imati vrlo jak i stabilan uticaj na brže dostizanje Evropskog prosjeka do 2040. godine. 13. Društvene djelatnosti: Primjedba nije jasna. U Nacrtu plana su dati strateški ciljevi razvoja društvenih djelatnosti. Detaljni podaci koji se navode u primjedbi nisu predmet PPCG. 14. Mineralne sirovine: Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Rezerve mineralnih sirovina su date u baznoj studiji, obrađene u tekstu pojedinačno u potrebnoj mjeri po vrstama i potencijalu, a u PP će biti prikazane u aneksu. Sva postojeća i koncesiona područja za istraživanje mineralnih sirovina i njihovu eksploataciju, shodnu planu njihove dodjele će biti prikazana na grafičkim prilozima, kao što su prikazana sva poznata ležišta i pojave mineralnih sirovina u Crnoj Gori. Projekcije je jedino moguće dati na osnovu postojećih kapaciteta za preradu mineralnih sirovina, jer ne postoje državne smjernice niti strategija korištenja mineralnih sirovina, niti razvoja na bazi ovih neobnovljivih prirodnih resursa koji su državna svojina. Industrija aluminijuma je ugašena, to svi dobro znamo, a mogućnosti za otvaranje nove fabrike glinice i proizvodnje aluminijuma su u domenu nerealnih očekivanja, kako sada, tako i u planskom periodu 15.Saobraćajna infrastriktura: Odgovor: Strategija razvoja saobraćaja je urađena na osnovu Studije saobraćaja koja je pokazala potrebu za izgradnjom najvažnijih putnih pravaca. Stručni tim će u Predlogu plana predložiti inoviranje ove studije u smislu provjere trenutnog saobraćajnog opterećenja i potrebnih gabarita saobraćajnica, što se smatra važnim za implementaciju planskih rješenja. Brze saobraćajnice se od autoputeva razlikuju samo u nepostojanju trake za zaustavljanje kod brzih saobraćajnica. Ostale karakteristike su iste. Monteput kroz izradu Idejnih rješenja za određene djelove koridora, zone, vrši provjeru tehničkih mogućnosti uz poštovanje prostornih i ekoloških zahtjeva. Jedno od Idejnih rjesenja je i Idejno rješenje brze saobraćajnice Danilovgrad - Nikšić, u koridoru postojećeg magistralnog puta. Dodatno pojašnjenje:

Kreiranje saobraćajne mreže zahtijeva izuzetno veliko poznavanje tri važne teorije (i) teorije sistem, (ii) teorije mrežnog planiranja u saobraćaju i (iii) teorije saobraćajnog toka. Svaki paušalizam zasnovan na politikanstvu nije dobar i vodi u pogrešan pravac. Kao ljudi iz struke sa zavidnim referencama iz oblasti saobraćaja i mrežnog planiranja (jedan od članova tima je osnivač nove naučne oblasti iz ove tematike), želimo da ukažemo na bitne činjenice koje su nam bile prisutne sa strateškog nivoa posmatranja, ne ulazeći previše u detalje, a to je:

- Brza saobraćajnica u Primorskom regionu treba da bude dio evropske priobalne mreže drumskih saobraćajnica. Brza saobraćajnica treba da obezbijedi brz i nesmetani motorni saobraćaj između primorskih gradova, tj. turističkih mjesta, kao i na čitavom prostoru Evrope. Zaobilaznice su na koridoru brze saobraćajnice i na taj način treba da se riješe problemi drumskog saobraćaja u Primorju. (uz snažnije aktiviranje pomorskog saobraćaja). Brza aobraćajnica se vezuje na odgovarajuće saobraćajnice susjednim državama i tako postaje dio Evropske mreže saobraćajnica. U tom smislu jer planirana u evropskom duhu i ne sadrži zasigurno retrogradnost, već suprotno prosperitet razvoja prostora kome pripada. (Stručni tim poznaje evropska stremljenja, prati planove razvoja evopskog kontineta, izvještaje o efektima razvoja pojedinih sistema u kojima se može jasno zaključiti da je recimo izgradnja saobraćajnica u Hrvatskoj i BiH višestruko premašila očekivane obime ili intenzitete saobraćaja i sa time je bitno generisala privredni razvoj);
- Priča oko Autoputa Bar - Boljare je iz jedne usko stručne priče pretočena u polje politike, i o tome je vršeno isuviše nekorisnih polemika, što je nedopustivo, jer predlozi i rješenja često nisu utemeljena u znanju i nauci. Strateška odrednica jeste da auto put Bar – Boljare treba da bude dio primarne saobraćajne mreže, odnosno mreže prvog nivoa. Kao takav predstavljaće kičmu saobraćajnog sistema Crne Gore i ključnu saobraćajnu arteriju od nacionalnog i međunarodnog značaja posmatrano sa više aspekata. On treba da bude ključna komponenta Pan Evropskog koridora XI, koji treba da poveže prostor Crne Gore sa širim evropskim prostorom na principima održivosti i multimodalnosti. Ključni uslov da se definiše novi koridor, jeste postojanje auto puta, a ne brze saobraćajnice o čemu se posebno vodilo računa. Auto put zbog svog sistemskog značaja, kao saobraćajnica najvišeg ranga, predstavljaće sistem integrator tranzitnih putničkih i teretnih tokova ka širem prostoru Balkanskog poluostrva i Evrope prvenstveno oslonjen na principima 3I (Intermodality, Interconectibility, Interoperability) i razvoj nama neophodnog koridora XI koji bi tako mogao da uđe u mrežu zelenih koridora Evrope, što je Crnoj Gori prijeko potrebno, a posebno za razvoj Luke Bar. Druga važna karakteristika jeste, kada se definiše auto put i novi koridor XI stvaraju se svi uslovi za privlačenje evropskih investicionih sredstava iz raznih fondova. Crnoj Gori nije potrebna brza saobraćajnica koju će sama da gradi iz kredita ili budžetskih sredstva, a da pri tome ušpara zaustavnu traku u prostornom smislu, već joj je potreban auto put kao dio mreže PAN Evropskih koridora koji će se finansirati 80% EU grantovima za razvoj multimodalnosti. Multimodalnost se danas na prostoru Evrope posmatra kao prioriteni pravac razvoja starog kontinenta i sve ono što je vezano za njegov razvoj ima podršku prvog nivoa. Ovo nije retrogradna politika, već napredna utemeljena na posljednim stremljenima planera EU, ali treba biti iz struke i pratiti nove evropske strategije.

16. Željeznički saobraćaj: Stručni tim je definisao prostorni koncept razvoja željezničkog vida saobraćaja, dominantno usmjeravanjem svoje pažnje na razvoju svih funkcija željezničkog sistema u cilju efikasnije, bezbjednije, sigurnijeg i ekološkijeg obavljanja željezničko saobraćaja. S tim u vezi, planirali smo unapređenje sistema u granicama prostornog, organizaciono i funkcionalno mogućeg rešenja za strateški period od 20 godina. Željeznički sistem Crne Gore je mali sistem, sa malim brojem elemenata, koji ne može pretrpjeti velike izmjene u odnosu na postojeće rešenje u prostornom smislu, jer očekivanja sa aspekta organizacije tokova su takva da on može učestvovati u realizaciji putnih i robnih tokova u visini od 30% od planiranih. Organizaciona i funkcionalna komponenta su dominantni pravci razvoja ovog vida saobraćaja u Crnoj Gori. Jasno definisana mreža željezničkih pruga iz prethodnog perioda ostaje ista, samo je potrebno modernizovati i uvesti nove funkcije na željeznici. Rukovedeći se time, planom je predviđeno uvođenje funkcije logistike u željeznički vid saobraćaja i stavljanje željeznice u funkciji razvoja logistikih koncepata Crne Gore, što je osnov unapređenja svih evropskih željezničkih sistema. Time će željeznica uticati na nepovoljni modal split u koristi drumskog vida saobraćaj i uticati na smanjenje saobraćajnih gužvi i eliminaciju teretnih vozila na ulicama. Naša ključna strateška odrednica jeste da doprinesemo prirodnom uparenju ključnih elemenata novog PAN – Evropskog koridora XI (i) auto puta Bar – Boljare, (ii)

	željezničkog pravca Bar – Granica sa Republikom Srbijom, (iii) Luka Bar i (iv) aerodrom Podgorica. Ovo je jedan od ključnih strateških odrednica razvoja saobraćaja u Crnoj Gori. Stručni tim je vodio računa o strateškim unapređnjima željezničkog vida saobraćaja u Crnoj Gori i kroz definisanje sekundarne željezničke mreže, koje mogu zadovoljiti uslove evropskih željezničkih proga drugog i treće nivoa. Stim u vezi sve izrečene kritike su neosnovane. 17.Pitanja modernizacije nije direktno vezano sa prostornim planiranjem, ono je povezano sa funkciom operatibilnosti. Prostorni zahtjevi su jasno definisani u okviru kojih je moguće unapređivati sistem shodno finansijskim mogućnostima. Plan predviđa razvoj dva moderna međunarodna aerodroma regionalnog značaja za realizaciju putničkih i robnioh tokova i 5 manjih aerodroma za sportsko-rekreativne i pojoprivredne svrhe. 18. Prostorni plan treba da prestavlja sublimat rešenja definisanih u bazičnim studijama i Strategijama razvoja pojedinih vidova saobraćaja. Stim u vezi, stručni tim kao skup odgovornih i referentinih ljudi je sagledao sav raspoloživ materijal dostavljen od državnih organa Crne Gore. Sagledao je sve strateške planove razvoja i dostupne podatke, kao i sve zahtjeve planera i stremljenja na nivou Evrope. Kao rezultat toga jeste ponuđeno rešenje koje ima unapređenja u formi razvoja novog sistema cross dockig terminala, kao bitne komponente unapređenja za razvoj priobalnog pomorskog saobraćaja u putničke i city logističke svrhe. Ovim rešenjima Crna Gora se uvršćava u red zemalja koja su u prethodne dvije decenije ponudila unapređena sistemska rešenja regionalne i city logistike i razvoja kooperativnih modela drum-more u funkciji povećanja stepena operatibilnosti saobraćajnog sistema. 19. Energetika: Jedini neobnovljivi izvor energije u Crnoj Gori je TE Pljevlja. Jasno je strateško opredjeljenje države kada su u pitanju obnovljivi izvori energije, ali prioritet broj jedan je sigurnost snabdijevanja električnom energijom i obezbjeđenje pristupačne energije za sve potrošače, a uzimajući u obzir postojeće stanje i dinamiku razvoja obnovljivivih izvora, TE Pljevlja najviše doprinose ispunjenju navedenih prioriteta. potrebno je naglasiti da je TE Pljevlja posljednjih 40 godina bila najstabilniji izvor električne energije i da će tako biti i ubudućnosti sve dok se ne obezbijedi siguran pogon sistema sa dovoljnim brojemnovih obnovljivih izvora energije. Takođe, ako bi se električna energija kojuproizvodi TE Pljevlja zamijenila sa uvezenom električnom energijom (koja setretira kao da je iz obnovljivih izvora energije), a što bi se desilo izlaskomiz pogona TE Pljevlja, cijena električne energije za krajnje potrošače bi sevišestruko povećala. Revidovana projektna dokumentacija i prateće garancije ukazuju na to da će ekološka rekonstrukcija TE Pljevlja rezultirati ispunjenjem svih kriterijuma za dobijanje tzv. ekološke dozvole za rad.Značaj tehnologija skladištenja energije u pogledu povećane fleksibilnosti sistema i omogućavanja veće integracije obnovljivih izvora energije je jasno istaknuta. Jedna od takvih tehnologija su akumulacione i reverzibilne HE i upravo zbog toga je predloženo dalje istraživanje hidroenergetskog potencijala kako bi se pronašlo optimalno rješenje uzimajući u obzir sve uticajne faktore, u prvom redu životnu sredinu, energetski značaj za sistem i ekonomsku isplativost projekta. Biće istaknuti i potencijalni negativni efekti izgradnje VE i SE na životnu sredinu i potreba za mapiranjem koridora ptica ali i mapiranjem svih potencijalnih konflikata oko namjene prostora. 20. Upravljanje otpadom: Odgovor: Primjedba se ne prihvata. Stručni tim ovaj segment smatra veoma važnim za Crnu Goru. Ocjenjeno je da se u prethodnom periodu u toj oblasti nije uradilo dovoljno. Jasno je rečeno gdje su izgrađene deponije i u kojim lokalnim samoupravama treba da se izgrade. Takođe planirani su regionalni centri. (Obrađivači vrlo dobro znaju šta je deponija, a šta regionalni centar). Korišćeni su zvanični podaci. U svakoj fazi izrade plana traže se od institucija ažurni podaci, što će biti učinjeno i u Predlogu plana. 21. Klimatske promjene: Primjedba se djelimično prihvata. U Predlogu plana će se posebno istaći klimatske promjene i sa aspekta korišćenja voda. 22. Primjedba se ne prihvata. Nacrt plana je vrijedan dokument koji će kroz rad na Predlogu plana biti dopunjen skladu sa prihvaćenim primjedbama i sugestijama sa Javne rasprave.

	Rukovoditeljka izrade plana i svi članovi Stručnog tima su izabrani na osnovu Javnog poziva i bez ikakvih privilegija od strane tadašnjeg Ministarstva i Vlade Crne Gore. Rukovoditeljka izrade PPCG mr Svetlana Jovanović je prije 10 godina bila izvršna direktorica RZUP-a. i već dugo godina ne radi u RZUP-u.(iako nije od značaja za PPCG, zbog iskazanog stave se daje informacija). Zbog političkih promjena, a ne stručnih razloga, niti povrijeđenih Ugovornih obaveza, je od strane tadašnjeg rukovodstva Ministarsva pokušano da se raskine Ugovor o izradi plana, uz netačno objašnjenje o bilo kakvom kašnjenju ili nepoštovanju Ugovornih obaveza u dotadašnjem radu. O svim aktivnostima Stručnog tima za izradu PPCG postoje pisani dokazi. Nije se radilo o nekvalitetnom radu rukovoditeljke izrade PPCG niti bilo kog člana Stručnog tima, već o namjeri da se raskine Ugovor koji je potpisan sa prethodnom Vladom. Stručni tim vjeruje da će se do kraja procesa shvatiti da svi članovi učestvuju u izradi ovog, najvažnijeg planskog dokumenta, sa svim svojim znanjem i iskustvom i najboljom namjerom prema državi Crnoj Gori, bez obzira na političke promjene, različite nekoliko Vlada u toku izrade plana i značajno teške okolnosti za njegovu izradu. (epidemija, promjene u resornom Ministastvu, privremeno zaustavljanje plana i prolongiranje rokova za koje Stručni tim nije odgovoran), Između ostalog cijena izrade plana je ispod vrijednosti bilo koje ozbiljnije studije i motiv svih članova tima pri izradi ovog plana je prije svega stručni, a ne finansijski. Stručni tim je zadovoljan što je ipak svaka Vlada do sada jasno razumjela profesionalno angažovanje Stručnog tima: Želimo da uradimo i donesemo dobar planski dokument za prostorni i ukupni razvoj Crne Gore. Tvrdnja da određen broj članova stručnog tima ne zadovoljava kriterijume za izradu plana nije tačna i vrijeđa svakog člana tima. Posebno čudi tvrdnja o navodnom vezivanju nekih članova tima za koruptivne radnje. To Stručnom timu i nadležnima u Ministarstvu nije poznato. Nadležno Ministarstvo je ocjenjivalo podobnost rukovoditeljke izrade plana i svakog člana Stručnog tima i da je bilo nekih neprihvatljivih referenci, sigurno ta lica ne bi mogla biti na spisku Stručnog tima. 23. Primjedba nije osnovana. O procesu izrade PPCG, Predloga plana i njegovog usvajanja, odlučivaće uvijek nadležno Ministarstvo.
147.	25.04.2024. 04-332/24-1643/224 Nikola Marvučić
Primjedba	Zahtjev da sagleda mogućnost detaljne razrade DUP-a Šušanj. Zona rezerve koja po GUP -u označava i predviđa stanovanje sa pratećim sadržajima a sve radi uklapanja objekata nepokretnosti u zahvatu KO Šušanj u PPCG.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa, tj.nadležnom Ministarstvu.
148.	25.04.2024. 04-332/24-1643/225 Jovan Mrsulja, Petar Dubravcevic, Vojka Radulovic, Pavle Mrsulja, Nikola Mrsulja, Aleksandar Mrsulja i Goran Mrsulja
Primjedba	Molba da se k.p. u zahvatu KO Đuraševići koja je u vlasništvu opštine Tivat a po važećem planskom dokumentu u namjeni obradivo zemljište, kroz PPCG definiše kao put, odnosno saobraćajnica kako bi u daljem postupku bila prioritetna saobraćajnica.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. PPCG se ne bavi saobraćajnim rješenjima na lokalnom nivou, pa je zahtjev potrebno uputiti ka lokalnom planskom dokumentu.
149.	25.04.2024.

	04-332/24-1643/227 Ljubica Duletic i Zorka Bajcetic
Primjedba	Molba da se u granicama k.p. u zahvatu KO Budva formira nova urbanistička parcela i poveća koeficijent izgrađenosti.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
150.	25.04.2024. 04-332/24-1643/228 Srđan Duletic
Primjedba	Zahtjev za planiranje porodično stambenog objekta na k.p. u zahvatu KO Maine.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
151.	25.04.2024. 04-332/24-1643/229 Jovan Mršulja
Primjedba	Molba da se odobri povećanje spratnosti objekta, porodične kuće na k.p. u zahvatu KO Tivat.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
152.	25.04.2024. 04-332/24-1643/229 Ana Vojnic
Primjedba	Na k.p. u zahvatu KO Kuljača planirana je trasa brze saobraćajnice planom iz 2018.g. Postoji zabrana davanja UTU-a za ovo područje jer postoje ograničenja. Molba da se daju informacije o svim planovima koji se odnose na predmetnu parcel i kada će se predmetni plan realizovati. Neformalna informacija da će se kroz PPCG trasa izmjestiti pa molba da se informiše koje su opcije na raspolaganju.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U fazi Javne rasprave na Nacrt PPCG, MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu. Na osnovu tih dodatnih analiza u Predlogu PPCG će se predložiti optimalni koridor. U Predlogu PPCG će se dati smjernica - obaveza da se nakon predloženog koridora brze saobraćajnice u kratkom vremenskom periodu uradi projekat trase saobraćajnice kako bi se što hitnije ostali dio koridora oslobodio za druge namjene.
153.	25.04.2024. 04-332/24-1643/235 Ivana Milović
Primjedba	Parcela na lokaciji Crmnice u dijelu Bukovika uz samu magistralu (stari put Petrovac) ispod puta na kojem su sanirana 4 klizišta. Atmosferski kanalizacioni ispust nije regulisan pa je potrebno uzeti u obzir pregled i saniranje iste i loših tačaka. Sama lokacija i okolna sela imaju problem sa vodosnabdijevanjem.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Kroz PPCG je dat koncept razvoja Sistema vododsnabdijevanja na strateškom nivou, ali se ne bavi detaljnim planiranjem kanalizacionih ispusta i sistema vodosnabdijevanja na lokalnom nivou.
154.	25.04.2024. 04-332/24-1643/236 Goran Pavićević
Primjedba	Da se na k.p. u selu Duži, Opština Šavnik, planiraju: obnavljanje postojećeg objekta, 20 turističkih objekata - bungalova, veći objekat za držanje stoke - štala, stambena kuća i pomoćni objekti, odvojeno zajedničko kupatilo u turističke svrhe, mogućnost izgradnje žičare.

Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
155.	26.04.2024. 04-332/24-1643/239 Rade Pavleža
Primjedba	Da se na k.p.u zahvatu KO Pelinovo, Opština Kotor, izbriše planirana trasa brze saobraćajnice i planira gradnja etno sela sa hotelom i pratećim sadržajima na svim navedenim parcelama, u skladu sa pravilima struke i nauke.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U fazi Javne rasprave na Nacrt PPCG, MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu. Na osnovu tih dodatnih analiza u Predlogu PPCG će se predložiti optimalni koridor. U Predlogu PPCG će se dati smjernica - obaveza da se nakon predloženog koridora brze saobraćajnice u kratkom vremenskom periodu uradi projekat trase saobraćajnice kako bi se što hitnije ostali dio koridora oslobodio za druge namjene.
156.	26.04.2024. 04-332/24-1643/240 Dragoljub Marković
Primjedba	– Predlog trasa brzih saobraćajnica od Podgorice ka Boki i Baru i magistralna veza duž obale. – Nakon višedecenijskog razmatranja koridora puteva visokog ranga u Crnoj Gori došlo se do spoznaje da se kroz Boku, Paštroviće i zonu Sk. jezera ne trebaju graditi autoputevi. S druge strane, očigledno je da su, aktuelni i očekivani, saobraćajni tokovi iz šireg zaleđa od Podgorice usmjereni na dva pravca ka Baru i Ulcinju i Cetinju, Budvi i Boki.To vrlo uvjerljivo nameće potrebu planiranja adekvatne saobraćajne veze po ta dva pravca kao i potrebu da se po visočijim predjelima primorja (Paštrovići) poboljša veza Boke sa Barom i Ulcinjem. – Predlog za Prostorni Plan Crne Gore. – Osnov predloga je: Autoputeve Beograd – Bar i Jadranskojonski od ukrsnice u zoni Podgorice, ka primorju treba planirati brzim saobraćajnicama (4 trake) po dva pravca – ka Baru i Boki.

Mapa 1. koridori brzih saobraćajnica od uktrsnice PG (Farmaci i/ili Golubovci) ka Boki i Baru i trasa magistrale Stanišići – Petrovac

- Po oba pravca, brze saobraćajnice bi se mogle dobiti rekonstrukcijom dionica postojećih magistrala i dogradnjom nove dvije trake uz njih odnosno, izgradnjom novih dionica sa 4 trake tamo đe treba zaobići naselja ili značajnije skratiti putne distance. Vodne površine bi se mogle preći kasetom po dnu mora (cca 2 km) odnosno jezera (cca 1,3 ili 3 km).
- Ukrštanje odnosno "spajanje" autoputeva Beograd – Bar i Jadransko jonskog u zoni Zelenike (alternativno Farmaka);
- Nastavak Jadransko-jonskog autoputa, preko Farmaka i Golubovaca, iznad Tuzi ka granici s Albanijom;
- Od petlje Farmaci /G. Kokoti, planirati brzu saobraćajnicu ka Cetinju, Budvi i Boki po trasi postojeće magistrale (2 nove trake) sa skretnjem od D. Ulića iznad Dobrskog sela do Vrela, tunelom Vrela – Lapčići i dalje Bratešići...;
- Od petlje Golubovci planirati brzu saobraćajnicu prema Baru - po trasi postojeće magistrale (preko Skadarskog j.). Alternativa: Ako nije prihvatljiva ta trasa onda brzu saobraćajnicu ka Baru, koja zaobilazi jezero zapadnim obodom, planirati sa petlje Farmaci /G. Kokoti.
- Po oba pravca, brze saobraćajnice bi se mogle dobiti rekonstrukcijom dionica postojećih magistrala i dogradnjom nove dvije trake uz njih odnosno, izgradnjom novih dionica sa 4 trake tamo đe treba zaobići naselja ili značajnije skratiti putne distance. Vodne površine bi se mogle preći kasetom po dnu mora (cca 2 km) odnosno jezera (cca 1,3 ili 3 km).
- Ukrštanje odnosno "spajanje" autoputeva Beograd – Bar i Jadranskojonskog u zoni Zelenike (alternativno Farmaka);

	– Nastavak Jadransko-jonskog autoputa, preko Farmaka i Golubovaca, iznad Tuzi ka granici s Albanijom; – Od petlje Farmaci /G. Kokoti, planirati brzu saobraćajnicu ka Cetinju, Budvi i Boki po trasi postojeće magistrale (2 nove trake) sa skretnjem od D. Ulića iznad Dobrskog sela do Vrela, tunelom Vrela – Lapčići i dalje Bratešići...; – Od petlje Golubovci planirati brzu saobraćajnicu prema Baru - po trasi postojeće magistrale (preko Skadarskog j.). Alternativa: Ako nije prihvatljiva ta trasa onda brzu saobraćajnicu ka Baru, koja zaobilazi jezero zapadnim obodom, planirati sa petlje Farmaci /G. Kokoti. – Na pravcu Podgorica – Boka brza saobraćajnica (4 trake) bi se mogla završiti na početku Radanovića (Bratešići) odakle bi se nastavile magistrale (postojeća /planirani bulevar) prema Tivtu i Kotoru i novom trasom preko Radovića – Spilica – kasetom po morskom dnu (prelaz kroz Kumborski tjesnac) – Zelenika, umjesto brze saobraćajnice na cijeloj trasi. – Za vezu po primorskom pravcu planirati novu magistralu od Stanišića do Petrovca. Obrazloženje dato u prilogu sugestije.
Odgovor	Primjedba se prihvata. Svi stavovi koji su iznijeti u primjedbi su upućeni i Monteputu d.o.o. koji je organizovao izradu: Idejnog rješenja ukrštanja autoputa Bar-Boljare sa Jadransko – Jonskim autoputem i brzom saobraćajnicom, Idejnog rješenja prelaska Bokokotorskog zaliva, Idejnog rješenja Jadransko-jonskog autoputa Sozina – granica sa Albanijom u cilju provjere prostornih, sociooloških, ekoloških i tehničkih mogućnosti realizacije brze saobraćajnice u primorskom regionu. Posebno se analiziraju zone Skadarskog jezera i Crmnice, zona Budve i zona Bokokotorskog zaliva zbog izraženih mogućih negativnih efekata. Rezultati Idejnih rješenja će biti prezentirani Stručnom timu PPCG čiji je član Dragoljub Marković. Na osnovu tih analiza će se u Predlogu plana predložiti optimalno rješenje za koje se mora dobiti saglasnost sa nivoa nadležnih ministarstava, opština Primorskog regiona i Savjeta za reviziju planskog dokumenta.
157.	26.04.2024. 04-332/24-1643/242 Jasna Radonjić Knežević
Primjedba	Inicijativa da se kroz Predlog PUP-a opštine Budva predvidi gradnja sa namjenom turizam u skladu sa namjenom i urbanističkim parametrima iz DUP-a Buljarica i u čijem se zahvatu nalaze.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa. tj. PUP-a Budva.
158.	26.04.2024. 04-332/24-1643/243 Slobodan Senić
Primjedba	Dio Bjelasice koji gravitira opštini Berane, u zahvatu KO Lubnice se nalazi šumski kompleks “Sedlaška gora” a naročito je važan dio koji se oslanja na Pešića jezero i NP Biogradska gora. Nemjerljiva je šteta povrjeđivati ovo prirodno dobro sječom šuma koje su u državnom vlasništvu. Mnogo veća je vrijednost hidrologije, klime i zaštite zemljišta pa je potrebno uraditi prenamjenu zemljišta i podignuti nivo zaštite a cijeli kompleks proglasiti Parkom prirode ili ga priključiti NP. Radi se o krajoliku koji je po ljepoti jedinstven i sliči alpskim planinama. U prilogu je Urgencija Opštine Berane ka Upravi za šume kojom se traži da se predmetno odjeljenje ukloni iz plana sječe.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se ističe strateška smjernica za očuvanje šuma, posebno prirodnih vrijednih područja kao što je navedeno u primjedbi. Problem uklanjanja iz plana dječe određenog područja mora se riješiti a nadležnim institucijama.
159.	26.04.2024. 04-332/24-1643/244 Vladimir Stijepović
Primjedba	Zahtjev da se izvrši prenamjena parcela i omogući izgradnja objekta-vikendice na k.p. u zahvatu KO Komarnica.

Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
160.	26.04.2024. 04-332/24-1643/245 Nemanja Bogavac
Primjedba	Prenamjena k.p. u zahvatu KO Lubnice, Opština Berane koja je trenutnim planskim dokumentom označena za golf terene. Na parceli planirati turizam – restoran i smještajni kapaciteti.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. Odnosi se na usvojeni planski dokument i namjenu je moguće promijeniti samo kroz izmjenu tog plana. U Nacrtu PPCG je u okviru turističkih zona istaknuta Jelovica. U predlogu plana će se dodatno istaći potreba valorizacije Jelovice na području opštine Berane. Zahtjev je potrebno uputiti i za tekuće izmjene PUP-a opštine Berane.
161.	26.04.2024. 04-332/24-1643/248 Žana Svrkota 9.05.2024. 04-332/24-1643/298 Radoman Svrkota
Primjedba	Stanovnici naselja Kovačka dolina, Opština Žabljak zahtijeva da se planom postojeće lokacije predviđene za industrijsku zonu izmjeste na adekvatnu lokaciju koja neće predstavljati opasnost za zdravlje ljudi i životnu sredinu i da se na k.p. u zahvatu KO Žabljak planira izgradnja stambeno turističkih objekata, objekata sprat i rekreacije ili zelene površine.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
162.	26.04.2024. 04-332/24-1643/252 Duško Vukčević
Primjedba	Molba da se k.p. na Zabjelu – Zelenika na kojoj je sagrađena kuća preimenuje u građevinsku zonu ili da se nađe neko rješenje kako bi se u budućnosti mogla odobriti legalizacija objekta i kako bi se regulisale sve obaveze propisane zakonom. Predat je zahtjev za legalizaciju ali je obustavljeno do donošenja plana generalne regulacije a u novom DUP nije ucrtana kuća (iako je postojala u starom) a zemlja stavljena u zelene površine.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
163.	26.04.2024. 04-332/24-1643/253 Nikola Perišić
Primjedba	Nije na zadovoljavajući način obrađena uvala Lučice, jer su obrađene bočne lokacije koje nemaju zadovoljavajuću vizuru prema moru. U centralnom dijelu uvale nalazio se hotel Palas čiji su bili vlasnici ali je 1948 g. nacionalizovan . Proces restitucije pri kraju i biće vraćen vlasniku. Molba da se planom predvidi rekonstrukcija bivšeg hotela Palas u Lučicama u skladu sa ambijentalnim karakteristikama i principima razvoja tuističke lokacije.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.

164.	26.04.2024. 04-332/24-1643/254 Nikola Perišić
Primjedba	Zahtjev u ime četiri porodice koje planiraju izgradnju turističkog naselja prema DUP Petrovac u dijelu zaleđa uvale Lučice, u zahvatu KO Petrovac. Važećim DUP -om planirana je izgradnja turističkog naselja male gustine čija je realzacija jednim dijelom počela. Zahtjev da se kroz PPCG obrati pažnja na karakteristike prostora i da se prihvate zahtjevi: – Objekti su planirani na kasadama da očuvaju kaskade kao posebna ambijentalni kvalitet nasljeđa, – Planirati ambijentalnu gradnju turističkih objekata za izdavanje
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
165.	26.04.2024. 04-332/24-1643/255 Savo Radulović
Primjedba	Molba da se pri izradi plana izvrši promjena UTU-a za navedne k.p.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti se definišu Urbanističko thnički uslovi. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
166.	26.04.2024. 04-332/24-1643/256 04-332/24-1643/257 Ljubo Milović
Primjedba	Da se izvrši prenamjena k.p. u zahvatu KO Đuraševići u stambenu namjenu male gustine.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
167.	26.04.2024. 04-332/24-1643/260 Lidija Magud
Primjedba	Molba da se izvrši prenamjena k.p. u zahvatu Područne jedinice Kotor, u građevinsko područje. Namjera da se izgradi objekat sa poljoprivrednim gazdinstvom u turističke svrhe.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
168.	26.04.2024. 04-332/24-1643/261 Ivan Kapisoda
Primjedba	Molba da se na na k.p. u zahvatu KO Prijeradi izvrši prenamjena zemljišta za potrebe planiranja ruralnog turističkog naselja. Na nekim parcela,a nisu maslinjaci i teren je nepogodan za bavljenje poljoprivredom. Kako je planirano postojećim PUP Kotor iz 2024.g. na pojedinim parcelama prolazi koridor brze saobraćajnice a na njima se nalaze stare i mlade masline pa molba da se koridor planira na način da se ne ugroze masline. Namjena nekih parcela ne odgovaru stvarnom stanju, kategoriji šume, ili druge poljoprivredne površine, već su idealne za gradnju.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata.

	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa. U fazi Javne rasprave na Nacrt PPCG, MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu. Na osnovu tih dodatnih analiza u Predlogu PPCG će se predložiti optimalni koridor. U PPCG se daje opšta namjena površina na osnovu zvaničnih podataka koji u raspoloživi. U Predlogu plana će se dati smjernica da se preciznija namjena površina na detaljnom planskom nivou može dati na osnovu zvaničnih katastarskih podataka.
169.	26.04.2024. 04-332/24-1643/262 Gojko Kapisoda
Primjedba	Navedene k.p. u zahavtu KO Budva se nalaze u obuhvatu DUP Potkošljun. Zvanično je dobijeno obavještenje o namjeni navedenih parcelai izvod sa tabelom urbanističkih parametara. Inicijativa da se izvrši prenamjena u površine mješovite namjene tj. u turizam.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Inicijativu je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
170.	29.04.2024. 04-332/24-1993/25 Radojko Kurčubić
Primjedba	Molba da se k.p. u zahvatu KO Nikovići, opština Kotor, prenamijeni u mješovitu namjenu - turistički apartmani i stanovanje srednje gustine. Ovim se ne bi ugrozio zeleni koridor uz MR2 jer se nalazi na oko 150 m od saobraćajnice.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
171.	29.04.2024. 06-333/24-6332/1 Miroslav Kaluđerović
Primjedba	Molba da se da tumačenje da li treba da se obrati Glavnom državnom arhitekti radi realizacije projekta stambenog kompleksa na k.p. u KO Morinj, obzirom da je izvođač radova primijetio nedostatke u revidovanom glavnom projektu. Naime, uočeno je da je kota podzemnih voda na oko 0,9 m nadmorske visine i da voda dotiče kroz više podzemnih i uvećanim površinskih pukotina te da nije moguće fundirati objekat na aprojektovanoj visini pa je potrebna zamjena tla kamenim krupne granulacije. Kako to ne utiče na promjenu horizontalnih i vertikalnih gabarita objekta, ni na promjenu fasade i o tome je obaviješten nadzor, molimo vas da nam date mišljenje u smislu člana 9 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata da li je potrebno da podnosimo zahtjev Glavnom državnom arhitekti ili možemo da nastavimo radove na kotama od 1,1 m dok svi ostali parametri ostaju isti U međuvremenu bi uradili izmjene projekta na koti 1,1.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Ne odnosi se na PPCG , možete se obratiti Glavnom državnom arhitekti za konsultaciju u vezi iznijetog problema.
172.	29.04.2024. 04-332/24-1643/266 Sreten, Snezana, Mirjana Pekic, i Danica Ilic
Primjedba	Kako je u toku izrada PPCG do 2040 i PUP Ulcinj molba da se omogući realizacija nadogradnje objekta spratnosti P+2 ili P+3 na k.p. u zahvatu DUP Pristan.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
173.	29.04.2024.

	04-332/24-1643/267 Nevenka Lakovic, Snezana Perovanovic, Vida Lakovic i Sanja Kovacevic
Primjedba	Kako je u toku izrada PPCG do 2040 i PUP Ulcinj molba da se omogući realizacija nadogradnje objekta spratnosti P+2 ili P+3 na k.p. u zahvatu DUP Pristan.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
174.	29.04.2024. 04-332/24-1643/267 Desanka Paovic
Primjedba	Molba da se sagleda problem koji datira još iz 2009.g. Vlasnica parcele koja je do 2008 g. bio ucrtan objekat S+P+1 da bi 2009 dobila izvod iz DUP u kojem se k.p. nalazi u namjeni šume. U okolini se nalaze UP na kojima su izgrađeni stambeni objekti. Molba da se promijeni namjena.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
175.	29.04.2024. 04-332/24-1643/271 Nikola Perišić
Primjedba	– Plan ne prepoznaje posljedice rada više asfaltnih baza na samoj obali Cijevne u Zeti. – Opštinu Zeta treba posmatrati na drugačiji način sa više senzibiliteta. – Neophodno insistirati na razvojnoj viziji novoformirane opštine Zeta – Opštini se ukazuje na mogućnost korišćenja prirodnih potencijala. – U planu smjernicama definisati: • Da pojas industrijske zone ne smije biti u blizini naseljenog područja, u blizini poljoprivednog dobra i vodenih tokova, • Da se oblast rastereti od uticaja zagađivača i asfaltne baze izmjeste na drugu lokaciju, • Da se devastirana obala Cijevne vrati u prvobitno stanje, • Da se definiše udaljenost teške industrije od naseljenog područja, poljoprivrede, vodotokova, • Da se zelenim pojasom definiše razgraničenje, • Da se Opštini Zeta daju jasne smjernice valorizacije postojećih prirodnih resursa.
Odgovor	Primjedba se prihvata. U predlogu PPCGće se naglasiti potreba rješavanja problema zaštite životne sredine od uticaja rada asfaltnih baza i daće se smjernice za neophodno poštovanje udaljenosti asfaltnih baza i industije uopšte od naselja, vodoizvorišta, vodnih tokova, poljoprivrednog zemljišta i dr.
176.	29.04.2024. 04-332/24-1643/273 Vladan Vorotović
Primjedba	Inicijativa da se kroz ovaj Plan i PUP Budva planira: – Neophodna saobraćajna infrastruktura za rekonstrukcija magistralnog puta M2.4. Petrovac – Bar kako bi se predvidio priključak na k.p. u zahvatu KO Buljarica, – Zamjena azbestnih cijevi kroz cijelu Buljaricu, – Izmiještanje šahte za blatni ispus,

	– Riješiti urbanizaciju državne imovine od strane privatnih vlasnika (auto kamp Manojlović i Auto kamp - vlasnik opština G.Milanovac) sve u zahvatu KO Buljarica.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
177.	29.04.2024. 04-332/24-1643/274 Nataša Golubović
Primjedba	– Opštinu Zeta treba posmatrati u kontekstu postojećeg stanja, opterećenosti industijskim i drugim objektima (KAP, asfaltna baza na obali Cijevne, ispusti postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda koji se direktno izlijevaju u rijeku. – Potrebno se više posvetiti pažnja potencijalima kao što su poljoprivreda, turizam, korišćenje prirodnih potencijala. – U planu smjernicama definisati: • Da pojas industrijske zone ne smije biti u blizini naseljenog područja, u blizini poljoprivednog dobra i vodenih tokova, • Da se oblast rastereti od uticaja zagađivača i asfaltne baze izmjeste na drugu lokaciju, • Da se devastirana obala Cijevne vrati u prvobitno stanje , • Da se definiše udaljenost teške industrije od naseljenog područja, poljoprivrede, vodotokova, • Da se zelenim pojasom definiše razgraničenje,
Odgovor	Primjedba se prihvata. U predlogu PPCG će se naglasiti potreba rješavanja problema zaštite životne sredine od utcaja rada asfaltnih baza i daće se smjernice za neophodno poštovanje udaljenosti asfaltnih baza i industrije uopšte od naselja, vodoizvorišta, vodnih tokova, poljoprivrednog zemljišta i dr.
178.	29.04.2024. 04-332/24-1643/275 Nataša Golubović
Primjedba	– Problem zagađenosi uslijed rada asfaltnih baza. – Mještani dugi niz godina ukazuju na problem buke, prašine, opasnih materija, zamućenost rijeke Cijevne. – U planu smjernicama definisati: • Da pojas industrijske zone ne smije biti u blizini naseljenog područja, u blizini poljoprivednog dobra i vodenih tokova, • Da se oblast rastereti od uticaja zagađivača i asfaltne baze izmjeste na drugu lokaciju, • Da se devastirana obala Cijevne vrati u prvobitno stanje , • Da se definiše udaljenost teške industrije od naseljenog područja, poljoprivrede, vodotokova, • Da se zelenim pojasom definiše razgraničenje,
Odgovor	Primjedba se prihvata. U predlogu PPCG će se naglasiti potreba rješavanja problema zaštite životne sredine od uticaja rada asfaltnih baza i potreba poštovanja svih mjera zaštite naselja, vodoizvorišta, vodnih tokova, poljoprivrednog zemljišta i dr.
179.	29.04.2024. 04-332/24-1643/277 PAMING - protection and mechanical engineering
Primjedba	– Nacrt prostomog plana Cme Gore u pogledu mjera zastite od požara, obavezno mora sadržati:

	▪ izvorišta snadbijevanja vodom i kapacitete gradske vodovodne mreže koji obezbjeđuju dovoljno količine vode za gađenje požara u zavisnosti od broja stanovnika i računskog broja istovremenih požara, ▪ udaljenost između zona predviđenih za stambene, poslovne i javne objekte i zona predviđenih za industrijske objekte i objekte za skladištenje zapaljivih i eksplozivnih materija i gasova, ▪ pristupne puteve i prolaze za vozila Sluzbi zaštite i spašavanja do objekata, ▪ bezbjednosne pojaseve između objekata kojima se sprječava širenje požara i eksplozije, ▪ udaljenosti između objekata ill njihovo požarno odvajanje; ▪ mogućnosti evakuacije i spašavanja osoba. – U stručnom timu kao i šire nema stručnjaka za oblasti zaštite od požara, eksplozija i spašavanja koji shodno Zakonu o nacionalnom okviru kvalifikacija (,,SI. list CG", br. 80/10) posjeduje najmanji okvir kvalifikacije, stepen VII/1 zastita od požara i spašavanja. – U Nacrtu Prostomog plana Cme Gore u poglavlju 6.5. Smanjenje rizika od katastrofa i zaštita od elementarnih nepogoda - Ciljevi razvoja i prioriteti prostomog planiranja u oblasti smanjenja rizika od katastrofa u tacki 17. na strani 115 je navedeno sljedeće: ,,Pri projektovanju naselja, stambenih blokova, višespratnica i sl. obavezno je učešće stručnih lica iz oblasti smanjenja rizika od požara" U navedenoj tački nisu navedeni poslovni i javni objekti gdje se okuplja veći broj osoba, sportske dvorane i stadioni, industrijski i skladišni objekti, terminali za skladištenje lako zapaljivih i eksplozivnih materija i gasova, skladišta eksplozivnih materija, aerodroma, heliodromi, autoputeva i magistalnih puteva, tunela, hidroelektra, gasnih elektrana. U naučnoj oblasti za koju se usavršavaju inženjeri ne postoje akademska zvanja stručnih lica za smanjenje rizika od požara, već samo postoje inženjeri zaštite od požara i spasavanja koji u skladu sa Zakonom o nacionalnom okviru kvalifikacija, a na osnovu složenosti postignutih ishoda učenja, opisanih kroz znanje, vještine i kompetencije spadaju u nivoe kvalifikacije VII/1, VII/2 i VIII. Što proizilazi da navedena stručna lica za smanjenje rizika od požara nisu akademski edukovana i nisu stručna da se bave primjenom mjera zastite od požara, kao sto su inženjeri zaštite od požara. Na osnovu navedenog smatra se da je nephodno korigovati i dopuniti navedenu tačku da ista glasi: ,,Pri projektovanju naselja, stambenih blokova, poslovnih i javnih objekta gdje se okuplja veći broj osoba, sportskih dvorana i stadiona, industrijski i skladišnii objekti,)i za skladištenje lako zapaljivih i eksplozivnih materija i gasova, skladišta eksplozivnih materija, luka, aerodroma,heliodromi, autoputeva i magistalnih puteva, tunela, hidroelektra, gasnih elektrana i sl., obavezno je učešće inženjera zastite od požara koji imaju najmanji nivo kvalifikacije VII/1, VII/2 i VIII, a sve u skladu sa Zakonom o nacionalnom okviru kvalifikacija. – U Nacrtu PPCG u podpoglavlju Ciljevi razvoja i prioriteti prostomog planiranja vezani za tehničko-tehnološke i druge nesreće (od strane čovjeka izazvane) na strani 117. je predviđeno da se predvide lokacije za privremena skladišta minsko-eksplozivnih materija u blizini velikih saobraćajnica, uz obavezu da budu za to određene bezbjedne lokacije van naseljenih mjesta. Smatramo da je potrebno da navedenu tačku treba korigovati da ista glasi na sljedeći način: ,,Prilikom izgradnje objekata i saobraćajne infrastrukture, a za koje se ukaže potreba neophodne upotrebe eksplozivnih sredstava, neophodno je predvidjeti privremena skladišta eksploziva uz obavezu da lokacija ispunjva uslove bezbjednosti koje propisuje shodno Zakonu o eksplozivnim materijama □,SL list CG", br. 49/08, 58/08, 40/11, 31/14, 31/17) i Pravilniku o proizvodnim i skladišnim objektima za eksplozivne materije ,SL list CG" 4/17)." – Nacrt PPCG nije predvidio mogucćnost izgradnje objekata za proizvodnju i skladištenje eksplozivnih materija, pa je u istom potrebno dodati novu tačku koja treba da glasi: Prilikom planiranja i izgradnje novih objekata u kojima će biti korištene ill će se skladištiti eksplozivne materije i inicijalna sredstva, potrebno je da iste budu planirane na bezbjednoj udaljenosti od stambenih i javnih objekata, lokalnih i državnih puteva, aerodroma, zeljezničke pruge, kao i visokonaponskih vodova shodno zakonu Zakonu o eksplozivnim materijama (,,SL list CG", br. 49/08, 58/08, 40/11, 31/14, 31/17) i Pravilnikom o proizvodnim i skladišnim objektima za eksplozivne materije,SL list CG" 4/17).

	Takođe, nacrt PPCG nije predvidio i mogućnost izgradnje skladišnih kapaciteta zapaljive tečnosti i gasove, kako za distribuciju, tako i za potrebe industrijskih i poslovnih objekata, pa je potrebno dodati novu tačku koja treba da glasi: ,,Prilikom planiranja i izgradnje novih objekata za skladištenje i distribuciju zapaljivih tečnosti i gasova, potrebno je da iste budu planirane na bezbjednoj udaljenosti od stambenih i javnih objekata, lokalnih i državnih puteva, aerodroma, željezničke pruge, kao i visokonaponskih vodova shodno Zakonu o zapaljivim tečnostima i gasovima ,Sl.list CG" br. 26/10, 31/10, 40/11, 48/15, podzakonskim aktima koji tretiraju ovu oblast" – Na strani 117. Nacrta PPCG u podpoglavlju Ciljevi razvoja i prioriteti prostomog planiranja vezani za rizike od požara navedene tačke je potrebno dopuniti i korigovati, jer isti sadrže određene formulacije koje ne postoje i nijesu definisane u zakonskim okvirima i pravilima struke zaštite od požara. Na strani 117. Nacrta PPCG u podpoglavlju Ciljevi razvoja i prioriteti prostomog planiranja vezani za rizike od pozara, tacka 4 glasi: ,,Kroz urbano rješenje protivpožarnih puteva i prilaza vodnim objektima, smanjenje požarne opterećenosti protivpožarnih prepreka, uslova za efikasnu intervenciju vatrogasnih snaga, dobro dimenzionisanje vodovodne i hidrantske mreže, lokacije vatrogasnih objekata, obezbjeđenje sistema veza i dr. planirati sprovođenje smanjenja rizika od požara" . Smatramo da je istu potrebno preformulisati da ista glasi na sljedeći način: ▪ ,,Kroz urbano rješenje saobraćajnica do objekta potrebno je definisati da minimalna širina saobraćajnice za kretanja vozila Službi zaštite i spašavanja (vatrogasnih vozila) i drugih vozila za potrebe intervencije i spašavanja u slučaju akcidenta -požara, za jednosmjemo kretanje iznosi 3,5 m, a za dvosmjemo kretanja 6 m. Saobraćajnicama bi bilo omogućen pristup Službi zaštite i spašavanja sa vatrogasnim vozilima do svakog objekta, njihovo manevrisanje za vrijeme gašenja požara i efikasnu intervenciju pripadnika Službe za zaštitu i spasavanje. Snadbijevanje vodom za potrebe gašenja požara potrebno je da bude konstantno i bez mogućnosti prekida sa potrebnim količinama vode u roku od minimalno 2 sata od početka akcije gašenja eventualno nastalog požara. – U urbanim sredinama i van njih je potrebno predvidjeti lokacije za izgradnju stalnih i privremenih punktova za nadzor i obavještavanje i brze intervencije u slučaju akcidentih situacija -požara, a na kojima bi predviđene bile stalna ill privremena dežurstva pripadnika Službi zaštite i spašavanja sa vatrogasnim vozilima, kao i pripadnika Dobrovoljnib vattogasnih društava koji su dužni da uspostave i održavaju odgovarajući sistem za obavještavanje i uzbunjivanje." – Na strani 117., tačka 5 glasi: ,,Pri izradi projektne dokumentacije obavezno obezbijediti: snabdijevanje požarnom vodom, propisnom sirinom pristupnih saobraćajnica i slobodnih površina, aktivne mjere zaštite od požara u objektima gdje se skuplja veci broj ljudi (automatska dojava požara, automatsko gađenje požara, evakuacioni putevi, propisna vatrootpornost konstrukcija, unutračnja i vanjska hidrantska mreža odimljavanja i ventilacije i Smatramo da je navedenu tačku potrebno preformulisati da ista glasi na sljedeći način: ,,Prilikom izrade projektno-tehničke dokumentacije objekti moraju biti projektovani sa svim aktivnim i pasivnim sistemima zaštite od požara sa ciljem da u slučaju izbijanja požara: ▪ noseća konstrukcija objekta može da izdrži opterećenje za određeni vremenski period; ▪ bude ograničeno izbijanje i širenje požara i dima u okviru objekata; ▪ bude ograničeno širenje požara na okolne objekte; ▪ da se korisnici objekata mogu brzo evakuisati i napustiti objekat koji je ugrožen požarom i ▪ bude obezbijeđena sigurnost spasilačkih timova. – U tački 9 na strani 147. je navedeno sljedeće: ,,Obezbijediti sigurno snabdijevanje vodom u prostoru za potrebe gašenja šumskih požara i požara na otvorenom prostoru". Smatramo da je istu potrebno preformulisati da ista glasi na sljedeći način:,,Obezbijediti sigurno snabdijevanje vodom u prostoru za potrebe gašenja šumskih požara i požara na otvorenom prostoru sa mogućnošću izgradnje malih akumulacija kao rezervoara za vodu, posebno na

	teško pristupačnim terenima i terenima koji su puno udaljeni od gradskih sredina. Obezbjeđenje prilaznih puteva za teretna vozila ka akumulacijama i vodozahvatima za potrebe punjenja vozila za potrebe gašenja požara.
Odgovor	– Primjedba se ne prihvata se. Navedene sugestije su korisne ali se odnose na prostorne planove nižeg reda. – Primjedba se djelimično prihvata. Dopuniće se sa predlogom koji se odnosi na učešće stručnih lica. – Primjedba se ne prihvata. Ne odnosi se na PPCG, već su definisana važećim Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata. – Primjedba se prihvata. – Primjedba se prihvata. Izvršiće se dopuna plana. – Primjedba se ne prihvata. U PPCG nema potrebe da sadrži sve pomenute detalje jer su isti već prepoznati u međunarodnim i crnogorskim standardima koji se koriste prilikom izrade prostornih planova nižeg reda, kao i prilikom projektovanja objekata. – Primjedba se ne prihvata. Pitanje definisanja lokacija za izgradnju stalnih i privremenih punktova za nadzor itd. se ne definiše u PPCG već aktima nižeg reda, zaključno sa planovima zaštite i spašavanja. Zakon o zaštiti i spašavanju kroz poglavlje pod nazivom “Obavještavanje i uzbunjivanje” definiše sve vezano za ove aktivnosti, a naročito obavezu uspostavljanja i održavanja odgovarajućih sistema za obavještavanje i uzbunjivanje i obezbjeđivanje prijema obavještenja od OKC 112 o vrsti opasnosti i mjerama koje je potrebno preduzeti. – Primjedba se ne prihvata. PPCG ne ulazi u detaljnost. Zakon o uređenju prostora i izgradnju objekata determiniše ova pitanja a očekuje se da će novi Zakon o izgradnji objekata još detaljnije obuhvatiti. – Primjedba se ne prihvata. PPCG se ne bavi detaljnim planiranjem i detaljnim smjernicama. Na ovom nivou je dovoljno dati opštu formaulaciju dok bi detaljnije smjernice trebalo definisati u okviru plana nižeg reda.
180.	29.04.2024. 04-332/24-1643/276 Tatjana Torbica
Primjedba	– Neophodno insistirati na razvojnoj viziji novoformirane opštine Zeta – Opštini se ukazuje na mogućnost korišćenja prirodnih potencijala. – U planu smjernicama definisati: ▪ Da pojas industrijske zone ne smije biti u blizini naseljenog područja, u blizini poljoprivednog dobra i vodenih tokova, ▪ Da se oblast rastereti od uticaja zagađivača i asfaltne baze izmjeste na drugu lokaciju, ▪ Da se devastirana obala Cijevne vrati u prvobitno stanje , ▪ Da se definiše udaljenost teške industrije od naseljenog područja, poljoprivrede, vodotokova, ▪ Da se zelenim pojasom definiše razgraničenje, ▪ Da se Opštini Zeta daju jasne smjernice valorizacije postojećih prirodnih resursa.
Odgovor	Primjedba se prihvata. U predlogu PPCG će se naglasiti potreba rješavanja problema zaštite životne sredine od utcaja rada asfaltnih baza I daće se smjernice za neophodno poštovanje udaljenosti asfaltnih baza I industije uopšte od naselja, vodoizvorišta, vodnih tokova, poljoprivrednog zemljišta i dr.
181.	29.04.2024. 04-332/24-1643/279 Saim Gjenasaj
Primjedba	– Promjena načina korišćenja zemljišta u zahvatu DUP Pinješ – Borova šuma, van granice obalne linije 100 m u moguće socijalno poželjne namjene Strategije razvoja turizma sa prihvatljivim urbanističkim indikatorima. – Poželjna namjena Turizma – T2; Mješovita nemjena, stanovanje srednje gustine, stanovanje male gustine. – Da se preporuči timu IiD PUP opštine Ulcinj da se ista promjena uradi u tekstualnom i grafičkom dijelu.

Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
182.	29.04.2024. 04-332/24-1643/432 Desanka Štilet
Primjedba	Primjedba u vezi granice naseljenog područja koja je definisana planskim dokumentom u okviru sela Lješevići u KO Lješevići opština Kotor. Granice budueg razvoja sela Lješevići su ograničene na prostor između sadašnjeg naseljenog dijela, uz put koji nastavlja iz sela duž kojeg je već izgrađeno dosta objekata. Granice naselja su do granice imanja. Molba da se parcele u zahvatu KO Lješevići pored puta predvide za stanovanje I dalji razvoj sela Lješevići u pogledu stanovanja i turizma.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
183.	29.04.2024. 04-332/24-1643/279 Adv. Bosko Lalicic
Primjedba	– Zahtjev da se usaglasi DPP za koridor DV 400kV s optičkim kablom od CG primorja do Pljevalja i podmorski kabal 500kV sa optičkim kablom Italija - CG od 2011 sa pisanim dijelom Plana na način da se ispravi grafički dio za dio koridora kod naselja Đurđevića tara tako da koridor DV prolazi iznad sela, iznad kanjona kroz zaravnjeno i nenaseljeno tlo u državnom vlasništvu. – Trenutno je u grafičkom prilogu dat drugačiji prikaz koridora od onog u tekstu, tako što prolazi gotovo istom trasom sadašnjeg nelegalnog 110 kV DV kroz selo.
Odgovor	– Primjedba nije osnovana. Izmjene se odnose na DPP DPP za koridor DV 400kV s optičkim kablom od CG primorja do Pljevalja i podmorski kabal 500kV sa optičkim kablom Italija -CG od 2011, pa je potrebno uputiti nadležnom Ministarstvu inicijativu za njegovu izmjenu.
184.	08.05.2024. 04-332/24-1643/282 Vido Zenović
Primjedba	– U timu je neophodno učešće stručnjaka humanističkih nauka – antropologija, sociologija grada, nauka o prostoru. – Uglavnom korišćenja aksiomatska metoda – ono što se usvaja kao istinito. Politički aksiomi evroatlantskih integracija, ekološka država, socijalne pravde su implemenirani u plan. – Obrađivači nisu imali adekvatne ulazne podatke (popis, broj nelegalnh objekata, crne tačke u prostoru). – Nije dovoljno korišćena metoda sinteze. – Ugrožena je poljoprivreda nelegalnom gradnjom, erozijom, nebrigom. – Prihvatiti preporuke Generalne skupštine Evropske federacije ruralnog turizma i utvrditi kriterijume poljoprivredno-turističkog domaćinstva – Neophodno uključiti stručnjake iz oblasti termotehnike i voditi računa o pasivnoj klimatizaciji. – Svi novi izgrađeni objekti koji imaju više od 4 stambene jedinice moraju imati centralni sistem klimatizacje. Skinuti spoljne jedinice. – Plan mora biti naredbodavan a ne deklarativan. – Trasu gasovoda definisati podmorskim putem. – Po regijama definisati koeficijente za GP. – Definisati trasu autoputa uz kompromis sa domicilnim stanovništvom.

	– Zaštititi rtove od izgradnje. – Zabraniti gradnu na ostrvu Školj. – Spasiti Buljaricu, Lučice, Drobni pijesak, Kamenovo od budvanizacije. – Zabraniti gradnju 100 m od mora. – U turističkim naseljima da bude na jednog gosta minimalno 100m^2 zelene površine. – Definisati razvoj niže planske dokumenatcije na način da ne može biti proizvoljno tumačena na lokalnom nivou. – Da nema izgradnje puteva do egzotičnih plaža sem pješačkih staza. – Da svaki novoizgrađeni objekat mora sadržati projekat fizike i kod tehničkog prijema neophodno je priložiti energetski pasoš. – Ukoliko naredbodavno date neće biti potrebna studija implementacije PPCG koja će razvodniti i onako slabo definisane naredbe.
Odgovor	– U timu su zastupljeni stručnjaci kako je traženo u Javnom pozivu za izradu PPCG. – Pri izradi plana korišćeni su svi raspoloživi podaci u državi, strategije razvoja, bazne studije, informacije sa nivoa nadležnih ministarstava, baznih institucija, opština. – Popis stanovništva – U pripremi nacrta plana korišćeni su podaci prethodnih popisa stanovništva i svi raspoloživi podaci i projekcije Monstata koji se odnose na period 2011-2021. Nacrt plana je urađen u junu 2023.g. usvojen u oktobru 2023.g a rezltati popisa 2023.g. će se uključiti u Predlog plana (već su uključene). – Brojem nelegalnih objekata ne raspolažu tačno ni opštine ni nadležno ministarstvo. Važan zadatak je utvrditi zone nelegalne izgradnje i broj nelegalnih objekata u svim opštinama, što je poseban projekat. Zakon o legalizaciji objekata treba da usmjeri dodatno rješavanje ovog problema. U PPCG se iskazuje strateški stav o potrebi hitnog rješavanja ovog problema. U Predlogu Plana će se dati preporuke za legalizaciju objekata. – Stav o ugroženosti poljoprivrednog zemljišta nelegalnom gradnjom je već istaknuta u Nacrtu plana. – U toku je izrada Zakona o zemljištu i u toku izrade Predloga plana će se izvršiti usaglašavanje u vezi kriterijuma i mogućnosti korišćenja kategorije poljoprivrednog zemljišta u turističke svrhe. – Klimatizacija nije predmet ovog planskog nivoa. – Klimatizacija i novi izgrađeni e u opštem smislu definišu u okviru energetske efikasnosti.Biće dodato u smjernicama za sprovođenje plana. Napomenuta je u opštem smilslu u okviru vizije razvoja i u oblasti energetike. – Plan je po svojoj suštini naredbodavan ali se u Predlogu plana to može naglasiti. – Trasa gaovoda se ne definiše u PPCG jer je potrebno dodatno uraditi detaljne analize, mogu se dati samo opšte smjernice u smislu očuvanja naselja, stanovništva i životne sredine. – U PPCG se daju opšte smjernice za definisanje GP u smislu racionalnog korišćenja, infrastrukturnog opremanja, stvaranja humanih urbanih sredina sa zelenim površinama i ukazuje se na obavezu da se na detaljnijem planskom nivou, PUP opštine i detaljna planska dokumentacija u skladu sa novim Zakonom) racionalno i primjereno prirodnoj sredini definišu parametri za izgradnju. – Koridori saobraćajnica se razmatraju u transparentnom procesu i uključeno je domicilno stanovništvo što će biti obezbijeđeno na kraju izrade plana. – Zaštita rtova je definisana kroz PPPN za Obalno područje a u PPCG se daju opšte smjernice za zaštitu uskog obalnog pojasa. – Ostrvo Školj, Buljaricu, Lučice, Drobni pijesak, Kamenovo su predmet izrade PUP-a opštine Budva. U PPCG se ne govori o izgradnji na tim područjima ali se pominju kao turističke atrakcije prije svega zbog prirodnih plaža. PPCG ne određuje detaljno GP osim površine naselja. – Zabrana gradnje u pojasu 100 m je definisana u okviru PPPN za Obalno područje. – Zelena površina u turističkim naseljima se definiše kroz nižu plansku dokumentaciju i u skladu sa odgovarajućim pravilnicima. – Niža planska dokumentacija će biti definisana kroz izmjene Zakona o planiranju i izgradnji objekata.

	– Prihvata se stav da se zadrže staze do prirodnih plaža. – Istaći će se neophodnost primjene energetske efikasnosti kod izgradnje objekata i mogućnost sertifikata. – Implementacija plana je izražen problem u prethodnom periodu. U Predlogu plana će se istaći potreba kontrole sprovođenja svih strateških usmjerenja u PPCG, u svim sektorima i od strane svih nadležnih institucija. Na implementaciji moraju raditi Vlada CG, resorna ministarstva i sve opštine u Crnoj Gori u međusobnoj komunikaciji i kordinaciji.
185.	08.05.2024. 04-332/24-1643/294 Petar Popović
	– Idejnim rješenjem su razmatrane dvije varijante regionalnog puta Čevo – Nikšić, Istočna varijanta (Lastva, Paprati) koja iznosu 23 km i zapadna varijanta (Ubli, Bijele Poljane) iznosi 29 km. Usvojena je istočna varijanta (Lastva, Paprati). – Zapadna varijanta ipak predstavlja bolje rješenje sa stanovišta opslužnosti lokalne mreže nekategorisanih puteva jer je moguće povezivanje makadamskih puteva koji vode do privatnih posjeda lokalnog stanovništva. – Takođe, zapadna varijanta se poklapa sa postojećim koridorom regionalnog puta što olakšava izvođenje radova (što nije slučaj sa istočnom varijantom). – Nedostatak istočne varijante je i mjesto i način priključenja na M-3 DG-Nk. Iznad tunela Paprati se planira izgradnja kružnog toka od kojeg bi se odvajali kraci za priključenje na M3. Konfiguracija terena je nepristupačna i zahtjevna sa stanovišta nivelisanja. – Isto tako, sa socijalnog, funkcionalnog stanovišta i mogućnosti izvođenja i dinamike radova neuporedive su prednosti zapadne varijante. – Imajući u vidu sve navedeno, zahtjev da se usvoji zapadna varijanta kao konačna trasa regionalnog puta.
	Primjedba se ne prihvata. U skladu sa PUP opštine Nikšić u PPCG se predlaže istočna varijanta sa priključkom na magistralni put denivelisanom raskrsnicom u zoni Prijekog brda. U narednom periodu se predlaže rekonstrukcija regionalnog puta R17.
186.	10.05.2024. 04-332/24-1643/305 Vladimir Miličković
Primjedba	– PUP Herceg Novi planira sekundarnu saobraćajnicu kao krak planiranog autoputa i prelazi preko velikog broja građevinskih parcela, zatim je planirano da zaroni ispod nivoa mora kroz podvodni tunel i da izroni na poluostrvo Luštice. Zaključak da je plan preambiciozan pa se predlaže da se ovaj krak ukine i parcelama vrati turistička namjena kako je bilo planiramo kroz DUP Kumbor – Herceg Novi. – Plan ne tretira parcele neposredno iznad plaže Lučice u Petrovcu koje su najinteresantnije za gradnju i ne postoji bilo kakav oblik zaštite biodiverziteta i kulturnih dobara. Plan ne ulazi u detalje iznda magistralnog puta i iznad tunela
Odgovor	Primjedba nije osnovana. PPCG nije razmatrao sekundarnu saobraćajnicu kao krak planiranog autoputa već je ona planirana kroz PUP Herceg Novi pa je potrebno zahtjev uputiti prema tom planskom dokumentu.
187.	10.05.2024. 04-332/24-1643/306 Magdalena Sindik
	Primjedba je dostavljena nepotpuna,izostavljen je dio sa konkretnim zahtjevom pa stoga nije jasna za razumijevanje problematike
188.	10.05.2024. 04-332/24-1643/307 Božidar Mitar Raičković

Primjedba	– Vlasnik k.p u Tološi 2 od kojih je 78,2% planirano za javne namjene od čega jedan dio kao zelena površina. Time je obezvrijeđena vrijednost zemlje i da je velika zelena površina neprimjerena za prigradsko naselje male gustine stanovanja gdje su uglavnom privatne kuće sa dvorištima i okružene zelenilom. – Zahtjev da se ta površina ili dio nje namijeni za stanovanje.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
189.	10.05.2024. 04-332/24-1643/308 dr Snežana Dragićević
Primjedba	– U dijelu Sektorske projekcije Rudarstvo, Industrija, istraživanje ugljovodonika potrebno je preformulisati tekst na strani 38,39,40 na način kako je dato u primjedbi. – U SPU istaknuto je da u aktivnosti otvaranja rudnika i kamenoloma dovele do brojnih konflikata, i velikih negativnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi, pejzaž itd. Predloženo je da se dodijeljene koncesije i Ugovori preispitaju a ne respektuju kako je to rečeno u Nacrtu PPCG. – Dat je osvrt na SPU sa komentarima na tekst na stranicama 67, 140, 167/168,169, 171/172, 174. – Generalni zaključak je da se u poglavlju Rudarstvo, Industrija, istraživanje ugljovodonika nije dovoljno vodilo računa o principima razvoja koji se odnose na očuvanje i zaštitu zdravlja stanovnika, životne sredine, očuvanja resura i prostora. – Ovo poglavlje nije usklađeno sa SPU pa je potrebno izvršiti korekcije. – Potrebno je jasno navesti ograničenja/zabrane za otvaranje površinskih kopova i izgradnju prerađivačkih postrojenja i otvaranje deponija/jalovišta potencijalno opasnog i neopasnog otpada za koje postoje dokazana ograničenja u SPU, kao što je rudni rejon planine Bjelasice. – Planski dio, Turističke zone, 3 Zona Budva str 75, Na području Buljarice je potrebno precizirati na koji vid turizma se misli s obzirom na prisustvo rijetkih ekosistema i bogatstvo biljnih životinjskih vrsta. Oni su važno IPA i Emerald područje. Zaštita područja Buljarice sa akcentom na njeno zaleđe je ključno za održivi razvoj uz jasno definisanje granica i mjera zaštite, uz upravljačke i kozervatorske mjere za revitalizaciju. Prisutno je i kulturno nasljeđe kao dodatni argument za strogu zaštitu i važno za razvoj turizma. – Hidroelektrane str. 168: Iz PPCG je potrebno isključiti rijeku Komarnicu i njenu širu okolinu iz svih budućih planova koji su u vezi sa prenamjenom prostora i izgradnjom HE. Komarnica je nacionalno zaštićeno područje: Spomenik prirode zajedno sa ostatkom kanjona rijeke Pive i kao Park prirode/Regionalni park uz Dragišnjicu koja je u blizini. Bilo kakav gradna HE bi kršila Zakon o zaštiti prirode. Ima važnost I kaoEmerald područje kao važno područje biodiverziteta i planiranje izgradnje bi kršilo Bernsku konvenciju. Postojeće procjene uticaja na životnu sredinu za Komarnicu ne obuhvata adekvatnu procjenu. Takođe je prepoznato kao IPA , IBA područje, jedan dio KBA Durmitora, buduće NATURA 2000 područje te potencijalno UNESCO područje.
Odgovor	– Primjedba se prihvata. Iako je i u Nacrtu PPCG jasno ukazano na potrebu stroge zaštite životne sredine pri dodjeljivanju koncesija i eksploatacije mineralnih sirovina, što je između ostalog predviđeno zakonskom regulativom. Zbog uočenih problema u prethodnom periodu i nepoštovanja zaštite prostora životne sredine i stanovništva, u Predlogu plana će se dodatno istaći smjernice za strogu zaštitu i kontrolu prostora i stanovništva na područjima potencijalne eksploatacije mineralnih sirovina. – U slučaju Buljarice, misli se na turizam u zaštićenim područjima. Detaljna namjena će se razmotiriti u okviru PUP opštine Budva.Postojanje plaže Buljarica na kojoj je već prisutan kupališni turizam, podrazumijeva korišćenje u turističke svrhe. – Primjedba se djelimično prihvata. Kada je u pitanju izgradnje HE Komarnica, na strani 169 je rečeno sljedeće:

	“HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, treba da omogući realizaciju ambicioznih planova izgradnje novih obnovljivih izvora električne energije (fotonaponske, vjetroelektrane...). Projekat HE Komarnica je najspremniji u tehničkom smislu za realizaciju, međutim sa aspekta zaštite prostora i uticaja na životnu sredinu, nema podršku od strane institucija nadležnih za zaštitu životne sredine. S obzirom na potrebu da se svi zahtjevi stroge zaštite prostora i životne sredine ispune, što je iskazano i u procesu pripreme Nacrta PPCG, predlaže se donosiocima odluka, nadležnim institucijama i Vladi, da se u periodu Javne rasprave razmotre sve dileme po pitanju izgradnje HE Komarnica i u interesu razvoja države donese konačno rješenje. Uvažavajući nesporan veliki značaj HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, a sa druge strane ekološke zahtjeve i zahtjeve zaštite prostora, za konačno donošenje odluke o izgradnji HE Komarnica, važno je da se u okviru projektne dokumentacije i prateće procjene uticaja na životnu sredinu donesu zaključci od nadležnih institucija Crne Gore.”
190.	10.05.2024. 04-332/24-1643/312 17.05.2024. 04-332/24-1643/371 Martin Slavković
Primjedba	– Implementirati princip stroge zaštite prostora koji je u dobroj mjeri ugrožen divljom gradnjom.Devastacija naročito prisutna na području Bjelasice, Komova, Prokletija razvojnih resursa sjevera, i prijeti da neće biti valorizovan na odgovarajući razvojni način. Treba koristiti iskustva Austrije, Švajcarske, dijelom Francuske i Njemačke. – Prilikom izgradnje teba poštovati princip tradicionalne gradnje uz primjenu novih tehničkih rješenja energetski prihvatljivih objekata. Proklamovati gradnju tradicionalmim građevinskim materijalom uz strogo poštovanje prirode, voda za piće, rijeka i rječica, potoka, vrela itd. – Propisati najstrožije principe zaštite vodnih područja izvorišta gradskih vodozahvata iz kojih se stanovništvo snabdijeva vodom. – Eksploatacija šuma u velikoj mjeri vrši devastaciju prostora i posebno se uništavaju izvori i biodiverzitet. Projekti eksploatacije moraju imati predviđeno strožije uslove uz obavezno mišljenje institucije za zaštitu prirode. – Aerodrom Berane planirati aktiviranje kao regionalnog NATO Centra za vanredne situacije gdje bi se mogle nalaziti obučene jedinice i centri za obuku za slučaj požara, poplava i dr. Sadržaji takvog centra mogu služiti za multidisciplinarne obuke jedinica NATO-a doprinijelo većoj zaposlenosti na sjeveru i smanjenje migracije. – Planom planirati regionalni put Lubnice-Kurikuće-Mojkovac jer je jedino njegovom izgradnjom moguća ekonomska valorizacija skijališta na području Bjelasice a koja se grade u opštinama Bijelo Polje, Kolašin i Mojkovac.
Odgovor	– Problem divlje gradnje i u Nacrtu PPCG definisan kao ozbiljan problem za sve lokalne samouprave i državu. Rješavanje problema nelegalne izgradnje mora se hitno i sistemski rješavati u skladu sa novim zakonom o legalizaciji objekata i u skladu sa određenom planskom dokumentacijom, pri čemu se moraju jasno definisati kriterijumi koji se objekti mogu legalizovati a koji ne. – Planom su date Smjernice i pravci u arhitekturi Crne Gore. Vizija crnogorske arhitekture kroz dvije decenije teži očuvanju i valorizaciji postojećih arhitektonskih, kulturnih i prirodnih bogatstava, kao i osiguranju održivog korištenja nasljeđa i kulturne baštine, revitalizaciji postojećih naselja i gradskih jezgara, sa fokusom na renovaciju postojećih kvalitetnih struktura i integraciju novih kroz korišćenje savremenih tehnologija i principa održive arhitekture (green and sustainable design). Smjernice treba da podstiču da novi objekti odgovaraju na kontekst u kome nastaju volumenom, prostornom postavkom, razmjerom, proporcijama, dizajnom fasade, izborom savremenih, lokalnih materijala. Pored arhitektonskih elemenata, projekti takođe mogu podržati susjedni kontekst povezivanjem sa javnim prostorom i podržavanjem obrazaca cirkulacije korisnika. Poseban akcenat se stavlja na energetsku efikasnost novoizgrađenih struktura, kao i primjenu svih modernih principa izgradnje i prerade iskorištenih materijala, štednje resursa i energije.

	– PPCG je u poglavlju Projekciju razvoja vodoprivrede dao smjernice za Korišćenje voda, Zaštita kvaliteta voda, Zaštita od štetnog dejstva voda. – U Predlogu plana će se dodatno naglasiti potreba kontrole devastacije šuma, što se očekuje i od tekućih Izmjena zakona o šumama. – Planom je predviđen Aerodrom u Beranama u 4D kategoriji. – Primjedba se djelimično prihvata. Trasa je unešena kao turistički put a kategorizacija će se definisati u zavisnosti saobraćajnih parametara, što je u nadležnosti Uprave za saobraćaj.
191.	13.05.2024. 04-332/24-1643/315 Slobodan Mitrović
Primjedba	Trenutno važećim PPOB predviđena je mješovita turističko stambena izgradnja uz Topliški put na k.p. u zahvatu Prijevor II Budva čiji su vlasnici 6 porodica Mitrović. Tendencija širenja Budve je duž Topliškog puta prema Akva parku kao centralnom sadržaju i ostvarivanju veza sa naseljima Prijevor, Seoce, Svinjište, Podlastva. Molba da isto planirano stanje ostane i u PPCG kako je planirano i u PPPN OP.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu. Zahtjev je potrebno uputiti resornom Ministarsvu i Obrađivaču PUP-a opštine Budva.
192.	13.05.2024. 04-332/24-1643/316 Veselinka Leković
Primjedba	– Molba da se uvrsti staro jezgro sela Boljevići – Virpazar, Crmnica u GUP i PUP Bar kao područje koje treba urbanizovati, napraviti put i zaštititi arhitekturu i pejzažnu vizuru u procesu obnove. – Inicijativa da u novom Zakonu o planiranju se predvidi kategorija zaštićenih područja koje predlažu građanske zajednice, MZ i sl. a koje najbolje poznaju teren u kojem žive. Oni bi predlagali sadržaje a resorno ministarstvo planskom dokumenatcijom uobličila područje čime bi se sačuavo kulturni identitet i dobio dodatni podsticaj i saradnja sa stanovništvom. – Do sad je postojala zaštita na nivou državnog interesa kroz NP, stari grad, arheološko nalazište ili kroz planranje zahtjeva privatnih investitora kroz DSL i LSL. Zaštita i postavljanje kriterijuma za izgradnju i razvoj kod lokalnih zajednica van urbanog područja zakon nije prepoznao osim u smjernicama iz viših planova GUP ili PUP pa je svakom pojedincu dozvoljena gradnja po želji što stvara haos. Naročito se odnosi na sela i područja u zaleđu primorja.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. – Molbu da se uvrsti staro jezgro sela Boljevići – Virpazar, Crmnica u GUP i PUP Bar je potrebno uputiti Obrađivaču IiD PUP Bar. – Inicijativu prema Zakonu o planiranju prostora treba uputiti nadležnom Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine u čijoj nadležnosti je izrada Zakona. – Ruralni razvoj i prepoznavanje vrijednosti ruralnih prostora i njihovih specifičnih razvojnih uslova je jedna od prioritetnih tema održivog razvoja i važna komponenta ravnomjernog regionalnog razvoja Crne Gore. PPCG definiše opšte i posebne ciljeve ruralnog razvoja i smjernice za ruralni razvoj.
193.	13.05.2024. 04-332/24-1643/317 Dragan Mirović

Primjedba	1. Planirane i postojeće saobraćajne koridore i putne pojaseve predvidjeti za razvoj ostale infrastrukture (dalekovod, kablovski vod, optički kablovi, lokacije baznih stanica, gasovod, naftovod, regionalni vodovodi, ...) sa smjernicama za izgradnju navedene infrastrukture. 2. Po pravilu izbjeći planiranje (vođenje) trase i izgradnju gasovoda u trupu puta ispod kolovoza, osim u slučaju prolaska sa jedne strane saobraćajnice na drugu. 3. Za gasovodne mreže dati smjernice za GMRS (glavne mjerno-regulacione stanice) i MRS (mjerno-regulacione stanice) u smislu prostornih potreba i položaja u odnosu na ostale najmene površina (opšte i detaljne), kao i širine zaštitnih zona u zavisnosti od ranga gasovoda. 4. Dati mjere, smjernice i drugo za postizanje Posebnog-specifičnog cilja Zaštita postojećeg potencijala poljoprivrednoq zemljišta od dalje degradaciie iii pretvaranja u građevinsko zemljište. 5. Dati mjere, smjernice i drugo za postizanje Prioritetnog cilja u kratkom roku do 2030. Očuvanje i valorizacija raspoloživih poljoprivrednih površina u poljoprivredne svrhe (privođenje kulturi nekorišćenog zemljišta, sprječavanje njegovog daljeg pretvaranja u graševinsko zemljište. zaštita od eroziie, očuvanje plodnosti zemljišta i kvaliteta zemljišnih voda). 6. Jedan od Prioritetnih ciljeva u kratkom roku do 2030. je Povećanje površina koje se navodnjavaju za 50%, pa sa tim u vezi, a imajući u vidu da je za navodnjavanje potrebno obezbijediti značajne količine vode, dati smernice iz kojih izvora u kojim djelovima Crne Gore će se obezbijediti potrebne količine vode. 7. Kod Indikatora ostvarenja ciljeva, u indikatoru sačuvano poljoprivredno zemljište, posebno vrijedne površine koje se mogu privesti intenzivnoj obradi uz očuvanje plodnosti i zaštitu od degradaciie, u obrazloženju je rečeno: (,,ovo podrazumijeva potpuno kontrolisanu - ograničenu prenamjenu poljoprivrednog zemljišta, naročito u ravničarskom pojasu, tj. prenamjenu samo za potrebe razvoja proizvodnih djelatnosti tj. prerađivačkih kapaciteta (tzv. "green field" projekti) iii kapitalnih infrastrukturnih objekata."), praktično je na osnovu prethodno rečenog razvijati sve proizvodne djelatnosti i prerađivačke kapaciete, a u suštini bi to, prema mom mišljenju, trebalo da se odnosi samo na prerađivačke djelatnosti, prerađivačke kapacitete poljoprivrednih proizvoda. 8. Da bi se izbjegla ,,kreativna tumačenja", u Planu je neophodno dati definicije, ako nemamo naše, onda dati evropske iii druge precizne međunarodne definicije ruralnog (seoskog), agroturizma. 9. Imajući u vidu da se zakonskom regulativom ne stite najkvalitetnije bonitetne klase poljoprivrednog, obradivog zemljišta, a u skladu sa sugestijama koje sam prethodno naveo, treba dati smjernice za zašitu poljoprivrednog-obradivog zemljista, po regionima i po kulturama i klasama. 10. Dali smernice i mjere za razvoj, korišćenje i zaštitu šuma, sa vrlo jasnim odrednicama kada je u pitanju zaštita šuma kao dijela ambijenta koji je javno dobro svih građana, kao lokalnih zajednica, tako i svih građana Crne Gore. 11. Kada je u pitanju Razvoj lovstva predvidjeti kreiranje turističkih proizvoda spajanjem onih turističkih usluga iz domena usluga u ljetnjem periodu, kako u sjevernom, tako i u centralnom južnom regionu Crne Gore. 12. Preporučiti da se iz zakonske regulative i podzakonskih akata uklone kondo hoteli i slični oblici ,,turističkog" smještaja, jer to su praktično stambene zgrade, odnosno, to nije namjena turizam, već, stanovanje, zbog minimalnog dugoročnog doprinosa ekonomskim efektima u sektoru turizma. 13. Kada je u pitanju Racionalno utvrđivanje turističkih zona treba ih temeljiti na način da su ključni ograničavajuci faktori za utvrđivanje turističkih zona, zaštita postojećeg prirodnog i stvorenog ambijenta (kulturni pejzaž, agrarni pejzaž, ambijentalna cjelina, kulturno dobro i njegova zaštitna zona i drugi oblici prirodnih i stvorenih vrijednosti, koji čak i nisu formalno zaštićeni, a imaju određene vrijednosti), koji su sastavni dio nekog ambijenta koji je javno dobro, kako lokalne zajednice, tako i svih građana Crne Gore. 14. Kada se u pitanju Sekundarni turistički proizvodi, MICE (eng. Meetings, Incetives, Conferences and Events), Aktivni odmor (sportsko-rekreativni te različiti oblici turizma posebnih interesa) i Zdravstveni i wellness, treba prebaciti u Primarne turističke proizvode, jer isti mogu da omoguće veću i ravnomjerniju popunjenost smještajnih kapaciteta, odnosno cjelogodišnjeg turizma.

15. Kada je u pitanju Infrastruktura za aktivni odmor kroz PPCG zahtijevati da se kroz zakonsku i podzakonsku regulativu (Zakon o putevima) definišu sve vrste puteva, njihov putni pojas i zone i oblici zaštite, naročito planinske staze, lokalni, nekategorisani, poljski i šumski putevi kao vrlo značajna infrastruktura u domenu ponude aktivnog odmora u turizmu, a time resursa koji donosi ekonomske benefite.
16. U poglavlju SJEVERNI REGION Obuhvat regiona dopuniti da je sliv rijeke Tare pod zaštitom jer je uvršten u UNESCO Program MaB (Man and Biosphere) - Čovjek i biosfera.
17. U sjevernom regionu, ali i u drugim regionima zabraniti quad lure u zastićenim područjima,kako i na pašnjačkim i livadskim površinama, zbog uticaja na živi svijet i zbog stvaranja mogućnosti za razvoj erozije.
18. U poglavlju Poseban osvrt na zaštićena područja obuhvat zaštićenih područja dodati sliv rijeke Tare koji je uvršten u UNESCO Program MaB (Man and Biosphere) - Čovjek i biosfera. Takođe treba dodati i stećke koji su uvršteni u UNESCO baštinu.
19. U poglavlju Model rasta smještajnih kapaciteta u Crnoj Gori, a i na drugim mjestima zamijeniti termin privatni smještaj sa nekim drugim primjerenijim, jer su i hoteli i drugi oblici osnovnog smještaja u privatnom vlasništvu, pa se i oni mogu smatrati privatnim smještajem. Takođe termin hotelski smještaj zamijeniti sa terminom osnovni smještaj, hoteli i slični oblici smještaja.
20. U poglavlju Model rasta smještajnih kapaciteta u Sjevernom regionu do 2030. godine u Tabeli 5.5.4. Model rasta registrovanih smještajnih kapaciteta u Sjevernom regionu do 2030. godine kapaciteti ,,privatnom" smještaju,već danas su značajno manji od kapaciteta koji se oglašavaju na komercijalnim sajtovima (Booking.com i sličnih).
21. Shodno prethodno navedenom treba izvršiti i korekcije u Tabeli 5.5. 5 Indikatori održivosti turizma Crne Gore u 2019. i 2030. godini.
22. Na stranama 82 i 83 ukloniti poglavlje 9., jer ne odgovara tekstu koji slijedi, a poglavlje 9. se ponavlja kasnije na strani 83 sa tekstom koji odgovara naslovu poglavlja.
23. U poglavlju 9. ZONA DURMITOR I SINJAJEVINA SA KANJONOM TARE - Podzone Park prirode Piva, NP Durmitor, ruralno područje Pljevlja, Sinjajevina; (opštine Žabljak, Pljevlja, Plužine i Šavnik) Preporuke za razvoj: uskladiti razvoj skijališta i Razvojnih turističkih zona u opštini Žabljak Virak - Motički Gaj, i drugih zona sa uslovima i stavovima UNESCO vezanim za granice NP ,,Durmitor". ,,Pogodne zone za razvoj turizma su: Virak - Motički Gaj, Borje - Tepačko polje, Vrela, Njegovuđa, Uskoci, Čardak i Poljane, Pašina voda; manje zone: Tepca - Begovo polje, Borje, - pogodne za zimske sportove i smještajne kapacitete. Eko, etno i turizam u katunima je moguće razvijati u katunskim naseljima Durmitora, Sinjajevine i Podgore." Ove zone uskladiti sa uslovima i stavovima UNESCO. Uz poštovanje režima zaštite prostora u Nacionalnom Parku, moguće je unapređenje skijališta Savin Kuk. U Planu je neophodno uskladiti unapređenje skijališta Savin kuk sa uslovima i stavovima UNESCO.
24. U poglavlju 6) MJERE ZAŠTITE I PLANIRANJE RAZVOJA PREDJELA Ciljevi i smjernice razvoja i očuvanja predjela istaći da je predio. ambijent ili pejzaž javno dobro svih građana lokalne zajednice ali i svih građana Crne Gore, i kao takvo treba da uživa poseban tretman zaštite.
25. Pećina nad Vražjim virovima (Đalovića pećina) iako se nalazi u zaštićenom području Đalovica klisura (za koju je urađena ,,revizija" zaštite) nije posebno zaštićena, što je svojevrstan nonsens i kardinalan propust, slučajan ili namjeran, nadležnih organa, pa time ,,na tenderu izabrani izvodač radova" na uređenju ove pećine za turističku ,,valorizaciju" nije imao nikave formalne obaveze zaštite, što je između ostalog dovelo do toga da novootvoreni ulaz nije fizički zaštićen, što je dovelo do neovlašćenog, nekontrolisanog i protivzakonitog ulaska osoba koje su ispisivanjem ličnih imena i drugih natpisa na pećinskom, čime je isti u značajnoj mjeri devastiran.

Izvođač radova na uređenju ove pećine za turističku ,,valorizaciju" je u dijelu Đalovića klisure od zaseoka Đalovići pa sve do novootvorenog ulaza u navedenu pećinu bagerima i drugim građevinskim mašinama prokrčio ,,servisni" put za potrebe izvođenja radova na uređenju ove pećine za turističku ,,valorizaciju" i dovoženja građevinskog materijala i opreme, čime je u velikoj mjeri narušeno postojeće stanje prirodnog ambijenta i životne sredine zaštićenog područja Đalovića klisura.

Pećina nad Vražjim virovima (Đalovića pećina) iako se nalazi u zaštićenom području Đalovića klisura (za koju je urađena ,,revizija" zaštite) nije posebno zaštićena, što je svojevrstan nonsens i kardinalan propust, slučajan iii namjeran, nadležnih organa, pa time ,,na tenderu izabrani

	izvodač radova" na uređenu ove pećine za turističku ,,valorizaciju" nije imao nikave formalne obaveze zaštite, što je između ostalog dovelo do toga da novootvoreni ulaz nije fizički zaštićen, što je dovelo do neovlašćenog, nekontrolisanog i protivzakonitog ulaska osoba koje su ispisivanjem ličnih imena i drugih natpisa na pećinskom nakitu (salivu), čime je isti u značajnoj mjeri devastiran. Izvodač radova na uređenju ove pećine za turističku ,,valorizaciju" je u dijelu Đalovića klisure od zaseoka Đalovići pa sve do novootvorenog ulaza u navedenu pećinu bagerima i drugim qrađevinskim mašinama prokrčio ,,servisni" put za potrebe izvođenja radova na uređenju ove pećine za turističku ,,valorizaciju" i dovođenja građevinskog materijala i opreme, čime je u velikoj mjeri narušeno postojeće stanje prirodnog ambijenta i životne sredine zaštićenog područja Đalovića klisura. Možda je ,,revizija" zaštite bila i potrebna kako bi građevinska mehanizacija mogla da uđe u zaštićeno područje i da nesmetano radi. 26. Radi zaštite predjela i ambijenata treba u PP CG propisati izradu Studije vizuelnog uticaja planskih dokumenata, radova i(li)aktivnosti na konkretni ambijent. 27. Kada su u pitanju MREŽA I OBJEKTI INFRASTRUKTURE, razmotriti mogućnost formiranja trase sinskog gradskog javnog prevoza i(ili} sinskog međugradskog javnog prevoza kao sto je to slučaj okolini Trsta (Italija) iii na Azurnoj obali.Razmotriti mogućnost visećeg sinskog prevoza i kosih liftova u primorskim opštinama. 28. Kroz lekturu i korekturu tekstualnog dijela Plana uklonili sve termine koji nijesu u duhu crnogorskog jezika, kao sto su na primjer brojni kroatizmi i druge riječi i receničke konstrukcije koje nijesu u duhu crnogorskog jezika.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. 1. Uz planiranje saobraćajne infrastrukture istaći će se obaveza da se i ostala infrastruktura razvija u okviru tih koridora (za elektrokomunikacije je već istaknuto u Nacrtu plana). 2,3. U PPCG se samo strateški govori o gasovodu i eventualno korišćenje u budućnosti zavisi isključivo od potencijalnih nalazišta prirodnog gasa. U suprotnom, izgradnja skupe infrastrukture nije opravdana. U predlogu plana će se dati opšte smjernice koje bi se koristile u slučaju pronalaska prirodnog gasa i na osnovu togu odgovarajućih odluka sa nivoa Vlade Crne Gore. 4-9. Svi stavovi od 4-9 se podržavaju. Iako se i u Nacrtu plana ističe zaštita poljoprivrednog zemljišta od izgradnje i degradacije, u Predlogu plana će se dati dodatne smjernice za ruralni razvoj, agroturizam i mogućnost korišćenja određenih kategorija zemljišta u skladu sa tekućim prirpemama Zakona o zemljištu od strane nadležnog Ministarstva. 10,11. Iako su u Nacrtu naglašene smjernice za zaštitu šuma, u Predlogu plana će se dodatno istaći odrednice i režimi zaštite. 12. U PPCG se kao i u PPPN za Obalno područje Crne Gore jasno ističe stav da se zaustavi neracionalna “stanogradnja”, posebno u Primorskom regionu i Podgorici. Kategorizacija hotela je u nadležnosti Zakona o turizmu. Stručni tim ne podržava kategoriju kondo hotela ali se to mora promijeniti u navednom Zakonu. 13. U Predlogu plana će se dodatno stav o racionalnom utvrđivanju turističkih zona. 14. U Predlogu plana se može naglasiti MICE kao pogodan za sve regione i korišćenje prirodnih pogodnosti. 15. U Predlogu plana se može naglasiti da se kroz zakonsku i podzakonsku regulativu definišu nekategorisani putevi i ostalo u ponudi aktivnog odmora turizmu. 16. Obuhvat sjevernog regiona je dat prema Zakonu o regionalizaciji Crne Gore, a zaštićeni sliv Tare je pomenut i prikazan u okviru Zaštićenih područja prirode. 17. Jasan je štetan uticaj na pašnjake i livadske površine i živi svijet pa će se naglasiti u Predlogu plana u oblasti poljoprivrede. 18. Svi raspoloživi podaci su uključeni u Nacrt plana pa i navedeni a u Predlogu plana će se ažurirati sa podacima dobijenim od nadležnih institucija. 19-21. U Predlogu plana će se izvršiti određene korekcije. Primjedba koja se odnosi na kapacitete u privatnom smještaju se djelimično prihvata jer Institucije ne raspolažu preciznim podacima o broju ležaja. 22. Prihvata se primjedba.

	23. U pripremi Predloga plana izvršiće se usaglašavanje tekućom izradom PUP Žabljak. 24. U Nacrtu plana se ističe značaj očuvanja predjela sa više aspekata. Stručni tim ga doživljava kao javno dobro I može se naglasiti značaj i u tom smislu. 25. Za zaštitu i reviziju zaštite je nadležna Agencija za zaštitu životne sredine. Biće predloženo u predlogu plana. 26. Studija vizuelnog uticaja uglavnom se radi za konkretne projekte ili zahvate u prostoru za koje se kroz SPU na životnu sredinu procijeni potreba za dodatnim analizama. 27. Javni prevoz se ističe i u Nacrtu plana. U predlogu se može dati dodatna smjernica. 28. Lektura i korektura će se izvršiti u finalnom planskom dokumentu
194.	13.05.2024. 04-332/24-1643/319 Svetozar Bogavac
Primjedba	– Dokument je nerazumljiv u većem dijelu za običnog građanina – Katun Dolovi Lalevića u zoni NP Biogradska gora, KO Rovačko Trebaljevo u vlasništvu stanovnika opštine Mojkovac. . Do sad je postoja PPPN Bjelasica i Komovi i PPPN NP Biogradska gora koji su rađeni bez javnih diskusija i iz zatvorenih kancelarija. – Opština Mojkovac se nije interesovala za imovinu u svojini njenih stanovnika jer je do 1954.g. treitorija pripadala njoj a od tad Opštini Kolašin. – Potrebna revizija statusa, kategorije i režima zaštite NP Biogradska gora. – U PPCG se nigdje ne pominju na mapi turizma katun Dolovi Lalevića i ostali katuni na Bjelasici kao poseban turistički lokaliteti. – Da PPCG previdi mogućnost valorizacije privatne imovine u bilo kom obimu, razvojem poljoprivrede, turističkih kapaciteta, koliba, bungalova, kojima se ne narušava ambijent na tom lokalitetu. – Da se pored razvoja turizma na tom lokalitetu predvidi razvoj stočarstva kao što je bilo prije 20 godina jer je aktivnostima države i NP potpuno uništeno, ne može se držati stoka jer je za to potreban objekat za stanovanje i drugi pomoćni objketia tu gradnju ne dozvoljava NP. – Da se predvidi proširenje lokalnog pute koji prolazi kroz NP Biogradska gora, da bi moglo proći vatrogasno vozilo, u suprotno moglo bi doći do velike štete. – NP treba da je uređen, čist, da ga održava osoblje parka a ne lokalni stanovnici sa kojima je je loša saradnja i komunikacija. – Predlaže se da PPCG uvrsti u tekst navedeni lokalitet makar sa jednom rečenicom jer su stanovnici ovog područja ponašanjem određenih državnih organa i agencija i NP Biogradska gora a koji se finansiraju od novca poreskih obveznika, postali građani drugog reda koje niko nizašta ne pita.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. – PPCG nema nadležnost da vrši reviziju statusa, kategorije i režima zaštite Nacionalnog parka niti se bavi načinom upravljanja. Takođe, Plan se ne bavi privatnom imovinom i planiranjem lokalnih, seoskih puteva – Planom su definisane zone za razvoj turizma i date smjernice za budući razvoj ali se ne bavi planiranjem detaljnih lokacija što pripada planu nižeg planskog nivoa. – U Planu je definisan koncept razvoja poljoprivrede (svih vrsta poljoprivredne djelatnosti) i turizma.
195.	13.05.2024. 04-332/24-1643/320 Duško Marković
Primjedba	1. Saobraćajnice na jugu odavno prevaziđene po svom kapacitetu.

	2. Nova magistrala koja bi se gradila iznad primorskih gradova i imala bi funkciju obilaznica. Ona se može planirati kao dio nekog budućeg primorskog autoputa prvo kao magistrala pa onda da se ide na dupliranje kapaciteta kada se za to steknu uslovi. 3. Izgradnja magistrale Cetinje - Nikšić, posebno u dijelu Cetinje - Čevo mogla bi da bude osnova za jednu takvu saobraćajnicu koja bi išla od Dragalja, preko Čekanja, Belvedere, preko Dubova ka Virpazaru, prema Ostrosu i Krajini, tunelom kroz Rumiju bi se izašlo u Krute. Ovim bi se trajno riješio problem tranzita. 4. Jadransko - jonski autoput se projektuje nezavisno od domaće putne mreže trasom koja nije primorska ni centralna, niti povezuje ijedan grad u CG i usmjerava se ka Trebinju. Trasa bi trebala da ide od Božaja, pored Tuzi, ispod brda Dečić,da se nastavi na bulevar preko Konika i Vrela Ribničkih a dio je glavne saobraćajne osovine u Podgorici čiji je dio Buč Sv. Petra. Na zapadu treba da ide maršutom budućeg bulevara Mihaila Lalića, preko Mareze pa postojećom magistralom za Nikšić, dok funkcije magistrale mogu preuzeti put Velje brdo, Spuž, Danilovgrad, Ostrog ka Nikšiću. Trase Jadransko jonskog autoputa i Bar Boljare autoputa treba povezati kružnim autoputem oko Podgorice. 5. Planirana dionica autoputa Smokovac – Grbavci je problematična jer se istom trasom pruža više AP iz više pravaca pa bi došlo do zagušenja. 6. AP Bar Boljare na jugu od Podgorice treba da se kreće u produžetku ili postojeće magistrale 4.jul ili Bulevara J.B. Tita. Najizazovniji je prelaz preko Skadarskog jezera pa bi nasip zapadno od postojeće pruge i ostrva Lesendro, novi most pa tunel zapadno od Virpazara bilo dobro rješenje. 7. Na zapadu od Nikšića se stalno forsira maršuta ka Trebinju i dalje prema Čapljini. Ta maršuta ne postoji u važećim planovima BiH a maršuta preko Bileće i Stoca je neuporedivo kraća i svi je koriste. Autoput u BiH je već stigao skoro do Mostara i planirana je petlja Sevaš nedaleko od Stoca. 8. Na sjeveru put Mateševa treba razmisliti da li je bolje ići na pun profil autoputa ili na magistralu Mateševo – Andrijevica sa tunelom ispod Trešnjevika. 9. Zašto se glavna transferzala sjever – jug planira toliko istočno jer bi time ogromna teritorija sjeverno i zapadno od nje ostali previše udaljeni od koridora. 10. Ako bi se nastavilo sa autoputem kroz Vasojeviće onda bi trebalo razmisliti o jednom kraku koji bi išao ka Mojkovcu i približio krajeve koji su ostali zapostavljeni. 11. Magistrala Mojkovac - Đurđevića Tara - Pljevlja zaslužuje temeljnu rekonstrukciju sa izgradnjom tunela i galerija novim mostom na Đurđevića Tari, na Bistrici prema Crnim Podima čime bi se značajno put skratio. Razmisliti o produžetku puta niz Taru ka Šćepan polju. 12. Magistrala Vojnik-Šavnik zaslužuje konačno rješenje. 13. Potreban veliki apel i akivnosti ka BiH da se napravi nova magistrala Šćepan Polje -Foča i poboljša veza prema Sarajevu.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. 1. Saglasni sa konstatacijom. 2. U ove svrhe planirana je brza saobraćajnica. Obilaznice primorskih gradova su sastavni dio brze saobraćajnice. S obzirom na terenske uslove, neracionalno je raditi po predlogu. Ovakav pristup znači više nego dvostruko skuplje finalno rješenje. 3. PP CG daje rješenja mreže autoputeva na koje se vezuju magistralni putevi. 4. U toku je izrada i analiza idejnih rješenja koje obavlja Monteput a koji će detaljnije sagledati trasu autoputa. Bulevari su gradske saobraćajnice koje ne mogu biti djelovi autoputa. 5. U toku je izrada i analiza idejnih rješenja koje obavlja Monteput a koji će detaljnije sagledati trasu autoputa. 6. U toku je izrada i analiza idejnih rješenja koje obavlja Monteput I koji će detaljnije sagledati trasu autoputa. Bulevari su gradske saobraćajnice koje ne mogu biti djelovi autoputa. 7. U toku je izrada i analiza idejnih rješenja koje obavlja Monteput a koji će detaljnije sagledati trasu autoputa.

	8. Urađene studije pokazuju da saobraćajno opterećenje zahtijeva puni profil profil autputa. 9. Radi se o davno ustanovljenim koridorima nakon izvršenih analiza. 10. Mreza autoputeva se dopunjuje mrežom magistralnih puteva koji se vezuju na autoputeve, 11. Magistarla je u ingerenciji Uprave za saobraćaj. U smjernicama PPCG biće date preporuke za rekonstrukciju svih magistralnih i regionalnih puteva. 12. Nije u ingerenciji ovog plana već je predmet razmatranja u okviru PUP Šavnik 13. U tekstu će biti naglašen apel za rekonstrukciju ovog putnog pravca.U toku je projektovanje veze novog mosta preko Tare do graničnog prelaza Paklice.
196.	13.05.2024. 04-332/24-1643/321 Jelena Parapid
Primjedba	– Zahtjev da se smanje zeleni koridori koji zalaze u teritoriju KO Glavatičići i ostane po namjeni građevinsko područje kao što je predviđeno kroz PUP Kotor. Sam PPCG ovo područje tretira kao zelenu površinu. – U dijelu saobraćajna infrastruktura treba predvidjeti cestu, alternativnu postojećoj koja bi doprinijela razvoju sela Donjeg Grblja i ruralnog turizma. – U planu ne postoji dokumentacija u pogledu vodovodne i kanalizacione infrastrukture što treba ispraviti i predvidjeti planom.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. U dijelu saobraćajne infrastrukture, Plan se ne bavi planiranjem lokalnih puteva, pa zahtjev treba uputiti nižem planskom dokumentu. U PPCG postoji grafički prilog Plan Vodosnabdijevanja i hidrotehničke infrastrukture ali se ne bavi detaljnim planiranjem kanalizacione i vodovodne infrastrukture na lokalnom nivou.
197.	13.05.2024. 04-332/24-1643/322 Jelena Parapid
Primjedba	Parcela u zahvatu KO Škaljari je kroz PUP Kotor predviđena kao zelena površina što je nelogično je granična parcela u namjeni građevinsko područje. Smjernica plana je da naselja trebaju da se šire neposredno uz postojeće objekte pa prenamjena ne bi ugrozila cilj plana. Zahtjev da se k.p. prenamijeni iz zelene površine u građevinsko područje kao bi se mogle vršiti izmjene u planovima nižeg reda.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
198.	13.05.2024. 04-332/24-1643/323 Jelena Parapid
Primjedba	Molba da se k.p. u zahvatu KO Nikovići, opština Kotor, prenamijeni u mješovitu namjenu – turistički apartmani i stanovanje srednje gustine. Ovim se ne bi ugrozio zeleni koridor uz MR2 jer se nalazi na oko 150 m od saobraćajnice.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
199.	13.05.2024. 04-332/24-1643/324 Nataša Mikijelj

Primjedba	Molba u ime žitelja i vlasnika privatnog zemljišta na teritoriji Donjeg Grblja da u režimu zelenih prodora omogući valorizacij zemljišta u privatnoj svojini. Zemljište se nalazi u zahvatu KO Zagora, Ko Krimovice, KO Višnjevo, KO Glavatičići. Molba da se predvidi fleksibilni tip zelenih prodora kako bi se omogućio veći stepen izgrađenosti zemljišta i stvorili uslovi za razvoj ruralnog turizma. Planom nije pedviđena hidro infrastruktura tj. Izgradnja vodovodne I kanalizacione mreže. Područje plaže Žukovice treba predvidjeti kao ruralni turistički potencijal I prenaminei iz zelene površine u građevinsko područje.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa. U PPCG postoji grafički prilog Plan Vodosnabdijevanja i hidrotehničke infrasrukture ali se ne bavi detaljnim planiranjem kanalizacione i vodovodne infrasrukture na lokalnom nivou.
200.	13.05.2024 04-332/24-1643/326 Zoran Jaćimović
Primjedba	Inicijativa za izmjenu i dopunu DUP Čanj za k.p. u KO Mišići, što treba proslijediti prof.dr.Svetislavu Popoviću, kao rukovodiocu izrade PUP Bar.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Ne odnosi se na PPCG.
201.	13.05.2024 04-332/24-1643/327 Stevan Midorović
Primjedba	Molba u ime žitelja i vlasnika privatnog zemljišta na teritoriji Donjeg Grblja da se u režimu zelenih prodora omogući valorizacij zemljišta u privatnoj svojini. Zemljište se nalazi u zahvatu KO Zagora, Ko Krimovice, KO Višnjevo, KO Glavatičići. Molba da se predvidi fleksibilni tip zelenih prodora kako bi se omogućio veći stepen izgrađenosti zemljišta i stvorili uslovi za razvoj ruralnog turizma.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
202.	13.05.2024 04-332/24-1643/328 Aleksandra Janičić
Primjedba	– Predviđena saobraćajna rješenja brze saobraćajnice koja se pominje kao zaobilaznica oko primorskih gradova potpuno devastira prirodno i kulturno istorijsko područje Boke Kotorske i posebno sela Grblja. Predložena trasa i planirani radovi ugržavaju ambijent,sela,uslove života, resurse, biodiverzitet, izvorišta – Planirano rješenje je preagresivno u odnosu na morfološke karakteristike prostora i estetske vrijednosti i univerzalnu vrijednost Prirodnog i kulturno istorijskog područja Boke. – Dokument treba da naglašava izazove kao što su urbanizacija i predlaže strategijske ciljeve razvoja koji uključuje očuvanje lokalnog identiteta i prirodnih resursa, promocija alternativnih oblika turizma i zaštitu kulturnog nasljeđa i revitalizacija sela Grblja. – Pitanje saobraćaja kroz cijeli Zaliv zahtijeva ozbiljniji pristup i senzibilnija rješenja i integralno sagledavanje različitih vidova saobraćaja. – Planom treba izbaciti brzu saobraćajnicu i iz svih važećih planskih dokumenata opštine Kotor i PPPN OP. – Prolazak brze saobraćajnice je nepromišljena ideja a posebno zabrinjavajuće je neplansko asfaltiranje Grblja i Boke Kotorske čime se pretvara u tranzitnu zonu. – Posebno je nerazumno sa stanovišta planiranja Jadransko jonske magistrale u zaleđu koja povezuje Hrvatsku i Albaniju i doprinese rasterećenju saobraćaja duž jadranske magistrale.

	– Za razvoj Grblja neophodno je izraditi nove planske dokumente u odnosu na realnost posljednjih 10 godina koji bi predložili program razvoja zasnovan na očuvanju lokalnog identiteta i priodnih resursa, promociji alternativnih oblika turizma i zaštitu kulturnog nasljeđa.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U fazi Javne rasprave na Nacrt PPCG, MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu. Na osnovu tih dodatnih analiza u Predlogu PPCG će se predložiti optimalni koridor na način da ne ugrožavaju zaštićena područja i postojeća naselja. Primjedba je neosnovana – protivni da se planom treba izbaciti brzu saobraćajnicu i iz svih važećih planskih dokumenata opštine Kotor i PPPN OP.
203.	13.05.2024 04-332/24-1643/329 Angelina Božinović
Primjedba	Nacrtom PPCG k.p. u zahvatu KO Motički gaj, opština Žabljak, se nalaze u namjeni Ostale prirodne površine. Molba da se izvrši prenamjena i da se iste obuhvate granicom nekog plana nižeg reda kako bi se omogućila izgradnja objekta u funkciji turizma.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
204.	15.05.2024 04-332/24-1643/336 Miloš Šuster
Primjedba	– Sa usvajanjem plana se kasni 4 godine bez valjanog obrazloženja sa posljedicama na prostor, naročito u primorskom dijelu koji se devastira pa je realno planiranje onemogućeno i budući planovi će biti sanacioni. – Zakonom o planiranju rukovodi rukovodilac koji određuje stručni tim što se pokazalo neefikasnim ali i sa negativnim posljedicama na kvalitet plana. – Nema valjanog prostornog plana bez Plana razvoja kako je definisano Ustavom Crne Gore. – Kašnjenjem usvajanja PPCG uslovilo je da nije donijet Plan generalne regulacije koji bi donekle spriječio haos. – Osnovni zahtjev mora biti precizna definicija saobraćajnih koridora. Trenutno ne postoji ideja kuda provući brzu saobraćajnicu. – Sve planirane saobraćajnice su neophodne ali treba utvrditi prioritete. – Neophodno koristiti najnovije rezultate popisa. – LNG terminal i TE na gas u Baru je planiran a nema nikakvog obrazloženja za tu kompleksnu investiciju.U strategiji razvoja energetike se nigjd ene pominju . Takođe strategijom je određeno da istu treba ažurirati svakih 5 godina I pitanje da li je to urađeno I da li se zna bilans potreba za energijom do 2050.Planerski je nekorektno da se jedan ovakav projekat koji bi zahvatio ogroman prostor u već izgrađenoj luci, u zalešu Volujice, koji bi zagašivao kopno i more, vazduh u neposrednoj blizini naslje I turističkih objekata, u seizmički aktivnoj zoni a da se prethodno ne obavi studija izvodljivosti. – Sa izradom PPCG predviđena je izrada SPU na ŽS koja je od komisije ocijenjena da je na nivou radnog materijala. – Zaključak je da ponuđeni Nacrt PPCG ne može biti osnova za izradu Predloga plana jer je obim i karakter ukupno dostavljenih primjedbi takav da će se morati postupiti po njima a to zahtijeva izradu novog Nacrta i organizovanje JR. Kvalitet Prostornog plana, koji ne može biti urađen na bazi parcijalnih i međusobno neusaglašenih agendi a bez cjelovitog Plana razvoja Crne Gore, koji određuje budućnost Crne Gore.
Odgovor	– Rokovi izrade plana su produženi isključivo iz administrativnih razloga koji su bili uslovljeni političkim promjenama na državnom nivou i promjenama u nadležnim Ministarstvima. Obrađivač je sa svoje strane aktivno radio na pripremi svih faza Plana i u skladu sa Ugovorom predao nadležnom Ministarstvu. Činjenica je da bi bilo bolje da je novi PPCG usvojen, međutim nadležno Ministarstvo posjeduje dovoljno mehanizama da prostorno planiranje prilagodi trenutnoj situaciji, do donošenja novog PPCG i Zakona o planiranju prostora.

	– Rukovodilac plana i stručni tim su izabrani u skladu Zakonom o planiranju prostora, uz javnu i transparento sprovedenu proceduru izbora. – Svakako da bi izradu PPCG bilo mnogo korisnije da je prethodno urađen Plan razvoja Crne Gore, kojim bi se definisala strateška opredjeljenja Crne Gore. – Izrada Plana generalne regulacije nije bila uslovljena izradom PPCG. Izrada Plana generalne regulacije je zaustavljena od strane nadležnog Ministarstva kada je započeta izrada novog zakona o planiranju prostora i izgradnje objekata. – U fokusu Plana je definisanje optimalne saobraćajne infrastrukture i saobraćajnih koridora koji bi integrisali teritoriju Crne Gore i povezali sa okruženjem. U fazi Javne rasprave na Nacrt PPCG, MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu, kao i za trasu jadransko jonskog autoputa. Na osnovu tih dodatnih analiza u Predlogu PPCG će se predložiti optimalni koridori. – Nacrt plana je usvojen u oktobru 2023.g. dok su prvi rezultati Popisa objavljeni tek krajem 2023. Iz tog razloga će se u Predlogu plana unijeti podaci sa posljednjeg popisa. – Stručni tim je ocjenio izgradnju LNG terminala nepotrebnim i u Predlogu plana će se isključiti njegova izgradnja. – SPU na životnu sredinu je istakla taj stav jer je tim očekivao rezultate studije o biodiverzitetu koja još nije bila završena u tom periodu (priprema i usvajanje Nacrta plana). U međuvremenu je i ta studija završena pa će Predlog plana i Izvještaj o SPU biti završen. – Pri izradi plana korišćeni su svi raspoloživi podaci u državi, strategije razvoja, bazne studije, informacije sa nivoa nadležnih ministarstava, baznih institucija, opština, pa samim tim smatramo da Plan posjeduje dovoljan kvalitet da bi mogao da ide u dalju proceduru. Javna rasprava je trajala 3 mjeseca i nije predviđeno ponavljanje Javne rasprave. Dalji proces izrade plana će biti transparentan u odnosu na sve institucije, opštine i zainteresovanu javnost.
205.	15.05.2024 04-332/24-1643/337 Emro Nikičić
Primjedba	Molba da s k.p. u zahvatu KO Pečurice uvrste u građevinski reon seoskih naselja sa direktnom primjenom i dobijanjem uslova iz PPCG.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definiše urbanističko tehničke uslove. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
206.	15.05.2024 04-332/24-1643/338 Benjamin Seferović
Primjedba	Molba da s k.p. u zahvatu KO Pečurice i KO Dobra Voda uvrste u građevinski reon seoskih naselja sa direktnom primjenom i dobijanjem uslova iz PPCG.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definiše urbanističko tehničke uslove. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
207.	15.05.2024 04-332/24-1643/339 Mirsad Seferović
Primjedba	Molba da se k.p. u zahvatu KO Dobra voda planiraju u namjeni centralne djelatnosti – benzinska pumpa sa pratećim sadržajima..
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definiše urbanističko tehničke uslove. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
208.	15.05.2024 04-332/24-1643/340

	Ljubomir Đuković
Primjedba	Nacrtom PPCG k.p. u zahvatu KO Motički gaj, opština Žabljak, se nalaze u namjeni Ostale prirodne površine. Molba da se izvrši prenamjena i da se iste obuhvate granicom nekog plana nižeg reda kako bi se omogućila izgradnja objekta u funkciji turizma.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definiše urbanističko tehničke uslove. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
209.	15.05.2024 04-332/24-1643/340 Aleksandra Janičić
Primjedba	Najljubaznie vas molimo da u nastavku dokumenta nadjete obrazlozenje na koji nacin i u kom segmentu bi dugorocno rjesavanje pitanja lokacija u PPOP CG koje koriste klubovi doprinijelo ostvarivanju javnog interesa. Jedriličarski klubovi u Boki su: 1. JK .,Jugo le Grakalic" lokacija 656/1 i 656/2 KO Herceg Novi i akvatorijum, 2. JK .,Lahor" lokacija 1760 KO Dobrota, Kotor i akvatorijum, 3. JK .,Delfin" lokacija 184 KO Tivat i akvatorijum, 4. JK .,Jovo Dabovic" lokacija 768/1 KO Baosici i dio 769/1 KO Baosici i akvatorijum. Pomenuti klubovi, lokacije na kojima se nalaze koriste već više od 70 godina i većinu infrastrukture potrebne za njihov rad oni su sami od svojih sredstava i svojim mukotrpnim radom napravili. Klubovi očekuju podršku da se kvalitet tog prostora unapriiedi i definiše sa namjenom obavljanja djelatnosti ovoga sporta ali i zaštite kulturnog nasljeđa Boke Kotorske. Bez lokacija u priobalnom području jedriličarski klubovi ne mogu da postoje, a njihovo postojanje je zakonski utemeljeno domaćim i međunarodnim pravom. Potrebno je klubovima koji ispunjavaju uslove javnog interesa omogućiti da se lokacije i akvatorijumi kojima žele da upravljaju ili već decenijama upravljaju, dodjele bez javnog nadmetania, nadoknade i dugoročno tj. dokle obavljaju sportsku djelatnost javnog interesa i time omogućimo opstanak ovog sporta i da na taj način takođe sačuvamo i dio kulturnog nasljeđa Boke.
Odgovor	Primjedba se prihvata. U PPCG će u okviru razvoja društvenih djelatnosti – razvoj sporta biti prepoznat značaj postojanja jedriličarskih klubova u Boki i šire. Obzirom da plan ne definiše detaljne namjene, u grafičkom prilogu nije moguće obilježiti lokacije ali u tekstualnom dijelu daće se osvrt na jedriličarske klubove.
210.	15.05.2024 04-332/24-1643/342 Ana Vulanović
Primjedba	Prema PPPN OP k.p. KO Buljarica se nalaze u mješovitoj namjeni sa graničnim dijelom u namjeni za golf terene. Nalazi se u zoni odmaka 1000 m za koji nijesu date smjernice za realizaciju već se upućuje na plan nižeg reda. Predlog da se na osnovu ovog plana daju direktne smjernice sa jasnim zonama namjene kako bi se mogle realizovati investicije; Definisanje gore pomenutih zona ne utiče na prostor Buljarice jer se imovina nalazi u zaleđu plaže.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definiše urbanističko tehničke uslove i direktne smjernice. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
211.	15.05.2024 04-332/24-1643/344 Milan Babović

Primjedba	– Da se u okviru smjernica ukaže na problem ambijentalne eksploatacije koji ima svoju urbanističku i društveno ekonomsku dimenziju. Odnosi se na prekomjerno korišćenje pojedinih k.p. na štetu vlasnika susjednih parcela na kojima se nalaze autentični objekti (stare kuće sela, gradovi,ambijentalne cjeline, pejzaži). – Slučaj Miločera i Pržna gdje na k.p. previđa kondo hotel koji ambijentalno eksploatiše susjedni Miločerski park i tradicionlno ribarsko selo Pržno. Novi objekat djeluje grubo I prostorno neusklađeno i obara vrijednost ambijentalnih pejzaža i objekata. Dakle, stari objekti podižu vrijednost novim, a novi objelat smanjuje vrijednost autentičnim objektima. – Ovakav ishod nije u skladu sa principima urbanističke pravde jer diskriminiše vlasnike ambijentalnih objekata. – PPCG mora jasno prepoznati ovaj problem i na odgovarajući način težiti njegovoj eliminaciji. – Molba da se smjernicama naglasite važnost ovog problema i propiše zabranu ambijentalne eksploatacije koji treba da bude obavezujući na nivou planova detaljne regulacije. Neophodno je razmotriti principe po osnovu kojih bi se nagrađivali vlasnici ambijentalnih objekata i pejzaža na određeni način.
Odgovor	Primjedba se prihvata. Razmatrana je u okviru primjedbe 22 - MZ Sveti Stefan i predložiće se za zaštitu (formalno uspostavljanje zaštite-Agencija za zaštitu životne sredine).
212.	15.05.2024 04-332/24-1643/345 Saša Bošković
Primjedba	Prilikom izrade prostornog plana za teritoriju opstine "Zeta" posebnu paznju treba obratiti na prirodne resurse kojima ona raspolaže s posebnim osvrtom na korita rijeka "Morače" i "Cijevne", kako se u budućnosti ne bi dešavala njihova devastacija kao u dosadašnjem periodu. Prilikom planiranja isključiti svaku mogućnost postojanja objekata teške industrije u neposrednoj blizini ovih rijeka i na samim obalama, tj. postrojenja asfaltnih baza i betonjerki koje se nalaze uz samo korito ove dvije rijeke. Ako u obzir uzmemo i to da ove dvije rijeke ulaze u zone zaštite vodoizvorišta " Bolje sestre" to je još jedan argument koji opravdava zahtjeve. Prilikom izrade dokumenta i planiranja industrijskih zona neophodno je voditi i računa o naseljenim mjestima. Predlaže se da pojas industrijske zone ne smije biti: – u blizini naseljenog područja, pri tome mislimo na tešku industriju koja svojim radom znatno utiče na zdravlje ljudi i životnu sredinu, dakle prilikom određivanja industrijskih zona jasno definisati koji to objekti industrije mogu a koji ne da se nalaze u tim zonama kao i precizno definisati na kojoj udaljenosti od naseljenih mjesta se mogu graditi industrijska postrojenja teške industrije, – u blizini poljoprivrednih dobara, – u blizini vodenih tokova, – u zonama zastite vodoizvorista " Bolje sestre", – davanje jasnih smjernica valorizacije postojećih prirodnih resursa kako bi opština Zeta lokalne planove usaglašavala sa krovnim planskim dokumentom.
Odgovor	Primjedba se prihvata. U predlogu PPCG će se naglasiti potreba rješavanja problema zaštite životne sredine od uticaja rada asfaltnih baza i daće se smjernice za neophodno poštovanje udaljenosti asfaltnih baza i industrije uopšte od naselja, vodoizvorišta, vodnih tokova, poljoprivrednog zemljišta i dr.
213.	15.05.2024 04-332/24-1643/348 Jelena Milatović
Primjedba	Zahtjev da se na k.p. u zahvatu KO Šavniku, planira objekat poljoprivredne namjene.

Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definiše urbanističko tehničke uslove. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
214.	15.05.2024 04-332/24-1643/349 Ilir Lazorja
Primjedba	Da se Ulcinj definiše kao samostalan centar regionalnog značaja., imajuci u vidu da Ulcinj ima svoj jezičke specifičnosti te da većinsko stanovništvo govori albanskim jezikom potrebno je izdvojiti i pojedinačno dati status centra od regionalnog značaja i time omogućeno da na teritoriji opštine Ulcinj dozvoli otvaranje ustanova akademskog/visokog obrazovanja, zdravstvene ustanove opšte bolnice. Obzirom da u poglavlju 10.2 Urbana i ruralna naselja na strani 2016 tabelarno je prikazan pregled mreže naselja prema rangu centra gdje se Ulcinj posebno tretira kao opština od regionalnog značaja.
Odgovor	Primjedba se ne prihvata. Uz uvažavanje svih potencijala kojima opština Ulcinj raspolaže, smatramo da ne mogu svi gradovi u Primorskom regionu biti i regionalni centri. Svaki urbani centar ima svoje vrijednosti ali centri regionalnog značaja trebaju da obezbijede odgovarajuće aktivnosti za šira regionalna područja: obrazovanje višeg ranga, aktivnosti kulturnih centara, visok nivo zdravstvene usluge, razvijenu industriju itd. I po prethodnom PPCG, Bar i Ulcinj dijele funkciju regionalnog centra, što bi značilo da su oba već regionalni centri.
215.	16.05.2024 04-332/24-1643/350 Zenepa Lika
Primjedba	– U dijelu poglavlja 70.5 Pregled potencijalnih zaštićenih područja prirode u Crnoj Gori i priloga 8 - Zaštita prirodne i kulturne baštine (Str 96-97) i treba dodati Ulcinjsku maslinadu sa uvalom Valdanos u tabelarnom pregleda kao i u dijelu: kao potencijalno zaštićeno prirodno i kulturno dobro. – Kao što je dokument prepoznao važnost Parka prirode Ulcinjska solana i Ramsar site, i da je ovo područje za zatvaranje Pregovaračkog poglavlja 27 Životna sredina u Završnim mjerilima Ulcinjska solana zastupljena sa preko 30% (Str.266) nerazumljivo je da je u grafičkom djelu ovdje prikazano, predviđen je turistički razvoj. O kakvom se turističkom razvoju radi nije objašnjeno. – Treba uskladiti grafički dio sa tekstualnim i svakako je zadatak PPCG da bude jasan i prezican kako se ne bi omogućilo drugačije tumačenje namjene površine ovih tako značajnih područja. Brisati oznaku T sa grafičkog prikaza. – Strana 45. - Istraživanje i proizvodnja ugljovodonika / Grafika 10 - Plan namjene površina kopna. – Predviđen nastavak istraživanja i proizvodnje ugljovodonika kao u odsjeku prikazano je apsolutno kontradiktorno sa ciljanim razvojem elitnog turizma kojem teži Crna Gora sa fokusom na Opštinu Ulcinj. Plan za istraživanje i proizvodnju ugljovodonika suprotstavlja se održivom razvoju zbog nedostatka analize ekonomskih, ekoloških i zdravstvenih posljedica.. – Nacrt PPCG treba jasno da definiše ograničenja za daljnje aktivnosti u eksploataciji i proizvodnji ugljovodonika te da isključi istraživanje i eksploataciju ugljovodonika kao prioritet razvoja.
Odgovor	– Primjedba se prihvata - Ulcinjska maslinadu sa uvalom Valdanos biće predložena kao potencijalno zaštićeno prirodno i kulturno dobro. – Primjedba se djelimično prihvata – U Nacrtu PPCG područje Solane se navodi u smislu turističkog razvoja u zaštićenim područjima uz poštovanje postavljenih režima zaštite, bez izgradnje smještajnih kapaciteta. Ističe se mogućnost i potreba akriviranje proizvodnje soli i korišćenja ljekovitog blata,kao primarni razvojni potencijal. Što se tiče izgradnje u toj zoni, u tekućim izmjenama PUP Ulcinj detaljnije se definišu smjernice za sanaciju u modernizaciju fabrike za proizvodnju soli. Na ostalom području moguća je rekreacija, edukativni i naučni turizam, posmatranje ptica, i druge aktivnosti u skladu sa režimom zaštite – park prirode. Oznaka T na grafičkom prilogu se može korigovati u oznaku TZP (turizam u zaštićenom području). – Primjedba se prihvata kada je u pitanju aktivnost istraživanja i proizvodnje ugljovodonika.

216.	16.05.2024 04-332/24-1643/352 Adnan Seferović
Primjedba	Molba da se k.p. u zahvatu KO Dobra Voda, opština Bar uvrste u centralne djelatnosti (benzinska pumpa sa pratećim sadržajima kao na primjer objekat za prenoćište u sklopu benzinske pumpe kao i Market itd. sa mogućnošću dobijanja direktnih uslova iz Prostomog plana Cme Gore).
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definiše urbanističko tehničke uslove. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
217.	16.05.2024 04-332/24-1643/355 Adnan Seferović
Primjedba	Molba da se k.p. u zahvatu KO Dobra Voda, opština Bar uvrste u građevinski reon seoskih naselja sa direktnom primjenom i dobijanjem uslova iz prostomog plana Cme Gore.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definiše urbanističko tehničke uslove. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
218.	17.05.2024 04-332/24-1643/366 Edin Buzuku
Primjedba	Molba da se k.p. u zahvatu KO Ulcinj u narednom periodu omogući valorizacija istih kroz Prostorni Plan Crne Gore.Primarni cilj valorizacije u narednom periodu bi bio promocija i dodatno unapređenje jednog od najkvalitetnijih brendova Crne Gore kao što su maslina, maslinovo ullje i ostali proizvodi povezani sa maslinarstvom. Ovo bi bio najbolji način da kroz prezentaciju berbe maslina, proizvodnji maslinovog ulja,degustacija istog; proizvodnji domaćeg sapuna od maslinovog ulja, suvenira od maslinovog drveta i organske hrane dodatno promovišemo i unaprijedimo ovaj vid našeg turizma.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definiše urbanističko tehničke uslove. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
219.	17.05.2024 04-332/24-1643/368 Miško Rađenović
Primjedba	1. Str 6. Usmjeravanje rasta smještajnih kapaciteta u smjeru visokokvalitetne ponude. Napraviti i limitirati kategoriju privatnog smještaja. 2. Plan se ne smije usvojiti bez predhodne ponovljene javne rasprave. 3. Str. 21 / Zaštita prirodne i kulturne baštine, klasičan primjer totalne kolizije planiranja razvoja turizma sa planiranjem PPCG u ovom slučaju: vjetroelektranama, brzom cestom itd. 4. Str. 22 - Energetika - na način kako je navedeno u planu u području Paštrovića i šire isto u diskrepanci i koliziji sa razvojem turizma. 5. Str. 45. Nastavak istraživanja crnogorskog podmorja, hitno obustaviti - velika prijetnja za turizam na maloj crnogorskoj obali. 6. Str. 64. Ruralni turizam - dobra preporuka, ali u koliziji sa VE I BC u Budvi. 7. Str. 75. - zone za razvoj turizma Pogodne zone za razvoj, u koliziji sa VE i BC jer ih potpuno uništavaju. 8. Str. 105. Posebno vrijedna područja otvorenog mora, Gradnjom vjetroelektrana i brze ceste će se potpuno (na nekim mjestima dodatno, a u ruralnim djelovima potpuno) narušiti postojeće stanje i mogućnost razvoja turizma na tim prostorima. 9. Str 109 - 6.4. Kulturno nasljeđe-U potpunoj koliziji sa planiranim stanjem na području Budve, a naručito Paštrovića. Planiranjem Brze ceste i Vjetroelektrana potire se sve gore navedeno.

	10. Str 118. Zaštita kulturne baštine-Hitno uvrstiti kulturna dobra na području Paštrovića. Sa time će se jos više uvidjeti neosnovanost planiranja i gradnje brze ceste i vjetroelektrana na planom predloženoj trasi. 11. Str. 119. Ograničenja zbog stvorenih uslova - Fatalno bi bilo trajno oštećenje iii rušenje. Negativnih primjera ima nažalost više čak i u samoj Budvi. 12. Str 185. Turizam - u cilju sto boljeg razvoja turizma i planiranja hitno poraditi na navedenom. 13. Str 199. Hitno koordinisati plan između svih relevantnih institucija koje su uključene u planiranje sa strane Vlade kao i svih NVO. 14. Str 126. Koncept mreže naselja, urbani i ruralni razvoj-kolizija sa VE i Brzom cestom na dionici opštine Budva -u koliziji sa VE I BC. 15. Str 148. Saobraćajnica za brzi motorni saobraćaj potpuna devastacija zaleđa Budve u potpunoj koliziji sa razvojem ruralnog itd. turizma-poljoprivrede.Ovo nije sjeverna nego središnja paštrovska varijanta , a sjeverna je preko Paštrovske gore. 16. Str 157 Pravci i mjere razvoja pomorskog saobraćaja-Potpuna kolizija sa održivim razvojem i očuvanjem morskog eko sistema što je naznačeno i u samom PPCG. 17. Str 159. Planiranje mrežne strukture logističkih centara-Samo ako nisu u koliziji sa razvojem turističkih kapaciteta, zaštitom životne sredine, kulturni baštine i održivim razvojem. 18. Str. 171. Vjetroelektrane-totalna kolizija sa razvojem turizma na tim prostorima. Hitno je izmjestiti! 19. Str. 199 Plan upravljanja kanalizacionim muljem - Zašto opština Budva Centar? Da Ii građani Budve hoće centralnu kanalizaciju u BD? 20. Str 221. 10.5. Pregled potencijalnih zaštićenih područja prirode u Cmoj Gori-U tabeli se daje pregled potencijalno zaštićenih područja prirode. Sugestija: Nanovo obraditi stanje i prema turističkim potencijalima i planovima planirati PPCG. Str 216, 217I. potencijalna zaštićena područja, ima Ii tu zaleđa Paštrovića ? Staviti i mnoga druga sela i površine.
Odgovor	1. U Nacrtu plana je iskazan jasan stav po pitanju privatnog smještaja. U PPCG se definišu strateški ciljevi a u zakonu o turizmu se govori konkretno o tipu i vrsti turističkog smještaja. 2. Javna rasprava je trajala 3 mjeseca i nije predviđeno ponavljanje Javne rasprave. Dalji proces izrade plana će biti transparentan u odnosu na sve institucije, opštine i zainteresovanu javnost. 3. Primjedba nije jasna. Stav se ne prihvata. 4. Primjedba nije jasna. U navođenju energetskih objekata jasno se ističe stav da se mora obezbijediti zaštita prostora i životne sredine a samim tim i turizma na području Paštrovića. 5. Nastavak istraživanja ne treba zaustaviti a izgradnja LNG terminala se ocjenjuje nepotrebnom. 6-9.VE Brajići se ne može izgraditi ukoliko je u konfliktu sa zaštitom prostora, životne sredine i ruralnog turizma. 10. Koridor brze ceste u zoni Paštrovića se provjerava kroz Idejna rješenja koja priprema Monteput d.o.o. i u predlogu plana će se predložiti koridor koji ne ugoržava područje Paštrovića. 11. Stav iz primjedbe nije jasan. 12. U Predlogu plana se mogu definisati prioriteti razvoja turizma. 13. U Planu se naglašava koordinacija između svih relevantnih institucija i opština u Crnoj Gori. 14. Koridor brze ceste se provjerava kroz Idejna rješenja koja priprema Monteput d.o.o. i u predlogu plana će se predložiti koridor koji ne ugrožava određena područja na koja je ukazano u procesu Javne rasprave . 15. Koridor brze ceste u zoni Paštrovića se provjerava kroz Idejna rješenja koja priprema Monteput d.o.o. i u predlogu plana će se predložiti koridor koji ne ugrožava područje Paštrovića. 16. Stav se ne prihvata. Razvoj pomorskog saobraćaja je neophodan i treba da pruži podršku razvoju ali pod strogim uslovima očuvanja morskih ekosistema. 17. U Predlogu plana se može naglasiti da se logistički centri mogu organizovati na način da nisu u konfliktu sa drugom namjenom ili zaštitom životne sredine.

	18. VE Brajići se ne može izgraditi ukoliko je u konfliktu sa zaštitom prostora, životne sredine i ruralnog turizma. 19. U pitanju je nerazumijevanje načina upravljanja kanalizacionim muljem koje treba da doprinese zaštiti životne sredine Budve. Opštine rade svoj plan upravljanja otpadom i mogu da odluče da li hoće da grade to postrojenje. 20. U Predlogu plana se dodatno predlažu dodatna i nova potencijalna zaštićena područja a o proglašenju zaštićenog područja odlučuje Agencija za zaštitu životne sredine.
220.	17.05.2024 04-332/24-1643/373 Milica Mazarak
Primjedba	Primjedbe i prijedlozi se odnose na sljedeće: – planirani koridor brze saobraćajnice (autoput) na prostoru Gornjeg Grblja (Gorovići, Bratešici (kružni tok), Prijeradi, Šišići, Pelinovo, Nalježići, Sutvara i Dub), i drugog kraka iste saobraćajnice koji bi se od kružnog toka u Bratešićima nastavljao prema bulevaru koji je sada u izgradnji i nastavljao ka Luštici. – mogućeg planiranja gasovoda duž trase brze saobraćajnice. Kako smo u saznanju da je Monteput-u već dat prijedlog nove trase na području Paštrovića, gdje će trasa ići na višim kotama, traži se da se izbjegne i naseljeni dio Gornjeg Grblja i da trasa brze saobraćajnice ide iza grebena, iznad Gornjeg Grblja (iznad Brajića, iznad Manastira Stanjevića, Čavora, Mirca, zaobići Bokokotorski zaliv u cijelom luku do granice sa Hrvatsko). Dok bi se veza sa Primorjem mogla riješiti već postojećim saobraćajnicama CT-BD, Vilusi Lipci, put BiH - HN, i eventualnom izgradnjom jos par novih saobraćajnica nižeg reda.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U fazi Javne rasprave na Nacrt PPCG, MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu. Na osnovu tih dodatnih analiza u Predlogu PPCG će se predložiti optimalni koridor. PPCG nije planirao trasu gasovoda.
221.	24.05.2024 04-332/24-1643/396 Antigoni Michael Secretary General of Europa Nostra, the European Voice of Civil Society Committed to Cultural Heritage.
Primjedba	Obraćamo vam se u ime Europa Nostre, najveće organizacije u Evropi za očuvanje evropskog kulturnog nasljeđa. Mi smo Evropski glas civilnog društva, federacija od više od 350 udruženja i fondacija i pridruženih gradova i drugih javnih ili privatnih tela, u više od 40 evropskih zemalja. Usko sarađujemo sa Evropskom unijom, kao i sa Savjetom Evrope, UNESCO, između ostalih ključnih evropskih i međunarodnih organizacija. Kao Evropa Nostra, djelujemo kada je nasljeđe širom Evrope u opasnosti ili joj je potrebna podrška i zaštita. Godine 2023. Sveti Stefan i park Miločer izabrani su u okviru našeg programa „7 najugroženijih mjesta baštine u Evropi“ (7ME), sada 10 godina stare zajedničke inicijative Europa Nostre (EN) i Instituta Evropske investicione banke (EIB). -I). Tim stručnjaka 7ME došao je u misiju u Crnu Goru u februaru 2024.g. i održao brojne sastanke sa državnim zvaničnicima, uključujući državnog sekretara za urbanizam i druge predstavnike Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Europa Nostra sada želi da iskoristi priliku tekućeg procesa javnih rasprava i prikupljanja komentara u vezi sa revizijom Prostornog plana Crne Gore, kako bi istakla važnost obezbjeđivanja adekvatne zaštite Svetog Stefana sa tampon zonom, Miločer park, kao dio šireg kulturnog pejzaža Paštrovske gore. Stoga vam se obraćamo sa sljedećim preporukama i zahtjevima: 1. Završnom izradom Prostornog plana Crne Gore značajnu pažnju treba posvetiti području zone Miločerskog parka kod Svetog Stefana u Opštini Budva i tretirati ga kao zaštićeno područje kako u tekstualnom dijelu plana, tako i u grafičkom dijelu.

	Objašnjenje: Miločerski park je od 1936. do kraja Drugog svjetskog rata služio kao ljetnja rezidencija kraljevske porodice Karađordević, koja je vladala Jugoslavijom (odnosno na početku Kraljevine SHS) od 1918. do 1944. godine. Stambeni kompleks se sastoji od velike ljetnje palate, nekoliko manjih stambenih zgrada, kao i drugih administrativnih i pomoćnih objekata, velika, prostrana botanička bašta, mnoge druge bašte sa bogatom vegetacijom i pejzažno arhitektonskim obilježjima i objektima, zidovi, podzidovi i stepenice oko Kraljeve i Kraljičine plaže, Francuski most iz Napoleonovog doba, ostaci "Jegorovog puta", Kraljičina stolica na obližnjem brdu; svi oni zaslužuju najviši nivo zaštite. Stambeni objekti i drugi građevinski elementi (podzidovi, podzidovi) zidani su od čuvenog 'Bračkog kamena' i drveća od hrastovine dovoženog iz raznih krajeva Jugoslavije za izradu detalja. Na ovom projektu angažovani su najbolji arhitekti (npr. poznati arhitekta i profesor iz Beograda Dragomir Tadi), građevinari, stručnjaci i zanatlije. Ekspertski tim 7ME bio je zaprepašćen kada je vidio razmjere i neprikladnost djelimično izgrađenog projekta apartmanskog hotela koji stoji napušten odmah unutar sjeverne kapije Miločerskog parka. Ovo, kao i prijetnje izmjenama i zamjena niza manjih objekata u parku, ukazuju na izuzetnu hitnost da se Miločerskom parku obezbijedi zaštita, pa čak i hitna zaštita, kako bi se obezbijedile kulturne i prirodne vrijednosti ovog bisera Crnogorskog primorja. Zaštita ovog lokaliteta na nivou Prostornog plana je neophodna, jer uprkos očiglednim istorijskim, kulturnim i pejzažnim vrijednostima lokaliteta, i uprkos zahtjevima za njegovu zaštitu i zvanično uvrštenje u kulturno i prirodno dobro (tj. kao kulturni pejzaž), nijedna akcija u tom pravcu nije preduzeta skoro deceniju. Srećom, ovaj proces je sada u toku, ali će potrajati. Smatramo da je izuzetno važno i hitno da se zaštita parka Miločer garantuje i kroz Prostorni plan Crne Gore, kako bi se otvorio put za dugoročnu i sigurnu zaštitu ovog područja. 2. Završnom izradom Prostornog plana trebalo bi da se istakne zaštita tampon zone ostrva Sveti Stefan, kako je navedeno u odluci kojom je Sveti Stefan uvršten kao kulturno dobro od nacionalnog značaja, uključujući i njegovu pomenutu tampon zonu. Objašnjenje: Tampon zona Svetog Stefana, a posebno Ljetni teatar u okviru nje, su u opasnosti da budu ugroženi i uništeni kroz crnogorski prostorni plan nižeg nivoa, odnosno „Odluku Vlade o urbanističko-arhitektonskom projektu Miločer parka" od 28.12.2015. Ova DUA obuhvata različite konstrukcije i radove u tampon zoni Svetog Stefana, kao i one u parku, uključujući uklanjanje konstruktivne osnove Ljetneg pozorišta. 3. Završnom izradom Prostornog plana treba tretirati šire područje Paštrovske gore kao zaštićeni kulturni pejzaž, sa brojnim kulturnim dobrima i prirodnim ljepotama. Objašnjenje: Pored velikog značaja i ljepote, Paštrovska gora je nezaobilazan kulturni pejzaž za razumijevanje istorije i odnosa u vezi sa ostrvom Sveti Stefan i prostorom Miločerskog parka. Štaviše, Paštrovska gora stvara vizuelnu pozadinu za Sveti Stefan i Miločerski park, koje treba zaštititi od nekontrolisane izgradnje i razvoja objekata, kao i od potencijalne izgradnje autoputeva i vjetroparkova. Bilo je najava i sastanaka u vezi sa autoputem koji se proteže visoko duž obronaka planine suviše blizu drevnih sela i manastira. Takođe, postojali su brojni izveštaji o potencijalnoj "vjetroelektrani Brajići" koja bi se izgradila duž planinskih vrhova koja bi ne samo narušila planinske vrhove i vidike, već bi se izgradnjom nanijela znatna šteta od novih pristupnih puteva koji bi bili potrebni za obezbjeđivanje ovih vjetroturbina. Postoji mnogo drugih lokacija za ove razvojno orijentisane projekte u drugim krajevima Crne Gore koje ne bi ugrozile ljepotu, istorijsku vrijednost i integritet Svetog Stefana kao nacionalne ikone, simbola i spomenika baštine od nacionalnog značaja. Konačno, nakon misije 7ME obilaska Svetog Stefana, Miločerskog parka i Paštrovske gore, u svom konačnom tehničkom izveštaju 7ME, stručni tim visoko savjetuje da se čitavo ovo područje prepozna i valorizuje kao kulturni pejzaž i stavi na Probnu listu Crne Gore, za Uneskovu listu svjetske baštine. Takođe preporučujemo da se još uvek relativno neoštećena Paštrovska gora prijavi u program Natura 2000. Obje ove počasti mogu biti uspješne samo ako se Paštrovska gora, zajedno sa Svetim Stefanom i Miločerskim parkom, zaštiti ne samo kroz Zakon o zaštiti kulturnih dobara, već i kroz mehanizme prostornog planiranja na najvišem nivou, kao što je Prostorni plan Crne Gore do 2040. godine.

	U zaključku, pozdravljamo i iskreno cijenimo napore Vlade Crne Gore i svih njenih institucija, uključujući Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, da postave održivi put za budućnost Crne Gore, put koji vodi računa o vašoj neizmjernoj prirodnoj ljepoti zemlje i višeslojno kulturno nasljeđe njenih ljudi. Da dodam da mi je bila čast što sam u ljeto 2023. godine imao zvaničan susret sa predsjednikom Crne Gore Jakovom Milatovićem, kada sam došao u posjetu Budvi i Svetom Stefanu. Bilo je jasno da dijelimo iste evropske vrijednosti, sa akcentom na zaštitu kulturnog i prirodnog nasljeđa, koje je strateški resurs za održivi razvoj svake zemlje i za dobrobit njenih građana i zajednica. Takođe odražava snažne istorijske i kulturne veze koje povezuju Crnu Goru sa ostatkom Evrope. Saglasili smo se da zaštiti bogatog i raznovrsnog kulturnog i prirodnog nasljeđa treba dati mnogo veći prioritet u okviru strategije pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Iz ovih razloga, nadamo se da će budući Prostorni plan Crne Gore eksplicitno, i sa akcentom, kategorisati Miločerski park kao zaštićeno područje i nacionalno Kulturno dobro, kao i kulturni pejzaž sam po sebi; i da uredno prizna Paštrovsku goru kao zaštićeni kulturni i prirodni predio od istorijskog, kulturnog i prirodnog značaja. Sigurni smo da će Crnoj Gori i njenom stanovništvu donijeti velike ekonomske i socijalne koristi na lokalnom i nacionalnom nivou. Vjerujemo da će postavljanje ovakvih smjernica obezbijediti da ovo nasljeđe i dalje mogu da uživaju sadašnje i buduće generacije.
Odgovor	Primjedba se prihvata. Zona Miločerskog parka kod Svetog Stefana u Opštini Budva, zaštita tampon zone ostrva Sveti Stefan i šire područje Paštrovske gore kao zaštićeni kulturni pejzaž, sa brojnim kulturnim dobrima i prirodnim ljepotama, biće predloženi za zaštitu. O stepenu zaštite odlučivaće nadležna institucija.
222.	24.05.2024 04-332/24-1643/397 Vida Nikolić
Primjedba	Molba da se omogući formiranje UP br. 483 i 486 koje su planirane po DUP Tmajevci i Meždou kako bih zemljšte privela namjeni. Molba za prenamjenu dijela parcele br. 1279/1 iz zelene površine u građevinsko zemljište kao što je i ostatak parcele.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definiše urbanističko tehničke uslove. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
223.	24.05.2024 04-332/24-1643/405 Tanja Stanišić
Primjedba	Dostavljen samo dopis bez konkretne primjedbe.
	26.05.2024 04-332/24-1643/406 Miloš Milović
Primjedba	Prenamjena katastarskih parcela u zahvatu KO Đuraševići.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definiše urbanističko tehničke uslove. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
224.	3.06.2024 04-332/24-1643/428 Božidar Počanić
Primjedba	Primjedba je uopštena i odnosi se na planiranje u Crnoj Gori i pitanje saoabraćaja sa porukom da koristimo napredna iskustva.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Nije data konkretna primjedba već opšti stavovi koji se odnose na va dešavanja u Crnoj Gori.
225.	5.06.2024 04-332/24-1643/434

	Lazar Medigović, predsjednik Udruženja maslinara Budve (NVO Maslinada) Mirjana Adakalić, doc. dr. , Udruženje maslinara Budve (NVO Maslinada) Blažo Kažanegra, mag. pravno-ekonomskih nauka, Fondacija Bankada
Primjedba	Molba da se u smjernicama Prostornog plana do 2040 naglasi važnost zaštite starih stabala maslina, naročito onih koja su starija od 1000 godina, koja bi se trebala tretirati kao spomenici prirode po automatizmu. Ova stabla su ugrožena, naročito na području Paštrovica, Opština Budva. Na brojnim katastarskim parcelama, koje su urbanizovane shodno postojećim urbanističkim planovima, i na kojima je predviđena gradnja, nalaze se stara stabla maslina od kojih pojedina imaju i do 12 metara obima u korjenu. Ovakvih stabala, koja mogu biti starija i preko 1000 pa do 2000 godina, može biti po broju čak i preko 80 na teritoriji Paštrovića. Lokaliteti na kojima se nalaze ovakva stara stabla maslina su: Bečići, Divanovići, Kamenovo, Vrljevo, Pržno, Miločer, Šumet, Reževići, Petrovac, Buljarica, Golubovići, Kanjoši i drugi. Uprkos tome što Zakon o maslinarstvu i maslinovom ulju propisuje da se masline starije od 100 godina ne smiju presađivati, u praksi se to ne poštuje. Investitori i graditelji čupaju tako stare masline sa namjerom da ih “presade", pri čemu se one tom prilikom raspadnu na više djelova, te se dobar dio njih i osuši pa presađivanje ne bude uspješno a tako stare masline budu zauvjek uništene. Mali je broj savjesnih izvođača radova koji na valjan način presade stare masline na novu ili vrate na istu lokaciju. Stara maslina nije samo prirodno dobro, već i kulturno dobro, u čijoj viševjekovnoj i milenijumskoj kultivaciji je učestvovao i čovjek. Shodno tome, UNESCO tretira stabla maslina kao dio kulturne baštine, pa je i ustanovljen UNESCO-v Dan maslinovog drveta koji se obilježava 26. novembra. Isto tako, Savjet Evrope tretira stabla maslina kao dio kulturne baštine, koja je bila neodvojiv dio višemilenijumskog procesa razvoja Mediteranske civilizacije. Shodno navedenom, molba je da se u konačnoj verzijj Prostornog plana Crne Gore do 2040, u tekstualnom dijelu, u formi smjernica za detaljne urbanističke planove - naročito u pogledu PUP-a (Prostornog urbanističkog plana) Opštine Budva, gdje je kulturna i prirodna baština najviše ugrožena - naglasi važnost starih maslinovih stabala, ukaže na neohodnost izrade javnog registra evidencije starih maslinovih stabala u okviru procesa izrade planova detaljne regulacije (PUP-ova opština), obavezne procjene starosti ovih stabala od strane stručnjaka, uz uslov da lokalni PUP ne može biti pravno valjan bez prethodno stručno izradenog registra starih stabala maslina. Takođe, molba da se naglasi važnost revizije Zakona o maslinarstvu i maslinovom ulju u cilju pooštravanja kazni za nepoštovanje zakona u ovom pogledu te i mogućnost uvođenja krivične odgovornosti ili slično.
Odgovor	Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će se naglasiti važnost zaštite starih stabala maslina i dati smjernice za nižu plansku dokumentaciju.
226.	7.06.2024 04-332/24-1643/435 Filip Radovanić
Primjedba	Primjedba na Prostorni plan Crne gore i Prostorni plan posebne namjene "Bjelasica i Komovi" - zona planinskog centra Jelovica sa golf naseljem. – Uvidom u navedeni PPPN “Bjelasica i Komovi" primijećeno je da kat. parcele u KO Lubnice, opština Berane, pripadaju zoni predviđenoj za izgradnju planinskog centra Jelovica sa golf naseljem. S obzirom da postoji namjera da se na navedenim parcelama izgradi turistički kompleks - vikendice za izdavanje, molba za jasan stav po pitanju izgradnje golf terena. Da li postoji mogućnost da se isti predvidi na nekoj drugoj lokaciji, s obzirom da vlasnicima parcela namjena predviđena ovim planom narušava buduće poslovne poduhvate koji bi obezbijedili kako nas, lokalno stanovništvo, i doprinijeli proširivanju turističkih sadržaja, u smjeru u kojem se taj predio već razvija? Na lokaciji predviđenoj za golf teren, nalaze postojeći objekti. – Takođe se predlaže da se u daljoj razradi prostornog plana, odnosno detaljnim urbanističkim planom za dio katastarske opštine Lubnice, uvaži zahtjev da se predmetnim parcelama predvidi prilaz sa glavne saobraćajnice. Navedenim parcelama prilaz je obezbijeđen nekategorisanim putem koji je sastavni dio katastarske parcele u državnom vlasništvu. Predlog da se postojeći put odvoji kao posebna katastarska parcela i uvede u plansku dokumentaciju kao saobraćajnica.

Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. Odnosi se na usvojeni planski dokument i namjenu je moguće promijeniti samo kroz izmjenu tog plana. U Nacrtu PPCG je u okviru turističkih zona istaknuta Jelovica. U predlogu plana će se dodatno istaći potreba valorizacije Jelovice na području opštine Berane. Zahtjev je potrebno uputiti i za tekuće izmjene PUP-a opštine Berane.
227.	21.06.2024. 09-332/24-393 Glavočić Marija
Primjedba	Da li će trasa brze saobraćajnice i gasovod ići preko Vrmca ili Luštice. Prisutna bojazan da će infrastrukturni objekti uništiti imovinu. Želja je da se bave turizmom.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U fazi Javne rasprave na Nacrt PPCG, MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu. Na osnovu tih dodatnih analiza u Predlogu PPCG će se predložiti optimalni koridor. PPCG nije planirao trasu gasovoda.
228.	17.07.2024. 04-332/24-1643/ Dr Magyar Zoltan, dipl.ing.&M-Art
Primjedba	Dokument je nepotpun.
229.	18.07.2024. 04-332/24-1643/444 Slavko Kontić
Primjedba	Investitori Turističkog naselja T2 na urbanističkoj parceli UP 10 u vazećem planskom dokumentu LSL - Borje I. Na urbanističkoj parceli UP 10 planom je predviđena namjena (eko) turističko naselje. Na ovim parcelama moguće je planirati objekte turističke namjene - turističko naselje, kategorije min 3*. Na osnovu smjernica iz važećeg plana LSL Borje i izdati su urbanisticko tehnički uslovi od strane Sekretarijata za uređenje prostora i zaštitu životne sredine, Opština Žabljak i izrađen je Glavni projekat Turistickog naselja T2 na ovoj lokaciji. Projekat ima pozitivan izvještaj broj 275/20 od 10.08.2020.godine. Molba da se ima u vidu da je na predmenoj lokaciji, UP 10 LSL Borje, KO Borje I, Opstina Žabljak, projektovan i treba da se izgradi Turističko naselja T2 prema smjernicama i uslovima kako su izdate od nadležnih instituacija koji predstavlja značajnu investiciju za turistički razvoj Opštine Žabljak. Shodno tome da se ova lokacija prepozna kao takva i u Prostornom Planu Crne Gore odnosno da se LSL Borje i prepozna i uvrsti u plan.
Odgovor	U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definiše urbanističko tehničke uslove. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
	24.05.2024. 04-332/24-1643/408 Dušan Davidović
Primjedba	Molba/sugestija nadležnom Ministarstvu da se na ovom lokalitetu omogući urbanizacija, odnosno predvidi mogućnost građenja turističko zdravstvenih sadržaja kao dio turističke ponude Boke Kotorske. (kat.parc. 846 Lekovina; LN 397 -šuma 2 klase stečeno nasleđem, 8103m2, vlasništvo 7 vlasnika KO Prčanj I.) Ovo područje je poznato kao „vazdušna banja“ zbog prisutne zelene vegetacije i klimatskih okolnosti i uslova, odnosno prirodnih ljekovitih faktora. Zbog čistog vazduha obogaćenog gustom četinarskom šumom i drugom medjiteranskom vegetacijom ovaj predio je u narodu i struci nazvan „vazdušnom banjom“ ispod brda Vrmac.

	U neposrednoj blizini prije 100 godina formirano je lječilište za nespecifične plućne bolesti gdje su se hiljade pacijenata iz Jugoslavije i drugih zemalja liječili i oporavljali sve do prije desetak godina kada je lječilište pretvoreno u hotelsko ugostiteljski sadržaj. Kao suvlasnik na ovoj kat parceli na tako atraktivnoj lokaciji a koja trenutno nema nikakvu upotrebnu vrijednost molimo da razmislite o ovoj našoj sugestiji. 7 suvlasnika smo saglasni za promjenu kulture predmetne k.parcele odnosno urbanizaciju u okviru mogućeg:
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG nije moguće urbanizovati konkretnu katastarsku parcelu, već u planskoj dokumentaciji detaljnijeg nivoa, ali će se lokalitet Lekovina unijeti u Predlog PPCG kao područje pogodno za razvoj zdravstvenog turizma, posebno sa činjenicom da je ta lokacija u prošlosti bila lječilište za plućne bolesti.
	04-332/24-1643/411 Radenko Jeličić
Primjedba	Vlasnik sam kat.parc. 234 KO Kavač- nalazi se u širem koridoru planiranog puta i bez obzira što se po PUP-u nalazi u naseljskoj strukturi u kojoj je dozvoljena izgradnja ne možemo ostvariti svoja prava jer se ovaj koridor čuva za buduću saobraćajnicu. Kao većina vlasnika parcela koje se nalaze u ovom koridoru, smatram da je ovaj koridor preširok i da je potrebno precizirati obuhvat na manjem prostoru ili planom predvidjeti koridor visočije iznad naselja.
Odgovor	Primjedba se prihvata. Koridor se mora definisati kako bi se obezbjedila izrada projekta trase saobraćajnice. U Predlogu plana će se dati smjernica da se u slučaju posebnih ograničenja, kao što je blizina naselja, zaštićenog područja prirodnih i kulturnih dobara, vodoizvorišta i sličnih ograničenja, koridor može suziti u planskoj dokumentaciji detaljnijeg nivoa. Osim toga, istaćiće se da je potrebno u najkraćem roku nakon usvajanja plana, uraditi Idejno rješenje ili Idejni projekat, kako bi se preostali dio koridoora oslobodio za druge namjene.
	04-332/24-1643/413 Jovan Mrsulja Tivat
Primjedba	Molba za povećanje spratnosti objekta porodične kuće kat.parc 3232 KO Tivat. Molimo vas da parcelu 1990 KO Đuraševići nekategorisani put definišete kao put, odnosno saobraćajnicu kako bi se našla u postupku trasiranja i izgradnje kao jedna od prioritetnih saobraćajnica. Obrazloženje: Ovaj put bi kao lokalna saobraćajnica koja jednim djelom razdvaja tivatsku i kotorsku opštinu KO Lješevići i KO Đuraševići, dao veliki doprinos rasterećenja saobraćaja na dijelu od kružnog toka Aerodrom Tivat – Kotor tunel Radovići prema Radanovićima i Jazu, odnosno Budvi. Posebno sada u uslovima izgradnje bulevara Tivat – Jaz sigurno bi bio od velikog značaja, makar kao makadamski, kao alternativni put sadašnjoj magistrali – budućem bulevaru Tivat – Jaz. (put započinje od kružnog toka uz potporni zid iza hipermarketa Voli i nastavlja prema školi Arcadio, tržnom centru Butiko. Vlasnici parcela put koriste od davnina, stotinama godina i nalazi se na starim mapama Arhiva u Kotoru. Kako je u poslednje vrijeme došlo do ekspanzije gradnje i nasipanja, put, iako ucrtan, na terenu nije jasno vidljiv, obrastao je i zatrpan i treba ga trasirati i nasuti kako bi se mogao koristiti.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. Iako se radi o lokalnom putu, što nije predmet ovog planskog nivoa – PPCG, već plana detaljnije planske razrade, prihvata se da se naglasi kao stari put lokalnog značaja, ukoliko je evidentiran kao stari put u Arhivu. Ovaj Zahtjev treba uputiti i za Izmjene i dopune PUP-a Tivat, čija je izrada u toku.
	27.05.2024. 04-332/24-1643/414 Grujičić Milena

Primjedba	Na kat.parceli 187 KO Komarnica zahtjevam da se promjeni namjena da ne bude obradivo zemljište nego građevinska parcela.
Odgovor	Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG nije moguće planirati katastarsku parcelu za neku detaljnu namjenu, jer je to predmet plana detaljne razrade. (PUP Šavnik ili odgovarajuća detaljna razrada).
	30.05.2024. 04-332/24-1643/416 Adrović Mehmed
Primjedba	Vlasnik sam kat.parcela 640,641, 642, 643, 1221, 1222, 1223, 1224, 1225, 1226, 1227, 1228, 1232, 1234/4 i 1234/5 KO Borje, površine 113, 021m2. Zahtjev je upućen nadležnom Ministarstvu za PPCG i za Izradu PUP-a opštine Žabljak. S obzirom na inicijativu države i državnih organa za razvoj Sjevera, smatram da je ova inicijativa prema PPCG opravdana. Područje Žabljaka je u prethodnom periodu bilo izloženo naplanskoj izgradnji, prvenstveno individualnih objakata, pa u tom smislu je opravdana izgradnja viskokokvalitetnog turističkog kompleksa.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG nije moguće detaljno planirati turistički kompleks na određenim parcelama koje su navedene u primjedbi/zahtjevu, ali će se u Predlogu PPCG za razvojnu zonu opštine Žabljak naglasiti razvoj turističkih kapaciteta koji bi u planskom periodu omogućili podršku razvoju visokokvalitetne turističke ponude. U turističkim razvojnim zonama koje se navode za područja Žabljaka je moguće uključiti i zonu Borje.
	10.05.2024. 04-332/24-1643/311 04-332/24-1643/313; Dejan Dabović
Primjedba	U skladu sa iznijetim stavovima na Javnoj raspravi o Nacrtu PPCG do 2040.g. održanoj u Beranama i Andrijevici 21.02.2024.g.i dobijenim predlozima i sugestijama na toj javnoj raspravi od strane Rukovodioca izrade PPCG mr Svetlane Jovanović, dipl,prostornog planera podnosimo inicijativu za izmjenu Prostornog plana posebne namjene Bjelasica i Komovi iz 2015.godine. Naime, Prostornim planom posebne namjene za Bjelasicu i Komove iz 2015.g. na našim parcelama br. 2627, 2626,/11, 2828/12, 2626/15, 2628/2, 2626/18, 2626/13, 2626/14, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2461/2,3,4,5,6,7,8,9,10,11… koji pripadaju opštini Berane KO Lubnice, kao i na parcelama broj 295, 296/1, 160/5,7,8,9 koje pripadaju teritoriji opštine Andrijevica – KO ZabrđeII, predviđena je izgradnja golf terena. Kako svih ovih 12 godina od donošenja ovog PPPN-a nije nekim nižim planom detaljnije razrađeno planiranje na ovom prostoru a svih ovih godina niko nije pokazao interesovanje za izgradnju golf terena, u ime dolje navedenih vlasnika parcela, obraćam Vam se zahtjevom da izvršite izmjenu PPPN za Bjelasicu i Komove uvažite naše zahtjeve u ovom dijelu i isti planirate za valorizaciju privatnih parcela u svrhu turizma. (Smještajni kapaciteti u apartmanima, višeporodičnim i jednoporodičnim smještajnim jedinicama, pčelarskim gazdinstvima i etno turističkim objektima). U prilogu su dati listovi nepokretnosti za potpisnike ovog zahtjeva. Dejan Dedović, dipl.eling. u ime navedenih vlasnika parcela sa detaljno navedenim vlasničkim parcelama
Odgovor	Odgovor: Primjedba se djelimično prihvata. U Prostornom planu Crne Gore nije moguće promjeniti detaljnu namjenu iz važećeg plana posebne namjene za Bjelasicu i Komove. Potrebno je da se Zahtjev razmotri na nivou nadležnog Ministarstva.

	U PPCG se zona Jelovice navodi kao područje za razvoj turizma a konačno rješenje će se definisati u konsultaciji sa resornim Ministarstvom. Treba imati u vidu tekuće IiD PUP opštine Berane
	04-332/24-1643/417 M. Ojdanić, Vaso Rudanović, Vladan Rudanović, Daliborka Peković, Milinko Ojdanić, Zdenko Turković, Dejan Zečević; Milovan Zečević;
Primjedba	Inicijativa za Izmjenu PPPN Bjelasica i Komovi - Zahtjev za promjenu namjene površina KO Lubnice - Berane
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U Prostornom planu Crne Gore nije moguće promjeniti detaljnu namjenu iz važećeg plana posebne namjene za Bjelasicu i Komove. Potrebno je da se Zahtjev razmotri na nivou nadležnog Ministarstva. U PPCG se zona Jelovice navodi kao područje za razvoj turizma a konačno rješenje će se definisati u konsultaciji sa resornim Ministarstvom. Treba imati u vidu tekuće IiD PUP opštine Berane.
	418. 04-332/24-1643/418 Miodrag i Jovan Dragović
Primjedba	U Nacrtu PPCG je na prostoru KO Sveti Stefan (DUP Kamenovo Vrijesno), opština Budva, predviđena zelena površina. Molimo Vas da budućim PPCG do 2040 g. predvidite stambeno turističku zonu kapacitete koji su sada na snazi.
Odgovor	Odgovor: Primjedba nije osnovana. Moguća je izgradnja prema parametrima koji su planirani u važećem DUP-u. U PPCG nije moguće planirati detaljnu namjenu površina (stambenu zonu)
	03.06.2024. 04-332/24-1643/419 Stijepović Velimir
Primjedba	Inicijativa za izmjene u dijelu koncepta planskog rješenja i Izmjena i dopuna PPPN za Durmitorsko područje; kat.par, 974, 975, 996/3 i 287, 693, 698 KO motički Gaj I; U zoni Motički Gaj LSL i UP Motički Gaj – stambeno turističko naselje, predviđena je izgradnja turističkih sadržaja. Zahtjev da se omogući valorizacija kroz izgradnju turističkih sadržaja direktnom implementacijom smjernica.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG nije moguće detaljno planirati namjenu navedenih katastarskih parcela. Zahtjev uputiti za PUP opštine Žabljak i razmotriti mogućnost smjernica za direktnu primjenu.
	04-332/24-1643/420 HELP MONTENEGRO DOO Budva
Primjedba	Inicijativa za povećanje urbanističkih kapaciteta na lokaciji Begovo polje (Žabljak) u cilju izgradnje turističkog naselja visoke kategorije – Tepca u važećem PUP-u opštine Žabljak planiran turistički razvoj. (Nacrt LSL Begovo polje- nije usvojen plan 2018.g. zbog određenog roka za usvajanje planova)
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG nije moguće detaljno planirati namjenu navedenih katastarskih parcela. Zahtjev uputiti za PUP opštine Žabljak. Područje Tepca se i u Nacrtu PPCG navodi kao manja razvojna turistička zona i predvidjeće se i u Predlogu plana.
	04-332/24-1643/302 Saša Baranin
Primjedba	Navedene su katastarske parcele u KO Žabljak 1. Koje su u sadašnjem DUP_u planirane kao zelena površina iako je u planu višeg reda planirano kao površine za turizam i za mješovitu namjenu.

Odgovor	Odgovor: Primjedba nije osnovana. Odnosi se na plan nižeg reda, Izmjene PUP-a opštine Žabljak i namjenu u Detaljnom urbanističkom planu. Potrebno je razmotriti pri izradi Izmjena i dopuna PUP-a opštine Žabljak i pri budućim izmjenama Detaljnog plana.
	04-332/24-1643/377 Jeličić Radenko
Primjedba	Vlasnik sam k.p. 234 KO Kavač. Predmetna parcela se nalazi u širem koridoru planiranog puta i bez obzira što se po PUP-u Kotor nalazi u naseljskoj strukturi, dozvoljena je gradnja, ipak ne možemo ostvariti svoje pravo jer se ovaj koridor čuva za buduću saobraćajnicu. Smatram kao i većina vlasnika ostalih parcela koje se nalaze u ovom koridoru da je ovaj koridor preširok, te da je potrebno precizirati obuhvat na manjem prostoru ili planom predvidjeti koridor visočije, iznad naselja. Predlažem izmještanje koridora zbog zaista velikog broja kako legalnih tako i nelegalnih objekata koji se nalaze unutar koridora. U prilogu LN za kp. 234 KO Kavač. Jelić Radenko
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. Iako se PPCG ne bavi konkretnim katastarskim parcelama, u Predlogu plana će se dati smjernica da se u određenim opravdanim situacijama u prostoru, prirodnim ograničenjima ili naseljem, daje mogućnost definisanja užeg koridora u kome je moguće kroz Idejna rješenja definisati trase budućih saobraćajnica. U planu će se definisati obaveza da nadležne ionstitucije u najkraćem roku nakon definisanja planskih rješenja, pripreme projektnu dokukmentaciju i na taj oslobode koridor za druge namjene.
	04-332/24-1643/381 04-332/24-1643/382 Zdravko Pavlović
Primjedba	Vlasnik sam k.parcele br. 952 KO Reževići I na području Rijeke Reževića. Osim 2 porodične kuće i dvorišta oko tih kuća ni jedna parcela u mojem vlasništvu niti vlasništvu moje familije nije obuhvaćena niti jednim urbanističkim planom. Umjesto kreiranja zelenih zona na parcelama domicilnog stanovništva koje nije htjelo prodavati đedovinu… molim Vas da mi omogućite da svojim radom i predanošću stvaram budućnost za sebe i svoju djecu kroz ulaganje i razvoj turističkog objekta…
Odgovor	Primjedba nije osnovana. PPCG je strateški planski dokument koji se radi na kartama u razmjeri 1:100 000 i Zakonski i metodološki nije moguće detaljno planirati namjenu na navedenoj katastarskoj parceli. Potrebno je uputiti zahtjev za razmatranje u PUP - u opštine Budva, koji je u izradi, uz molbu dsa se definišu smjernice za predmetnu zonu.
	04-332/24-1643/383 Bošković Veljko – Mahala Cijevna
Primjedba	Definisati: - Da pojas industrijske zone ne smije biti u blizini naseljenog područja, - U blizini poljoprivrednih dobara, - U blizini vodenih tokova, - Da se postojeća oblast rastereti od zagađivača i asfaltnih baza koje ne zagađuju samo nas mještane, već i vinograde “Plantaža”, kao i rijeku Cijevnu u čijoj se neposrednoj blizini i nalaze, što je nedopustivo, - Asfaltne baze izmjestiti negdje đe njihov rad neće biti upitan, a prostor koji su devastirali pretvoriti u javnu zelenu površinu-Park koji bi bio koristan svim građanima i opštine Zeta, ko i Glavnog grada, jer ovakvo stanje predstavlja ruglo za obje opštine.

Odgovor	Primjedba se prihvata. Iako se detaljna namjena odnosi na detaljniju plansku dokumentaciju – PUP Podgorice i nadležan Detaljni plan, prihvata se da se u smjernicama naglasi potreba adekvatnog lociranja asfaltnih baza i generalno industrijskih zona.
	04-332/24-1643/384 Jelena Đurišić
Primjedba	Suvlasnici smo kat.par. 517 I 518 KO Dobrota, koje su prema PUP-u Kotor predviđene kao saobraćajnica koja bi spajala magistralni put sa priobalnim putem u Dobroti. Saobraćajnica ne postoji na terenu i nikad nije bila predviđena nijednim planskim dokumentom iz razloga što samo na nekih 200 do 300 m dalje postoji saobraćajni priključak sa magistralnog puta na donji put. Molimo da se ovakva namjena izbriše iz Plana jer dijeli naše parcele i otežava njihovo korišćenje…. Suvlasnik Marijana TRipković – Pantar Hrvatska
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG nije moguće planirati detaljnu namjenu ili saobraćajnicu lokalnog nivoa. To je predmet niže-detaljne planske dokumentacije (PUP opštine Kotor i odgovarajući Detaljni urbanistički plan). Moguće je jedino istaći kroz smjernice da se pri planiranju na detaljnom nivou, posebna pažnja obrati na adekvatno saobraćajno rješenje, pri čemu se neće ugroziti cjelovitost naselja.
	24.03.2024. 04-332/24-1643/385; Luka Milošević, Boško Janović, Davorka Branković, Branka Popović
Primjedba	Suvlasnici smo kat.parc. 1662, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891; KO Dobrota, preko kojih je prema PUP-u Kotora predviđena alternativna trasa zaobilaznice. Molimo da se takva namjena izbriše iz predmetnog Nacrta. Predlažemo da se umjesto trase predvidi građevinska-stambena namjena…
Odgovor	Odgovor: Primjedba nije osnovana. U PPCG nije moguće planirati detaljnu namjenu ili saobraćajnicu lokalnog nivoa. To je predmet niže-detaljne planske dokumentacije (PUP opštine Kotor i odgovarajući Detaljni urbanistički plan).
	04-332/24-1643/386 Tatjana Torbica, Nikola Perišić 04-332/24-1643/388 - ponovljena primjedba 04-332/24-1643/394 Pejović Nenad Mahala, Cijevna – ponovljena primjedba
Primjedba	Kako predlog Prostornog plana Crne Gore ne prepoznaje ekološki problem posljedice rada više asfaltnih baza smještenih na samoj obali Cijevne u Zeti I višestruke štetne uticaje po lokalno stanovništvo: narušen kvalitet vazduha, vode, zemljišta te devastaciju obale rijeke Cijevne i ugrožavanje velikih poljoprivrednih dobara, što je u suprotnosti sa svim važećim zakonima o zaštiti prirode, preuzetim obavezama kroz konvencije te ustavni pravima svakog građanina a u skladu sa otvorenim poglavljem 27, predlog je da se predmetno područje rastereti privatnih asfaltnih baza i da se one izmjeste na neke druge podesnije lokacije. Opštinu Zeta moramo posmatrati na drugačiji način i sa više senzibiliteta nego u prethodnom periodu kada je to bila teritorija opštine Podgorica. Takođe, neophodno je insistirati na razvojnoj viziji novoformirane opštine Zeta jer bi se krovni prostorno planski dokument morao baviti i tim važnim segmentom, jer je pretpostavka da će zbog održivosti lokalne uprave biti neophodan drugačiji pristup u korišćenju prirodnih resursa. Opštini se ukazuje mogućnost korišćenja prirodnih potencijala (dvije rijeke Cijevna i Morača te Skadarsko jezero), kao i podsticanje poljoprivredne proizvodnje. U skladu sa nevedenim činjenicama u smjernicama krovnog dokumenta definisati: - Da pojas industrijske zone ne smije biti u blizini naseljenog područja, - U blizini poljoprivrednih dobara, - U blizini vodenih tokova, - Da se postojeće oblast rastereti od uticaja zagađivača i asfaltne beze izmjeste na lokaciju gdje neće biti upitan njihov rad, - Da se devastirana obala Cijevne sanira i vrati u pređašnje stanje u stepenu mogućeg, kako bi se njena namjena mogla planirati u druge svrhe,

	- Da se definiše na kojoj udaljenosti teška industrija smije biti u odnosu na naseljenost područja, vodene tokove i poljoprivredna zamljišta, - Da se zelenim pojasom jasno ograniči i definiše razgraničenje i konačno da se najmlađoj populaciji daju jasne smjernice valorizacije postojećih prirodnih resursa kako bi lokalne planove usaglašavala sa krovnim planskim dokumentom, - Ispušten je najvažniji aspekt a to je zdravlje ljudi u ovom slučaju djece čije je zdravstveno stanje upitno uslijed konstantnog i kontinuiranog opasnog kumulativnog efekta rada ovih industrijskih postrojenja na samoj obali rijeke Cijevne.
Odgovor	Primjedba se prihvata. U Predlogu PPCG će se naglasiti potreba rješavanja problema zaštite životne sredine od uticaja rada asfaltnih baza i daće se smjernice za neophodno poštovanje udaljenosti asfaltnih baza i industrije od naselja, vodoizvorišta, vodnih tokova, poljoprivrednog zemljišta i dr .
	04-332/24-1643/389 Irena Pavlović
	Vlasnica sam 2 male parcele u Rijeci Reževića. 1469 i 1473 KO Reževići u obuhvatu LSL Rijeka Reževići i ovim planom na njima nije bila predviđena mogućnost gradnje. Zahtjev da se ostvari pravo izgradnje porodične kuće.
	Primjedba nije osnovana. Nije moguće u PPCG planirati izgradnju na nekoj katastarskoj parceli. Zahtjev da se omogući izgradnja je moguće uputiti za izradu PUP-a opštine Budva ili sačekati Izmjene LSL Rijeka Reževića.
	332/24-1643/391 Rmuš Zoran Kristina, Željka i Balša
Primjedba	Primjedba da pojas industrijske zone ne smije biti u blizini naseljenog područja – u blizini poljoprivrednih dobara - u blizini vodenih tokova - da se postojeća oblast Mahale rastereti od uticaja zagađivača i asfaltne baze na lokaciju gdje neće biti upitan njihov rad – da se devastirana obala Cijevne sanira i vrati u pređašnje stanje, kako bi se namjena mogla planirati u druge svrhe.
Odgovor	Primjedba se prihvata. Iako se o aspektu zaštite životne sredine uopšteno govori, posebno će se naglasiti u Predlogu PPCG potreba rješavanja problema asfaltnih baza na rijeci Cijevni.
	04-332/24-1654/392 Jovićević Vesko, Đuro Samardžić
Primjedba	Vlasnik nepokretnosti kat par. 168 KO Sveti Stefan. (Rješenje o odobrenju izgradnje na čes. Zemljišta 830/2 I 831/1 KO Pržno, identifikacija starog i novog premjera za kat.par.168 KO Sveti Stefan za čes.zem 831/1 KO Pržno). Predmetno zemljište je 1982. evidentirano kao građevinsko zemljište. (dostavljaju se Rješenja o odobrenju izgradnje, za koje je urađen projekat i na osnovu projekta je započeta izgradnja objekta koji se kao započet nalazi na terenu), Dvadeset osam (28) godina kasnije ista namjena je potvrđena DUP-om Kameno – Vrijesno iz 2010.g. (UP Z6 u bloku 10). U PPPN za obalno područje namjena predmetnog zemljišta je turizam, sa cezurom – fleksibilni režim. Posle 40 g, je građevinsko zemljište izgubilo namjenu. Molba da se odredi namjena turizam sa koeficijentima izgrađenosti i zauzetosti kakvi su određeni susjednim objektima I građevinskim parcelama.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG nije moguće definisati detaljnu namjenu na navedenoj katastarskoj parceli, niti na bilo kojoj katastarskoj parceli u Crnoj Gori. Radi se o strateškom planskom dokumentu, koji ne definiše detaljnu namjenu prema katastarskim parcelama, već samo opštu namjenu površina. Sve dok je Dup Kamenovo Vrijesno važeći, namjena za kat.parcelu je definisana tim planom. Potrebno je uputiti zahtjev da se razmotri pri izradi PUP - a opštine Budva.
Primjedba	04-332/24-1643/393 Veselinka Leković Bar, sa 40 potpisnika
Odgovor	Predlog mapiranja sela Boljevići za urbanističko uređenje u PPCG

	Kao grupa građana želimo da se zaštiti ambijntalna cjelina sela Boljevići u Crmnici, opština Bar. Staro selo Boljevići nalazi se na trećem km regionalnog puta Virpazar – Bar preko Sutormana, na samoj granici NP Skadarsko jezero. Ovo područje se ističe kao ambijentalna cjelina sa bogatim prirodnim pejzažima koji se ogledaju u pitomoj vegetaciji, terasastim baštama i vinogradima i vizurom na cijelo crmničko polje. U takvom okruženju bili su smješteni klasteri tradicionalnih kuća, danas kućišta 19 vijeka koji su podignuti na još starijim objektima. Građeni su u kamenu i umreženi mnogobrojnim suvomeđama koje ni zub vremena nije oštetio. U pozadini stoji vjekovna slavna istorija. Nažalost, a možda i na sreću, zbog nedostatka infrastrukture i napuštanja nakon zemljotresa 1979.g. ovo bogatstvo je ostalo zaraslo, nepristupačno ali sačuvano u izvornom stanju. Navedeno naslijeđe ne samo da čuva našu materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu, već ima potencijal da razvije turističko jezgro neposredno blizu Virpazara i doprinese ekonomskom razvoju regije. U tom pravcu 90% vlasnika kuća je saglasno da se pokrene inicijativa kako bi se stvorili uslovi za obnovu sela na način da se maksimalno sačuva kulturno istorijska i arhitektonska baština čije potpise dostavljamo u prilogu. Time bi prekinuli lošu praksu nekontrolisane i samovoljne gradnje čime se do sada trajno uništavao prostorni resurs kao najveće blago. Bili bi primjer drugima kako planski zajedničkim snagama državnih institucija i građana, kreirati turističko naselje direktno povezano sa čistom ekološkom poljoprivrednom proizvodnjom. Na taj način otvorili bi put mnogim fondovima i povoljnim finansiranjima. Za postizanje ovih ciljeva, stvaranje usova da vlasnici kuća obnove ognjišta predaka unoseći savremene sadržaje, neophodno je urbanističko rješenje starog sela Boljevići. Stoga predlažemo označavanje ovog područja za detaljnu urbanističku razradu u okviru PPCG I PUP-a Bar.
Primjedba	Primjedba se prihvata. U PPCG će se naglasiti neophodnost zaštite i definisanja urbanističkih rješenja svih naselja tog tipa (Boljevići). U PUP-u opštine Bar je moguće dati detljnije smjernice i prema stavovima i odlukama opštine i nadležnog Ministarstva, moguće je uraditi i detaljnu urbanističku razradu. (u okviru PUP-a Bar ili posebno).
	04-332/24-1643/395 Zlatko, Igor Jasmina Anđelić
Primjedba	Predlog da se okolina Vražjeg i Ribljeg jezera u opštini Žabljak sa posebnim osvrtom na predio Novakovići, uvrsti u PPCG u pogodne zona za razvoj turizma u opštini.
Odgovor	Primjedba se prihvata. Predložiće se u Predlogu PPCG u dijelu “Turističke zone”. Zahtjev se može uputiti na razmatranje u okviru izrade PUP-a opštine Žabljak.
	24.05.2024. 04-332/24-1643/402; Desanka Paović
Primjedba	Vlasnik kat.parcele 845 KO Bečići. Prema DUP-u iz 2008.g.planiran objekat S+P+1, a kasnije prema izvodu iz DUP-a zelena površina. Podnošeni su zahtjevi za reviziju urbanističke parcele i vraćanje u prvobitno stanje. (navedeni Zahtjevi).
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG nije moguće planirati urbanističku parcelu niti izvršiti korekciju važećeg DUP-a. Potrebno je uputiti Zahtjev za PUP opštine Budva čija izrada je u toku ili sačekati Izmjenu predmetnog DUP-a.
	05.06. 2024. 04-33274-1643/431 Branko Pejović
Primjedba	Promjena namjene kat.parc. u građevinsko zenljište. – nemoguće zbog nagiba terena i neadekvatne saobraćajne povezanosti privesti planiranoj namjeni po PUPu opštine Kotor. Traži se promjena namjene navedenih kat parcela u KO Gorovići.

Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG nije moguće promjeniti namjenu na konkretnoj kat. parceli. Potrebna je izmjena na detaljnijem planskom nivou.
	04-332/24-1008/88 Dragan Vukmarković za stanovnike Gornjih Šestanskih sela
Primjedba	Mi stanovnici Šestanskih sela opština Bar tražimo da planeri Prostornog plana Crne Gore iznađu mogućnost i naprave projektnu dokumentaciju - snabdijevanje ovog područja cjevovodima za vodu u narednom periodu. Na ovom prostoru postoji samo bunarska voda.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U strateškim ciljevima u ovoj oblasti se planira adekvatno vodosnabdijevanje. Može se u Predlogu PCG naglasiti potreba prioritetnog rješavanja vodosnabdijevanja naselja koja još uvjek nemaju organizovano snabdijevanje vodovodnim sistemom.
	17.04. 2024 04-332/24-1643/174; Veselin Malović selo Dubrovsko, opština Šavnik.
Primjedba	U selu postoji porodično poljoprivredno gazdinstvo, (upisan u Registar poljoprivrednih gazdinstava). Traži se da se na parcelama KO Šavnik br. ucrtaju: k.p. 936 – 5 objakata u tirističke svrhe, pomoćni objekat, tehničke i druge prostorije, a na k.p. 941 planinarski dom. Svi navedeni objekti bi bili u komercijalne svrhe i sa postojećim objektima bi formirali etno i eko selo. Na k.p. 867 da se ucrtaju 2 objekta: štala i pomoćni objekat za preradu mesa, smještaj hrane za stoku i mehanizaciju;
Odgovor:	Primjedba nije osnovana. U PPCG nije moguće planirati konkretnu lokaciju, ali će se dati smjernice za izgradnju u ruralnom području. Potrebno je provjeriti mogućnost izgradnje prema PUP-u Šavnik, ukoliko nije moguće, zahtjev razmotriti sa nadležnom službom u opštini Šavnik u cilju planiranja pri izmjenama PUP-a Šavnik.

ZAHTJEVI INVESTITORA

ZAHTJEVI INVESTITORA	
1.	2.02.2024. 04-332/24-1643/1 FIVESTARS PROPERTIES DOO
Primjedba	Inicijativa za planiranje turističkog naselja na lokaciji u zahvatu K. O.Čukovići, opština Cetinje. Predmetna lokacija se nalazi u zoni Nacionalnog parka Skadarsko jezero, treća zona a na granici Nacionalnog parka. Molba da se preispita planirana namjena i konstatuju važeće kategorije zemljišta navedenih kat.parcela, omogući planiranje turističkog naselja i direktna primjena smjernica za ekskluzivni razvoj.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
2.	22.02.2024. 04-332/24-1643/12 DOO MONTENEGROREGION
Primjedba	Vlasnici zemljišta u KO Morinj, opština Kotor, sa namjerom da investiraju u izgradnju turističkog kompleksa (vrijednost investicije 30.000.000,00€) Kroz PPPNOP - Prostorni plan posebne namjene za obalno područje Crne Gore, parcele u KO Morinj imaju namjenu - površine naselja, a u pojasu koji je generalno namijenjen za razvoj turizma. Molba da se u daljem postupku izrade Prostornog plana Crne Gore, razmotri namjena za ovaj prostor na način planiranja namjene TURIZAM i to hoteli i turistički kompleks, turističko naselje.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
3.	27.02.2024. 04-332/24-1643/22 Universal Exports DOO Tivat
Primjedba	Na k.p. - dio UP brof 16 KO Podgorica II u zahvatu DUP-a ,,Nova Varos-Blok D"Glavni grad Podgorica, planiran je objekat mješovite namjene sa poslovanjem, spratnosti Pv+4+Pk, planirane površine prizemlja 240m2(0,4), ukupno razvijene bruto površine1488m2(2,48). Ovako dati parametri su, imajući u vidu lokaciju i površinu UP broj 16 dati ispod parametara koji bi na najbolji mogući način iskoristili lokaciju na kojoj se nalazi UP broj 16 u zahvatu DUP-a ,,Nova Varos-Blok D" Glavni grad Podgorica, pa kod navedenog predlažemo da se navedenoj urbanističkoj parceli omogući građenje po većim urbanističkim parametrima.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
4.	13.03.2024. 04-332/24-1643/31 Lustica Development

Primjedba	Ističe se neophodnost planiranja druge faze realizacije kompleksa Luštica Bay. Analizom Nacrta PPCG ustanovili smo da je u potpunosti izostao planski tretman druge faze, čija površina iznosi preko 2 miliona m^2, te da je ista u ovom planskom dokumentu namijenjena ostalim prirodnim površinama, umjesto građevinskom području. Napominjemo da je u pitanju trećina ukupnog obuhvata projekta Lustica Bay, na kojoj je, shodno dinamičkom planu, predviđeno širenje Projekta Lustica Bay u skorijoj budućnosti. Detaljne namjene u okviru druge faze, kako je to precizirano i u okviru Ugovora, obuhvataće dvije turističke zone, jednu zonu mješovite namjene, dvije zone rezidencijalne namjene, sportsku zonu i tehničku zonu, što će biti predmet planske dokumentacije nižeg reda, ali je, imajući u vidu veliku površinu predmetnog zemljišta, od ključnog značaja da se granice građevinskog područja druge faze prethodno prepoznaju u okviru PPCG, koji je osnov za detaljniju plansku razradu na nižim nivoima. Napominjemo da je prilikom izrade važeće prostorno planske dokumentacije predviđeno da se druga faza projekta Lustica Bay uvrsti u prostorne planove odmah nakon isteka planskog horizonta važećeg plana, odnosno nakon 2020. godine; a da su kapaciteti pomenute druge faze već uvršteni u planske projekcije broja stanovnika i turističkih ležajeva u okviru PUPa Tivat. U okviru prve faze Projekta Lustica Bay predlažemo širenje građevinskog područja za potrebe formiranja sportsko-rekreativne zone i objekata obrazovanja cca 9ha, koja će služiti ne samo korisnicima rizorta, vec i okolnim naseljima, sa potencijalom da poprimi regionalni karakter. Teren je pogodan za ovu vrstu namjene, u blizini je nave saobraćajnice MR2, lako dostupan stanovnicima Tivta, ali i okolnih opština, djelimično obrastao niskim rastinjem i u okviru je područja pod Ugovorom. Predlažemo da se u okviru Plana namjene mora, kao i u okviru kategorija namjena mora, osim zona za potapanje otpadnog vojnog materijala na otvorenom moru, kako je predviđeno Nacrtom PPCG, predvide i lokacije za potapanje vojnog materijala u turističko-rekreativne svrhe, odnosno zone za formiranje podvodnih vojnih muzeja. Vjerujemo da bi podvodni vojni muzej upravo na lokaciji Trašte značajno unaprijedio turističku ponudu u regionu i omogućio da se činjenice o značaju Crne Gore u jadranskoj pomorskoj istoriji predstave širokom krugu domaćih i međunarodnih posjetilaca, za šta je kompanija Lustica Development vec osmislila projekat. Osnovna ideja kojom smo se vodili prilikom osmišljavanja ovog projekta je bila težnja da Crna Gora i ovaj dio njenog akvatorijuma budu obogaćeni jos jednom autentičnom i rijetkom ronilačkom atrakcijom koja bi se realizovala potapanjem jednog manjeg dijela preostalog vojnog nasljeđa ovog kraja na pažljivo odabranim lokalitetima u vodama zaliva Trašte. Pod uslovom da se ovaj projekat pažljivo realizuje i razvija, u skladu sa najvišim standardima i normama neophodnim za očuvanje sigurnosti plovnih puteva, morske sredine i morskog biodiverziteta, optimalno bi se uklopio u koncept razvoja ekološki svjesne zajednice i društva u Crnoj Gori. Poznato je da ovakve podvodne instalacije mogu izuzetno pozitivno da utiču na unaprijeđenje biodiverziteta podmorja, budući da djeluju kao vještački grebeni na kojima se nastanjuju podvodne vrste. Konacno, a mozža i jednako važno, jedan takav projekat bi nesumnjivo imao značajne ekonomske koristi kroz razvoj novih industrija, tehnologija i otvaranje novih radnih mjesta u pomorstvu i uslužnom sektoru, ali i premiještanju fokusa sa arheoloških podvodnih lokaliteta koji postoje i u samom zalivu Trašte, a koji ne trpe ovakvu vrstu turističke komercijalizacije. U tom smislu, dostavljamo predlog tri lokaliteta u okviru zaliva Trašte, za koja je kompanija Lustica Development prethodno obezbijedila vršenje podvodnog snimanja u cilju utvrđivanja optimalnih dubina za rekreativno ronjenje, ali i eventualnog postojanja staništa morske trave Posidonia oceanica, i koje su se, sa tog aspekta, pokazale kao pogodne za ovu namjenu. U grafičkom prilogu Plana namjene mora izostao je grafički simbol za postojeću luku nautičkog turizma Lustica Bay, kao i oznaka važnijeg privezišta na rtu Kočišta (marina, granični prelaz, pumpa, pretakalište goriva), a shodno važećoj Državnoj Studiji lokacije Sektor 36, te molimo da se ova korekcija uvrsti u finalnu verziju PPCG.
Odgovor	Primjedba se prihvata. U grafičkom dijelu biće unešeno područje koje pobuhvata II fazu projekta Lustica Bay. Predlog za formiranje podmorskog muzeja se može se uključiti u tekstualni dio plana. U grafičkom dijelu “Plan namjene mora” unijet će se grafički simbol za postojeću luku nautičkog turizma Lustica Bay, kao i oznaka važnijeg privezišta na rtu Kočišta.
5.	21.03.2024.

	04-332/24-1643/40 Capital Project
Primjedba	K.p. 120 KO Bratica po načinu korišćenja - neplodno zemljište. Obzirom na veličinu k.p. i atraktivnost lokacije, predlog da se na ovoj lokaciji planira mogućnost izgradnje objekata u zoni stanovanja velike gustine za smještaj turista u pansionima.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
6.	25.03.2024. 04-332/24-1643/43 AMMA Resort
Primjedba	– Investitor izgradnje luksuznog turističkog kompleksa 5*, koji se sa kompletnom infrastrukturom gradi na lokaciji Čanj, opština Bar. Planirani turistički kompleks je osmišljen da svim svojim sadržajima predstavlja reprezentativan turistički kompleks, koji će postati prepoznatljiva turistička destinacija. – Uvidom u Nacrt Prostomog plana Cre Gore, utvrdili smo da se na području opštine Bar nalazi 6 lokacija za kamenolome. – U Čanju je u toku realizacija luksuznog turističkog kompleksa Amma resorta koji bi prema svim planskim opredjeljenjima trebao da ima podršku i prioritet u razvoju u odnosu na požicionirane kamenolome u okruženju. Naime, u neposrednoj blizini predmetnog resorta, postoje dva aktivna kamenoloma, koji će, ukoliko se ne preispita njihovo djelovanje uticati negativno na turističku ponudu i realizaciju ne samo predmetnog resorta nego Čanja i okolnih mjesta, Mišića, Sutomora i dr. Kako se u planskom rješenju navodi, neophodno je preispitati namjenu predmetnih koncesionih prostora. – Planskim rješenjem se zastupa ideja da svaki grad u Crnoj Gori, ima svoju proizvodnju tehničko-građevinskog kamena (kamenolom), ali je pitanje požicioniranja ovih kamenoloma od izuzetne važnosti sa aspekta zaštite životne sredine, turističke ponude, a u konkretnom slučaju, i kulturnog dobra - tvrđave Haj Nehaj, kao i zaštićenog područja - Parka prirode Katič. Jasno je definisano i to da su planom evidentirana ležišta rnineralnih sirovina koja se ne mogu premjestati i moraju se eksploatisati na mjestu gdje su pronađena – Takođe, planom je konstatovano da je pri eksploataciji mineralnih sirovina potrebno poštovanje zakonske regulative i strateških dokumenata, propisa i direktiva EU koji se odnose na istraživanje mineralnih sirovina, sto obezbjeduje odrzivu eksploataciju mineralnih sirovina uz primjenu mjera prostorne i ekološke zaštite, sto je u direktnoj koliziji sa turističkim razvojem sveukupnog primorskog regiona – U ciljevima razvoja rudarstva i industrije navodi se da je potrebno uvažavati i prema potrebi preispitati pri detaljnom planiranju namjenu koncesionih prostora za koja su dodijeljena prava na geološka istraživanja, kao i da je potrebno podsticati projekte prenamjene eksploatacionih prostora, posebno u Primorskom regionu. Ključna stvar koja se tiče same eksploatacije zavisi od više faktora, ali da eksploatacija u prvom redu zavisi od strateških opredjeljenja države. – S tim u vezi, neophodno je preispitati strateške ciljeve razvoja i grada i države i učiniti i kroz planska rješenja i kroz djelovanje institucija da dva pravca razvoja ne budu u koliziji, odnosno da ne blokiraju jedan drugi, jer kamenolomi, asfaltne baze, separacije i sl. Sa jedne strane i naselja sa visokim turizmom sa druge strane, ne mogu funkcionisati na ovako maloj međusobnoj razdaljini. Takođe, postavljanje asfaltnih baza, drobiličnih postrojenja, separacija, velikih betonskih baza, urušava koncept i običnog a kamoli visokog turizma. – Obzirom da na potezu od Čanja do Bara nijesu planirani parkovi i sportski sadržaji (kompleksi) smatramo da bi lokacija Haj-Nehaj bila idealna za tu namjenu. Na taj način bi se rekultivisalo predmetno područje i dalo novu vrijednost cijeloj zoni.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. - U PPCG se samo evidentiraju mineralne sirovine za područje svih opština, a za davanje saglasnosti za istraživanje mineralnih sirovina i davanje koncesija je nadležno Ministarstvo rudarstva. U PPCG će se u Predlogu plana dodatno istaći smjernica

	i obaveza da su istraživanje i eksploatacija mineralnih sirovina mogući isključivo uz punu zaštitu životne sredine i stanovništva, naselja i da ne smiju biti u konfliktu sa drugim definisanim namjenama u prostoru. (turizam, važni infrastrukturni projekti i sl.). U Predlogu PPCG će se takođe naglasiti i potreba rješavanja problema zaštite životne sredine od uticaja rada asfaltnih baza i daće se smjernice za neophodno poštovanje udaljenosti asfaltnih baza i industrije od naselja, turističkih objekata, vodoizvorišta, vodnih tokova, poljoprivrednog zemljišta i dr. Lokacija Haj Nehaj se može detaljno razmotriti i planirati u okviru Izmjena PUP-a opštine Bar. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu (planiranje parkova i sportskih sadržaja) na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa – IiD PUP Bar.
7.	1.04.2024. 04-332/24-1643/54 Belle Maison DOO
Primjedba	Vlasnici k.p u zahvatu KO Budva, u obuhvatu DUP Dubovica I, zahtjevaju preispitivanje namjene na navedenoj lokaciji. Minimalni dio navedenih k.p. predviđen za izgradnju , za stanovanje manje gustine - jednoporodično stanovanje),a veći dio je ostavljen kao zelena površina. Imajući u vidu faktičko stanje na terenu i stepen izgrađenosti okolnih parcela molba da se namjena i koeficijent predmetnih k.p. promijene.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa. (PUP opštine Budva).
8.	4.04.2024. 04-332/24-1643/75 AGROLIFE MONTENEGRO
Primjedba	Ugovorom zaključenim između Države Crne Gore, koju predstavlja Vlada Crne Gore i “Agrolife Montenegro" doo Podgorica, definisani su uslovi o dugoročnom zakupu lokacije evidentirane u listu nepokretnosti broj 4106 KO Golubovci. Imajući u vidu zaključeni ugovor o dugoročnom zakupu i u potpunosti ispunjenje obaveza (formirani i dugogodišnji zasadi smilja, uredna uplata naknada za zakupljenu lokaciju), predlažemo da obrađivač plana na ovoj lokaciji planira i dalje poljoprivredno zemljište.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
9.	5.04.2024. 04-332/24-1643/78 SAMKOMERC
Primjedba	Vlasnik nepokretnosti kat.parcele u KO Krivošije Gornje Opština Kotor. Zahtjev da se kroz obradu prostomog plana Cme Gore nepokretnosti definišu kao građevinske lokacije za izgradnju benzinske pumpe jer je ista predviđena u staroj planskoj dokumentaciji, izgrađena po svim standardima ali po trenutno važećem PUP-u nije moguće dobiti Zakonom za to predviđenu dokumentaciju. Molba da se kroz ovaj planski dokument nepokretnosti definišu kao građevinska lokacija (benzinska pumpa/stanica) jer je na ovom lokalitetu najviše potrebna jer ni sa jedne strane magistralnog puta od Vraćenovića do Risna nijedna ne postoji.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa. (PUP opštine Kotor ili detaljna razrada na osnovu smjernica PUP-a opštine Kotor).
10.	10.04.2024. 04-332/24-1643/93 KBV DATACOM DOO

Primjedba	Molba da se razmotri mogućnosti da se u planira izgradnja solarne elektrane na k.p. u KO Doljani i dozvoli gradnja na parceli koja je u vlasništvu kompanije. Planirana je izgradnja fotonaponske elektrane hibridnog karaktera (skladištenje energije) koji za distirbutivni sistem i konzum predstavlja najbolje rješenje, snage 1,0 MWp sa svom pratećom opremom za optimalan rad.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U Nacrtu PPCG su navedene lokacije za koje su izdati UTU-i. U opštim smjernicama se daju opšti uslovi za izgradnju solarnih i vjetroelektrana i drugih obnovljivih izvora energije (da se ne ugrozi poljoprivredno i šumsko zemljište, zaštićena područja, zone zaštite kulturnih dobara, naselja i drugi infrastrukturni objekti i slično). To znači da je izgradnja solarnih elektrana moguća na prirodno pogodnim područjima uz poštovanje navedenih uslova. Pogodnost konkretnih lokacija će se razmatrati sa nivoa ministarstava i drugih institucija uz analizu mogućnosti priključenja na elektroenergetsku mrežu, što je nadležnost CGES-a.
11.	15.04.2024. 04-332/24-1643/137 UDRUŽENJE "HOTELIJERA UGOSTITELJA I PRIVATNOG SMJEŠTAJA"-ČANJ MONTENEGRO
Primjedba	– Oštro neslaganje i prigovor u vezi planirane izgradnje asfaltne baze i kamenoloma u zaledini Čanja. Udruženje hotelijera, ugostitelja i privatnog smještaja s više od 60 privrednika, zajedno s mještanima Čanja, Mišića i Đurmana, odlučno se protivi ovakvom projektu. – Plaže Kraljičina plaža i Čanjska plaža su proglašene za jedne od najlepših plaža. Izgradnjom asfaltne baze i kamenoloma, postoji ozbiljna opasnost od ugrožavanja ovih prirodnih dragulja, sto bi imalo dugoročne negativne posljedice na turizam u ovoj oblasti. – Pozivaju se nadležni organi, uključujući ministra za turizam, da pažljivo razmotre posljedice ovakvog projekta i prepoznaju značaj očuvanja prirodne ljepote obale i turističkog potencijala ove regije. – Molba da se odmah obustave dalji koraci u vezi s ovim projektom i da se pridružite zajednici u naporima da se očuva ovo dragocjeno prirodno okruženje.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se evidentiraju mineralne sirovine kojima raspolaže država. Za davanje saglasnosti za istraživanje i davanje koncesija je nadležno Ministarstvo rudarstva. U PPCG će se u predlogu plana dodatno naglasiti smjernica i obaveza da je istraživanje i eksploatacija mineralnih sirovina moguća isključivo uz punu zaštitu životne sredine i stanovništva. U Predlogu PPCG će se naglasiti i potreba rješavanja problema zaštite životne sredine od uticaja rada asfaltnih baza i daće se smjernice za neophodno poštovanje udaljenosti asfaltnih baza i industije od naselja, vodoizvorišta, vodnih tokova, poljoprivrednog zemljišta i dr.
12.	17.04.2024. 04-332/24-1643/153 UDRUŽENJE "HOTELIJERA UGOSTITELJA I PRIVATNOG SMJEŠTAJA"-ČANJ MONTENEGRO
Primjedba	– Predlaže se izrada detaljnog urbanistickog plana za obnovu starog puta i šetalista prema Haj Nehaj i tvrđavi, i postavljanje dva vidikovca s pogledima prema Čanju i Sutomoru. – Preporučuje se dodavanje treće trake kako bi se olakšalo skretanje iz Budve prema Čanju, s posebnim fokusom na prilaz autobusima. – Predlaže se izgradnja sportskih terena i balon sale kako bi se povećala upotreba privatnog smještaja i hotela tokom zimske sezone. – Predlažem dodavanje izgradnje igralista za djecu i otvorenog parka duž trase od Čanja do Mišića, zajedno s izgradnjom trotoara duž iste rute. – Proširenje puta od Mišića do Čanja kako bi poboljšali infrastrukturu. – Važno je istaknuti rješenje za 700 metara ulazne zone prema Čanju iz Mišića kako bi se olakšalo kretanje i unaprijedila bezbjednost. – Potrebna sanacije potoka koji prolazi preko državne imovine, a koji nije evidentiran u katastru opštine Bar kao opštinsko vlasništvo.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela, kao ni planiranje lokalne infrastrukture. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.

13.	23.04.2024. 04-332/24-1643/207 25.04.2024. 04-332/24-1643/223 FOBRA DOO
Primjedba	Zahtjev da da se uklope objekti iz LN 7838 I LN 7773 KO Podgorica III u prostorni plan Crne Gore.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
14.	23.04.2024. 04-332/24-1643/209 V.A.S. INVEST DOO Budva
Primjedba	– Podnosilac ovog zahtjeva je vlasnik brojnih katastarskih parcela u katastarskoj opštini Reževici I, Opština Budva, na kojima je planirana gradnja turističkih naselja II i III Smokvica, u obuhvatu Urbanističkog projekta ,,Turističko naselje Smokvica". – Podnosilac zahtjeva nalazi se uveliko u fazi prepreme Glavnog projekta za predmetna turistička naselja. Do sada su utrošena već velika novčana sredstva u realizaciji Urbanističkog projekta ,,Turističko naselje Smokvica", te postoje opravdana očekivanja podnosioca ovog zahtjeva da će i svi budući planski dokumentni koji tretiraju ovu lokaciju, uvažiti postojeća planirana rješenja i omogućiti podnosiocu zahtjeva da završi postupak projektovanja i izgradnje na način koji je započet, a koji je u skladu sa postojećim Urbanističkim projektom ,,Turističko naselje Smokvica" i Rješenjem Ministarstva ekologije, prostomog planiranja i urbanizma Crne Gore- Direktorat glavnog državnog arhitekte broj 09-332/23-2551/2 od 27.03.2023.godine. – Imajući u vidu navedeno, apeluje se da se uzmu u obzir sve već nesporno preduzete aktivnosti od strane podnosioca ovog zahtjeva, te da se ne ugroze njegova prava i ne nanese mu se šteta, već da se za njegove parcele u Opštini Budva, Reževići I, predvide ista planska rješenja i uslovi kako je to već predviđeno važećim Urbanističkim projektom ,, Turističko naselje Smokvica".
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu na nivou katastarskih parcela. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
15.	23.04.2024. 04-332/24-1643/211 26.04.2024. 04-332/24-1643/241 BIGOVA BAY
Primjedba	Područje poluostrva Trašte, na kojem je predviđena realizacija projekta Bigova Bay, predviđeno kao "Ostala prirodna povrsina" umjesto kao područje za građevinski/ turistički razvoj. Područje poluostrva Trašte je predviđeno za T2 "mixed used resort" razvoj u sljedećim važećim planskim dokumentima: - Izmjene i dopune DSL "Sektor 38-Bigova", "Službeni list Crne Gore" br. 45/15; - Izmjene i dopune LSL "Trašte", "Službeni list Crne Gore" br. 46/15; - PUP Opštine Kotor ", "Službeni list Crne Gore" br. 95/20. Opština Kotor tokom prethodnog učešća javnosti na Koncept prostornog plana Crne Gore početkom 2023.godine, dostavila primjedbu da podzona Bigove nije u konceptu obilježena kao turistička zona. Molba da se postojeća planska dokumentacija za područje projekta Bigova Bay odnosno rta Trašte u KO Glavatičići, Opština Kotor adekvatno prenese u Prostorni plan Crne Gore i izmjeni namjena "Ostala prirodna površina".

Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U PPCG se planira opšta namjena površina,a ne detaljna namjena za turizam. Navedene DL sektor 38 Bigova i LSL trašte se mogu realizovati prema tim planskim konceptima. U PPCG se može navesti kao jedna od turističkih zona opštine Kotor.
16.	25.04.2024. 04-332/24-1643/214 PERLA DOO – HERCEG NOVI
Primjedba	Vlasnici k.p. u KO Motički gaj, nalaze se u okviru postojećeg PUP-a Žabljak, van zahvata GUR-a Žabljak uz magistralni put Žabljak -Nikšić. Prema Prostorno Urbanističkom Planu opštine Zabljak ("Sl. list CG -Opstinski propisi", broj 22/11), kompletna predmetna lokacija obuhvaćena i definisana kao zona razvoja. Nemogućnost dobijanja UTU-a a kao razlog se navodi da se u dijelu parcela PPPN Durmitorsko područje ne poklapa, sa PUP-om opštine Žabljak. 2018-te godine, zbog čega se krenulo sa izmjenama Durmitorskog plana, kako bi se ovakve i slične situacije prevazišle. Inicijativa, odnosno zahtjev, da se kroz PPCG oblast na kojima se nalaze naše parcele, predvidi kao građevinska, odnosno oblast na kojima bi se mogli izgraditi hotelsko turistički kapaciteti, kako bi skoro 20-godina započetu ideju sproveli u djelo. Kompanija Perla d.o.o. postoji preko 23 godina, ima u grupi preko stalno 100 zaposlenih. Posluje profitabilno od osnivanja i nalazi se na bijeloj poreskoj listi. Ovom investicijom, opština Žabljak i Crna Gora dobili bi na poboljšanju turističke usluge.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definiše urbanističko tehničke uslove. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
17.	25.04.2024. 04-332/24-1643/230 SONUBA MONTENEGRO D.O.O
Primjedba	– Masterplan Maljevik investitora Sonuba Montenegro, d.o.o. izrađen ad strane Studio Synthesis,d.o.o. avgusta 2021.godine, nalazi se na lokaciji u obuhvatu Detaljne razrade lokaliteta Maljevik, u sklopu Prostornog plana područja posebne namjene za Obalno područje Crne Gore, a za područje Opštine Bar (Sl.list CG 56/18). – Preciznu lokaciju dijela UPl, DRL Maljevik, čine k.p. u K.O. Sutomore I k.p.u K.O. Mišići, – Investitor je pribavio UTU-e br. 07-352/18-963 od 24.10.2018.godine, izdate od strane Sekretarijata za uređenje prostora Opštine Bar, na osnovu kojih je izrađen Masterplan, kao osnov za definisanje faznosti kroz razradu idejnih rješenja objekata na lokaciji. – Navode se sljedeći zahtjevi za usaglašavanje informacija u zoni preklopa DRL Maljevik i Zaštićenog područja parka prirode Katič: ▪ Zahtijeva se usklađivanje namjena sa namjenama prikazanim u PPPN obalnog područja - Detaljnom razradom lokacije Maljevik na način da se u grafičkoj dokumentaciji planirane namjene zona Detaljne razrade Maljevik označi kao građevinsko područje, odnosno turistička namjena, a u skladu sa planskim dokumentom PPPN obalnog područja-Detaljna razrada Maljevik, koji nije izmijenjen. ▪ Zahtijeva se usklađivanje opisa režima zone zaštite III sa zakonskim odredbama održivog korišćenja i usklađivanje sa stranom 106.studije zaštite, gdje se dozvoljava razvijanje naselja i prateće infrastrukture u mjeri koja ne narušava osnovne vrijednosti područja, a što će se procijeniti Procjenom uticaja na životnu sredinu Masterplana Maljevik, odnosno objekata predviđenih za izgradnju na ovoj lokaciji. ▪ Reviziju granica Morskog dobra u skladu sa Zakonom o Morskom dobru Ugovorom o zakupu br.0210-796/10 od 28.06.2008.godine između Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Sonuba Montenegro,d.o.o. iz Podgorice i Ugovorom o prenosu prava svojine na gradskom gralievinskom zemljistu br.2261/2007 izmeau istog investitora I Opstine Bar. ZAKON O MORSKOM DOBRU ("Sluzbeni list Republike Crne Gore", br. 014/92 od 03.04.1992, 059/92 od 22.12.1992, 027 /94 od 29.07.1994, Sluzbeni list Crne Gore", br. 051/08 od 22.08.2008, 021/09 od 20.03.2009, 073/10 od 10.12.2010, 040/11 od 08.08.2011) identifikuje članom 2 da se Morskim dobrom, u smislu ovog zakona, smatra se morska obala, luke, lukobrani, navozi, nasipi, sprudovi, kupališta, hridi, limani, grebeni, vrulje, izvori i vrela na obali, ušća rijeka koje se ulivaju u more, kanali spojeni sa morem, podmorje, morsko dno i podzemlje kao i unutrašnje

	morske vode i teritorijalno more, živa i neživa bogatstva u njima i živa i neživa bogatstva epikontinentalnog pojasa. Granica morskog dobra u zoni DRL Maljevik obuhvata predjele u vlasnistvu investitora, koji se ne mogu podvesti ni pod jednu od gore navedenih dijelova morskog dobra u smislu zakona, te obuhvata pojas širine preko 200m i više, sve do zone ispod naseljskih površina znatno udaljenih od obale, te ne obuhvata zonu koja čini zaleđe koje je sastavni dio morske abate po svojoj prirodi isvrsi i namjeni kako to definiše Zakon o Morskom dobru. Molba da se granica Morskog dobra koriguje, na način da površina Morskog dobra obuhvata samo plažu Maljevik u skladu sa predmetnim Ugovorom, odnosno dio parcela koje su u državnom vlasništvu u obuhvatu DRL Maljevik, PPPN obalno područje.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata**.** - Usklađivanje namjena –U PPCG nije moguće detaljno prikazati namjenu površinu iz Detaljne razrade Maljevik koja je usvojena u okviru PPPN OP. U tekstualnom dijelu plana će se naglasiti lokacija koja je u obuhvatu DL Maljevik kao zona za razvoj turizma. - Režimi zaštite – U PPCG se definišu zaštićena i potencijalno zaštićena područja na kopnu i moru, u skladu sa podacima koje dostavlja Agencija za zaštitu životne sredine. Zone zaštite su definisane u Studiji zaštite i moguće ih je promijeniti pri reviziji navedene studije. - Revizija granice MD – revizija granica Morskog dobra je u nadležnosti institucija – Ministarstva i JP Morsko dobro. U PPCG se navodi potreba revizije granice Morskog dobra i daju opšte smjernice. U Predlogu plana će se posebno naglasiti potreba da se pri reviziji granice MD ima/imaju u vidu lokacije koje su kroz usvojenu plansku dokumentaciju definisane prije ustanovljavanja režima zaštite.
18.	25.04.2024. 04-332/24-1643/237 “5 Star International Development” DOO Budva i Filip Stanišić u ime mještana sela Stanišići
Primjedba	– Kao mještani sela Stanišići, u opštini Budva, izričito protivini izgradnji brze saobraćajnice u dijelu trase koja bi prolazila kroz selo i na taj način uništila budući potencijal istog, kao i ostalih sela duž cijele budvanske rivijere. Neće pristati na eksproprijaciju zemljišta, uz bilo kakvu nadoknadu, s obzirom da je i prilikom izgradnje postojećih saobraćajnica uništen veliki i vrijedni dio imovine. Zahtijeva se da se uzmu u razmatranje i druga aletemativna rješenja, te samim tim buduću brzu saobraćajnicu planirati na novoj, visoj koti, pa makar to bilo i 50-100 m iznad postojećeg magistralnog puta Budva -Cetinje, kako bi se sačuvalo samo jezgro sela Stanišići, a prije svega seosko groblje. – S obzirom da su važećim Prostornim planom opštine Budva, k.p. u KO Maine označene kao "turistička namjena", molba da se predmetna lokacija označi tj. zadrži kao TURISTIČKA. Planira se uzgradnja turističkog kompleksa visoke kategorije, sa pet zvjezdica i do sada su u predmetni projekat već uložena značajna materijalna sredstva (idejno rješenje, čišćenje i ispitivanje terena i dr.), sa partnerima iz irske kompanije, te je i zemljište uknjiženo na firmu "5 Star International Development" d.o.o. Budva.
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata. U fazi Javne rasprave na Nacrt PPCG, MONTEPUT d.o.o. je započeo izradu Idejnih rješenja za određene djelove brze saobraćajnice u Primorskom regionu. Na osnovu tih dodatnih analiza u Predlogu PPCG će se predložiti optimalni koridor. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definišu urbanističko tehnički uslovi. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
19.	26.04.2024. 04-332/24-1643/246 AVA DEVELOPMENT D.O.O. BUDVA
Primjedba	– Podnosilac ovog zahtjeva je k.p u katastarskoj opstini Reževići I, Opština Budva, na kojima je planirana gradnja turističkog naselja i Smokvica, u obuhvatu Urbanističkog projekta ,,Turističko naselje Smokvica". – Dio UP ,,Turističko naselje Smokvica" u Budvi su i urb. parcele u vlasništvu firme "V.A.S. INVEST" D.O.O. BUDVA, a jednim dijelom i u vlasništvu podnosioca ovog zahtjeva

	– Firma V.A.S. INVEST" D.O.O. BUDVA je za svoje urbanističke parcele već dobila dobila saglasnost na Idejno rješenje arhitektonskog projekta za izgradnju turističkih naselja T2 i T3 -centralni objekat HOTEL sa 5* sa vilama i depadansima. – Podnosilac ovog zahtjeva planira da razvija projekat i na svojim urbanističkim parcelama u skladu sa rješenjima koja se projektuju na urbanističkim parcelama firme V.A.S. INVEST" D.O.O. BUDVA a koje su sve dio istog Urbanističkog projekta .,Turističko naselje Smokvica", pa je samim tim i za očekivati da ti budu sihronizovani i da predstavljaju cjelinu. – Kako su već utrošena velika novčana sredstva u realizaciji UP ,,Turističko naselje Smokvica", postoje opravdana očekivanja podnosioca ovog zahtjeva da će i svi budući planski dokumentni koji tretiraju ovu lokaciju, uvažiti postojeća planirana rješenja. – Imajući u vidu navedeno, apeluje se da se uzmu u obzir sve već nesporno preduzete aktivnosti od strane podnosioca ovog zahtjeva, te da se ne ugroze njegova prava i ne nanese mu se šteta, već da se za njegove parcele u Opštini Budva, Reževići I, predvide ista planska rješenja i uslovi kako je to već predviđeno važećim Urbanističkim projektom ,,Turističko naselje Smokvica".
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definisanje urbanističko tehničkih uslova. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
20.	26.04.2024. 04-332/24-1643/250 D.0.0. "S PRESS+"
Primjedba	– Vlasnici k.p. u KO Ulcinj po načinu korišćenja-neplodno zemljište. – Kako atraktivnost lokacije i veličina parcele nameću poseban pristup planiranju takvog prostora, predlaže se da obrađivač plana na ovoj lokaciji planira namjenu T2- površine za turizam-turistička naselja.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definisanje urbanističko tehničkih uslova. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
21.	26.04.2024. 04-332/24-1643/258 ,,BIP HOTELS" doo Budva
Primjedba	Vlasnik k.p. u KO Motički gaj 1-Opština Žabljak. Područje je izgrađeno i naseljeno pa postoje osnovani razlozi da se prilikom izrade konačnog teksta Prostornog plana Crne Gore -Opština Žabljak prošire granica zahvata DUP-a, te da se navedeno područje tretira kao zona za izgradnju stambenih objekata, turističkih apartmana, ugostiteljskih sadržaja i sl. U suprotnom vrijednost katastarskih parcela ce biti drastično umanjena i na taj način će biti pričinjena šteta vlasniku - Društvu.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definisanje urbanističko tehničkih uslova. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa.
22.	26.04.2024. 04-332/24-1643/259 SUNRISE EUROPE DOO
Primjedba	– Vlada CG je Zaključkom broj 07-8483/2 ad 28.12.2022. godine utvrdila UTU za izradu tehničke dokumentacije za izgradnju objekta za proizvodnju električne energije iz obnovljivih resursa -solarne elektrane (SE) Dubrovsko -Šavnik. – Na osnovu izdalih UT uslova, dopisom broj 59/23 ad 27.02.2023.godine, podnosilac zahtjeva se obratio nadležnom Ministarstvu sa zahtjevom da se ova lokacija evidentira u grafičkom i tekstualnom dijelu Prostornog plana Crne Gore za izgradnju solarne elektrane i trase priključnog dalekovoda.

	– Dodatnim izvršenim analizama, na istoj lokaciji, utvrdili smo da su sjeverni obodi obuhvata SE Dubrovsko pogodni za izgradnju -postavljanje vjetroturbina čija se ukupna snaga procjenjuje do 50MW. Instalacija vjetroturbina ne bi uticala na vrijednost izlazne snage buduće hibridne elektrane (solarna + vjetroturbine) koja je definisana Ugovorom o izgradnji infrastrukture za priključenje i priključenju solarne elektrane Dubrovsko na prenosni sistem koji je dana 28.02.2024.godine potpisan sa Crnogorskim elektroprenosnim sistemom AD Podgorica. Iz navedenog Ugovora se jasno može vidjeti da je trasa priključnog 2x110 kV DV ad buduce TS Dubrovkso do TS Breza definisana. – Zahtijev da se definišu lokacije za izgradnju, odnosno postavljanje vjetroturbina u grafičkom i tekstualnom dijelu Prostornog Plana Crne Gore, a u zahvatu predmetne lokacije KO Dubrovsko-opština Šavnik, kao i da se omogući direktno izdavanje UT uslova iz navedenog planskog dokumenta.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG su date lokacije za koje su izdati UTU-i. U opštim smjernicama Plana se daju opšti uslovi za izgradnju solarnih i vjetroelektrana i drugih obnovljivih izvora energije uz uslov da se ne ugrozi poljopriovredno i šumsko zemljište, zaštićena područja, zone zaštite kulturnih dobara, naselja i drugi infrastrukturni objekti i slično. Pogodnost konkretnih lokacija će se razmatrati sa nivoa ministarstava i drugih institucija uz mogućnost priključenja na elektroenergetsku mrežu.
23.	26.04.2024. 04-332/24-1643/263 DOO ,,RCG-INVEST"
Primjedba	– Vlasnik k.p. u okviru DSL za ,,Sektor 34". – Urbanisticki parametri određeni kroz DSL predviđaju mogućnost izgradnje glavne zgrade hotela sa 63 smještajne jedinice (126 ležajeva) i 12 vila sa 72 ležaja, sto vjerovatno odgovara ograničenjima sadržanim u t. 2.10.6. Prostomog plana koja se primjenjuju na izdvojenu mikrolokaciju budućeg kompleksa. – Usljed toga, prosječni koeficijenat izgrađenosti za zemljišne parcele koje su kupljene na otvorenom državnom tenderu iznosi 0,17, a kapacitet kompleksa se umanjuje 10 puta u odnosu na onaj iz Programa investicija. – Imajući u vidu gore izneseno, molba da s kroz razradu Prostomog plana Crne Gore predvidi mogućnost izmjene DSL "Sektor -34" ili detaljna razrada lokacije. – DOO ,,RCG-Invest" je značajan Investitor na ovom prostoru i ne odustaje od realizacije izgradnje turističkog kompleksa, s obzirom da raspolaže dovoljnim mogućnostima za njegov završetak sve do početka korišćenja.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definisanje urbanističko tehničkih uslova. Predmetna lokacija Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa, PUP-u opštine Herceg Novi.
24.	26.04.2024. 04-332/24-1643/264 DOO ,,RCG-INVEST"
Primjedba	– Vlasnik k.p. u okviru DSL za ,,Sektor 34". – U važećoj planskoj dokumentaciji (uključujući PPPN OP CG, PP CG, PP MD, nacrt PUP Herceg Novi i nacrt PP CG do 2024) nijesu u dovoljnoj mjeri došli do izražaja pitanja koja se tiču razvoja infrastrukture, prije svega saobraćajnog rješenja i vodosnabdjevanja u cjelini na poluostrvu Luštica. – Kako postojeća, tako i u nacrtima planskih dokumenata predviđena saobraćajna mreža ne obezbjeđuje saobraćajni pristup projektima određenim u državnim planskim dokumentima kao objekti od državnog značaja, i to - "Porto Bono" (Dobra Luka), "Montrose", "Mrkovi", a između ostalih i projektu "Donja Arza" koji u sebe uključuje osim ove lokacije i lokaciju u svojini Države.

	– U vezi sa svim gore navedenim molba da se detaljnije razradi dio PP CG u odnosu na saobraćajnu mrežu, a kao predlog u prilogu je dostavljena preliminarna radna verzija trase puta (moguce, kao regionalnog u produžetku magistrale koja je sada stigla do lokacije "Lustica Development". – Što se tiče razvoja sistema vodosnabdIjevanja, poznato je da su započeti radovi na polaganju regionalnog vodovoda na Luštici, međutim i taj vodovod sam po sebi ne rješava problem vodosnabdjevanja gore navedenih projekata. S tim u vezi molba da se u infrastrukturnom djelu PP CG izvrši dorada detaljnije šeme - daljeg razvoja na način produžetka grana od magistralne linije do značajnih turističkih lokacija, uključujuci i projekat "Donja Arza".
Odgovor	Primjedba se djelimično prihvata –Saobraćaj i vodosnabdijevanje Luštice će se u Predlogu plana naglasiti kroz smjernicu. Saobraćajnica - U PPCG su u Nacrtu plana planirani turistički putevi. U Predlogu plana će se dodatno istaći obaveza da se svi turistički rizorti i turističke zone povežu saobraćajnicama. Planirana je i navedena saobraćajnica kao turistički put. Rang puta određuje državna institucija - Uprava za saobraćaj. Vodosnabdijevanje – U PPCG se ne može detaljno definisati vodosnabdijevanje Luštice, potrebno je Zahtjev razmotriti na nivou izrade PUP-a opštine Herceg Novi.
25.	26.04.2024. 04-332/24-1643/269 30.04.2024 04-332/24-1643/281 “ČELEBIC" d.o.o.
	Nakon uvida u Nacrt PPCG, ovim putem dajemo primjedbe i sugestije na predloženi Nacrt, a sve u cilju kvalitetnijeg planiranja prostora: **Saobraćaj:** 1. Obzirom na to da je realizovan dio autoputa Bar-Boljare u dijelu Mateševo - Smokovac, kao i da je planirana realizacija nastavka predmetne saobraćajne veze prema Baru, potrebno je razmotriti mogućnost planiranja brze saobraćajnice (4 trake) u zoni od Farmaka do Vukovačkog mosta, odakle bi se trasa povezala na trasu postojećeg puta prema Virpazaru i dalje prema Baru. Predložena trasa brze saobraćajnice bi obezbijedila kraću konekciju sa lukom Bar čiji je značaj prepoznat i istaknut planskim rješenjem, te je mnogo povoljnija i funkcionalnija varijanta postojeće trase preko Skadarskog jezera. – Zatim, predlaže se formiranje petlje u Virpazaru, sa koje bi se odvajali sljedeći saobraćajni pravci: – prethodno pomenuta brza saobraćajnica Virpazar, Golubovci, Vukovački most, Farmaci, Podgorica ... – postojeća trasa saobraćajnice prema tunelu Sozina koja će takođe biti ranga brze saobraćajnice sve do Bara, odnosno Ulcinja; 2. Put preko Sutormana koji je potrebno planirati kao regionalni put (2 trake); 3. Put prema Ostrosu i Vladimiru, koji bi bio veza sa Ulcinjem, planirati kao magistralni put krak puta od Virpazara prema Rijeci Crnojevića, Nacrtom predviđen kao turistićki put, potrebno je planirati u rangu regionalnog puta, kao i krak puta od Rijeke Crnojevića prema Podgorici. 4. Nacrtom Plana saobraćajnica od Ulcinja do Bojane je planirana u rangu regionalnog puta, pa se predlaže da se na tom dijelu planira bulevar, kako bi se smanjile prevelike sezonske gužve, omogućila bolja povezanost sa planiranim graničnim prelazom - Gornji Štoj, ali i omogućilo bolje servisiranje planiranih sadržaja na Velikoj plaži i u njenom zaleđu.

5. Smatra se da rekonstrukcija postojeće trase puta od Bečića do Bara i Ulcinja sa dvije odnosno tri trake u predjelu Buljarice treba da se preprojektuje na četiri trake sa kružnim tokovima, ogradama i pjesačkim mostovima u gusto naseljenim mjestima, što bi bilo vise nego dovoljno za saobraćaj i nije potrebno planiranje bilo kakvih dodatnih brzih cesta.
6. Kako bi se izbjegle velike saobraćajne gužve na izlazu iz Budve, predlaže se planiranje tunela ispod brda Spas, koji će povezati Jaz sa Budvom čime bi se rasteretila postojeća magistralna saobracajnića, a potrebno je planirati i magistralnu saobraćajnicu od Markovića prema Radanovićima, kako bi se tranzit prema centralnom dijelu Crne Gore usmjerio tim putem i samim tim rasteretile saobraćajnice kroz Budvu (umjesto bulevara).
7. Provjeriti mogućnost planiranja regionalnog puta brdom iznad naselja Radovići, kako bi se rasteretila postojeća saobraćajnica obodom brda.
8. Sagledati kao posebnu prekograničnu zonu Nikšić – Vraćenovići - Bileća sa daljom konekcijom na planirani autoput Sarajevo - Mostar, prema Čapljini i preispitati mogućnost trasiranja dijela autoputa od Grahova prema granici sa BiH upravo preko Vraćenovića, umjesto preko Vilusa i Ilinog brda prema Trebinju.
9. Razmotriti povezivanje Danilovgrada i Nikšića brzom saobraćajnicom, umjesto ranga magistralnog puta, kako je predviđeno nacrtom.
10. Nacrtom planskog dokumenta Bijelo Polje i Pljevlja su povezani planiranim sjevernim koridorom brze saobraćajnice, čime je prepoznat značaj dobre povezanosti ovih opština, ali je potrebno planirati i nastavak saobraćajne veze prema granici sa Bosnom i Hercegovinom, kako bi se ostvarila i bolja međudržavna povezanost.
11. Potrebno je planskim rješenjem ukazati na značaj završetka tunela Semolj, na regionalnom putu Mioska - Semolj - Boan - Tušina, čija izgradnja je počela sedamdesetih godina, a čijom realizacijom ovih saobraćajnica bi se znatno skratila saobraćajna veza od centralnog dijela Cme Gore do Žabljaka.
12. Umjesto Nacrtom planiranog turistickog puta koji povezuje Plužine i Žabljak, planirati regionalni put.
13. Potrebno je planirati magistralni, tranzitni put preko Njegovuđe.
14. Planiranjem magistralnog puta od Virpazara prema Ostrosu, doprinijelo bi se valorizaciji Nacrtom prepoznate razvojne zone Skadarskog jezera, kao jedne od razvojnih zona Središnjeg regiona. U cilju kvalitetne valorizacije područja Skadarskog jezera neophodno je omogućiti pristupačnost istog za posjete turista na različite načine, ali i postići duži boravak turista putem većeg broja sadržaja u ovoj oblasti, te smatramo dobrim pristupom planom predviđeni razvoj turističkih projekata, koji mora biti temeljen na detaljnim (master) planovima za svaku pojedinu zonu, u sklopu kojeg će se predmetna tematika adekvatno obraditi, kao i opredjeljenje za definisanje potencijalnih zona razvoja turistickih, primarno hotelskih, projekata u ovom regionu. Nacionalni park ,,Skadarsko jezero" obuhvata dijelove teritorije Glavnog grada Podgorica, Opstine Bar i Prijestonice Cetinje, predstavlja ujedno i zaštićeno područje, ali ohrabruje činjenica da je planom prepožnata potreba za valorizacijom tog područja, uz obavezan odrzivi razvoj, pa je predviđeno da se na tim područjima kroz prostomo-plansku dokumentaciju dozvoli razvoj isključivo u smjeru visokog nivoa kvaliteta sadržaja. Kako je u planu prepoznato, zona Skadarskog jezera se preklapa sa zonom Bar čineći ovu destinaciju sa Barskom rivijerom, Rumijom i neplavnom obalom jezera, jednom od najvrijednijih u Primorskom regionu. Takode, zona Skadarskog jezera sa zonom Cetinje i podzonama Podgorica i Zeta u okviru turističke zone Središnjeg regiona, što zonu Skadarskog jezera čini najatraktivnijom u Središnjem regionu.

Kamenolomi

- Privredno društvo Amma Resort DOO, čiji su osnivači “ČELEBIC" d.o.o. , realizuje turistički kompleks sa 5* u Čanju, na području opštine Bar. Od strane Amma resorta su poslate primjedbe (25.03.2024., 04-332/24-1643/43,AMMA Resort).

Prostor opštine Šavnik

	Privredno drustvo Čelebic Invest AD Podgorica, vlasnik je velikog dijela zemljišta na području opštine Šavnik. Za područje opštine Šavnik, daju se sljedeće sugestije: – Izradom PPCG potrebno je stvoriti planske preduslove za urbani razvoj naselja, suzbijanja neplanske izgradnje i poboljšanja sadržaja društvenog standarda, saobraćajne i komunalne infrastrukture. – Postojećom planskom dokumentacijom nije predviđen način koji bi ubrzao razvoj, odnosno odgovorio onome sto su bile potrebe i interesovanja velikog broja investitora, a to su: turizam, poljoprivreda i energetika. Imajući u vidu da Opština raspolaže ogromnim prirodnim **potencijalima, realizacija projekata iz ovih oblasti bi predstavljala osnovu za budući napredak Šavnika.** – Potrebno je dati smjernice (sveobuhvatne i precizne) u smislu smanjenja· neformalne izgradnje koja nije zaobiša ni opštinu Šavnik, a sve iz razloga nepodobnosti važeće planske dokumentacije. Uvidom u Nacrt PPCG smatramo da nijesu date jasnije smjemice: pravca razvoja opštine Šavnik u smislu zonskog definisanja lokacija za hotelske kapacitete, lokacija za etno sela. (nacrtom plana opis na strani.82). – Smještajni turizam zahtjeva rekonstrukciju postojećih i izgradnju novih hotelskih kapaciteta u urbanim centrima Šavniku i Boanu. – Moguće je organizovati eco-lodge u blizini glavnih prirodnih atrakcija, u selima Pošćenje, Gomja Bukovica i Kruševice-Miloševići; Potencijal predstavljaju i naselja Duž, u Donja Bukovica, Krnja Jela, Mokro, Miloševici i Timar i eko katuni na prostoru Durmitora, Sinjajevine i Lole, uredenje kampova u okolini Komamice i Dobrom Dolu. Područje je pogodno za uređenje planinarskih i biciklstickih staza, naučni i edukativni turizam, avanturisticki turizam u kanjonu Nevidio, Veliko i Malo Pošćensko jezero, Boljske grede i zona Dragišnjice). – U PPCG se pominje eco lodge. Koje su to lokacije i smjemice za razvoj eco-lodge-a? – Da se institucije odrede jasno prema HE Komarnica za koju smatramo da daje ključ razvoja opštine pored svih drugih energetskih investicija. – U nacrtu teksta PPCG su date smjernice za podzonu Šavnik. Imajući u vidu preliminarni popis stanovništva iz 2023/2024 godine jasno je stanje da predviđeno plansko rješenje ne odražava zadržavanje stanovništva. – Ukazuje se i na činjenicu da je veliki broj parcela po namjeni poljoprivredno zemljište i na onim koje se nalaze van granica rasta seoskih naselja nije dozvoljena gradnja bilo kakvih objekata (turističkih, vikend objekata, stambenih, kao i objekata u funkciji poljoprivrede), što je velika prepreka za stanovnike opštine, imajući u vidu da je veliki broj investitora zainteresovan za izgradnju kako vikend objekata i stambenih, tako i objekata u funkciji turizma, čija bi izgradnja svakako doprinijela valorlzaciji turističkih potencijala Opštine Šavnik i privukla investitore da jos više ulažu u Opštinu Šavnik. Potrebno je promijeniti namjenu parcela na kojima je poljoprivredno zemljište, na način da se na istim mogu graditi svi objekti-turistički, vikend objekti, stambeni, kao i objekti u funkciji poljoprivrede. Kao problem navodi se i to što su obrađivači plana kao minimalnu površinu parcele za izgradnju vikend objekata predvidjeli 1500 m^2, sto takođe predstavlja problem za potencijalne investitore i trebalo bi tu površinu smanjiti. **KO Gornja Bukovica** – U cilju valorizacije predmetnog zemljišta koja bi doprinjela i razvoju opštine Šavnik (sjevera CG), uvidom u Nacrt planskog dokumenta (PPCG) u toku javne rasprave o istom, dobili smo informaciju da se zemljište koje je u našem vlasništvu nalazi u okviru poljoprivrednog područja (obradivo i drugo poljoprivredno zemljište) i u okviru Međunarodno zaštićenog područja- Slivno područje Tare UNESCO rezervat biosfere - MAB. Predlažemo da se u daljem postupku definišu jasne smjernice i uslovi za izgradnju sadržaja i objekata u okviru ovih područja i da se definiše namjena, koja bi omogućila izgradnju sadržaja turizma (agroturizma) u skladu sa potrebama i značajem područja.

Odgovori:	**Obrazloženja po oblastima i stavkama iz primjedbe:** **Saobraćaj:** – U toku je izrada Idejnog rješenja za navedenu zonu pri čemu će se analizirati pomenute opcije. U Predlogu plana će biti usvojena optimalna opcija sa svih aspekata zaštite osjetljivih područja. – U toku je izrada Glavnog projekta, Investitor je Opština Bar i saobraćajnica ima oznaku R28. – Za regionalni put R-15 Vladimir Ostros Virpazar uradjena je projektna dokumentacija na nivou Glavnog projekta. Prekategorizacija puta zavisi od planiranog i postojećeg saobraćajnog opterećenja i nadležnost Uprave za saobraćaj. – Predloženi bulevar je planiran kroz plansku dokumentaciju detaljnije razrade. – U Primorskom regionu je planirana brza saobraćajnica zbog boljeg povezivanja primorskih centara međusobno i sa Aerodromom Tivat i Lukom Bar kao i zbog bezbjednosnih razloga u saobraćaja u što je cilj savemenog funkcionisanja drumskog saobraćaja u Evropi. – Tunel kroz Spas odnosno njegove pristupne saobraćajnice se uvode u gradsko jezgro Budve čime se ne dobija rasterećenje. Od Markovića prema Radanovićima je planirana brza saobraćajnica čiji se koridor ispituje kroz Idejno rješenje Monteputa. – Predložena saobraćajnica brdom iznad naselja Radovići je predmet niže planske dokumentacije. – Nikšić Vraćenovići postoji kao magistralni put. Vezna tačka autoputeva kroz Grnu Goru i BiH dogovorena na državnom nivou (zona Nudo). – U toku izrada Idejnog rješenja brze saobraćajnice od Danilovgrada do Nikšića. U predlogu plana biće unešena trasa ovog puta kao brze saobraćajnice. – U Nacrtu PPCG je predviđena do granice sa BiH i u grafičkom dijelu će se izvršiti korekcija u Predlogu plana. – U Nacrtu plana je planiran tunel Semolj. U Predlogu plana će biti naglašen značaj njegovog završetka. – Rang saobraćajnice se određuje na osnovu prognoziranog i stvarnog saobraćajnog opterećenja i u nadležnosti je Uprave za saobraćaj. – Predloženi put preko Njegovuđe se može u Predlogu plana definisati kao turistički put a u skladu sa prognoziranim i stvarnim saobraćajnim opterećenjem. Nadležna Uprava za saobraćaj će u perspektivi odrediti rang puta. – Za regionalni put R-15 Vladimir - Ostros - Virpazar urađena je projektna dokumentacija na nivou Glavnog projekta. Prekategorizacija puta zavisi od planiranog i postojećeg saobraćajnog opterećenja i u nadležnost Uprave za saobraćaj. **Kamenolomi:** Primjedba se djelimično prihvata. - U PPCG se evidentiraju mineralne sirovine za područje svih opština, a za davanje saglasnosti za istraživanje i davanje koncesija je nadležno Ministarstvo rudarstva. Iako je Zakonska obaveza da se pri istraživanju i eksploataciji mineralnih sirovina poštuju aspekti zaštite životne sredine, U PPCG će se u Predlogu plana dodatno istaći smjernica i obaveza da je istraživanje i eksploatacija mineralnih sirovina moguća isključivo uz punu zaštitu životne sredine i stanovništva i da je potrebno isključiti moguće konflikte sa određenom namjenom u prostoru, kao što je turizam, infrastrukturni objekti, obradivo poljoprivredno zemljište, blizina naselja id r.) U predlogu PPCG će se naglasiti i potreba rješavanja problema zaštite životne sredine od uticaja rada asfaltnih baza i definisaće se smjernice za neophodno poštovanje udaljenosti asfaltnih baza i industrije od naselja, turističkih objekata, vodoizvorišta, vodnih tokova, poljoprivrednog zemljišta i dr.

Prostor opštine Šavnik:

- *Planski preduslovi za za urbani razvoj naselja, suzbijanje neplanske izgradnje i poboljšanje sadržaja društvenog standarda, saobraćajne i komunalne infrastrukture.*

U PPCG su i u Nacrtu plana date smjernice za: urbani razvoj naselja, suzbijanje nelegalne izgradnje i poboljšanje društvenog standarda u svim opštinama, definisan je saobraćajni concept (autoputevi, magistralni, regionalni i turistički putevi). Predviđeno je kvalitetnije saobraćajno povezivanje između regiona i između svih opština i data preporuka za kvalitetno povezivanje opštinskih centara sa znalajnim lokalnim i lokalnim centrima. U Predlogu plana će se dodatno istaći te smjernice u uvodnom dijelu za oblast saobraćaja. Detaljnije planiranje društvenih sadržaja i drugih namjena za opštinu Šavnik je potrebno razmotriti kroz buduće Izmjene PUP-a opštine Šavnik.

- *Postojećom planskom dokumentacijom nije predviđen način koji bi ubrzao razvoj, odnosno odgovorio onome sto su bile potrebe i interesovanja velikog broja investitora, a to su: turizam, poljoprivreda i energetika. Imajuci u vidu da Opština raspolaže ogromnim prirodnim potencijalima, realizacija projekata iz ovih oblasti bi predstavljala osnovu za budući napredak Šavnika.*
- U PPCG se daju opšte projekcije i smjernice za razvoj u svim sektorima: privreda – poljoprivreda, šumarstvo, industrija, saobraćaj, energetika elektroenergetska infrastruktura, vodoprivreda, elektrokomunikacije, upravljenje otpadom i dr. Posebno je istaknuta potreba i obaveza da se intenzivnije razvijaju opštine i područja u kojima je u prethodnom periodu u velikoj mjeri izostao razvoj, kao što je to opština Šavnik. Za sve zone razvoja dati su reursi i potencijali i prioriteti razvoja. U Predlog plana će se uključiti i dodatni predlozi sa nivoa opština i zainteresovanih korisnika prostora, koji su iskazani u Javnoj raspravi. Zahtjevi investitora za konkretne lokacije se mogu razmotriti na detaljnijem planskom nivou.
- *Potrebno je dati smjernice (sveobuhvatne i precizne) u smislu smanjenja· neformalne izgradnje koja nije zaobiša ni opštinu Šavnik, a sve iz razloga nepodobnosti važeće planske dokumentacije. Uvidom u Nacrt PPCG smatramo da nijesu date jasnije smjemice : pravca razvoja opstine Šavnik u smislu zonskog definisanja lokacija za hotelske kapacitete, lokacija za etno sela ... (nacrtom plana opis na strani.82).*
- Nelegalni objekti: U PPCG se ističu opšte smjernice za legalizaciju objekata. U Predlogu PPCG će se dati dodatne smjernice. Očekuje se da novi Zakon o legalizaciji objekata predloži konkretne mjere za rješavanje problema nelegalnih objekata. Budući proces rješavanja ovog važnog pitanja u oblasti planiranja i izgradnje objekata, zahtjeva sistemski pristup, inventarizaciju nelegalnih objekata u opštinama, rješavanje nelegalnih zona kroz plansku dokumentaciju i koordiniranu akciju sa državnog i lokalnog nivoa
- *Smještajni turizam zahtjeva rekonstrukciju postojećih i izgradnju novih hotelskih kapaciteta u urbanim centrima Šavniku i Boanu.*
- U prioritetima razvoja opštine Šavnik U Predlogu plana će se naglasiti potreba rekonstrukcije i izgradnje turističkih kapaciteta u urbanism centrima opštine.
- *Moguće je organizovati eco-lodge u blizini glavnih prirodnih atrakcija, u selima Pošćenje, Gomja Bukovica i Kruševice-Miloševići; Potencijal predstavljaju i naselja Duži, Donja Bukovica, Krnja Jela, Mokro, Miloševici i Timar i eko katuni na prostoru Durmitora, Sinjajevine i Lole, uredenje kampova u okolini Komamice i Dobrom Dolu. Područje je pogodno za uređenje planinarskih i biciklstickih staza, naučni i edukativni turizam, avanturisticki turizam u kanjonu Nevidio, Veliko i Malo Pošćensko jezero, Boljske grede i zona Dragišnjice).*
- Podržava se predlog za predložene lokacije za razvoj turizma i biće navedene u turističkim zonama opštine.
- *U PPCG se pominje eco lodge. Koje su to lokacije i smjemice za razvoj eco-lodge-a?*
- U PPCG se ne daju konkretne lokacije za eco lodge, one se definišu na detaljnom planskom nivou.

	– *Da se institucije odrede jasno prema HE Komarnica za koju smatramo da daje ključ razvoja opštine pored svih drugih energetskih investicija.* – U PPCG je iznijet stav o potrebi realizacije HE Komarnica. U odgovorima na primjedbe sa Javne raprave se na više mjesta obrazlaže potreba izgradnje HE Komarnica. U Nacrtu plana je na strani 169 rečeno je sljedeće: " *HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, treba da omogući realizaciju ambicioznih planova izgradnje novih obnovljivih izvora električne energije (fotonaponske, vjetroelektrane...). Projekat HE Komarnica je najspremniji u tehničkom smislu za realizaciju, međutim sa aspekta zaštite prostora i uticaja na životnu sredinu, nema podršku od strane institucija nadležnih za zaštitu životne sredine.S obzirom na potrebu da se svi zahtjevi stroge zaštite prostora i životne sredine ispune, što je iskazano i u procesu pripreme Nacrta PPCG, predlaže se donosiocima odluka, nadležnim institucijama i Vladi, da se u periodu Javne rasprave razmotre sve dileme po pitanju izgradnje HE Komarnica i u interesu razvoja države donese konačno rješenje.Uvažavajući nesporan veliki značaj HE Komarnica u energetskom sistemu Crne Gore, a sa druge strane ekološke zahtjeve i zahtjeve zaštite prostora, za konačno donošenje odluke o izgradnji HE Komarnica, važno je da se u okviru projektne dokumentacije i prateće procjene uticaja na životnu sredinu donesu zaključci od nadležnih institucija Crne Gore."* Stručni tim je ukazao na neophodnost da država osim postojećih HE treba da ima I nove HE radi omogućavanja veće integracije novih izvora energije. – *U nacrtu teksta PPCG su date smjernice za podzonu Šavnik. Imajući u vidu preliminarni popis stanovništva iz 2023/2024 godine jasno je stanje da predviđeno plansko rješenje ne odražava zadržavanje stanovništva.* – U Predlogu plana će se dati podaci i projekcije prema novim rezultatima popisa 2023.g. i za opštinu Šavnik će se nastojati da se predloži optimistička projekcija na osnovu budućeg razvoja koji se očekuje. Naglašava se da se projekcije stanovništva daju na osnovu prethodnih trendova i veoma je teško kod negativnih tendencija kretanja stanivništva u kratkom roku predvijdeti značajnije pozitivne rezultate. – *Ukazuje se i na činjenicu da je veliki broj parcela po namjeni poljoprivredno zemljište i na onim koje se nalaze van granica rasta seoskih naselja nije dozvoljena gradnja bilo kakvih objekata (turističkih, vikend objekata, stambenih, kao i objekata u funkciji poljoprivrede), što je velika prepreka za stanovnike opštine, imajući u vidu da je veliki broj investitora zainteresovan za izgradnju kako vikend objekata i stambenih, tako i objekata u funkciji turizma, čija bi izgradnja svakako doprinijela valorlzaciji turističkih potencijala Opštine Šavnik i privukla investitore da jos više ulažu u Opštinu Šavnik. Potrebno je promijeniti namjenu parcela na kojima je poljoprivredno zemljište, na način da se na istim mogu graditi svi objekti-turistički, vikend objekti, stambeni, kao i objekti u funkciji poljoprivrede. Kao problem navodi se i to što su obrađivači plana kao minimalnu površinu parcele za izgradnju vikend objekata predvidjeli 1500 m^2, sto takođe predstavlja problem za potencijalne investitore i trebalo bi tu površinu smanjiti* – U Predlogu plana će se dati smjernice za korišćenje poljoprivrednog zemljišta u svrhu ruralnog razvoja. Izvršiće se usaglašavanje sa tekućim izmjenama Zakona o poljoprivrednom zemljištu. Izgradnja u cilju razvoja ruralnog turizma (eko, etno, agro, zdravstvenog i sl9, biće omogućena na neplodnom poljoprivrednom zemljištu. (bonitetne klase će biti definisane Zakonom o zemljištu).
15.	29.04.2024. 04-332/24-1643/272 FORRUS DOO TIVAT
Primjedba	Vlasnici k.p. KO DRPE , zahtjev da se u okviru PUP Kolašin daju direktne smjernice za planiranje zdravstvenog i welnes turizma. Dato je tumačenje je da su predmetne k.p. na području gdje se daju direktno sprovođenje iz plana za izgradnju u ruralnim naseljima i za izgradnju turističkih objekata ograničenih kapaciteta ako ispunjavaju osnovne infrastrukturne uslove.

	Navedeno je da lokacija ne ispunjava kriterijume,jer nema prilaz navedenim parcelama, pa je neophodan prilaz i javni put kako bi se mogla planirati dalja valorizacija ovog prostora.Upućuje se molba da se sagleda mogućnost rješavanja saobraćajnog priključenja i saobraćajne infrastrukture za navedene kat.parcele.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG planira razvoj turizma u svim opštinama i preporučuju turističke zone.U Predlogu plana će se posebno naglasiti razvoj zdrvstvenog turizma. Na detaljnijem planskom nivou u PUP-u opštine Kolašin je moguće preciznije definisati lokacije. Potrebno je Zahtjev uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa. U PPCG nije moguće prikazati ni saobraćajni pristup navedenim parcelama. To je takođe predmet detaljnije planske dokumentacije. (PPCG se radi na kartma razmjer 1: 100 000 i ne sagledavaju se katastarske parcele).
16.	29.04.2024. 04-332/24-1643/278 SKI RESORT - KOLAŠIN 1450 AD
Primjedba	Kompanija Ski resort - Kolašin 1450 je realizovala prvi planinski risort u Crnoj Gori i sada razvija na prostoru Bjelasice najveće planinsko turističko naselje sa više od 16 hotela i 73 shaleta koji trenuno predstavlja jednu od najvećih planinskih investicija u Evropi. Vodeći računa o velikim potencijalima na prostoru susjednih opština, koje nisu u potpunosti planski pokriveni, ni sa aspekta novih sadržaja, staza, žičara i visokokvalitetnih smještajnih turističkih kapaciteta, naša kompanija je angažovala najpoznatiju svjetsku razvojno/planersku firmu koja je izradila planska dokumenta za skoro sve zimske olimpijske igre. Cilj opomenutog angažmana je da dodatno sagleda potencijale i mogućnosti kako bi ovaj prostor mogao da bude nova evropska planinska destinacija, zasnovana na principima održivosti, ekologije i najviših svjetskih standarda. U razradi je koncept planinskog turističkog centra "Jelovica" koji je dostavljen u prilogu primjedbe. Ovim konceptom, na lokaciji je planiran razvoj i izgradnja novih staza, žičara i turističkog naselja visokog standarda sa pratećim sadržajima. Ovo područje je djelimično razrađeno prostorno planskom dokumentacijom, međutim koncept se ne može u potpunosti realizovati u skladu sa postojećim rješenjem iz PPPN Bjelasica i Komovi, odnosno realizacija koncepta bi zahtijevala izmjene planske dokumentacije, ako je cilj da se prate visoki, najnoviji EU standardi. Svjesni smo da se dosadačnji razvoj nije odvijao u skladu sa smjernicama i principima održivog razvoja, naročito kada je upitanju Sjeverni region, koji je ostao nerazvijen u odnosu na Središnji i Primorski i pored brojnih resursa u poljoprivredi, šumarstvu i potencijalima za razvoj različtih vidova turizma kojima ovaj region raspolaže. Imajući u vidu potencijal ovog regiona kao planinske turističke destinacije, kao i visok kvalitet koji se trenutno realizuje pod investicionim vođstvom kompanije Ski Resort - Kolašin 1450 kao i značaj za razvoj sjevera, ali i Crne Gore, koji je prepoznat i vazećom planskom dokumentacijom, ali i dokumentacijom koja je u izradi, stava smo da je **pretpostavku za realizaciju projekta potrebno predvidjeti u u Nacrtu Prostornog plana Crne Gore.** Kao moguća rješenja predlaže se detaljna razrada koja bi bila sastavni dio Prostornog plana Crne Gore, a na osnovu koje bi se mogli izdati urbanističko tehnički uslovi za izgradnju planinskog ili turističkog centra sa pratećim sadržajima, ili da se u sklopu smjernica za sprovođenje Prostornog plana Crne Gore propišu smjernice za direktnu implementaciju za izgradnju planiranih sadržaja.
Odgovor	Primjedba se prihvata. U Predlogu PPCG će se dodatno uključiti dio područja Jelovice (djelovi opština Berane i Andrijevica), koji se navode u primjedbi. U Javnoj raspravi je takođe iskazan stav i sa nivoa opština i građana Andrijevice i Berana za značajnijom valorizacijom ovog područja, koje nije planirano u okviru PPPN "Bjelasica i Komovi". Detaljno plansko rješenje i način realizacije se može definisati u komunikaciji sa resornim Ministarstvom, na osnovu Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata.
17.	8.05.2024. 04-332/24-1643/278 Adriatic Treasury D00

Primjedba	Molba da se u Nacrtu PPCG doda razvoj turizma u dijelu brda Pinješ gdje se trenutno radi idejni projekat za gradnju luksuznog hotela na bazi UTU (u prilogu dostavljena dokumentacija) a koji je planiran na osnovu PUP-a Ulcinj iz 2016.g.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definiše urbanističko tehničke uslove i direktne smjernice. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa (IiD PUP opštine Ulcinj).
18.	15.05.2024. 04-332/24-1643/341 JUNKER DOO Budva i HELP MONTENEGRO DOO Budva
Primjedba	Inicijativa za povećanje urbanističkih kapaciteta na lokaciji Begovo polje, Žabljak, u cilju izgradnje turističkog naselja visoke kategorije. Da se u poglavlju 5.5 Turistički razvoj, u podnaslovu "Prostorno funkcijsko struktuiranje turističkih prostora- Turističke zone- Sjeverni region" gdje su navedene razvojne turističke zone u Opštini Žabljak: Virak-Motički gaj, Tepačko polje. Vrela. Njegovuđa, Uskoci, Čardak, Poljane i Pašina voda navede i lokacija Tepca- Begovo polje bez naznake "manje zone" kako stoji u Nacrtu. Predlog se odnosi na inicijativu da se povećaju urbanistički kapaciteti na lokaciji Tepca- Begovo polje, kako bi se na osnovu iste stvorile planske pretpostavke da se po donošenju Izmjena i dopuna Prostorno- urbanistickog plana opštine Žabljak, izradi detaljna razrada za lokaciju Begovo polje, radi izgradnje turističkog naselja iii turističkog rizorta visoke kategorije najmanje 4*. Planirana investiciona aktivnost za izgradnju turističkog naselja visoke kategorije na ovoj lokaciji unaprijediće kvalitet turističke ponude u Opštini Žabljak, omogućiće izgradnju lokalne infrastrukture za ovo područje, a izgradnja planiranih turističkih objekata bi se vršila uz poštovanje režima zaštite prostora u kontakt zoni Nacionalnog parka, kao i svih tehničkih normi i standarda prilikom izgradnje turističkih objekata visoke kategorije.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. U PPCG se planira opšta namjena površina i nije moguće planirati detaljnu namjenu i objekte na pojedinačnim parcelama, niti definisanje urbanističko tehničkih uslova. Zahtjev je potrebno uputiti prema planskom dokumentu detaljnijeg nivoa. (PUP opštine Žabljak). Detaljna razrada za Begovo polje se takođe može razmatrati u okviru izrade Izmjena i dopuna PUP-a opštine Žabljak.
19.	18.07.2024. 04-332/24-1643/443 Montecco INC
Primjedba	Inicijativa vlasnika zemljišta na ostrvu Sv.Nikola u opstini Budva: PPPPN za Obalno područje koji je usvojen 2018.g.,. ostrvo Sv. Nikola je planirano kao površina za razvoj ekskluzivnog turizma, sa privezištem kapaciteta do 5O vezova. Dat je kapacitet 500 kreveta u konceptu visoke vrijednosti, uz uslov da se kroz detaljnu plansku razradu definiše građevinsko područje obezbijedi zaštita prostora nepokretnog kulturnog dobra crkve Sv.Nikole i njegove zaštićene okoline, i obezbijedi zaštita identiteta i osobenosti po kojima je ova područje prepoznato. U skladu sa uslovima definisanim u PPPPN za Obalno područje , kompanija je izradila masterplan turističkog glamping kompleksa, kao prvi korak ka pokretanju izrade detaljne planske razrade, i definisanju svih potrebnih urbanističkih parametara za valorizaciju ostrva. Vizija ovog projekta predstavlja eco-friendly rizort najvišeg luksuza koji simbolizuje oličenje ekskluzivnosti. Cilj ovog projekta je stvaranje turističke destinacije prepoznatljive na svjetskom nivou, iskoriscavanje svoje eksluzivne lokacije i centraln1,1 poziciju na crnogorskom primorju i stvaranje eco-friendly rizorta uz minimalne intervencije na terenu, kao i održivo korišćenje energije i vode. Koristeći se minimalnim indeksima na predmetnoj lokaciji je projektovano 98 montažno-demontažnih bungalova, koji bi bili građeni od prirodnih materijala i utopljeni u postojeći prirodni ambijent. Pored bungalova, projektovani su recepcija hotela, plažni bar i restoran, spa centar i panoramski restoran. U prilogu primjedbe je dostavljen izvod iz Masterplana glamping kompleksa.

	Sagledavajući Nacrt PP CG do 2040.g.utvrdili smo da je ostrvo Sv.Nikola planirano kao prirodna, zelena površina, sa prepoznatim potencijalom za razvoj novih plaža. S obzirom da su i dalje zainteresovani za izgradnju ekskluzivnih turističkih kapaciteta sa pratećim sadržajima na ostrvu, molba da se razmotri mogućnost da se u PP CG do 2040.g. planiraju sadržaji i kapaciteti koji su već usvojeni u PPPPN za Obalno područje. Imajući u vidu da je u toku izrada PUP-a Budva, smatramo da bi se u okviru ovog planskog dokumenta mogli definisati svi potrebni parametri i uslovi za buduću izgradnju.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Obrazloženje: U PPCG se u skladu sa Zakonskim obavezama, Programskim zadatkom i Pravilnikom o izradi planske dokumentacije, govori o turističkom razvoju i pogodnim turističkim zonama u strateškom smislu. Na detaljnijem planskom nivou se definiše da li je moguća izgradnja u određenim zonama, kao i potencijalni kapaciteti u skladu sa prirodnim potencijalima i ograničenjima i u skladu sa režimima zaštite prostora. PPCG ne preuzima niti navodi turističke kapacitete koji su planirani u detaljnijoj planskoj dokumentaciji. Zahtjev je potrebno uputiti Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i Obrađivaču PUP-a opštine Budva.
	04-332/24-1643/378 **Explorer**
Primjedba	Obraćanje dr. Sekretarki Majdi Adžovoć, da nije prihvaćena inicijativa privrednog društva Explorer da se u Plan privremenih objekata za NP Durmitor uvrsti postavljanje tende na terasi Nacionalnog restorana Crno jezero.
Odgovor	Primjedba nije osnovana. Ne odnosi se na PPCG, već na privremene objekte u opštini Žabljak.

ZAPISNICI SA JAVNIH RASPRAVA ODRŽANIH PO OPŠTINAMA

Zapisnike pripremila :

Bojana Radović, Samostalna savjetnica III

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U DANILOVGRADU O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

DATUM: 2.02.2024. godine

MJESTO: Sala SO Danilovgrad.

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka tima za izradu Prostornog plana Crne Gore; Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i oko 50 zainteresovanih građana. Javnoj raspravi su prisustvovali i predstavnici Sekretarijata za planiranje i urbanizam i članovi stručnog tima za izradu PPCG i Strateške procjene uticaja na životnu sredinu.

U petak, 2. februara 2024. godine u Danilovgradu, u Sali SO Danilovgrad, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore do 2040.g. (PPCG do 2040), na kojoj su učešće uzeli rukovoditeljka izrade PPCG, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost, predstavnici Sekretarijata za planiranje i urbanizam i članovi stručnog tima za izradu PPCG i Strateške procjene uticaja na životnu sredinu.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani građani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju i kvalitetu plana.

U uvodnoj riječi prisutne je pozdravio Ivan Nedović nakon čega je rukovoditeljka izrade PPCG do 2040 nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj. Rukovoditeljka izrade plana Svetlana Jovanović je prezentirala Nacrt plana, sa akcentom na teme koje su od značaja za opštinu Danilovgrad. Nakon toga, građani su postavili pitanja i iskazali svoje stavove o mogućnostima razvoja opštine i grada Danilovgrad.

Javnoj raspravi je prisustvovao profesor Božidar Pavićević, koji je kao Danilovgrađanin posebno govorio o svom gradu, njegovim dobrim razvojnim predispozicijama, ali i o problemima koje vidi sa aspekta urbanog, ruralnog i ukupnog razvoja opštine. Neka od pitanja koja su istaknuta su:

Srđan Šćepanović

Istakao važnost Martinićke gradine za opštinu Danilovgrad i potrebu da se u PPCG predvide adekvatne saobraćajnice ka njoj.

Marko Ćupić

Naglasio da je potrebno zaštititi poljoprivredno zemljište na teritoriji opštine Danilovgrad, smanjiti izgradnju hala na poljoprivrednom zemljištu, koje je prisutno u dosadašnjem periodu, sa čime su se prisutni složili. Ističe ljepote Zagaračkog kraja i njihov turistički potencijal (wine tasting turizam, eko turizam) i potrebu da se ti potencijali valorizuju na adekvatan način. Govorio je sa posebnim entuzijazmom i željom da kao mlad čovjek ulaže u svoj kraj. Zalaže se za povratak selu i za stvaranje boljih uslova za privređivanje i život na selu.

Miro Mališić

Istakao značaj Sinjajevine za Bjelopavliće, katuna koji se mogu valorizovati, prirodna i kulturna bogatstva, ljepotu crkve Svete Ružice i dr.

Prisutni su istakli problem zona zaštićenog područja Park prirode Zeta. Nisu protiv zaštite prirode, već podržavaju, ali smatraju da su zone zaštite previše proširene i time im je onemogućeno korišćenje privatne svojine. U periodu ustanovljavanja zaštite, nisu bili adekvatno obavješteni o mjerama zaštite.
Kao problem se ističu velike površine zemljišta koje su u planskoj dokumentaciji predviđene kao šumske površine, međutim na terenu je to često šikara i kamenjar (zona Bandići, Novo selo, Donji Zagarač). Zbog namjene definisane planom, imaju ograničenje za korišćenje takvog zemljišta.
Na sva pitanja, u ime stručnog tima je odgovarala rukovoditeljka izrade plana. Predstavnici Ministarstva su pozvali sve građane da u pisanoj formi dostave svoje primjedbe i predloge, na arhivu resornog Ministarstva ili na e-mail adresu koja je svima dostupna.
Javna rasprava je protekla u posebno prijatnoj atmosferi, uz podršku tima Sekretarijata za planiranje prostora i konstruktivne predloge svih prisutnih.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U PODGORICI O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

DATUM: 5.02.2024. godine

MJESTO: Multimedijalna sala - zgrada Parlamenta

UČESNICI: Ministar prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine Janko Odović, Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Dejan Đurović, predsjednik Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore; Svetlana Jovanović, rukovoditeljka tima za izradu Prostornog plana Crne Gore; članovi stručnog tima za izradu PPCG i Strateške procjene uticaja na životnu sredinu, oko 50 zainteresovanih građana.

U ponedeljak, 5. februara 2024. godine u Podgorici, u Multimedijalnoj sali - zgrada Parlamenta održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore do 2040.g. (PPCG do 2040), na kojoj su učešće uzeli rukovoditeljka izrade PPCG, ministar i predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost i članovi stručnog tima za izradu PPCG i Strateške procjene uticaja na životnu sredinu.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani građani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju i kvalitetu plana.

U uvodnoj riječi prisutne je pozdravio Ivan Nedović, nakon čega se obratio ministar prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine Janko Odović. Ministar Odović je istakao da je Prostorni plan Crne Gore najvažniji je dokument u državi nakon Ustava i pozvao javnost da se svojim predlozima, komentarima i sugestijama aktivno uključi u kreiranje tog strateškog dokumenta kako bi poštujući princip inkluzivnosti svih zainteresovanih strana, a uzimajući u obzir društvene, ekonomske i ekološke aspekte, osmislili bolje mjesto za život i rad". On je očekivao veće prisustvo građana i smatra da mali broj učesnika rasprave o Nacrtu PPCG govori da oni nisu upoznati o kako važnom dokumentu se radi. Veći broj učesnika u raspravi očekivao je i Dejan Đurović i kazao da iz PPCG treba da izađe pretpostavka kakva će biti privreda Crne Gore, da se neće bazirati na turizmu kao sad, jer strategija razvoja ne može biti samo na jednoj privrednoj grani.

Rukovoditeljka izrade PPCG do 2040 nastavila je sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj. Rukovoditeljka izrade plana Svetlana Jovanović je prezentirala Nacrt plana, sa akcentom na teme koje su od značaja za Glavni grad Podgorica. Nakon toga, građani su postavili pitanja i iskazali svoje stavove o mogućnostima razvoja Glavnog grada Podgorice.

Dragutin Vučinić - NVO Udruženje za razvoj Pipera

Kazao je da će biti uništen prelijepi kraj kojem je srce Duklja ako se auto-put sprovede obodima brda kako predviđa plan. On je kazao da dva kilometra dalje, s druge strane brda, postoji prirodni pravac za gradnju auto-puta i smatra da je to bolja opcija.

Nikola Čađenović

Mišljenje da pitanje gradnje saobraćajnice kroz Boku treba riješiti po ugledu na zemlje poput Holadnije, Norveške i Turske koji je kazao da je ministarstvu prije godinu dana dostavio primjedbe na izgradnju saobraćajnice preko zaliva, ali i idejno rješenje strane konsultantske kuće kako bi se taj problem mogao riješiti, ali odgovor nije dobio. Smatra da bi se problem saobraćajnice kroz Boku riješio podvodnim tunelima, navodeći da planeri svuda u svijetu zadnjih 30 godina imaju problem sa već izgrađenim objektima, a stvari rješavaju tako što infrastrukturu stavljaju ispod zemlje. Kotor, Tivat i Herceg Novi su faktički po površini naselje jednog grada, i da se 30 godina raspravlja kako da se riješi pitanje saobraćajnice a da se ne ugrozi Unesko status. To što mi nemamo znanje ne znači da ga i drugi nemaju,navodeći primjere zemalja koje su izgradile podzemne i podvodne tunele.

Milodarka Vukanović Novosel

Da li je za nastavak auto-puta koji ide od petlje Smokovac do Farmaka urađen idejni projekat, dodajući da sam auto-put za okolno stanovništvo nije benefit i da ne mogu da valorizuju svoju imovinu.

Tatjana Torbica i Nataša Golubović - mještanke Cijevne

Ukazale na problem koji u naselju koje ima 260 kuća, na obali rijeke, stvaraju asfaltne baze. Torbica je kazala da je njihov kumulativni rad zastrašujući, da se može govoriti o ekocidu, te da se otpadne vode ispuštaju direktno u Cijevnu. Pitala je da li se Nacrtom PPCG predviđa industrijska zona u toj oblasti?

Vuk Iković

Pitao je da li plan može dati odgovore na pitanja gdje će biti izvršena urbana sanacija i gdje će biti uveden monitorijum na gradnju. Može li se dati preporuka šta je neophodno uraditi da bi zaživjele drvoprerada i prehrambena industrija. Da li ovim dokumentom možete dati predlog da se zabrani izvoz drvne ?

Na sva pitanja, u ime stručnog tima je odgovarala rukovoditeljka izrade plana. Predstavnici Ministarstva su pozvali sve građane da u pisanoj formi dostave svoje primjedbe i predloge, na arhivu resornog Ministarstva ili na e-mail adresu koja je svima dostupna.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U ZETI
O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

DATUM: 6.02.2024. godine

MJESTO: Mala sala „KIC-a Zeta“

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka tima za izradu Prostornog plana Crne Gore; Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i oko 50 zainteresovanih građana. Javnoj raspravi su prisustvovali predstavnici Sekretarijata za uređenje prostora, zaštitu životne sredine i saobraćaj opštine Zeta i drugih opštinskih službi, odbornici, zainteresovani građani i predstavnici štampanih medija.

U utorak, 6. februara 2024. godine u Golubovcima, u maloj Sali KIC-a Zeta, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore do 2040.g. (PPCG do 2040), na kojoj su učešće uzeli rukovoditeljka izrade PPCG, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani građani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju i kvalitetu plana.

U uvodnoj riječi prisutne je pozdravio Ivan Nedović nakon čega je rukovoditeljka izrade PPCG do 2040 nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj. Rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore do 2040.godine plana je prisutnima detaljno prezentovala dokument i u odnosu na strateške ciljeve i sadržaj PPCG, istakla je značajne segmente za opštinu Zeta, koji se odnose na: planske zone, razvojne zone sa podzonama, smjernice za zaštitu poljoprivrednog zemljišta, podsticanje održive poljoprivrede, zone sanitarne zaštite, zaštitu životne sredine, zaštitu kulturne baštine i saobraćaj.

U toku diskusije prisutni su stavili fokus na rješavanje bazena crvenog mulja nekadašnjeg Kombinata aluminijuma, devastaciju rijeke Morače, asfaltne i betonske baze na obali rijeke Cijevne. Takođe, zatraženo je mišljenje planera o poziciji gradskog kolektora u Botunu, kako plan vidi KAP i za koju namjenu je ta površina i izmještanju dalekovodnog stuba sa tvrđave Lesendro.

Gospođa Svetlana Jovanović je detaljno odgovorila na sva postavljena pitanja i pozvala prisutne i predstavnike opštine Zeta da pošalju komentare, predloge i ideje koje su od značaja za drštveni, ekonomski i održivi razvoj Zete, kako bi se kroz smjernice ovog dokumenta razradile.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U TUZIMA
O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

DATUM: 6.02.2024. godine

MJESTO: Sala Skupštine Opštine Tuzi

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka tima za izradu Prostornog plana Crne Gore; Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i oko 50 zainteresovanih građana. Javnoj raspravi su prisustvovali i predstavnici Sekretarijata za planiranje i urbanizam i članovi stručnog tima za izradu PPCG i Strateške procjene uticaja na životnu sredinu.

U utorak, 6. februara 2024. godine u Tuzima, u Sali SO Tuzi održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore do 2040.g. (PPCG do 2040), na kojoj su učešće uzeli rukovoditeljka izrade PPCG, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost, predstavnici Sekretarijata za planiranje i urbanizam i članovi stručnog tima za izradu PPCG i Strateške procjene uticaja na životnu sredinu.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani građani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju i kvalitetu plana.

U uvodnoj riječi prisutne je pozdravio Ivan Nedović nakon čega je rukovoditeljka izrade PPCG do 2040 nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj. Rukovoditeljka izrade plana Svetlana Jovanović je prezentirala Nacrt plana, sa akcentom na teme koje su od značaja za opštinu Tuzi. Nakon toga, građani su postavili pitanja i iskazali svoje stavove o mogućnostima razvoja opštine i grada Tuzi.

Ljeka Ivezaj, sekretar za prostorno planiranje Opštine:

Opština još uvijek funkcioniše po PUP-u Podgorice tako da poslije razgraničenja se mora inicijarati izrada PUP-a Tuzi koji mora biti usaglašen sa državnim planom. Potrebno je povećati površinu planiranog građevinskog zemljjišta jer bi ograničennje dovelo do stangacije razvoja. U prethodnom periodu je bila planirana obilaznica uz prugu Podgorica-Tuzi-Skadar što je na terenu neizvodljivo pa je potrebno planirati na drugom mjestu.

Ramiz Pejčinović, sa Kuća Rakića:

Deponiju treba izmjestiti zbog uticaja na okolinu. On ističe da je gradnja betonjerki u njihovom naselju veliki problem.

Enis Đokaj:

Postavio pitanje da li je predviđen tranzit oko Tuzi, te da su ga oni predlagali još dok se radio PUP Podgorice. I on je pitao je i da li je predloženo izmještanje Deponije.

Emin Hadži:

Dao je sugestiju da i Tuzi budu dio priče izgradnje kolektora za Glavni grad kako kasnije ne bi došli u situaciju gdje će da ga rade.

Dnevni list “Dan” :

Kuda ide Jadransko-jonski put I da li je planirana pruga do Skadra?

Na sva pitanja, u ime stručnog tima je odgovarala rukovoditeljka izrade plana. Predstavnici Ministarstva su pozvali sve građane da u pisanoj formi dostave svoje primjedbe i predloge, na arhivu resornog Ministarstva ili na e-mail adresu koja je svima dostupna.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE NA ŽABLJAKU O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

DATUM: 13.02.2024.g.

MJESTO: Sala Skupštine Opštine Žabljak

UČESNICI: Svetlana Jovanović, ispred tima za izradu Prostornog plana Crne Gore; Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, predsjednik Opštine Radoš Žugić i oko 150 zainteresovanih građana.

U utorak, 13. februara 2024. godine na Žabljaku, u sali Skupštine Opštine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli predsjednik Opštine, rukovodioci izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.

Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i držane imovine i Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade Prostornog plana Crne Gore. U uvodnoj riječi prisutne je pozdravio Ivan Nedović nakon čega je rukovoditeljka izrade PPCG do 2040.g. nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.

Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije, i to:

Radoš Žugić - Predsjednik Opštine Žabljak:

Istakao prioritete za razvoj opštine Žabljak: unaprijediti lokalnu infrastrukturu koja je trenutno zapuštena; unaprijediti infrastrukturno povezivanje; značajna bi bila brza cesta Žabljak-Nikšić; predlaže se povezivanje sljedećih trasa: Goražde-Pljevlja-Žabljak; Foča-Plužine-Žabljak; Čačak-Novi Pazar-Žabljak; Prijepolje-Pljevlja-Žabljak; zaobilaznica oko Žabljaka; povezati se sa dubrovačkim aerodromom i infrastrukturom; za unapređenje saobraćaja u gradu neophodna lokalna saobraćajnica; tražiti nove alternative turizma; planirati moderne turističke komplekse; jasno definisati urbana područja; planom predvidjeti Naučno-istraživački kampus, postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda, instaliranje 3 solarne elektrane.

Nikola Šarović-Selo Virak:

Kao nasljednik dvije parcele u zoni Nacionalnog parka nema mogućnost građenja.

Hadžimilorad Kovačević:

Problem namjene površine jer ne može graditi. Industrijska zona, dokle je predviđena?

Mile Stijepović:

Nije konkretno iznijeta ideja razvoja Opštine kroz plan. Zašto Ministarstvo ekologije nije u Žabljaku? Smatra da zimskog sporta nema ispod 1500 m nadmorske visine. Zalaže se za realizaciju aerodroma u Jezerima. Dopadaju mu se infrastrukturna rješenja. Rukovođenje Opštinom ne smije biti centralizovano.

Đuro Stevović:

Koja je razlika između razvojnih i katunskih sela? Šta znače ti pojmovi i kakve mogućnosti nude?

Dragan Popović:

Parcele nisu opslužene infrastrukturom. Nema dovoljno infrastrukture da bi određeni predjeli bili tretirani urbanistički. Koliki je kapacitet smještajnih jedinica predviđen planom? Veliki broj smještajnih jedinica ne može biti opslužen infrastrukturom. Nema prostornog i infrastrukturnog kapaciteta. Ne treba rušiti nelegalne objekte, treba ih na vrijeme spriječiti.

Veljko Otović-Lastva Grbaljska:

Dalekovod Pljevlja je uništio izgled Opštine Žabljak. Predlog je da kabl ide podzemno u slučaju da ne može da zaobiđe Nacionalni park.

Miloš Lazarević:

Plan je objavljen 29-og januara, laička javnost je imala svega dvije nedjelje da se upozna sa planom. Plan nije razumljiv. Takođe se zalaže za izmještanje pomenutog dalekovoda. U planu je za Opštinu Žabljak predviđeno 50:50 posto urbanog i ruralnog. Da li je plan rađen u skladu sa smjernicama UNESCO-a?

Miroslav Šljivančanin:

Trebalo je skupove ovog tipa organizovati za vrijeme izrade plana. Domaćem stanovništvu je u Nacionalnom parku zabranjena gradnja a ljudima sa strane sve prolazi. Trebalo je pitati stanovništvo da li je saglasno sa tim da uđe u Nacionalni park.

Vukica Lalović:

Građanima nije odgovoreno na zahtjeve vezane za PPCG. Inicijative su podnošene do 10 maja prošle godine. Niko nije kroz te zahtjeve razmotrio koliko stanovništva bi se bavilo poljoprivredom.

Kasalica:

Da li su pri izradi plana uzete u obzir klimatske promjene? U periodu do 2050-te godine na nadmorskoj visini ispod 1500 m neće biti moguće vještačko osnježavanje. Infrastruktura ne podržava preizgrađenost.

Gospođa Svetlana Jovanović je detaljno odgovorila na sva postavljena pitanja i pozvala prisutne i predstavnike opštine Žabljak da pošalju komentare, predloge i ideje koje su od značaja za drštveni, ekonomski i održivi razvoj opštine Žabljak, kako bi se kroz smjernice ovog dokumenta razradile.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U KOLAŠINU
O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

DATUM: 15.02.2024. godine

MJESTO: Centar za kulturu

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka tima za izradu Prostornog plana Crne Gore; Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i oko 20 zainteresovanih građana.

U četvrtak, 15. februara 2024. godine u Kolašinu ----, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore do 2040.g. (PPCG do 2040), na kojoj su učešće uzeli rukovoditeljka izrade PPCG, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.
Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani građani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju i kvalitetu plana.
U uvodnoj riječi prisutne je pozdravio Ivan Nedović nakon čega je rukovoditeljka izrade PPCG do 2040 nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.

Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni građani su izložili svoje primjedbe i sugestije:

Ratko Radović, selo Lugovi MZ Crkvine:

Treba više pažnje posvetiti razvoju poljoprivrede, staviti naglasak na njen intenzivan razvoj i uvezanost sa turizmom. Naročito treba stimulisati razvoj sela i raditi na poboljšanju demografske strukture, posebno povećanje seoskih domaćinstava i stvaranju uslova povratka ljudi na selo.Trenutni razvoj poljoprivrede se odvija na loš način.

Dobrivoje Radmanović, selo Lugovi:

Kapetanovo jezero – planina u Rovcima. Obnovio je katun, ali veći dio zemlje se nalazi na površinama koje će biti stavljene u zaštićeno područje prirode, što sprječava valorizaciju zemlje. Najmanje se pitaju oni ljudi koji su starosjedioci planine kako oko Kapetanovog jezera tako i oko kanjona Mrtvice .

Mijodrag Mijo Vlahović:

Inicijativa da se sela stimulišu je jako dobra. Treba u Planu prepoznati kao važan čitav prostor od Kolašina preko Lipova,Sinjajevine i čitav prostor do Žabljaka, katune, izdige, dolinu. Veoma bi značilo da se uradi regionalni put od Kolašina, preko Lipova vratla do Žabljaka, koja je najkraća veza od Žabljaka sa autoputem. Sinjajevina predstavlja ogroman potencijal i za izgradnju vjetroparkova. PPCG bi trebao da markira sve katune koji su postojeći na planinama. Treba zatvoriti tzv. planinski prsten koji bi povezao Komove, sa opštinom Mojkovac, opštinom Žabljak. Greška je napravljena u PPPN BiK da se skijališta rade na sunčanim stranama, što se pokazuje neodrživim zbog klimatskih promjena i da treba raditi izmjene i dopune tog plana.

Slobodan Bulatović, selo Polja:

Koja je mogućnost, uticati na razgraničenje državne imovine i privatne imovine naročito u dijelu plemenske komunice?

Predrag Puletić, Gornje Lipovo:

Kolašin ima velike potencijal, a naročito hidropotencijal. Moguće da će biti napravljeno jezero od Podgorice do Gornje Morače. Treba Crnu Goru razvijati na način da proizvodi hranu i energiju. Protivi se izgradnji vojnog poligona na Sinjajevini.

Željka Vuksanović

Razlika između PPCG iz 90 tih godina i ovog je skoro nikakva. Plan iz 90-te, nije realizovan. Potrebno je raditi na uspostavljanju povjerenja građana. Ako se ne uradi nešto na vraćanje povjerenja građana ništa se neće postići, samo će biti veći odliv stanovništva, naročito ljudi koji se izdržavaju od svog rada, naročito u planini. Sjever je ispražnjen, Kolašin je ispražnjen, veliki broj sela nema stanovnika. Država je dala u zakup da se naprave ogromni hoteli, a stanovništvo je prinuđeno da prave odvod vode i kanalizaciju da ne bi bili ugroženi od zagađenja koja proizvode ti hoteli.

Mikan Medenica, građanin i predstavnik NVO Natura

Da li je planiran vojni poligona na Sinjajevini, jer postoji ogromno interesovanje stanovništva za tu temu. Potrebno je da se kroz ovaj plan ovo pitanje stavi ad acta za sva vremena jer su građani i građanke protiv njega.

Vlado Bobić iz Gornjeg Lipova

Protiv izgradnje poligona na Sinjajevini. Obratiće se svim Institucijama da se ideja vojnog poligona stopira jer je planirano da na njemu bude smetlište nuklearnog otpada. Poligon je zahvatio sva izvorišta na Sinjajevini, a kako je tkđ. kraškog sastava i time veoma bogata podzemnim vodama koja snabdijevaju preko 500 izvorišta na Sinjajevini. Upotrebom savremenog oružja i municije koja sadrži radioaktivne čestice i osiromašeni uranijim što će imati kancerogeno dejstvo u vazduhu, zemlji, vodi i preko lanca ishrane u ljudski organizam u svim prostorima Crne Gore. Sinjajevina je i važno područje biodiverziteta.

Milan Sekulović, GI Sačuvajmo Sinjajevinu

Sa zaštitom Sinjajevine nema kompromisa. Po studiji Agencije za zaštitu životne sredine, Sinjajevina je planirana kao park prirode što nije na uštrb lokalne zajednice. Po studiji je planirana treća zona zaštite u kojoj su manje stroga pravila zaštite nego što je u zoni katuna zbog kojih ljudi imaju problema. Sinjajevinu treba planirati kao potencijalno zaštićeno područje prirode.

Na sva pitanja, u ime stručnog tima je odgovarala rukovoditeljka izrade plana. Predstavnici Ministarstva su pozvali sve građane da u pisanoj formi dostave svoje primjedbe i predloge, na arhivu resornog Ministarstva ili na e-mail adresu koja je svima dostupna.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U MOJKOVCU O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

DATUM: 15.02.2024. godine

MJESTO: Multimedija sala zgrada Opštine

UČESNICI: Potpredsjednik opštine Mojkovac Ivan Ašanin, Svetlana Jovanović, rukovoditeljka tima za izradu Prostornog plana Crne Gore; Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i zainteresovani građani.

U četvrtak, 15. februara 2024. godine u Mojkovcu, u Multimedijalnoj sali zgrade Opštine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore do 2040.g. (PPCG do 2040), na kojoj su učešće uzeli rukovoditeljka izrade PPCG, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.
Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani građani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju i kvalitetu plana.
U uvodnoj riječi prisutne je pozdravio Ivan Nedović nakon čega je rukovoditeljka izrade PPCG do 2040 nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.

Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni građani su izložili svoje primjedbe i sugestije:

Biljana Radović Fuštić

Plan nosi nekoliko sociooloških izazova: Ljudski kapital, kako će plan podržati socijalnu i pravnu jednakost i pristup obrazovanju i zdravstvenim ustanovama,kako će se osigurati ravnomjerna raspodjela resursa kako bi se izbjegle socijalne nejednakosti u društvu. Kulturna raznolikost i identitet, kako će se očuvati autonomija manjih zajednica kao što je Mojkovac,i osigurati inkluzivnost Mojkovca, kako će se uključivati različite grupe. PPCG postavio ambiciozne ciljeve u oblastime kulture, obrazovanja, sport I sl.ali postavlja se pitanje kako ekonomisti mogu da planiraju društveni razvoj, jer su sektorsku studiju radili ekonomisti, ali društveni razvoj moraju planirati i sociolozi, filozofi. Plan je baziran na podacima iz 2011.g. bez ažuriranja iz popisa 2023.g. pa se demografski razvoj ne može realno planirati.Mapa zaštite kulturne baštine, data je bez cjelokupne legende, a u Mojkovcu je upisano samo jedno kulturno dobro, dok Mojkovac ima 11 zaštićenih kulturnih dobara. Arheološki lokaliteti takođe nisu uključeni na mapu.

Milan Sekulović Gl Sačuvajmo Sinjajevinu

Zašto Sinjajevina nije planirana kao potencijalno zaštićeno područjima Park prirode. Prema saznanjima Ministarstvo odbrane je insistiralo da se tu planira vojni polygon. Park prirode ne predstavlja nikakvu smetnju jer omogućava da se na katunima radi sve što se radilo i do sad, uz ograničenje da neće moći da se grade objekti koji nisu u skladu sa ambijentom i lokalnom arhitekturom.

Petar Glomazić

Temelj PPCG je zasnovan na očuvanju prostora i ekološkoj svjesti. Ovo je dobra prilika da se građani aktivno uključi u diskusiju oko rješenja. Šteta je da Sinjajevina nije u Planu uključena kao potencijalno zaštićeno područje, iako je to planirano prethodnim PPCG - om i ima sve potencijale da zadovolji sve kriterijume koje ga definišu kao Park prirode, urađena je studija koje je 2/3 finansirala EU.

Na sva pitanja, u ime stručnog tima je odgovarala rukovoditeljka izrade plana. Predstavnici Ministarstva su pozvali sve građane da u pisanoj formi dostave svoje **primjedbe i predloge, na arhivu resornog Ministarstva ili na e-mail adresu koja je svima dostupna.**

Potpredsjednik opštine Mojkovac Ivan Ašanin

Kazao je da je ta lokalna samouprava apsolutno za zaštitu Sinjajevine. Ipak istakao je da treba biti oprezan kada su u pitanju parkovi prirode, jer mogu ograničiti privredne i poljoprivredne aktivnosti.

Obrad Miličić, stočar sa Sinjajevine

Kazao je da osim vojnog poligona kojeg lokalna zajednica vidi kao prijetnju, katune treba zaštititi i od divlje gradnje koja se ne uklapa u tradicionalnu arhitekturu.

Gdje ima puta i vode dešavaju kreće da gradi ko stigne i kako hoće. Na Sinjajevini se sada planira asfalt do crkve Ružice, čemu se ne protive, ali u isto vrijeme tražimo da se vlasti pozabave problemom koji će doći sa putem. Protive se betonizaciji katuna u koju se krenulo, ne žele da zbog vikendaša budu potisnuti kao stočari

Ljubomir Vukadinović

Istakao je da je protiv otvaranja i planiranja rudnika u Mojkovcu kako je to trenutno zamišljeno.Prijeti se velikim i brojnim kulturnim dobrima, između ostalog arheološkom nalazištu stari grad Brskovo i groblju junaka Mojkovačke bitke. Investitor je htio da nam prekopa identitet. Ukazao da u planu nije vidio ništa o memorijalnom centru koji treba da se gradi na Bojnoj njivi.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U ANDRIJEVICI O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

DATUM: 21.02.2024. godine

MJESTO: Andrijevica

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka tima za izradu Prostornog plana Crne Gore; Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i oko 20 zainteresovanih građana.

U srijedu, 21. februara 2024. godine u Andrijevici, u sali Skupštine Opštine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore do 2040.g. (PPCG do 2040), na kojoj su učešće uzeli rukovoditeljka izrade PPCG, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.
Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani građani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju i kvalitetu plana.
U uvodnoj riječi prisutne je pozdravio Ivan Nedović nakon čega je rukovoditeljka izrade PPCG do 2040 nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.

Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni građani su izložili svoje primjedbe i sugestije:

- Miloš Đukić:
  - Da li je PPPN Bjelasica-Komovi uključen u ovaj plan i da li je moguće raditi izmjene tog plana?
  - Da li su Ministarstvo odbrane i Ministarstvo planiranja usaglašeni vezano za kasarnu i gdje će biti njena lokacija?
  - Da li je Lim posmatran kao elektroenergetski potencijal?
  - Konstatovano da Andrijevica i Berane nisu uvršteni u turističku zonu.
  - Da li je moguće planiranje gondola i žičara na prostoru Andrijevice?
  - Potrebno je razvijati izletnički turizam.
- Zdravko Raičević,selo Trepča: Na koji način se planira valorizacija prostora Jelovice i iskazana potreba prenamjene prostora za golf terene.
- Ranko Raičević, selo Trepča: Na koji način se planira valorizacija prostora Jelovice i iskazana je potreba prenamjene prostora za golf terene.
- Joko Đinović: ponovio pitanje vezano za valorizaciju Jelovice.

- Igor Ćirović: Pitanje trase autoputa je od izuzetnog značaja za razvoj MZ Kralj.Smatra da trasa autoputa od Andrijevice do tunela u Trešnjeviku ugrožava opstanak tog područja. Kolika će biti dozvoljena gradnja u zoni najbližoj autoputu?
- Nikša Ćulafić: Istakao nemogućnost aplikacije za sredstva iz IPARD fondova za bavljenje seoskim turizmom na području samih Komova.
- Duško Stojanović, sekretar sekretarijata za urbanizam:
  - Istakao da javnost nije bila adekvatno obaviještena o donošenju plana kojim se definisala namjena Jelovice.
  - Isključenje sa autoputa je planirano blizu Andrijevice.
  - Da li plan tretira putni pravac Andrijevica-Mateševo i kojeg je on reda?
  - Pitanje iskorišćavanja hidropotencijala na Lim i da li su planom definisana ograničenja ograničenja po pitanju iskorišćavanja hidropotencijala?
  - Da li je u planu predviđeno uspostavljanje željezničkog saobraćaja kroz Andrijevicu?

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U BARU O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE DO 2040

DATUM: 12.03.2024. godine

MJESTO: Bar

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore; predsjednik Opštine Bar Dušan Raičević; Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i oko 200 zainteresovanih građana.

U utorak, 12. marta 2024. godine u Baru, u sali Skupštine Optine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore do 2040, na kojoj su učešće uzeli rukovodioc izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju i kvalitetu plana.

Na otvaranju Javne rasprave prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i držane imovine; predsjednik Opštine Bar Dušan Raičević, nakon čega je rukovoditeljka izrade PPCG do 2040 nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.

Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

- Dušan Raičević, Predsjednik Opštine:
  - Bitno je jasno definisati koje su to linije razgraničenja zone NP, zone Morskog dobra i teritorije kojom upravlja Opština.
  - PPCG treba da da određene smjernice kako bi se problem kroz nižu plansku dokumentaciju riješio problem vodosnadbijevanja.
- Advokat Vesna Čejović:
  - U Nacrtu PPCG do 2040 je na strani 177 predviđena izgradnja LNG terminala u luci Bar.

- Istakla je da je prethodna Vlada potpisala memorandum sa Američkim investitorima za izgradnju LNG i termoelektrana u Luci Bar i tom prilikom su obišli lokaciju Bigovica.
- U Strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu Prostornog plana Crne Gore do 2040.g. ne pominju se ovi projekti kao ni njihov uticaj na životnu sredinu.
- Evropskom direktivom se ovakvi objekti smatraju visoko rizičnim od eksplozija. Naročito su opasni na područjima podložnim prirodnim katastrofama, kao što je područje Bara koji je podložan visokom seizmičkom riziku.
- Nigdje u svijetu se gasovodi ne postavljaju u luci. Gasovod bi značajno ugrozio poslovanje luke.

- Zoran Vujović, MZ Bar II:
  - Izrazio veliko protivljenje izgradnjie LNG i Termoelektrane u Baru.
  - Trasa autoputa Bar-Boljari koja prolazi kroz i kroz 8 sela u Crmnici bi uništila prirodnu i kulturnu baštinu tog područja.
- Mladen Đuković: Istakao problem nemogućnosti gradnje u zahvatu planiranog koridora saobraćajnice.
- Momčilo Šćekić, Čanj: Koliko su građani u opasnosti od izgradnje planiranog terminala u Baru? Da li su planom predviđeni izgradnja asfaltnih baza i kamenoloma u zaleđu Čanja?
- Milivoje Vukmanović, Crmnica: Da li je predviđena rekonstrukcija željezniče pruge i na način da se integriše prostor Crmnice do Virpazara i ostalih predjela? Zašto je stala rekonstrukcija puta od Crmnice prema Podgoru?
- Milo Šušter: Naveo da je proces izrade PPCG kasni i da su probijeni rokovi. Sami Programski zadatak je sačinjen neuko i nestručno, i nije u skladu sa Zakonom o planiranju prostora. Da li su izvršene konsultacije sa opštinom Bar i ko je dao pozitivno mišljenje na Nacrt plana u ime Opštine Bar?
- Zoja Zejak Krgović:
  - Podržava trasu planirane brze ceste u Primorju.
  - Područje Čanja je pogodno za razvoj rizorta koji bi funkcionisali tokom cijele godine.
  - Istakla problem planiranja kamenoloma u Čanju i postavila pitanje da li želimo da se strateški opredijelimo za razvoj turizma ili djelatnosti poput kamenoloma?
  - Da li je dobro opredijeliti se da se formiraju kamenolomi u zoni saobraćajnica koje vode do Kraljičine plaže, Maljevika, Čanja, nalaze se iznad Ana Rizorta?
- Milanče Kalović, Sutomore:
  - Istakao da ne postoje putevi kojima bi se moglo stići do starih tvrđava. Takođe je istakao potebu očuvanja starih austrougarskih puteva.
  - Kuda kroz Opštinu Bar prolaze brza primorska cesta i Jadransko-Jonski put?
  - Pitanje elektroprenosne mreže?
  - Na grafičkom prilogu se ne vidi pomenuta zaštita maslinjaka.

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U BERANAMA
O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE DO 2040.g.

DATUM: 21.02.2024. godine

MJESTO: Berane

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore; Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, predsjednik Opštine Vuko Todorović i oko 100 zainteresovanih građana.

U srijedu, 21. februara 2024. godine u Beranama, u sali Skupštine Opštine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli predsjednik Opštine, rukovodioci izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.
Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani građani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju i kvalitetu samog plana.
Na otvaranju Javne rasprave prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i držane imovine nakon čega je Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta plana, naglašavajući njegov strateški značaj.
Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

- Član radne grupe za izradu plana:
  - Na području Jelovice je u Konceptu plana bilo planirano hotelsko naselje, dok u Nacrtu više ne postoji.
  - Na području Lokve je potrebno planirati ski centar.
  - Treba planirati prugu Pljevlja-Bijelo Polje-Rožaje paralelno sa autoputem, tako da prođe kroz Berane.
  - Izdvojiti novu razvojnu zonu pod nazivom Berane jer je u planu upisana kao Plavsko Polimska zona.
  - Nema strategije razvoja poljoprivrede. Potrebno ukrupljavanje parcela.
  - Treba planirati poboljšanje puteva kako bi se spriječilo iseljavanje stanovništva.
  - U oblasti šumarstva je naglašena sječa i eksploatacija.
  - U oblasti turizma planirati smještajne kapacitete visokog nivoa kvaliteta.
  - Razmotriti izgradnju vjetro i solarnih elektrana.
  - Protiv deponije u Beranama. Bijelo Polje ima više kapaciteta za deponovanje otpada.
- Novica Z.: Kuda prolazi trasa autoputa Bar-Boljare?
- Dejan Nedović (CGES):
  - Prepoznati razvoj prenosne mreže kao javni interes.
  - Traži da se na području Jelovice izvrši promjena namjene golf tereni koja je definisan kroz PPPN , jer je ograničenje za dobijanje sredstava iz IPARD fondova.
- Igor Radević:

- Potrebno je ponovo aktivirati aerodrom u Beranama.
- Postavio pitanje da li je planirana zaštitna zona oko aerodroma. Na tom području se nalazi veći broj nelegalnih objekata i na koji način bi se izvršila naknada stanovništvu, obzirom da bi morali da se isele te zone.

- Predstavnik vlasnika parcela na planini Šiška: Traži se prenamjena zemljišta. U planu treba potencirat koncept razvoja turizma u kombinaciji sa poljoprivredom. Da li je predviđen put Mojkovac-Berane, pošto je prethodnim planom bio predviđen?
- Nataša: U potpunosti treba iskoristiti prostor Ski centra Lokve. Predlaže izgradnju objekata.
- Vlatko Peković: U planu treba planirati objekat Polis fabrike. Planirati objekte i solarnu elektranu.
- Vesko Dragović: Da li će ovaj plan staviti van snage DUP desne obale Lima jer je u pitanju plavno područje? Da li su planom definisane turističke zone i koja je planirana izgrađenost? Da li su 4 hidroelektrane koje su bile planirane do sada zadržane u ovo planu?
- Zoran R.: Želi da izgradi etno selo na području Jelovice na kom je namjena golf tereni.
- Raković Miloš: Predsjednik MZ Lubnica: Pristupni putevi nisu kvalitetno urađeni, nedostaju pješačke staze. Nije odrađeno po projektu.

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U BIJELOM POLJU O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE DO 2040.g.

DATUM: 20.02.2024. godine

MJESTO: Bijelo Polje

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore;Ivan Nedović i Mirsad Dreić, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, i oko 50 zainteresovanih građana.

U utorak, 20. februara -2024. godine u Bijelom Polju, u sali Skupštine Opštine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore do 2040.g., na kojoj su učešće uzeli rukovodioci izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.

Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović i Mirsad Dreić, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i držane imovine, nakon čega je rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.

Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

Alen Omerović-Pokrajci- Ko je radio na izradi Nacrta Prostornog plana Crne Gore? Da li je nova Vlada radila Nacrt? Koji tim?

- Zdravko Janjušević:
  - Da li je rađena analiza prethodnog plana? Da li planski horizont predug i preambiciozan?
  - Potrebno je dati prioritet zaštiti prostora pa onda razvoju infrastrukture.
  - Lim je pokretna deponija, treba riješiti taj problem.
  - Planirana je izgradnja kolektora ali je građevinska dozvola istekla. Kolektor je planiran na poljoprivrednom zemljištu pa se stanovništvo protivilo njegovoj izgradnji.. Da li je planom data neka smjernica njegovog položaja?
  - Izvorište termomineralne vode nije iskorišteno.
  - Predlaže se topifikacija Bijelog Polja.
- Gojko Nedović:
  - Podnio zahtjev za promjenu imena deponije Čelinska Kosa u Đurđevicu jer se nalazi na toj teritoriji. Na pomenutom području se nalazi 9 izvora, ugrožena je životna sredina.
  - Rekonstrukcijom magistralnog puta od Ribarevina do Slijepač mosta nije odrađena pješačka staza i rasvjeta.
- Budimirka Bošković:
  - Smatra da je lokacija Torine mnogo povoljnija za razvoj zimskog turizma jer je uvijek pokrivena snijegom.
  - Predlaže se povezivanje brzom cestom na autoput.
  - Nije saglasna sa planiranom trasom pruge Bijelo Polje-Pljevlja jer je smatra nepotrebnom a koridor bi uništio prostor.
  - Za regionalnu deponiju koja je planirana u Bijelom Polju nema adekvatne lokacije.
  - Primjedba je da se sav otpad odlaže u Bijelom Polju.
- Nekić Iso:
  - Potrebno je zaštititi vode. Predlaže se izgradnja elektrane. Država treba poljoprivrednicima ustupi zemljište na korišćenje.
- Ismet Ramović: Zahtjev za rekonstrukciju puta preko Bistrice.
- Uglješa P:
  - Definisati implementaciju plana kao obavezu.
  - Da li je planom predviđena zaštita prostora Đalovića Klisure?
  - Da li će prostor biti zaštićen od izgradnje mini hidrocentrala?
  - Planira li se priključenje sa autoputa do Đalovića Klisure?
- Dženad O.,Potkrajce: Lokacija kolektora je neadekvatna jer se nalazi na poljoprivrednom zemljištu pa je potrebno da se planiran u industrijskoj zoni uz cjevovod od 500 m ili ka samoj granici.
- Novo Moračanin: Da li je ovim planom tretiran putni pravac Bijelo Polje-Žabljak i postoji li mogućnost da bude definisan kao regionalni put?
- Jelena Andrić, selo Bliskova: koncesionari su im uništili put u dužini 2 km. Traži se rekonstrukcija puta u okviru koga se nalazi i most. Područje je potencijal za turizam i poljoprivredu.

- Bisera Alihodžić:Istakla da su poljoprivredne površine u Bijelom Polju napadnute i da je potrebno spriječiti prenamijenu u građevinsko. Poseban problem je usitnjavanje zemljišta i preparcelacija.

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U BUDVI O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

DATUM: 15.03.2024. godine

MJESTO: Budva

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore;Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, i oko 300 zainteresovanih građana.

U petak, 15. marta 2024. godine u Budvi, u amfiteatru u zgradi Akademija znanja, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli rukovodioci izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.

Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i držane imovine, nakon čega je rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.
Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

- Dejana Sinđić, Predsjednica MZ Markovići: Zatražila je dodatno pojašnjenje Paštrovske varijante brze saobraćajnice, obzirom da se stanonvištvo MZ Markovoći u potpunosti protivi toj tresi. Smatraju da ugrožava kulturno priodno nasljeđe tog područja.
- Miško Rađenović:
  - U planu nije dovoljno istaknuta valorizacija kulturnih dobara, obzirom da Budva ima više stotina kulturnih dobara.
  - Razvoj ruralnog turizma je odlično planiran ali je u konfliktu sa izgradnjom vjetroelektrana i brze ceste.
  - Trasa brze saobraćajnice prelazi preko sela i presijeca ih što smatra da je pogrešno pa se predlaže izmiještanje saobraćajnice. Smtra da je treba produžiti Paštrovskom gorom, gdje na 90% teritorije ne ugrožavaju nikoga.
  - U Boki treba limitirati razvoj kruzerskog turizma.
  - Planirane lokacije za vjetroelektrane treba ukloniti iz plana.
  - Upravljanje kanalizacionim muljem izmjestiti iz Budve.
  - Uključiti minimalno jednog stručnjaka iz CG iz oblasti turizma u izradu plana.
  - Luka Budva je planirana za međunarodni saobraćaj, što smatra da nije realno.
- Božidar Vujičić: Koji je vremenski horizont plana?
- Jelena Lazić, Glavni gradski arhitekta:

- Opština Budva je dala negativno Mišljenje na planirane vjetroelektrane i trasu brze primorske cestu, pa nije jasno zašto nije korigovano u skladu sa sugestijama?
- Predlaže da vjetroelektrana na Brajićima ne bude vidljiva iz pravca mora.

- Blažo Kažanegra:
  - Da li je potrebno graditi brzu cestu sa 4 trake ili je bolje planirati sa dvije trake?
  - Predlaže da se planira kvalitetna zaobilaznica od dvije trake oko Budve.
  - Ne protivi se konceptu razvoja zelene energije ali smatra da lokalitet Brajići nije pogodan za izgradnju vjetroelektrana.
- Srđan Kuljača, Mrčevo Polje: Protivi se izgradnji gasovoda kroy Mrčevo Polje. Cijev je tranzitna,i Crna Gora nema nikakve koristi od njega.
- Golub Senić: Investitor izgradnje VE na Brajićima izložio Predlog projekta vjetroelektrane.
- Jelena Lazić, Glavni gradski arhitekta:
  - Detaljnim planom se navodi da Brajići nisu vjetrovito područje I da je projekat pogrešna investiciona odluka.
  - Koji su kriterijumi po kojima je Budva prepoznata kao grad u kom treba smjestiti postrojenje za spaljivanje otpadnog mulja.
- Srđan Kuljača-Paštrovići: Da li na trasi brze saobraćajnice planiraju tuneli u predjelu Kuljača Predlaže izgradnju tunela iza Brajića.

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U CETINJU O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

DATUM: 07.02.2024. godine

MJESTO: Cetinje

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore;Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, i oko 30 zainteresovanih građana.

U srijedu, 07. februara 2024. godine u Cetinju, u Skupštini Opštine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli predstavnici Opštine Cetinje, rukovodioci izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.

Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i držane imovine, nakon čega je rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.
Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

- Goran Vujović: predlaže da treba sačuvati staru infrastrukturu kao potencijalnu turističku atrakciju. To se naročito odnosi na put Rijeka Crnojevića -Virpazar. Neophodno je da država pomogne razvoj seoskog turizma.
- Građanin Cetinja: Na području od Virpazara do Cetinja je zamrla poljoprivreda.
  - Smatra da se treba raditi na razvoju sela na potezu Cetinje, Virpazar, Rijeka Crnojevića.
  - Vinarija Lipovac je u fazi zapuštanja.
  - Ukazano je na to da novi investiture kroz moderan način gradnje, ali često nelegalnim, značajno narušavaju tradicionalni izgled seoskog područja.
- Desko Prijović:
  - Smatra da infrastrukturni potez Cetinje-Budva nije dobro riješen. Cetinje bez infrastrukture nema šansu za razvoj.
  - Smatra da prije izrade plana treba obezbijediti izradu Studije, vršiti sistemska istraživanja, posjetiti sva mjesta i detaljno ih analizirati.
- Željko Radoman: smatra da put Rijeka Crnojevića-Virpazar treba rekonstruisati I proširiti jer je po kategoriji to regionalni put. Bez dobre infrastrukture nema razvoja turizma. Riješiti I pitanje vodosnadbijevanja kako bi područje sela bilo atraktivno za investituore.
- Petar Banović kao problem ističe nemogućnost građenja na sopstvenoj parceli jer je taj prostor po namjeni šuma.
- Radislav Gardašević:Zahtjev da mještani Čeva dobiju glavni vodovod.
- Jelica Lopičić: Potreba da se da prioritet razvoju poljoprivrede i obradivih površina . Takođe je neophodno da se kroz plan naglasi pitanje odlaganja otpada i reciklaže.
- Đuro Adžić: Da li je Nacrtom PPCG do 2040 planirano područje kamenoloma? Smatra da nije pravedno davanje koncesije za iskorišćavanje mineralnih sirovina bez konsultacija sa građanima.

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U GUSINJU O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE DO 2040.g.

DATUM: 23.02.2024. godine

MJESTO: Gusinje

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore;Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, i oko 20 zainteresovanih građana.

U petak, 23. februara 2024. godine u Gusinju, u sali Skupštine Opštine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli rukovodioci izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.

Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, nakon čega je rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.
Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

- Bivši Predsjednik Opštine:
  - Da li je put od Gusinja do Veruše planiran kao regionalni put?
  - Dolina Lima nije nije tretirana kao prirodna cjelina.
  - Rijeka Lim se ne tretira kao energetski potencijal.
  - Potrebno je dati smjernice kojima bi se spriječilo usitnjavanje parcela.
  - Planirati regionalni put prema selu Vusanje od graničnog prelaza Ćef jer je ravničarsko područje.
  - Uvesti standarde za razvoj seoskog turizma.
  - Planirati kvalitetan vodovod koji bi koristio potencijal vodoizvorišta Alipašini izvori.
  - Planirati žičare na teritoriji opštine Gusinje. .
  - U Grebajama postoji lednik i u tom dijelu uvijek ima snijega, pa treba naći način da se valorizuje.
  - Zaštititi od gradnje dolinu između Plava i Gusinja.
- Havaja Prelvukaj:
  - Plan ima dosta nedostataka i nepravilnosti.
  - Nemogućnost sprovođenja procesa legalizacije nelegalnih objekata.
  - Infrastruktura na području opštine Gusinje je loša.
  - Za Opštinu Gusinje je NP Prokletije sa svojim zaštitnim zonama ograničavajući faktor.

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U HERCEG NOVOM O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE DO 2040.g.

DATUM: 05.03.2024. godine

MJESTO: Herceg Novi

UČESNICI: : Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore;Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, i oko 100 zainteresovanih građana.

U utorak, 05. marta 2024. godine u Herceg Novom, u sali Skupštine Opštine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli rukovodioci izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.

Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, nakon čega je rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.
Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

- Ranko Kovačević: Koliko metara je širok koridor brze saobraćajnice? Tačnije, koliko je široka zona u kojoj je zabranjena gradnja?
- Nevenka Božović Jovović:
  - Šta je sa parcelama koje se nalaze u zahvatu koridora brze saobraćajnice a na kojima je zabranjena gradnja do realizacije saobraćajnice.
  - Da li je prelazak preko Boke Kotorske mostom u zoni Veriga?
  - Na koji način PPCG utiče na rješenja u PUP-u Herceg Novi i kada će PUP Herceg Novi biti usvojen?
- Dragana Mikić,selo Androvići: Investitori su otkupili lokacije u ruralnom području ali postoji problem infrastrukturnog pristupa lokaciji, što predstavlja generalni problem svih opština na primorju.
- Ivana Vujović: Zalaže se za revalorizaciju područja. Koji su prioritetni projekti koji se ističu u planu? Plan bi trebalo akcenat da stavi na zdravstveni turizam.
- Božović Aleksandar: Na koji način će se implementirati plan? Da li će realizacija PPCG u budućnosti biti u skladu sa zahtjevima iz DUP-ova ili PUP-ova?
- Jelena Pavićević:Istakla da je veliki problem stanje podataka u katastru gdje se nerijetko dešava da se unose netačni podaci u katastru.
- Saša Vujović: Da li se kroz PPCG tretira trajektni saobraćaj? Na kojoj lokaciji se nalazi mjesto priključka brze ceste i jadranske magistrale?

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U KOTORU O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE DO 2040.g.

DATUM: 06.03.2024. godine

MJESTO: Kotor

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore;Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, i oko 100 zainteresovanih građana.

U srijedu, 06. marta 2024. godine u Kotoru, u sali Kino Boka, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli rukovodioci izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.

Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, nakon čega je rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.
Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

- Milica Mazerak, Grbalj: U kom dijelu Gornjeg Grblja je planiran koridor brze saobraćajnice i da li je to dionica koja je planirana PUP-om Kotor? Saobraćajnica ne bi smjela da prođe kroz naseljeno područje pa bi je trebalo izmjestiti visočije. Naselje ima i kulturno istorijske znamenitosti i vodoizvorišta.
- Ljubo Nikaljević, MZ Gornji Grbalj: Vodoizvorište Siniša je obuhvaćeno koridorom brze ceste.

- Labud Niković, Grbalj: Planiranim koridorom brze isti nije definisan postojećim planom? Zalaže se za očuvanje maslinjaka i kamenih kuća u selu, za potrebe turizma.
- Ivo Ilić,Grbalj:
  - Da li Prostorni plan obalnog područja mora biti usaglašen sa PPCG-om i da li je moguća izmjena tog plana na osnovu novog PPCG-a?
  - Pojasniti pojam zelenih prodora?
  - Da li je kroz PPCG planiran Jadransko jonski?
- Bojana Petković:

  Predložila da trasa Jadransko jonskog gasovoda ide podmorski a ne nadzemno jer je u pitanju gasovod visokog pritiska. Takođe, to je tranzitni gasovod pa njegova funkcija nadzemno nema smisla. Koridor gasovoda prolazi između objekata.
- Tihomir Golović: Da li je ovim planom uklonjen kamenolom Lješevići?
- Špiro Golović, Predsjednik Opštine Morinj: Postavlja pitanje zašto je PPCG-om je zabranjena gradnja na Kostanjici i Morinju i to striktno?
- Zoran Čelanović, Kavač: Zašto je u grafičkom prilogu Namjena površina područje Kavača planirano kao šumska površina?
- Vučetić Radovan, Predsjednik MZ Kavač: Izrazio protivljenje planiranoj trasi brze saobraćajnice. Takođe smatra da su svi stari austrougarski putevi uništeni čime je učinjena velika šteta.
- Luka Konatar, Dobrišta: Na koji način rješenja u PPCG utiče na planska rješenja u PUP-u Kotor i da li ima uticaja na UTU-e? Zašto se u dijelu Dobrišta ne rade saobraćajnice?
- Darko Tujković, Gornje Grblje: Obzirom da je imovina koja je u njegovom vlasništvu u zahvatu koridora brze saobraćajnice, čime je ograničen za mogućnost valorizacije, postavlja pitanje kada će biti riješena trasa brze saobraćajnice i kada će će moći da valorizuje svoju imovinu?
- Dragan Buzdovan, Grbalj: Ističe da su teme izgradnje gasovoda i bulevara prisutne godinama ali da po tom pitanju ništa nije urađeno. Predlaže izgradnju puta od Cetinja, preko Njeguša do Kotora.
- Mladen Ratković: Protivi se izgradnji Bulevara u Radanovićima. Smatra da nije dobro projektovan, da će proći 5 m od škole i samim tim nije bezbjedno za djecu.
- Aleksandra Janičić: Poboljšati uslove funkcionisanja jedriličarskih klubova. U Konceptu plana je to bilo naglašeno, dok su u Nacrtu plana jedriličarski klubovi izostavljeni.
- Dejan Kašćelan, Stoliv:
  - Predlaže rekonstrukciju puta do Stoliva.
  - Pitanje u kojem odnosu su PPCG-a i PPPN za obalno područje Crne Gore.
  - Da li je na području Grblja planirana izgradnja solarne elektrane?

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U NIKŠIĆU
O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE DO 2040.g.

DATUM: 08.02.2024. godine

MJESTO: Nikšić

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore;Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, i oko 30 zainteresovanih građana.

U četvrtak, 08. februara 2024. godine u Nikšiću, u sali Skupštine Opštine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli rukovodioci izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.

Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i držane imovine, nakon čega je rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.
Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

- Igor Goranović (NVO Gorska zora): Izrazio nezadovoljstvo infrastrukturnim rješenjima koja su prikazana u planu. Smatra da nije ravnomjerno planiran razvoj i da nije data jednaka šansa istočnom i zapadnom dijelu opštine Nikšić. Kao problem ističe nemogućnost apliciranja za IPA fondove jer na prostoru Golije ne posjeduju trofaznu struju. Pitanje je gdje su planom predviđene lokacije za upravljanje otpadom.
- Luka Grozdanić: Zašto se planovi ne završavaju u definisanom roku već uvijek kasne sa završetkom? Kako će se riješiti zagađenje prouzrokovano radom termoelektrane Pljevlja? Na koji način će biti riješeno pitanje nelegalne gradnje,?
- Građanin Nikšića: Da li je moguće rekonstruisati stare puteve? Određene lokacije nisu prepoznate kao kulturno dobro, kao na primjer Bijele pećine i ostali lokaliteti.
- Miloš Kankaraš: Smatra da se put Nikšić-Gracko ne treba tretirati kao lokalni put. Mišljenja je da je nelogično rekonstruisanje puta Nikšić-Plužine-Šćepan Polje, jer ne predstavlja najkraće rješenje za put ka Bosni.
- Brano Eraković: Podržava izgradnju puta Verenje-Crveni kuk-Crnjice I da se realizuje put Nikšić-Gracko.

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U PETNJICI
O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE DO 2040.g.

DATUM: 22.02.2024. godine

MJESTO: Petnjici

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore;Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, i oko 30 zainteresovanih građana.

U četvrtak, 22. februara 2024. godine u Rožajama, u sali Skupštine Opštine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli rukovodioci izrade plana, predsjednik Opštine Samir Agović, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.

Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i držane imovine, nakon čega je rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.
Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

- Samir Agović, Predsjednik Opštine Petnjica:
  - Kako je planirana saobraćajna mreža u Opštini?
  - Da li je predviđeno saobraćajno povezivanje Petnjice i Opštine Tutin?
  - Da li se planira tunel Kula-Peć Rožaje-Peć?
  - Planirati izgradnju trafostanice 35 kV.
- Elvisa Agović:
  - Zašto nije definisana zona prekogranične saradnje sa Opštinom Tutin?
  - Potrebno je planinu Turjak zaštititi kao spomenik prirode.
  - U Planu nije naveden nijedan objekat kao zaštićeno kulturno dobro za Opštinu Petnjica. Predlaže se da to bude Džamija. Pećinu u Torinama prepoznati kao arheološki lokalitet.
  - U planu je prikazan trend demografskog pada za Opštinu Petnjica ali realno stanje nije takvo. Ne postoji granični prelaz za regionalni put Petnjica-granica sa Srbijom pa je potrebno planirati.
  - Potrebno je prepoznati Opštinu Petnjica kao plavno područje.
- Feko L., Investitor: Zahtjev da za dobijanjem uslova za izgradnju hipodroma u Petnjici.

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U PLAVU
O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

DATUM: 23.02.2024. godine

MJESTO: Plavu

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore;Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, i oko 30 zainteresovanih građana.

U petak, 23. februara 2024. godine u Rožajama, u sali Skupštine Opštine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli rukovodioci izrade plana, predsjednik Opštine Nihad Canović, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.

Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i držane imovine, nakon čega je rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.

Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

- Nihad Canović,Predsjednik Opštine Plav: Da li je u PPCG do 2040.g planiran putni pravac Plav-Dečani?
- Izet Hasinović,NVO:
  - Predlaže decentralizaciju i vraćanje nadležnosti za izradu planova na lokalni nivo.
  - Potrebno je planirati put na Ćef ravnici sa konekcijom na na autoput.
  - Za razvoj Opštine je neophodna kvalitetna infrastruktura.
  - Veliki problem predstavlja gradnja uz tokove rijeka.
  - CEDIS nehumano koristi prostor, mreža dalekovodi prolazi preko poljoprivrednog zemljišta. Zalaže se za reciklažu ne deponiju.
- Dženut Šakirović: Smatra da za razvoj opštine treba koristiti prirodne resurse i ne vršiti njihovu konzerviraciju. Proglšenje NP Prokletije predstavlja ograničenje za razvoj opštine.
- Harun Redžić:
  - Plavsko jezero je planom predloženo kao spomenik prirode, treba ga preinačiti u predio izuzetnih odlika.
  - Bogićevica je kao predio pogodan za zimski turizam neiskorištena jer se nalazi u zoni NP. Opština ima značajan hidropotencijal ali je ipak problem vodosnadbijevanje Opštine. Alipašine izvore predvidjeti kao vodoizvorište.
  - Dubino Polje i Bogićevica treba planirati kao graničnei prelaze.
  - Čakor je interesantna lokacija za izgradnju vjetroelektrane.
- Kandić Josip: Predlaže izgradnju puta do Hridskog jezera.
- Hadović Sulejman: Plavsko jezero opremiti mobilijarom i stazom. Problem je zagađenje jezera. Treba definisati nove atraktivne lokacije za turizam.

- Rašid Marković: Iz plana treba isključiti mogućnost izgradnje mini HE na prostoru Opštine Plav. Potrebno izvršiti reviziju granica NP Prokleije.

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U PLUŽINAMA O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

DATUM: 08.02.2024. godine

MJESTO: Plužine

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore; Nikola Jovović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, predsjednik Opštine Plužine Slobodan Delić i oko 10 zainteresovanih građana.

U četvrtak, 08. februara 2024. godine u Plužinama, u sali Skupštine Opštine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli predstavnici Opštine Cetinje, rukovodioci izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.
Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i držane imovine, nakon čega je rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.
Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

- Predsjednik Opštine Slobodan Delić iznio je sve primjedbe koje su se odnosile na Nacrt ovog plana:
  - Smatra da nje dobro da se planom naglašava smanjenje broja stanovnika u Opštini Plužine, i da bi fokus treba biti na povratak stanovništva u Plužine.
  - Putni pravac Nikšić-Plužine-Foča-Sarajevo u prethodnom planu je definisan kao brza cesta dok u Nacrtu PPCG do 204.g. nije planiran pa je mišljenja da se izostavljanjem ceste koja prolazi pored Plužina, značajno narušava razvoj tog kraja.
  - Potrebno je pojašnjenje za novu kategoriju turističkog puta?
  - Smatra da su zaokružene površine prekogranične saradnje potpuno nemoguće zbog nepostojanja infrastrukture.
  - U potpunosti se zalaže za energetski razvoj Crne Gore njenu energetsku nezavisnost pa podtržava izgradnju HE Komarnica i Kruševo.
  - Put od Komarnice ka Šavniku smatra nebitnim jer je lokalan.
  - Smatra da se upravljanje šumama treba obavljati na lokalnom nivou.
  - U kartografskom dijelu nema oznake turizma na Plužinama.
  - Smatra i da planu fali lista prioriteta što se tiče projekata i akcioni plan.

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U PLJEVLJIMA O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE DO 2040.g.

DATUM: 14.02.2024. godine

MJESTO: Pljevlja

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore;; Ministar Janko Odović i Ivan Nedović, i Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, predsjednik Opštine Dario Vraneš i oko 100 zainteresovanih građana.

U srijedu, 14. februara 2024. godine u Pljevljima, u sali Skupštine Opštine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli predsjednik Opštine, rukovodioci izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.

Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i držane imovine, nakon čega je rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.
Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

- Svetlana Topčitović: Ponudila patent iz oblasti ekologije, Patentno pravo-pravo na proizvod i postupak proizvodnje. Zamjena za prirodno plodno zemljište. Crna Gora nije predvidjela budžet za to.
- Nataša Kovačević: Plan ne daje jasnu viziju energetske tranzicije na prostoru Opštine Pljevlja. Planirati održivi razvoj na nivou Opštine. Problem je otvaranje novih rudnika, iz čistog interesa. U grafičkom dijelu nema planirane elektrane.
- Veljko Ostojić, Đurđevića Tara: Izmjestiti koridor dalekovoda Lastva Grbaljska-Pljevlja; zaštititi rijeku Taru. Predlog je sprovesti podzemni kabal od 2,5 km.
- Milko Čabarkapa: Predlaže prenamjenu poljoprivrednog u građevinsko zemljište.
- Haris Lavac:
  - Kada je u pitanju trasa od Pljevalja prema Bosni, smatra da bi mnogo bolje bilo da dionica puta ide preko Gradca, dolinom Ćehotine nego premošćavati nadmorsku visinu i loše vremenske uslove preko Kovača.
  - U slučaju da ne bude realizovana brza cesta Pljevlja-Gradac, predlaže se rekonstrukcija puta.
  - Ljubišnja je planina koja je pogodan za razvoj zimskog turizma.
  - Smatra da ideja razvoja solarnih elektrana nije dobra.
  - Treba predvidjeti industrijske, odnosno biznis zone.
  - Smatra da je potrebno izvršiti decentralizaciju.
- Ranko Despotović,Vrulja: Ljudi koji žele da se bave poljoprivredom i turizmom ne mogu dobiti urbanističko-tehničke uslove. Ograničavajući faktor jeste poljoprivredna namjena zemljišta. Gornji tok Ćehotine treba zaštititi. Treba naći balans između zaštite i izgradnje sa ciljem razvoja razvoja poljoprivrede i ruralnih predjela.
- Mirko Batlaja, Predsjednik udruženja privrednika: Važno je znati tačnu trasu kojom će proći brza cesta kako bi se definisala biznis zona. Takođe, treba spriječiti prenamjenu poljoprivrednog zemljišta. Termoelektrana gasa je planirana u Pljevljima a nije planiran izvor. Valorizacija potencijala Ljubišnje.
- Dana Brezović: Potencijalna zaštićena područja koja plan nije prepoznao a nisu u konfliktu sa razvojem rudnika uglja su: Gornji tok Ćehotine i Park prirode u Pljevljima.

- Zoran Šundić, Elektriprivreda: U februaru dostavili komentare na Koncept plana i promjene nisu uvažene. Smatraju da Maljevac nije deponija opasnog otpada. U poglavlju upravljanja otpadom Pljevlja nisu prepoznata. Smatraj da je koncept plana bio mnogo bolji i da ima puno prostora za unapređenje ovog dokumenta.
- Dušan Janjušević: Smatra da se mineralne sirovine se moraju koristiti Na ležištima mineralnih sirovina je zabranjena gradnja pa smatra da se treba obezbijediti naknada mještanima. Industrijske zone ne smiju prelaziti u zaštićene zone.
- Duško Kovačević: Ističe nijedan strateški dokument koji je donesen do sada nije sproveden u potpunosti. Naglašava problem demografskog pada.
- Milenko Gazdić: Smatra da Ministarstvo energetike ima dobre planove i da postoje ljudi koji strateški razmišljaju o razvoju.

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U ROŽAJAMA O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE DO 2040.g.

DATUM: 22.02.2024. godine

MJESTO: Rožajama

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore;Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, i oko 30 zainteresovanih građana.

U četvrtak, 22. februara 2024. godine u Rožajama, u sali Skupštine Opštine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli rukovodioci izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.

Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i držane imovine, nakon čega je rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.
Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

- Sekretar Sekretarijata za urbanizam:
  - Trasu Rožaje-Tunel Peć preinačiti iz lokalnog u regionalni put ili autoput.
  - Trasa autoputa prema Kosovu bila je planiran u Konceptu plana, dok je Nacrtom plana izostavljena.
  - Neophodno je odraditi novi dalekovod 110 ili 400 Kv.
  - Potrebna je izgradnja reciklažnog centra i hidroelektrane.
  - Već postojeći dalekovod treba unijeti u plan.
- Alen Klač:
  - Kolika je površina šume koja je prešla u građevinsko zemljište i zaštićene zone? Ističe problema divljeg naselja na plavnom području.
  - Problem nelegalne gradnje u šumskom području.
  - Pitanje da li prethodni UTU -i uslovi važe i dalje?

- Osman Nurković:
  - Putni pravac Rožaje-Peć mora biti definisan kao magistralni pravac.
  - Rožaje ima potencijal za izgradnju ski centra.
  - Riješiti pitanje deponije.
  - Područje je pogodno za izgradnju solarnih elektrana zbog velikog broja sunčanih dana.
- Mersudin Kuč:
  - Postavlja pitanje koja je vizija razvoja sjevera i koji su strateški projekti?
  - Da li je planirana rekonstrukcija graničnih prelaza.
  - Da li se poklapaju granične i carinske linije?
  - Ističe nedostatak carinskih skladišta.

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U ŠAVNIKU
O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE DO 2040.g.

DATUM: 13.02.2024. godine

MJESTO: Šavnik

UČESNICI: : Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore;Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, predsjednik Opštine Jugoslav Jakić i oko 40 zainteresovanih građana.

U utorak, 13. februara 2024. godine u Šavniku, u sali Skupštine Opštine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli predsjednik Opštine, rukovodioci izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.

Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i držane imovine, nakon čega je rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.

Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

- Jugoslav Jakić, predsjednik Opštine Šavnik: U više navrata je poslat zahtjev Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine da se započne izmjena PUP-a Šavnik. Osnovni cilj je stvaranje preduslova kroz plansku dokumentaciju za mogućnost aplikacije projekata stanovništvu za dobijanje sredstava iz IPARD fondova.
- Ljubomir Peković:
  - Traži preciznije pojašnjenje infrastrukturnog razvoja istočnog dijela Opštine Šavnik.
  - Smatra da je Nacrt PPCG do 2040.g. sličan prethodnom.
  - Ističe problem iseljavanja stanovništva.

- Smatra da treba mijenjati strategiju razvoja i da prioritet treba da bude izgradnja putne infrastrukture. Navodi da se tunel Semolj radi 40 godina i da nedostaju sredstva. Kolašin-Žabljak predstavlja ključnu dionicu za probijanje.
- Ministarstvo poljoprivrede prepisalo IPARD-uslove iz Hrvatske. Naše parcele su usitnjene i manje od Hrvatskih, te ne postoji mogućnost dobijanja IPARD sredstava zbog neispunjavanja urbanističko-tehničkih uslova. Takođe, poljoprivredna namjena zemljišta je problem.

- Goran Grbović: Na cijelom području Pošćenja nema plana parcelacije, niti jedne parcele, pa je nemoguće graditi.
- Radovan Stijepović: Navodi da područje Komarnice ima isti problem i da je nemoguće graditi. Smatra da je potrebno povezati potencijale za razvoj turizma i poljoprivrede te s toga se mora desiti prenamjena poljoprivrednog zemljišta.
- Vladan Đurđić: Takođe smatra da treba omogućiti gradnju i izvršiti prenamjenu poljoprivrednog zemljišta.
- Milorad Laković, selo Duži:
  - Ističe problem da kroz selo prolaze 4 dalekovoda, planirana su još 2 i da obrađuje zemlju oko dalekovodskih stubova.
  - U kojoj fazi je izgradnja puta Risan-Žabljak, da li je predviđen planom?
  - Smatra da je za razvoj područja izgradnja HE Komacnica izuzetno važna.
  - Da li su solarne elektrane predviđene planom?
- Željko Milović, selo Duži:
  - Izmjestiti dalekovod sa Krnova jer prolazi pored kuća.
  - Potrebno je dovesti vodu za područje Duži.
  - Zaštititi planinu Vojnik.
  - U oblasti poljoprivrede treba dati prioritet razvoju stočarstva.
  - Zalaže se za izgradnju etno sela u kojima kuće treba da budu od drveta i kamena.
  - Posebnu pažnju treba usmjeriti ka obnovi katuna.
  - Neophodno je riješiti problem odlaganja otpada.
- Darko Žižić, Selo Kruševice: Postoji problem smještajnih kapaciteta zbog nemogućnosti građenja u okolini kanjona Nevidio.
- Gavrilo Cerović:
  - Očekivao je da u planu biti data analiza realizacije prethodnog plana.
  - Smatra da je plan sličan prethodnom i ne vidi razliku između prethodnog i sadašnjeg plana?
  - Postavlja se pitanje planirani projekti realizovati, kao npr. HE Komarnica.
  - Da li je planom predviđeno uređenje korita rijeka?
  - Smatra da 6 rijeka nisu adekvatno iskorištene.
  - Nije prepoznao nijedan kapitalni projekat.
- Marko Jakić (Krnja Jela):
  - Smatra da nijedan od definisanih projekata iz prethodnog plana nije realizovan, pa izražava sumnju da će se projekti i iz ovog plana realizovati.
  - Ističe problem nerealizacije tunela Semolj i Ivica.
  - Zalaže se za prenamjenu poljoprivrednog zemljišta kako bi se stekli uslovi za gradnju.

- Smatra da sredstva iz budžeta koja su namijenjena razvoju sjeveru preusmjerena na jug države.

- Zvonko Peković, Krnja Jela: Na potezu Jelovice planirani su i golf tereni te je nemoguće graditi. Ne postoji mogućnost dovođenja investitora zbog nepostojanja infrastrukture. Kao nelogičnost smatra spajanje stočarstva sa izgradnjom solarnih elektrana. Područje je idealno za razvijanje sportskog turizma. Treba izvršiti prenamjenu poljoprivrednog zemljišta.
- Veljo Kasalica, Komarnica: Ima namjeru da investira u etnosela. Nemoguća legalizacija objekata i dobijanje urbanističko-tehničkih uslova koji su osnovna smjenica za dobijanje IPARD fondova.
- Milorad Stijepović, Komarnica: Sela nema na google mapi pa se gotsi koji dolaze ne snalaze u prostoru, u dijelu kanjona Nevidio.
- Veselin Malović: Da li su strateški ciljevi iz prethodnog preuzeti u ovom planu? Da li na desnoj obali zahvata HE Komarnica, postoje ograničenja po pitanju razvoja turizma? Koji su konkretno projekti planom predviđeni za Opštinu Šavnik?
- Ana Bakrač, Kompanija Čelebić: Kočnica na investicionom putu je katastarska evidencija. Ispred kompanije predlaže spajanje Gornje i Donje Bukovice, Pošćenja i Mokra ekskluzivnim etno selima. Traži pojašnjenje pojma eko lodža. Pitanje lovišta-u smislu korišćenja u turističke svrhe?
- Janković Ratko: Zalaže se za izgradnju HE Komarnica. Pogodna za razvoj turizma.

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U TIVTU O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE DO 2040.g.

DATUM: 07.03.2024. godine

MJESTO: Tivat

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore;Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, i oko 30 zainteresovanih građana.

U četvrtak, 07. marta 2024. godine u Tivtu, u Multimedijalnoj sali, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli rukovodioci izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.

Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i držane imovine, nakon čega je rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.
Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

- Ivan Starčević:
  - Predlaže izgradnju regionalne bolnice na kružnom toku Kotor-Tivat.
  - Oformiti strelišta.
  - Treba redefinisati granice zahvata Morskog dobra.

- Smatra da je Prostorni plan za obalno podučje je nezakonito usvojen. Tim planom su planirani infrastrukturni objekti koji nisu tada bili ucrtani u PPCG-u, kao npr. trasa gasovoda. Sama trasa prolazi kroz gusto naseljenu zonu pa se pita da li su planeri obišli teren kada je planirana trasa? Hoće li se stanovništvo iseljavati iz zone zaštite koridora gasovoda koji je širok 400 m?

- Budimir Cupara: Tražio pojašnjenje koridora alternativne brze saobraćajnice preko Luštice, kakvo je konkretno rješenje i finansijska sredstva za njenu realizaciju?

- Jugo Samardžić:
  - Formiranje Morskog dobra je uništilo priobalje.
  - Smatra da je neophodan razvoj infrastrukture u Opštini. Prije svega treba rasteretiti saobraćaj. Problem je što su objekti izgrađeni blizu ceste pa nema prostora za proširenje saobraćajnica. Treba zabraniti izgradnju još jedne marine jer se gube se plaže zbog toga.
  - Zalaže se za prelaz saobraćjanice preko Bokokotorskog zalive, mostom na Verigama.
  - Od izuzetnog je značaja obezbijediti sigurno vodosnadbijevanje.

- Antonela Stjepčević: Da li je plan prepoznao značaj funkcionisanja jedriličarskih klubove? Protivi se izgradnji mosta na Verigama.

- Mirjana Tomović: Plan generalne regulacije nikad nije zaživio.

- Siniša Luković:
  - Da li se kroz PPCG mogu staviti van snage Državne studije lokacije? Treba uraditi ispravku za granični prelaz, naziv nije Mulo 2 već Mulo 3.
  - Trebalo bi definisati trasu gasovoda da ne ide linijom mora i provući ga kroz manje atraktivna područja.

- Špiro Todorović, Lepetane: Ističe problem nemogućnost gradnje koji treba riješiti kroz PUP Tivat.

- Nikoslav Vučinić, Lepetane: Na osnovu kojih kriterijuma se određuju zone vodoizvorišta? U tim zonama je zabranjena izgradnjna objekata.

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U ULCINJU O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

DATUM: 11.03.2024. godine

MJESTO: Ulcinj

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore; predsjednik Opštine Ulcinj Omer Barjaktari; Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i oko 150 zainteresovanih građana.

U ponedjeljak, 11. marta 2024. godine u Ulcinju, u sali Skupštine Optine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli rukovodioci izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.

Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, predsjednik Opštine Omer Barjaktari nakon čega je rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.

Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:

-Omer Barjaktari-Predsjenik Opštine- Dati veći značaj Ulcinju, kao pograničnoj Opštini. Sve je u planu uglavnom isto kao što je bilo. Prekogranična saradnja i prelazi nisu unaprijeđeni planom, na istom su nivou. Brza cesta ne zahvata Opštinu Ulcinj. Planom nije predviđena ni jedna marina ili luka u gradu. Zahtijeva mijenjanje granice Morskog dobra. Neophodno je smanjiti. Čak 57% teritorije Opštine je u zoni Morskog dobra.

- Muhamed Spužva:
  - Treba planirati marinu na području opštine Ulcinj.
  - Potrebno je razvijati saobraćajne, privredne i kulturne veze sa prigraničnim državama kao što su Albanija, Dubrovnika i Italija.
  - Potrebno je redefinisati granicu zahvata Morskog dobra.
  - Neophodno je da brza cesta prođe kroz Ulcinj.
- Dragan Matunović: Potrebno je redefinisati granicu zahvata Morskog dobra na način što bi se njen zahvat smanji da ne pređe 50m.
- Vlado V.: Planovima je predviđen koeficijent izgrađenosti 0,1. Pinješ je predviđen kao zelenilo ali na tom prostoru se gradi. Domicilni stanovnici ne mogu graditi u toj zoni a na području je zastupljena nelegalna gradnja.
- Lazović Milenko: Veći dio Valdanosa kojo je bio u državnom vlasništvu sada je vraćeno većinski vlasnicima. To područje je uglavnom namijenjeno za razvoj poljoprivrede ili su je namjena prirodne površine. Iz toga razloga je zahtjev da se izvrši izmjena namjene površina.
- Ivo Knežević: Da li je planom predviđena izgradnja ribarske luke?
- Zoran Pejović, Metenze II: Spratnost koja je predviđena DUP-om je P+1+Pk. Kako povećati zadatu spratnost? Zgrade u okolini imaju znatno veću spratnost.
- Andrija Glenda-Pinješ- Da li će Ministarstvo razmotriti zahtjeve koje su građani slali za Plan generalne regulacije čija je razrada obustavljena?
- Ilir Čapuni: Na koji način je u planu predviđen razvoj zdravstvenr infrastrukture? Kako se planira razvoj školstva? Da li je Ulcinj planiran kao univerzitetski grad? Koja je dinamika realizacije plana? Šta se dešava sa projektima Port Milena i Štoj City?

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore.

ZAPISNIK SA JAVNE RASPRAVE U ULCINJU O NACRTU PROSTORNOG PLANA CRNE GORE

DATUM: 11.03.2024. godine

MJESTO: Ulcinj

UČESNICI: Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore; predsjednik Opštine Ulcinj Omer Barjaktari; Ivan Nedović, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i oko 150 zainteresovanih građana.

U ponedjeljak, 11. marta 2024. godine u Ulcinju, u sali Skupštine Optine, održana je Javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Crne Gore, na kojoj su učešće uzeli rukovodioci izrade plana, predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, kao i zainteresovana javnost.

Javna rasprava organizovana je sa ciljem da se svi zainteresovani upoznaju sa Nacrtom Prostornog plana Crne Gore do 2040 godine i kroz diskusiju i komentare doprinesu unapređenju samog plana.

Na Javnoj raspravi prisutnima su se obratili Ivan Nedović, ispred Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i držane imovine, predsjednik Opštine Omer Barjaktari nakon čega je rukovoditeljka izrade plana nastavila sa prezentacijom plana i upoznavanjem prisutnih sa ključnim elementima Nacrta naglašavajući njegov strateški značaj.
Nakon održane prezentacije Nacrta Prostornog plana Crne Gore, prisutni su izložili svoje primjedbe i sugestije:
-Omer Barjaktari-Predsjenik Opštine- Dati veći značaj Ulcinju, kao pograničnoj Opštini. Sve je u planu uglavnom isto kao što je bilo. Prekogranična saradnja i prelazi nisu unaprijeđeni planom, na istom su nivou. Brza cesta ne zahvata Opštinu Ulcinj. Planom nije predviđena ni jedna marina ili luka u gradu. Zahtijeva mijenjanje granice Morskog dobra. Neophodno je smanjiti. Čak 57% teritorije Opštine je u zoni Morskog dobra.

- Muhamed Spužva:
  - Treba planirati marinu na području opštine Ulcinj.
  - Potrebno je razvijati saobraćajne, privredne i kulturne veze sa prigraničnim državama kao što su Albanija, Dubrovnika i Italija.
  - Potrebno je redefinisati granicu zahvata Morskog dobra.
  - Neophodno je da brza cesta prođe kroz Ulcinj.
- Dragan Matunović: Potrebno je redefinisati granicu zahvata Morskog dobra na način što bi se njen zahvat smanji da ne pređe 50m.
- Vlado V.: Planovima je predviđen koeficijent izgrađenosti 0,1. Pinješ je predviđen kao zelenilo ali na tom prostoru se gradi. Domicilni stanovnici ne mogu graditi u toj zoni a na području je zastupljena nelegalna gradnja.
- Lazović Milenko: Veći dio Valdanosa kojo je bio u državnom vlasništvu sada je vraćeno većinski vlasnicima. To područje je uglavnom namijenjeno za razvoj poljoprivrede ili su je namjena prirodne površine. Iz toga razloga je zahtjev da se izvrši izmjena namjene površina.
- Ivo Knežević: Da li je planom predviđena izgradnja ribarske luke?
- Zoran Pejović, Metenze II: Spratnost koja je predviđena DUP-om je P+1+Pk. Kako povećati zadatu spratnost? Zgrade u okolini imaju znatno veću spratnost.
- Andrija Glenda-Pinješ- Da li će Ministarstvo razmotriti zahtjeve koje su građani slali za Plan generalne regulacije čija je razrada obustavljena?
- Ilir Čapuni: Na koji način je u planu predviđen razvoj zdravstvenr infrastrukture? Kako se planira razvoj školstva? Da li je Ulcinj planiran kao univerzitetski grad? Koja je dinamika realizacije plana? Šta se dešava sa projektima Port Milena i Štoj City?

Na sva navedena pitanja gđa Svetlana Jovanović, rukovodilac izrade plana, je dala detaljne i koncizne odgovore

PRIVREDNA KOMORA CRNE GORE

Z A P I S N I K

Sa V sjednice Odbora Udruženja poljoprivrede i prehrambene industrije održane 29.marta 2024. godine u Podgorici

V sjednica Odbora je održana u proširenom sastavu zajedno sa članovima Odbora udruženja šumarstva, grafičke i izdavačke djelatnosti.

Sjednici su prisustvovali članovi Odbora:

1. **Milutin Đuranović**-„Šimšić Montmilk“ Danilovgrad
2. **Zorka Šljukić-**„Šljukić DOO**“** Nikšić, **online**
3. **Radovan Rajković**-„Plantaže 13 jul“ Podgorica
4. **Marija Lonačarević**-“Mivex food” Pljevlja
5. **Rialda Perković**-“Redkomerce” Tuzi

Pored članova Odbora udruženja sjednici su prisustvovali:

1. **Slavko Petričević**-“Frumonte” Danilovgrad
2. **Violeta Kelpe- “**Noblewood” Nikšić
3. **Nataša Božović ,** samostalni savjetnik u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
4. **Svetlana Jovanović,** predstavnica Radnog tima za izradu Prostornog plana sa članovima radnog tima
5. **Dragan Kujović,** potpredsjednik Privredne komore
6. **Slavica Pavlović**, direktorka Sektora za udruženja

Zajedničku tematsku sjednicu su vodili predsjednik Odbora udruženja poljoprivrede i prehrambene **industrije Milutin Đuranović** i Predsjednik Odbora udruženja šumarstva, grafičke i izdavačke djelatnosti **Milovan Gojković**

Na početku sjednice usvojen je sledeći dnevni red:

1. Nacrt Prostornog plana Crne Gore- javna rasprava
2. Tekuća pitanja

Ad.1 Nacrt prostornog plana u dijelu koji se odnosi na oblast poljoprivrede i šumarstva predstavila je Svetlana Jovanović, rukovoditeljka Radne grupe za izradu Prostornog plana. U svom obraćanju potencirala je da je Prostorni plan najvažniji strateški dokument koji će omogućiti realizaciju veoma važnih projekata za razvoj naše države. Fokus u svom izlaganju je stavila na poljoprivredu i šumarstvo. Poljoprivreda ima multifunkcionalnu ulogu u razvoju Crne Gore koja je, nažalost, bila

zapostavljena u prethodnom periodu, pa je u narednom periodu od strane države potrebno obezbijediti mnogo jaču podršku razvoju ovog sektora. U skladu sa Strategijom razvoja poljoprivrede do 2028. godine, ciljevi i preporuke obuhvaćene Planom su, između ostalog, jačanje konkurentnosti poljoprivrede, obezbjeđenje hrane za stanovništvo i izvoz, zaštita zemljišta, povećanje obima (organske) proizvodnje i stimulisanje njenog razvoja u sjevernom regionu, smanjenje uvozne zavisnosti, podrška agroinovacijama, digitalizacija poljoprivrede, očuvanje autohtonih proizvoda i privođenje pravoj namjeni koju poljoprivredno zemljište ima, a to je proizvodnja hrane. Zato je neophodno prije svega zaštititi poljoprivredno zemljište od prenamjene, što je karakterisalo prethodni period. Kroz plan je ukazano na prenamjenu poljoprivrednog zemljišta kao i da postoje stalni zahtjevi za dalju prenamjenu i parcelizaciju (usitnjavanje) zemljišta. U konceptu plana se potencira zabrana ili ograničena prenamjena poljoprivrednog zemljišta.

Prema njenim riječima, neophodno je stvarati povoljnije uslove za razvoj sela uz stimulisanje poljoprivredne djelatnosti, uz bolje korišćenje IPARD fondova. Takođe, navela je da plan prepoznaje da Crna Gora ima mnogo resursa za razvoj ruralnog, eko i etno turizma u kombinaciji sa razvojem poljoprivrede. Istakla je takođe i da marikultura u planiranom periodu mora biti visoko održiva djelatnost, uz zaštitu morske sredine.

Ona je takođe ukazala na neophodnost podrške sistema i svih institucija u njemu, a prije svega Vlade, kako bi se sveobuhvatnim razvojnimm planovima doprinijelo i razvoju cijele Crne Gore. Takođe je konstatovala da upravljanje poljoprivrednim zemljištem mora biti povjereno Ministarstvu poljoprivrede, a ne Ministarstvu prostornog planiranja i Ministarstvu finansija.

Govoreći o šumarstvu i drvnoj industriji, ona je istakla potrebu da se moramo odgovorno ponašati prema ograničenom drvnom resursu, uz snažnije orijentisanje na proizvodnju finalnih proizvoda, zaustavljanje bespravne sječe i izvoza sirovine.

U diskusiji koja je uslijedila, privrednici su isticali barijere u njihovom poslovanju zbog planske dokumentacije i izostanaka urbanističko tehničkih uslova za proširenje njihovih kapaciteta. Oni vjeruju da će Prostorni plan doprinijeti razvoju ovih djelatnosti, ukoliko se barijere otklone ili umanje.

Kroz diskusiju su privrednici apelovali na snaženje proizvodnih djelatnosti i bolju pripremu za korišćenje IPARD-a, kako bi se značajnija sredstva iz evropskih fondova plasirala u crnogorsku poljoprivredu. Takođe, smatraju da Prostorni plan može doprinijeti reformi cijelog sistema oblastima proizvodnje hrane i šumarstva i podržali su najavljeno donošenje novog zakona o poljoprivrednom zemljištu koje će dodatno zaštititi ovaj vrijedan resurs.

Milutin Đuranović je naveo da je primjetan trend uništavanja (devastiranja) poljoprivrednog zemljišta, odnosno betonizacije poljoprivrednog zemljišta, naročito u Bjelopavlićkoj ravnici. Naši preci su kuće gradili u brdima, a obradivo poljoprivredno zemljište, koje se sad masovno koristi za gradnju hala, koristili su za proizvodnju hrane radi sopstvene egzistencije.

Branko Pejović iz Zrnožita je potencirao potrebu maximalne zaštite poljoprivrednog zemljišta uz preporuku da se i prilikom određivanja koridora za brze ceste i puteve ima u vidu zaštita obradivog poljoprivrednog zemljišta. Druga važna preopruka je bila da se u Prostornom planu predvide industrijske zone u svim gradovima, kao i da se kroz Prostorni plan opštine obavežu da u svojim planovima predvide industrijske zone, jer bi se objekti i hale gradili na jednom mjestu. Na taj način ne bi bilo potrebe da svaki investitor pojedinačno ulaže u trafostanice, pristupne puteve, vodu, sisteme za otpadne vode i dr, jer bi to bila obaveza opština a investitori (strani i domaći) bi mogli ulagati sredstva, umjesto u infrastrukturu, u savremeniju opremu. Takođe govorio je o potrebi da se u Prostornom planu predvide slobodne carinske zone, gdje bi se proizvodili proizvodi namijenjeni izvozu i naveo primjer slobodne carinske zone u Kotoru.

Željka Čurović, član Radnog tima iz Minstarstva prostornog planiranja je navela da u Podgorici postoji agrindustrijska zona, kao i da će se novim Planom predvidjeti još jedna industrijska zona na području opštine.

Svetlana Jovanović je odgovorila da će se kroz Prostorni plan poštovati prostorno urbanistčki principi, kao i da će dati smjernice da se u lokalnim dokumentima obavezno predvide industrijske zone.

Član Radnog tima Božidarka Marković je takođe konstatovala da je poljoprivredno zemljište jako devastirano zbog urbanizacije i navela primjer da su na najplodnijoj zemlji sa sistemom melioracije, od Novog Sela do Orije Luke, izgrađene mnogobrojne hale, umjesto da se te vrste objekata grade oko Novog Sela gdje

bi mogla da se izgradi industrijska zona. Kao poseban problem navela je i postavljanje solarnih panela na plodnom poljoprivrednom zemljištu, što takođe utiče na devastaciju zemljišta, pa smatra da treba da postoji bolja sinergija nadležnih resora po ovom pitanju. Posebno je istakla da od nekadašnjih 500 000 hektara poljoprivrednog zemljišta u Crnoj Gori, sada ima svega 250 000 ha, jer se računa samo ono koje je aktivirano-korišćeno, te da se na njemu ne smiju graditi neproduktivni sadržaji.

Svetlana Jovanović je odgovorila na ove navode da je Prostornim planom predviđeno da se obnovljivi izvori, iako im je dat prioritet u razvoju, ne mogu graditi preko vrijednog poljoprivrednog i šumskog zemljišta. Katastar treba da odredi pojam "vrijedno".

Nataša Božović iz Ministartsva poljoprivrede je obavijestila privrednike da je formirana radna grupa za izradu novog Zakona o poljoprivrednom zemljištu kojim će se zaštititi poljoprivredno zemljište od dalje devastacije, a najvažnije je da će se Zakonom definisati jedan nadležni organ za upravljanje polojoprivrednim zemljištem, a to je Ministarstvo poljoprivrede. Zakonom će se takođe riješiti pitanje zakupa poljoprivrednog zemljišta.

Na kraju sjednice Svetlana Jovanović je zamolila sve privrednike da se aktivno uključe u Javnu rasparavu koja će trajati do 29. aprila, kako bi dali svoj doprinos izradi Plana koji će biti od koristi za razvoj privrede i ne bi trebao da bude kočnica za dalji razvoj.

Zapisnik uradila
Lidija Rmuš

Predsjednik Odbora
Milutin Đuranović

ZAPISNIK SA VII SJEDNICE ZA TURIZAM

Inicijativa za izradu Izmjena i dopuna PUP-a opštine Danilovgrad u dijelu urbanističkog rješenja Danilovgrada i Generalnog urbanističkog rješenja Spuža Spuški mlin 13.12.2023.g. br. 359;Izvršni direktor Milan Nikčević

Privredno društvo "Spuški mlin 1952" doo iz Spuža je vlasnik kompleksa koji obuhvata katastarske parcele br 866/1, 867/1, 867/2, 868/2 KO Spuž. Na predmetnim kat.parcelama se nalaze objekti koji su u funkciji našeg poslovanja, a to je industrija, tj.skladištenje, kao I uslužna i tržišna prerada pšenice I drugih žitarica u cilju dobijanja kvalitetnik mlinskih proizvoda namjenjenih za proizvodnju kvalitetnih pekarskih proizvoda.
U Zahtjevu se ističu podaci o lokaciji i objektima od ustanovljenja 1952 godine do danas. U skladu sa navedenim se ističe potreba da se prilikom izmjena i dopuna planskih dokumenata za proctor Spuža i lokacije u vlasništvu Spuškog mlina, planira adekvatno predmetna lokacija, jer je takav objekat nužan za državu za snabdijevanje osnovnom namirnicom (hljebom), Namjera investitora da obnovi ovaj industrijski kompleks podržana je od strane Vlade Crne Gore, tako što je ovaj program označen kao strateški važan zadatak u osiguranju tržišta osnovnim životnim namirnicama.

Odgovor: Obrazloženje - Zahtjev se odnosi na detaljnu plansku dokumentaciju i Od strane Stručnog tima se podržava iznijet zahtjev. U Predlogu plana se u tekstu može naglasiti u okviru implementacije plana, kao pitanje od javnog interesa.

Odbor udruženja turizma i ugostiteljstva
Podgorica, 19. april 2024. godine

PRIVREDNA KOMORA CRNE GORE

Z A P I S N I K

sa VII sjednice Odbora udruženja turizma i ugostiteljstva
održane 16. aprila 2024. u Privrednoj komori

Sjednica je održana i online na linku: Join Zoom Meeting
https://us06web.zoom.us/j/86789137774?pwd=k744HPycHKmKJU8lfCIO82SKv8Y4Z4.1

Meeting ID: 867 8913 7774
Passcode: 531797

Sjednica je počela u 11:00h.

Prisutni članovi Odbora:
Luka Bulatović, Explorer d.o.o.
Iva Nenezić, Adriatic marinas d.o.o,
Nikola Kasalo, Beppler&Jacobson Montenegro d.o.o.
Seyran Mirzazada Azmont investments d.o.o,
Milena Raičević, Turističko preduzeće Lipska pećina doo

Članovi Odbora koji su preko zoom platforme učestvovali u radu sjednice:
Vladimir Popović, Carine d.o.o.
Hasan Karamanaga, "Amfitrita" d.o.o.
Marko Vukašević, "LB Hotels management"
Petar Rakčević, Vile Oliva,
Nikola Milić, Talija Company d.o.o.
Milena Raičković, Hotelska grupa „Budvanska rivijera“ a.d.
Andrija Pešić, Hotels Group Montenegro stars d.o.o
Đorđije Aleksić, Bellevue Hotels Group d.o.o.
Ivica Šarić, "Spencer&Hill Team"doo

Milena Brajović, Čelebić city d.o.o.

Pored članova Odbora udruženja turizma i ugostiteljstva, sjednici su prisustvovali:
Svetlana Šljivančanin, Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera,
Ana Todorović, Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera,
Milena Pelević, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma I državne imovine
Jelena Milić, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma I državne imovine,
Nataša Žugić, Ministarstvo zdravlja,
Svetlana Jovanović, rukovoditeljka Radnog tima za izradu Prostornog plana
Dragoljub Marković, Radni tim za izradu Prostornog plana
Vladimir Martinović, direktor JP Nacionalni parkovi Crne Gore
dr Veselin Lumburić, JP Nacionalni parkovi Crne Gore
Radmila Vujotić, JP Nacionalni parkovi Crne Gore
dr Žanka Cerović, predsjednica Ljekarske komore
Nikoleta Nikčević, Turistička organizacija Bar,
Nina Lakićević, Turistička organizacija Tivat,
Dijana Milošević, Turistička organizacija Kolašin.
Ivan Radević, Turistička organizacija Berane
Dragan Grnović, Direktor, Turistička organizacija Podgorica
Rajko Malović, Eco Žabljak
Nikola Perišić, Udruženje zakupaca plaža Herceg Novi,
dr Rade Ratković, Univerzitet Budva

Sjednici su prisustvovali zaposleni u Privrednoj komori:
Nikola Vujović, potpredsjednik
Slavica Pavlović, direktorica Sektora udruženja
Igor Perović, Sektor za marketing
Nevena Jurković, Sektor za marketing

Preko zoom platforme u radu sjednice su učestvovali zaposleni u Privrednoj komori:
Sanja Marković, sekretarka Odbora udruženja turizma i ugostiteljstva

Preko zoom platforme u radu sjednice su učestvovali:
Turistička organizacija Šavnik
Novak Rakočević, Imanje Rakočević

Sjednici nisu prisustvovali ili uzeli učešće u radu preko zoom platforme, sledeći članovi Odbora udruženja turizma i ugostiteljstva:
Ranko Jovović, Comp-Comerc d.o.o.
Larisa Jovanović, "Krolbay" doo
Bojan Joketić, "Mibost-Joketić" d.o.o

Slobodan Slavić, Institut za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i reumatologiju „Dr Smo Milošević a.d.
Nemanja Nikolić, "Hotel Crna Gora" doo
Goran Bencun, Adriatic properties d.o.o.
Savo Martinović, "Maestral Hotels and Casinos"- doo
Danijel Bošković, "Menzies Aviation" doo,
Dragan Ivančević, "Mac Sun D.M.C. Montenegro"
Božidar Savović, Nemesis d.o.o.
Gani Resulbegović, Real estate&co d.o.o.
Ivana Đurović, Savana continental property management & loding d.o.o
Marko Cus, doo "Žičara Kotor - Lovćen"

Sjednicom je predsjedavao Luka Bulatović, zamjenik predsjednika Odbora udruženja turizma i ugostiteljstva Privredne komore. Nakon što je konstatovano da je kvorum ispunjen i da su se time stekli uslovi za legitiman rad, predložen je sljedeći

Dnevni red:

1. Usvajanje Zapisnika sa VI sjednice
2. Nacrt Prostornog plana Crne Gore- javna rasprava
3. Tekuća pitanja

Dokumentacija Nacrta prostornog plana se mogla naći na sljedećem linku:
https://www.gov.me/clanak/prostorni-plan-crne-gore

Ad.1

Jednoglasno je usvojen Zapisnik sa VI sjednice Odbora udruženja turizma i ugostiteljstva.

Ad.2

Luka Bulatović, zamjenik predsjednika Odbora udruženja turizma i ugostiteljstva, je kazao da je Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine oglasilo javnu raspravu na Nacrt Prostornog plana Crne Gore i Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu u periodu od 29. januara do 29. aprila.

Uzimajući u obzir da je prostorno planiranje jedan od ključnih instrumenata za uspostavljanje dugoročnog i održivog okvira za socijalni, teritorijalni i ekonomski razvoj države, Privredna komora u saradnji sa Ministarstvom prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine organizuje tematske okrugle stolove za pojedine sektore u formi sjednica odbora udruženja u proširenom sastavu.

Cilj ovih događaja je da se privrednici, od članova Radnog tima za izradu Prostornog plana Crne Gore, informišu o predviđenim planskim rješenjima, efektima planiranja kao i o potencijalima, ograničenjima, mogućim izazovima u načinu korišćenja prostora i razvoju različitih privrednih djelatnosti, kao i da daju svoje komentare i sugestije na propisana rješenja.

Luka Bulatović je rekao da se nada da ćemo smjernicama koje su date u planu uspjeti da ostvarimo ono što već godinama ponavljamo a to je produženje sezone, razvoj novih vidova turizma kao i podizanje turističke ponude na najviši mogući nivo.

Potpredsjednik Komore **Nikola Vujović** je pozvao privrednike da iskoriste tematske sjednice kako bi sugestijama doprinijeli kvalitetu jednog od najznačajnijih akata, svojevrsnom ustavu planiranja prostora.

Svetlana Šljivančanin, generalna direktorica Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, istakla je neophodnost uspostavljanja ravnoteže između održivosti i investicionih projekata u turizmu. Podsjetila je da je ovo ministarstvo donijelo Strategiju održivog razvoja turizma, te da je posvećeno realizovanju svih mjera iz akcionog plana.

Ona je kazala da smo prva zemlja van EU koja je iskazala posvećenost i usvojila Strategiju pametne specijalizacije u kojoj su održivi razvoj turizma i zdravstveni turizam među ključnim segmentima.

Šljivančanin je takođe ukazala na značaj osnivanja Centra za održivi razvoj u Hrvatskoj, koji će biti regionalnog karaktera i gdje ćemo imati priliku da implementiramo politiku održivog razvoja i od ovog centra dobijemo pomoć i smjernice koje se odnose na održivi razvoj, te je implementiramo u našu strategiju.

Rukovoditeljka Radnog tima **Svetlana Jovanović**, je rekla da su ciljevi prostornog planiranja pametno upravljanje ograničenim prostorom i sprečavanje galopirajuće potrošnje ograničenog turističkog prostora.

Ona je kazala da su ključni izazovi za turizam i planiranje prostora geografska koncentracija na primoriski region i sezonalnost, protiv čega se moramo boriti i kroz Prostorni plan i da prirodne ljepote Crne Gore nisu u dovoljnoj mjeri turistički valorizovane, posebno na sjeveru. Ona smatra da je potrebno razvijati zdravstveni, planinski eko, etno turizam koji se temelje na zdravim stilovima života.
Jovanović naglašava da su ključni izazovi razvoja nedovoljan broj kvaliltetnih smještajnih kapaciteta, nedostatak javnog prevoza, poboljšanje infrastrukure posebno u primorju, komunalno opremanje, pretjerana izgrađenost, nedovoljna povezanost.

Ona je kazala da treba usmjeriti razvoj smještajnih kapaciteta ka visoko kvalitetnim i zaštititi prostor. Na sjeveru je planirana najsnažnija stopa rasta kapaciteta viskog kvaliteta sa više od 10.000 kreveta. Fokus je i na razvoju ruralnog turizma za šta država treba da stvori uslove kroz izgradnju infrastrukture i podsticaje za razvoj poljoprivrede i ruralnog turizma, razvoj katuna, ekorizota i sličnog. Fokus treba da je autentičan doživljaj koji Crna Gora nudi, sa razvijenim smještajem u ruralnom području.

Svetlana Jovanović navodi da je za sadržaj aktivnog odmora, iz prostorno-planske perspektive, u sklopu rekreativnih zona potrebno planiranje smještajnih kapaciteta visokog nivoa kvaliteta usluga i diverzificiranog sadržaja, u skladu s pozicioniranjem regiona. Ona ističe da osim zimskih rizorata koji će biti temelj smještaja gostiju tokom zimske sezone, fokus je moguće postaviti na razvoj visoko kvalitetnog privatnog smještaja i objekata kao što su planinske kuće, planinski chaleti, glamping resorti, planinski i ruralni pansioni, planinarski domovi te ruralna domaćinstva, etno sela i katuni. S obzirom na visoki potencijal razvoja ruralnog turizma, smještajne objekte je potrebno razvijati u sklopu seoskih domaćinstava, gdje se na optimalan način interpretira autentična ruralnost područja.

Ona je istakla da je razvoj u zaštićenim područjima nacionalnih parkova potrebno regulisati posebnim aktima koja će definisati razvojna pravila u skladu sa specifičnostima svakog područja i da je na zaštićenim područjima kroz prostorno-plansku dokumentaciju potrebno dozvoliti razvoj, isključivo u smjeru visokog nivoa kvaliteta sadržaja sa što manjim uticajem na prirodnu održivost područja, a da je potrebno, pri izradi planova detaljnijeg planskog nivoa, a na osnovu strateških opredjeljenja razvoja turizma u Crnoj Gori, definisati preciznije turističke zone i parametre za njihov razvoj.

Jovanović je poručila da je za uspješno realizaciju ciljeva iz ovog plana neophodno unapređenje regulaturnog okvira, kvalitetna dostupnost, integralni razvoj poljoprivrede u sadejstvu sa turizmom, te održivost u svim aspektima. Ona je rekla da vjeruje da će Crna Gora pronaći pravi način za optimalni model prateći sva strateška opredeljenja i da moramo promišljeno razmišljati o prostoru u urbanom i arhitektonskom smislu.

Dr Žanka Cerović, predsjednica Ljekarske komore, ukazujući na važnost zdravstvenog turizma, je ocijenila da bez Instituta “dr Simo Milošević” u Igalu nema razvoja ove oblasti.

Predstavnica Radnog tima **Svetlana Jovanović** je konstatovala da naša zemlja obiluje područjima za razvoj zdravstvenog turizma, ali da još nema dovoljno inicijativa za investiranje u ovu oblast. Ona je kazala da se kroz razvoj ključnih saobraćajnica, prije svega autoputeva i brzih cesti, želi doprinijeti povezanosti nacionalnih parkova, te da se razmatra da Žabljak bude ekološka prijestonica te izgradi naučno kongresni centar na tom području.

Privrednici sa sjevera države ukazali su na izazove sa kojima se susreću prilikom realizacije investicionih projekata u okviru treće zone nacionalnih parkova a koje onemogućavaju planovi zaštite prostora.

Rajko Malović, Eko Žabljak je rekao da nema razvoja nacionalnih parkova bez aktivnog turizma. On smatra da su ova područja napadnuta divljom gradnjom I da je na terenu pravi haos, a legalna gradnja i investicije su onemogućene komplikovanim procedurama i da je neophodno uspostaviti održivi sistem koji će omogućiti investitorima da realizuju projekte i sačuvaju prostor.

Predsjedavajući **Luka Bulatović** je kazao da su ovom području veoma potrebne nove investicije između ostalog i u planinarske domove koji su neophodni za ovaj vid aktivnog turizma.

Dr Veselin Luburić iz Nacionalnih parkova Crne Gore kazao je da nacionalni parkovi u Crnoj Gori bilježe "eksponencijalan rast broja posjetilaca" u odnosu na sve prethodne turističke sezone, s očekivanjem da svaka sledeća sezona bude uspješnija od prethodne.

On je istakao da su Nacionalni parkovi generator razvoja i oblikovanja turizma i da žele posebno da razviju destinacije u zaštićenim područjima, ali im trebaju smjernice za to.

Luburić je posebno ukazao na problem prostornog plana za nacionalni park Skadarsko jezero, koji nije revidiran od 2001. godine. On je kazao da je neophodno što prije pristupiti izradi novog plana, jer po planu iz 2001. godine nacionalni park Skadarsko jezero ima samo dvije zone zaštite, a po planu mora imati tri, što sa upravljačkog aspekta predstavlja veliki problem i mora se hitno rješavati.

Vladimir Martinović, direktor Nacionalnih parkova, smatra da se u izradi novih planova moraju konsultovati predstavnici ove institucije i uvažiti njihovi predlozi i sugestije.

Svetlana Jovanović je saglasna da je u izradi i reviziji planova, koji se odnose na zašitu nacionalnih parkova neophodna institucionalna podrška.

Ivan Radević iz TO Berane istakao je da je na području Bjelasice i Komova neophodna izgradnja kanalizacione i vodovodne mreže.

Dragan Marković, član Radnog tima za izradu prostornog plana je ukazao na to da su studije zaštite životne sredine postali važniji od plana jer nisu usaglašeni zakoni.
On je istakao da je kapitalno važna zaštita kulturnih dobara i da je cilj da postanemo prestižna regija Mediterana s dobrim postupanjem prema okolini, a mi gradnjom u najatraktivnijim zonama pravimo stanove, jer je to najisplativije ulaganje

Prema njegovim riječima, kapitalni problem u Crnoj Gori je taj što prostore najčešće koristimo za kratkoročnu dobit. Marković je rekap da moramo naći mehanizme zemljišne politike u kojima ćemo destimulisati gradnju građevinskih objekata, a stimulisati privredu i da je neophodno propisati plan mehanizma za definisanje granica prostora.

Član Radnog tima **Siniša Topalović** je kazao da se Prostornim planom želi otvoriti prostor za diverzifikaciju turističke ponude u Crnoj Gori, predlože novi sadržaji i inovativni vidovi smještaja karakteristični za ruralna i manje razvijena područja, a sve kako bi se povećala konkuretnost crnogorskog turizma. On je kazao da je Prostorni plan dio rješenja za pokretanje novog investicionog ciklusa u našoj zemlji, a cjelokupno treba naći kroz nacionalnu strategiju razvoja turizma i operativne planove koji će otvoriti prostor za ulaganje.Topalović je kazao da je Prostorni plan polazište za sve druge institucije koje to treba da dalje orkestriraju i predoče u operativni okvir.

Član Radnog tima **Matko Marohnić** istakao je da se kroz Prostorni plan više radilo na tome da se razviju planinskih prije nego ski resorti, kako bi taj turistički proizvod bio višegodišnji. On je rekao da su željeli da veći fokus stave na proljećne i ljetnje aktivnosti, s obzirom na to da nema dovoljno snijega. **Marohnić** je kazao da su svjesni da se klima mijenja, promjene su vidljive i da se moramo prilagođavati, a kroz prostorni plan su dali smjer za ovaj razvoj.

Profesor dr **Rade Ratković** smatra da nas čeka velika reforma u turizmu, jer se pokazalo da imamo neodržive destinacije, te da je Zakon o održivom upravljanju turizmom na čekanju. On je istakao da se moramo restrukturirati, bez čega ne možemo imati turizam i ekonomsku održivost i da nam prijeti opasnost da zamijenimo turizam sa nekretninama, jer u sekundarnom stanovanju imamo 73% popunjenosti. On smatra da moramo više raditi na razvoju ruralnog turizma, gdje 70% prihoda agroturizma dolazi od prodaje poljoprivrednih proizvoda, a ne smještaja. Ratković je istakao da će na ovaj način doći i do promjene tržišta, a sada imamo Prostorni plan koji nam daje dobar okvir, smjernice i mogućnost daljeg razvijanja i dopunjavanja planova.

Nina Lakičević, direktorica TO Tivat**,** je ukazala na lošu avio povezanost i konekcije aerodroma u Tivtu, što umnogome otežava mogućnosti za promociju gastronomskog i seoskog turizma, te razne manifestacije, jer ostaje samo špic sezone, što nije dovoljno. Ona je istakla i problem stranih radnika u ugostiteljstvu, jer se na taj način sve više gubi karakter lokalnog i onog što karakteriše Mediteran.

Luka Bulatović smatra da bi rješenju ovog problema doprinijelo uvođenje stalnog sezonskog radnika, rješenje kojim bi, kako navodi, domaći radnici bili zadržani i nakon sezone.

Svetlana Jovanović je na kraju poručila da proces izrade Prostornog plana dugo traje, te da se na njemu aktivno radilo poslednjih deset mjeseci, ali da se i nakon njegovog donošenja ostali planovi moraju usaglašavati.

Ona je rekla da resorno Ministarstvo mora raditi izmjene zakona o planiranju prostora, zatim, paralelno ili nakon toga se moraju donijeti planovi opština, a zatim planovi nižeg reda, a Ministarstvo mora dobro sagledati sve probleme, u saradnji sa Agencijom za zaštitu životne sredine, institucijama u oblasti saobraćaja,

energetike... Jovanović je zaključila da je za ovaj plan potrebna institucionalna podrška, a Ministarstvo mora biti tu da podržava izradu ovog plana do njegovog donošenja. Ona je zaključila da moramo biti na braniku strateškog razvoja Crne Gore i to će raditi do kraja.

Ad.3

S obzirom na to da na tačku Tekuća pitanja, nije bilo više zainteresovanih za diskusiju, zamjenik predsjednika Bulatović je zaključio sjednicu u 13:30h.

Zapisnik sačinila:
Sanja Marković, sekretar Odbora

Predsjednik Odbora
Ranko Jovović

Odbor udruženja komunalne privrede

Z A P I S N I K

sa IV sjednice Odbora udruženja komunalne privrede održane sa Odborom udruženja metalurgije i metaloprerađivačke industrije i Odborom udruženja malih i srednjih preduzeća i preduzetnika.

Sjednica je održana 9. 4. 2024. godine u Privrednoj komori Crne Gore sa početkom u 11:00 časova.

Sjednici su prisustvovali članovi iz OU komunalne privrede:

1. **Radenko Vujošević**, Komunalno Lim Bijelo Polje,
2. **Marko Lakićević**, Vodovod i kanalizacija Danilovgrad,
3. **Momir Tomović**, Vodovod i kanalizacija Budva,
4. **Dragić Vukić,** Vodovod i kanalizacija Berane,
5. **Vojin Katnić**, Čisoća Podgorica,
6. **Slavojka Strunjaš,** Komunalno Šavnik,
7. **Dragan Papić,** Komunalno i vodovod Žabljak,
8. **Senad Arabelović,** Možura Bar,
9. **Radovan Krunić**, Vodovod i kanalizacija Cetinje,
10. **Ana Franović**, Hemosan Bar,
11. **Mladenka Radonjić**, Vodacom Tivat,
12. **Anela Ćeman**, Vodovod i kanalizacija Bar.
13. **Alen Krivokapić**, Vodovod i kanalizacija Tivat,
14. **Ratko Pavićević**, Deponija Podgorica,
15. **Milovan Bijelić**, Regionalni vodovod Crnogorsko primorje,

16. **Ljiljana Zindović**, Gradac Mojkovac.

Sjednici nijesu prisustvovali sljedeći članovi OU komunalne privrede:

1. **Nazim Dacić**, Komunalno Rožaje,
2. **Stevo Pejović,** Komunalne djelatnosti Bar,
3. **Esad Mahmutović,** Vodovod Bistrica Bijelo Polje,
4. **Boro Lučić,** Vodovod i kanalizacija Herceg Novi,
5. **Marija Čelebić,** Vodovod i kanalizacija Nikšić,
6. **Aleksandar Nišavić,** Vodovod i kanalizacija Podgorica,
7. **Safet Mehmeti,** Vodovod i kanalizacija Ulcinj.

Sjednici su prisustvovali članovi iz OU metalurgije i metaloprerađivačke industrije:

1. **Slobodan Stanić,** Remid Vis, Podgorica,
2. **Draženka Lukovac,** Uniprom KAP, Podgorica,
3. **Ljiljana Eraković,** Institut za crnu metalurgiju AD, Nikšić,
4. **Ivan Gogić,** Lenox, Tuzi,
5. **Petar Vraneš,** Gradir Montenegro, Pljevlja,
6. **Igor Vujović**, Tara Aerospace, Mojkovac,
7. **Srbo Srbljanović**, Unipred, Bijelo Polje,
8. **Milan Gogić**, 7 avgust, Podgorica,
9. **Zoran Bulatović**, Valtec, Podgorica.

Sjednici su prisustovali članovi iz Odbora MSP:

1. **Ilija Jolić**, Agencija Šćekić doo Podgorica,
2. **Aleksandar Minić**, Boster doo Nikšić,
3. **Zoran Janjetović**, Drvomont doo Kotor,
4. **Divna Milošević**, Eko Vladoš doo Kolašin,
5. **Predrag Novaković**, El-Tok doo Podgorica,
6. **Božidar Raković**, Five Group doo Podgorica,
7. **Marko Škrelja**, Giovanni Trade doo Ulcinj,
8. **Radomir Vulaš**, Osvit doo Cetinje,
9. **Radoman Burić**, Ralex RRB doo Podgorica,
10. **Petar Popović**, Sagar Group doo Podgorica,
11. **Dragan Kovačević**, SI-ING doo Podgorica,
12. **Marija Raspopović**, Strategist doo Podgorica,
13. **Vladan Todorović**, Vagar doo Podgorica,
14. **Veselin Mitrić**, VIB-BAS doo Nikšić.

Pored članova Odbora, sjednici su prisustvovali i:

1. **Balša Bajagić,** Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, v.d. generalnog direktora Direktorata za ekologiju
2. **Ivan Stanišić,** Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, načelnik Direkcije za upravljanje otpadom i komunalne usluge
3. **Nevena Jovović**, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, v.d. generalne direktorice Direktorata za planiranje prostora
4. **Ljiljana Nikočević,** Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Direktorat za unapređenje konkurentnosti (Direkcija za nacionalni brend)
5. **Sara Božović,** Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Direktorat za unapređenje konkurentnosti privrede,
6. **Svetlana Jovanović,** Rukovodilac izrade Prostornog plana Crne Gore,
7. **Darko Vuksanović,** predstavnik radnog tijela za izradu Prostornog plana Crne Gore,
8. **Jelena Milić,** predstavnik radnog tijela za izradu Prostornog plana Crne Gore,
9. **Zdenka Ivanović,** predstavnik radnog tijela za izradu Prostornog plana Crne Gore,
10. **Dragan Radonjić,** predstavnik radnog tijela za izradu Prostornog plana Crne Gore,
11. **Marija Kljajić,** Zjednica opština Crne Gore,
12. **Biljana Jončić,** Regionalni vodovod Crnogorsko primorje,
13. **Nataša Bakić,** Opština Nikšić,
14. **Aleksandar Božović,** Deponija Podgorica,
15. **Vesna Milović,** Deponija Podgorica,
16. **Milovan Benderac,** Čistoća Herceg Novi,
17. **Nikola Vujović,** Privredna komora, potpredsjednik,
18. **Slavica Pavlović,** Privredna komora, Sektor za udruženja.

Na početku sjednice usvojen je sledeći

D N E V N I R E D

1. Nacrt Prostornog plana Crne Gore do 2040.
   Izvjestilac: predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i Radnog tima za izradu Prostornog plana
2. Tekuća pitanja

Ad. 1. Radenko Vujošević, je informisao prisutne da je Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine oglasilo javnu raspravu na Nacrt Prostornog plana Crne Gore i Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu u periodu od 29. januara do 29. aprila.

Prvi dio javne rasprave o ovom dokumentu resorno Ministarstvo je organizovalo u saradnji sa lokalnim samoupravama u periodu od 2. februara do 15. marta. U nastavku, javna rasprava o Nacrtu prostornog plana je organizovana u formi tematskih okruglih stolova za sve najbitnije sektore privrede.

Naime, uzimajući u obzir da je prostorno planiranje jedan od ključnih instrumenata za uspostavljanje dugoročnog i održivog okvira za socijalni, teritorijalni i ekonomski razvoj države, Privredna komora je zajedno sa Ministarstvom prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine organizovala tematske okrugle stolove za pojedine

sektore u formi sjednica OU u proširenom sastavu, istakao je Vujošević. Cilj ovih događaja je da privrednici, od članova Radnog tima za izradu PPCG, čuju o predviđenim planskim rešenjima, efektima planiranja kao i o potencijalima, ograničenjima, mogućim izazovima u načinu korišćenja prostora i razvoju različitih privrednih djelatnosti kao i da daju svoje komentare i sugestije na propisana rešenja.

Vujošević je kazao da je slične događaje Privredna komora organizovala u postupku prethodnog uključivanja javnosti na Koncept Prostornog plana CG. Dašnji skup je IV događaj koji Privredna komora organzuje za privredu u okviru javne rasprave na Nacrt Prostornog plana Crne Gore.

Predsjednik Odbora udruženja komunalne privrede, Radenko Vujošević, dao je riječ predsjedniku Odbora udruženja metalurgije i metaloprerađivačke industrije, **Slobodanu Staniću** koji je nakon pozdravnih riječi, istakao da veliki broj prisutnih potvrđuje važnost teme, te pozvao prisutne da se uključe u raspravu.

Aleksandar Minić, je u uvodnom izlaganju istakao da je ova tema jako interesantna za sve nas. Mnogi u Crnoj Gori u javnim institucijama i lokalnim samoupravama su se aktivno uključili u analizu Prostornog plana. On je od suštinskog značaja za razvoj privrede i dalji razvoj Crne Gore, generalno. Uvjeren je da će se članovi Odbora MSP aktivno uključiti u raspravu, jer su ovo pitanja koja su vrlo važna za njih.

Svetlana Jovanović, rukovoditeljka stručnog tima za izradu Prostornog plana Crne Gore do 2040, predstavila je analizu realizacije njegovih ciljeva i stanja. Ona je u svom uvodnom obraćanju izrazila zahvalnost Privrednoj komori što od najranijih faza prati izradu Prostornog plana, uz ocjenu da su obrađivači vrlo otvoreni da analiziraju sve konstruktivne predloge privrede i stručne javnosti, te ih uvrste u ovaj ključni dokument koji se često naziva “ustavom za prostor”. Cilj je da država dobije planski dokument koji je nesmetan okvir razvoja i zaštite prostora. U izradi plana učestvovale su sve opštine korisnim smjernicama i sugestijama.

Jovanović je istakla da država treba da postigne stvarni ekološki razvoj uz ekološko ponašanje u svim sektorima, a upravljanje otpadom je posebno i jako važno. Istakla je važnost da država mora imati intenzivnu institucionalnu organizovanost u oblasti upravljanja otpadom na kopnu i moru i vodoprivrede te da definisanje integralnih sistema upravljanja otpadom predstavlja strateški prioritet.

Opasnim industrijskim otpadom mora se upravljati da bi se obezbjedio nulti ili što manji uticaj na životnu sredinu. Potrebno je izgraditi nacionalno postrojenje za tretman opasnog otpada, formirati registar otpada i katastar zagađivača jer je to i mjerilo za zatvaranje pregovaračkog poglavlja 27, kazala je ona.

Jovanović je pozvala na saniranje svih odlagališta otpada, kao i na što veće selektovanje i reciklažu, te prečišćavanje i kompostiranje kanalizacionog mulja kako bi se koristio za kompostiranje u poljoprivredi i parkovima. Kao slabu tačku u upravljanju otpadom vidi tretman medicinskog otpada. Uzimajući u obzir da u našoj državi postoji 25 lokalnih zajednica, obaveza Crne Gore je da u svima lokalnim zajednicama izgradi postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, a u njima i izdvajanje kanalizacionog mulja, kazala je Jovanović.

Prema njenim riječima, Nacrt PPCG obuhvata četiri postrojenja (inseneratora) za termičku obradu ostatka kanalizacionog mulja koja treba izgraditi u periodu 2020-2040. Kako navodi, obrađeni mulj se, u skladu sa zakonom, može upotrebljavati: u poljoprivredi, na zelenim površinama i parkovima, za potrebe ekultivacije zemljišta, uključujući pošumljavanje goleti, na deponijama kao prekrivni sloj, za potrebe dovođenja zemljišta za posebne namjene (a na osnovu planova o upravljanju otpadom i propisa o uređenju prostora), za povrat energije spaljivanjem i/ili suspaljivanjem, te za sanaciju neuređenih odlagališta otpada i drugih sličnih prostora koja treba privesti namjeni.

Jovanović se osvrnula i na problem otpada u moru sa kojim se suočavaju sve zemlje. Stanje je zabrinjavajuće, a u nekim zemljama dostiže do nivoa vanrednog stanja, dodajući da su obalni ekosistemi, plaže i slivovi rijeka pod negativnim uticajem otpada.

Poruka je prevencija, adekvatno rukovanje otpadom i stvaranje neophodne infrastrukture njegovim upravljanjem i pretvaranjem u resurs, navela je Jovanović.

Govoreći o vodoprivredi, Jovanović je apelovala da se poštuju sanitarne zone oko vodoizvorišta. Takođe, neophodno je zabraniti gradnju na plavnim područjima koja prethodno treba jasno definisati.

Crna Gora ima sve predispozicije da bude bogata država, ali se sve mora kanalisati na pravi način. Paralelno sa izradom ovog plana radi se i na Planu uticaja na životnu sredinu. Želimo da obezbjedimo dovoljne količine vode, poboljšamo snabdijevanje u ruralnim područjima i intenzivnije se posvetimo razvoju sjevera, poručila je Jovanović.

Vojin Katnić, istakao je zabrinutost istaknutim podacima u PPCG, te da isti nisu vjerodostojni, jer komunalna preduzeća nisu dostavljala tačne podatke, te da je to odraz pasivnosti komunalne privrede. Katnić je zamolio obrađivače PPCG da izmijene u dokumentu JP u DOO i ukazao da su se preduzeća transformisala, kako nalaže Zakon o unapređenju poslovnog ambijenta. Kada je riječ o opasnom otpadu naveo je kako u praksi to izgleda, građani donose opasne otpade u reciklažnim dvorištima, ovlašćena licencirana firma odnese otpad, uništi ga, izveze, donese dokument preduzeću Čistoća, koja takav trošak preuzima na sebe. Još jednom je ukazao da to nije obaveza lokalne samouprave već da je regulacija opasnog otpada državno pitanje, te da ovo pitanje treba detaljnije razmotriti u PPCG. Ocijenio je da Crna Gora ima hiljade smetlišta, a ne 330 kako je navedeno u PPCG, te da je to pitanje koje se mora sistemski rješavati.

Darko Vuksanović, složio se sa Katnićem da je neophodno ažurirati određene podatke, jer je prošlo dosta vremena od kada se radi na ovom dokumentu, te se nada da će adekvatne podatke dobiti od komunalnih preduzeća. Kazao je da će Državni plan upravljanja otpadom detaljnije korake razraditi kako treba upravljati otpadom, te da otpad posmatramo kao resurs. Kada je riječ o industrijskom otpadu, on se svuda u svijetu zove nus produkt proizvodnje nekog procesa.

Senad Arabelović, u diskusiji je istakao da je u PPCG neophodno uvrstiti sledeće projekte:

- Proširenje kapaciteta deponije i izgradnja novih sanitarnih kada:

Otpad na deponiji „Možura“ odlažu sve primorske opštine osim Herceg Novog, kao i treća lica sa kojima Možura ima potpisane ugovore. Od početka rada deponovano preko 850.000t, što predstavlja skoro dvije trećine predviđenog kapaciteta. Za očekivati je da će ukupni kapaciteti biti popunjeni za 2 do 3 godine, trenutnom dinamikom deponovanja otpada koja je kontinuirana u proteklih par godina rada. Uzevši u obzir ovakvo stanje, izgradnja novih sanitarnih kada je od ključne važnosti za dalje postojanje i rad deponije. Proširenje kapaciteta će predstavlja najvažniji projekat koji je neophodno realizovati kako bi se nastavilo uspješno regulisanje pitanja otpada primoskog dijela Crne Gore. Izgradnja novih sanitarnih kada na deponiji Možura, predviđena je listom prioritetnih projekata Vlade Crne Gore, Državnim planom upravljanja otpadom, Strateškim planom razvoja Opštine Bar i programima rada „Možura“ d.o.o. Bar. Proširenje je izvodljivo kako na državnom tako i na zemljištu u vlasništvu „Možura“ d.o.o Bar. U 2023. godini je urađeno konceptualno rješenje za izgradnju novih sanitarnih kada, geodetski i geomehanički elaborat u dijelu koji se sa jugoistočne strane naslanja na postojeće kade. Konceptualno rješenje je razmatralo dvije opcije: prva - koja bi obuhvatala zemljište u vlasništvu Možure, ukupne površine oko 46.000 m2 i druga - površinu od preko 85.000 m2, koju bi činilo vlasništvo Možure i državno zemljište. Ova studija je dala i procjenu ukupnih troškova, kao i tehnologiju izgradnje, sa projektovanim načinom sakupljanja procjednih voda i evakuacijom deponijskog gasa. Prva

opcija bi zauzimala oko 820.000 m3 prostora za odlaganje otpada, tj. nekih 10 godina sa očekivanom cijenom izgradnje od oko 4 miliona eura. Drugom opcijom je predviđeno 1.755.000 m3 prostora za deponovanje, dok bi cijena izgradnje iznosila 8,5 miliona eura a pitanje odlaganja bilo riješeno za narednih 18-20 godina.

- Izgradnja sistema za dobijanje električne enegrije iz deponijskog gasa

Deponijski gas koji se generiše kao produkt razgradnje otpada mehaničkim, hemijskim i biološkim uticajem je na kontrolisani način transportovan do ekobaklje na kojoj se vrši njegovo spaljivanje. Projekat aspiracije, transporta i spaljivanja biogasa na ekobaklji je u radu šest godina. Deponijski biogas proizveden na deponiji koji sadrži, 50% metana -CH4 sagorijevanjem 1Nm3 daje na baklji 4,30 kW. U toku je izrada Glavnog projekta dobijanja električne energije iz biogasa na deponiji Možura. Obaveza ovog preduzeća je da upravlja deponijom još 30 godina, nakon zatvaranja tj. sve dok se bude proizvodio biogas, pa samim tim se stvaraju preduslovi da i nakon zatvaranja preduzeće ostvaruje prihode od isporučene električne energije pretvaranjem u energiju nastalog biogasa.

- Izgradnja postrojenja za tretman procjednih voda

Na deponijama za komunalni otpad usljed vode u čvrstom otpadu kao i vode od atmosferskih padavina, neophodno je obezbjediti da se kroz sistem procjedne vode izvrši njihovo sakupljanje i prerada kako bi se spriječilo zagadjivanje životne sredine. Na osnovu sprovedenih detaljnih, višekriterijumskih analiza i uporednih ocjena, predloženo je usvajanje postupka reverzne osmoze (RO) kao najbolje tehnologije za prečišćavanje procjednih voda na deponiji Možura. Za ovaj projekat je završena studija izvodljivosti i za najbolju tehonologiju je odabran postupak reverzne osmoze. Trenutno se vrši recirkulacija procjenih voda, na način predviđenim glavnim projektom izgradnje deponije što u potpunosti zadovoljava ekološke standarde.

- Izgradnja centra za selekciju i kompostiranje

Projekat centra za selekciju, kompostiranje i tretman građevinskog otpada je u fazi idejnog projekta po tenderu Direkcije za javne radove, a na osnovu projektnog zadatka Sekretarijata za uređenje prostora Opštine Bar, urađen je krajem 2015.godine. S obzirom da je vrijednost projekta bila velika i da većina učesnika, odnosno Ministarstvo, opštinski sekretarijat, a i Možura nijesu bili zadovoljni izrađenim projektom, Ministarstvo je u partnerstvu sa EU izvršilo izradu nove studije izvodljivosti za izgradnju Centra za selekciju i Centra za kompostiranje na Možuri. Kroz učešće u izradi studije ukazivali smo na određene, po našem mišljenju, potrebe koje treba da navedena studija uzme u razmatranje i implementira.

-Predvidjeti mogućnost termičke obrade otpada na deponiji Možura

U skladu sa zakonskim rješenjima zemalja Evropske unije i dijela zemalja Zapadnog balkana, primijenjenih u praksi, koje se poslednjih godina sve više opredjeljuju za termičku obradu otpada, sve u cilju efikasnijeg tretmana otpada, uštede prostora i očuvanja životne sredine, smatramo da je Planom potrebno predvidjeti Postrojenje za termičku obradu otpada na Regionalnoj sanitarnoj deponiji Možura u Baru.

- Izgradnja Centra za sakupljanje, sortiranje, lagerovanje i obradu otpadnih guma

Tokom 2022. godine, urađena je bazna studija za sakupljanje, sortiranje, lagerovanje i obradu otpadnih guma koja je pokazala opravdanost izgradnje jednog ovakvog postrojenja. Na prostoru deponije Možura postoji dovoljan prostor na kome je moguće organizovati prijem, sortiranje, lagerovanje i obradu otpadnih guma svih

korisnika usluga primorskog regiona. Za ovu namjenu opredijeljena je površina od 10.000m2 u okviru UP Možura. Integrisanom dozvolom, dobili smo saglasnost za lagerovanje i obradu otpadnih guma. Nadležni Sekretarijat za urbanizam i prostorno planiranje Opštine Bar dao je urbanističke uslove za izgradnju postrojenja

- Izgradnja Centra za obradu i deponovanje građevinskog i otpada od rušenja

Obradu građevinskog otpada smo u prilici vršiti sa specijalizovanom mašinom drobilicom. Integrisanom dozvolom dobili smo saglasnost za obradu ovih vrsta otpada. Nadležni Sekretarijat za urbanizam i prostorno planiranje Opštine Bar dao je urbanističke uslove za izgradnju postrojenja. Za ovu namjenu opredijeljena je površina od 10.000m2 u okviru UP Možura. Obradu građevinskog otpada bi vršili specijalizovanom višenamjenskom mašinom- drobilicom. Želja nam je da deponija Možura bude regionalni centrar za prijem i obradu građevinskog otpada za opštine Bar i Ulcinj.

- Izgradnja Reciklažnog dvorišta

Na područjima opština osnivača deponije, Bara i Ulcinja, iako postoje zakonske mogućnosti, do sada nije došlo do organizovanja reciklažnog dvorišta. S obzirom na djelatnosti kojima se Društvo bavi, kao i slobodnim površinama u zahvatu Urbanističke parcele Možura, smatramo da jedan dio iste treba opredijeliti za reciklažno dvorište. Sistem reciklaže otpada u našoj zemlji nije zaživio u pravom obliku, a građani nemaju najadekvatniji način da otpad odlažu na mjestima za to predviđenim u gradskom jezgru ili prigradskim sredima. Smatramo da bi postojanje reciklažnog dvorišta i na Možuri doprinijelo višem stepenu reciklaže otpada u primorskoj regiji.

Svetlana Jovanović, zahvalila se na korisnim sugestijama te istakla da se PPCG se ne bavi lokacijom na mikro nivou, ali će strateški istaći u PPCG da je Deponiji Možura potreban veći prostor. Kazala je da je u izradi Prostorno-urbanističku plan opštine Bar, i sugerisala da predstavnici Deponija Možura dostave i lokalnoj samoupravi komentare.

Aleksandar Božović, istakao je važnost teme današnjeg skupa i ukazao da je Deponija Podgorica pri kraju kapaciteta kao i Deponija Možura. Informisao je skup da je podgorička Deponija regionalna, te da prihvata komunalni otpad sa teritorija opština: Cetinje, Danilovgrad, Zeta, Tuzi, Šavnik i Plužine, te da će od 1. jula prihvatati otpad iz Kolašina i Mojkovca. Četvrta sanitarna kada, projektovana za 5-6 godina, već je 30% popunjena, što znači da neće trajati ni pune tri godine. Po projektu su predviđene sanitarne kade 5 i 6, i uzimajući u obzir ovaj tempo rada za 7-8 godina više neće biti Deponije. Preduslov svega pomenutog, odnosno sa čim treba Deponija da iskorači jeste da riješi pitanje komunalnog otpada, na način da pristupi termičkoj obradi otpada. Mnogo tehnologija postoji u svijetu, i u fazi su obilaženja, ističe Božović, te da će uskoro posjetiti modernu tehnologiju u Kopenhagenu, gdje je emisija štetnih gasova 7-10 puta niža od dozvoljene. Smatra da ne bi trebalo da bude otpora, jer je to nešto što je važno ne samo za Podgoricu već za Crnu Goru. Složio se sa kolegama da je otpad resurs i pomenuo da je sama elektro mreža pored Deponije, te da su tu dalekovodi i da bi tehnički bilo izvodljivo da se priključe na mrežu. On je kazao da ukoliko bi se cijeli komunalni otpad deponovao Deponiji Podgorica, nakon popunjenosti kapaciteta Deponije Možura, to bi značilo da bi se iz komunalnog otpada proizvela energija koja bi iznosila 15 procenata rada termoelektrane Pljevlja.

Od početka godine, zahvaljujući Glavnom gradu, dobili su million eura za nabavku 3 nove mašine. Informisao je skup da su saradnji sa Ministarstvom ekologije ušli u proceduru dobijanja grantova preko Eko fonda za izradu Studije izvodljivosti, za proizvodnju energije iz bio gasa. Svaka preporuka je dobro došla po ovom pitanju, ističe Božović, te da su do sada obavili puno razgovora ali da im je cilj da na samom kraju izaberu najbolju tehnologiju.

U ovom trenutku Deponija može za 400 domaćinstava da proizvodi električnu energiju iz sanitarnih kada, koje su zatvorene, te da takva investicija iznosi oko 1,5 milion eura. Božović naglašava važnost termičke obrade otpada, koja je globalno zastupljena i smatra da je to neophodno Crnoj Gori zbog rastućeg problema komunalnog otpada.

U pogledu otpadnih vozila, Deponija ima kapacitet da pokrije cijelu Crnu Goru, trenutno mogu obraditi 2-3 vozila dnevno, sprečavajući ekološke katastrofe u zemlji.

Zdenka Ivanović, je kazala da su prvi master planovi za oblast upravljanja otpadom i za oblast otpadnih voda izrađeni 1995. godine. Od tada do danas jako je malo urađeno u oblast upravljanja otpadom, zbog inertnosti kako nadležnog ministarstva tako i lokalnih samouprava. Sa druge strane, znatno više se odradilo u dijelu otpadnih voda (postrojenja za prečišćavanja otpadnih voda, kanalizacione mreže i sl.). Problemi koji su se javljali tada kao i danas su protivljenje građana i NVO sektora prilikom odabira lokacije za deponije. Ivanović smatra da je trebalo to rešavati na mnogo ozbiljniji način i već u startu proglašavati te projekte od javnog interesa, na način kao što su se putevi radili. Od 1995. godine do danas su se dva puta master planovi ažurirali, potrošena su velika sredstva evropskih fondova ni za šta, ističe Ivanović. Prvi master plan je predviđao da se izrade deponije u svakoj opštini, i kada to nije zaživjelo onda je Evropska unija dala jači akcenat reciklaži. Ivanović smatra da je veliki propust što nije zazivjela adekvatna kaznena politika, kako bi se već danas postigli određeni ciljevi. Apelovala je na lokalne samouprave da se aktivnije bave pitanjem reciklaže, te da je u tom dijelu Zakon vrlo jasan. Crna Gora ima odličnu pravnu regulativu kako u oblasti upravljanja otpadom tako i u oblasti otpadnih voda, ali je problem njena primjena. Uslov da se dobije kredit, je reciklaža na određenom nivou, zaključuje Ivanović.

Dragan Radonjić, je rekao da intezivna priča na ovom polju traje već dvije decenije. Nakon strateškog master plana, 2008. godine je urađen Prostorni plan Crne Gore, i tada je bilo predviđeno 7+1 lokacija za sanitarne deponije, i ta osma lokacija se odnosila na Herceg Novi zbog teritorijalnog položaja da se komunalni otpad ne prevozi trajektom ili zalivom do teritorije Kotora, Tivta i Budve gdje je bila previđena sanitarna deponija. Za sada imamo dvije regionalne deponije, Podgorica i Možura i od toga perioda prvi sledeći DPUO, nakon strateškog master plana, bio je 2008. godine i već polako idemo na smanjenje lokacija na kojima će se odlagati otpadni materijal, ističe Radnojić. 2015. godine je urađen DPUO, i sad imamo u nacrtu novi DPUO.

Ukazao je na potrebu da se sistem upravljanja otpadom bolje koordiniše sa nivoa države, te da se sanitarne deponije ne ograničavaju samo na komunalni otpad i neopasni građevinski otpad, već se mora povesti računa i o drugim vrstama otpada, kao što su otpadna vozila, gume i slično.

Vojin Katnić, je skeptičan po pitanju dostizanja određenih ciljeva kada je u pitanju reciklaža te se osvrnuo u svom izlaganju na neuspješan projekat suva i mokra frakcija. Na predlog nadležnog ministarstva se 2018. godine krenulo u pomenuti projekat. Namjenske posude sa etiketama su postavljenje na teritoriji Podgorice, javno su se informisali građani preko medija, PR službi, preko reciklažnih dvorišta sproveli kampanju, ali zbog nesavjesnih građana nisu mnogo postigli u praksi. Glavni grad je proteklih 10-15 godina bio dosta agilan, bilo je dosta investicija, te da one nisu problem, već nesavjesni građani, sa mnogo manje investicija bi se više postiglo da je svijest po pitanju ekologije razvijenija u Crnoj Gori. Problem je, ističe Katnić, kaznena politika, odnosno kazne koje su stimulativne za nesavjeno stanovništvo. Bez jake sinergije sa inspekcijama i bez adekvatnih kazni neće biti pomaka u ovoj oblasti, te da bi država trebala da izdvoji značajna sredstva u cilju jačanja ekološke svijesti, zaključuje Katnić.

Nataša Bakić, je kazala da su u lokalnoj samoupravi iz koje dolazi svjesni problema u oblasti upravljanja otpadom te da su dali puno komentara na DPUO. Glavna sugestija je, ističe Bakić, da se u skladu sa svojim specifičnostima opštinama dozvoli da sami riješi problem otpada, ako nađu investitora i svakako uz saglasnost nadležnog ministarstva na dostavljenu dokumentaciju. Informisala je prisutne da su do sada uradili projektni zadatak za izradu studije izvodljivosti za Centar za upravljanje otpadom, te je izvjesno da će dobiti sredstva od Svjetske banke, te da bi Centar za upravljanje otpadom trebao da bude u industrijskoj zoni Žaljezara Nikšić i neopodno je to navesti u novom DPUO.

Radenko Vujošević je ukazao na značaj postrojenja za preradu animalnog otpada u Bijelom Polju, uzimajući u obzir mesnu industriju Franca te na taj način ukazao na potrebu da se unese u PPUO potreba za ovim postrojenjem na teritoriji opštine Bijelo Polje.

Ad. 2. Na drugoj tački dnevnog reda, koja se odnosila na tekuća pitanja, nije bilo komentara.

Sjednica je završena u 13:00 sati.

Zapisnik sačinili	Predsjednik Odbora
Marija Milačić	Slobodan Stanić
Maja Grbavčević	Radenko Vujošević
Vesko Dragićević	Aleksandar Minić

Odbor udruženje šumarstva, drvne industrije, grafičke i izdavačke djelatnosti

Z A P I S N I K
sa IV sjednice Odbora Udruženja

Podgorica, mart 2024. godine

U Privrednoj komori Crne Gore 29.03.2024. godine, održana je IV sjednica Odbora Udruženja šumarstva, drvne industrije, grafičke i izdavačke djelatnosti.

Sjednici su prisustvovali sledeći članovi OU:

- Milorad Potpara,“Deljevina“ Pljevlja
- Vjekoslav Mrdak, „Drvocomerc“ Pljevlja,
- Nina Marić, „Javor“ Pljevlja,
- Miroslav Mrdak, „Zeleno borje“ Pljevlja,
- Milko Čabarkapa, Lijeska Pljevlja
- Fuad Dedeić, Jela comerc“ Rožaje

- Milovan Gojković, „Boj commerc“ Andrijevica
- Miroslav Mićović, „Polimlje Berane
- Dušan Živković, „Lancer“ Kolašin
- Sava Keker, „Keker“ Kolašin
- Duško Spajić, „31.oktobar“ Pljevlja
- Miloje Varagić, „Ekoplod“ Bijelo Polje
- Radoje Kljajević, „Bekom“ Bijelo Polje
- Vidoje Minić, „Nesiren“ Mojkovac
- Petar Milić, „Duga“ Nikšić
- Branko Pejović, „Doding“ Podgorica

U ime Ministarstvo poljoprivrede šumarsva i vodoprivrede sjednici su prisustvovali:

- Danko Popović, pomoćnik direktora Uprave za gazdovanje šumama i lovištima
- Ranko Kankaraš, načelnik za šumarstvo
- Goran Đalović, načelnik za drvnu industriju

U ime Privredne komore sjednici su prisustvovali:

- Dragan Kujović, potpredsjednik PKCG
- Goran Popović, sekretar OU
- Slavica Pavlović, direktor Sektora za udruženja

Četvrta sjednica Odbora udruženja šumarstva i drvoprerade, grafičke i izdavačke djelatnosti je održana zajedno sa Odborom udruženja poljoprivrede i prehrambene industrije, u okviru javne rasprave o Nacrtu prostornog plana Crne Gore.
Sjednicu su vodili predsjednici pomenutih odbora Milovan Gojković i Milutin Đuranović.

Za sjednicu je predložen sljedeći

D n e v n i r e d:

3. Nacrt Prostornog plana Crne Gore - javna rasprava
   Izvjestilac: predstavnici Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i Radnog tima za izradu Prostornog plana
4. Tekuća pitanja

A.d.1.

Predsjednik Gojković je istakao da je planiranje prostora od izuzetnog značaja za drvoprerađivače, jer brojni privrednici u sektoru žele da izgrade nove pogone i prošire proizvodnju, ali u tome ih blokira izostanak planske dokumentacije.

Rukoviditeljka izrade Prostornog plana Svetlana Jovanović je istakla otvorenost Nacrta za sugestije i korekcije koje dolaze iz privrede. Prema njenim riječima, Prostorni plan je najviši akt ovog tipa koji će omogućiti/pomoći realizaciju veoma važnih projekata za razvoj naše države.
Neophodno je stvarati povoljne uslove za razvoj sela uz stimulisanje poljoprivredne djelatnosti, čemu može da doprinese bolje korišćenje IPARD fondova, rekla je Jovanović. Takođe, plan prepoznaje da Crna Gora ima mnogo resursa za razvoj ruralnog, eko i etno turizma u kombinaciji sa razvojem poljoprivrede. Jovanović ističe i da marikultura u navedenom planskom periodu mora biti visoko održiva djelatnost, uz zaštitu morske sredine.
Govoreći o šumarstvu i drvnoj industriji, ona je istakla potrebu da se moramo odgovorno ponašati prema ograničenom drvnom resursu, uz snažnije orijentisanje na proizvodnju finalnih proizvoda, uz zaustavljanje bespravne sječe i izvoza sirovine.

Potrebno je integralno planiranje, sprečavanje konflikta u prostoru i zaštita šumskog i poljoprivrednog zemljišta od prenamjene. U svim sektorima privrede moramo više proizvoditi i izvoziti gotove proizvode - apostrofirala je Jovanović.

Takođe, Jovanoić je ukazala na neophodnost podrške sistema i svih institucija u njemu, a prije svega Vlade, kako bi se sveobuhvatnim razvojem planova doprinijelo i razvoju cijele Crne Gore. Dodatno, smatra Jovanović, upravljanje zemljištem mora biti povjereno Ministarstvu poljoprivrede, a ne Ministarstvu prostornog planiranja.

U diskusiji koja je uslijedila, privrednici su isticali barijere u njihovom poslovanju zbog planske dokumentacije i izostanka urbanističko tehničkih uslova za proširenje njihovih kapaciteta. Oni vjeruju da će Prostorni plan doprinijeti razvoju ovih djelatnosti, ukoliko se navedene barijere otklone ili umanje.
Urbanističko tehnički uslovi su veoma važni za drvoprerađivače, a posebno one koji učestvuju u javnim pozivima za dodjelu šuma putem koncesija. Jako je važno podizati proizvodne kapacitete u ovoj grani – istakli su privrednici.

Željko Krgović, “Biotel”, Podgorica je istakao problem dobijanja dozvola na lokaciji Bioče, jer planiraju proširenje proizvodnih kapaciteta. Preduzeće zapošljava preko 100 radnika i ostvaruje ukupan prihod preko 9 miliona eura a 90% proizvoda rezane građe, peleta plasiraju na ino tržišta.
Rješenje problema je u važećem Zakonu o planiranju prostora i izgradnju objekata u članu 218a u kome se između ostalog navodi “za izgradnju objekata proizvodnje/prerade koji zapošljavaju 50 radnika i više, urbanističko-tehnički uslovi se mogu izdati aktom Vlade u skladu sa planskim dokumentima višeg reda” itd, rekao je Krgović. Smatra da po ovom članu zakona imaju pravo na dobijanju urbanističko–tehničkih uslova, kako bi nastavili razvoj kompanije, nove investicije, novo zapošljavanje, i manje bi bilo razloga za žalbe pojedinaca i NVO.

Milorad Potpara, “Deljevina”, Pljevlja je takođe istakao probleme koje ima na lokaciji u mjestu Odžak, gdje je nekad postojao pogon koji je imao upotrebnu dozvolu za rad ali zbog žalbi NVO ne može da realizuje započetu investiciju. Predlažio je da sve opštine u svojim lokalnim planovima jasno opredjele zemljište za industrijske zone kako bi se na tim područjima podizali pogoni, a ujedno zaštitilo poljoprivredno zemljište. Apeluju na snaženje proizvodnih djelatnosti i bolju pripremu za korišćenje IPARD-a, kako bi se značajnija sredstva iz evropskih fondova plasirala u crnogorsku privredu.

Jovanović je pozvala je sve privrednike da dostave svoje predloge i sugestije.

Nakon završetka tematskog dijela oko Nacrta prostornog plana na zajedničkoj sjednici, OU šumarstva, drvne industrije, izdavačke i grafičke djelatnosti je nastavio svoj rad na razmtranju aktuelnih izazova sa kojima se susrijeću privrednici. Naime, drvoprerađivači su istakli veliki problem koji imaju kod prodaje drvenog otpada, piljevine i celoznog drveta buući da proizvođači peleta ne mogu da otkupe svu raspoloživu sirovinu za preradu.

Miloje Varagić, Milko Čabarkapa i Vjekoslav Mrdak su istakli da imaju velike zalihe drvenog otpada koje moraju odvoziti što dalje od proizvodnog pogona na druga skladišta zbog opasnosti od požara. Oni ističu da je i cijena drvenog otpada značajno pala u odnosu na prošlu godinu. Predlažu da se što prije iznađe rješenje i preispita odluka o ograničenju izvoza drvenog otpada koja je na snazi do 01.05.2025 godine.

Ranko Kankaraš i Goran Đalović, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede su istakli da je odluka na drvoprerađivačima i da u skladu sa važećom odlukom postoji mogućnost izdavanja odobrenja za izvoz drvenog otpada.

Ana Bojović, “Polimlje” i **Miloje Varagić**, “Ekoplod” su istakli da još uvijek nijesu produženi ugovori za izvršenja radova privrednim društvima, koja zbog opravdanih razloga (vremenskih uslova), nijesu završila sječu, izvoz i otpremu do 1. avgusta i 31. decembra 2023. godine, i tražili su u ime svih privrednika da se ovaj problem što prije riješi.

Zapisnik sačinio:
Goran Popović, sekretar Odbora

Predsjednik Odbora
Milovan Gojković

Primjedbe na Nacrt PP/ sektor distribucije nafte

Obzirom da sam bio prisutan na Javnoj rasparavi povodom Predloga Prostornog plana Crne Gore, i dao usmeno svoj komentar na isti, koristim priliku da i pisanim putem ponovim rečeno.

Predlogom Prostornog plana nisu uvrštena **skladišta, odnosno nisu planirane lokacije za skladišta nafte i naftinih derivata.**

Trenutno u Crnoj Gori, na moru postoji jedno skladište i ono je u vlasništvu Jugopetrol-a.
Takođe u Luci Bar ima i jedan dio skladišnih kapaciteta koji su u nekoj pravnoj proceduri, ali završetkom tih postupaka će bitu u vlasništvu države Crne Gore.

Neophodno je ovim Prostornim planom mapirati lokaciju na moru sa namjenom za skladištenje goriva, a iz razloga nadolazećih obaveza usvajanjem Zakona o obaveznim rezervama, kao i iz razloga konkurentnosti i ravnopravnih tržišnih uslova u Crnoj Gori.

Takođe mislim da bi bilo opravdano i jednu lokaciju mapirati na kopnu, a kao predlog može da figuriše Podgorica (okolina), iz razloga mogućnosti dopreme kao drumskim tako i željezničkim transportom naftnih derivata.

Razlog više da i u Podgorici bude skladišete, vidimo u činjenici da je u planu sanacija pruge Podgorica – Bar.
Realizacijom ove investicije i sanacijom pruge, stvaraju se uslovi i mogućnost dopreme goriva do Bara morskim putem, a zatim prugom do Podgorice.

Planiranjem budućih skladišta u mnogome će se poboljšati tržišni uslovi i omogućiti konkurentnije poslovanja svim naftnim kompanijama koje u ovom trenutku nemaju skladišta, a operišu na našem tržištu.

Napomenuo bih i sljedeće, da kroz preporuke i smjernice kroz Prostorni plan, za planove nižeg reda, jasno ukazati i definisati kritetijume za određivanje lokacija za buduće benzinske stanice.

Davanjem jasnih smjernica i kriterijuma, preduprijediće se mogućnost gomilanja lokacija za benzinske pumpe, a time i situacija u budućnosti upitne ekonomsku opravdanost velikog broja ovih objekta.

Na kraju hvala na mogućnosti da i na ovaj način budemo u prilici na iskažemo svoj stav, a vjerujem i damo skroman doprinos.

S poštovanjem,

Vladimir Klikovac

diplomirani inženjer mašinstva
Član Nadzornog odbora investicije i razvoja/Member of Supervisory Board Investment and Development
mob: +382 67 251 000
tel: +382 20 625 540
fax: +382 20 625 830
e mail: vladimir.klikovac@europetrol.me
web: www.europetrol.me
Adresa: ul. 4. jula 56A – Podgorica, Crna Gora/Montenegro

Odgovor: Primjedba se prihvata. Iskazana primjedba je prihvaćena i dogovoreno je da se unese kao smjernica u Predlog plana.

Vodovod i kanalizacija Podgorica

Čitajući opis iz Plana a koji se tiče dijela vodoprivrede zaključujemo da su podaci potekli iz Katastra izvorišta javnog vodosnabdijevanja Uprave za vode. Kako smo za potrebe izrade pomenutog Katastra Uprave za vode učestvovali i dostavljali sve raspoložive podatke koji su od nas zahtjevani, smatramo da ni u samom Prostornom planu nema propusta.

Međutim, detaljno smo razmatrali grafičke priloge vezane za vodoizvorišta i njihove zone sanitarne zaštite, i uočili da nije ucrtano izvorište koje pripada sistemu **Komani-seoski vodovod.**

Riječ je o izvorištu **Vučji studenac** koje po našim saznanjima nema ZSZ.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana će biti navedeno vodoizvorište.

PREKOGRANIČNA SARADNJA

REPUBLIKA HRVATSKA – MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I ZELENE TRANZICIJE

U toku Javne rasprave o PPCG do 2040.g. u skladu sa članom 10 Protokola o strateškoj procjeni na životnu sredinu i Konvecijom o procjeni uticaja na okolinu prekodržavnih granica (Kijev 2003.g. - Protokol o prekograničnim uticajima), Ministarstvo turizma, ekologije i održivog razvoja sjevera je dostavilo Republici Hrvatskoj, Ministarstvu okoliša i zelene tranzicije Nacrt Prostornog plana Crne Gore do 2040. sa Strateškom procjenom uticaja na životnu sredinu.

Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije je sprovelo javnu raspravu o Nacrtu PPCG i SPU na životnu sredinu i obavjestilo o mišljenju. U nastavku se daje Mišljenje Republike Hrvatske i odgovori po iznijetim stavovima u Mišljenju:

Republika Hrvatska – Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije, klasa: 351-03/24-01/925

UBRROJ: 517-05-1-1-24-18, Zagreb 4. lipnja 2024. Ministrica Marija Vučković

PREDMET: PREKOGRANIČNI POSTUPAK STRATEŠKE PROJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ ZA PROSTORNI PLAN CRNE GORE

PRIMJEDBE I SUGESTIJE KOJE SE ODNOSE NA SPU NA ŽIVOTNU SREDINU:

Osnovni cilj Plana je stvaranje okvira za prostorni razvoj i uskladivanje sektorskih politika s prostomim utjecajem i posljedicama u Crnoj Gori. S aspekta zaštite kvalitete zraka i tla razvidno je kako se ne ocekuju značajniji negativni prekogranični utjecaji na navedene sastavnice okoliša. No, u strateškoj studiji se skreće pozornost na poglavlje 6.1. Uticaji na kvalitet vazduha, u kojem se predlaže da se ocjena utjecaja okarakterizira nedvosmisleno, prema značajnosti (na primjer pozitivan utjecaj, zanemariv utjecaj, umjereno negativan utjecaj, značajno negativan utjecaj iii neutralan utjecaj) umjesto trenutno dvosmislene ocjene utjecaja (pozitivan te ujedno i negativan utjecaj).

Odgovor: U Izvještaju o strateškoj procjeni uticaja su razmatrani pojedinačni uticaji na segmente životne sredine, a dat i je prikaz vrijednovanja uticaja u tabeli 6.1. kao što se to navodi u komentaru. Detaljnije vrednovanje nije moguće izvršiti za strateško-razvojni dokument kakav je Prostorni plan, kao što bi to mogao biti slučaj za prostorno plansku dokumentaciju detaljnije razrade.

Plan daje indikacije i smjernice na strateškoj razini za područje Cme Gore, koje se mogu koristiti kao referenca za druge aktivnosti planiranja (sektorske ili lokalne razine) te za davanje koncesija iii ovlaštenja, Ovisno o karakteristikama potpodručja i potrebama uređenja, Plan daje više iii manje detaljne naznake, kako u pogledu prostomog rjesenja, tako i u smislu definiranja mjera i preporuka. U razmatranju su sagledane i uzete u obzir klimatske promjene. Također, skreće se pozornost kako je 2021. godine donešena nova EU Strategija prilagodbe na klimatske promjene ,,Forging a climate-resilient Europe - the new EU Strategy on Adaptation to Climate Change COM/2021/82 final" te bi predmetni Plan i stratešku studiju trebalo usuglasiti s novim dokumentom.

Predlaže se da se jasno razdvoje mjere za ublažavanje klimatskih promjena od mjera za prilagodbu na klimatske promjene u poglavlju strateške studije 7. Mjere predviđene u cilju sprječavanja, smanjenja iii otklanjanja značajnih negativnih uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu do kojih dovodi realizacija plana. Isto se predlaže uskladiti i u tekstu Plana.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Ispravljeno u Izvještaju o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu u navedenom poglavlju 7.

U strateškoj studiji potrebno je obraditi i analizirati područje procjene prekograničnog utjecaja iznenadnih onečišćenja mora s plovnih objekata (brodova, platformi i drugih objekata).

Strateska studija sadrzi poglavlje 9. Prikaz mogućih značajnih prekograničnih uticaja na životnu sredinu u kojem je navedeno sljedeće: ,,Problematika prekograničnih uticaja planskih rješenja biće detaljnije razmatrana u narednim fazama izrade ovog dokumenta i Plana.". Predmetno poglavlje nužno je dopuniti ocjenom mogucih prekograničnih utjecaja na bioraznolikost (vrste i stanišne tipove), područja zaštićena temeljem Zakona o zaštiti prirode (,,Narodne novine", broj 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19) kao i područja ekološke mreže Natura 2000 u Republici Hrvatskoj proglašena Uredbom o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže („Narodne novine", broj 80/19 i 119/23). Ujedno se napominje da je Republika Hrvatska u obvezi proglašavanja područja ekološke mreže na području isključivog gospodarskog pojasa Republike Hrvatske. Nakon provedenih istrazivanja o brojnosti i rasprostranjenosti vrste dobri dupin (Tursiops truncatus) i glavata želva (Caretta caretta) te stanišnog tipa 1170 grebeni i preliminamih analiza koje je provelo Ministarstvo utvrđena su između ostalog i područja značajna za ove ciljne vrste koja zadovoljavaju kriterije za odabir područja za očuvanje divljih vrsta (potencijalna područja ekološke mreže Natura 2000). Na području južnog Jadrana prepoznato je potencijalno područje značajno za vrstu dobri dupin. Slijedom navedenog poglavlje strateške studije 9. Prikaz mogućih značajnih prekograničnih uticaja na životnu sredinu treba nadopuniti i ocjenom utjecaja na buduće područje ekološke rnreze Natura 2000 u južnom Jadranu vezano uz vrstu dobri dupin.

Prostorni podaci o zastićenim područjima, područjima ekološke mreže i rasprostranjenosti vrsta dostupni su putem informacijskog sustava zaštite prirode Bioportal (https://services.bioportal.hr/wfs, vektorski podaci mogu se preuzeti na povezruci: https://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/odrzivo-koristenje-prirodnih-dobara-i• ekoloskamreza/ekoloska-mreza). Dodatni podaci dostupni su na upit Ministarstvu zaštite okoliša i zelene tranzicije, Zavodu za zaštitu okoliša i prirode, Radnička cesta 80, I 0000 Zagreb iii putem elektroničke pošte na zavod@,mingor.hr.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Poglavlje 9. Prikaz mogućih prekograničnih uticaja na životnu sredinu je dopunjeno i njemu su navedene tražene informacije. Pored toga, u djelu poglavlja 7. Mjere predviđene u cilju sprječavanja, smanjenja iii otklanjanja značajnih negativnih uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu, u djelu kojima se tretiraju prekogranični uticaji, dodata je mjera u koja je u vezi sa prekograničnim zagađenjem morske sredine i postupaka u slučaju akcidenta.

PRIMJEDBE I SUGESTIJE KOJE SE ODNOSE NA PLAN.

Tekst Nacrta PPCG stranica 28. Dužina državne granice Crne Gore prema Republici Hrvatskoj; navedeno je u Nacrtu plana da spoljna granica iznosi 41, 7km. Mišljenje je da je dužina spoljne granice 45,48km, dužina na kopnu 19,5km i granica koja dijeli teritorijalna mora dvije države 25,98km/14NM.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U Predlogu plana se navodi da između Republike Hrvatske i Crne Gore od 2002.g. u privremenoj primjeni Protokol o privremenom režimu uz južnu granicu između Vlade Republike Hrvatske i tadašnje Vlade Savezne Republike Jugoslavije iz 20020g. koji se u odnosima Republike Hrvatske i Crne Gore primjenjuje na temelju sukcesije.

Na stranici 45 navodi se: „Bez obzira koji od prezentiranih scenarija razvoja upstream aktivnosti bude aktuelan, Vlada Crne Gore mora da izvrši utvrđivanje pomorskih granica sa susjedima Albanijom i Hrvatskom, sa kojima Sporazum o razgraničenju još uvjek nije zaključen.

Predlaže se da se u tekstu navede da je između Republike Hrvatske i Crne Gore od 2002.g. u privremenoj primjeni Protokol o privremenom režimu uz južnu granicu između Vlade Republike Hrvatske i tadašnje Vlade Savezne Republike Jugoslavije iz 20020g. koji se u odnosima Republike Hrvatske i Crne Gore primjenjuje na

temelju sukcesije. S obzirom da Plan i strateška studija sadrže niz grafičkih prikaza karata, vrlo je važno da na svim relevantnim kartama prikazana granica na moru prikazuje tačnu crtu razgraničenja koja slijedi Privremenu crtu razgraničenja iz prethodno navedenog Protokola iz 2002. godine.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Predlog plana je korigovan u skladu sa iznijetom primjedbom, uz konsultaciju sa nadležnim Ministarstvime Crne Gore. Sa aspekta istraživanja i proizvodnje ugljovodonika, neophodno je da Sporazum o razgraničenju bude trajan, što je u nadležnosti institucija dvije države. U PPCG se to može konstatovati i ukazati na prostorne aspekte i na aspekte zaštite prostora i životne sredine, kako u Crnoj Gori, tako i sa aspekta prekograničnih uticaja.

Također, važno je naglasiti da je između Hrvatske i Crne Gore u trenutku u privremenoj primjeni prvremeni režîm razgraničenja utvrden naprijed spomenutim Protokołom iz 2002. godine. Granica na kopnu je u tom Protokolu uređena na način da slijedi bivšu republičku granicu i ona ne bi izmedu dviju država trebala biti sporna (pri čemu bi se za dijelove gdje ona nije u potpunosti katastarski usklađena trebalo naći rješenje bilateralnim dogovorom, moguće kod demarkacije te crte na terenu), tako da stvarno otvoreno pitanje rješavanje izmedu dviju država ostaje pitanje razgraničenja na moru.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

U tekstu Plana na stranici 80., odlomak 2., koji glasi: „iako sardela i inćun predstavljaju visoko migratorne vrste“ predlaže se brisati riječ „visoko“. Naime, prema Konvenciji o pravu mora Uj edinjenih naroda (UNCLOS) (u daljnjem tekstu: Konvencija), visoko migratorne vrste su precizno definirane kao vrste koje su popisno navedene u Prilogu 1. Konvencije. Srdela nije na navedenom popisu. Ipak, radi se o vrsti koja migrira unutar Jadranskog mora, čime srdela čini djeljiv resurs s obzirom na to da tijekom svojih migracija prelazi granice teritorijalnih voda i područja pod jurisdikcijom obalnih država.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršena je korekcija u Predlogu PPCG.

U Poglavlju Plana Marikultura i ribarstvo, na stranici 284., odlomak 1., brisati rečenicu koja glasi: „Neiskorišćeni su resursi male plave ribe.“. Crna Gora je ugovoma strana Opće komisije za ribarstvo Sredozemlja (GFCM) koja je nadležna za upravljanje i racionalno iskorištavanje živih morskih resursa. U okviru svog rada, GFCM je usvojio Višiegodišnji plan za održivo iskorištavanje male plave ribe u Jadranu (geografska potpodručja GSA 17 i 18) (Preporuka GFCM/44/2021/20) i Višegodišnji plan o uspostavi režima ribolovnog napora za ključne pridnene vrste (geografska po područja GSA 17 i 1 8) (Preporuka GFCM/44/2021/1), kao obvezujuće akte za sve ugovorne strane GFCM-a. Spomenuti planovi doneseni su na temelju znanstvene osnove koju potvrduje
Znanstveni savjetodavni odbor GFCM-a (Scientific Advisory Committee — SAC). U okviru svog redovitog rada, izmedu ostaloga, SAC validira ocjenu stanja ključnih gospodarskih resursa. Ocjena stanja gospodarski važnih stokova provodi se na razini ćitavog jadrana, jer se radi o djeljivim resursima. Ovo uključujei stokove sitne plave ribe – srdelu i inćuna. Već duži niz godina znastvena procjena stanja srdele i inćuna potvrđuje loše stanje. Ocjena stanja govori da se oba iskoriśtavaju granice održivosti i da su prelovljeni na razini Jadranskog mora. Imajući u vldu navedeno,znanstveno je neutemeljeno i pravno nedopušteno donositi zaključke o iskorištenosti resursa u izdvojenom dijelu Jadranskog mora.

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršena je korekcija u Predlogu PPCG. (izbrisana je rečenica).

Uvidom u stratešku studiju i Plan uočene su određene nedorečenosti i nedostaci koji se odnose na međunarodne infrastruktume koridore.
U kontekstu Strategije Europske unije za Jadransko-jonsku regiju (EUSAIR) Republika Hrvatska sudjeluje u okviru stupa Povezivanje regije (promet i energija) koji se fokusira na tri strateške teme: poboljśanje pomorskog prometa, razvoj intermodalnih poveznira s unutrašnjošću i energetskih mreža.
Jadransko-jonska strategija nadgradnja je Jadransko-jonske inicijative koja datira iz 2000. godine, a u skladu s Barcelonskom konvencijom, koja uređuje široku multilateralnu suradnju u upravljanju priobalnim područjem u Sredozemlju te potiče regionalnu suradnju u zaštiti jadranskog područja. To je prva makroregionalna strategija s velikim udjelom država izvan Europske unîje (Albanija, Bosna i Hercegovína, Crna Gora i Srbija) koje surađuju s državama članicama (Hrvatska, Grčka, Italija i Slovenija), a obuhvaća geografsko područje u okružju Jadranskog i Jonskog mora. Strategijom se promiče gospodarski rast i razvoj regije povećanjem njezine

atraktivnosti, kompetitivnosti i povezanosti štiteći pritom morski i kopneni (obalni i zaobalni) okoliš i ekosustav. Uvidom u dostavljeni Plan te pripadajuću stratešku studiju naznačena je potreba povezivanja tranzitnog međunarodnog prometa kroz inicijativu Jadransko-jonske suradnje kroz energetsku infrastrukturnu povezanost (plinovod) te cestovnu i pomorsku povezanost Crne Gore kao dio proširenja Transeuropske transportne mreže (TEN-T mreže), no iz grafičkog i tekstualnog dijela Plana nije jasno na koji način se podupire Jadransko-jonska inicijativa razvoja željezničkog prometa. U Planu se ne nalaze reference koje se odnose na željeznički pravac u odnosu na Strategiju Europske unije za Jadransko-jonsku regiju (EUSAIR).

Odgovor: Primjedba se prihvata. Izvršena je korekcija u Predlogu PPCG. U finalnom dokumentu će se dodatno obrazložiti aspekt međunarodnih infrastrukturnih koridora i Jadransko jonska inicijativa željezničkog prometa.

Planom je predviđeno daljnje istraživanje, kao i eksploatacija ugljikovodika, kako na kopnu, tako i u podmorju na području Crne Gore, obuhvaćajući i područje mora za koje razgraničenje na moru još nije utvrdeno. Kako je istaknuto u strateškoj studiji, takvo strateško opredjeljenje u suprotnosti je s načelima zaštite bioraznolikosti morskog okoliša, kao i održivog, ekološkog, turizma. Istraživanje i eksploatacija ugljikovodika u Cmoj Gori, zbog kretanja morskih struja koje teku uz cmogorsku i hrvatsku obalu od juga prema sjeveru, može imati značajan neposredan negativan utjecaj na Republiku Hrvatsku, pogotovo Dubrovačko-neretvansku županiju, na njezine iznimne krajobrazne i kulturno-povijesne vrijednosti, bioraznolikost, morsku floru i faunu. U Dubrovačko-neretvanskoj županiji brojna su područja zašitićena sukladno Zakonu o zaštiti prirode: Nacionalni park Mljet, Park prirode Lastovsko otočje, Posebni rezervat Malostonskí zaljev i Malo more, Posebni rezervat Lokrum, Posebni rezervat Mrkan, Bobara i Supetar. Za istaknuti je í značaj Natura 2000 područja: Akvatorij uz Konavoske stijene, Lokrum, Elafiti, Obama linija od luke Gonoturska do rta Vratnički-uz Mljet, Lastovski i Mljetski kanal, Lastovsko otoćje. Posebno je za istaknuti kultumo-povijesnu vrijednost Dubrovnika pod UNESCO zastitom, na čiju listu je upisan širi kopneni teritorij grada, alî i otok Lokrum. Ništa manji negativni utjecaj se ne može očekivati niti na gospodarstvo (ribarstvo, marikulturu, turizam, uključujući nautički i kruzerski turizam, pomorski promet). Slijedom takvih prostorno-planskih postavki, moguće je složiti se sa zaključkom strateške studije navedenim u poglavlju 8. Pregled razloga koji su poslužili kao osnov za izbor plana i programa sa aspekta razmatranih varijaritnih rjesenja koje su uzele u obzir, kao i opts načina procjene, ukljucujuci i eventualne teskoće do kojih je prilikom formulisanja traž'enih podataka došlo (kao što su tehnički podaci ili nepostojanje know -how) na stranici 217.: „Jednostavno je ocijeniti da ne postavljanje zaštite prirodnih vrijednosti i ogromnog potencijala kao jednog od primamih kriterijuma razvoja i kao takav ne uključi u periodu intenziviranja razvoja predstavlja velîku opasnost.“

Odgovor: Primjedba se prihvata. Iako se i u Nacrtu plana, počev od Vizije razvoja, pa kroz sve razvojne sektore jasno ukazuje na obaveznu zaštitu prostora, prirodnh i kulturnih vrijednosti i životne sredine, u Predlogu plana se posebno naglašava da veliku opasnost za razvoj predstavlja nepoštovanje režima zaštite. Postavljanje zaštite prirodnih vrijednosti i ogromnog potencijala kao jednog od primamih kriterijuma razvoja, predstavlja obavezu pri razmatranju svih razvojnih projekata.

Poglavlje strateške studije 8.2. Energetika i elektroenergetska infrastruktura ocjenjuje planiranu HE Boka u potpunosti neprihvatljívom, s obzirom na to da realizacija ovog projekta podrazumij ispuštanje ogromnih količína slatke vode u Risanski zaljev gdje su u blizini i preventivno zaštićena područja Sopot i Dražin vrt (koja će do završetka ovog postupka strateške procjene biti proglašena trajno zaštićenim područjima). Ističe se da bi ovako velike količine slatke vode prevedene iz Bilećkog jezera doprinijele ozbiljnom narušavanju prirodne ravnoteže morskog ekosustava ovog dijela zaljeva. Moguće je složiti se s navedenom ocjenom te se zahtijeva od izradivača Plana da raz motri isključivanje HD Boka iz Plana. U prilog tome ide i činjenica što se za proizvodnju električne energije planira koristiti akumulacija iz sustava Gornjih horizonata, što podrazumijeva pre vođenje voda dijela sliva rijeke Neretve u sliv Trebišnjice, a što bi dodatno ugrozilo poljoprívredu i ekosustav zadnjih močvara delte Neretve, posebni rezervat u moru Malostonski zaljev i izvorište rijeke Omble koja se koristi za vodoopskrbu Grada Dubrovnika. Projekt Gornji horizonti se realizira usprkos protivljenju Republike Hrvatske i Dubrovačko-neretvanske županije, jer nisu poduzete odgovarajuće mjere za sprječavanje i smanjivanje negativnih utjecaja zahvata na okoliš na prekograničnom području.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U skladu sa preporukama SPU na životnu sredinu, u Predlogu plana nije planirana HE Boka.

U odnosu na navod strateške studije u poglavlju 9. Prikaz mogućfh značajnih prekograničnih uticaja na životnu sredinu da će problematika prekograničnih utjecaja planskih rješenja biti detaljnije razmatrana u narednim fazama izrade strateške studije i Plana, važno je naglasiti da je potrebno doprinijeti poboljšanju planskih postavki

na način da se strateškom studijom posebno detaljno obradi pitanje prekograničnog utjecaja provedbe Plana na sve sastavnice okolišia i gopodarstvo Republike Hrvatske, a posebno uzimajući u obzir navedene značajke Dubrovačko- neretvanske županije te da se predlože altemativna rješenja u skladu s načelima zaštite prirode i održivog razvoja te o tako dopunjenoj strateškoj studiji i prema istoj korigiranom Planu obavijesti Republiku Hrvatsku.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Zbog karakteristika „zatvorenog mora“ Jadransko more predstavlja izuzetno osjetljiv ekosustav, stoga se zahtijeva da se strateškom studijom procijene kumulativni utjecaji planiranih aktivnosti eksploatacije ugljovodika, intenziviranje pomorskog prometa , opterećenje mora otpadnim vodama, zajedno sa postojećim i planiranim aktivnostima na ostalom području Jadranskog mora to jes uključujući države u okruženju (Republika Hrvatska, Talijanska Republika),

S obzirom na to da se blokovi za istraživanje ugljikovodîka, na kojima se prema potpisanim ugovorima već provode podmorska istraživanja, nalaze u seizmički najaktivnijem području uslijed moguće eksploatacije na istim područjima u budućnosti je rizik od iznenadnih onečišćenja mora uslijed izlijevanja nafte značajno povećan te strateška studija mora adekvatno obraditi navedenu problematiku.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U SPU na životnu sredinu će biti istaknuta navedena problematika.

U Poglavlju strateške studije 6.5. ***Uticaji na*** biodiverzitei *i zaštićena područja* na stranici 174. navodi se: „Izuzetno važno je istaći da je zbog ogromnog broja konfliktnih situacija u vezi sa prethodno **dodijeljenim pravima** i **koncesijama za geološka istraživanja** i **eksploataciju** prirodnih bogatstava Crne Gore (biodiverzitet, izuzetno bogata priroda, pejzaž, arheološka nalazišta, zalazak i uticaj na zaštićena područja, i drugo), potrebno je iste PREISPITAT1, a ne respektovatí, kako je navedeno u jednom od ciljeva razvoja, dok se na stranici 175. navodi: „Cmogorska obala je mala, pa posebno veliki negativni uticaj na marinski biodiverzitet imaju istraživački projekti u vezi sa po ṭražnjom nafte i gasa, s tim da bi se uticaji značajno povećali i proširili u slučaju eksploatacije (strateško opredeljenje)“. U odnosu na navedeno, evidentno je da je ovakvo strateško opredjeljenje za Crnu Goru pogresno, a iz istih razloga može imati nesagledive negativne posljedice i na Rep ubliku Hrvatsku. Navedene bi zaključke strateške studije izrađivač Plana trebao prihvatiti, odnosno preispitati postojeće koncesijske ugovore za istraživanje i eksploataciju ugljikovodika. U Europskoj uniji je u lipnju 2013. godine, kao odgovor na nesreću platforme Deepwater Horizon u Mek sičkom zaljevu, usvojena Direktiva 2013/30/EU, čiji je temeljni cilj osiguranje i provođenje djelatnosti istraživanja i eksploatacije na moru. Prema istoj, implementacija najviših sigurnosnih standarda na svim naftnim i plinskim platformama diljem Europe je obvezujuća. Određeni s kriteriji za davanje dozvola, kontrolu aktivnosti, kontrolni mehanizmi opreme i procesa i slično. Direktiva osigurava i propisuje način postupanja u slučaju akcidenta, pri čemu navedena pravila postupanja pomažu krajnjem umanjivanju moguće štete u okolišu. U odnosu na moguće akcidente većîh razmjera koji bi sigurno imali prekogranični utjecaj, a zbog postizanja ujednačenog standarda sigumosti pri istraživanju i eksploataciji ugljikovodika u Jadranu, prilikom preispitivanja izdanih koncesija minimum kriterija za izdane koncesije za istraživanje ugljikovodika koje strateška studija mora propisati je implementacija odredbi Direktive 2013/30/EU.

Odgovor: Primjedba se prihvata.

Prvi deo komentara u vezi sa koncesijama će biti ispravljen a drugi je komentar na ono što već piše u SPU.

U grafičkom dijelu Plana, na karti 02. *Administrutivria podjela i položaj u okruženju* mora se, kao sto je već prethodno i naglašeno, jasno označiti da državna granica na moru izmedu Crne Gore i Republike Hrvatske nije utvrdena, odnosno, kako se u tekstualnom dijelu Plana navodi, da je potrebno izvršiti utvrdivanje pomorske granice s Republikom Hrvatskoin, s kojom još uvijek nije zaključen Sporazum o razgraniüenju na moru.

Odgovor: Primjedba se prihvata. U grafičkom dijelu plana će biti označeno da državna granica na moru između Crne Gore i Rebublike Hrvatske nije utvrđena.

Zaključno, naglašavajući veliki rîzik provedbe pojedinih planskih aktivnosti Plana, kao što su îstražîvanja i eksploatacija uglj ikovodika, ulaganja u hidroenergetsku

infrastrukturu, po cjelokupno gospodarstvo, prirodne i kulturno-povijesne vrijednosti Republike Hrvatske i područja Dubrovačko-neretvanske županije te u konačnici po kvalitetu zivota i zdravlje njezinih stanovnika, stratesku studiju potrebno je dopuniti navedenim nedostajućim procjenama i zaključcima.

Slijedom prethodno navedenog, molimo da nam dostavite očitovanje na navedene primjedbe. Po primitku očitovanja obavijestit ćemo Vas o konačnoj odluci Republike Hrvatske sukladno članku 10. Protokola.

Odgovor: Odgovori na iznijete primjedbe i predloge će biti dostavljeni, sa naznakama u Predlogu PPCG i SPU na životnu sredinu.

REPUBLIKA SRPSKA - MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU

Republika Srpska - Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju dalo je Mišljenje na Stratešku procjenu uticaja na životnu sredinu i Prostorni plan Crne Gore do 2040.

Ministarstvo je potvrdilo učešće u prekograničnom postupku i obavjestilo Ministarstvo turizma, ekologije i održivog razvoja Sjevera Crne Gore, posredstvom Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BIH, kao i direktnim putem. Preduzete su sve aktivnosti u skladu sa ESPOO konvencijom i SEA protokolom, u smislu održavaja konsultacija sa nadležnim organima i javnosti Republike Srpske i omogućen je se javnosti i zainteresovanim organima uvid u PPCG i SPU na životnu sredinu.

U prilogu su dostavljen i prilozi:

- Ministarstvo saobraćaja i veza; Banja Luka
- Mišljenje Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede;
- Ministarstvo prosvjete i kulture, Republički zavod za zaštitu kulturnoistorijskog i prirodnog nasljeđe;
- Federalno ministarstvo okoliša i turizma;

Od svih nadležnih Ministarstava je iskazan stav o spremnosti da se uključe u toku realizacije konkretnih projekata koji podliježu procjeni prekograničnog uticaja, kada će biti dostupni svi relevantni inputi koji omogućavaju da se utvrdi prekogranični uticaj.